

Труды

ЭТНОГРАФИЧЕСКО-СТАТИСТИЧЕСКОЙ ЭКСПЕДИЦИИ

ВЪ

ЗАПАДНО-РУССКІЙ КРАЙ,

СНАРЯЖЕННОЙ

ИМПЕРАТОРСКИМЪ РУССКИМЪ ГЕОГРАФИЧЕСКИМЪ ОБЩЕСТВОМЪ.

ЮГО-ЗАПАДНЫЙ ОТДѢЛЪ.

МАТЕРІАЛЫ И ИЗСЛѢДОВАНІЯ,

СОБРАННЫЕ

Д. ЧЛ. П. П. ЧУВИНСКИМЪ.

ТОМЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

ОБРЯДЫ:

РОДИНЫ, КРЕСТИНЫ, СВАДЬБА, ПОХОРОНЫ.

ИЗДАНЫ ПОДЪ НАБЛЮДЕНІЕМЪ

Д. ЧЛ. Н. И. КЕСТОМАРОВА.

С. ПЕТЕРБУРГЪ.

№ 8. Типографія В. Киршбаума, въ д. Минисгер. Фин., на Дворц. площ.

1877.

14023
Digitized by Google

302.9477

C47

v. 4

~~II 2154~~

Напечатано по распоряженію Императорскаго Русскаго Географическаго Общества.

rhs 87/12/16

410500

ОГЛАВЛЕНІЕ.

РОДИНЫ И КРЕСТИНЫ.

№№ ПЪСЕНЬ.	СТРАН.	№№ ПЪСЕНЬ.	СТРАН.
Примѣты, относящіяся до беременности	1	Примѣты и повѣрья, относящіяся къ дѣтямъ	18
Беременность и акушерскіе приемы	2	Уроды	—
Рожденіе ребенка	4	Кольбельныя пѣсни	—
Отрѣзываніе и завязываніе пупа	5	12. Ой ну люді, люді (съ вар.)	19
1. Кому нічъ мала, кому нічъ мала	7	13. А-а-а-а, люді!	—
2. Ой коли бь я знала, коли бь я відала	—	14. Люді, люденки	—
Молитва	8	15. Ходить сонъ по долині (съ вар.)	20
Крестины, приготовленіе къ крестинамъ	—	16. Ходить сонъ по улоньцѣ (съ вар.)	—
Крестины	10	17. Бити вицю, бити (съ вар.)	21
3. Ой ми вчора на родинахъ були	11	18. Коте сірий	22
4. А ми прийшли зъ Божого дому (съ вар.)	—	19. Ой ти, коте сірий,	—
Зливки	13	20. А-а, а-а! котівъ два	—
Похрестины	—	21. А, а, котино!	—
5. Запрягайте, запрягайте	14	22. Ходить котикъ	—
6. Ой дождавши до неділі	—	23. Ой ну, коте волохатий	23
7. Ой що вишенька, що черешенька	—	24. Ой ну люді (съ вар.)	—
8. Ой у перву неділю	—	25. А, а! котжу (съ вар.)	—
9. Бовдуру, бовдурочку	—	26. Ой пойді жь ти, вицю, (съ вар.)	24
10. Та внадився журавель	15	27. Ой котъ-воркоче	—
11. И на небі й на землі	—	28. Пушла кішка по воду	25
Средства, которыми народъ лечить дѣтей	16	29. А-а, а-а, котино	—
		30. Пішовъ котъ на торжокъ	—
		31. Люді, люді, люлялю	—
		32. Коточокъ, коточокъ	—
		33. Котино, котино	26
		34. А, а, коточокъ	—
		35. Ой ти, коте, коточокъ (съ вар.)	—

36. Но надъ моремъ-дунаемъ	27	64. А де твій кумъ?—на Дону	37
37. Ой ходила журавочка	—	65. Гайку, гайку	—
38. Ой бувъ собі коточокъ	—	66. Чижикъ-брижикъ, де ти бувъ?	—
39. Ой у полі лобода	28	67. Одинъ, два б'ють вола	—
40. А у степу надъ річкою	—	Кони	38
41. Мати сина колижала	29	Пижь	39
42. Ой порвалася вурвеченька новая (съ вар.)	—	Блоха	40
43. Березъ тебе, моя ненько	30	Боберь	—
44. Ой ну, люлю, люлю, люлю	—	Журавель	—
45. А, а, гойда	—	Дерь-дерь	—
46. А куликъ намне	—	Шапошникъ или шапошки	41
47. Трясітєся, рубці!	34	Въ неба	—
48. Чуви, чуви, до мачухи	—	Спусвалка	42
49. Гой да-да, гой да-да	—	Ковзалка	—
50. Гой да, гойдаша	—	Крутілка	—
51. Ходила ввочка	—	Битокъ	—
Дѣтскія игри и пѣснї. Ладни	32	Котючки	43
52. Ладки, ладки (съ вар.)	—	Навбитки	—
Ласочка	—	Игри въ мячь: Каша	—
53. Дяби, дяби	—	Свина	44
54. Ласочка, ласочка, де ти була. Сорока	—	Високий дубъ	—
55. Сорока, ворона (съ вар.)	33	Гилка	—
Печу, печу хлѣбчикъ	—	Игри дѣвочекъ: Кукли	45
56. Печу, печу хлѣбчикъ	34	Мість	—
Зайчику, зайчику	—	Ластівка	—
57. Зайчику, зайчику (съ вар.)	—	Манивочка	46
58. Не йди, не йди, дощичку (съ вар.)	35	Игри обомъ половъ: Разъ, два, три (въ горѣлки)	47
59. Сонечко, сонечко!	—	Сїрий кїтъ	—
60. Комашки, комашки	—	Гуси	—
61. Дѣти дразнять другъ друга	36	Брувъ	49
62. Азъ, буки, глагола	—	Цїці ба, или куці баба	—
63. Кума, кума	37	Квачъ	51
		Чїть, чи лишка?	—

СВАДЪБА.

Совѣщаніе жениха съ роди- телями	52	5. Чому въ цьому дворѣ	—
1. Ой гаю мій, гаю, густий— не прогляну	—	6. Посажено квіти	—
2. Не уважай, пане-брате	53	7. Ой, ви, бояре	68
Переговори, предшествующіє сватамью	—	8. Ой ви, дружечки, синї голу- бочки	—
Выборъ сватовъ	56	9. Ой прислалося до дівки Ма- роськи	—
Первое пестѣніє сватовъ	58	10. Завітай, Господи, їхъ та й до насъ	—
Сзываніє соудей	64	11. Сватало Марусю за трое сва- товъ	69
Заручини	65	12. Красна, ясна калина у лузі	—
3. Иде Марьохна на посагъ	67	13. Не я вишеньку садивъ	—
4. Одчипай, Боже, ворота	—		

14. Тиха в річечці вода . . . 69
15. Марисю, наша дівонько . . . —
16. Буть тобі дасть, Іванку . . . 70
17. Налинув соволь изъ чужихъ сторѣнь . . . —
18. Чи ти, Марусенько, у садъ не ходишь . . . —
19. Ой ходила Маруса по новимъ двору . . . —
20. Колибъ я знала (съ вар.) . . . 71
21. Ой піду я петухеньку . . . 72
22. Чомъ ти, Марусю, не одкавала . . . —
23. Сивая зовуленько . . . —
24. А въ садочку дві квіточки . . . —
25. Кучерявий Іванко, кучерявий . . . —
26. Благослови, Боже . . . 73
27. Приїхали заручники (съ вар.) . . . —
28. Приїхали заливалоцькі . . . —
29. Ой думай, Марусю, та не думай . . . —
30. Та спасибі тобі, моя матинко . . . 74
31. На городі підъ розею . . . —
32. Ладі, ладі . . . —
33. Не була жъ бо я дома . . . —
34. Ой на морі та на каміні (съ вар.) . . . 75
35. Зелена дівонька (съ вар.) . . . —
36. Не дощовал хмара йде . . . 76
37. Ой гороше, гороше . . . —
38. Гей зъ сінечокъ двоє дверичокъ (съ вар.) . . . —
39. Заручають, мій батеньку, молодую (съ вар.) . . . 77
40. Коло нової світлоньки . . . 78
41. Молоденька Марьухна . . . 79
42. Ходила свекровка по полю . . . —
43. А въ Марусі на заручинахъ . . . —
44. Втілося лбочко . . . —
45. Приступи, татоньку, близенько . . . —
46. У бору, бору на лѣну . . . 80
47. Стукає, стукає . . . —
48. Ой Марьиничинь батейво . . . —
49. Десь въ тебе, матюжно . . . —
50. Сиділа повночі . . . —
51. Ой матюжно моя рудная . . . 81
52. Заручена Марусенька . . . —
53. Молодий Івасю . . . —
54. Втілися орішки съ нідь ліски . . . —
55. Водай того мороза марця . . . —
56. Зъ-за мѣра гуся летіла (съ вар.) . . . —
57. Кухарочко наша . . . 82
58. Не хочемъ ми того . . . 82
59. Говорило пиво, говорило пиво . . . —
60. Зятю муй любий . . . —
61. Встаньте, гостоньки, встаньте . . . —
62. Да чого, сватове, сидете . . . 83
63. Да чесала дівонька білий лѣнь . . . —
64. Веселий батько, мати . . . —
65. У садочку дві квіточки (съ вар.) . . . —
66. Дай же, Боже, въ добрий часъ . . . 84
67. Втора въ печера да порошенка впала (съ вар.) . . . —
68. Ой у полі садочокъ не критий . . . 85
69. Не була жъ бо я вдома (съ вар.) . . . —
70. Да чи я тобі, вейко моя, й надокучила . . . 86
71. Да колибъ я знала (съ вар.) . . . —
72. Ой казала мати: моя доню мила . . . 87
73. Ідъ, мій синочку, не стій (съ вар.) . . . —
74. Ой ти, душенько, наша Марусанько . . . 88
75. Ой літає черна галка по волю . . . —
76. Суботонька на неділеньку пішла (съ вар.) . . . —
77. Зелена рутонька, жовтий цвітъ . . . 89
78. Далеша дорозенька, жовтий цвітъ (съ вар.) . . . —
79. Ой чого, чого въ темнімъ дворі галъ рано засвічаю (съ вар.) . . . 90
80. Приснилася мені, мати, потороча въ ночи . . . —
81. Ой рісь орішокъ черезъ стіну . . . 91
82. Скому я на витломъ . . . —
83. Зъ ліски горішки летіли . . . —
84. Ріжь, мати, китайки . . . —
85. А въ городі дубъ да береза (съ вар.) . . . —
- Резглядним . . . 95
- Торочини . . . —
86. Благослови, Боже, и отецъ, и мати . . . 96
87. Не була жъ бо я вдома . . . —
88. Зелена рутонька, жовтий цвітъ . . . 97
89. Зелена рутонька, жовтий цвітъ . . . —
90. Зъ ліски горішки летіли . . . —

91. Дай же, Боже, въ добрий часъ . . . 98
 92. Наівишия, напившия . . . —
 Вильце, віини м дівчѣ вечорѣ —
 93. А вчора зъ ве ора напорѣ
 шенька впаля 99
 94. Благослови, Боже (съ вар.) . . . —
 95. Ой въ лузі калина 101
 96. До бору, старости, де бору
 (съ вар.) —
 97. Дайся, Иваню, чути —
 98. Вайся, віночку, гладко 102
 99. Летѣвъ горностай по надѣ
 ставъ (съ вар.) —
 100. Въ долину, дружечки, въ до-
 лину (съ вар.) —
 101. Всю ми долину еходили (съ
 вар.) 103
 102. Коло свѣтлоньки, коло новіи . . . 104
 103. Гильце деревце зъ ялини . . . —
 104. Явъ гильце вили (съ вар.) . . . 105
 105. Чи бававъ Марусинъ батько? —
 106. Шийся, віночку, гладко —
 107. Зъ зима на весну походите . . . —
 108. Шила, Маруся, барвінкови
 віночокъ 106
 109. Ой у полю та овець ряний . . . —
 110. Пустя мене, мій батеньку, на
 гору тую —
 111. Ой на горі полуцигги про-
 цѣтають —
 112. Похилое та дерево злиня . . . —
 113. Похилое дерево та злиня . . . 107
 114. Половину гильца вили —
 115. Иновъ Иванько на посадь . . . —
 116. Ой чья то дружина —
 117. Колибъ я знала, колибъ я
 відала —
 118. Якъ ми гильце вили (съ вар.) . . 108
 119. Соколонько, да не вилети . . . —
 120. Уже мужечки, бережечки
 вода моняла —
 121. Ой куди зъ ти, Марусю, по-
 ходила 109
 122. А въ віру, въ віронку —
 123. Да не сами ми влечко вили . . . —
 124. А ми тута влечко вили —
 125. Попались ми въ діло 110
 126. Усе діло поробили —
 127. Значи, Марусю, знати —
 128. Дружба нома не має —
 129. Ой чи есть ясний місяць на
 зорі —
 130. Хто жъ сѣму велечку госпо-
 даръ —
 131. Ой старосто, серце (съ вар.) . . 110
 132. Ой по-підъ лісожъ, лісожъ . . 111
 133. Зацвіли, фіялонки, зацвіли . . 112
 134. Де ти, барвінку, рісь, рісь . . . —
 135. Стала зора до місяця (съ вар.) —
 136. Ой ходила Марусенька по
 саду 113
 137. Котилося яблучко съ Шай-
 города (съ вар.) —
 138. Ой ти, душецько, наша Ма-
 русю (съ вар.) —
 139. Ходила дівочка по полю . . . 117
 140. Пливе утонька безъ утенати . . —
 141. Стоить верба 118
 142. Туда идуть дружечки ви-
 ни —
 143. Да не віи, вітру, въ розі (съ
 вар.) —
 144. Марусенька серіточка, а
 Иванько панъ 119
 145. Зелена та дівронька (съ
 вар.) —
 146. Застяляйте столи 120
 147. На горі хвнялочка зелененька —
 148. Ой пола, поле, полечкомъ . . 121
 149. Ой городъ, городъ, горо-
 докъ —
 150. Ой ходила Марусенька по
 новимъ двору —
 151. Да ходила Марусенька по
 городу —
 152. Суботонька, неділенька —
 якъ одинъ день (съ вар.) . . 122
 153. Просила Марусенька дівоч-
 чокъ 123
 154. Да просниъ вилецъ вити (съ
 вар.) —
 155. Було цю істи, ници —
 156. Прихавъ Иванько до Марусі
 въ рості —
 157. Ой у саду, у садочку да на
 зеленій руті 124
 158. Казавъ — есь, батеньку — не
 дась ми —
 159. Ой іхали бояре горою —
 160. Ой ти, душецько, наша Мару-
 сенько —
 161. Ой ходила Марусі на крутій
 горі (съ вар.) 125
 162. Ой підітае, гримлячи має . . 126
 163. Передъ нашими воротами . . . —
 164. Ой увійди, Марусенько, увійди —
 165. Ой ходила Марусенька по
 полю —

- 166. Черезъ сѣни садонокъ . . . 127
- 167. Да ми въ свой Марусеньки . . . —
- 168. Літала сорока—чигече . . . —
- 169. Ой по горі полониченьки . . . —
- 170. Ой изъ сінєчокъ двоє две-
рєчокъ —
- 171. Ой ти, душєнько, наша Ма-
русє (сѣ вар.) 128
- 172. Первая квітка... Ой коке,
поне Гордію (сѣ вар.) 129
- 173. До ковала зозуленька у са-
дочку (сѣ вар.) 130
- 174. Продай, продай, паночень-
ку, свій садъ-виноградъ (сѣ
вар.) —
- 175. Одна була топлєнька въ
тїмъ саду 132
- 176. Єдна була топлєнька въ
тїмъ саду 133
- 177. Ми, друзки, пудходили . . . —
- 178. Старша друзка иде —
- 179. Благослови, Боже —
- 180. Марусю мати родила (сѣ вар.) . . . —
- 181. Кропи насъ, мати (сѣ вар.) 134
- 182. Щаслива та година на-
стала —
- 183. Ой чи то дружечки —
- 184. Я дружєчокъ люблю —
- 185. Шли дружєчки рядочкомъ . 135
- 186. То не уточка пливе (сѣ вар.) . . . —
- 187. Утинька иде —
- 188. А въ субботу противъ неді-
леньки —
- 189. Паночєньку голубоньку, ой
що жѣ мені да за сонъ
снівся —
- 190. Одсунь, Марьєчко, віконце
(сѣ вар.) 136
- 191. Ой ти, душєнько, наша Ма-
русє,
Сухая рибонька не третєся . . . —
- 192. Ой ти, душєнька, наша Ма-
русє,
Вїлкі скєви—сєрки —
- 193. Коло вишневого саду —
- 194. Ой ти, душєнько, наша Ма-
русє,
Не вїй, вітре, въ лузі 137
- 195. Світи, світи, звїздєчко, ясно . . . —
- 196. Ой ти, душєнько, наша Ма-
русє,
Ой не гуди рано надъ голо-
вою —
- 197. Вже нязєнько —
- 198. Въ суботу противъ неді-
леньки 137
- 199. Ой городъ, городъ Лебадинъ. 138
- 200. По малу, друзки, йдіте (сѣ
вар.) —
- 201. Та въ недїленьку рано (сѣ
вар.) —
- 202. Ой няли ми нязомъ 139
- 203. Ой шли друзки горою —
- 204. Ой летїла зозуленька, дай кує
(сѣ вар.) —
- 205. Косо моя русая 140
- 206. Ой ходили жѣ ми, ходили . . . —
- 207. О чому, чому —
- 208. Ой такъ ми звинули —
- 209. Молода Марусє всі двори об-
ходила —
- 210. Ой, Боже, Боже, погоди . . . 141
- 211. Ой розступися чистєкілѣ . . . —
- 212. Я у матері була —
- 213. Спасїбі вамъ за дружку —
- 214. Ми прїйшли, панєночки —
- 215. Ой, матїнку—нєне —
- 216. Прибїрайся, матїнку, приби-
райся —
- 217. Ой ти, душєнька, наша Ма-
русє,
Обметайте двори (сѣ вар.) . 142
- 218. Вїйди, вїйди, матїнку, про-
тиву него (сѣ вар.) —
- 219. Ой ти, душєнько наша Ма-
русє,
Не познала мати (сѣ вар.) . . . —
- 220. Вітрець поїває 143
- 221. Черезъ Дунай глибонїй: —
- 222. Прїйшла Марусє зъ села . . . 144
- 223. Були жѣ ми за горою —
- 224. Було полємъ не блукати —
- 225. Ой насъ коні не возїли —
- 226. Недалєкая дорога —
- 227. Добрий вечіръ, мати (сѣ вар.) . . . —
- 228. Ой гараздъ ви зробили 145
- 229. Ой гараздъ, детинко, гараздъ . . . —
- 230. Ой буди ти, моя доню, хо-
дила —
- 231. Ой матєнько, утво (сѣ вар.) . . . —
- 232. Ми прїйшли, панєночки . . . 146
- 233. Добри вечоръ тому (сѣ вар.) . . . —
- 234. Бодай, здєрови були (сѣ
вар.) 147
- 235. Чи метяна хата? —
- 236. Ой метяна хата —
- 237. Благослови, Боже 148
- 238. Дайте намъ сєміроньки —

239. Славний городъ да дівичь-вечоръ (съ вар.) 148
240. Колисомъ соничко на гору йде 150
241. До насъ, дівонькі, до насъ —
242. Ой давно Львівъ збудовани —
243. А въ садочку дві ввіточки, Пусти свату въ хату —
244. Красна Марисенька шалвію ламала —
245. Грайте, музики, різко —
246. Схилилася вишня 151
247. Поворися, Марисенько, покори-рися —
248. Въ лісі на яворі —
249. Стояла калина въ лузі —
250. Видній соненько виходить —
251. Ой кому жъ ти ся, молода Марисю, кланяєшся —
252. Сусідойки, голубойки 152
253. Грайте, музики, різко —
254. Покірне дитятюкко Ивасейко —
255. Ой прилетіло два голубойка —
256. Шла Марися на посадъ (съ вар.) —
257. Кому жъ ти ся кланяєшь? 153
258. Ой летіла галочка черезъ садъ (съ вар.) —
259. Вратъ сестричку за стіль веде (съ вар.) 154
260. Сіла Маріяна на посаженьку —
261. Ой братъ сестру за стіль веде 155
262. Горю сонечко колує —
263. Ой хтожъ тобі, Марусю, (съ вар.) —
264. Ой славенъ, славенъ Мари-ненъ посагъ (съ вар.) 156
265. Слала зоря до місяця (съ вар.) —
266. Стала зорейка до місячейка зъ вечера 157
267. Омладайтеся, бояри —
268. По ва листейко огні горять —
269. Марусинъ батенько да передъ Богомъ стоить (съ вар.) 158
270. Походящая зіронько (съ вар.) 159
271. Где ся мі дівъ, где ся мі дівъ (съ вар.) 160
272. Що то мі за дорога —
273. Місяченько ясний —
274. Даруй мене, родинько —
275. Захотіла Марися —
276. Скочила Марися на теренъ 161
277. Даровано Марусеньку —
278. Ой ви, клочики маленькі —
279. Де ся ти поділи 161
280. Стань, батеньку, проти мене (съ вар.) —
281. Я новенької виниваю 162
282. Пийте, молодці, пийте —
283. Знати Марисейку —
284. Ой знати, знати —
285. Ступлю я на ложню 163
286. Ой ти, душенько, наша Ма-русю, ой ходила Марусень-ка по коморі —
287. Дружейка осухъ крає —
288. Красная Марисенька —
289. Не біла въ дому на своїхъ заручинахъ 164
290. Ходить Марися по новимъ дворі —
291. За воротами трава-мурава —
292. До дунає стемечка 165
293. Въ вечеръ, въ суботоньку —
294. Летить возуленька —
295. Чорна галочка на ровиті сиділа —
296. Ой розточено ленний обрусъ на столі —
297. Сіла Маруся долю 166
298. Підъ добровою —
299. Тамъ за ворота —
300. Розточено, розволочено въ ко-морі —
301. Половиною місячейко на небі 167
302. Ой въ суботу, передъ вечеромъ —
303. Ой славний, славний князь-скій посагъ —
304. Ой попе, попе, Гордію (съ вар.) —
305. Во городейку, въ батейка 168
306. Ой тамъ на горі —
307. А въ неділюку рано —
308. По-підъ дубраву, по-підъ зелену —
309. Ходить Марисейка 169
310. Дивуєся, чує ся батейко —
311. Молоденькі Ивасє —
312. Глянъ, матенько, на шій посагъ —
313. Ходила Марисейка сімь літь по лісі —
314. Червона калина 170
315. А въ суботоньку по нешто-ровьяхъ година —
316. У новій коморі —
317. Ой матінко, голубонько —
318. Добре було, моя макухно 171
319. У суботоньку надъ вечура —
320. Було тобі, зятю, не пити —
321. Літять возулейка —
322. Ходить павойка 172
323. Калинная горойко —

324. Ой дивно жь шамь, дивно . . . 172
325. Похилеє та деревце та ялина
(сь вар.) —
326. Подь ганномь музиченкї
франть 173
327. Ой оддашь мене, моя матінко. —
328. Отдай мене, мати, де хороше
вь хатї 174
329. За городомь да овесь расень. —
330. Ой не наступайте, бояре. . . —
331. По-підь лісочомь битая доро-
женка —
332. Изь-за гірь, изь-за гірь. . . —
333. Ой пішла дівчинонька по воду. 175
334. Вь чистомь поле да овесь
расень —
335. Вь лозї, бояре, вь лозї. . . —
336. Стенулися сїни, якь бояресїли. —
337. Наїхали заручнички —
338. Прїїхали вомисарчики 176
339. Ой хмїль же лугами. —
340. Тоши, мати, хату раненько. . —
341. Скриплять, риплять ворогечка
тасовні —
342. Дежь бувь, селезень, дежь
була, утка? —
343. Летинь, летинь, соломонько,
черезь садь 177
344. Замурилася перепїлочка. . . —
345. Ой вь городї шевлієчка зеле-
ненька. —
346. Чи я тобі, мїй батечку, доку-
чїла 178
347. Ой виїду я да на ганочки. . —
348. Кое мое воханне —
349. Ой ходила Марьєчка да й по
городу —
350. Охь и говорїла 179
351. Да казали: Марусенька не прїха
352. Колибь я знала, колибь я
відала, —
353. А вь нашого пана свата . . . 180
354. Да сорока, да ворона. —
355. Ой на хатї вілле (сь вар.) . . —
356. А вже минають вишні та че-
репні 181
357. Ой крїгнувь орель —
358. Пливе утиня коло берега . . —
359. Да зажуриться, да заклопо-
чється —
360. Да навазувала луночка . . . 182
361. Запорожці вь запорога . . . —
362. Пийте, запорожці, пийте . . . —
363. Ой матїнає мене 183
364. Ший, Марусенько, Івасїмї со-
рочечку 183
365. Піла Маруся кошулейку . . . —
366. Гримнула щука-риба на морї. 184
367. Марїсїнїхь три брата. —
368. Марїсю, Марїсейко —
369. Посланці, коханці —
370. Посланці, посланчїкї —
371. Сь гилєвь идемо, сь гилєвь. 185
372. Брать кошулейку мене (сь
вар.) —
373. Не страхайся, швагре —
374. Принесли ми ся гїлю —
375. Королю, короленьку. —
376. Повини, вітройку 186
377. Покажїть намь того —
378. Радуйся, королейку —
379. Посланці, коханці —
380. Прїїхали наливайки 187
381. Щоби нась ту не просїли. —
382. Да не жалуй мене. 189
383. Ой дай, мати, голку (сь вар.) —
384. Я швачка зь Вельбова (сь
вар.) 191
385. Другая квітка—тожь Тетяна 193
386. Ой заржали сиви конї, зар-
жали —
387. Нїякий, дружбонько, нїякий. —
388. Посланці наші коханці . . . —
389. Зять на мене не дивиться
(сь вар.) 194
390. Любо-мїло дивитися —
391. Донче, дружечка, донче. —
392. А вже я літомь не гуляю . . . —
393. Вилїзь дружба на липу —
394. Я на сватомї лавці 195
395. Скаче, свїсточка, скаче —
396. Ой глянть, зятеньку, на мене
(сь вар.) —
397. Я вь тебе, зятеньку, первая
свїсть 196
398. Не шапочка скаче, ковначомь —
399. Чи тобі, зятеньку, не соромь
(сь вар.) —
400. Чи не стїдно жь тобі, ста-
рий свать 197
401. Дружбонько чорнобривий (сь
вар.) —
402. Не впися, сванечко, не впися . . —
403. На червоному не знаємся . . . —
404. Ой казали — свати богатї
(сь вар.) 198
405. Ой казали люде, зять богатий —
406. Не хочу я червоного —

407. Нашъ піддружба хорощий . . . 198
 408. Моя мати не кітларочка . . . —
 409. Не відай ні трояка —
 410. Убогі бояре, убогі —
 411. На що ся въ дружби бравъ 199
 412. Лїниві, бояре, лїниві —
 413. Гадали послаи почувати . . . —
 414. Ой луговая вузуленько —
 415. Маршалкі, не стійте —
 416. Ой на що жъ ти, да Марь-
 очко, уповала 200
 417. Давть намъ зъ замку знати —
 418. Старший свать хоче істи . . . —
 419. Давай, свахо, вечеряти . . . —
 420. На печі медвідь лежить . . . —
 421. Брязнули да ложечками . . . —
 422. Бийтися, кутки, лавки . . . 201
 423. Качуре касатарю —
 424. Крамару, крамаройку —
 425. Влагослови, Боже —
 426. Стань, батінко, проти мене —
 427. Милнй, Боже, ходить голубъ
 по столі —
 428. Пийте, панянки, пийте —
 429. Положени ложкі й тарілочкі 202
 430. Поставлено, та поставлено . . . —
 431. Скочу я та крізь стіночку . . . —
 432. Каллунъ істи варить (съ вар.) —
 433. Первая квітка—то жъ Иван-
 ко., ійте, бояре, капусту . . . —
 434. Зелена дїбривонько 203
 435. Іли бояре юшку —
 436. Другая квітка—то жъ Марь-
 очка, ійте, бояре, юшку . . . —
 437. Прийміте собі тее —
 438. Ой цу, коні, цу! —
 439. Ой гороше, гороше —
 440. Ми не маленькі діти 204
 441. Плаче виця на кухні —
 442. Дружба ножа не має —
 443. Нашъ когутъ білокрилий . . . —
 444. Крає, дружбонько, крає . . . —
 445. Крає, дружбонько, крає . . . 205
 446. Світилочка-пані —
 447. Ой, якъ би я пані —
 448. Світилочка ласа —
 449. Два голубойн гніздо вьють —
 450. Старший бояринъ, якъ бол-
 ванъ —
 451. Іли, бояре, іли 206
 452. Не боялисьтєся Бога —
 453. А въ садочку дві квіточкі
 іли дружечкі іли —
 454. Наша дружка підъ зволокъ —
 455. Не стійте коло груби 206
 456. Стерлася маківочка —
 457. Пішла мати —
 458. У батенька все хорошенько 207
 459. Ой ходила дівчинонька по
 городу —
 460. Гда то ті куковороньки . . . —
 461. Не стій, вербино, розкидайся —
 462. Добрая господня 208
 463. Повїдала намъ сорочка —
 464. Було що істи, пити —
 465. А де той подчаний —
 466. Ти, батьківъ синочку —
 467. Чого, сватовьє, сидите . . . —
 468. Старості шелагъ дати (съ
 вар.) 209
 469. Ти, когуте білокрилий (съ
 вар.) —
 470. Квітъ калинойку ломить . . . 210
 471. Веди насъ, старосто, свати —
 472. Старосто старонький —
 473. Любонъ староста въ постіль-
 цяхъ —
 474. Встань, старосто, на ноги . . . —
 475. Староста дівочий —
 476. Десь у сєго свата 211
 477. Встаньте, дружечкі, встаньте —
 478. Гда соколи гніздечко вили . . . —
 479. Та що намъ біли стрлове . . . —
 480. Зъ-за столу, панянки, зъ-за
 столу —
 481. Гости, дружечко, 212
 482. Дівчинонька-паняночка —
 483. Добри - вечоръ, дівчино, чи
 чуешъ? —
 Коровай 214
 484. Марусина мати (съ вар.) . . . 215
 485. Заслуживні жони 216
 486. Рухай, рухай, ворово —
 487. Ой годі, годі, пшенице (съ
 вар.) —
 488. Мовила, говорила 217
 489. Ярая пшеницейко 218
 490. Стелїся хмелику на лїску . . . —
 491. Помози, Боже, (съ вар.) . . . —
 492. Пречиста Дїво-Мати 219
 493. Піду и до Дунаю (съ вар.) . . . —
 494. Поставивъ староста на столі
 свіченку 220
 495. Збірїйся, роде, до роду —
 496. А въ суботоньку по нешто-
 роньку годїну —
 497. Де ся діла, де ся подїла . . . —
 498. Пічъ наша речоче (съ вар.) . . . —

499. Делашла да Марыюхна мати	221	543. Да пытавася коровай у зрениці	235
500. Тры сестры: свічку, сукатю	—	544. Пытаецца коровай у зрениці	—
501. Трыццаць по церкві ходзіла (сць вар.)	222	545. Коровасва нара (сць вар.)	—
502. Жюночки, коровайнички	224	546. Кучоравый піць вымітае (сць вар.)	237
503. У стові пшеницы	—	547. Череватая місіла	238
504. Ой же вйце, вітри	—	548. Губатая вчынала	—
505. Ой короваю, короваю	—	549. Товстая вь піць сажала	—
506. А у саду гільця вісіть (сць вар.)	—	550. Чыя жона гожа	—
507. Гусоньки по пшювці ходзіли	225	551. Котора місіла	—
508. По-підь боромь, по-підь лісомь	—	552. Наша хата и намь паць	—
509. Місіть, місіть, коровайнички	226	553. Ой носати, коровайніці, носати	239
510. Вода луги позалывала	—	554. Ой вите, хлопці, сморелці	—
511. Да гаворыло пиво зь своїмі пивоварамі	—	555. Піць стоіть на сокахь (сць вар.)	—
512. Ой на горі городь зражень (сць вар.)	—	556. Ой були жь ми вь ділі	240
513. Старшая коровайничко (сць вар.)	227	557. Чого намь сьвідіе	—
514. Коровая, мій раю (сць вар.)	—	558. Де ся господарь подівь	—
515. Ой захотівь Иванко (сць вар.)	228	559. А вь нашого господаря	—
516. Я на коровай ішла (сць вар.)	—	560. Старостонька домовый	—
517. Ой дайце намь свічки (сць вар.)	229	561. Свахи коровай місіли	241
518. А де тая господиня (сць вар.)	—	562. Ой батеньку да голубоньку	—
519. Світа, місячельбу, асною зорю	230	563. Почни, свате, бочку	—
520. Світи, місяць, зь раю	—	564. Почни, свате бочку	—
521. Ідце, свати до Кривога	—	565. Якь я-мь біла коровайничковь	—
522. Дорегні кунці іхали (сць вар.)	—	566. Ми пшеницю пололи	—
523. Вітай же, вітай же	231	567. Дявуймо, молодніці	—
524. Коровайнички-жюночки	—	568. Да странулся сїні	242
525. Ми жь були коровайнички	—	569. Да за короваю куса	—
526. Рано ми, рано	—	570. Ой казалі люди	—
527. Ой мойду жь бо я до ковала	—	571. На городі мерва	—
528. Де тні ковалі жывуть	232	572. За колодою, за дубовою	—
529. Ой повій, вітроньку	—	573. Ой де жь тая пішла (сць вар.)	—
530. Ой де пішовь, де подівся	—	574. Коровайніці іцьні (сць вар.)	243
531. Ой де пошовь Марусинь батенько	—	575. Пече наша, пече	—
532. Да богать, Ивасю, батько твій	—	576. Коровасево тїсто	—
533. До бору, свати, до бору (сць вар.)	—	577. Давай, дружба, сукіри	244
534. А вь Иванка весілле	233	578. Чесь тобі, короваю	—
535. Прелетіла да теречка	—	579. Ой знаю, жь я, знаю	—
536. Вь Львови гримь гримить	234	580. Ніхто не вгадае	—
537. Якь коровай місіть	—	581. Повини, вітроньку	—
538. Проси Бога, Марисенько	—	582. То намь ся красний вдавь	245
539. Поїдемо по-підь гори	—	583. Славни господні	—
540. Запвіла калина	—	584. Де жь ти бувавь	—
541. Летівь горностаі черезь садь	—	585. Обцялася мати	—
542. Соломьянні стїні	235	586. Ой догадайся, Марисю, на що то, про що коровай есьть	—
		587. На вряпечку луй	246
		588. Ви пьете, галуєте	—
		589. Заслужила ти дару	—
		590. Ой вилела, вилела	—
		591. Запругаймо воли, корова	—
		592. Ми пили и гайнували	—

598. Ви-те, сидухи, сиділи . . . 246
 594. Славно да приславно . 247
 595. Ой у полі овесъ-роса . . . —
 596. Ой у лузі два столі високихъ —
 597. А теперъ же въ насъ да зра-
 дости —
 598. Тамъ туда лежить здавна
 стежойна —
 599. Вийся, короваю —
 600. Въ городеньку чистоволеньку 248
 601. А вже вечера на столі . . . —
- Воскресенье.
602. Поймає Івасенько 249
 603. Сошенько сходить, та й грає —
 604. Кропи насъ, мати (съ вар.) —
 605. Тамъ тудий лежить здавна
 стежойна (съ вар.) 250
 606. Ой крикнула гусенька на морі —
 607. Ясно въ світлонці, ясно . . —
 608. Бідна жъ моя головонька
 на свеце 251
 609. Ідуть сестриці на вечерниці —
 610. Хляються ворота —
 611. Щаслива Марися у Бога . . —
 612. Благослови, Боже 252
 613. Чомъ ви, солов'ї, не щебетали —
 614. Въ долину, паненки, въ долину —
 615. Городить Іванко, городить —
 616. Подай, матінко, гребенця (съ
 вар.) —
 617. Ой нема, нема батенька въ
 дома 253
 618. Ой батичку, та голубчику . 254
 619. Кидай, Марисю, биндочки . —
 620. Прийди, матінко, прийди . —
 621. Прийди, матінко, —
 622. Матінко, голубонько —
 623. Склони на стіль головку . . —
 624. Не дай, Марисю, коси рвати —
 625. Перше було літечко 255
 626. Вибивайте кілочки —
 627. Ото тобі Марусю за тее . . —
 628. На дворі дерева тешуть . . —
 629. Ой матінко, та голубочко . —
 630. До Дунаю стежечка (съ вар.) —
 631. Ой чи вогонь, чи полумень
 палає 256
 632. Де твій, Марисю, старшій
 братъ (съ вар.) —
 633. Погано, Мар'юхно, погано . 257
 634. Ой теперъ же я королицею —
 635. Ой братъ сестрицю да рос-
 пляє (съ вар.) —
636. Росплетала мене дядина . . 258
 637. Ой гаю мій, гаю —
 638. А въ нашій світлиці та Ма-
 рися сиділа —
 639. Ой чи я тобі, дівко Марушко,
 зъ весни не казала —
 640. Ой на горі жито (съ вар.) . 259
 641. Косо, моє коханне —
 642. Приїхали, пані-мати, три па-
 ниче 260
 643. Ой заржали ворони коні на
 стані —
 644. Передъ воротами виноградь
 росте —
 645. До дому, дружечки, до дому —
 646. Покорися, Марисю, покорися —
 647. Благослови, Боже —
 648. Кланяйся, Марисю, кланяйся —
 649. Кому ся кланяешъ 261
 650. Золотое зернатеко въ стіну б'є —
 651. Грайте, музики, ривько . . . —
 652. Перша витка—то Іваншко . —
 653. Куди ми вибираємся 262
 654. Якъ будешъ, Марусенько, къ
 вінцю йти —
 655. Благослови насъ, Боже, . . 263
 656. Кланяйся, Іваню —
 657. Похилися, явороньку, похи-
 лися —
 658. Нуте, наші, та не гайтеся . —
 659. Ой вже, ненько —
 660. Іде Мариня зъ ложа —
 661. Въ крузі сонейно иде —
 662. Стукнули ангели на небі . . 264
 663. Ідемо до шлюбу —
 664. Отступітеся, вороги (съ вар.) —
 665. Съ Богомъ, боаре, съ Богомъ —
 666. Зустрічай насъ, Боже —
 667. Ой зъ-за гур'я, вороние коні,
 зъ-за гур'я —
 668. Ой заграли, сині коні, за-
 грали 265
 669. Ступайте, конигі —
 670. Чи чується, коники, на силу
 (съ вар.) —
 671. Братъ сестрицю випроважавъ 267
 672. Січите калиноньку съ монця . —
 673. До шлюбу ми ідемо (съ вар.) —
 674. Кругомъ, кругомъ сонце вгору
 йде —
 675. Не стій, вербо, розвивайся . 268
 676. Ой по-підъ лісомъ битая до-
 роженька (съ вар.) —
 677. Сиділа Марися віночокъ . . . —

678. Десь та Маруся боярського
роду 268
679. Ювій, вітре, дорогою (сь вар.) 269
680. Дяку тобі, матенько —
681. Тамъ на горойці —
682. На болонейку білле 270
683. Ой попе, попе, отче нашъ
(сь вар.) —
684. Відчини, Воже, ворота 271

Вѣнчаніє.

685. На горі церковця стогла 273
686. Присгай, Івасеньку —
687. Присягала Марисенька —
688. Ми въ цервѣ були —
689. Да були жъ ми у церкві —
690. Да були жъ бо ми въ шлюбѣ 274
691. Да були жъ бо ми въ Бо-
жому дому —
692. Ой де жъ ви бували? (сь вар.) —
693. Сонечко горюю йдеть —
694. Сіяла віронька, сіла (сь вар.) 275
695. Да спасибі жъ тобі, попоньку —
696. Дякуймо попонькомі (сь вар.) 276
697. Задурились мо пона (сь вар.) 278
698. Ясній місяцю надъ нами —
699. Ми пона обманули 279
700. Помалесеньку йдіте —
701. По-надъ вишневимъ садоч-
комъ —
702. Да метяна улонька —
703. Рано, рано... Сивий, білий та
голубоньку —
704. Стелися, хмелю, по тину 280
705. Ікала дівочка съ-подъ вінця. —
706. Не стуйте, бояре (сь вар.) —
707. Ой на горі Маруся жито
жне —
708. Десь ти, дівчино, десь ти, Ма-
русю 281
709. Заковала зовуленька —
710. Не гуди, рою —
711. Не хміль вьється нила ти-
чинни —
712. Ой ходила та Марусенька,
ходила по садочку —
713. Схилилася верба въ верху
до кореня (сь вар.) 282
714. Ой въ гори всі дзвони зад-
звонили 283
715. Ой въ городі вишенька —
716. Ой черезъ цей садъ, черезъ
виноградъ —
717. Коло зеленого кубочка —

718. Ой рано, рано въ неділю (сь
вар.) 284
719. Паламаръ ключі коває 285
720. Січана, калинонька, січана
(сь вар.) —
721. Ой шлюбъ дано —
722. Лети, лети, соколоньку по
передъ насъ (сь вар.) —
723. Тамъ гуди лежить стежойка 286
724. Лети, лети, соволожку до
батька мого! —
725. Радуйся, муй батеньку —
726. Іде Марися удъ вінцю —
727. Ой мій батеньку рідний 287
728. За воріточка жъ, та мій ба-
теньку —
729. Схилилася калинонька —
730. Ой вошу ти, молода Марисю,
кланяюся —
731. Ой ходила Марусенька по-
въ городу —
732. Ой ходила дівчинонька по
городу 288
733. Ой, вийди, матінко, проти
насъ (сь вар.) —
734. Ой радъ, хлопчино, радъ (сь
вар.) 290
735. Радуйся, матінко (сь вар.) —
736. Моя матюно рідна —
737. День добрий, мати —
738. Ой мати, мати стара —
739. Сива, мала пташенько —
740. Вийди, матінко, въ свічама
(сь вар.) 292
741. Не жалъ мене не завзялю —
742. Вийди, мати, вийди, мати, въ
калачемъ —
743. Полети, соволожку, попередъ
насъ 293
744. Ой, матінко моя (сь вар.) —
745. Вийшла Маруся за воріточка 295
746. Чого криниця та холодная —
747. Дашъ мене, моя матінко —
748. Вийди, мати, въ хати 296
749. Не познала мати (сь вар.) —
750. Да чи є у сей хатці —
751. Рано, рано да зовуленька 297
752. Либонъ же ми та потонилися —
753. Пусти, свату, въ хату —
754. Другая квітка — тожъ Ма-
русю...
Ресковітєся колісця —
755. Котівєя кристаль съ-пудъ
города 298

756. Старший братіку, одчина во-
рїтца 288
757. Подсуньте оконце —
758. На добрий день тому —
759. Передъ дверми, дверми —
760. Ой приїхала молода Маруся
изъ венця —
761. Теща зати привітає 299
762. Бодай здорови, люде! —
763. Застягайте тисовні столи —
- Встрѣча и приємъ молодыхъ, когда
они возвращаются изъ церкви.
764. Не ний, Иванко 300
765. Слава Богу й Дусі (съ вар.) —
766. Янголиченьки невеличеньки 301
767. А въ садочку дві квіточки...
Стинулися сїви (съ вар.) —
768. Ой красенъ, ясенъ Мару-
сенъ посадь 302
769. Йшла Маруся на посадь —
770. Заходять до насъ вісти —
771. Брязнули да ложечками —
772. Брязнули ложки й тарілки
(съ вар.) —
773. По святому „отче наші“ 303
774. Частуй, маточка, дружину —
775. Ми були въ ділі —
776. Іжте, бояре, валусту —
777. Ілка валуста, ілка —
778. Іжте, бояре, іжте —
779. Изъ-за гори гуска летіла 304
780. Же-бъ мені ложечка новая —
781. Де тая господиня —
782. Сьочила куншка съ печи —
783. Кучу я, вучу —
784. А въ садочку дві квіточки...
Ли свахи юшку —
785. Первая квітка—тожъ Ивашко...
Ми жъ реду не млодійского 305
786. Ой гороме, гороме —
787. Рїжъ, дружку, да курячу
ніжку —
788. Знати сванечку, знати —
789. Чому, Марусю, не іси —
790. А въ садочку дві квіточки...
А якъ би жъ то я пані —
791. Другая квітка—тожъ Ивашко...
Світлочка пані 306
792. Світелка, якъ щиплька —
793. Сороки по кіллямъ —
794. Старший бояринъ, якъ бол-
ванъ —
795. Миръ-миромъ —
796. Миръ-миромъ 306
797. До дому, дружки, до дому 307
798. Вже то буде по обїду —
799. Ли маршакки, іли (съ вар.) —
800. Устаньте, братте (съ вар.) 308
801. Первая квітка—тожъ Иванко...
Вже-жъ бо ми да понїдїли —
802. Да чого, бояре, сидите —
803. Старосто старесенькій (съ
вар.) —
804. Старосто старесенькій (съ
вар.) 310
805. Зъ-за гїрья, матінко, вь-за
гїрья —
806. Звінчана, Мариса, звінчана —
807. Де жъ ми ся подїємо —
808. Ой великий двіръ (съ вар.) 311
809. Задумає Иванъ женитися —
810. Ой батеньку, та голубоньку 312
811. У неділю рано —
812. Летять галочки у три рядочки —
813. Коло двора тєстєвого —
814. Устаньте, вїзїтїа 313
815. Ой на горі хвилочки зацї-
тають —
- Обїдъ у молодого и поїздъ за
невѣстой.
816. Ой сїй, мати, овасъ 314
817. Роди, Боже, жито 315
818. Коло намої діжки —
819. Коровою-раю —
820. Іхала вармяночка 316
821. Первая квітка—тожъ Иванко
Мати Иванка родила (съ вар.) —
822. Ой де жъ пішовъ ти забав-
рився 317
823. У сінечкахъ голубецъ гуде
(съ вар.) —
824. Нашъ Ивасенько (съ вар.) —
825. Ой їдь, синоньку 318
826. Не купуйте, бояри —
827. Не день ту ся курить —
828. Не куй, Иванку, золотого но-
жинка —
829. Вотєць синя вирляєє 319
830. Ой по дївку, Иване, по дївку —
831. Ивасю, королейку —
832. Не вайди жъ, місяченьку, за
хмару —
833. А въ кого коні, сїдлайте —
834. Роступїтедї, ви, гори камъ-
яні —
835. Стелїся, барвінку 320

836. Не місяць світить, не зора . 320
837. Ой ти, Іване, відважний ко-
ваче —
838. На Івасєвнїх дворї —
839. Ой заграно; забубнено ранейко —
840. Соколонько, ти на вилетї . 321
841. Черезь село Радохоньское . —
842. Горїхъ нїдъ стрїхою —
843. Та поїхавъ Іванко жениться —
844. Вь недїленьку раню —
845. Ой лугомъ; лугомъ вода йде 322
846. До молодї ідемо —
847. Межи двома береги —
848. Ой вь суботу вь самъ вечерь —
849. Освітимо звїря вь полі . . 323
850. Дари йдуть, дарп йдуть . . . —
851. Одсунь, Марисю, віконце (сь
вар.) —
852. На дворї вїльце шїало —
853. На соколовїхъ полі —
854. Тамъ на водї, на шумї . . . 324
855. Сїпте пшеницю вь новї корити —
856. Тамъ туди лежить здавна
стежойка —
857. Ой лїсомъ ідуть, на кунейки
стрїляють —
858. На лужельському помїрку (сь
вар.) 325
859. Повїє вїтеръ по горї —
860. Кожора підхилена —
861. Та черезь поле полтавское . —
862. Просила Марисенька 326
863. У славнаго тещенька стоїть
зятенько —
864. Здика, боаре, ідїте —
865. Уже гостї, уже на помостї . —
866. Ой ва ворїтїхъ глибокийдунай 327
867. Хтось до насъ наступає (сь
вар.) —
868. Добрий вечерь сусїдоньку,
ми до васъ —
869. Ой припадї, Марусю, до столу —
870. Стоять ворота 328
871. Вийди, мати, вийди —
872. Вийди, мати, зь хати —
873. За ворїтними дверми —
874. Ой помагай Вїгъ, теще —
875. Ой дєсь теща та зятя не
любить —
876. Іхали ми три милї (сь вар.) —
877. Пусти, свату, вь хату (сь вар.) 329
878. Шо ли вьзя прївїзчили 330
879. Ой у нашого свата —
880. Либонь ми та не влучили . . . —
- Встрїча молодого у невістї 330
881. Миръ зь миромъ мировался
(сь вар.) 332
882. Першї послї пришлї 333
883. А вь городї гїлля (сь вар.) —
884. Вилетайте, сороки —
885. Впустїть насъ, впустїть (сь
вар.) —
886. Пусти, свате, вь хату (сь вар.) 334
887. Впустїть насъ, впустїть . . . —
888. Відсуньте віконечко —
889. Ой задуднїли кованиї вози
на дворї —
890. Не вступайте, сильнїї боаре . —
891. Приїхали боярове зь далека 335
892. Ой греблї, греблї велика . . . —
893. Наїхали свати —
894. Приїхали заручнїен —
895. Не гнївайся, тєстю —
896. У нашого свата —
897. Ой зьятъ намъ ся стелить . 336
898. Чи чуєшь, Марисю —
899. Вийди, Марисю, до насъ . . . —
900. Приїхали гостї —
901. Шо то за гостї наїхали —
902. Ой на зьгї та метїль мете . . . —
903. Летїла возуленька 337
904. Вь тузі, мїсячейко, вь тузі . . —
905. Ой хмарно зь намъ, хмарно —
906. Шо у гордого тєстя —
907. А вь гордого тещенька —
908. Ой летївъ соколонько черезъ
три лїси —
909. Не стрїляйте зь востри . . . 338
910. Ой где зь ви тамъ два пї-
слашки бивали —
911. Чи ту ми боаре —
912. Марисю, паненкойко —
913. Вийди, теще, на двіръ —
914. Ой то зь тобі, молодий Ива-
сю, пихота —
915. Шоєв те намъ за даръ дали? 339
916. Не лякайся теще —
917. Гдєсь те ся свати забавляли —
918. Не пий, Івасю, первого пре-
вїтєу (сь вар.) —
919. Вубралась теща увь овчинїи —
920. Изъ якої причини 340
921. Тещенька зятя витає —
922. Добрий вечерь тому —
923. Водай дворовї були —
924. Посуньгєся та дївчаточка . . . —
925. Росточи, свату, хату 341
926. Будь, шурину, ласкавъ —

927. Ми застави не беремо . . . 341
 928. Ти душенько, наша Марійко —
 929. Ой ви, сватове, білі лебе-
 дове (сць вар.) —
 Вынуць новісти 342
 930. Іхала Хима 343
 931. Сванечки, наші голубочки
 (сць вар.) 345
 932. Дружечки, наші голубочки
 (сць вар.) —
 933. Ой ишла, ишла (сць вар.) . . . —
 934. А вь садочку дві квіточки...
 Не наступай литва 346
 935. Шурину, не ляжайся (сць вар.) —
 936. Братічку та голубчику (сць вар.) 347
 937. Не дайся, брате звести . . . —
 938. Ой братіву та зрадниченьку —
 939. Батькова хата —
 940. Не стій, зятю, за плечима
 (сць вар.) 348
 941. Стенулися сини —
 942. Не жаль же мені ни на того —
 943. Пливе утонька безь утиняти. 349
 944. Чого жь, світлонька та не-
 весенька —
 945. Чи не жаль тобі, кенько,
 мене буде —
 946. Не жалуй мене, мій батеньку 350
 947. Ой хвалилася, вихвалилася . . . —
 948. Івдиль Іванко та на вло-
 воньки —
 949. Ой хміль по дереві вьтета . . . —
 950. Ой чого, чого вь цімь но-
 вімь домі 351
 951. Гнися, калино, гнися —
 952. Ой гомінь, гомінь, дівко Ма-
 рушко —
 953. Охоча була молода Маруся —
 954. Ой де ви бували, де ранку-
 вали 352
 955. Да летять галочки —
 956. Хоць гнися, калино, не гнися —
 957. Засвіти, дружбо, свічку —
 958. Бережисе, молода, бережисе —
 959. Идете, дружечки, идете . . . 353
 960. Ой дайте намь віри —
 961. Догадайсе, догадайсе, Марь-
 очко —
 962. Ой чи будешь, Марусенью,
 жалувати —
 963. Не куй, старосто, дене золота,
 не сребра —
 964. Та пливе утень, та пливе
 сірес 354

965. Дружечки, душечки, наші
 голубочки 345
 966. Перваквітка—тожь Іванко...
 Шелесть, шелесть по ду-
 бині (сць вар.) —
 967. Ой виїся рій, виїся —
 968. Ой ходила та Маруся по полю 353
 969. Теперь же мені, сусідочки мої —
 970. Ой возьми, зятю, швидкий пруть —
 971. Котиться хміль изь-мижь го-
 рода —
 972. Що то за ворона —
 973. Ой блукавь же нашь Івасє,
 не блукавь —
 974. Відсунься, брате, відь сестри 356
 975. Казали, свати богати —
 976. На дунаю зімна вода —
 977. Згоди, братейку, згоди —
 978. Ой у саду соловейко защебе-
 тавь —
 979. Сіда Івасє на посагь —
 980. Вь зашічь, шурине, вь зашічь —
 981. Ой я не паньска дитина —
 982. Скупні, бояре, скупні 357
 983. Не у правді братко кохався. —
 984. Світилка—шпилька (сць вар.) —
 985. Викотили, викотили —
 Теща подносить зятю „обронь“.
 986. Вийди, теще, на двірь . . . 358
 987. Не лякайся, теще —
 988. Пішовь дідь по гриби —
 989. Добрі-вечірь тому 359
 990. Бодай здорові були —
 Роздача подарновь молодого.
 991. Отде жь ти чоботи (сць вар.) 360
 992. Що ваші подарки (сць вар.) 361
 993. Ой на хаті зілля (сць вар.) —
 994. Перваквітка—тожь Іванко...
 Несіте дари за дари 362
 995. У нась роду много —
 996. Нашь Івашко (Маруся) язь
 малеванне —
 Подарки со стороны невісти.
 997. Ой на дворі призьба (сць вар.) 363
 998. Ой роде, роде, богатий . . . 363
 999. Хутенько ся, маршалку, уви-
 вай —
 1000. Обдарили дари —
 1001. На тихому дуначку білиль. —
 1002. Дзенькуемь молодусі —
 1003. Решето тороточе (сць вар.) . . 364

Расплетаніє носы и покрытіє головы.

1004. Ъому іхати по завпвайго . . . 365
 1005. Догадайся, Маруся (съ вар.) —
 1006. Чи бачишь ти, Марусю . . . 366
 1007. Иди, Марисенько, до комори —
 1008. Ой видай, батеньку, коровай —
 1009. Ой ти, душечко, наша Мару-
 сеняко... . . . —
 Ой глянь на порігъ-діво . . . —
 1010. Зъ-за дубової колодочки . . . —
 1011. Поглизь, Марусю, на перігъ —
 1012. Бережися, сестрице, бере-
 жися —
 1013. Ой де пішла, де поділася . 367
 1014. Ей, догадайся, Марусю . . . —
 1015. Покривайниця плаче (съ вар.) —
 1016. Ой що жъ бо то унесено . 368
 1017. Летіла, летіла сива возу-
 ленька —
 1018. Куди ти, дівочко, гляділа . . . —
 1019. Ой вувсоньку рясенъ . . . 369
 1020. Ой гоже, гоже, мій мили
 Боже (съ вар.) —
 1021. Ой гуляй, гуляй, білая риба . . . —
 1022. Где ся косойка діла? —
 1023. Да неділько наша, неділько 370
 1024. Ой на горі жито (съ вар.) . . . —
 1025. Марусю, Марусейко —
 1026. Тамъ за городомъ просо —
 1027. Ой вінку жъ мій, вінку —
 1028. Приїхали панчі 371
 1029. Ми жъ тебе, сестрице, сври-
 ваємъ (съ вар.) —
 1030. То нашего полку козаць —
 1031. Повідали намъ люди —
 1032. Закілили хімлушечку —
 1033. Подивися на себе, діво . . . 372
 1034. Заявляла мене дячина (съ
 вар.) —
 1035. Росилітала дячина —
 1036. Ой погано, Марусю, погано —
 1037. Марусю, догадайся —
 1038. Марусю діво (съ вар.) —
 1039. Сянь чепець, кинь нудъ
 столець 373
 1040. Таки буде не по вашому (съ
 вар.) —
 1041. Казавъ же ти, та берестонь-
 ку (съ вар.) —
 1042. Хвалилася княгиня 374
 1043. Подивися, дружбонько, на
 мене —
 1044. Повибивай, мати, клинці . . . —
1045. Зробили жъ ми діло (съ вар.) . 374
 1046. Наша Маруся, якъ мале-
 ванне 375
 Выносъ и дѣлень коровай.
 1047. Мне дружко ручки 375
 1048. Дружко коровай несе . . . 376
 1049. Точися, короваю —
 1050. Несуть твоє діло (съ вар.) . . . —
 1051. Ми пугуньку полади 377
 1052. Зрівна, старосто, зрівна . . . —
 1053. Ой край ти, дружко, коровай —
 1054. Герали ми новизю —
 1055. Привезено вілля 378
 1056. Витай, витай, святій коро-
 ваю —
 1057. Да рано, рано, здумайте
 боіре —
 1058. Просили мене до короваю . 379
 1059. Разбирайся, короваю —
 1060. Дружко хоче коровай кра-
 яти —
 1061. Благоволяи, Боже —
 1062. Нашъ старостонько, якъ
 панъ —
 1063. Дружко коровай крає —
 1064. Нашъ когутъ чернокрылий . . . —
 1065. Крайте коровай, крайте —
 1066. Дружбонько коровай крає . 380
 1067. Дружбоньку нашъ голубоньку —
 1068. Подивися, дружко (съ вар.) —
 1069. Чи бачишь ти, дружку
 (съ вар.) 381
 1070. Ой ми роду не злодійскаго
 (съ вар.) —
 1071. Вибатай, родоньку, лас-
 ково —
 1072. Попекли свахи гуски . . . 382
 1073. Тобі, дружко, не дружко-
 вати (къ вар.) —
 1074. Засвітите свічку —
 1075. Раздались мо дари 383
 Уминь у невѣсты и прощаньє
 съ дружками 384
 1076. Давай, мати, вечерати (съ
 вар.) 385
 1077. Давай, мати, вечерати —
 1078. Изъ за гори сонечко вій-
 шло —
 1079. Ви насъ не просіте 386
 1080. Тобі, мамко, да навийчини —
 1081. Ой іште та годуйтеся —
 1082. Чомъ ти, Ивасю, не іси
 (съ вар.) —

1083. Другая квітка тожъ Маруся
Чомъ не вчєрашъ? (съ
вар.) 386
1084. Въ окрудечку ліля 387
1085. Ой гаю мій, гаю —
1086. Зажурилася перепелочка —
1087. Ой на горі, та на кам'я-
ниці 388
1088. Да черезъ сінечки —
1089. Ой кувала возуменька въ
саду непогоду —
1090. Гули, гули голубоньки 389
1091. Да чи ми жъ тобі, да Мару-
сенько —
1092. Да чогожъ ти, Марусе, безъ
кубля —
1093. Рісклияйтеся, дуби, берези —
1094. Ой боромъ, баромъ, боро-
вицею —
1095. Де жъ бувъ селєзєнь 390
1096. А вь"нашої Гостоміи шар-
варокъ —
1097. Годій, родоньбу, годій —
1098. Вийду а на долину —
1099. Мати всю нічку не спала —
1100. Жаль мені, мій батеньку,
за тебе —
1101. Та вже-жъ, нєнько, вже-жъ
неравенько 391
1102. Виглядає Маруся —
1103. Сінечки мої зворожі —
1104. Полуднєвий вітеръ віє —
1105. Ти, душечко наша, Марусе,
Забарний гості забарилися
въ хаті —
1106. Чого, сватовє, сидите —
1107. Ли бояре, ли 392
1108. Де ці буряки росли —
1109. Сватоїко вьряду зьїзжає —
1110. Ой дали намъ дівку —
1111. Ой чєго сидишь, Марусю
(съ вар.) —
- Ужинь у старшей дружки.
1112. До дружки, бояре, до дружки 394
1113. До дружки, бояре, до дружки —
1114. До мене, бояре, до мене —
1115. Оттажъ иду собі —
1116. Берегомъ качки нливуть 395
1117. Де метєна улица, метєна —
1118. Застїдайте столи (съ вар.) —
1119. Ой вийди, вийди, дружина
мати, зъ хаті —
1120. Ой у горі гуска летіла —
1121. Не гнївайся, моя мати 395
1122. Старшая дружечко, 396
1123. Даруйте, дружечки, даруйте —
1124. Врала Марусі лєжъ —
1125. Ой на дворі колодавъ и
кльока 397
1126. Передъ порогомъ могила —
1127. Ще не часъ, не пора —
1128. Раскотилися вєслиці (съ
вар.) —
1129. Спасибі тобі, Марусенько 398
1130. Прощай, прощай, уже ми
їдемо —
1131. Не сїди, Марусю, зъ ба-
бами —
1132. Чіє у тебе, нашіатко, ди-
татко —
1133. Вступила Маруся на порігъ 399
1134. Не метєна улїчка, не ме-
тєна —
1135. Старша дружка маленька —
1136. Стєнулися сїни (съ вар.) —
- Новобрачные танцуютъ послѣ
ужина вонругъ „Діжи“ 399
1137. Дайте намъ простіръ на
двірє 400
1138. Підємо танцувати —
1139. Ой чия жъ то родина —
- Вьїздъ молодыхъ изъ дома роди-
телей невѣсты.
1140. На добра ничъ, на добра
ничъ —
1141. Добра ночь, матєнько, добра
ночь 401
1142. Да чи я жъ въ тебе, моя мати —
1143. Ой садись, дівочко, на нові —
1144. Ой братъ сєстрицю прєва-
жавъ —
1145. Загрїбай, мамо, жаръ, жаръ
(съ вар.) —
1146. Ой коню, коню, нашъ синий 404
1147. Продай, продай, мій врано-
веньку —
1148. Ой на горі полупцїткі 405
1149. Ивасє вихвалївся —
1150. Серїня моя молєвана —
1151. Водна моя нова —
1152. А вже світь світає —
1153. Місяць дорїзєньку освїтивъ
(съ вар.) 406
1154. Годі, мати, та журилася —
1155. Южъ сонце надъ горами —

1156. Вийдзі, матко, зъ-за угла . 407
 1157. Ой дали намъ дівку —
 1158. Ти не сиди, Марусю, зъ ба-
 бами —
 1159. Мати Марусеньку родила —
 1160. Наїхали гостонькі —
 1161. До бору, возулька, до бору. 408
 1162. До насъ, Марусю, до насъ —
 1163. Питайся, Марусю, мамі —
 1164. Ой у садочку, на васплёчку —
 1165. Наша Маруся отъ батенька
 одьїзжає —
 1166. Старий діду, стара бабо . . 409
 1167. Казали намъ люде —
 1168. Южъ місячейко на болопейку —
 1169. Ой дівчино, та Марусечко —
 1170. Да увійди, увійди, да чужий
 батенько —
 1171. Мати донечку шукала 410
 1172. Стань, моя матінко, вь порозі —
 1173. Та калиновий листоньку —
 1174. Старшая дружечко —
 1175. Да Марусена сестра —
 1176. Журилася мати 411
 1177. Взійди, місяцю, вийди яс-
 ненкі —
 1178. Я жъ думала, що дзвони
 дзвонять —
 1179. Ходить кізочка по кругій
 горі —
 1180. Чя ми тобі не казали —
 1181. Ой колибъ я знала, колибъ
 відала 412
 1182. Черезъ поле пілтавськеє —
 1183. Якъ тобі да тетірко —
 1184. А вь полі да овесъ рясенъ 413
 1185. Казала ись, моя матінко, не
 могу тебе збудити —
 1186. Ой матінко моя —
 1187. Прошила мати дочку (сь вар.) —
 1188. Було пити, не впиватися —
 1189. Добре було, моя матінко . . 114
 1190. Чого світлонька та нове-
 сенька —
 1191. Ой не сиди, Маруся, не сиди —
 1192. Звився роєчокъ —
 1193. Ой Иванко у тестенька медъ
 вино пьє —
 1194. Віжи, братіку, доганяй . . . 415
 1195. Тамъ на горахъ, на камені —
 1196. А вь сінечкахъ голубецъ
 гуде —
 1197. Чего ви, сванечки, сидате
 (сь вар.) —
1198. На горі Иванко ходить . . . 416
 1199. Нуте, нуте, боаре, до ко-
 ней —
 1200. Ой запрягайте батькови коні —
 1201. Ой ти, Марусю, вбрайся —
 1202. Ой сїдай, сїдай, коханне мое 417
 1203. Ой коні наші, сивані (сь
 вар.) —
 1204. Пересердїться, вороги (сь
 вар.) 418
 1205. Піди, мати у комору (сь
 вар.) 419
 1206. Оглядїлася мати 420
 1207. Проведи, матюно, проведи. 421
 1208. Ой були ми вь ліску (сь
 вар.) —
 1209. Викотили, вивотили 422
 1210. Світїте, зороньки, надъ нами —
 1211. Изъ подъ тину, тину —
 1212. Радуйся, земло 423
 1213. Соловей зозульку собі на-
 мовляє —
 1214. Рясю, коники, рясю (сь
 вар.) —
 1215. Кучерявий візничий (сь вар.) 424
 1216. Муї мали возняченьки —
 1217. Полетїте, галочки (сь вар.) 425
 1218. Тупу, коники, тупу —
 1219. Щось у насъ да на двори-
 чку —
 1220. Види, мати, приляжъ и къ
 дорозі —
 1221. Іхала дівка черезъ біръ —
 1222. Мати ся радувала —
 1223. Ой чиї то боаре 426
 1224. А лебеді, лебеді —
 1225. Осталося днище —
 1226. Вітеръ вербу влонить —
 1227. Зъ виннаго да колодязя —
 1228. За ворїтьми вишня 427
 1229. Сейце Михалковци, пшеницю —
 1230. Постіль твоя біла —
 1231. Одчени, батейку, оконце —
 1232. Да давали конямъ гречку —
 1233. Радуйся, муй бацько —
 1234. Одчаний, батьку, двіръ —
 1235. Ясная скала на стрїху впала 428
- Встрѣча и прїємъ молодыхъ вь дошѣ
 родителей жениха.**
1236. Перевезено тілє —
 1237. Ой брявнули кола 429
 1238. Отвори, мати, новий двіръ —
 1239. Ой на дворі колодязъ и ведро —

1240. Ой виїди, виїди, матенько,
погляди 429
1241. За воротами вишня —
1242. Ой виїди, мати, погляди (сѣ
вар.) —
1243. Виїди, матінко, зѣ хати . 430
1244. Виїди, мати, зѣ хати —
1245. Виїди до насѣ, матіпонька —
1246. Привезена тетеречка (сѣ вар.) —
1247. Що жѣ ми тобі привезли . 431
1248. Ой заціла колінонька зѣ
ожиною (сѣ вар.) —
1249. Куди ти хавѣ, молодий Иванко —
1250. Отвори, мати, хату 432
1251. Я невістці не рада —
1252. Чи рада жѣ ти, моя матінько —
1253. Чи рада жѣ ти, моя матонько —
1254. Пустн, сваху, вѣ хату —
1255. Отожѣ тебе Господь наго-
дивѣ —
1256. На калиноньці 433
1257. Сидить котѣ на нолиці —
1258. Ивасюнева мати двері від-
хилила —
1259. Погнулася лавки —
1260. Наші сватковѣ—аньці —
1261. Стрійся, Марусю, стрійся —
1262. Ясна скала на стріху впала. —
1263. Снігомѣ, конику, снігомѣ . . 434
1264. Прилетіла сорока: че, че, че! —
- Момора.**
1265. Цвітѣ калиноньку ломить. —
1266. Ой хто буде спати (сѣ вар.) . 435
1267. Гдѣ жѣ тая весельная маці —
1268. Не сами жѣ ми прийшли. —
1269. Ой пійдемо, да поїдемо —
1270. Ой привезли да сову зѣ села —
1271. Ой бреди, Марусю, бреди
(сѣ вар.) —
1272. По двору, по двору 436
1273. Ой квітами да постіль пита. —
1274. Ми жѣ були у постілоньки —
1275. Не хочу я істоньки да пи-
тозьки —
1276. Же бѣ я була знала 437
1277. Дрімле, невістка, дрімле —
1278. Не плачѣ, не плачѣ, дівко
Марусю —
1279. Ой мамцю, мамцю. —
1280. Горохѣ, мати, по дорозі, якѣ
чередѣ —
1281. Нашѣ курѣ ковочѣ —
1282. Іду, іду до комори по... —
1283. Ти, річенько, бережистая. . . 438
1284. Да не курѣ, курѣ сокочѣ —
1285. Дівчино моя —
1286. Ми гості не самі —
1287. Не сами жѣ ми прийшли . . . 439
1288. А вѣ нашого пана свата —
1289. Ой зятю, зятю гордуешѣ
намп —
1290. А ви насѣ не просіте —
1291. Ой виїду я за ворота—мляпѣ
меле —
1292. Дала мене, моя мати, за-
мужѣ. —
1293. Кислие буряки 440
1294. Тушу, тушу коло діжечки —
1295. Ой, маці, кохай мене —
1296. Годі, свату, да сваритися —
1297. Ой наша Марьохпо —
1298. Пришли ко мне хлопці —
1299. На дворѣ гай, гай (сѣ вар.) —
1300. Гуска гусака кличѣ (сѣ вар.) . 441
1301. Наїхали да купці зѣ Ромна. —
1302. Стрепену я грушку —
1303. Ой не сідай, свахо, на лавці. —
1304. Оддай, свату, наше —
1305. Котилося колесце сѣ влітні. 442
1306. Гуска рака носицѣ —
1307. Горобей да по бочецці скачѣ —
1308. Заспівайце, молодзічкі —
1309. Гойна да гойна —
1310. Й батько велітѣ. —
1311. Михелю, Михелю —
1312. Захотіла калача 443
1313. Темного луку калина (сѣ
вар.) —
1314. Чи сміла ти, мати. 444
1315. Прокрутивѣ павуѣ стелю. —
1316. Годувала мати бобра. —
1317. Ой казали, говорили людѣ
(сѣ вар.) —
1318. Не кайцѣся придани. 445
1319. Калинонька наша, Маруся. —
1320. Якѣ маці родзіла —
1321. Ой піду я у лугѣ по калину. —
1322. Ой у полі да овесѣ рясењ
(сѣ вар.) —
1323. У насѣ овесѣ рясењ 446
1324. Да виведѣте наше —
1325. Ведемо тура вѣ хату —
1326. Йде Маруся зѣ ложа —
1327. По двору, по двору —
1328. Що жѣ бо то за зілля —
1329. Ой наша Марьохна —
1330. Вѣ огородѣ ячмінѣ 447

1331. Ради, Боже, жито 447
 1332. Розливайтесь, береги . . . —
 1333. Да пішовъ дощикъ крап-
 листий. —
 1334. Батько по донечці тужить . —
 1335. Ой іхали, моя мати, щось за
 вани —
 1336. Ходила Марися надъ ровомъ . —
 1337. Не співайте сороміцької . . 448
 1338. Хто въ мене по сінечкахъ по-
 ходивъ —
 1339. Що схтіли, то зробили . . . —
 1340. Ой добрая та годинонька
 (съ вар.) —
 1341. Ой стояла Маруся на ганку. 449
 1342. На дворі два володав і
 ведро. —
 1343. Любіи та миліі гості . . . —
 1344. Ой приданче-коханче, . . . —
 1345. Такъ наша Маруся робила . —
- Посольство къ матери невісты.
1346. Не бійся, матінко, не бійся
 (съ вар.) 450
 1347. Спасибі тобі, таточку . . . 451
 1348. Знати Марусю, знати . . . 452
 1349. Та добри-день, матінко, доб-
 ри-день. —
 1350. Й а зъ калиночки дві кві-
 точки
 Дякуемъ тобі, сваточку, . . . —
 1351. Були ми у свата на части 453
 1352. А зъ калиночки дві квіточки
 Вчора було свято и въ насъ
 (съ вар.) —
 1353. Суботонька—то збірний день 454
 1354. Іхала перезва до дому (съ
 вар.) —
 1355. Сватеньку та голубчику . . . —
 1356. Уже жъ вамъ, приданки, часъ
 и пора —
 1357. Та идуть дружнички пишніі. —
 1358. Та горілки, свату, горілки . —
 1359. Ой рано ще, рано 455
- Перезва. —
 Якъ молода не чесна —
1360. Говорили Оленковськіі люде
 (съ вар.) 457
 1361. Хочъ идь, матінко, хочъ не
 идь. —
 1362. Въ огородзе грушка —
 1363. Підъ сосною спала (съ вар.) —
 1364. За влубочоць валу 458

1365. Да насію мачку на точку. . 458
 1366. Спала Марися зъ хлономъ. . —
 1367. Тихо, тихо дунай воду хитає. —
 1368. Вівсоньку расний —
 1369. Ой були жъ у Бога. —
 1370. Ой вілъ у пшениці 459
 1371. На барану вовна —
 1372. Ой знати, знати —
- „Дружки“ приносять въ по-
 недѣльникъ „молодій смі-
 дать“ 460
- Печеніе пироговъ, „намітка све-
 крусі, поднесеніе хлѣба съ же-
 домъ „молодимъ“.
1373. Пекла Маруся пирожки . . 461
 1374. Зять теці злякався 462
 1375. Ой зять тещу просить . . . —
 1376. Ой теще, теще, мати моя. —
 1377. Пишна теща, пишна —
 1378. Ой зять тещу веде —
- Молодые идуть къ священни-
 ку за благословеніемъ . 463
- Дарять молодихъ въ домѣ же-
 ниха.
1379. Уведіте наше. —
 1380. Ой роде, роде багатий (съ
 вар.) 464
 1381. Прііхала матюнка. —
- „Перезвяніі пісні“.
1382. Чия то перезва 465
 1383. Гарілки, свату, гарілки. . . —
 1384. Перешвай, муй батеньку . . 466
 1385. Батенько стає, перешває . . —
 1386. Чого свати да наіхали. . . . —
 1387. Горілки, свату, горілки . . . —
 1388. Чий же то перезовъ. —
 1389. Да варохи, свахи, варохи. . . —
 1390. Перезвінки, панінки —
 1391. Чия то родзіна 467
 1392. Хорошая перезовъ наша . . . —
 1393. Ой зятю, зятю, гарзешъ
 нами —
 1394. Я вареноі не хочу. —
 1395. Чи ти, свахо, глуха —
 1396. Прошла мати дочку —
 1397. Есть у лузі калина, калина. —
 1398. Ой що жъ то за ворона . . 468
 1399. Несла сьмо пили —
 1400. Ой попе, паночку —
 1401. Ой були ми у пана —
 1402. Не страхайся, сгату —

1403. Ми жъ, свати, не відали . . . 468
 1404. У нашого свата 469
 1405. Да нема свата доха —
 1406. Росточи, свату, хату —
 1407. Разсунуть свату хату —
 1408. У нашого свата —
 1409. Теща зятя —
 1410. Поїхала сваха до торгу . . . 470
 1411. Да старощі наши, старощі . . . —
 1412. Маруся молода —
 1413. Підъ калиною лежала —
 1414. Бодай тебе, да морозоньку . . . —
 1415. Ой качань, качаночку —
 1416. Ой піду я у лугъ по ка-
 лину —
 1417. А въ неділеньку до сходъ
 сонця 471
 1418. А у мене ни сорочечки —
 1419. Що въ липни да въ осични . . . —
 1420. Віжіть, біжіть, воронні коні,
 до води —
 1421. Ой були ми въ пона 472
 1422. Стиха, бояре, йдите —
 1423. Зять тещу веде за ручку —
 1424. Святий понеділку —
 1425. Годі тий молодіці —
 1426. Молоденька Марисю —
 1427. Ти, Марисю, калина, малина . . —
 1428. Ой що то за новинонька
 настала —
 1429. Вже ми Марисю доїдємъ . . . 473
 1430. Ой стояла Маруся на ганку . . . —
 1431. Помогай, Бігъ, сосідоньен,
 ми до васъ —
 1432. Слідомъ, батейку, слідомъ . . . —
 1433. Не плачъ, матінойко, мила . . . —
 1434. Заказавъ староста своїмъ
 пшнимъ боярамъ —
 1435. Дали сте намъ соволку 474
 1436. Ой знати Марисю, знати —
 1437. Ой шурину, да боярину —
 1438. Та добри-день, матінко, добри
 день —
 1439. Ой впили, вихилили —
 1440. Чий то намъ соволонко —
 1441. Свидай, Марисю, свидай —
 1442. Ой хто у насъ 475
 1443. Ой гляньмо мп да на сва-
 нечку —
 1444. Горобчикъ на бочці літає —
 1445. Ой піду я да до торгу до
 новаго —
 1446. Заграно, забубняно —
 1447. Дівчинонька та у батенька . . . —
 1448. Ой приплела калинонька люб-
 лена 476
 1449. Ой виїхавъ казаченько мимо
 лізки —
 1450. Ой добре тому, хто кози
 ріже —
 1451. Стояла вербонька на дворі —
 1452. Ой мовила вора місяцю—ра-
 но, рано —
 1453. Глянь, зятю, на мене —
 1454. Де ти, Марусю, ходила . . . 477
 1455. Вітрець повиває —
 1456. Вийди, Марусю, съ комори . . . —
 1457. Вийди, Марусю, вийди —
 1458. Ой люлю, люлю —
 1459. Де жъ, ти, Марье, родилася . . . —
 1460. Танцювала риба зъ ракомъ . . . —
 1461. Ой гукъ, да гула! 478
 1462. Якъ я була у батенька —
 1463. То жъ то мене поре, ріже —
 1464. Ой дівчино, чия ти? —
 1465. Ой чи такъ, чи не такъ —
 1466. Ой гуляла належито —
 1467. Ой казала мені мати —
 1468. Ой не коси, буську, сіна . . . 479
 1469. Гопа, гопа, гопасеньки —
 1470. Ой хочу я горілочки, хочу . . . —
 1471. Цілувавъ, цілувавъ —
 1472. Цапу-лапу по драбині —
 1473. Ой тупнула, підскачила —
 1474. Горбомъ йшла —
 1475. Гопъ, гопъ, гопопа —
 1476. Ой у полю мнтелиця 480
 1477. Ой казала Ганнуса —
 1478. Ой поїхавъ мій милиненькій
 до млина —
 1479. О півночі, таян въ ночі —
 1480. Ой чия то парубчина (съ
 вар.) —
 1481. Поздоровъ, Боже, мого ми-
 лого 481
 1482. Ти до мене не ходи, вучеря-
 вий враже (съ вар.) —
 1483. По підпеньки ходила —
 1484. А въ середу родилася—го-
 ре жъ мені, горе! —
 1485. Ой вийду я на улицю—на
 улиці хлопці 482
 1486. Пишла Гандзя на бураки —
 1487. Дала ми ся біда въ знаки —
 1488. Ой піду я до млина та до
 нарового —
 1489. Коби мъ була біду знала —
 1490. То за маму, то за тата —

1491. Ночувала жъ я въ лёху . . . 483
 1492. Завівъ мене въ околоті . . . —
 1493. Ой попаде, попаде, попова
 невістка, —
 1494. Приснився ми сонъ дивнень-
 кій —
 1495. И по хаті тинини —
 1496. Ой піду я до попа —
 1497. Якъ я була сімъ літъ вдовою —
 1498. Була собі колись Гандзя . . . 484
 1499. Не стій, дівко, підъ корш-
 мою —
 1500. Піду я до млина —
 1501. Ой красная коломийка . . . —
 1502. Ой піду я лісомъ, лугомъ . . —
 1503. Що ти въ мене, милий, хо-
 чешъ —
 1504. Біду собі купила 485
 1505. Черезъ гречку катилася . . . —
 1506. Шелестъ, шелестъ по дубині. —
 1507. Гиля, гиля, білі гуси —
 1508. Не сама я иду—ведуть мене —
 1509. Тато спить, мама спить . . . —
 1510. Кобъ ти тамъ бувъ, де я
 була —
 1511. Пішла баба въ танецъ (съ
 вар.) 486
 1512. Який іхавъ, таку здібавъ . . —
 1513. Коло пеца навстоячки —
 1514. Охъ, ніжечки—кортѣжички . . —
 1515. Отакечки, отакечки —
 1516. Якъ би тобі така біда, акъ
 мені 487
 1517. Вчора сіла за хатю —
 1518. Де жъ твоя хатинка, Грицю?
 —
 1519. Коло млина времена —
 1520. Ой підъ мостомъ —
 1521. И сплю и дивлюся —
 1522. Віють вітри, віють буйні . . . —
 1523. Ой знавъ на що бравъ, я не
 твоя ривня —
 1524. Комарі гудуть 488
 1525. Умеръ батько - байдуже . . . —
 1526. Гой, гой, шулякъ —
 1527. Журилася Катерина —
 1528. Посадила вража баба на
 трѣхъ яйцахъ гусака —
 1529. Пішла Гандзя по петрушку. 489
 1530. У сусіда колятанъ ночувавъ
 (съ вар.) —
 1531. Було літо, теперъ зима —
 1532. Ой зле орешъ, мій мялень-
 кій, зле орешъ —
 1533. Мама зъ хати мене вигнала —
 1534. Сімъ день молотила (съ вар.) 490
 1535. Ой, мамо, люблю Гриця . . . —
 1536. Сама мама мя послала —
 1537. Закувала зозуленька на висо-
 кимъ ганку —
 1538. А й вінъ бідний 491
 1539. Чи же-мъ тобі не казала . . . —
 1540. А бабуни юпки тне —
 1541. Чи я ззіла, чи я спила —
 1542. Варвара и Демьянъ —
 1543. Тутъ моя родиночка —
 1544. Ой, мамуню, охвицеръ на
 порігъ —
 1545. Ой казала Марця —
 1546. Крутилася, вертілася 492
 1547. Печернички горю —
 1548. Ишовъ баранъ по-надъ гори —
 1549. Нехай загородять —
 1550. Ой идіть, хлопці, въ танецъ —
 1551. Було не копати —
 1552. Ой славная коломийка . . . —
 1553. Ой ти, мій мяленькій, ти ми-
 лий соволю —
 1554. Вдарила нога въ ногу 493
 1555. Иду я по-підъ млинъ —
 1556. Я за своїмъ дідомъ —
 1557. Сухе літо було, коноплі не
 було —
 1558. Чоловіче, чоловіче, дай же
 мені раду —
 1559. Дідъ свою бабку хвалить . . . —
 1560. Нігда би мъ ся не здрімала,
 хоць би день біленькій . . . 494
 1561. Ой горіла, горіла стирта
 сіна —
 1562. Черезъ садъ-виноградъ по
 воду ходила —
 1563. Ой ідь, мяленький, не бався —
 1564. Ти бьешъ, ти пьешъ, може
 бъ я робила —
 1565. Якъ я була молода, не лі-
 нивал —
 1566. Віда, мамцю, не ляшокъ . . . —
 1567. Пряду, пряду—нитки рвуться
 (съ вар.) 495
 1568. Не замай мене, Грицю —
 1569. Прийди, мій мяленькій —
 1570. Пішовъ кітъ топнтися —
 1571. Ой, грайте, музичи —
 1572. Нічого я не робила —
 1573. Сварилася, сварилася кума —
 съ кумою —
 1574. Ой казала дівчина музичі . . 496
 1575. Наїлася бараболі —

1576. Черезъ греблю вода йде . . . 496
1577. Нуце, хлопці, нуце, гожі . . . —
1578. Чи я тобі не казала. . . . —
1579. Ой вмеръ мій Давидко . . . —
1580. Погутькало зъ верби впадо . . . —
1581. Якъ, коли хочъ 497
1582. Ой зъ дуба та на пенъ . . . —
1583. Ой на горі журавель . . . —
1584. Пошла, смерть, пошла прочь . . . —
1585. Ой іхала, іхала —
1586. Ой шли дівки зъ Бодичивкі . . . —
1587. Ой рипу, рипу. —
1588. А хто жъ тутъ тіває —
1589. Ишли дівки за вівцями. . . . 498
1590. Ой тупну я ногою —
1591. Тато білий, мама чорна . . . —
1592. А въ покоюку за двірочками. . . —
1593. Кучервий мельникъ. —
1594. Добри вечірѣ, кумцю моя, . . . —
1595. Летіли возуленьки, куючи . . . —
1596. Добри вечірѣ, кумцю моя. . . 499
1597. Бодай тебе гримъ убивъ . . . —
1598. Піду я до гаю —
1599. Наварила, напалила —
1600. Дуду, рудуду —
1601. Прийди, червонястий. —
1602. Любивъ мене молодець 500
1603. Зъ-за кордону вандровала. . . —
1604. Нікому такъ не горавдъ . . . —
1605. Було не рубати зеленого дуба. . . —
1606. Ой чия то дівчиноньва въ синій запащині —
1607. Пігнала Настя Костя до води —
1608. А мій чоловікъ 501
1609. И ти така, и я така —
1610. Колотила добродзійка ле- мішку. —
1611. Ой на ставу, на ставочку. . . —
1612. Мазуръ, мазурочокъ —
1613. Заграйте мні, стари баби . . . —
1614. Засідають хлопці въ саду. . . —
1615. А въ городі пиломъ 502
1616. Била мене мати, била —
1617. Била мене мати зъ ранку. . . —
1618. Відъ вуделі плечи болять. . . —
1619. А до мене..., а до мене решта —
1620. Недалеко нерешла до Лу- чинця —
1621. Помаленьку, Иване —
1622. Чорна греча, біли крупі . . . 503
1623. Якъ помащуся солониною . . . —
1624. Ой ти, гарний Семене —
1625. Журилася дівчиноньва 503
1626. Котилися вози зъ гори, а все зъ борилками. —
1627. Пігнала дівчина коровицю на росу —
1628. Гопа, гопа, гопашечки —
1629. За городомъ вівці пасла . . . 504
1630. Прийди, серце Миколю —
1631. До мене, хлопці, до мене . . . —
1632. Гопа, гопа —
1633. По городі ходила —
1634. Ой Петрусю, Петрусю —
1635. Черезъ греблю йду. —
1636. Хоць стій, хоць дивися. —
1637. Коло дядя лежала. 505
1638. Чи я тобі не казала. —
1639. А ти, козакъ, що тамъ буде. . . —
1640. А въ нашой Тетяні —
1641. Ой на ставу, на ставочку. . . —
1642. Пішли дівки оманцями —
1643. Ой на ставу, на ставочку . . . —
1644. Стоїть Пилипъ надъ водою. . . —
1645. Будивъ мене Вакула. 506
1646. Гопъ-чувъ, підскочила (съ вар.) —
1647. Мамцю, мамцю, тамъ-то Хведь —
1648. Якъ я була дівкою —
1649. Очеретомъ качки гнала. —
1650. Ой сердюся. —
1651. Якъ я була сімъ лѣтъ вдовою . . . —
1652. Черезъ пліть лізла 507
1653. Любивъ мене попівъ Яківъ . . . —
1654. Сіла собі на порозі —
1655. На припичку свділа —
1656. На тімъ боці, на толоці —
1657. А хто пьє?—скрипка та дудка . . . —
1658. На городі барабола —
1659. Дала мені мати корову 508
1660. На городі кукурудза —
1661. Не теперъ, не теперъ по гриби ходити —
1662. Я не тихъ богачокъ —
1663. Пасу, пасу вівці. —
1664. Якъ би я знала, що ти мій. . . —
1665. Ой ходила дівчина беріж- комъ —
1666. Сиділа киціна на кухні —
1667. На будяву родилася —
1668. Пішли наші казаченьки, тіль- ки шапки видно —
1669. Якъ на ставу, такъ на річці. . . —
1670. Похилився дубъ на дуба, явіръ на калину 510

1671. Здається, не дивиться мій
миленькій на мене 510
1672. Добре ті ляшки роблять, що
ся покумають —
1673. За нашою слободою —
1674. Поїхавь мій миленькій на
армарокъ —
1675. Ой вмирала панна Ганна —
1676. Світ мені морочиться 511
1677. Жену курочку черезъ ву-
лочку —
1678. Иде дощъ на білу березу —
1679. Щобъ ся когутъ збудивъ —
1680. Ой варила орлиця лободу —
1681. Ой піду жъ бо я греблею коло
ставу —
1682. Ой зродили опенечки 512
1683. Чи ти, дівко одуріла, чи ти
ошаліла —
1684. Казавь мені Гарасимъ —
1685. Підъ вишнею, черешнею ляг-
ла спати собі —
1686. И вмірь — не тужила —
1687. Напла-мъ ся, ледве стою —
1688. Напла-мъ ся гардеману 513
1689. Ой тамъ на горі —
1690. Покінь тую негідницю —
1691. А зъ середі на четверъ —
1692. Ой піду я на майданъ —
1693. Мене мати годувала, въ па-
піръ заввала —
1694. Вже минають синиці, полуниці —
1695. Гарбузъ, мамцю, качається 514
1696. На що мені чужий сілъ —
1697. Я шарнула по підъ стіль —
1698. Медвідь, медведоньку —
1699. Сама греблю викопала —
1700. Мамка спить, татко спить —
1701. Ой лихо не кума (съ вар.) 515
1702. Ой мамцю моя —
1703. Ой не ори, Грицю, поля —
1704. Несчастливий парубокъ —
1705. Гей я тую багатую —
1706. Ой чи чула, чи не чула 516
1707. Ой ти їхавъ, а я спала —
1708. Чи бачите, брате Климє —
1709. Ой приїхавъ кумъ до куми —
1710. Іхавъ, їхавъ, чомъ до мене
не вступивъ —
1711. Ой де були тні луги, то те-
перъ кренніці —
1712. Дивчина-горлиця —
1713. Гативъ-емъ крїпиченьку ці-
лий день 517
1714. Колибъ въ мене така сила 517
1715. Ой не ходи по-надъ воду —
1716. То жъ то мене зо світу гу-
бить —
1717. Молоднице моя —
1718. Пішли ткачи по деркачи —
1719. Ой вийду я на улицю та стану —
1720. Ой хлопці зуховати 518
1721. Ой жалъ же мені —
1722. Ой дуду, дуду —
1723. Ой не ходи до чужої жінки —
1724. Иде черчнкъ дорогою —
1725. Ой ишовъ я зъ вечорницъ
та й впавъ въ яму 519
1726. Бодай же ти, дівчинонько —
1727. Отъ я козаць Царенко —
1728. Ой на горі дівки (пекки)
гнуться —
1729. Ой впаду я на коня, впаду —
1730. Ой згну, мати, згну —
1731. За тобою, моя мила, за тобою
дуже 520
1732. Ой надъ ставомъ яворина —
1733. А кумъ куму полюбивъ —
1734. Підъ гаємъ козаць грає —
1735. Ой ишовъ медвідь, здібавъ
бабу —
1736. Якъ були бугайчєвкы —
1737. Ой дана, дана, дівчино ко-
хана 521
1738. Недавно я оженився —
1739. Кукуріку, чоловіку —
1740. Гуляли парубочки —
1741. На ставочку, на ставочку —
1742. Ой я тебе, ткачу, за річкою
бачу —
1743. Ой базали хлопці дівці 522
1744. Ой ходивъ Максимъ до Па-
раски —
1745. До дому, до дому, перобо
моя —
1746. Шендри-тендри, тендри-тана —
1747. Ой дівчино, го-го-го! —
1748. Відна жъ моя головонька, що
молода дуже —
1749. Чобіть мені распоровся 523
1750. Ти, руда, иди сюди —
1751. Не журися, дівчино —
1752. Ишли кури на сідало —
1753. Ой тряслася трясовина —
1754. Ой попова сіножать —
1755. Ой зъ вечора, о півночи, якъ
місяць мінився —
1756. Нашъ козаць нашій дівці 524

1757. Чернець бабу поваливъ на
лѣду 524
1758. А староста просивъ свихи. . . —
1759. Ой дівчино, дай же, дай же —
1760. Завіяло, замело —
1761. Коли бь мені до дівчини
допитатися —
1762. А я хлопець жвавий, жва-
вий —
1763. Ой піду я до крениці . . . 525
1764. Пішла баба на ярмарокъ . . —
1765. Дівчина хороша —
1766. Изъ гори на долину —
1767. Не вилика поляночка-густі
копиці —
1768. Ой, тату, не бий мами. . . —
1769. Штани мої дубові —
1770. Ой піду я до дунаю 526
1771. Ожниввся Гарасямъ —
1772. Яка була московочка, . . . —
1773. Терномъ, терномъ, терниною —
1774. Ой, тату, я ся женю —
1775. Журилася дівчина, журилася —
1776. Таки ходивъ, таки просивъ —
1777. Ой піду я на той бікъ . . . 527
1778. По тімъ боці на толоці . . —
1779. А де ти ся заталапавъ? . . —
1780. Закурився димъ изъ соломя-
ної бочки. —
1781. Біда, біда козакові. —
1782. Потімъ боці на толоці . . . —
1783. Ідень чобіть на обдасі, а
другий на корку —
1784. Бігла коза одъ вовченька . . 528
1785. Качата, гусята гречку поїли. —
1786. А я Гандзі воли пасъ . . . —
1787. Ой я чумаць нещасливий . . —
1788. Котра дівка чорнява —
1789. Мету хату, мету сини—мені
ляхъ на умі. —
1790. Ой ви, люде, ви сусіди, . . —
1791. Де я буду, то буду (съ вар.) 529
1792. Ой зъ-за гори вітеръ віє . . —
1793. Бісь би тебе, Грицю, вбивъ. —
1794. А хто ходить по-підъ городъ —
1795. Ой сидить Адамъ въ краю
раю 530
1796. Качки гречку полопали. . . —
1797. Не алапаешъ, дурню, риби. —
1798. Кинешъ камень до вірніці. 531
1799. Ходъ дівчина небагата. . . —
1800. Ой я Гриць, а ти Оляна . . —
1801. Стара баба Семеника гаманъ
загубила —
1802. Сидить Грицю на припічку 531
1803. Ой у полю дубокъ зеленень-
кій. —
1804. Сижу собі на конику 532
1805. Сидить козаць на стерні . . —
1806. По долині гуси и на горі
гуси —
1807. Ой въ полю криниченька. . —
1808. Ой дівчино, відчини —
1809. Тутъ моя родиночка. —
1810. Ой, дівчата, молодці —
1811. Ой, дівчино, трясця твоїй мамі —
1812. Видно гору, видно гору, вид-
но підгорочку 533
1813. Не стій, коню, на преconi. . —
1814. Ой бувъ же я въ Міхалівці. . . —
1815. Любивъ козаць Олену —
1816. Чижикъ, чижиць, де ти бувъ —
1817. Катиріно, Маріно. —
1818. Пришовъ, пришовъ, пока-
латавъ —
1819. Седівъ дідъ на печі, баба
на припічку —
1820. Гандзя, Гандзя кучерава . . 534
1821. Гопъ-чука, Тетяна. —
1822. Ой дина, дина —
1823. На тамтій стороні річка . . . —
1824. Пішли качки лѣдомъ, лѣдомъ —
1825. Чи ти мене, серце, любишь? —
1826. Ой казала Марця 535
1827. Гопъ-чукъ, баранчукъ —
1828. Крутилася, вертілася —
1829. А хто любить гарбузь, гар-
бузь —
1830. Гей, гей, иде зима. —
1831. Дівчино, забавчино, забавила
сь мене. —
1832. А що жь то за парубокъ . . —
1833. Не самъ я зайшовъ, вода
мене занесла 536
1834. За що люблю, за то люблю —
1835. А дідъ баби купивъ лапці. —
1836. Коби не Маруся. —
1837. Ой втративъ я літо, втративъ
я весну —
1838. Ой годі, годі по ринку ходити —
1839. Біда мені нужному, —
1840. Любивъ дівку безъ Петрівку 537
1841. Великою махай, махай —
1842. На тій стороні купалася
врона. —
1843. Ой на горі два яворі, тре-
тій похилився —
1844. Говорили старі люди. —

1845. Тонкая, та високая тополя . . . 537
 1846. Шингарка каже: „Черестань,
 чумаче, пшти —
 1847. Не я виненъ, но ти винна . . . 538
 1848. А вчора изъ вчора —
 1849. Ой на горі підненічки, на
 долині гречка —
 1850. Ой дівчино, куди идешъ? . . . —
 1851. Ой зродила верба груші, ка-
 лина ожини —
 1852. Прийшовъ кумъ до куми . . . —
 1853. Чи я жъ тобі не казала: не
 бери жъ ти мене —
 1854. Задри, задри, бабо, ногу . . . —
 1855. Ой казала дівчина 539
 1856. Ой на горі монастиръ —
 1857. Ой скажи, дівчино, скажи . . . —
 1858. Хвала Богу, що ладна —
 1859. Ой вже чумаць зачумако-
 вався —
 1860. Ишовъ Журило лёдомъ —
 1861. Не дивися, дівчино, що я
 волочуся 540
 1862. Приходивъ Тодіръ до Па-
 раски —
 1863. Молоденькій Іванъ на ка-
 пусту оравъ —
 1864. И ти гусаръ, и я гусаръ. Гу-
 саревн дочкн —
 1865. Я казавъ, що гола молодиця
 1866. Завела мя въ околоті —
 1867. Ой дівчино, дівчино 541
 1868. Трошкигречки, трошки жита . . . —
 1869. Пішовъ дідъ по гриби —
 1870. Не рубай ліщини, най го-
 рішки родить —
 1871. Сію гречку на горбочку, віт-
 рець повіває —
 1872. Коли бъ мені сивий кінь —
 1873. Ой сідла чайка въ житі . . . 542
 1874. Прийшовъ рудий до рудоі . . . —
 1875. Ой жаль не помалу —
 1876. Ишовъ я до Каменця люльку
 купувати —
 1877. Ой Парасю, Парасеньку, руч-
 ки не до того —
 1878. Ой дівчино люба —
 1879. Самъ собі думаю —
 1880. Сонце гріє, вітеръ віє 543
 1881. Калвночку ломлю —
 1882. Де-жъ була, де-жъ була —
 1883. Ой ліс осичина —
 1884. „Катерино серце —
 1885. Ой трасеться волосся —
 1886. Відти гора, відти скала . . . 543
 1887. Катерина гречку в'язала . . . 544
 1888. Молодий молоду —
 1889. Питалася Катерина Василя . . . —
 1890. Сидить дідъ надъ водою —
 1891. Нене, нене, дідъ ходить —
 1892. Хоць трясися, не трясися . . . —
 1893. Ой дівчино Тетана —
 1894. Ой на ставу, на ставочку —
 1895. А звідки ти? Зъ Попелюхъ . . 545
 1896. Ой сивъ, зажурився —
 1897. А звідки ти? зъ Могилёва . . . —
 1898. Ой матусю, де я була —
 1899. Старий діду, старий діду . . . —
 1900. Оженився бісноватий —
 1901. Ой на горі гарбузь, на до-
 лині дині —
 1902. Нашъ Іванъ нічимъ ся не
 журить 546
 1903. Старий дідъ въ корчми на-
 пився —
 1904. Ой дівчино, дівчино, якъ я
 мізернію —
 1905. Ой тамъ на оборі —
 1906. На городі бурякъ, висока
 травиця —
 1907. Катерина полюбила —
 1908. Ти Гриць, я Маринка —
 1909. Ой тамъ дідъ на долині —
 1910. Гаю, гаю, гаю 547
 1911. Стань, братуню, передъ мене
 1912. На зеленімъ мячку —
 1913. Ти жъ мене підманула —
 1914. Отакъ разъ, отакъ два —
 1915. Сію редьку, поливаю —
 1916. Рачки, рачки 548
 1917. Де жъ ти була, моя навіжена
 1918. И ти козакъ, и я козакъ . . . —
 1919. На горі товаръ, на долині вівці
 1920. Забірай, бабко, все свое білля . . —
 1921. Наівшися, наівшися 549
 1922. Головочко моя бідна —
 1923. Ой дівчино Гапно —
 1924. Біжить заець дорогою, та й
 скаче —
 1925. Й а варила горлиця лободу . . . —
 1926. Звідки ти, пане брате, чи не
 зъ Городеньки? —
 1927. Ой дідъ-дідуюжъ 550
 1928. Пасе чабанъ вівці —
 1929. Ой на горі пільковецькій зро-
 дили ожини —
 1930. Клопоть—не курчята, сиплю
 просо—не вклюють —

1931. Ой на дубі на вершечку . . . 550
 1932. Ой чужь гочаки 551
 1933. Ой біда—не ляшокъ . . . —
 1934. Ти думала, дівчинонько . . . —
 1935. Ой, дівчино, будь весела . . . —
 1936. Ой зъ-за гори, зъ-за гори . . . —
 1937. Ой дівчино, куди идешь? . . . —
 1938. Ой піду я въ лісь по дрова . . . —
 1939. Ой на горі Тимко косить . . . 552
 1940. Геї, мамцю, умру я —
 1941. Ой ремезе, ремезочку —
 1942. Ой вже рікъ и неділь ві-
 сімъ —
 1943. Я волівъ не пожену —

**Свадьба, записанная въ м.
 Борисполѣ, Переяславскаго
 уѣзда, Полтавской губ. 553**

Домовини 560
 Бганне верчівъ и короваю —
 Ой пічь наша на сохахъ —
 Субота —
 Ой летіла зозуленька 561
 Косо моя, русая 562
 Шли дружечки рядочкомъ —
 Не йдіте да молодиці —
 Ишла Маруся на посадь 563
 Ой, ви, бояре —
 Ой, ви, дружечки, сивні голубочки —
 Неділя 566
 Изъ-за гори гуска летіла —
 Пусти, свату, въ хату, 568
 Ишли Маруся на посагъ —
 Ой летять галочки 569
 Даруйте, дружечки, даруйте 572
 Ой коню, коню нашъ сивий —
 Отдай, свату, наше 573
 Годі, свату, да сваритися —
 Осталося днище 574
 Ой, хто буде спати? —
 За влбочокъ валку 575
 Да насію мачку на точку —
 Ой, не сідай, свахо, на лавці —
 Перезва 576
 Викотили, викотили 577
 Даютъ же ій завивало —
 Пекла Маруся перожки —
 Якъ дарують у понеділокъ 579
 Уведіте наше —

Діляниця короваю 579
 Циганщина 580
 Перезувни —
 Оддлунцини —

**Свадьба, записанная въ уѣзда-
 новѣ, Полтавскаго уѣзда. 581**

Розглядни —
 Сватанне —
 Сговори о подарнахъ 583
 Коровай у „молодоі“ 584
 Зелена та дїбровонько —
 Кучерявий пічь вимітає 585
 Дівичъ-вечоръ —
 Вѣнчанье 586
 Рано, рано де зозуленька 587
 Ти, братіву, не лякайся 588
 Татаринъ, бративъ, татаринъ —
 Решето тараточе 589
 За хатою липа —
 Брала, Маруся лёнь, лёнь 590
 Понедѣльникъ 591
 Ой брехали—говорили люде 592
 Ой у нашего пана —
 Вторникъ —

**Свадьба, записанная въ Гос-
 томлѣ, Кіевскаго уѣзда . . . 593**

Я швачка зе Львова —
 Поглинь, зятеньку на мене —
 Влагослови, Воже 594
 Ой дай, мати, шубу —
 Ивана мати родила —
 Не пій, вітре, у розі —
 Ой коню нашъ сиви, —
 Самъ Вогъ денце місить 595
 А теперъ же въ насъ да зрадости —
 Пічь на сохахъ —
 Ой боромъ, боромъ, боровиною 596
 Не куй, старосто, золотого ножа —
 Крийся, зятю, крийся —
 Летівъ чорний воронъ —
 Кремень, кремень, ой дай же памъ
 огню —
 До мене, свапечко, до мене 597
 Ивану свиней пасти —
 Розплітала мене дядна нежалос-
 ливая —
 Розступітєся, вороги —

Тупу, тупу коло діжечки 598
 Бреди, Марьечко, бреди —
 Ой зять тещу просить —

**Свадьба, записанная въ с.
 Лугинахъ, Овручскаго у-
 ѣзда, Волынской губерніи 599**

Ишла, ишла 601
 Дале-Бугъ, устану —
 Дружко коровай крає —
 Бодня моя нова 602

**Свадьба, записанная въ с.
 Млыновѣ, Дубенскаго у-
 ѣзда —**

Не хочемъ ми того 603
 Помалесеньку 604
 Въ саду віття висить —
 Помела, дружбоньку, помела 605
 Ломіте, свати, родженьку 606
 Уже-жъ бо намъ не сидіться —
 Ломіте, свати, роженьку —
 Теща зята витала —
 Заходять насъ вісти 607
 Було пити, не впиватися —
 Ой радъ, Іваню, радъ —
 Ідь, дружбоньку, до колку 608
 Дружбоньку старесенькій —
 Ми сваху підманули —
 Ми бояръ підманули —
 Богъ тому давъ —
 За воротечка—бистра річечка —
 Летіли галочки въ три рядочки —
 Зеленая рутонько 609
 Де ви, свати, забарилися —
 Ишла, ишла дорога къ селу при-
 лягла —
 Дружкові свині пасти —
 Чи се ти чоботи 610
 Хвалилася княрива —
 Татаринъ, братичко, татаринъ —
 Дружко кор вай крає —
 А въ понеділокъ раненько 611
 Чи туръ, чи турниця —
 Та горілки, зять, горілки 612
 Ви, музики, ріжте —
 Ви, музики, ріжте —
 Въ печі палає —
 У нашого св. туся на дворі —
 Росточи, сва-ту, хау 613
 Стенулися сїни —

**Свадьба, записанная въ с.
 Кожюсинахъ, Ушицеаго
 уѣзда, Подольской губер-
 ніи 613**

Зеленая рутонька—жовтий цвітъ 616
 Зеленая рутонька—жовтий цвітъ —
 Наївшися, напившися 617
 Ой чи вогонь, чи полумень палає 618
 Чи гораздъ ми зробили 619
 Ишла Маруся на посагъ 620
 Летіли галочки —
 Я на теє та не дивлюся 622
 Благослови, Боже —
 Січена, кална, січена 623
 По-підъ гаємъ битая дороженька 624
 Ой тещенько—мати —
 Ой дівчино! го-го-го! —
 Коли бъ мені до дівчини допита-
 тися —
 Ой зять ся намъ стелить 625
 Припадъ, Марусю, до стола 626
 Засвіти, дружбо, свічу 627
 А въ насъ дарівъ много —
 Ой ми ще не палили 628
 Поїхала баба до Хотиня —
 Було, дружбо, та не дружить —
 Я гусята пасла 629
 Ой зятю, зятю! бійся Бога —
 Відчиняй, мати, бістку 630
 Наїхали паничи —
 Стала Маруся зъ ложа —
 А зъ калночки дві квіточки —
 Вчора була неділя свята —
 А зъ калночки дві квіточки —
 Вчора була неділя—свято и въ
 насъ 631
 А ні скіпочки, ні огарочка —
 Знати Марусю, знати —
 Світн, місяцю, зъ раю —

**Свадьба, записанная въ м.
 Полонкомѣ, Новградъ-Во-
 лынскаго уѣзда, Волын-
 ской губерніи, г. Ящинскимъ 632**

Благослови, Боже 634
 Ой пічъ наша на стовбахъ 635
 Благослови, Боже —
 Казавъ староста вильде витъ —
 Ой не жалуй, моя доню, молодихъ
 виновихъ квітъ 636
 Гребинця, матінко, гребинця 637
 А я свою та й роспустила —

Братъ сестрицю росплітавъ . . . 637
 Чомъ, ви, соловьи, не щебетали. . . —
 Давай, мати, шубу, —
 Розступітеся, вороги —
 Ой свату нашъ, свату! 638
 Татаринъ, братічокъ, татаринъ . . 639
 Молодому свині пасти —
 Та поглянь, зятеньку, на мене . . 640
 Не кпись, дружбоньку, не кпись . . —
 Вже-жъ минулися —
 Що хтіли—зіпчили 641
 Хвалилася білая береза —

**Свадьба, записанная въ с.
 Плотницѣ, Пинскаго уѣз-
 да, Минской губерніи. . . 644**

Подай, матінко, гребенця 645
 Да чесала дівонька —
 Приступи татонько, близенько . . —
 Зъ дороги, вороги —
 Да метана улонька съ конца . . . 646
 Вийди, матенко, съ калачемъ . . . —
 Суньтеся, подояночки —
 Господару та коханочку —
 Зъ-за гори гуска летіла 647
 У нашихъ сватей довгіе прпси . . —
 Де наша Мелаша —
 Ми жъ були у постілоньки —
 Положили чотирі ноги —
 Бийте, друзки, кручки 648
 Знати дівоньку, знати —
 Полетіте, соловейки, по плоту . . —
 Де жъ мое годованое —
 Озивайся, роде богатий —
 Іде матенка до дому 649
 Чия жъ то родинка —
 Крає сватъ, крає —

**Свадьба, записанная въ с.
 Михалковѣ, Мозырскаго
 уѣзда, Минской губерніи. —**

Изъ недзелі на понедзелокъ годзіна 651
 Скотилося солнейко —
 Хотіла теща зята испужати —
 Осіла мене чужина 652
 Дружко коровай крає —
 Да слухайте, бояре —
 Браце, браце, розбою 653
 На клеце голубчикъ 654
 Котилося колесо съ клеці —
 Коли ваша зъ медомъ —

Корогодъ—самъ Бугъ напередъ . 654

**Свадьба, записанная въ с.
 Мокранахъ, Кобринскаго
 уѣзда, Гродненской гу-
 берніи! 655**

Ломіте калину 657
 На новейкому дворі —
 Не чміль гуде 658

**Свадьба, записанная въ Коб-
 ринскомъ уѣздѣ, Гроднен-
 ской губерніи. —**

У зелѣнумъ саду зілечко зацвітає 659
 Ой знати, знати, що Марьюхна
 сирота —
 Ой пріхали запивалночки, Марь-
 юхну запивати 660
 Прихавъ Іванъ до дівки —
 Не вітеръ калину ломить —
 Летіли гуси черезъ садъ 661
 Збурная сля субота —
 Ломіте роженьку 662
 До шлюбу, дівоньки, до шлюбу . . —
 Завидливи вороженьки —
 Віжіте, коники, сиви невелички . . —
 Звонкое дерево тупулле —
 На горі церковка—Святий Спасъ . . —
 Нема попа дома —
 Дякуймо попонькови 663
 Прихала дівонька зъ шлюбу —
 Знати Івана, що звинчаний —
 Вийди, батеньку, зъ свічами . . . 664
 Дайте зъ кола —
 Нашъ сватоньку, коханчику —
 Где наші коровайниці —
 Іванъ звинчаний везе батькови
 подарокъ —
 Не кунь копитомъ позвонивъ . . . 665
 Ой ти, муй синку, ковачку, —
 У нашого Івана чорни очі —
 Ми у друзки були —
 Не літай, зузулько, зъ кутка сно-
 жаткі —
 Моцони мости зъ комори до хати 666
 Ягъ зъ раю, зъ раю сонечко встає . —
 Нехай тобі, доньку, Бугъ спомогає . —
 Ой роде, роде богатий —
 Завзялися свахи добре діло зробити 667
 Староста визволений —
 Жалься, Боже, дарувъ —

Бриниченька вгору б'є	667	А вь городі вишня	685
Ричная рибонько, чп не жаль тобі буде	—	Ой ти, душенько, наша Марусю .	—
Не куй, зузулько, вь темному лісі .	668	Шуміла дуброна, шуміла	—
До бору, тетюрко, до бору	—	Ой ти, душенько наша Маруса,	—
Неправда, соколю, неправда	—	Ой городъ, городъ Лебединъ	—
До свигра, Марьюхно, до свигра	—	Ми вь церковці були	686
Неправда, старосто, неправда	—	Ой ти, душенько Марусю!	—
Накрой мене, свачечко, полами	—	Чесала косоньку гребінцемъ	—
Убирайся-жь, Марьюхно, убирайся	—	Ми вь свекорка були	687
Дякую тобі, муй батеньку,	—	Вийди ти, матінко, проти насъ	—
Грай, грай, шуко-рибо, по бист- румъ дунаі	—	Не до свата та заіхали	—
Зуронька свитовая свитає	669	Ой десь ти, Івасенько	688
Радуйся, батеньку	—	Крийся, зятеньку, крийся	—
Не льяйся батеньку	—	Ой Маруса попереду йде	—
Прихала пані	—	Не стій, Марусенько, передъ ба- тенькомъ	—
Радуйся, мати	—	Кому тебе, Марусю, поклоняти	689
Дай же, Боже, добрий часъ	—	Кому тебе, Марусю поклоняти	—
Ми до пана идемо	—	Ой передъ столомъ батенько (або матінка) частує	—
Склонилось сонечко до долу	670	Ой у гаю, гаю, вь полі лягла	—
Бери, чорте, гостя	—	А вь саду соловейко не щebetавъ .	690
Свадьба, записанная вь д. Кульчинѣ, Вѣльсваго уѣз- да, Адамомъ Марковскимъ	—	А вь саду соловейко зашебетавъ	—
Пшенишнее тісто	672	Стинулись пристінки	—
А вь гуроді зілле	—	Одъ стола до порога	—
Десь ся мні дівъ, десь ся мні пу- дівъ	—	Одъ стола до припечка	—
Батенько пу сусідонькахъ ходить	—	Перва дружка цицата	691
Пивень вь пічъ заглядає	673	Свачечки—голубочки	—
До дунаю стежечка	675	Дружечки—голубочки	—
Ой зъ загурья, воронні коні зъ за- гурья	—	Світилочко пані	—
Дайте намъ колокола	676	Світилка—шпилька при стіні	—
Червона рожа, молода Маруса	—	Брешете, дружечки, якъ свині	—
Ой видай, батеньку, коровай	—	Має кісонька, має	—
Де ти бувъ, що ти видавъ, нашъ сятий короваю	—	Изъ Києва швачка	692
Марисю догадайся	—	Та казали люде—зять богатий	—
Свадьба, записанная вь Харьковской губерніи	679	Свачка не ліпашка	693
Збирайся, родоньку	683	Ли бояре юшеу	—
Та Марусень батенько	—	Відъ стола до порога	—
Ой ти, сива зозуленько	—	Перша дружка цицата	—
Ой чого куєшъ, чого жалуєшъ	684	Ой край, дружбонько, коровай	—
Ой ти душенько, наша Марусю .	—	Дружко головатий	694
		Брала Маруса лёнъ, лёнъ	—
		Ой душенько наша Марусю	—
		Прощай, прощай, та Марусю, сестро наша	—
		Вийди ти, матінко, оглядись	695
		Благослови, Боже	—
		Загоняйте квочку вь бочку	696
		Гарно було бараннуну істи	—
		Іду, іду, чи не плачешъ ти?	—

ПОХОРОНЫ.

Примѣты, предвѣщающія смерть . . . 697	Приготовленіе къ погребенію жена-
Агонія 698	таго 704
Приготовленіе къ погребенію . . . 699	Время, когда покойникъ въ домѣ . 705
Приготовленіе къ погребенію дѣтей . 700	Приготовленіе гроба и погребеніе . 706
Приготовленіе къ погребенію дѣвушки —	Возвращеніе изъ кладбища 710
Приготовленіе къ погребенію жен-	Поминаніе —
щины 702	Самоубійца 712
Приготовленіе къ погребенію старухи —	Петерчата 718
Приготовленіе къ погребенію перубка 703	Замираніе —

Приложеніе.

Родины и крестины.

Примѣты, относящіяся къ беременности.

Беременная женщина, по мѣнью народа, должна остерегаться всего того, что можетъ повліять нехорошо на ребенка. При этомъ у народа есть много примѣтъ, предвѣщающихъ, какъ физическія, такъ и нравственныя качества ребенка.

Если ребенокъ вздрогнетъ первый разъ въ то время, когда беременная женщина смотритъ на красиваго человѣка, онъ будетъ красивъ; если же на некрасиваго, то не красивъ.

Если она встрѣтитъ некрасиваго человѣка за двадцать недѣль до рожденія, то эта встрѣча не будетъ имѣть никакихъ послѣдствій.

Если беременная ударитъ свинью, собаку или кошку, то ребенокъ будетъ „вилучаться“ (держаться криво, лукаво).

Если она будетъ кого дразнить и не вспомнитъ въ это время о своей беременности, то это пройдетъ безъ послѣдствій; но если вспомнитъ — ребенокъ будетъ калѣвой.

Если вихрь (чертово весілле) пролетитъ по улицѣ въ то время, когда ребенокъ родится, то онъ непремѣнно будетъ калѣвой.

Если беременная шьетъ или рубитъ что нибудь въ праздникъ и вспомнитъ, что она беременна, то у ребенка будетъ какой нибудь членъ или пришитъ, или отрубленъ.

Если беременная, проходя около падали, закроетъ себѣ носъ или ротъ, то у ребенка будетъ дурной запахъ изо рта.

Не нужно сами трусить и лазить въ печь, такъ какъ отъ этого ребенокъ будетъ имѣть слабую грудь.

Если беременная испугается пожара и въ это время закроетъ себѣ лице, то на лицѣ ребенка будетъ красное пятно.

Если беременная встрѣтитъ кого съ тремя ведрами, то у ребенка будетъ „жовна“ (разлитіе желчи).

Если беременной хочется меду или соленой рыбы—ребенокъ умретъ; если же свѣжей рыбы или яблокъ—будетъ живъ.

Если ребенокъ трепещетъ въ первый разъ въ утробѣ матери ночью, то будетъ тихаго нрава.

Если трепещетъ въ правомъ боку—будетъ мальчикъ, если въ лѣвомъ — дѣвочка.

Если въ глазахъ беременной дѣлаются круги, то ребенокъ будетъ мальчикъ.

Если мать страстная, то ребенокъ будетъ на нее похожъ, если мужъ — на мужа.

Если первый разъ затрепещетъ во время новолунія — молодежавый будетъ, если же при полнолуніи — скоро состарѣтся.

Если беременная смотритъ на казнь или анатомирование и кто нибудь скажетъ: „не девись, тобі не годиться“, ребенокъ пойдетъ тѣмъ же путемъ, какъ и покойникъ („наслідуетъ того самого“).

Если зародится во время мѣсячныхъ очищеній, „підъ краскою“ — будетъ очень красивъ.

Если родится сонливымъ — умретъ.

Если во время рожденія ребенка у того же хозяина оботится овца или другое животное, то ребенокъ будетъ счастливъ.

Беременность и акушерскіе приемы.

Беременная женщина пользуется въ народѣ всеобщимъ уваженіемъ; ее слушаютъ и угождаютъ всѣмъ ея прихотямъ. Впрочемъ, это уваженіе происходитъ больше отъ страха, такъ какъ, по народнымъ суевѣріямъ, неисполненіе желанія беременной подвергаетъ неисполнявшаго худымъ послѣдствіямъ. Утверждаютъ, напримѣръ, что если кто-нибудь ее не послушаетъ, то все его платье будетъ испорчено и даже съѣдено мышами. Также если женщина перейдетъ этому человеку дорогу, то онъ неминуемо заболѣетъ чирьями¹⁾.

Когда женщина почувствуетъ приближеніе родовъ, то посылаетъ за бабою

¹⁾ Под. губ. Данильченко.

того, кто есть въ хатѣ или мужа съ хлѣбомъ; баба приходитъ тоже съ хлѣбомъ.

Баба не должна быть родственницею; это основано на томъ, что „баби сужені, а куми люблені“.

Баба ни подъ какимъ видомъ не можетъ отказаться идти къ родильницѣ ¹⁾. При входѣ баба читаетъ: Отче нашъ, Вѣрую и Богородице ²⁾. Или также бьетъ тридцать поклоновъ и говоритъ: „Ишовъ Христось на золотий мість, срібною трістеюю попірається. Иде молодица до роду. — „Буди ти, молодице, йдешъ?“ — Иду, Господи, до роду. — Круті гори росквітєся, Господня голоса розвидітєся. Якъ младенецъ—садись на коня, а млaденица—берись до гребеня“ ³⁾.

При трудныхъ родахъ предпринимають слѣдующія мѣри:

Баба снимаетъ икону, обмываетъ ее и этой воды даетъ пить больной.

Ставятъ столъ посреди хаты и обводятъ беременную кругомъ три раза. На столѣ на каждомъ углу насыпають по ложкѣ мелкой соли и больная, обходя вокругъ стола, должна ѣсть соль съ каждой кучки. При совершеніи этого баба приговариваетъ: „Отъ червоної крові, отъ жовтої кости, отъ тонкого волоса, отъ хорошаго голоса нехай отходять всі зліи мислі и напасті, щобъ не вредили ні голові, ні череву, ні животу; щобъ св. Петро зъ Павломъ, якъ по світі ходили и все лихо бачили, то щобъ одвернули всі болі, всі колькі, всі недуги на тую пору, въ которую я прийшла и хочу принести полічъ на удивленіе всіму миру и на потіху родителамъ“.

Баба велитъ родильницѣ ударить три раза плетями о порогъ хаты ⁴⁾.

Мужъ, набравши въ ротъ воды, поить больную изъ своего рта.

Отворяють всі замки, а лѣтомъ и всі двери, и вся семья, стоя на колѣнахъ, молится Богу.

Переводятъ больную три раза черезъ дорогу.

Входятъ въ гумно (въ конюшню не входятъ, чтобы ребенокъ не былъ нѣвъ).

Привѣшиваютъ въ потолоку „рушникъ“, въ которомъ носили пашу, и для уменьшенія боли женщина держится за рушникъ.

¹⁾ Перейма, Балт. у.

²⁾ Лемешовъ, Пин. у.

³⁾ Горностайполь, Радомисл. у.

⁴⁾ Славута, Засл. у.

Разстилають красный пояс, и родильница порестунаеть черезъ него.

Кладутъ посреди хаты кочергу и лопату и переводятъ родильницу черезъ нихъ три раза, сырскивая каждый разъ лице и грудь водой, качаютъ животъ съ боку на бокъ.

Родильница прыгаетъ черезъ скамью.

Ей даютъ пить „оливу“.

Вмѣсто рвотнаго даютъ въ хлѣбъ съѣсть вшу.

Запихиваютъ въ ротъ волоса также для произведенія рвоты.

Наливаютъ въ миску водки, зажигаютъ ее и ставятъ между ногъ больной.

Даютъ пить мыло съ водкой.

Переворачиваютъ вверхъ ногами и встряхиваютъ.

Народъ убѣжденъ, что трудно родившая женщина непременно околдована вѣдьмой, и самымъ дѣйствительнымъ средствомъ считаетъ обращеніе къ Богу и употребленіе священныхъ предметовъ. Поэтому идутъ къ священнику и просятъ, чтобы онъ отслужилъ молебенъ. Иногда берутъ ту шапку, „що пипъ носить“, и кладутъ родильницѣ подъ голову ¹⁾. Или же просятъ церковные ключи и поясъ, которымъ священникъ опоясывается во время богослуженія и кладутъ эти вещи ей на животъ ²⁾. Въ особенности эти средства хорошо дѣйствуютъ, если священникъ согласится отпереть на время царскія врата.

Рожденіе ребенка.

При рожденіи баба креститъ ребенка и говорятъ: „Во имя Отца и Сына, амінъ; и Св. Духа, амінъ; нині, и прісно, и во віки віковъ, амінъ“. Также бьетъ его рукой для того, чтобы онъ плакалъ; если же отъ этого онъ не плачетъ, то баба укалываетъ ему иглой мизинецъ и кровью мажетъ ребенка ³⁾. Сейчасъ же послѣ рожденія ребенка, баба отрѣзываетъ ему три пучка волосъ въ той увѣренности, что новорожденный, сославъшися, будетъ обезпеченъ отъ лысины ⁴⁾.

По положенію ребенка баба предугадываетъ его судьбу.

Если онъ родится лицомъ внизъ— скоро умретъ, если вверхъ --будетъ долговѣченъ.

¹⁾ Шендеровка, Кан. у.

²⁾ Под. губ., Данильченко.

³⁾ Шендеровка, Кан. у.

⁴⁾ Холмская Русь.

Если родится въ сорочкѣ или чепчикѣ — будетъ счастливъ; эту сорочку сохраняють.

Если сорочка виситъ съ боку, то ребенка возмуть въ солдаты.

Если глаза закрыты — будетъ сонливый.

Если родится безъ волосъ, то заключаютъ, что мать во время беременности лизала что нибудь.

Если родится съ большими волосами — значить мать ѣла много гороху.

Если родится во время мѣсячныхъ очищеш — будетъ „просвѣчен“, всѣ будутъ знать о немъ.

Если сейчасъ же послѣ рожденія, ребенокъ задыхается, то мальчику кричать на ухо имя отца, а дѣвочкѣ — имя матери.

Если у него родимчикъ, то оттирають гущею изъ „сырцу“.

Послѣ рожденія родильницу заслоняють, чтобы ее никто не видѣлъ. Кладутъ волаѣ нее роговой ножъ, освященный во время пасхи, разное зелье: василекъ, цибурикъ, и еще *трийцю* (три свѣчи; сфигленные вѣтѣ) ¹⁾.

Отрѣзываніе и завязываніе пупа.

Пуповину отрѣзываютъ мальчику на топорѣ, чтобы былъ „майстровий“, а дѣвочкѣ на гребнѣ, чтобы была пряхой, и завязываютъ пуповину краснымъ шашкомъ, для предохраненія ребенка отъ падушей болѣзни.

Иногда рѣзутъ просто на рукѣ ²⁾.

Послѣ этого ребенка заворачиваютъ въ кожу и кладутъ *на покутѣ*, чтобы былъ богатый; если же у него родимчикъ, то заворачиваютъ въ *заткало* (куча тряпокъ, которыми закрываютъ трубу) и кладутъ подъ печь. Баба послѣ беретъ *місце*, закапываетъ въ хатѣ подъ *поломъ* (на которомъ спать) и посыпаетъ житою. Кладетъ также кусокъ хлѣба или мелкую монету ³⁾. Бываетъ и такъ, что при закапываніи *місця* баба беретъ за животъ родильницы, приговаривая: „Вразе, вразище, Панасе, Панасище! я тебе відиймаю и на помічъ благаю; становись собі на креслі, на золотимъ місці, де тебе Госнодь породивъ, Мати Божа благословила, підъ поясомъ, підъ переносомъ“. Повторяетъ эти слова три раза ⁴⁾.

¹⁾ Брацлавъ.

²⁾ Мокривы, Кобр. у.

³⁾ Подольской губ. Данильченко.

⁴⁾ Шендеревка, Каневск. уѣзда.

Постель родильницы выбрасываютъ въ свинатникъ; постель ребенка мальчика — закапываютъ подь *покутя*, „щобъ бувъ хазяинъ въ хаті“, дѣвочка — „щобъ буда хазяйка коло печи“¹⁾. Купаютъ ребенка въ корытѣ и связываютъ его *матками* (коноплями съ семенемъ) на томъ основаніи, что, если повяжутъ *полоскунами* (коноплями безъ семени), то онъ будетъ бесплоденъ. Купая ребенка, баба вяжетъ ему пуповину, при этомъ три раза креститъ и повторяетъ слѣдующія слова: „Баба тобі пупъ въяже, а Господь нехай дае щастя, и здоровья, и вікъ довгий и розумъ добрий, изъ отцової молитви, изъ материної и бабиної“²⁾.

Воду, въ которой купали ребенка, выливаютъ подь полъ, или въ свинатникъ, щобъ свиньи плодились.

Затѣмъ кладутъ ребенка въ черной *запасці*, щобы дьяволъ не присталъ; можно также и въ красной. При этомъ кладутъ ему подь голову ножъ и „свяченої води“, щобъ вѣдьма не испортила новорожденного³⁾.

Некрещенаго младенца никогда не кладутъ за плечами матери по тому повѣрью, что дьяволъ старается украсть этаго ребенка и положить на его мѣсто своего, котораго называютъ „відміною“. Для этой же цѣли отъ рожденія до крещенія горитъ всегда свѣчка.

Ребенокъ дьявола узнается довольно легко. Онъ съ большой головой, съ огромными волосами, держится всегда сутуловато. Не говоритъ онъ до семи лѣтъ или больше. Ходитъ только тогда, когда нѣтъ никого въ хатѣ. Но лишь только онъ остается одинъ, лѣзетъ въ печь, съѣдастъ что только тамъ есть: вареники, кашу, затѣмъ перебьетъ горшки и опять лазитъ по хатѣ какъ ни въ чемъ не бывало.

Пока не окрещенъ младенецъ, нельзя ругаться, драться или вспоминать дьявола.

Также не кладутъ ребенка въ ноги матери, потому что онъ отъ этого заболѣетъ желтухой⁴⁾.

Родильницу купаютъ въ *цебри* или *дѣжці*. Кладутъ туда овесъ, *чебрець* и васильки. Выкупавши, кладутъ ее на полу и перевязываютъ *матками* животъ, говоря при этомъ: „Якъ сволоку не розвиваться, такъ матці не очуваться“.

1) Лабиншувъ, Пинскаго у.

2) Подольской губ. Данильченко.

3) Под. губ. Данильченко.

1.

Кому нічъ мала, кому нічъ мала,
Нашій Марусі да за годъ стала.
Ой, якъ шле, да шле части листоньки,
Части листоньки до бабусеньки;
А наша бабусенька готовусенька:
Да скоресенько вщеметалася (одяг-
лася);
Въ однимъ чоботі (безъ поветі)
Вона йде, простиру несе,

Да просить Господа Бога
За унученьку:
„Ой, опростай, Боже,
Мою унученьку,
Пі душечку
Та роженую,
Другу душечку
Та суженую“.

(М. Савино, Ост. у.).

2.

Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала,
Хто въ мене бабусею буде,
Посадила бъ її та въ садочку у себе
Пахучою та м'ятонкою.
По садочку похожу, на м'яточку гляну,—
Я жъ ею напахуюся;
У світлоцьку увійду,
На діточки гляну, —
Я жъ їмъ навітшаюся.
Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала,
Хто у мене куманѣчвомъ буде,
Посадила бъ я ёго у садочку у себе
Пахучими та васильками.
По садочку похожу, на васильки гляну,—
Я жъ їмъ напахуюся,
У світлоньку увійду,
На діточокъ гляну,—
Я жъ їмъ навітшаюся.
Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала,
Хто у мене кумасею буде,—
Посадила бъ єї та въ садочку у себе
Чірвоною та рожиньвою.
По садочку похожу, на роженку гляну,—
Я жъ ею накрашаюся;
У світлоньку увійду,
На діточокъ гляну,—
Я жъ їмъ навітшаюся.

(М. Савино, Ост. у.).

Молитва.

Баба одѣвается непременно въ *намитку* и идетъ съ ребенкомъ къ священнику за молитвою; несетъ ему хлѣбъ, двѣ *урионі* (6 коп.) и не много водки. Прийдя туда, она становится на колѣни и говоритъ: „Кляняюсь и хлѣбомъ, и виномъ, и синомъ новорожденцемъ“. Священникъ, прочитавши молитву, отвѣчаетъ: „поздравляю тебе, бабо, зъ внукомъ Иваномъ“. Этотъ обрядъ совершается еще такимъ образомъ: Прежде нежели баба идетъ къ священнику, мужъ потчуетъ ее и родильницу. Тогда баба несетъ ребенка до попа, „щобъ благословивъ зъ води“.

Батюшка дастъ *мя* (мя), покропитъ водою и говоритъ: „Слава Богу! поздравляю тебе зъ новымъ сямьяниномъ, зъ синомъ Иваномъ“. По возвращеніи, бабу снова потчуютъ водкой ¹⁾.

Тогда приходятъ *молодичи*, приносятъ подарки: бублики, печеное мясо, лѣтомъ—варенныя яблоки, яйца. При входѣ говорятъ: „Магай Богъ вамъ! яеъ васъ тутъ Богъ милуетъ? чи живи, здорови?“ Родильница отвѣчаетъ: „Только остались живи, жиру вже нема“.

„Нехай вже на синахъ да на дочкахъ виростае жиръ. На тобі гостиньца да закладай бочки, де були сини и дочки“.

Ихъ приглашаютъ сѣсть, потчуютъ водкой и закуской, — послѣ чего они расходятся ²⁾.

Крестины.

Приготовленіе къ крестинамъ.

Новорожденное дитя, если еще не окрещено, находится, по мнѣнію народа, въ большой опасности отъ чорта и вѣдьмы и потому его стараются крестить въ день рожденія. Кормить ребенка мать не можетъ до тѣхъ поръ, пока его „не орхестать“, и потому въ случаѣ если нѣтъ священника и необходимо отложить обрядъ крещенія на 2—3 дня, то ребенка кормитъ какая нибудь посторонняя женщина.

Крестины начинаются приглашеніемъ воспріемниковъ. Берутъ ихъ по большей части одну пару; только богатый приглашаетъ иногда двѣ. Если

¹⁾ Мокривы, Кобр. у.

²⁾ Борис., Пер. у.

мать уже имѣла дѣтей и они умерли, въ такомъ случаѣ воспріемниками берутъ перваго встрѣчнаго, если позволяютъ ему лѣта; но если женщина родитъ первый разъ, то выбираютъ кого либо изъ родственниковъ: „Баби суженні, куми люблені“. Изъ женщинъ не берутъ беременныхъ изъ опасенія, что ребенокъ умретъ. Приглашать воспріемниковъ идетъ мужъ, или, за его отсутствіемъ, тотъ, кто есть въ хатѣ. Онъ идетъ съ хлѣбомъ и солью. Придя къ избранному въ кумовья, кладетъ на столъ хлѣбъ и говоритъ: „Давъ Богъ сына, теперъ не оджажи мені, куме“. Кумъ не отказывается: беретъ принесенный хлѣбъ себѣ, а свой кладетъ на столъ. Мужъ приноситъ его домой и затѣмъ несетъ хлѣбъ кумѣ. У ней повторяется тоже.

Кумовья приходятъ, одѣвшись въ праздничныя платья, и приносятъ кусокъ хлѣба, бубликовъ и *крижмо* (полотна арш. 4). При входѣ говорятъ: „Магай, Вігъ, кланяємось вамъ хлѣбомъ“. Садятся. Ихъ потчуютъ водкой, при чемъ пьющій говоритъ: „Дай, Воже, щобъ синъ да великій руйсь, людяжъ на славу, вамъ на помочъ и утіху“. Оставшуюся въ рюмкѣ водку выбрызгиваютъ въ потолокъ для того, чтобы „породили дрикгала“ и при этомъ говорятъ бабѣ: „щобъ ёго (т. е. новорожденнаго) одреклась, а до другого поволоклась“.

Послѣ баба купаетъ ребенка въ водѣ, которой еще никто не пилъ.

Выкупавши мальчика, сповиваетъ въ рубашку отца, разрѣзавши ее прежде въ трехъ мѣстахъ, дѣвочку—въ рубашку матери; завязываетъ въ рукавъ кусочекъ *печины* (глины изъ печки); уголь и мелкую монету и оглядываетъ куму, говоря: „Нате вамъ, нарощене, намъ принесіть хрепце“. Кумъ передаетъ кумѣ. Если ребенокъ мальчикъ, то его передаетъ на порогъ, если дѣвочка—черезъ гребень. Баба даетъ куму печину и уголь, завязанный въ особый узелокъ, и говоритъ: „Якъ дійдешъ до роспуття, да й кинь керезъ плече и скажи: на тобі, чорте, плату“. Или баба беретъ ребенка и подноситъ къ отцу; тотъ благословляетъ его и говоритъ: „Нехай тебе Богъ благословитъ и поможе тобі вийти въ християнську віру, дай, Боже, щобъ ти росло велике та щасливе було“. Это же говоритъ и мать. Тогда баба отдаетъ кумѣ: „Занеси, Боже, до хреста святого, позоволь, Боже, во християнську віру ввести. Приведи, Боже, и породілю до першого здоровья; дай, Боже, щобъ вона его охрестила и до розуму довела и на весіліі погуляла“).

1) Пив. у.

Крестины.

Потомъ все собираются и идутъ въ церковь. При выходѣ кумъ наступаетъ правой ногой на топоръ или гребень. При крестинахъ наблюдается, чтобы мальчика держала прежде кума, а дѣвочку кумъ. При этомъ замѣчаютъ состояніе ребенка; если онъ скорчится, то значить умереть; если чихаетъ, то это предвѣщаетъ ему долгую жизнь и здоровье ¹⁾).

Если родители имѣли уже дѣтей и они умерли, то окрещеннаго ребенка вносятъ не черезъ двери, а чрезъ окно и передаютъ куму, въ противномъ случаѣ отдаютъ бабѣ и говорятъ, что у нее брали „нарожденнаго, а принесли „окрещеннаго“ ²⁾). Или же отдаютъ матери, говоря при этомъ: „Поздравляемъ васъ съ четвергомъ и съ синомъ Иваномъ. На жъ, кумо, ваше рожене, а мое хрещене, нехай великий росте и щасливый буде“. Та благодаритъ: „Спасибі, дай Богъ, щобъ виросло“ ³⁾).

Говорятъ также при входѣ: „А вгадайте, кумо, якъ нашъ Иванъ звется?“ „Нехай великий росте, та щасливый буде, щобъ ми дождали его оженити“ ⁴⁾).

Кумъ и кума даютъ подарки родильницѣ: бублики, пряники, и садятся за столъ. Баба „сповиваетъ“ ребенка и кладетъ въ „колысу“, гоноря: „Дай, Боже, сонъ зо всіхъ сторонъ“. Кумовьевъ подчуетъ водкой отецъ ребенка, а баба идетъ сзывать сосѣдей и родственниковъ на крестины.

„Просивъ (фамиліи родителей) за синомъ горілки пити“.

— Спасибу (фамиліи) и вамъ, бабко.

Сходятся гости и приносятъ съ собою: женщины—колбасы, вареники, сало, яйца; мужчины—хлѣбъ. Все это отдаютъ родильницѣ и говорятъ: „На тобі паляницю да затули бочки, де були сини и дочки“. Приглашаютъ ихъ сѣсть и отецъ подчуетъ всехъ водкой, даетъ также немного и родильницѣ. Баба тѣмъ временемъ даетъ ужинать, что есть: *борщъ, юшку*, изъ *юшки* вынимаютъ мясо или рыбу, кладутъ это на *паляницю*, наливаютъ бутылку водки и все это беретъ кумъ и говоритъ: „Кланяюся вамъ, кумо, хлѣбомъ і виномъ и добримъ здоровьемъ“. Послѣ ставятъ на полу и пьютъ водку. Кумъ опять говоритъ: „Ізте хлѣб-сідь да годуйте сина“. При этомъ пот-

¹⁾ Под. губ. Данильченко.

²⁾ Холмская Русь.

³⁾ Горностаинполь, Радомисл. у.

⁴⁾ Крививъ, Острожен. у.

чуєть водкой всёхъ и родильницю. Всякъ, когда выпьетъ, приговариваетъ:
„Дай-же, Боже, щобъ ванъ синъ да многолітній бувъ“. Поужинавши,
поють:

3.

„Ой ми вчора на родинкахъ були,
А сёгодня на хрестини прийшли;
Тамъ намъ було озвару до одвалу.
Ишовъ Иванъ да по бабусеньку,
А бабусенька да радюсенька
До породиллечки на роднички—
Въ однімъ чоботі дай безъ пояса.
Просьть породиллечка да бабусеньки:
„Ой на тобі, бабусенько, коробочку гречки,
Бери мене легесенько да за поперечки.
Ой на тобі, бабусенько, половину бочки,
Бери мене легесенько за білі бочки.
Ой на тобі, бабусенько, да грецької муки,
Возьми-жъ мене легесенько за білі руки.
Бабусю жъ моя милая, да матюню моя рундная;
Ой на тобі, бабусенько, да оцей зубочокъ,
Бери мене легесенько да за животочокъ.
Бабусю-жъ моя милая,
Матюню моя рундная!
Да бабуса моя гордая,
Породили моя легкая—
Куплю бабусі сиву свинку“.

(Борисополь, Пер. у.).

4.

А.

1 А ми прийшли зъ Божого дому,	10 Та що Богъ давъ спожити—
2 Принесли дитину до дому;	11 Въ около весело
3 Дитина хрещена,	12 Істи й нити по столу“.
4 Черезъ куми принесена.	13 А тимъ часомъ приїхали брики,
5 Бабусенька гості садовить,	14 Привезли бабусеньки квіти.
6 Горілку зъ пляшкою ставить.	15 Видберає и складає,
7 Частув, приймає,	16 Все на тарілочку виймає;
8 А хрещеного сина вихваляє:	17 Починає відъ духовного,
9 — „Прошу, гостовьки, ся напити	18 Не минає а ні жодного.

19. И готує, и приймає, 24 Щоби було бабусеньці веселенької!*
- 20 Квіточками дарує: 25 Бабусенька стала собі гадати,
- 21 „Панове гості, та собі погадайте, — 26 Де-би той скарбъ сховати:
- 22 За квіткы хоць по грошу дайте! 27 Гадає, думає,
- 23 Смирненько, хорошенько, 28 Що-бъ де сховала — не знає.
- (Ушицкій у. и Проскуров. у.).

В.

- 1 Б=1 А,
2 Привелисьмо кгречную куму
- 3 Б=3 А, 4 Б=4 А Зъ кумами милими...
5 Кума кумі даєть дитину,
6 Кума каже: «ходи, мій сину,
7 Маленькій, красенькій,
8 Білого личка повненькій!»
9 Кума куму поздравляєть.
10 Баба за стилъ запрошаєть
- 11 Б=А, 12 Б=12 А... несецо.
13 Баба тамъ же при кумахъ стоить
14 Хороші квіточки строить
- 15 Б=19 А, 16 Б=20 А, 17 Б=17 А Починаєшь..., 18 Б=18 А.
Не минаєшь .. 19 Б=19 А, 20 Б=20 А И калачами...
21 Ви, кумове, весели бувайте,
22 Бесідовъ ся не забавляйте,
23 Гуляйте, співайте,
24 Пречистую Діву вихвалайте,
25 Щоби своєго молила сина,—
26 Яко ёго мати єдина,—
27 За нами слугами,
28 А мати Божая будъ зъ нами!

(Leg. P. стр. 60—61).

Послѣ ужина баба даєть *виноградъ* (яблочки или груши варенныя). При этомъ роздаєть *квіткы* (букеты), зимою изъ колосковъ ржи или пшеницы, а лѣтомъ изъ барвинка, васильковъ и калины, для того чтобы ребенокъ былъ здоровъ и ни въ чемъ не нуждался, какъ не нуждается тотъ, кто имѣєть хлѣбъ ¹⁾.

Эту *квіткы* каждый долженъ нести домой, иначе его можетъ встрѣтити

¹⁾ Под. губ. Давняльченко.

несчастье. Рассказываютъ, что однажды человекъ, бывшій на крестинахъ, возвращался домой безъ *квітки*. На дорогѣ подходитъ къ нему бѣсъ и спрашиваетъ: „Де твоя *квітка*?“ — Нема. — Чортъ завелъ его въ болото, гдѣ онъ долженъ былъ просидѣть цѣлую ночь ¹⁾).

Поднося *квітку*, баба потчуетъ всѣхъ „варенухою“. Всѣ пьютъ, желаютъ родильницѣ счастья и здоровья и даютъ бабѣ немного денегъ, говоря: „На тобі, бабо, на мило, да винивай онучка; да спасибі тобі, що по опенечки ходила, да сманної вареної наварила. Дай, Боже, щобъ ти одъ цѣго одрі-клась, да до другого поволоклась“.

Родильница также пьетъ, а если не выпьетъ, то выливаетъ въ бутылку и прячетъ. Баба даетъ кумовьямъ пироги, послѣ чего всѣ расходятся.

Зливи.

Обрядъ *зливокъ* совершается или на второй день *хрестинъ*, вмѣстѣ съ *похрестинами*, или же *похрестины* на 2-й, а *злики* на 3-й день. Оба эти празднества, соединенныя вмѣстѣ, совершаются такимъ образомъ: Утромъ баба приноситъ „непечатої води“ (такой, которой еще никто не пилъ и не бралъ). Кладетъ въ корыто „навкрестъ“ (т. е. крестообразно) калины, гвоздики, овса, любистку, руты, барвинку и вообще всякаго „зілля“, ставитъ посреди хаты и родильница сливаетъ бабѣ воду на руки надъ ручьями, говоря: „Ти мені, бабусю, очищає душу, а я тобі очищаю руки“. Баба отвѣчаетъ: „нехай тебе, онучко, Богъ простить грѣхами“. *Зливаніє* повторяется три раза. Послѣ родильница бьетъ три поклона: „Прости мене, Господи, и ви, старі люде“. — Нехай тебе Богъ прощає. Тогда родильница даетъ бабѣ семь пироговъ и *намітку* (этотъ подарокъ называется *пупецъ*). Изъ корыта воду сливаютъ въ горшокъ и, если ребенокъ боленъ *жовтяницею* (желтухой), то изъ этой воды дѣлаютъ для него купель.

Похрестини.

Если обрядъ *похрестинъ* совершается отдѣльно отъ *зливокъ*, то ихъ совершаютъ на второй день послѣ *хрестинъ*.

На *похрестины* сходятся всѣ родственники родильницы, дѣлаютъ складчину и на эти деньги покупаютъ водки. Сажаютъ кумовой и бабу на

¹⁾ С. Становъ, Под. губ.

борону или *бідку* (двуколесная тележка) и везуть въ корчму; при этомъ поють:

5.

Запрягайте, запрягайте
Да шеснадцять паръ воливъ,
Да повеземъ бабусенку у пиво;
Запрягайте, запрягайте
Да чотирнадцять паръ воливъ,
Да повеземъ пана кума у пиво;
Запрягайте да дванадцять паръ воливъ,

Да повеземъ пано куму у пиво.
Добрий, добрий коваличокъ бувъ,
Та й імъ дитинку дай раздобувъ;
И въ рученьки не хукавъ,
И въ ниженьки не тупавъ,
Да й раздобувъ.

6.

Ой дождавши до неділі,
Да придибавъ журавель до породиллі.
—Ось иди, журавель, иди до дітокъ,
Ще не загоївся мій животоць,
Да вже постої да недільки

Да придибавъ журавель до породиллі.
—Годі-жъ тобі, журавель, ити до ді-
токъ,
Уже жъ загоївся мій животоць.

7.

Ой що вишенька, що черешенька
Білимъ цвітомъ цвіла;
Наша Марусенька изъ бабусею
Хорошенько жила.
Ой и вкладайте, ой и запрягайте
Та дванадцять воливъ,

Та й одвезіте нашу бабусеньку
У саменькій двіръ:
Наша бабусенька, наша голубонька,
Та не лишна була,—
Узяла пирожокъ, ще й наміточку,
Сама й пішки пішла.

(Сообщилъ Новицкій).

8.

Ой у первую недѣлю
Дибле журавель по родиллю.
Иди геть, журавель,
Не загоївсь въ породиллі
Животоцьокъ.

Ой на шостую недѣлю
Дибле журавель по родиллю.
Прийди, прийди, журавель,
Бо загоївсь въ породиллі
Животоцьокъ.

(Новицкій).

9.

Бовдуру, бовдурочку,
Хто намъ давъ дитиночку?

Кумъ—но лісі, кумъ—но дрова,
А ти, бовдуръ, сидівъ дома;
Ти дома сидівъ,
Чому ти не доглядівъ?

(Ушицкій и Проскур. у.).

10.

Та внадився журавель	Взявъ кумъ куму за ребро:
До бабйныхъ конопель;	„Ой тутъ мое все доб;о!“
А я тому журавлю	Взявъ кумъ куму за тіло,
Коломъ ноги поломлю.	Ажъ ся їй істи схотіло;
Ой, кумцю, моя душа,	Завівъ куму въ вишеньки:
На около хороша.	„Відпочиньмо трошеньки“.

(Уш. у).

11.

И на небі, й на землі	Підъ сюю годину;
Та гарнаа вість,	И ковавъ, и хотивъ,
Що въ нашой Марусечки	И кучи не влотівъ,
Та снночноъ есть.	И ніжками не тупавъ,
Ой спасибі тому ковалю,	И въ рученьки не хукавъ,
Що сковавъ дитину	И добро, и тепло
	Добувати було.

(Новицкій).

Прійдя въ корчму, пьють за складочныя деньги. Тутъ родильница дасть шинкаркѣ хлѣбъ и курицу, а та за это—водки. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ послѣ *похрестинъ* наступають *змишки* и также баба приносить воды *непочатой*. Кладеть въ корыто любистку, чернобылю и вербы, леть туда воду, говоря: „Свята вода оліяно, очищае луги и береги, коріння о каління; очисти, Господи, душу и тіло породіллі, а руки бабі“. Береть эту же воду леть и надъ корытомъ на руки родильницѣ: „Ти, вода орданная, ти одъ Бога милосердного созданная, прибуваєшь изъ гіръ изъ джерель. Прибудь, Господи, до народженної, хрещенної, молитвлянної раби Божой Марусі“. Тогда родильница прощається съ бабой, цѣлуеть ее въ руку „Спасибі вамъ, бабусю, що послушали—потрудились, нехай вамъ Господь ваши труди верне“. Нехай тобі, доню, Господь помощь дае; нехай тобі дае выгоды на три годи.

Даютъ бабѣ *рушникъ*, кусокъ полотна, двѣ булки и хлѣбъ, также бутылку воды, иногда дарятъ *очінокъ* ¹⁾.

Есть мѣстности, въ которыхъ *похрестикъ* и *зливокъ* нѣтъ ²⁾, или же обходятъ только *зливки*. На третій день баба варитъ въ горшкѣ вербу, хмѣль, и въ этой водѣ купаетъ ребенка, моетъ родильницѣ ноги и сливаетъ на руки. Обтираетъ *намиткою* руки родильницы и та даритъ бабѣ эту *намитку*.

Послѣ мать, взявши ребенка, должна посидѣть немного *на покуті* и подчивать бабу водкой ³⁾. Въ этотъ же день новорожденного нужно загнати у рай. Зажигаютъ свѣчку передъ образомъ, баба беретъ за руку родильницу, которая держитъ на рукахъ дитя, и ведетъ во кругъ стола, а всѣ присутствующія стоятъ въ сторонѣ и спрашиваютъ: „Куди ти, бабусю, идешъ?“ — У рай. — „Возьми и насъ“. — Идѣть.

Разстилаютъ полшубки на лавкахъ вокругъ стола, всѣ садятся и пьютъ ⁴⁾.

Въ сороковый день по рожденіи ребенка, надѣваютъ на него поясъ, снятый съ перваго посѣтившаго въ этотъ день хату. Это дѣлаютъ съ цѣлью видѣть въ послѣдствіи младенца съ хорошей талией ⁵⁾.

Черезъ шесть недѣль мать съ ребенкомъ идетъ въ церковь за молитвой.

Средства, которыми народъ лечитъ дѣтей.

Ребенка, болѣющаго чахоткой, лечатъ такъ: дѣлаютъ купель изъ коренья лопуху, калины и купаютъ три раза, начиная съ вечера и до восхода солнца. Первый разъ *на покуть*, второй — посреди хаты, третій — на порогѣ. Воду выливаютъ передъ восходомъ солнца подъ вербу. Если верба усохнетъ, то ребенокъ будетъ живъ, если же зазелѣнѣетъ, то умретъ.

Чахотку еще лечутъ такъ: налить воды въ *дѣжу*, взять оттуда три ложки воды и спрятать куда нибудь. На другой день замѣсить тѣсто, сдѣлать посреди его вулакомъ крестъ и налить туда воды, а когда сажать хлѣбъ въ печь, собрать эту воду ложкой. Посадивши хлѣбъ, обмыть руки

¹⁾ Шендеревка, Кан. у.

²⁾ Лемешовъ, Пин. у.

³⁾ Ксѣвинъ, Остр. у.

⁴⁾ Липецкая слобода, Хар. г.

⁵⁾ Холмская Русь.

и всё три воды смѣшать вмѣстѣ. Посадить ребенка въ рубашкѣ на лопату, на *прѣтѣчку* и, обливши его водой, разорвать рубашку и сжечь ее. Лечуть и такъ: купаютъ ребенка въ купелѣ изъ *переступи-зілля*, выкопаннаго такъ, чтобы никто не видѣлъ, и на то мѣсто, гдѣ выкопають, кладутъ кусокъ хлѣба, соли и мелкую монету. Варятъ это зелье днемъ, а купаютъ въ немъ ребенка при заходѣ солнца и въ полночь, а чуть-свѣтъ воду выливаютъ на дворъ. Купель эта служитъ хорошимъ лекарствомъ отъ чахотки. Утверждаютъ, что если это зелье растетъ семь лѣтъ, то верхняя его часть будетъ похожа на дыню, у корня отростаютъ сучки такіе, какъ руви и онъ дѣлается похожимъ на дитя. Также отъ чахотки купаютъ въ огуречныхъ стебляхъ, въ отварѣ перерубленнаго пополамъ чернаго поросенка, въ отварѣ изъ перерубленной заживо мыши. Варятъ двадцать семь галушекъ изъ раз-ной муки, купаютъ въ „юшкѣ“ до восхода солнца, а галушки отдають со-бакамъ.

Если ребенокъ держится криво, купаютъ въ пеплѣ розы девять разъ; за-тѣмъ процѣживаютъ и пробуютъ разсыпается-ли пепель, если нѣтъ, то ку-пають еще два раза по девять.

Если въ животѣ рѣзь, то толкутъ „стоноги“ (сороконожку) и прикла-дываютъ въ пуповинѣ.

Вкалываютъ въ шапку иголку, чтобы никто „не наврочивъ“. Также умн-ваютъ въ покойномъ ушатѣ и вытирають подоломъ.

Если имѣетъ „болячку“, то выжариваютъ изъ ступки сало и мажутъ этимъ больное мѣсто, или мажутъ хорошимъ дегтемъ.

Отъ „плиснѣвки“ вытирають во рту волосами, или же мажутъ медомъ, *перезареннымъ* съ перцемъ.

Для излеченія родимчика, кладутъ подъ голову ребенка кусокъ желѣза, также кладутъ подъ постель „кудрявецъ“ и серпъ.

а) Если „киловата дитина“, (одно яичко меньше другаго), то, для изле-ченія, воруютъ клинны „захватичі“ съ плуга, и перерубивъ каждый елинокъ на девять частей, кладутъ въ купель и купаютъ ребенка. б) Принесутъ воды непоганой, нагрѣваютъ купель, разбиваютъ яйцо, скорлупою берутъ между но-гами воду и поливаютъ ребенка.

Отъ бессонницы: а) смачиваютъ темя водкой. б) Варятъ макъ въ молокѣ и даютъ пить.

Примѣты и повѣрья, относящіяся къ дѣтямъ.

Когда первый разъ ребенка кладутъ въ колыбель, то прежде кладутъ туда kota, чтобы ребенокъ спалъ.

Если ребенокъ во время сна крикнетъ, это его дразнятъ ангелы. Говорятъ ему: „мать твоя вмерла.“ Тогда мать подбѣгаетъ и успокаиваетъ: „Богъ зъ тобою, дитятво мое, я ось де!“

Если во снѣ смѣется, то это его ангелы „забавляютъ“.

Если дитя „гливтяковате“ и при этомъ жирное, то умретъ; если худое— будетъ живо.

Если мясо въ глазахъ, или переносѣ синее и вѣки длинны и густы— умретъ.

Подвязывая ребенка, узелъ завязываютъ спереди, чтобы говорило.

До шести недѣль не застегиваютъ ребенка, но неизвѣстно по какой причинѣ.

Пеленки качаютъ и вѣшаютъ на дворѣ только черезъ годъ, чтобы не заболѣло.

Послѣ захода солнца не выливаютъ на дворъ купели.

Стригутъ дѣтей не прежде, какъ чрезъ годъ, при этомъ волосы дѣвочки кладутъ подъ вербу, а мальчика запираютъ въ комнату.

На седьмомъ году поютъ водкой, если заснетъ—будетъ тихаго нрава и долголѣченъ; и если не спитъ спокойно, то будетъ буяномъ.

Уроды.

Уроды родятся оттого, что мужъ съ женою согрѣшили въ торжественные праздники. Такъ, если беременная женщина мажетъ передъ праздникомъ избу, то она замажетъ глаза своему ребенку и онъ родится слѣпцомъ; если мужъ рубить что нибудь въ праздникъ, то ребенокъ будетъ калѣкой. (Стебловъ, Каневского уѣзда).

Планетниками называются тѣ, которые родились, подъ какой-нибудь планетой. Кто изъ нихъ родится подъ хорошей планетой, тотъ будетъ хорошъ, т. е. будетъ заботиться о своей душѣ и людямъ „будетъ дѣлать добро. Кто рѣдится подъ худой планетой, будетъ сноситься съ дьяволомъ и вредить людямъ. Всѣ *планетники* безъ исключенія могутъ, съ помощью дьявола, предугадывать будущее.

КОЛЫБЕЛЬНЫЯ ПІСНИ.

12.

А.

1 Ой ну люлі, люлі...	5 Чимъ дітокъ годувать:
2 Налинули гулі,	6 Чи кашою зъ молочкомъ,
3 Посіли на люлі,	7 Чи бубличкомъ да медкомъ,
4 Стали думать и гадать,	8 Чи солодкимъ яблучкомъ.
- (Борисполь, Переяс. у.).

В.

- 1 В=1 А А-а, а-а..., 2 В=2 А, 3 В=3 А Та сіли...
- 4 Ой ви, гулі, не гудіте,
5 Спить дитинка, не збудіте.
- (Духари, Каневск. у.).

13.

- А-а-а-а, люлі..
Чужімъ дітямъ дулі,
А нашому калачі,
Щобъ спало въ день и въ ночи.
- (Духари, Кан. у., Галобы, Ковел. у., Радомисл. у., Ушиц. у., Сборники пісень
Метлинскаго и Максимовича).

14.

А.

1 Люлі, люлечки...	6 Да все въ радости;
2 Шовковій вервечки,	7 А язъ будешъ великий,
3 Колисочка новенька,	8 Будешъ въ золоті ходити,
4 Дитиночка маленька!	9 И нянёчокъ, и мамочокъ
5 Спи да рости,	10 Будешъ жалувати.
- (Борисполь, Переяслав. у.).

В.

- 1 В=1 А А-а, а-а..., 2 В=2 А,
- 3 Малёвани бильця,
4 Колихала мати чорнобривця.
5 Ой щобъ спало, не плавало,
- 6 А щобъ росло, не боліло,
7 На головку не марніло,
8 На головку, на все тіло.
- (Духари, Каневск. у., Борисполь, Пер. у., Тальянка, Ум. у.).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 А,

- 3 Золоті вервечки,
- 4 Срібні колокольця,
- 5 Малівана колисочка,
- 6 Засни, мала дитиночка.

(Сбор. Укр. п'єс. Максим. ч. I, стр. 105).

15.

А.

1 Ходить сонъ по долині	6 Бодай спало—не плакало,
2 Въ червоненькій жупанині.	7 Бодай росло—не боліло,
3 Кличе мати до дитини:	8 Головонька и все тіло—
4 — Ходи, соньбу, въ колисоньку,	9 Отцю и матці на потіху,
5 Приспи мою дитиноньку.	10 Добримъ людямъ на услугу.

(Голоби, Ковельск. у., Борисополь, Пер. у., Гайсин. и Ушиц. у.).

В.

- 1 Спи, дитя, въ колисочці,
- 2 Якъ угорюжъ въ долиноньці.
- 3 В=6 А Щоби съ..., 4 В=7 А Щоби съ..., 5 В=8 А Ні головка, ні...,
- 6 Щоби личко не марніло
- 7 В=9 А Щоби съ росло..., 8 В=10 А... послугу.

(Ушиц. у.).

16.

А.

1 Ой ходить сонъ по улоньці,	8 И дитини колихати!"
2 Въ білесенькій кошумоньці;	9 — А въ насъ хата теуленьяя,
3 Слоняется, тиняется,	10 И дитина маленьяя;
4 Господоньки питається:	11 Ходи до насъ ночовати
5 „А де хата теплесенька,	12 И дитини колихати!
6 И дитина малесенька?	13 Ходи, сонку, въ колисочку,
7 Туда піду ночовати	14 Приспи нашу дитиночку.

(Сбор. укр. п'єс. Максим. ч. 1, стр. 101—102).

В.

- 1 Ходить сонъ коло віконъ,
- 2 А дрімота коло плота.

3 Питається сонъ дрімоти,

4 А де будемъ ночувати?

5 Б=5 А, 6 В=6 А Та..., 7 Б=7 А Тамъ будемо..., 8 В=8 А
Будемъ іі...

(Изъ рук. сб. Булива, Народ. южнор. пісни Метлинскаго, Галоби, Ковельск. у.).

17.

А.

1 Бити вицю, бити,—	11 Бити вицю, бити,
2 Не йде молотити,	12 Щобъ вчилась робити,
3 Лапками згортати,	13 Черевички шити
4 Хвостикомъ зметати.	14 Та не дороги:
5 Бити вицю по лапкахъ,	15 По три золоті...
6 Най не скаче по лавкахъ.	16 А ні панъ купувавъ,
7 — Коте, коте, котку!	17 А ні ціпъ торгувавъ,—
8 Зробивъ ти намъ шкюдку.	18 Тільки та пані,
9 „Дале-бігъ, то не я,	19 Що ходить въ жупані.
10 То-то виця моя“.	

(Изъ рук. сб. Диминскаго Уш. у., Краснополя, Гайс. у.).

Б.

1 Б=1 А... кота,	2 Не хоче робити;
3 Б=5 А... кота..., 4 В=6 А,	5 А мій кітъ,
	6 Та взявъ ціпъ,
7 Б=2 А. Пішовъ...	
8 Намолотивъ гречки,	12 А вусами віе,
9 Коробочку й нецки,	13 А пискомъ збирає,
10 Лапками зортає,	14 А вухами вчинає.
11 Хвостикомъ зметає,	

(Изъ рук. сбор. Диминскаго; Темногай, Кременец. у.).

В.

1 А-а, воточоць!	5 Стала Галя кота битъ,
2 Управъ у баби клубочоць,	6 Не вчись, коте, красти,
3 Да понісь до Галі,	7 Да учися робити,
4 Положивъ на лаві,	
8 В=13 А, 9 В=14 А Да..., 10 В=15 А,	

11 Да не ціхъ шевцівъ
12 Переяславцівъ,
13 Да не сѣго ременю,
14 Привезено съ Кременю,

15 Не сії роботи,
16 Привезени чоботи;
17 Да не насъкіі,
18 Да черкаськіі.

(Сбор. укр. пѣс. Максимовича, стр. 104).

18.

Коте сірий,
Коте білий,
Коте волохатий,
Да ходи до хати
Дитиночки коликати;
Дамо тобі папи
Да у твої лапи;

Дамо тобі сала,
Щобъ дитина спала.
Будемъ бити по лапахъ,
Щобъ не ходивъ по лавкахъ,
Щобъ не скидавъ кружечківъ,
Щобъ не зѣдавъ вершечківъ.

(Дудари, Ковельск. уѣз., сбор. Максимовича, Нар. южнор. пѣсни Метлинскаго, Ушиц. у.).

19.

— Ой ти, коте сірий,
Вимети хату й сїни!
„Ой вимету, да не я.

„Хиба мое кошени
Лапкою загребе,
А хвостикомъ замете.

(Глуховск. у. изъ рук. сбор. Кулиша).

20.

А-а, а-а! котівъ два
Сірі-білі обидва...
А ти, котку сірий,

Вимети сїни;
А ти котку волохатій,
Та обїжи кругомъ хати.

(Тальянка, Ум. у.).

21.

А, а, котино!
Засни, мала дитино!
Ой на kota воркота;
На дитину дрімота.

Ой на kota все лихо—
Ти, дитино, спи тихо!
Ой кіть буде воркотати,
Дитиночка буде спати.

(Сбор. укр. пѣс. Максим. ч. 1, стр. 108, Краснополка, Гайс. у.).

22.

Ходить котикъ
По двору,

Избирає солуньку,
Все дитині въ головки...
Ой ну люлі, люлі...

(Борисполь, Переяславск. у.).

23.

Ой ну, коте волохатий,
Да не ходи коло хати,
Да не збуди ти дятяти—
Дитиночка маленька,
Вона спати раденька.

Ой хочъ хоче, да не спить,
Треба її дубцемъ битъ,
А не дубцемъ—руйзкою,
Ремінною пужкою.
Ой ну люлі, люлі, люлі!

(Борисполь, Пер. у., Бораенс. у.; Сбор. Максимовича).

24.

А.

1 Ой ну люлі,
2 Коте нашъ!
3 Чи ти вмєшь
4 „Отче—нашъ?“
5 Отче нашъ,
6 Батько нашъ,

7 Курі кравъ,
8 У міхъ влавъ;
9 А курі совочуть,
10 У міхъ не хочуть...
11 А батька поймали,
12 За курі звязали.

(Борисполь, Пер. у.).

В.

1 Ой ти, коте,
2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

5 Ой я вмю
6 Лучче дъ васъ:
7 Ой я въ школі

8 Родився,
9 Й Отче нашу
10 Навчився.

(Изъ рук. сбор. Кулиша, Глух. у.).

25.

А.

1 А, а! котку,
2 Не лівъ на колодку,
3 Бо забъшь головку,—
4 То буде боліти
5 Нічимъ завертіти.

6 Була въ мене наміточка,
7 И ту дітен вєрали,
8 На ляльки побрали.
9 Купи, мати, шовку
10 Завернуть головку.

- 11 Шовкові вервечки,
- 12 Колисочка швабська.—
- 13 Дитиночка паньська;

- 14 Золотні бильця —
- 15 Колишу я чорнобривця.

(Радомир. у., Нар. юж.-р. пісні Метлинського).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А Да..., 5 Б=5 А,
- 6 Одна була хустина.

7 Б=7 А Дай...,

- 8 На куули подрали,
- 9 Куколь наробили,
- 10 Кутозь засадили.

(Сбор. укр. Максим. Ч. I, стр. 103—104).

26.

А.

- Ой пойдн-жь ти, кнцю,
- 2 Пойдн-жь ти по водицю,
- 3 Не впади вь криницю,
- 4 Пошла кнця по водицю,
- 5 Да й упала у криницю.
- 6 Пішовь котикь рятовати,
- 7 Уже-жь кнці не видати;

- 8 Витягь кнцю за уxo,
- 9 Да положивь на сухо;
- 10 „Лежи-жь, кнцю, тута,
- 11 А я знайду прута!“
- 12 Ище прута не знайшовь,
- 13 А вже кнці не найшовь.
- 14 Ой ну, люлі, люлі.

(Борисполь, Пер. у.).

В.

- 1 Б=4 А, 2 Б=5 А, 3 Б=6 А,

- 4 За ушиці витягати.
- 5 Витягь кнцю:
- 6 Сядь, кнцю, прочутись.

(Изъ рук. сб. Кулиша; Борвенск. у.).

27.

Ой коть—воркоть,
Да на віконечко скокь,
А зь віконця вь хижку,
Поймавь котикь мишку,
Кинувь у колиску;

Мишка буде грати,
Котикь воркотати;
Дитя буде спати
И щастячко мати!

(Сбор. укр. пісн. Максим. Ч. I, стр. 103).

28.

Пушла кішка по воду,
Втопилася у броду;
А кіт пушовъ ратовати,
Кішку за хвістъ витягати;
Витягъ її за хвостецъ
Та ударивъ объ стовпець.
„Будь ти, кішко, весела:

Поїдемо до села;
Будь ти, кішко, здорова:
Поїдемо по дрова.
Сідай, кішко, на барана,
Поїдемо ажъ до пана.
А въ барана крути роги,
А въ Ивася біли ноги.
(Галобн, Ковел. у.).

29.

А-а, а-а, котино,
Зъ сіренькими очима...
Колисочка даньська,
Дитиночка паньська;

Насипочка шовкова,
Подушечка пухова,
Колисочка нова,
Дитиночка мала.
(Гемногайцы, Кременец. у.; Тальянка, Ум. у.).

30.

Цішовъ котъ на торжокъ,
Купивъ собі возушокъ.
Треба съ жота зняти
Да дитинці дати,
Щобъ тепленько спати!

(Сбор. укр. пів. Мамси. Ч. I, стр. 103).

31.

Люді, люді, люляю...
Побьдъ вотка и поладъ,
Щобъ по хатахъ не ходивъ,
Малихъ дітовъ не будивъ,

Бо діточки маленькі,
Вони спатки раденькі.
А-а, а-а, а-а а!..

(Духови, Кан. у., Нар. кж.-р. пісни Метлицкаго).

32.

Коточокъ, коточокъ
Злизавъ бабинъ медочокъ...
— Сама баба злизала,
И на kota сказала!

(Гадомис. у.).

33.

Котино, котино!
Поїдемо по сіно.
Ты будешь сіно власти,
А я буду воли пасти.

(Радомис. у.).

34.

А, а, коточокъ!
Заховався въ куточокъ,
Поймавъ собі мишку
Да зъївъ у затишку.

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 105).

35.

А.

1 Ой ти, коте, коточокъ!	13 А третью щасливую—
2 Не ходи рано въ садочокъ,	14 Ой щобъ спало—щастя мало,
3 Не полохай дівочокъ,	15 Ой щобъ росло—не боліло,
4 Нехай зовьють віночокъ	16 На сердечько не кволило.
5 Изъ рутононьки, изъ жьятоньки,	17 Соньки-дрімки въ колисоньки,
6 Зъ хрещатого барвіночку,	18 Добрий розумъ въ головоньки,
7 Зъ запашного василечку.	19 А росточки у кісточки,
8 Ой спи, дитя, до обіда,	20 Здоров'ячко у сердечко,
9 Покиль мати зъ міста прийде	21 А въ роточокъ говорушки,
10 Да принесе три квіточки:	22 А въ ниженьки ходусеньки,
11 Ой первую зросливую,	23 А въ рученьки—ладусеньки.
12 А другу сонливую,	

(Народ. южнор. пѣс. Метлицк., стр. 1—2).

В.

- 1 Ой спи, дитя, безъ словиття,
2 В=9 А... съ поля..., 3 В=10 А.
4 Одна буде дремливая,
5 Друга буде сонливая,
6 А третя щасливая,
7 В=14 А, 8 В=15 А Да..., 9 В=16 А... серденько не скорбіло!

10 Б=19 А Ой..., 11 Б=20 А... на..., 12 Б=18 А Разумъ добрий...,
13 Б=17 А... у воченьки!

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 95).

36.

По-надъ моремъ—дунаемъ
Вітеръ яворъ хитає;
Мати сина питає:
„Ой сину мій, Иване,
Дитя мое кохане!
А чи тебе оженить,
Чи у військо урядить?...
Якъ я тебе колихала —
Усю ніченьку не спала;
Якъ я тебе зростила —
Сама себе звеселила;
Якъ я тебе оженю—
Всю родину звеселю;
Якъ я тебе въ військо ддамъ —
Собі жалю я завдамъ!“
— Мати-жъ моя рідная,
Порадонько вірная!
Исправъ мені три труби,
Дай усі три мідяни,
А четвертую трубу
Исправъ мені золоту!

У одну трубу заграю,
Якъ коника сідлаю;
А въ другу заграю—
На коника сідлаю;
А въ третю заграю—
Съ твого двора звїздаю;
А въ четверту затрублю,
Середъ війська стоячи
И шабельку держачи,
Щобъ зачула матуся,
До утрєні идучи,
Якъ голубка гудучи!“
„Ой сину жъ мій Иване,
Дитя мое кохане!
Ой колибъ-же я возуля,
Я-бъ до тебе полинула!“
— Якъ би, мати, я сокигъ,
Я бъ до тебе прилетїв!
„Рости жъ, синку, въ забаву,
Козачеству на славу,
Вороженькамъ въ розправу!“

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 96—97).

37.

Ой ходила журавочка
Да по комишу,
А я свою дитиночку
Да заволяшу.
Ой ну, люді, люді!...

Ой ходила журавочка
Да на той пожаръ,
Да попекла біли нунжки,
Стало мені жаль.
Ой ну люді, люді!...

(Борисполь, Пер. у.).

38.

Ой бувъ собі коточокъ,
Укрывъ собі клубочокъ,

Та сковався въ куточокъ,
Щобъ люде не знали,
Кота не лаляли.

(Народ. ожнор. пѣс. Метлинскаго, стр. 2).

39.

Ой у полі лобода,
Тамъ ходила удова
Зъ маленькою дитиною.
Де ся взявъ татаринъ
Стидкий, бридкий, поганий;
Хоче вдову зарубати,
Собі дитину забрати.
— Не рубай мене, татаринъ,
Стидкий, бридкий, поганий!
Поведи мене до батенька въ двіръ,
Батько викупить мене!
Да повівъ еі до батенька;
Батько каже: „не моя!“
— Ой лихая година моя!
Одцуралась родина моя!
Ой у полі лобода,
Тамъ ходила удова.
Зъ маленькою дитиною.
Де ся взявся татаринъ
Стидкий, бридкий, поганий;
Хоче вдову зарубати,
Собі дитину забрати.
— Не рубай мене, татаринъ,

Стидкий, бридкий, поганий!
Поведи мене до свекра у двіръ,
Свекоръ викупить мене!
Повівъ еі до свекорва;
Свекоръ каже: „не моя!“
— Ой лихая-жъ година моя!
Одцуралась родина моя!
Ой у полі лобода,
Тамъ ходила удова,
Зъ маленькою дитиною.
Де ся взявся татаринъ
Стидкий, бридкий, поганий;
Хоче вдову зарубати,
Собі дитину забрати.
— Не рубай мене, татаринъ,
Стидкий, бридкий, поганий!
Поведи мене до милого въ двіръ,
Милий викупить мене!
Повівъ еі до милого;
Милий казавъ: „се-жъ моя!“
— Ой добрая-жъ годинонька,
Не цуралась родинонька!

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 97—99).

40.

А у степу надъ річкою
Стрѣчається синъ зъ матерью,
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Стрѣчається синъ зъ матерью.
— Не йди, не йди ти до мене,
Бо у мене гости будуть,
Ой ну, люлю, люлю, люлю!
Бо у мене гости будуть.

Будуть гости богатіі
И сусіди прятніі,
Ой ну люлю, люлю, люлю!
Ще й сусіди прятніі;
А ти, ненько, у свитинці—
Стидно буде мой жуйнці,
Ой ну люлю, люлю, люлю!
Стидно буде мой жуйнці.

(Борисполь, Пер. у.).

41.

Мати сина колихала,
Дня и ночі не доспала,
Да думала: „добрий буде,
Що вінъ мене не забуде“.
А-жъ вінъ самий п'яниченька
Й великая ледащиченька:
Де медъ чує, тамъ ночує;
Де горілку, то тамъ днює;
Въ ворчму йде—вигує;
До дому йде—бенкетъ веде;
Свою неньку зневажає,
Зъ двора єї виганяє.
„Да йди, нене, прочь одъ мене:
Будуть, нене, гості у мене,
То й не треба тебе у мене!
Будуть куми, побратими,
И близькіі сусідоньки;
Будуть куми у жупанахъ,
Побратими у луданахъ,
Сусідоньки въ вармазині,
А ти, мати, въ сїраччині!“
Пішла мати, тиняючись,
По-підъ тинню валючись.
Пішла мати, да плачучи,

Свого сина проглинаючи:
— Щобъ ти, сину, щастя не мавъ,
Що ти мене въ двора прогнавъ!
Де хаточка тепленькая
И дитина маленькая,
Щіду туда ночувати
И дитини колихати!
Ой пішовъ синъ блукаючи,
Матусеньки шукуючи:
„Ой, лихая годинонька!
Одцуралась родинонька!
Одцурались мене куми,
Мої куми, побратими
И близькіі сусідоньки!
Да йди, нене, зновъ до мене!
Буду тебе повожати,
Буду тобі постіль слати,
Буду тебе укривати!
Чи м'якая постіль моя,
Чи м'яко я пославъ тобі?“
— Ой м'якая постіль твоя,
И м'яко-жъ ти пославъ мені,
И легенько одівъ мене.

(Стор. укр. п'єс. Максим. Ч. I, стр. 99—101).

42.

A.

- 1 Ой порвалася вурвеченька нова,
- 2 Забилася дитинойка мала.
- 3 Не жаль мені вурвечейки нової,
- 4 А жаль мені дитинойки малої.
- 5 Я вурвечку въ місті за грішъ, за два куплю,
- 6 А дитини за рікъ, за два не згую;
- 7 Якъ вурвечка порветься, то другая буде,
- 8 Якъ дитина заб'ється—жаль матері буде.

(Галоби, Ковельск. у.).

В.

1 Б=1 А Урвалась вервечка..., 2 В=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А,
5 А вервечку вь краму купували,
6 А дитину відь сердца відривали.

(Краснополя, Гайс. у.).

43.

Керезь тебе, моя ненько,
Скаравъ мене Буйгъ за тебе.
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Люлю, люлю, люлю!..
Да вдаривъ грунѣмъ,
Да на муй дуймъ.
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Люлю, люлю, люлю!...

Да вбивъ жуѣнку,
Щей дитинку.
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Люлю, люлю, люлю!..
Да вбивъ кума богатого
И сусіда прятного.
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Люлю, люлю, люлю!...

(Борисполь, Пер. у.).

44.

Ой ну люлю, люлю, люлю!..
Шо нѣжками дитя качать,
А ручками кужіль прости,

А очима гуси пасти.
Ой ну люлю, люлю, люлю,..
Баю, баю, мое милее...

(Борисполь, Пер. у.).

45.

А, а, гойда!
Чужа мати пойда,
А наша янї,
Ходить у жупанї!

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 105).

46.

А куликъ намне,
А чаечка намиче,
А сорока напrade,
А кочубей витче,

А білі лебеді
Та й ублюють на воді,
А білі цукашечки
Да й помнють рубашечки.

(Народ. лжнор. пѣс. Метлянск. стр. 4).

47 *).

Трисітєся, рубци!
Дивітєся хлопці:
Якъ сука робить,
Такъ вона й ходить!

(Сбор. укр. пѣс. Максим., ч. I, стр. 106).

48.

Чуки, чуки, до мачухи!
А въ мачухи млинці печуть,
И маслицемъ помазують,
Хлопцямъ дулю показують.

(Сбор. укр. пѣс. Максим., ч. I, стр. 106).

49 **).

Гой да—да, гой да—да!..
Ліпше пиво, якъ вода.

(Изъ рук. сб. Диминскаго, Ушицк. у.).

50.

Гойда! гойдаша!..
Де кобила,
Тамъ лошя,

Таке, якъ ти,
Порося.
Скачи до їх!

(Дударя, Кан. у.).

51.

Ходила квочка
Коло колочка,
Водила діткя
Одноліткя.

(Дударя, Кан. у.).

*) Слѣдуюція пѣсни за №№ 47 и 48 припѣвають, тѣша дѣтей на рукахъ, подкидывая вверхъ.

***) Пѣсни за №№ 45—51, поются въ то время, когда маленькихъ дѣтей качаютъ, посадивъ въ колыбели.

ДѢТСІЯ ИГРЫ И ПѢСНИ.

Л а д н и.

Маленькое дитя берутъ за руки и заставляютъ его хлопать въ ладошки.
При этомъ приговариваютъ:

52.

А.

- 1 Ладки, ладки!..
- 2 Побилися бабки;
- 3 А за що? За кісьль,
- 4 Що наівся Василь...
- 5 Шуги, шуги, шуги!..

Произнеся послѣднюю строку, машутъ руками ребенка.

(Оленовка, Борзенск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,

3 А за кого, за кого?

4 За N (имя дитяти) малого.

(Рудьковка, Козелецк. у.).

Приучая дитя ходить, ставятъ его на ноги, отходятъ отъ него и, протягивая къ нему руки, говорятъ, шевеля пальцами:

53.

Дйби, дйби!..

Ишла баба по гриби,

А дідъ по опеньки

Въ неділю раненько.

(Духари, Кан. у.).

Л а с о ч к а!

Нянька, взявъ за руку дитя, гладитъ его ладонь, приговаривая:

54.

„Ласочка, ласочка, де ти була?“

— У Бога служила.

„Що заслужила?“

— Кусокъ сала.

„Де покляла?“
— Підъ столомъ.
„Хто вєравъ?“

— Оришва меле хвостомъ,
Якъ мишва!..

Произнося послѣднія слова, нянька щекочетъ ладонь дитяти, отъ чего оно смѣется.

(Полонное, Новградом. у.).

Сорока.

Маленькое дитя которое, впрочемъ, начинаетъ уже говорить, берутъ за пальцы, вытягиваютъ сначала руку, а потомъ дѣлаютъ видъ, будто шкрябютъ на ладонь нѣсколько разъ, дотрогиваются указательнымъ пальцемъ до того мѣста, куда наплевали, и говорятъ:

55.

А.

1 Сорока, ворона	8 Дровъ не носивъ,
2 На припичку сидѣла,	9 Діжі не місивъ,
3 Діткамъ кашку варила.	10 Хати не топивъ,
4 — Цѣму дамъ, цѣму дамъ,	11 Дітокъ гулять не водивъ!..
5 Цѣму дамъ и цѣму дамъ;	12 Шугай-гай на бабину хату
6 А цѣму не дамъ,	13 Перогівъ істи!..
7 Бо, цей буцманъ	

(Дударя, Кан. у.).

В.

- 1 Б=1+3 А,
2 На порозісту била,
3 Тому дала, тому дала,
4 Тому шийку урвала.
5 И полетіла;
6 Шуга, шуга!

(Gry i zabawy Gołcibowskiego, стр. 8).

Послѣ первыхъ трехъ строкъ поочередно пригибаютъ пальцы дитяти къ ладони, начиная съ большого. Произнося шестую строку, указываютъ на мезинецъ и не пригибаютъ его; потомъ берутъ ребенка за руки около кистей и машутъ ими на подобіе того, какъ машетъ птица крыльями во время полета. Такая же дѣтская забава описана у Терещенка (Быть рус. народа, ч. III, стр. 5), съ тою только разницею, что ребенка, въ концѣ произнесенныхъ словъ, ще-

кочуть и возбуждаютъ въ немъ смѣхъ, послѣ котораго заставляютъ ребенка произносить тоже самое и за каждымъ удачнымъ повтореніемъ цѣлуютъ его.

„Печу, печу хлѣбчикъ“.

Берутъ ребенка за голову руками и, отклоняя голову отъ руки къ рукѣ, говорятъ:

56.

Печу, печу хлѣбчикъ,
Меншому—менший...

Старшому—бѣльшій,
Шусть у пѣчь, шусть у мѣць!..

Произнося эти послѣднія слова, берутъ ребенка на руки и подбрасываютъ, какъ будто въ самомъ дѣлѣ бросаютъ въ печку.

(Дударя, Кан. у.).

„Зайчину, зайчину“.

Берутъ ребенка руками за голову и перебрасываютъ её то въ ту, то въ другую сторону. При этомъ говорятъ слѣдующіе стихи:

57.

А.

1 „Зайчику, зайчику,
2 Де ти бувавъ?“
3 — У млині, у млині.
4 „Що ти чувавъ?“
5 — Тамъ були кравчики,
6 Перебили пальчики —

7 Ледві я втікъ
8 Черезъ попівъ тикъ,
9 Та черезъ колоду,
10 Та хвостикомъ у воду
11 Шубовсть!

(Дударя, Кан. у.).

В.

1 Б=1 А... братіку, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А... видавъ?

5 Сімъ мехуївъ оріхівъ:

6 Чомъ ти не вкрывъ?

7 Б=5 А, 8 Б=6 А, 9 Б=7 А, 10 Б=8 А... бабинь..., 11 Б=9 А,
12 Б=10 А...,

13 Блюхъ!

(Борисполь, Пер. у.).

58.

Во время дождя, дѣти выбѣгаютъ на дождь, бѣгаютъ и припѣваютъ:

А.

1 Не йди, не йди дощику,	5 Дубъ повалился,
2 Дамъ тобі борщику	6 Горщикъ розбився,
3 У глинянимъ горщику,	7 Дощикъ полился.
4 Поставлю на дуба.	

(Изъ рук. сб. Кулиша, Николаевъ, Борс. у.).

В.

- 1 В=1 А Иди, иди..., 2 В=А 2 Звару...
3 Чи на дощъ, чи на сонечко,
4 Одчени, Боже, оконечко.
5 Дай, Боже, дощикъ
6 Цебромъ, відромъ, дойницею.

(Изъ рук. сборн. Булиша, Манокъ, Глух. у.).

В.

- 1 Не йди дощику!
2 В=2 А, 3 В=4 А... на дубоньці.
4 Прилетить три голубоньці,
5 Та возьмутъ ты на крилонька,
6 Занесуть ты въ чужиноньку.

(Zeg. P. m. f. I, стр. 47).

Когда пасмурно на дворѣ, а дѣтямъ хочется поиграть на солнышкѣ, они выбѣгаютъ на дворъ и кричатъ:

59.

Сонечко, сонечко!
Одчини, Боже, оконечко,
Я тобі дамъ колочокъ и гвоздочокъ
И три куколочки.

(Изъ рук. сбор. Кулиша, Могронова, Борс. у.).

60.

Розрывая муравейникъ, дѣти, при видѣ суетни муравьевъ, какъ бы вспо-
миная суету въ селѣ въ ожиданіи татарскаго набѣга, приговариваютъ: „Ко-
машки, комашки, ховайте подушки, татаре йдутъ, й васъ поберуть“.

(Роменск. у.).

61.

Дѣти дразнять другъ друга.

А. И в а н а.

Иванъ-балабанъ
На капусті сидівъ,
Усі черви поївъ.

(Дударя, Каневск. у.).

Б. Г р и ц ь к а.

Грицько-пицько
По болоту летавъ,
Жабенята хватавъ;
Жабеня пищить,
Вінъ у ротъ тащить!

(Изъ рук. сбор. Кулиша, Мотроновка, Борз. у.).

Грицькѣ-буцькѣ, зозулечка,
Задрать хвостикѣ, мовъ курочка.

(Нѣжинск. у.).

В. С а в е у.

Савка-булавка	Да въ борщѣ умочивъ,
Пожотивъ булку;	Положивъ на столі:
Да вбивъ курку	— Дивітеся москалі!
Волочивъ, волочивъ,	

(Изъ рук. сбор. Кулиша. Мотроновка, Борз. у.).

Г. Х в в д ь к у.

Іа баба редьку,
Да ви... Хведьку.

(Нѣжинск. у.).

62.

Мальчики, поступивъ въ школу, сейчасъ же выучиваютъ отъ своихъ товарищей слѣдующіе стихи и съ величайшимъ удовольствіемъ ихъ декламируютъ:

А. Азъ, буки, глаголя,
Веде чортъ Василя,
И дубинку несе,
За чуринку трасе.

(Изъ рук. Кулиша, Черн. у.).

Б. Азъ буки, буряви
Печеная кваша.
Збірайтесь до купи,
Вся братія наша.

(Дударя, Кан. у.).

63.

„Кума, кума,
Де ти була?“
— На базарі.
„Що купила?“
— Гуску.

„А я собі—гусака
За цілого пятака.“
— А я собі гуску
За цілу полушку.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

64.

„А де твій кумъ?“—На Дону.
„А твій де?“—Потонувъ.
„Нумъ плавати!“—Нумъ,
„Нумъ, нумъ, нумъ, нумъ!“

Такъ изображають квакающихъ лягушекъ.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

65.

Гайку, гайку!
Дай гриба й бабку,
Сироіжку зъ добру діжку,
Красноголовця зъ доброго молодця.

(Изъ рук. сборн. Кулиша).

66.

Чижиць-брижиць, де ти бувъ?
— На болоті баньки дувъ.
Випивъ одну, випивъ дві —
Закрутилось въ голові.

(Изъ рук. сборн. Кулиша).

67.

Одинъ, два бьютъ вола,
Три, чотири—пречинили,
П'ять, шесть—бьютъ шерсть;
Семъ, восімъ—сіно косять...
Дев'ять, десять деньги вісять.

(Ромен. у.).

„Кони“.

Мальчики глѣтъ четырехъ или пяти начинаютъ играть „у коней“. У малорусскихъ мальчиковъ такъ рано пробуждается страсть къ этой игрѣ, что едва они начинаютъ бѣгать, какъ уже вы увидите въ рукахъ каждаго мальчика кнутикъ собственнаго издѣлія, съ которымъ онъ бѣгаетъ по улицѣ и хлопаетъ по землѣ, воображая, что подъ нимъ лошадь и онъ ее погоняетъ.

Зимой, когда дѣтямъ не позволяютъ бѣгать по улицѣ, они нарѣзываютъ изъ хвороста палочекъ, которыя представляютъ собою лошадей и жеребятъ. Потомъ, забравшись въ уголь на печку, цѣлые дни проводятъ забавляясь этими мнимыми лошадеями, ставятъ ихъ всѣхъ в рядъ возлѣ жолоба и какъ будто даютъ имъ овса; или ведутъ ихъ къ водою въ другой уголь печи или привязываютъ къ концу ниточку, воображая при этомъ, что они зануздали настоящую лошадь и ведутъ ее „въ степь на нашу“ на середину печки, гдѣ связываютъ лошадямъ переднія ноги, чтобы они не уходили съ пастбища; или опять ихъ ведутъ въ конюшню, привязываютъ имъ на спинѣ тряпки, которыя называютъ сѣдлами, и, обнявъ коня двумя пальцами, какъ наѣздникъ ногами, ѣдутъ въ третій уголь печки — „въ містечко, на базаръ, купувать для своїхъ коней зброю“ — однимъ словомъ въ этой игрѣ воображеніе мальчика не знаетъ предѣла.

Натѣшившись на печкѣ верховой ѣздой, мальчикъ, незамѣтно отъ родителей или старшихъ членовъ семьи, забираетъ на печку ножъ, туда-же приносятъ корки изъ тывы и кусокъ дубка, изъ которыхъ готовится возъ для любимыхъ лошадокъ. На возъ накладываютъ сѣна и везутъ посредствомъ тѣхъ же лошадей въ конюшню и складываютъ на зиму для нихъ; насыпаютъ въ маленькіе мѣшечки зерна и везутъ въ мельницу; перевозятъ бревна на постройку теплой конюшни для лошадей и пр. Болѣе взрослые мальчики глѣтомъ вырѣзываютъ длинные прутья, къ концу которыхъ прикрѣпляютъ шнуры — это уздечки — садятся на нихъ верхомъ, бѣгутъ галопомъ по улицѣ, стараясь какъ можно больше поднимать пыли собственными ногами — „басувать“. При этомъ въ шнуры заматываютъ обѣ руки, натягиваютъ такъ, что даже пруть сгибается, а сами бѣгутъ сколько хватитъ силъ, приговаривая: „Тпру, тпру! Отъ поносить, проклятый, никакъ не вдержитъ, ажъ руки зомліли уже, а вінъ басуе!“ Потомъ встрѣтившись на улицѣ съ другимъ, такимъ же сѣдокомъ, подѣзжаетъ къ нему, своротивъ собственную голову на бокъ, прыгая и стараясь по возможности больше поднять ногами пыли:

„Здоровъ, брате!“

— Здоровъ.

„Куда ти ідешъ?“

— Іду на ярмарокъ коня продавать. Буни, добрый кінъ. Баский такой, що до води довести не можна!

И при этомъ гребетъ ногою землю и дергаетъ палочку за поводъ.

„Мій луччий, не хочу. Мій плохенький“.

— Эге, луччий! А давай навипередки, кто кого пережене. И бѣгутъ, постоянно хлопая назадъ кнутами.

Потомъ стануть, мѣняють своихъ лошадей съ придачей или голова на голову. Если понадобятся деньги для придачи, но сейчасъ-же вынимаются изъ кармана нарочно для этой цѣли приготовленные черепки, замѣняющіе собою деньги. Иногда мальчишкамъ родители поручаютъ надзоръ за маленькими дѣтьми, которыя умѣютъ уже сидѣть. Въ такомъ случаѣ старшія дѣти выносятъ меньшихъ на улицу и забавляютъ до тѣхъ поръ, пока не увидятъ другихъ мальчишковъ, играющихъ „у коней“. Замѣтивъ-же бѣгущую четверку, запряженную въ маленькую двуколку, на оси которой прикрѣпленъ ободокъ изъ стараго рѣшета, сейчасъ-же пристають къ ней и забываютъ обо всемъ. Хорошо, если кто либо изъ товарищей предложитъ „посадить дитину на возокъ, за пана“, а самому запречься на пристяжку. Въ противномъ случаѣ мальчикъ увлечется игрою такъ, что оставляетъ ребенка на улицѣ, а самъ какъ необходимый членъ четверки, убѣгаетъ богъ знаетъ куда. Бываетъ очень часто и такъ, что посаженный въ повозку ребенокъ вылетаетъ изъ нея, когда мальчики, увлеченные игрою, начнутъ таскать повозку съ горы, ребенокъ остается на дорогѣ, разбивъ себѣ носъ, и мальчикъ-нянька не обращаетъ на него ни малѣйшаго вниманія, а бѣжитъ за своими лошадьми, чтобы онѣ, гдѣ-либо оси не отломали. Вотъ до какой степени малорусскіе мальчишки увлекаются этой игрою.

Игра эта описана и Терещенка. Быть Рус. Нар. Ч. IV, стр. 8 и 9.

П и ж ь.

Мальчишки, собравшись играть въ *пижь*, выбираютъ изъ среды себя *водиря*. *Водиря* долженъ обдѣлать палочку около полуаршина длиною, и на этой палочкѣ сдѣлать по пяти значковъ для каждаго изъ игроковъ. Когда палочка готова, всѣ мальчишки, кромѣ *водиря*, падаютъ лицомъ къ землѣ. *Водиря*, осмотрѣвши потихоньку всѣхъ мальчишковъ, не смотритъ ли который

изъ нихъ, бросаетъ палочку далеко въ сторону, говоря „пизъ“. Мальчики, услыжавъ „пизъ“, встаютъ и идутъ искать палочку: кто отыщеть, тотъ дѣлается *водиремъ*, а *водирь* идетъ на мѣсто отыскавшаго палочку.

(Новградвол. у.).

Б л о х а.

Въ эту игру играютъ пятеро. Становятся такимъ образомъ:

1	2
4	3
	5

Мальчикъ № 3, ловить мальчика № 2, № 5 ловить № 1, № 4 ловить № 3. Кто изъ нихъ кого поймаетъ, тотъ становится на мѣсто пойманнаго.

(Вас. у.)

Б о б е р ь.

Въ *боберь* играютъ только одни мальчики; играющіе выбираютъ изъ среды себя двухъ мальчиковъ: *стрільца* и *бобра*, а всѣ прочіе остаются *хортами*. Когда *стрїлецъ* и *боберь* избраны, всѣ мальчики, называемые *хортами*, наклоняются лицомъ къ землѣ и закрываютъ глаза. *Стрїлецъ* накрываетъ ихъ еще одеждою, для того, чтобы *хорти* не могли видѣть, гдѣ прячется *боберь*. Когда *боберь* уже спрячется, *стрїлецъ* говоритъ: „Бобре, бобре! заховайся добре, бо я хортивъ маю, по полі пускаю. А якъ хорти васъ спїймають, я шкури поздираю, шубы полатаю. „Гейма!“ Услыжавъ это слово, *хорти* разбѣгаются въ разныя стороны искать *бобра*; отыскавшій дѣлается *бобромъ*, а *боберь*—*хортомъ*.

(Новградволни. у.).

Ж у р а в л ь.

Мальчики цѣпляются одинъ за другого и образуютъ вереницу, имѣющую форму ключа, (такой вереницей летать обыкновенно журавли) и съ кривомъ бѣгаютъ вокругъ церкви.

(Ушницк. у.).

Д е р ь - д е р ь.

Мальчики вбиваютъ колъ на дворѣ, двухъ изъ играющихъ привязываютъ за правую ногу къ колу, такъ чтобы они могли быть шаговъ на тридцать отъ кола и могли бы бѣгать вокругъ; одному даютъ трещетку, а другому жгутъ; обомъ завязываютъ глаза. Первый трещитъ и старается убѣжать отъ жгута; второй, слыша звукъ трещетки, старается ударить первого.

(Обыч. и Пов. Мал. Маркевичъ, стр. 76).

Шапошникъ или шапошки.

Въ эту игру обыкновенно играютъ мальчики-пастухи, когда выгоняютъ на поле овецъ, телятъ и скотъ.

Всѣ играющіе имѣютъ въ рукахъ *шкабалки*, то-есть, палки длиною не болѣе аршина, и становятся въ рядъ. Потомъ по данному знаку всѣ бросаютъ свои *шкабалки* такимъ образомъ, чтобы онѣ, ударившись однимъ концомъ объ землю, подскочивали вверхъ, въ воздухъ дѣлали оборотъ, потомъ опять ударились другимъ концомъ объ землю и съвыркомъ двигались впередъ. Чья *шкабалка* ближе всѣхъ упадетъ, тотъ долженъ бросать свою шапку. Въ шапку эту попадаютъ всѣ играющіе, бросая уже *шкабалки* своимъ обыкновеннымъ образомъ. При этомъ соблюдается очередь и начинаетъ тотъ, чья *шкабалка* остановилась дальше всѣхъ.

Если при этомъ въ шапку никто не попадетъ, то опять *шкабаютъ*. а если попадетъ хотя одинъ изъ играющихъ, то одна и таже шапка бросается до тѣхъ поръ, пока всѣ не сдѣлаютъ промаха.

(Канев. уѣз.).

Въ неба.

Въ *неба* играютъ вдвоемъ преимущественно мальчики-пастухи.

Вырѣзываютъ сначала небольшой прутикъ, на которомъ бы было много сучьевъ и забиваютъ его въ землю болѣе толстой стороною; потомъ каждый изъ играющихъ дѣлаетъ для себя *ключку*. Одинъ игрокъ на своей *ключкѣ* обрѣзываетъ кору, чтобы она отличалась отъ *ключки* другого игрока.

Когда все это приготовлено, одинъ изъ играющихъ беретъ по большей части, *колодача* (т. е. нескладывающійся ножъ) за конецъ лезвія и бросаетъ го такъ, чтобы онъ, сдѣлавъ въ воздухъ оборотъ, попалъ концомъ въ начертанный на землѣ кругъ. Попавшій ножомъ въ кружокъ, вѣшаетъ свою ключку на самый нижній сучекъ. Затѣмъ бросаетъ ножъ другой игрокъ; если попадетъ въ кружокъ, то онъ свою ключку вѣшаетъ на слѣдующій сучекъ, уже выше перваго. А если не попадетъ или-же хотя и попадетъ въ кругъ, но ножъ не воткнулся въ землю, тогда его ключка остается на мѣстѣ, а ножъ бросаетъ другой игрокъ.

Чья ключка достигнетъ самого верхняго сучка, тотъ выигралъ.

Передъ началомъ игры бросаютъ жребій на палкѣ, кому первому начинать.

(Канев. у.).

С п у с к а л н а.

Зимом, когда дорога уѣзжена, мальчики выходятъ на гору, взявъ съ собою небольшія саночки, и „спускаются“ съ горы, т. е. съѣзжаютъ, сидя на саночкахъ и управляя попеременно то правою, то лѣвою ногами, чтобы саночки ѣзжали съ горы прямо и не заѣхали въ сугробъ или-же въ ровъ.

За неизвѣннѣмъ саночекъ, спускаются на куляхъ соломы, „кѣззкахъ“, „лубкахъ“, особеннымъ образомъ приготовленныхъ.

(Канев. у.).

К о в з а л н а.

Зимом на льду мальчики прочищаютъ сапогами снѣгъ и, разогнавшись на снѣгу, останавливаются сразу на скользкой поверхности льда, по которой, вслѣдствіе инерціи, движутся впередъ.

На ковзалку выходятъ очень часто взрослые парни и дѣвушки.

(Канев. у.).

К р у т і л н а.

Зимом на льду пруда или рѣки прорубываютъ дыру, въ которую вставляютъ нетолстый столбъ и поливаютъ его вокругъ водою, чтобы онъ хорошо обмерзъ, потомъ, вокругъ этого столба набрасываютъ соломы и тоже польютъ ее раза два водою, чтобы она примерзла ко льду, составивъ шероховатую поверхность, которая-бы давала возможность свободно ходить вокругъ столба. Когда это сдѣлано, на столбъ надѣваютъ колесо, къ спицѣ его привязываютъ длинный шестъ, къ концу шеста прикрѣпляютъ саночки, на саночки садятся. Остальная компанія беретъ шесты, закладываетъ ихъ между спицѣ колеса и приводитъ колесо, а вмѣстѣ съ тѣмъ и саночки, во вращательное движеніе.

На саночки садятся по очереди.

На *крутілку* очень часто выходятъ взрослые дѣвушки и парни.

(Канев. у.).

Б и т о н ъ.

Дѣлается на землѣ небольшой кругъ, въ которомъ одинъ изъ игроковъ накладываетъ маленькую пирамидку орѣховъ. Другой игрокъ, на условленномъ разстояніи, стоитъ и бросаетъ свой большой, по возможности тяжелый орѣхъ —

битокъ, такимъ образомъ, чтобы орѣхи, составляющіе пирамиду, отъ удара вылетѣли за черту круга—*за городъ*.

Орѣхи, вылетѣвшіе за черту круга, составляютъ выигрышъ бросавшаго; а противникъ его долженъ пополнить пирамиду. Если же бросающій сдѣлаетъ промахъ, то тогда онъ долженъ ставить свои орѣхи въ пирамиду.

(Канев. у.).

К о т ю ч н а.

Въ *котючки* обыкновенно играютъ на первый и второй день пасхи.

Два мальчика, имѣющіе крапанки или писанки, и желающіе играть въ *котючки*, поступаютъ такимъ образомъ: выбираютъ мѣсто ровное, гладкое и проводятъ черту. Отъ этой черты откладываютъ шесть футовъ. „шесть нѣгъ“ На томъ мѣстѣ, гдѣ оканчивается шестая нога проводится другая черта. На одной изъ этихъ чертъ одинъ мальчикъ ставитъ яйцо, а другой мальчикъ пускаетъ отъ другой черты свое яйцо *по котомъ* такъ, чтобы оно попало въ стоящее яйцо. Если катившій попадетъ, то онъ забираетъ себѣ оба яйца, а если сдѣлалъ промахъ, то оба яйца поступаютъ въ пользу ставившаго.

(Канев. у.).

Н а в б и т н и.

Навбитки играютъ мальчики только первые три дня свѣтлаго праздника и на *проводы*.

Мальчикъ, у котораго есть крашенныя яйца, подходитъ къ другому и говоритъ.

„А давай, братъ, навбитки!“

— Давай! Держи крапанку, я буду бить.

„Ну бий, я въ тобѣ держать, носкомъ, чи гузкою?“

Условившись, которой стороною подставлять яйцо, одинъ держитъ его, а другой такой-же стороною бьетъ. Разбитое съ обѣихъ сторонъ яйцо поступаетъ въ пользу разбившаго. Если при этомъ случится такъ, что одно яйцо разобьется съ одной, а другое съ другой, то играющіе квити.

(Канев. у.).

Игры въ мячъ.

К а ш а.

Собирается нѣсколько мальчиковъ; одинъ говоритъ: „туть, туть, дяти каша!“

И при этихъ словахъ ударяетъ мячѣмъ объ землю. Всѣ ловятъ на лету мячъ; кто поймаетъ, тотъ садится на спину—*на коня*—тому, который бросился ловить и не поймалъ. Съвѣ своему товарищу на спину, всадникъ бросаетъ уже мячъ оттуда. Кто поймаетъ, тотъ садится тому же игроку, а если „каша разсиплется“, т. е. если мячъ упадетъ на землю, не будучи нивѣмъ задержанъ въ воздухѣ, тогда опять начинаютъ по прежнему бить мячѣмъ объ землю.

(Канев. у.).

С в и н я.

Дѣлаютъ *городъ*, т. е. очерчиваютъ на землѣ большой кругъ. Потомъ два мальчика гонятъ пальцами мячъ: одинъ изъ нихъ—*свинпасъ*—старается загнать *свиню* (т. е. мячъ) *у поле*, а другой старается ту-же самую *свиню* загнать *у городъ*. Если ему удастся загнать *свиню у городъ*, то мѣняются мѣстами и названіями.

(Канев. у.).

Високий дубъ.

Играющіе копаютъ продолговатую ямку, поперегъ которой кладутъ *шурку* (толстая, короткая палочка), на *шурку* опираютъ небольшую дощечку, такъ чтобы меньшая ея часть находилась въ ямкѣ, а другая, гораздо большая—надъ поверхностью *шурки*, такъ что дощечка имѣетъ наклонное положеніе.

Въ ямку кладутъ мячъ такимъ образомъ, чтобы онъ одной стороною опирался на нижній конецъ дощечки.

Потомъ, когда все это устроено, мальчики виміряются на пальцѣ, чья рука сверху, тотъ беретъ *шмку* и бьетъ по верхнему концу дощечки; мячъ летитъ вверхъ, а другіе мальчики его ловятъ, когда онъ уже опускается на землю. Кто поймаетъ на лету мячъ, тотъ идетъ бить.

(Канев. у.).

Г и л н а.

Играющіе раздѣляются на партіи; каждая партія выбираетъ себѣ *матку*. При выборѣ *матки* бросаютъ жребій на пальцѣ, чья рука сверху, тотъ и *матка*. Если при этомъ возникнетъ споръ, то матка, не опуская руки внизъ, должна бросить *шмку* вверхъ сажня на два.

Одна *матка* подбрасываетъ мячъ, а другая ударяетъ его на лету гилкою; мячъ летитъ, и дѣти той матки, которая *шмитъ* ловятъ его и, если

поймають въ воздухѣ, то идутъ *илитъ*; а если мячъ упадетъ на землю, то его берутъ и дѣти противной партіи бросаютъ имъ въ дѣтей той *матки*, которая подбрасываетъ мячъ. Если при этомъ мячъ кого либо ударить, то вся компанія отправляется „свиной пасти“ (ловить мячъ).

(Канев. у.).

Игры дѣвочекъ.

К у к л и.

Куклы—это любимѣйшая игра малорусскихъ дѣвочекъ. Едва дѣвочки начинаютъ говорить, вы непременно найдете у нихъ на печкѣ въ уголкѣ кучу разноцвѣтныхъ лоскутковъ и нѣсколько куколъ различной величины. Сначала для нихъ дѣлаютъ куклы изъ этихъ лоскутковъ мать, но скоро онѣ, раздѣвая по сто разъ на день и опять убирая куклы по прежнему, начинаютъ дѣлать ихъ сами.

И тогда уже куклы у нихъ на печкѣ во всѣхъ уголкахъ; тогда уже ни одинъ цвѣтной лоскутокъ не ускользаетъ изъ ихъ рукъ; все обращается на *сорочки*, на *сиднички*, на *шартуши* кукламъ.

По цѣлымъ днямъ не расстаются съ куклами даже ночью, ложась спать, владутъ возлѣ себя, чтобы никто не смѣлъ ихъ обижать.

А какой поднимаютъ плачъ, когда утромъ, проснувшись, не находятъ возлѣ себя любимой куклы! Нашедши куклу, успокаиваются, лѣзутъ на печку, гдѣ куклу то убираютъ въ праздничный нарядъ и ведутъ въ церковь, то раздѣваютъ спать, то заставляютъ ее принимать и угощать другихъ куколъ, пришедшихъ въ гости; однимъ словомъ, игра въ куклы занимаетъ малорусскихъ дѣвочекъ точно также, какъ игра *у коней*—мальчиговъ.

(Канев. у.).

М і с т ь.

Дѣвчата становятся по двѣ въ рядъ, оборотившись лицомъ одна къ другой и взявшись за руки *навхрестъ*. Когда, такимъ образомъ, станутъ всѣ, то крайнія начинаютъ идти подъ ихъ руками, за ними слѣдующія пары и такъ до конца.

(Васильков. у.).

Л а с т і в н а.

Двѣ дѣвушки берутся за руки и становятся напротивъ другой пары, держащейся точно также за руки; одна пара говоритъ:

„Печу, печу ластівки!“

Другая спрашиваеъ:

„На що печенг“?

— Лиха втечешъ, лиха й поймаешъ!..

Тогда та пара дѣвочекъ, которая начала разговоръ, освобождаетъ свои руки и каждая изъ нихъ бѣжитъ въ противоположную сторону. Другія двѣ, каждая порознь, стараются поймать тѣхъ, которыя прежде разбѣжались, не давая имъ соединиться. Если та пара, которая прежде начала бѣжать, соединится опять, то ей нужно снова уходить, а другой парѣ—ловить; если-же одна изъ дѣвушекъ, находившихся въ той парѣ, которая прежде начала игру, будетъ поймана, то онѣ будутъ уходить: а та пара, „що не збіглась“, должна ловить.

(Канев. у.).

М а к і в о ч н а .

Дѣвушки становятся попарно и берутся за руки по-за спиной такимъ образомъ:

Та дѣвушка, которая стоитъ съ лѣвой стороны, закладываетъ за свою спину лѣвую руку и беретъ за лѣвую руку той дѣвочки, которая у нея съ правой стороны. Дѣвушка, стоящая съ правой стороны точно такимъ же образомъ закладываетъ за свою спину правую руку и беретъ за правую руку своей пары.

Когда пары установятся, каждый членъ пары поварачивается на мѣстѣ одинъ вправо, другой влево; потомъ поворачаясь, бѣгутъ, держась за руки и говорятъ:

68.

„Ой на горі макъ, макъ,
А въ долині такъ, такъ;
Маківочки, голубочки,
Зійдімося до купочки,
Обернімось такъ, такъ.“

При этомъ всѣ пары останавливаются на мѣстѣ, оборачиваются по прежнему и бѣгутъ назадъ.

Такъ продолжаютъ бѣгать до тѣхъ поръ, пока не „очортіе“ (надоѣсть)“.

(Канев. у.).

Игры обоихъ половъ.

Разъ, два, три. (*Въ юртыки*).

Въ этой игрѣ участвуютъ оба пола.

Всѣ попарно берутся за руки и одна пара становится за другой; паръ можетъ быть неопредѣленное число.

Впереди всѣхъ паръ стоитъ игрокъ, который, когда уже всѣ стануть въ порядкѣ, говоритъ: „разъ, два, три!“

Въ это время передняя пара раздѣляется и каждая бѣжитъ напередъ, стараясь опять соединиться. А тотъ, который стоялъ напередѣ, долженъ въ это время ловить ихъ. Если поймаешь, то съ пойманнымъ становится въ парѣ, назади всѣхъ, а лишившійся пары долженъ ловить такимъ-же точно образомъ другую пару, которая становится сзади и дожидаетъ очереди бѣжать. Передній остается одинокимъ до тѣхъ поръ, пока не поймаешь себѣ пары.

(Канев. у.).

Сірій кітъ.

Играющіе становятся въ рядъ, одинъ за другимъ, потомъ взявши другъ друга за поясъ сзади, ходятъ по площади въ различномъ направленіи: и прямо, и кружкомъ, и вытеса. Въ то время, когда они такъ ходятъ, *сірій кітъ*, т. е. играющій, стоящій въ первомъ ряду и влащій всѣхъ спрашиваетъ: „А е миши въ стозі?“ Стоящіе въ ряду послѣдними, называемые мышами, отвѣчаютъ: „е“.

Кітъ: А не бояться котъ?

Мыши: Ні.

Кітъ: Ой якъ кітъ поворунить, то всіхъ мышей подушить!

Съ этими словами котъ ловить мышей: кого поймаешь, тотъ дѣлается котомъ, а прежній котъ — мышью.

(Новгород. у.).

Гуси.

Собираются дѣти и выбираютъ изъ среды себя двухъ: *матку* и *вова*. *Матка* гоняетъ всѣхъ остальныхъ играющихъ, своихъ *дѣтей*, у *поле*, а потомъ, усѣвшись на извѣстномъ разстояніи, за чертою, которая называется *геродомъ*, зоветъ своихъ дѣтей:

„Гуси, до дому!“

— За для чого? отвѣчаютъ тѣ.

„Вовкъ за горою“.

— Що вінъ робить?

„Гуси скубе“.

— Якъ?

Сірі! сірі! Гуси велохати, тікайте просто до моєї хати!—Въ это время они бѣгутъ въ городъ, а *вовкъ* перебѣгаетъ имъ дорогу и старается кого нибудь поймать.

Если *вовкъ* поймаетъ за чертою, то его *гуси* бьютъ крыльями и пойманнаго за чертою гусенка онъ не беретъ къ себѣ, пойманныхъ же въ пути до города забираетъ и усаживаетъ ихъ вмѣстѣ.

Игра эта продолжается до тѣхъ поръ, пока *вовкъ* не переловитъ всѣхъ гусей.

(Канев. у.).

Такая-же игра описана у Терещенка (Ч. IV, стр. 17) съ тою разницею, что когда *вовкъ* переловитъ всѣхъ *гусей*, *матка* отправляется ихъ искать и заходитъ къ волку.

Мат. Здоровъ, куме!

Вов. Здравствуй, кумо.

Мат. Чи не бачивъ моїхъ гусей?

Вов. А які твої гуси?

Мат. Була сіра, була й біла, да зъ двора десь залетіла, ось вже третій день шукаю.

Вов. И не бачивъ, и не знаю.

Матка хочеть итти, но *вовкъ* останавливаетъ ее: „Вернись, кумо, побалакаемъ“. *Матка* останавливается, слышитъ пискъ и шипѣніе гусей.

М. Що се сичить, куме?

В. Да се, кумо, лентъ товчуть.

Матка уходитъ домой, вовкъ опять останавливаетъ: „кумо, побалакаемо!“ Хозяйка останавливается и слышитъ, что гуси хлопаютъ крыльями:

М. Шо се таке, куме?

В. Се плаття неруть.

Матка уходитъ, а *вовкъ* опять: „да постий, кумо, побалакаемо“. Хозяйка останавливается и слышитъ крикъ гусей. Она оборачивается въ ту сторону, откуда слышенъ крикъ гусей и спрашиваетъ:

„А се шо кричить, куме?“

— Се гуси вилетіли. Иди, подивись, може тутъ и твої є.

Хозяйка отпрапляется смотрѣть и видить своихъ гусей; всѣ они сидятъ, сплывшиясь руками.

„Познавай, кумо, де твої гуси?“

Хозяйка разнимаетъ руки и говоритъ: „Оце мій, оце мій. А, крий. Боже! Оце тутенька всі мої! Сірий вовкѣ, щобъ ти згинувъ!“

Она гонять своихъ гусей домой, и тѣмъ прекращается игра, и если хотять, то снова начинаютъ также.

У Терещенка есть еще другая игра подъ названіемъ „гуси“, но она болѣе похожа на нижеслѣдующую игру *крукъ*, записанную нами въ Канавскомъ уѣздѣ.

К р у к ъ.

Дѣти собираются и берутся одно за другаго сзади, за свистки или-же за пояса. Впереді всѣхъ *матка*, выбираемая съ общаго согласія; самая увертливая дѣвочка или мальчишъ. Потомъ выбираются, тоже съ общаго согласія, *крукъ*, который долженъ ловить дѣтей матки, начиная всегда съ самаго задняго. Богда всѣ стануть гуськомъ и возьмутся, какъ уже прежде было сказано, одно за другаго, матка подходит съ своими дѣтьми къ круку, сидящему на землѣ и роющему палочкою яму, и спрашиваетъ:

„Вороне, вороне, шо ти робишь?“

— Ямку копаю, отвѣчаетъ тотъ.

„На шо?“

— Окрінь гріти.

„На шо?“

— Твоїмъ дѣтямъ очі заливать, щобъ не ходили до мене кашусти зривать.

„А правда, діти?“

— Брехня, кричать всѣ—брехня, брехня!!!...

Крукъ тогда бросаетъ копать ямку и ловить дѣтей, начиная съ самаго задняго.— При чемъ матка старается не допустить его до своихъ дѣтей.

Бого поймаетъ, того посадить возлѣ своей печки.

Игра эта продолжается до тѣхъ поръ, пока крукъ не переловитъ всѣхъ.

(Канав. у.).

Ціці-баба, или Куці-баба.

Въ эту игру обыкновенно играютъ дѣти зимою въ большой избѣ.

Одному изъ играющихъ завязываютъ глаза платкомъ и пускаютъ среди

избы. Онъ ходитъ и ловитъ другихъ; кого поймасть, тому завязываетъ глаза. Потомъ съ завязанными глазами приводятъ его къ дверямъ, гдѣ онъ долженъ стать на порогъ и держаться руками за колючекъ двери. Къ нему подходятъ и спрашиваютъ:

„Бабо, бабо! На чімъ ти стоїшь?“

— На глахъ-лободахъ, отвѣчаетъ тотъ.

„А що ти їси?“

— У мене каша на полиці.

„А мені-жъ дася?“

— Чорта з'їси!

Тогда тотъ ударяетъ его рукой и уходитъ, а *цици-баба* его старается поймать. *Цици-баба*, выйдивъ по избѣ съ завязанными глазами и никого не поймавъ, такъ какъ всѣ стараются переходить съ одного мѣста на другое, тихо, чтобы нельзя было опредѣлить мѣста, гдѣ кто желаетъ спрятаться, подходятъ опять къ дверямъ и принимаютъ такое-же положеніе. Къ ней подходитъ другой игрокъ и спрашиваетъ:

„А чия то, бабо, каша на полиці стоїть?“

— Моя.

„А я вийшъ“.

— А я внемъ!

„А я утечу“.

— А я дожену.

„А я въ ополонку“.

— А я за головку.

Тогда тотъ уходитъ, а *цици-баба* ловитъ. Послѣ нѣкотораго времени подходятъ третій участвующій и говоритъ:

„Бабо, бабо!.. Чие то поросятко по снітнику ходить?“

— Моє.

„Если ти его заколешъ?“

— Завтра.

„А мені-жъ дася?“

— Чорта з'їси.

Тотъ ущипнетъ *бабу* и уходитъ поскорѣе. *Цици-баба* походитъ, походитъ по избѣ и опять подходитъ къ дверямъ.

Подходитъ къ ней еще одинъ и спрашиваетъ:

„Ти, бабо, сліпа?“

— Сліпа, синочку, сліпа.

„Що-жъ тобі дати?“

— Дай, синочку, борошенця на галушечки.

Тотъ набереть песку и насыплеть ей въ руку, а самъ уходитъ.

(Канев. у.).

К в а ч ь.

Дѣвушки, а чаще мальчики, становятся въ кругъ. Изъ большаго и указательнаго пальцевъ дѣлають кольцо и черезъ это кольцо плюють сверху внизъ, стараясь, чтобы слюна пролетѣла черезъ кольцо, не задѣвъ пальцевъ. Плюнувшій удачно говоритъ: „Чисто наместо, якъ серебро“. И показывають пальцы для осмотра. Такимъ образомъ плюють до тѣхъ поръ, пока кто-нибудь изъ играющихъ, плюнувъ, не задѣнетъ пальца. Тогда все убѣгаютъ съ кружка къ ближайшему забору или строенію, чтобы взяться за дерево, а *квачъ* (не ловко плюнувшій) старается догнать когонибудь и ударить прежде, нежели тотъ возьмется за дерево и, если поймаетъ, то пойманный становится *квачемъ*, а бывшій *квачъ* хватается за дерево. Если же *квачу* не удалось никого поймать, то онъ выжидаетъ, пока кто изъ играющихъ перебѣгаетъ на другое мѣсто. Это *квачъ деревянный*.

Залізний *квачъ* бываетъ тогда, когда, по условію, играющіе должны хвататься не за дерево, а за желѣзо.

Подобная игра изображена въ бытѣ Рус. Нар.

Тереценко подъ названіемъ „Клецки“, стр. 9, ч. IV.

Чіть, чи лишма?

Въ эту игру играютъ вдвоемъ. Одинъ изъ играющихъ набираетъ въ руку орѣховъ и, обращаясь къ другому говоритъ: „А вгадай: чіть, чи лишма?“

Тотъ отвѣчаетъ или *чіть*, или *лишма*.

Тогда раскрывается рука и оба они считаютъ орѣхи, находившіеся въ рукѣ.

Если въ рукѣ оказалось четное число орѣховъ, и если одгадывающій сказалъ — *чіть*, то онъ получаетъ орѣхи и наоборотъ. А если онъ сказалъ, одгадывая, *чіть*, а въ рукѣ орѣховъ оказалось нечетное число, то одгадывавшій проигрываетъ такое-же число орѣховъ.

(Канев. у.).

Свадьба.

Совѣщаніе жениха съ своими родителями.

Родители, вида, что пора уже сыну жениться, сообщаютъ ему объ этомъ и предлагаютъ ему невѣсту. Если указанная отцомъ невѣста та, которую сынъ себя уже высмотрѣлъ, то онъ, конечно, безпрекословно соглашается, благодаря отца за заботливость; если же не та, которую онъ избралъ себя, то онъ проситъ родителей не губить его и позволить жениться на выбранной имъ самимъ. Въ большей части случаевъ родители соглашаются исполнить желаніе сына и по этому поводу у нихъ происходятъ семейныя совѣщанія, на которыхъ рѣшаютъ, что и какъ нужно предпринимать для благополучнаго исхода задуманнаго дѣла. Родители стороною стараются развѣдать объ избранной сыномъ невѣстѣ, какая она характеромъ „чи годится до работы, чи спокойна“. При избраніи невѣсты родители жениха (и онъ самъ), всегда руководствуются прежде всего тѣмъ, чтобъ будущая жена ихъ сына была хозяйка. „Вибірай собі жінку не глазами, а ушами“ (Ушице. у.), о ней говорятъ они сыну. По этому поводу въ народѣ сложились пѣсни, показывающія, какими качествами должна обладать хорошая жена и тѣмъ долженъ руководствоваться парень при избраніи жены.

1.

Ой гаю мій, гаю, густий—не прогляну,
Велять мені женитися, да й самъ не знаю.
Велять мені брати у вдівоньки въ хаті;
А въ тієї да вдівоньки три дочки въ кімнаті.
„Чи ту, мамо, сватать, що голова гладка?“
— Сватай, синку, й людей питай, чи метена хатеа.

„Чи ту, мамо, сватать, що намистечко висить?“

— Свитай, синку, й людей питай, чи діжу замісить.

„Чи ту, мамо, сватать, що дрібненько ходить?“

— Свитай, синку, й людей питай, чи ділечко робить.

„Робить вона діло, да все хорошенько:

Благослови жь ти насъ, Боже, и ти, матусенько!“

2.

Не уважай, пане-брате,

Чи головонька гладка;

Оно пуйди,

Питай люди,

Чи уметена хатка.

Не уважай, пане-брате,

Чи гладко въ таночку ходить;

Оно пуйди,

Питай люди,

Чи сорочку зробить.

Люди зажиточные всегда стараются подыскать своему сыну невесту по богаче, такъ же точно какъ и бѣдные, рѣдко когда пытаются просватать невестку изъ богатыхъ. По этому поводу у нихъ сложились даже и пословицы: „сякий - такий до такої, а горбатий до слипої.“ „Чешися кінъ зъ конемъ, вілъ зъ воломъ, а свиня—въ тинь, ябъ нема зъ кимъ“. Въ особенноти въ губерніяхъ Полтавской и Черниговской эти отношенія строго исполняются.

Когда на родственномъ совѣтѣ рѣшили годится ли та, о которой толковали, въ жоны сыну, тогда рѣшаютъ другой вопросъ: кого послать въ извѣстный домъ съ предложеніемъ.

Для этого выбираютъ по большей части людей бывалыхъ, пользующихся всеобщимъ уваженіемъ и извѣстныхъ въ селѣ краснобаевъ, которые и называются сватами.

Переговоры, предшествующіе сватанью.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ сватамъ предшествуютъ свахи, которыхъ обязанность состоитъ въ томъ, чтобы узнать, можно ли прислать въ извѣстный домъ сватовъ. „На допити“ присылаютъ по большей части старыхъ бабъ, родственницъ жениха, посылаютъ и постороннихъ лицъ, знающихъ всѣ порядки, соблюдаемые при этомъ случаѣ. Такъ напр., въ Переяславскомъ уѣздѣ отправляются мать и сестра жениха. Они берутъ съ собою хлѣбъ, соль и идутъ къ дѣвушкѣ. Поздоровавшись, они заводятъ разговоръ въ родѣ слѣдующаго:

— А що, люде добрі, чи повиносили сіно изъ покуття? Ми йдемъ гре-

бені витягати, да прости, да й зь собою може забережъ. А що, свахо, ми пришли до васъ,—спитайте ви насъ? Мать говорить:

„Скажіте ви намъ“.

— Що якъ би намъ Богъ помігъ те взяти, що думаемъ спитати?

„Якъ зь Богомъ прийшли, то Богъ и поможе“.

— Якъ би Богъ помігъ нашому Ивану да заручить вашу Тетяну, да й імъ Богъ помігъ на світі пожити би.

„Дай, Боже! А пойдь, доню, позви батька зь клуні“.

Дочь приводить отца.

— А що, говорить сваха отцу:—ми вже свахи питали, да ще свата дожидаемъ.

„Ну, старий, говорить мать:—вони прийшли нашого дитяти питати. Якъ думаешъ, чи оддати намъ“.

— А що жъ, говорить отецъ;—чи оддать—ми ще не знаємо. Роспитаємось людей, да й дівчини спитаємось, а такички, не питавши людей... скажуть люде: „на порозі хустки подавили“, да й сміяться ще будуть люде; хиба вона вь насъ перестарілася?

„Да що тутъ говорити, обрачається сваха, коли вже вони поговорили, молоді діти. Уже Иванъ нашъ всю правду розказавъ: „Ідіть, каже, мамо, я договоривъ, тилько ідіть, поспішайте, щобъ люде не сказали, що ми на-биваемось, може“.

— Дакъ де жъ ти, Тетяно? говорить мать:—иди сюди, иди лишень у хату. Такъ, донечко, якъ твоя охота, ми не будемо заперещать, нехай Богъ допомагає.

„Спасибі, мамо! А я, мамо, люблю и піду за ёго“.

— Еге, дочко! замѣчаєть сваха:—я, слава Богу, тиха людина и немощная, я тебе жаліть буду.

„Да вже намъ не скүйлько жить! А вони якъ любляться — поберуться да й будуть жить, якъ Богъ дасть. Да випьемо, свахо, по чарці, то й більше речей найдемо. А що, донечко, піди да принеси горілки“.

Дівушка ідесть за водкою и, возвратясь, кричитьъ подъ дверями:

— Мамо, нате цю горілку, я вь хату не пойду, бо будете питъ да про мене говорить,—я не хочу слухать.

Мать береть отъ нея водку.

— Дозвольте, свахо, говорить сваха матери:—вь своїй хаті нашимъ маторичемъ почастовать.

„Почастуйте!“

Сваха наливаєть и говорить:

— Господи жъ, поможи намъ се діло начать да й кончить веселенько!

„Дай, Боже!“ Пьютъ и начинаютъ бесѣдовать.

— Якъ я вамъ, свашечко, роскажу, говоритъ мать, свою пригону. — Дай, Боже, цій донечці лучче, а якъ я старшюю оддавала, да й здається воно молоде ще було, було бъ и не оддавати, а я її привезолила — такъ вражі люде мене подбили. „Одчиний ворота, якъ одчиняются!“ такъ и дочку, якъ ягодочку, оддавай, якъ посниває, то й рви її, а якъ поспіла то й сама опаде. А теперь утопила я її головоньку: що дня йде, да й плаче, якъ тні кажуть приказки:

Гила, гила, сірі гуси,
На пісокъ!
Утопила головоньку —
Думала на часокъ.

А теперички дочка прийде да й плаче, плаче да й жилується. „Десь, каже, матусю, я у васъ діла не робила, що ви мою головоньку на віки втопили!“ Людей слухала, а свого розуму не достало, ще зъ роду не оддавала да й присловала. А теперичка доживу до посліднього, да й скажу: „охота твоя, дитятко, йди, вибирай сама: мені зъ нимъ не жить.“

— Ні, свашко, не бійтесь, у насъ сѣго не буде: тамъ семья велика, а ви знаєте, що въ мене не семья — тунилько дочка да я, а батька и зовсімъ не має; а вона якъ буде слухать, то я її десять разъ буду любить.

„Уже, свашко, не раненько, замѣчаєть дочъ свахи: — пора мабутъ и до дому; добалакайте, чи сѣгодня старостівъ прислать, чи на завтра одложите?“

— Да якъ ви собі знаєте, отвѣчаєть мать невѣсты.

„Да що жъ, свашко, говоритъ сваха: — люде чутимуть, що ваша дочка ще не посватана, да й будуть лізти, набивать вамъ голову: сѣгодня подавать би й платки“.

— Ну, якъ знаєте собі, одно вже начинать, да й кончить, думатимемъ одно; бо се вже таке: коли кончать до кончать, якъ уремъя прийшло. Ну, дай по чарці да й на коні, бо щежъ треба и приготовать же и старостівъ зибрать.

Пьютъ и уходятъ. Дома сынъ спрашиваєть:

— А що, каже, мамо, якъ вамъ сказали?

„Да якъ-же сказали? Спасибі вамъ, діти, що напередъ говорили, а ми

уже за готовимъ ладомъ горілки напилися, да ще сваха таки викарана (наказана), що старшу приневолила, за цією вже й нічого й не озивались; позвала її да сказала: „якъ знаєшъ, донечко! А вона — спасибі їй — да така виїшла смілесенька, да веселенька, хоть и мелода ця, та каже: „я люблю и пойду, мамо, за нього“. Теперъ же, сину, я тебе пошлю, пойдти ти до дядька, да й попроси, да до сусіда, до Колоса, до Омалька, да й ідти за платками зараненько, що вони скажуть?“

Подобный приступъ къ „сватанью“ съ малыми измѣненіями дѣлается во всей Малороссіи. Вездѣ, прежде официального сговора, родители жениха посылаютъ къ невѣстѣ когонибудь изъ своихъ родственниковъ, тетьку, сестру, невѣстку; а не то — отправляется и сама мать и условливается, конечно при благопріятномъ исходѣ, относительно времени присланія жениха. Если родители невѣсты согласны отдать свою дочь, или она сама согласна выйти за извѣстнаго парня, то, прежде выраженія этого согласія словами, они приносятъ водку или хлѣбъ, принесенные старостою жениха. Въ большей части случаевъ это служитъ знакомъ согласія родителей невѣсты. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ (на Волыни), послѣ рѣшенія вопроса о времени приѣздки сватовъ, обѣ родственныя стороны отправляются въ корчму, гдѣ окончательно сходятся и пьютъ могоарычъ.

Этотъ первый актъ въ женитьбѣ, извѣстенъ подъ именемъ, *розвидокъ* въ однихъ мѣстахъ и *допитієвъ* въ другихъ (Полоски, Вѣльскаго у., Сѣдлецкой губ.).

Выборъ сватовъ.

Затѣмъ слѣдуетъ семейный совѣтъ у жениха, на которомъ рѣшается, кого избрать въ сваты. Для этого выбираются два, три бывалыхъ человека, отличающіеся краснорѣчіемъ и пользующіеся всеобщимъ уваженіемъ. Съ этихъ поръ посредники эти въ дѣлахъ жениха получаютъ названіе *сватовъ*, *старостъ*, *бояръ*, *пословъ*, *дивоснубовъ* ¹⁾.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ ²⁾ дѣло обходится безъ нихъ; тамъ ихъ роль беретъ на себя женихъ и самъ отправляется сватать себѣ жену. А въ другихъ мѣстахъ, мѣсто сватовъ — замѣняютъ свахи ³⁾.

¹⁾ Сѣдл. губ., Вѣл. у.

²⁾ Давидъ-г., Минск. губ.

³⁾ Туровъ, Лѣб. у.

Когда родители рѣшать, кого избрать сватами, то посылають сына просить такихъ-то принять на себя эту обязанность.

Придя къ своему будущему свату, паренъ начинаеть обыкновенно прирѣтствіемъ:

— Добри-вечірѣ вамъ, дядьку! Та, Боже, вамъ поможи!

„Спасибі! прохось да сідай у насъ“.

— Да сидня то нічого не дасть. Я прийшовъ до васъ просить васъ...

Дядина. Чи не въ старости, може?

П. Да такъ, дядино, що й вгадали.

Дочь Д. Отъ и намъ світлики будуть. Боже, тобі поможи!

П. А ви, дядечку, прошу я васъ, не оставте мене, будте й за старосту (если молодой сирота) й за батька, бо въ мене батька нема—я сирота.

Д. Да вже жъ такъ, не давъ Богъ дождать! Одного сына мавъ да й то... И въ насъ діти ростуть.—Богъ знае... треба послухать. Чи ще жъ ми кого попросимо, чи ні?

П. Омелька просивъ, давъ казавъ: пойду; да, пожалуста дядечку, якъ би заразъ и їхать—ранісенько, щобъ й не дожидали....

Забравши старость, молодой везеть ихъ сперва къ себѣ.

Мать. А що?

Д. Дожидала сама — поблагословимъ у двохъ. Нахай не бурлаує, да буде хозяйномъ, а то тамочка, на нашій улиці говорили, що вже й килья поламали на їхъ, б'ютьчись“.

П. Да нуте вже, дядьку, того не споминайте, а то ще мати розсердиться, то сваже робить не здужатимешъ на старость.

М. Да такъ уже сі святки наскучили мені, спинаючи ёго. Всю ніч гуляє, а вранці спить—дівчина й волажъ дає, й наповає,—а виснитъся да й знову пошовъ. Въ загороді повно и кивяківъ, и всего—не поприбірає. Се вже коло святъ—нічого, схаменувся до поприбіравъ, повивозивъ трохи.

П. Да нуте вже, мамо, годі жаловаться, давайте по чарці горілки, да благословіть, да будемо їхать.

М. Да вже сідайте. Чого-жъ будете даяться!

П. Да вечеряйте-жъ ви, старости, а я ще пойду попрошу товарища собі.

Д. Хйба ти ще й досі не просивъ?

— Да я просивъ—казавъ: прийду, да щось й досі нема...

Входить товарищъ и говоритъ:

— Осъ я й самъ иду.

„Отъ и спасибі, якъ идешь самъ“.

Д. Може ще й за тобою доведеться, — спасибі, що послухавъ.

Т. Да може-жь Богъ поможе и мені, до й мене не одцураються...

Сѣли, выпили по рюмкѣ, поужинали. Сватъ съ матерью сѣлъ на лавочкѣ (ослоні), передъ столомъ, а паренъ кланяется имъ въ ноги и говоритъ:

II. Благословить мене!

— Нехай тебе Богъ благословить, да й помагає! И, держа хлѣбъ и соль, благословляютъ его.

II. Спасибі! Иди-жь, обращается онъ къ товарищу, который будетъ у него старшимъ бояриномъ: — да завертай коні.

Выходятъ и ѣдутъ къ невѣстѣ ¹⁾).

Такъ дѣлается почти вездѣ, за весьма малымъ исключеніемъ. Наприѣрѣ, въ Полонномъ, Новогр.-Волын. уѣзда, сватовъ выбираютъ изъ родственной невѣстѣ семьи.

На Рождественскіе праздники родители парня приглашаютъ къ себѣ родственникововъ, сосѣдей и знакомыхъ, причемъ стараются запросить кого либо изъ родственникововъ невѣсты. Свѣзжаются, сходятся гости. Первые два дня праздника проходятъ въ пирушкѣ. Наконецъ, провожая гостей, родители молодца вмѣстѣ съ нимъ просятъ двухъ или трехъ мужчинъ, большею частію изъ родни выглаженной невѣсты; побывать у нихъ еще и на третій день. Тѣ обѣщаютъ придти. Насталъ третій день; приглашенные, согласно данному слову, приходятъ. Родители жениха принимаютъ ихъ весьма пріятливо и стараются угостить ихъ, какъ можно лучше. Подъ конецъ вечера родители, вмѣстѣ съ сыномъ, просятъ гостей своихъ услужить имъ небольшую службу — быть сватами. Тѣ, узнавъ, что молодецъ хочетъ жениться на ихъ родственницѣ, соглашаются. Когда начинается вечерѣть, сваты, взявши хлѣбъ и соль, отправляются къ тому хозяину, гдѣ живетъ избранная ихъ сыномъ дѣвушка.

Теперь дѣйствіе переносится въ домъ невѣсты. Являются сваты и сообщаютъ цѣль своего путешествія. Обыкновенно они это дѣлаютъ слѣдующимъ образомъ:

Первое посѣщеніе сватовъ.

Подѣхавъ къ дому невѣсты, сваты идутъ подъ окно, стучать и говорятъ:

— Вечоръ добрый вамъ!

¹⁾ Ворисполь, Переяславск. у., Полт. губ.

Мать обращается къ дочери:

„Охъ, Тетяно, вже старости прихали! вийди зъ хати“.

Дочь выходитъ въ сѣни.

Сваты. А пустіть, будьте ласкаві, въ хату! Що ви за люде? Чи ви Бога не боітєсь, чи ви по дорогахъ не іздете? Ось яке лихо на дворі, а ви въ хату не пускаєте!

Отець. Да Богъ васъ знає, що ви тамъ за люде такі, що добиваетесь! Ночна доба, — хто ёго знає, чи ви зліі, чи добрі!

Св. Да за окномъ-же не вгадаєте; пустіть, будьте ласкові, въ хату, хочъ гроші возміть, а пустіть.

Мать. Да пойді старій, одчини; воно-жъ не жиди обзиваються, такі-жъ люде. Може, лихо яке, заверуха, то, не дай, Боже, и душею пострадають.

Отець отворяетъ двери, а мать зажигаєть свѣчу. Дочь жалаєть уйти; но едва отворяєть двери, какъ женихъ съ товарищемъ ловять ее.

Женихъ. — „Да куда ти, сердце, тікаєшь? Яка цікава, втекти хоче!“

Невѣста. — „Чи ти бачишь! ви мабуть тутъ изъ дня стоіте?“

Ж. Да чого-жъ тікаєшь? ти-жъ уже знаєшь мене не вчора й не сьогодні, да ще захотіла, що-бъ ми тебе шукали по кулахъ, да по ожередяхъ.

Молодые люди остаются въ сѣняхъ, а старости идуть въ хату. Войдя, они говорятъ:

„И, дай Боже, вамъ вечеръ добрій, да й поможи вамъ, Боже, спати, а намъ те, що задумали взяти“.

Мать. Отъ такі ви, люде добріі, просились ночувать, да вже й думаете насъ и грабувати.

Сваты. Кланяємся вамъ, свате, хлібомъ и сіллю.

От. и мать. Спасибі за хлібъ и за сіль! Проходьте, да сідайте въ насъ.

Св. Да тутъ не такъ, щобъ сідати, коли-бъ чого пошукати.

От. и м. Ви такі односі? Ми васъ и садовимо, а ви — все своє! ви такі, мабуть, недобріі люде.

Св. Да добрі—не добрі, да дайте намъ пошукати куніці, що ховається пундъ соломъяни копиці.

От. Де-жъ такі ви чули соломъяни копиці? слави Богу, сей годъ жито вродило—все в'язали въ снопи, а сіно въ копиці греблі.

Св. Дозвольте, сватуся, намъ пошукать такі—не куніці, даєть лисиці;

а ми найдемъ и въ солом'яний кошиці. А то ми де-чого й б'льще-бъ балакали, дакъ нема съ книгъ: те старе, а те мнле, а такого й нема щобъ було съ книгъ побалакать, бо у насъ ще тутъ на дворі есть людe. (Отворивъ двери въ с'бни). А ну, де ви тутъ, хлопці,—йдіть лишень у хату!“

Мол. и тов. Да ми, ось, идемъ да ще зъ собою й ведемъ.

Невѣста (въ с'бняхъ). Ой, Ивашку, идіть бо сами въ хату, а я сама войду, а то чудно. Ай лишечко, якъ оце тіло трусится, не хочу я йти разомъ!

Молод. и тов. Да ходімъ бо!

Невѣста. Барнусю, братіку, иди бо зъ Ивановъ! я войду сама.

Св. (Отворяеть опять двери). Да що се ви, хлопці-казащина, й досі коней не порозсідлували!

Мол. и тов. Да ми то вже коні порозсідлували, дакъ уздечки не внесемъ“. (Ведуть невѣсту за руки въ хату,—она упирается). Какъ только введуть, староста удерживаетъ ее и, обращаясь къ молодымъ, говоритъ:

Св. Се-жъ не уздоньки,—се-жъ молодаа дівонька! Бачъ, свату, кому чого треба; ми таки въ хаті — спасибі, що въ хату пустили... А що-жъ, свату, вже тутъ нічого довго балакать: чи оддасте за нашого Ивана свою дочку? Ось и наші хлопці—подивитъся собі. Пройди лишень, Иване, по хаті—чи не кривий, да не горбатий, чи не сліпий, да не безбожий.

(Вереть его за руку и водить по хатѣ).

— А иди, лишень, Тетяно, бо се-жъ не грушку скоштовить—треба вікъ жити.

(Товарищъ выводитъ ее за руку).

Невѣста. Да ну-жъ бо, не веди, (тихо) хіба я его не знаю!

Св. А що, свату, подобавъ нашого нарубеа? А нашъ парубокъ вашу дівку подобавъ. Да й кажіть уже, докіль воду варить—пора й ладъ робить. И ти, стара мати, те-жъ думай, да думай, да важи, та йди мати, шугай платківъ; твое вже діло таке...“

Отець. Платки то найти не диковина, та ще вона мені не заробила, и весілля ні за що одбувати. Я й не думаю її сей годъ оддати. Хоть у їхъ тамъ платки и есть, да мені їхъ платки не въ моді.

Мать. Да ну вже, старий? воду вари—вода й буде.

Отець. Ну, коли такички, що воду вари — вода й буде, то вносьте платки, да й мені чарку горілки дасте.

Св. Ото й спасибі, свату, за добре слово!

Мать. А що-жъ, се таке зілле, що зробила да въ скриню вложила, а

що приїдала, въ себѣ забрала. А ну дочко, давай рушники, що напярала! може у тебе не має? Пов'язки оцїхъ молодцівъ, чого вони хотять одъ насъ!

Св. В'язить уже! та треба вамъ могоричу купить. Мать идетъ въ комору, вноситьъ оттуда платки-крамні и кладеть на стѣль. Староста беретъ молодого за руку, молодой молодую и становятся въ парѣ. Староста говорить имъ:

— Вийте, молоді діти, поклони.

Они крестятся, кладуть по три поклона. Отець и мать садятся на „ослоні“, въ образамъ спиною и такъ благословляють:

„Нехай Богъ допомагає вамъ издружитися, да й въ світі нажитися; дітей дождаться, да й попаровати, такъ якъ вамъ Богъ допомагає самий паруватися“.

Затїмъ невѣста беретъ со стола платокъ и прежде всего даєть жениху, который кладеть его въ карманъ, послѣ невѣста даєть по платку или по рушнику—старостамъ, при чемъ староста говорить:

— Дай, Боже, вамъ на світі пожити, дітокъ наплодити, пряхи свої мати и замїжъ давати.

Сідайте, старости за стѣль, а молоді діти и товаришъ, нехай ідутъ да покличуть сусідъ на могоричъ.

Молодежь отпрапляється, а сватъ, сївши за стѣль и вынувъ изъ-за пазухи водку, говорить:

— Дайте намъ аршина, у насъ товаръ не дрібний, помірати, да й попробувати.

Отець подаєть рюмку; сватъ наливаєть и прежде всего подносять отцу невѣсты, говоря:

— Спасибі, що послухали молодихъ, то й нехай імъ Богъ допомагає; якъ починається, щобъ такъ и кончилось—веселенько да тихенько.

Отець.— Дай, Боже!

П'ють и ожидають молодыхъ и сосїдей¹⁾.

При появленїи сватовъ, невѣста или прячется на печь, или совсїмъ уходитъ изъ дому.

Приступъ сватовъ и изложеніе ихъ намѣреній весьма разнообразно. Такъ, въ Подлясї сватъ говорить родителямъ невѣсты:

¹⁾ Ворисполь, Переяслав. уѣзда, Полтав. губ.

— Захотівъ нашъ бичокъ до вашої ялошеньки; (телки), якъ би ласкови, того бичочка и ялошеньку поблагословили. Или:

„Нашъ бичокъ до вашої телушки прививъ, якъ-би давъ Богъ дождать вашу телушку до нашого бика загнать“. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ ¹⁾ свати, били войдя въ комнату, послѣ обычного привѣтствія,—говорять:

— Добри—вечір! сядемо трохи и підночемо;—тутъ десь забігла наша телица зъ череди; просимо-жъ васъ, видайте її нашому хазяїну (при чомъ иногда упоминають имя жениха), а ми вамъ за те могоричъ поставимъ. На что получаютъ отвѣтъ:

— Видно вашъ хазяїнъ ледащо, або п'яниця, або ще дуже молодий та дурний, що відъ нѣго худоба втікає ²⁾.

Послѣ возраженія старость, родители невѣсты продолжаютъ:

„Та таки признаться, ми ёго телиці не бачили.—Не знаємъ, за що така на насъ напасть“.

Свати, какъ-бы въ оправданіе своего мнѣнія, заглядывають на печку и восклицаютъ:

— Отъ вона сама и есть! и стягивають ее за ноги.

Дѣлають это еще и такъ: постукавъ въ двери, свати говорятъ:

„Добри-вечір! одчиніть, здорові будьте!“

— Що ви за люде, спрашивають ихъ изъ хати,—и извѣдія прийшли? Може ви разбойники які? Чого вамъ треба?

Св. Ні, ми люде добріи, ми прийшли до васъ зъ хлѣбомъ, сілью, одчиніть, будьте ласкові, ми вамъ щось хочемъ сказати.

От. Якъ зъ хлѣбомъ зъ сілью, то просимо до хати. (Входять).

— Просимъ поворно сідати.

Свати, садатся и говорятъ:

„Отсе, слава Богу, що добились до вашої хати! Ми зъ нашимъ княземъ були на охоті и ганялись за лисичкою; вона побігла черезъ лїсъ въ поле, зъ поля, черезъ село въ огороди, а зъ огорода попала въ вашу хату. Чи позволите намъ її тутъ пошукати! Чи зъ охотою видасте її нашому князю? Вона ему подобалась, а чи подобався вінъ їй—нехай скаже“.

От. Де-жъ вашъ князь, покажіть ёго й намъ.

Староста виходить на дворъ, зоветь жениха и вмѣстѣ входять въ хату.

¹⁾ Подольск. губер., Ушицк. уѣзда.

²⁾ Рудановскій.

Женихъ кланяется и останавливается у порога. (Стіну підпіра). Родители невѣсты обращаются къ нему съ вопросомъ:

„А може ти, сину, самъ прийшовъ до насъ, безъ батькової ради?“

Ж.—Ні, я бравъ благословення у батька и матери и людей до васъ привівъ ¹⁾

Тогда отецъ, если дочь его „на оддачі“, обращается къ ней съ вопросомъ:

„А що, дочко, чи любишъ ти сѣго хлопця, чи согласна ти за нѣго вийти?“

Если она согласна вийти за прилюднаго парня, то, слѣвши съ нечи и скромно потупивъ очи, она становится у *кожима* и, какъ будто въ замѣшательствѣ, начинаетъ „длубать“ (ковырять) пальцемъ печь. Въ большей части случаевъ дѣвушка не сразу отвѣчаетъ на вопросъ отца, она какъ будто его и не слышитъ сначала, такъ что отецъ долженъ повторять опять:

„А що-жъ ти тамъ, дівчино, длубаєшъ пичь, скажи-жъ сімъ добримъ людямъ чи любишъ его, чи ні?“

Наконецъ она отвѣчаетъ:

— Люблю.

„И підешъ за нѣго?“

— Піду.

Если при этомъ находится отецъ жениха, то ему отецъ невѣсты предлагаетъ спросить молодыхъ отъ себя.

— Ну, свато, теперъ спитай ще ти дітей.

Тотъ спрашиваетъ:

„А що, Иване, согласенъ ти?“

— Согласенъ, тату.

„Ну, гляди-жъ, Иване, роздивляйся добре теперъ, щобъ послі жити, да людей не смішити. Якъ не по праву—скажи; теперъ безчестъ ще не велика буде, якъ розійдемося“.

— Ні, тату, я согласенъ.

„А ти, Варко, согласна йти за мого Ивана?“

— Согласна ²⁾.

Вообще, дѣвушка не спѣшитъ съ объявленіемъ своего согласія, а ссылається на родителей; и когда уже родители согласятся, она все еще упрямится, стыдясь упрековъ подругъ-молодицъ, которыя потомъ, пожалуй, скажутъ, что

¹⁾ Швидровка, Канев. уѣз.

²⁾ Подольск. губер.

она сама кинулась молодцу на шею, а не уступила только упорному желанію родителей. Когда-же родители отозвуться между прочимъ, обращаясь къ сватамъ:

„Може вѣта вамъ не здатна, ми ще не маемъ її за що видати, бо ще не ирѣстарилась“, только тогда она можетъ отвѣчать:

— Я буду стариться, аби була годна; я за ёго таки піду и все; що треба, знайдеться.

Тогда женихъ, услышавъ такой отвѣтъ, кланяется родителямъ невѣсты, а послѣ этого иногда ¹⁾ цѣлуется съ невѣстой и вмѣстѣ съ нею кладеть три земныхъ поклона, цѣлуютъ образа ²⁾ и испрошиваютъ благословенія родителей, которые говорятъ:

— Богъ васъ благословить, мої діти и ми благословимъ...

Послѣ они обращаются къ сватамъ и говорятъ.

— Ну оставляйте-жь, добрі люди, хлѣбъ, а мы посовітуємось зъ добрими людьми, а тоді перекажемъ, якъ буде.

Это называется „хлѣбъ обмінать“.

Въ Бѣльскомъ уѣздѣ Сѣдлецкой губерніи старосты называются *дивоснубами*. Когда уговоръ между родителями невѣсты и женихомъ кончится, то невѣста выноситъ, такъ называемый *дивоснубный сыр*, который рѣжется сватомъ и раздается всѣмъ присутствующимъ по кусочку. Кроме того невѣста даетъ еще жениху кусокъ сыру на дорогу. По пути женихъ всѣмъ встрѣчающимся даетъ по кусочку въ знакъ того, что онъ зарученъ.

Сызваніе сосѣдей.

Когда родители невѣсты порѣшатъ съ молодымъ, тогда снаряжаютъ невѣсту съ дружкой жениха и его товарища сызвать сосѣдей „на першу чарку“, какъ говорятъ. Женихъ съ товарищемъ идетъ въ одну сторону села, а невѣста въ другую. Невѣста съ старшей дружкой, а въ Сѣдл. губ. съ ней еще идетъ женщина, такъ называемая *присваха*, а въ Пинскомъ уѣздѣ Минской губ. съ невѣстой ходитъ мать, или (золовка) жена брата; невѣста входитъ въ хату, а остальные стоятъ около воротъ. Войдя въ хату, невѣста останавливается около порога, кланяется всѣмъ присутствующимъ и говоритъ:

¹⁾ Новосельскій.

²⁾ Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ, „засвѣтятъ свѣчки передъ образами и начнутъ молиться Богу. Молятся сваты и старосты“ Книпецкая Слобода, Харьковск. губери.

„Просивъ батько и мати, и я прошу на хлібъ, на сіль, на сватанне *)“

Хозяева отвѣчаютъ:

„Спасибі батьку, й матері, и тобі за труда; нехай тобі Богъ помогає. За кого тобі Богъ помігъ?“

Нес. За Щогля, за Ивана.

Хоз. Отто, говорять, хороші люди и зъ діда, и зъ прадіда.

Сойдутся въ домъ невѣсты сесѣди, родные, парни, дѣвушки, ихъ усаживаютъ за столъ, угощаютъ водкой. Кому подносятъ рюмку, тотъ обращается къ хозяевамъ и молодой четѣ:

„Спасибі вамъ, сусіде, що й мене не забули, нехай Богъ поможе вамъ и дітямъ вашимъ“.

Выпивши мгаричъ, гости благодарять хозяевъ и расходятся, а сватовья отправляются къ матери жениха. Мать сажаетъ ихъ за столъ и угощаетъ.

Когда дѣло между невѣстою и женихомъ рѣшено, то случается, что женихъ ходитъ съ этихъ поръ къ ней ночевать ¹⁾).

Заручини (*рукодани или руковици*).

На другой день послѣ описанныхъ обрядовъ, или, по крайней мѣрѣ, въ очень скоромъ времени, бывають такъ называемыя *заручини*.

Въ домъ невѣсты приходитъ женихъ со сватами, дружбой и со всѣми родными и родственниками. За ними идутъ музыканты, которые пока не играютъ. Вся компанія остается на дворѣ, а женихъ со сватами отправляется въ хату. Послѣ обычныхъ привѣтствій и освѣдомленій о здоровьи хозяевъ и ихъ дѣтей, женихъ и сватовья просятъ переночевать. Сначала ихъ не принимаютъ, а послѣ соглашаются ^{**}).

Тогда они выходятъ на дворъ и, обращаясь ко всей остальной компаніи, говорятъ:

„Насъ пустили въ хату, спасибі імъ, идіть же й ви, е хата и е що істи й шти,—просимъ и васъ“.

Тѣ входятъ. Ихъ усаживаютъ родители невѣсты за столъ и даютъ всѣмъ

¹⁾ Борис., Переясл. у.; Камневъ, Липецкая слобода.

^{*)} А иногда невѣста или женихъ, предъ приглашеніемъ на свадьбу, просятъ у хозяевъ благословенья. Тѣ благословляютъ и кромѣ того даютъ что либо изъ хозяйства: бурицу, кусокъ полотна и т. п.

^{**}) Сваты при этомъ говорятъ: „Дайте-жъ намъ значки, щобъ люди знали, що ми уже висватали“. Имъ даютъ платки или рушники.

(невѣста или ея мать, или старшая дружка ¹⁾) платки и рушники. Вернутъ рушникъ, кладутъ его на тарелку и перевязываютъ имъ бѣтька молодого, который кладетъ за это деньги; мать перевязываетъ молодого, точно также, только платкомъ; послѣ перевязываютъ всѣхъ старостъ. Всѣ кладутъ на тарелку деньги, которыя идутъ въ пользу невѣсты. Родители невѣсты говорятъ старостамъ или вообще жениховой сторонѣ:

— Эге, оттакі-то ви? Базали, що ви люде чесні, поштенні, добрі, ажъ ви, бачимъ, мошенники, бо не тільки васъ, а и всіхъ, що зъ вами людей повъязали.

— Що-жъ, отвѣчаютъ старости: — винимось у цімъ, ми будемо й ви купатись.

— Ну, викупайтесь.

Они ставятъ водку; начинается угощеніе: закуска—невѣсты, молодого—водка, которой онъ долженъ доставить столько, сколько потребуется въ теченіи вечера. Приносятъ водку всегда родители молодого, и если не хватаетъ, то отъ себя посылаютъ, изъ дома невѣсты, въ корчму кого-либо изъ своихъ. Крімъ того женихъ приноситъ невѣстѣ въ подарокъ сапоги, *шитунъ*, рубаху, пряники, яблоки, калачи и т. п.; приноситъ три хлѣба, а четвертый получаетъ отъ нея (до парі). По первой рюмкѣ пьютъ водку невѣсты, а остальные—жениха.

Молодой потчуетъ водкой сперва отца и мать невѣсты, старостъ и т. д. послѣ, обращаясь къ невѣстѣ, говоритъ:

„Ну, вищий-же й ти одъ мене, коли любишь.

Въ такомъ порядкѣ невѣста послѣ жениха угощаетъ гостей, начиная съ родителей жениха.

Отецъ и мать невѣсты, выпивая первую рюмку, приговариваютъ:

— Дай, Боже, добрый часъ, щобъ вмісті хлѣба-солі поісти и горілки попити и щобъ наші молоді дружка дружку почитали та й родителей не забували.

Дружка беретъ платокъ (хустку) и велитъ молодому и молодой взяться за него руками. Въ одну руку онъ беретъ палку и, поднимая ее вверхъ, говоритъ:

„Боже, господару домовий—просимо благословенія разъ, и въ другий разъ, и въ третій“.

¹⁾ Липецк. Слобода.

Молодые по три раза кланяются отцу и матери, которые благословляют ихъ хлѣбомъ, состоящимъ изъ двухъ слѣвленныхъ виѣстѣ¹⁾, и пучкомъ ржи, четыре пучка которой приносятъ изъ гумна и разставляютъ по угламъ избы. Для благословенія употребляютъ тотъ пучекъ, который былъ „на покуті“²⁾ (въ красномъ углу). При этомъ говорятъ:

„Боже васъ благословить, дітки! Дай вамъ, Боже, щастя, здоровья и довгі літа“.

Послѣ этого молодого сажаютъ „на покуті, съ лѣвой стороны невѣсту, около невѣсты—ея дружку, около жениха—сваху, около свахи—мать жениха и отца“. Родители невѣсты принимаютъ и угощаютъ гостей.

Поютъ гѣсни:

3.

Иде Марьюхна на посагъ,
Стрічає їй Господь самъ
(То-жъ не Господь—Пречиста)

Изъ долею щасливою
Изъ доброю дитиною (родиною).

(Гостомль, Киев. у., Лугини Овруч. у., Печеводи, Новградвол. у., Сборн. Мезиньскаго, стр. 144).

4.

Одчиняй, Боже, ворота;
Иде на посадь сирота.

Ние серденько, якъ ножемъ крає,
Що батенька не має.

(М. Полонное Новоградвол. у.).

5.

Чому въ цѣму двору
Да порядку немає?
Батька немає,
А рідь не знає —
Да й порядку немає.
Пошлю возуленьку
На Вкраїноньку

По свою родиноньку;
А соловейко више неба,
Бо мені батенька треба.
Ни соловья зъ саду,
Ни батенька зъ раю,
Ни родини зъ України.

(Гостомль, Киевск. у.).

6.

Посажано квіти
Близько винограду...

Дай-же, Боже, зъ того квіта
Та на многіє літа.

(Млынновъ, Дубенскаго у.).

¹⁾ Млынновъ.

²⁾ Бривинь.

7.

Ой, ви, бояре,
Ясні да соколоньки,
Чого ви до насъ нерано
Да й наїхали?

Чи ви бували въ Ольгові
Да на торгові?
Чи купували коники вороні;
Чи набірали жупани голубі?

(Борисполь, Переяслав. у.).

8.

Ой ви, дружечки, синві голубочки!
Ми не бували въ Ольгові да на торгові,
Не купували кониківъ да вороненькихъ,
Не набірали да жупанівъ голубенькихъ:
У насъ коники да посідлані стояли,
У насъ жупани пошиті лежали.

(Борисполь, Переяславск. у.).

9.

Ой прислалося до дівки Мароськи
Трое старостивъ разомъ:
Первіи прийшли—
У присінечкі ввійшли.

То-жъ калина-малина,
Каміньонька вьїла...
Головонька моя,
Жаль мені дівовання! *)

Другіи прийшли,

Въ сінечки ввійшли.
Третіи прийшли,
Въ світлоньку ввійшли.
Що въ присінечкахъ, тихъ частувала.
Що въ сінечкахъ, тимъ одказала;
Що у світлоньки тимъ ручку давала,
Ще й по рушничку,—
Молодому Юрсу—хусточку.

(Старобільськь, Новицкій).

10.

Завітай, Господи, іхъ та й до насъ!
Посаджено двое дзітокъ въ Божій часъ.
Тудою йціме молодий Іванъ,
Да пугаціме свого руйднаго баценька:
— Одъ кого-жъ да, мій руйдний баценьмо,
Да одъ кого посадъ ставъ?—Одъ Пречистої,
Да одъ Бога, одъ мацери Божої,
Мое дзіцятко, да посадъ ставъ.

(М. Давидгородокъ, Мозирск. у.).

*) Этотъ пригѣвъ повторяется послѣ каждого стиха.

11.

Сватало Марусю да троє сватівъ:
Перві свати—підъ сіньми кінцми;
А други свати въ сінечки ввійшли,
А треті свати въ світлонці ввійшли.
Підъ сіньми кінцми—хусточку дала,
А що въ сінечкахъ—перстечокъ дала;
А що въ світлонці—сама молода!

(Сб. Мотинського).

12.

Красна, ясна калина у лузі,
А красній, ясній Маруся у мати.
Прислалося їй да троє сватівъ:
Перві свати да по заворіттю;
А други свати въ кінцми підъ сіньми;
А треті свати тамъ кубочка стане...

(Сб. Мотинського).

13.

А.

1 Не я вишеньку садивъ—
2 Богъ її уродивъ;

3 Не я Марусю любивъ—
4 Богъ мені її судивъ.

(М. Палонное, Новол. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А Да... зродивъ, 3 В=3 А, 4 В=4 А.

5 Причистая мати

6 Повеліла її взяти.

(Рук. Сб. Кулина).

14.

Тихая въ річенці вода,—
Хороша Иванова врода.

Потихесеньку йшовъ,
Собі Марьечку пайшовъ.

(М. Палонное, Новоградол. у.).

15.

Марисю, наша дівчино,
Покази намъ своє личенъо;

Дай же намъ надивитися,
Щобъ було чимъ похвалитися.

(Млинськ., Дубинськ. у.).

16.

Бугъ тобі давъ, Иванку,
Що твоя Марьюхна хорошенька,
Безъ білого білілечка біленька,
Безъ краснаго краснивочка красенька.

(М. Давидгородокъ, Мозир. у.).

17.

Налинувъ совоць изъ чужихъ сторонъ —
Рано раненько *)!
И сівъ собі на ганочку;
Ой поглядає по всіхъ галонькахъ:
Ой всі галоньки чорні,
Его галонька найчорнійша.
Наїхавъ Івашко изъ чужихъ сілъ,
Ой сівъ собі въ теста за столомъ,
И поглядає по всіхъ дівонькахъ:
Ой всі дівоньки веселеньки,
Его Маруся смутненька сидить,
Сидить смутненька, плаче ревненько.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

18.

— Чого ти, Марусенько, у садъ не ходишь,
Ой чому ти руті-м'язи не полешь?
„Теперь мені, дівочко, не до руті,
Що зв'язали изъ Івасемъ білі руки!
Біла моя рученька да у батенька,
Чи буде біліша у свекорка?“
Чи буде смирнійша Маруся у свекорка?

(Сб. Метлинскаго).

19.

Ой ходила Маріся по новимъ двору,
Сіяла садъ-виноградъ съ приполу,
Забула воритечки заченити,
Ажъ мусіла батенька просити:
„Ой піди-жъ, мій батеньку, зачини воритця;

*) Этотъ припѣвъ повторається послѣ каждаго стиха.

Якъ приде Иванъ зъ бограми,
То витопче садъ-виноградъ кониками,
То овліче яру руту нагайками.
„Ой не жалуй, моя доню, виноградовихъ квіть,
Тільки жалуй, моя доню, молодихъ літь.
Віновні квіти обновляться,
Літа твої молодні не вернуться“.

(М. Полонное, Новградвол. у.).

20.

А.

1 Колибъ я знала,	12 Золотого перстнеца,
2 Колибъ я відала,	13 А сквала-бъ я
3 Що засватана буду,	14 Золотні крилушки,
4 Мила-бъ я стіни,	15 Полетіла-бъ я,
5 Щобъ були біли	16 Одвідала-бъ чужу сторону.
6 Для свекорка для старенького,	17 Не такъ сторону, не такъ чужу —
7 Для приходу ёго.	18 Якъ чужого батенька.
8 Колибъ я знала,	19 Чи вінъ добрий, чи добровірний,
9 Колибъ я відала,	20 Якъ мій рідний?
10 Що засватана буду,	21 Чи вінъ буде пускати
11 Не кovala-бъ я	22 На улицю гуляти?

(Вить рус. нар. Терещ. №№ 508 и 504).

В.

- 1 В=1 А Ой..., 2 В=2 А, 3 В=3 А,
4 Витерла-бъ сини
5 В=4 А Витерла-бъ...,
6 Дрібною рокитою,
7 В=6 А за... за для свого, 8 В=7 А И... поїзду...

(Ждановка, Полт. губ.).

В.

- 1 В=1+2 А Та..., 2 В=3 А, 3 В=4+5 А то, 4 В=6 В Вілюю...
5 Терла-бъ я лавки, щобъ були гладкі
6 В=6 В Та зеленою..., 7 В=6 А Все... та..., 8 В=7 А Та... кри-
іадоньку..., 9 В=1 В, 10 В=3 А, 11 В=3 В, 12 В=4 В, 13 В=5 В,
14 В=6 В.
15 Все для свекрухи та для старенької,
19 В=3 В... іі.

(Острож. у.).

21.

Ой піду я потихеньку,
По два двори та минаючи,
До третєго прихознаючи;
Ой стану я та послухаю,
Та що люди говорять.
Аж люди говорять:
Мого свекорка судять,
А батенька хвалять.

Ой дивні та ви мені, люди!
Чому мені даво не сказали,
Та як рушнички не брали,
Та як мене не змовляли,
Та як ручок не прибивали?
А тепер мене та змовляли,
И рушнички побрали, —
Та й ручки прибили.

(Сб. Метлинського).

22.

— Чомъ ти, Марусю, не одказала
Ище вчора изъ вчора? —
„Ой я думала, мої подруженьки,
Та що батенько одкаже;
А мій батенько, та якъ голубонько,

Все мною молодого
Та рушнички брае,
Старостамъ дае,
Вінъ мене заручае“.

23.

— Сивая возуленько,
Не вставай раненько,
Не куй такъ жалобненько.
„Якъ мені не жувати,
Коли має осінь наставати“.
— Марисіна матінко,
Не вставай такъ раненько,
Не плачь жалобненько.
„Якъ мені не плакати —
Одну дочку маю

И тра оддавати.
Не розвивайся, гаю,
Не задавай жалю;
Не розвивайтесь, лугі,
Не задавайте тугі;
Бо я й такъ тугу маю,
Дочку відъ себе оддав,
Да въ чужу стороньку,
Не въ свій родиньку“.

(М. Половное, Новоградвл. у.)-

24.

А въ садочку дві квіточкі...
Говорили люде—сусіди,
Що наша Тетянка не пряха,
А її матюнка не дбаха.
Вона раненько вставала,

Тоненькі подарочки прядала,
У крутому дунаечку білила,
У тихого бережечка сушила,
Всіхъ хорошенево подарила.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)-

25.

Кучерявий Иванко, кучерявий,
Хто-жъ тобі кучери позавивавъ?

— Позакивали мені Марусю
Темної нощі, асної святи,
Ясного сонечка у відночєннє.

(С. Жданова, Полтавск. у.).

Всѣ виходять изъ-за стола; *молодыцѣ* виводять танцювать хусткою или рушникомъ. Ихъ водять, по большей части, брать невѣсты или *бояринѣ* по хатѣ, а они кланяются всѣмъ.

26.

Благослови, Боже,
Пречистая Сложе,
И отецъ, и мати,

Своему дитяти
На першій посадъ сѣсти.

(Млиновъ, Дубен. у.).

27.

А.

- 1 Приїхали заручники
- 2 Провезли черевичкі,
- 3 Черевичкі шмишевні
- 4 Папчинкі крамовні,
- 5 Підв'язкі едвѣбнє.

- 6 Ліпша наша Мариса,
- 7 Ніжъ ваши черевичкі
- 8 Зъ буракової ички,
- 9 Паперомъ подбиті —
- 10 По солону ходити.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

1 Б—1 А, 2 В—2 А, 3 Б—3 А, 4 Б—4 А А...

- 5 Наїхали свати, якъ ідєнь,
- 6 Привезли китаю, якъ огонь,
- 7 Дали Марисѣ читати.
- 8 Стала Мариса читати,
- 9 Стала Мариса плакати.

- 10 — Ой написано тутъ такъ мні,
- 11 Якъ тий рибонці на воді.
- 12 Якъ тий рибонці зъ водою,
- 13 Такъ мні, матюмо, съ тобою.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у. Сѣдл. губ.)

28.

Приїхали запивалочкі,
Марѣчки запивати;
Ой, привезли бонну медочку.

Батенька частувати,
А горілки дві барілки
Для всієї родинонькі.

(Мокрань, Кобринск. у.).

29.

Ой думай, Марусю, та не думай,—
Пливти тобі дві річенькі, третій думай.

За дунаємъ черешенькѣ зъ згидками,
А все-жъ тобі не гуляти зъ дівочками.
Обламаю черешеньку, хоть на всю,
Погуляю неділеньку хоть одну.

(М. Полюное, Новградвол. у.).

30.

Та спасбі тобі, моя матінко,
Що ти мене рано будила,
А я молода рано вставала,
Рушничківъ придбала;

По крутії горі рано ходила,
И рушнички білила,
Старостівъ обдарила.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

31.

На городі підъ рожею,
Рано, та ранесенько *).
Лежить—не спить Марисинъ братъ;
Прийшла до ёго да сестра ёго;
— Уставай, брате, годі спати,
Прийшли люде одъ нелюба.
— Сестра-жъ моя кохана,
Чи ти не вмієшъ одгадати,
Чужимъ людамъ одказати?
Ще й рушнички не торочени,
Ще й столики не застеляни!

На городі, підъ рожею
Лежить, не спить Марисинъ братъ;
Прийшла до ёго да сестра ёго:—
— Вставай, брате, годі спати,
Прийшли люде одъ милого.
— Сестро моя, кохана,
Чи ти не вмієшъ одгадати,
Своїмъ людамъ одказати?
Вже й рушнички поторочени,
И столики позастеляни.

(М. Полюное, Н. Вол. у.).

32.

Ладі, ладі!
Ой на горі повний дворъ,
А въ томъ дворі змовини:
Тамъ братъ сестру змовляє,
Змовляючи, питає:

— Хто тобі, сестро, милиший?
„Милий мені татечко,
Якъ мое сердце во мнѣ!“
— Се вже твоя, сестро, неправда.

(Рук. Сб. Бунина).

33.

Не була-жъ бо я дома,
Якъ мене заручали;
Була-жъ бо я въ дубривонці,
Зелені квіточкі рвала

И білі хусточки слава.
Я-жъ думала, що тимъ и одбуду—
Зеленими квіточками,
Білими хусточками,

*) Этотъ припѣвъ повторяется послѣ каждаго стиха.

А мені треба да самій ити.
Тамъ мені рученькі зъяжуть
И вірнее словце скажуть,

А білою хустиною
Изь вірною дружиною.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

34.

А.

1 Ой на морі, та на камені
2 Тамъ два ангели воуи пили,
3 А летівши говорили:
4 „Полетімо на заручени“

5 До Маруси та на розлучини;
6 Розлучемо одъ батенька (родини),
7 Прилучимо до свекроньва (дружини).

(Рук. Сб. Булина).

В.

1 Б=1 А,

2 Пило воуи та два соколи,

3 Напилися, говорили:

4 Б=4 А Летімъ, братця...

5 Тамъ Маруся заручається,

6 Одъ батенька одлучається,

7 До свекорка прилучається.

(Овручск. у., Нар. Южн. пѣсни Метлинскаго).

35.

А.

1 Зелена дїбровонька,
2 Чому не шумишь?
3 Приставлена капусточко,
4 Чому не вишишь?
5 — Ой якъ-би вітеръ,
6 То я би шуміла,
7 Якъ-би поставлена,
8 То я-би кипіла.
9 Оскубеній селезеньку,

10 Чому не летишь?

11 — Якъ-би я крилечка маць,

12 То я-бъ поленувъ,

13 А я въ своѣю пана свата

14 На вечері буць:

15 Вечера, якъ вечера—

16 Да все съ перцемъ, да печена,

17 А на свата домового.

В.

1 Б=1 и 2 А, 2 Б=3 и 4 А, 3 Б=9 и 10 А Осмалений...

4 Коли-бъ я не рубана, то я-бъ шуміла,

5 Б=7 и 8 А.

6 Коли-бъ я не смалений, то-бъ я полетівъ,

7 Полетівъ-би я до Києва,

8 Ой сівъ-би я крामомъ крामовати,

- 9 Обіцяв-ба всімъ друженькамъ по верстеньку дати,
10 А молодій Марусаньні черевички,
11 Бо у неї ніжки невеличкі.

(Полтавск. губ.).

36.

Не дощова хмара йде
Да не надіждеш сватанне
— Хтожъ тебе, Марусю, сватає?
Хтожъ тебе, дівонько, сидує?

— Сватає мене Івашечко,
Сидує мене мій батенько.
Я батеньку волю учинила:
Молодого Іванка полюбила.

(С. Печериці, Новгородщинск. р.)

37.

Ой, гореше, гореше,
Сіяно тебе хороше,
При долу, при долиноці
И при ясному сонці.

Ой Марушко, ти Марушко,
Сватаєть тебе хороше,
При раду, при родиноці
И при ріднесьній мениці!

(С. Дударя, Каневск. у.).

38.

А.

- 1 Гей, зъ сінечокъ двоє дверчокъ
- 2 Гей, въ вишневі садочокъ;
- 3 А въ садочку два василечки,
- 4 Боторого ушине — пахне;
- 5 А у Марусі два віночки,
- 6 Боторого возьме — плаче.
- 7 „Ой не дай мене, ти-жъ, мій батеньку,
- 8 Хочъ сей рочокъ одъ себе;
- 9 Ть нехай потожу, нехай повъялю
- 10 Тяхъ два віночки у тебе“.
- 11 — Ой есть у мене, доненька моя,
- 12 Ще меншая одъ тебе,
- 13 То та походить, то та повъялить
- 14 Тихъ два віночки у мене.

(Изъ Сб. Бунина).

Б.

1 Ой, ти душенько наша Марусенько,

1 Б=3 А Черезъ сінечки..., 3 Б=4 А Боторий вива..., 4 Б=5 А Ой
єсть..., 5 Б=6 А.

- 7 Ще хочь чотыри годочки,
8 Та нехай поношу, та нехай поношу
9 Б=10 А.
10 Та подержу тебе, денецько, въ себе
11 Три деньки, а не годочки;
12 Та нехай поносять, та нехай поносять
Меншиі сестриці віночки.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

39.

А.

- 1 — Заручашь, мій батеньку, молодую,
2 Исправь мені сувонечку дорогуу,
3 Щирозлотий поясочокъ на станочокъ,
4 Червонні чоботоньки на ніженьки.
5 „На що жь тобі, дитя мое, дорогой нарядъ?
6 Якъ удасться твій милий да ревнивий, —
7 Дорогая сувоничка излежиться,
8 Щирозлотий поясочокъ да помнеться,
9 Червонні чобітоньки подеруться,
10 Батькові роскішенькі помянуться“.
11 Якъ положила білу руку на заруку
12 „Ручка-жь моя біленькая у батенька,
13 А чи будешь така біла у свекорка?“
14 — Ой якъ будешь ти, Марусю, покірненька,
15 Буде твоя рученька ще й біленька!
16 Положила білу руку на заруку:
17 „Ручка-жь моя біленька у матуньки,
18 А чи будешь така біла у свекрухи?“
19 — Ой якъ будешь ти, Марусю, покірнійша,
20 Буде твоя рученька ще білійша.

(Остерск. у. Черниговск. губ.).

В.

- 1 Заручена ти Маруса, заручена,
2 Б=11 А Якъ... 3, Б=12 А, 4 Б=13 А? 5 Б=14 А,
6 Буде твоя рука біла у свекронька.
7 Та й устань раненько, умийся біленько
8 И поклонися низенько.
9 Держи світлоньку, якъ у віночку,
10 Рушничокъ на колочку —

- 11 И відеречка що-дня чистенькі,
- 12 И водиці повненькі;
- 13 А якъ будешъ ти, Марусю, та упряма,
- 14 Буде твоя головонька що-дня п'яна.

(Изъ Сб. Кулиша).

В.

1 Змовлена Марусенька

- 2 В=11 А положила...
- 3 Біла-жъ моя рученька що у батенька,
- 4 Чи буде біленька у свекорка?
- 5 В=14 А... смирененька, 6 В=15 А... що день..., 7 В=13 В... вельми...,
- 8 В=14 Б.

(Черниговск. губ., Сб. Метлинскаго).

Г.

- 1 Якъ піду до свекорка не буде такъ,
- 2 Якъ будешъ покорнійша,
- 3 Г=20 А.
- 4 А якъ будешъ вельми непокорна,
- 5 Буде твоя ручка, що день чорна.

(Остерській уѣздъ. Сб. Метлинскаго).

Д.

- 1 Ой летівъ, летівъ соколенько черезъ вишневий садъ,
- 2 Да вдарився крильцемъ объ садъ-виноградъ.
- 3 — Чи тутъ моя галочка, чи немає?
- 4 Чи зъ иншимъ соколикомъ літає?
- 5 Литай, та галочко, та вже-жъ ти моя,
- 6 Та уже-жъ ти, галочко, прибуряная.
- 7 Ой іхавъ, іхавъ Івасъ мимо тестівъ двіръ,
- 8 Та вдарився кінъ конитомъ объ двіръ-частокілі:
- 9 — Чи тутъ моя Марьечка, чи немає,
- 10 Чи зъ иншими молодцями та гуляє?
- 11 Гулай, гулай, та Марьечко зарученая,
- 12 Д=11 А, Положила... 13 Д=3 В.
- 14 Яка-жъ будешъ ти, рученька, у свекорка,
- 15 Д=14 А, 16 Д=15 А, 17 Д=19 А, 18 Д=20 А.

(Старобільск. у., изъ Сб. Кулиша).

40.

Боло нової світлоньки
Да веругъ голубоньки облягли,

Да не голубоньки — все сватове.
„Хто-жъ тебе, Марійко, сватає?“

— Сватає мене сватове,
Цілує мене матюнка.

А я своєї матюнці вгодила:
Молодого Івана полюбила“.

(Черниговск. губ.).

Молодце иногда танцуютъ, смотря по ихъ желанію; за тѣмъ отецъ ихъ благословляетъ и ихъ опять заводятъ платкомъ за столъ. Тутъ они мѣняются кольцами.

Послѣ этого въ нѣкоторыхъ мѣстахъ (Млыновъ, Дубенскаго у.) повторяется гѣсня 26, а затѣмъ 3.

41.

Молоденька Марьюхна
Одинъ орехъ мала,
Да я той посадила,
Частоволомъ обгородила.

Українці—бесъ не молодці:
Частоколъ поламали
И орешки порвали,
И Марьюхну змовляли.

(Черниговск. губ., Новицкій).

42.

Ходила свекровка по полю,
Посіяла сморудоньку рукою.
Росці сморудонька тонкая,
Колібъ моя невіхна такая,

Якъ тая сморудонька тонкая;
Рубайце сморудоньку на зогніть,
Щобъ нашъ зогніте ясно горивъ,
Щобъ нашъ Івашко въ смоли сядивъ.

(Давидъ-городокъ, Моварск. у.).

43.

А въ Марусі на заручинахъ
Все ружовий квітъ;
Іі батенько, іі рідненький
Не може наглядати.

Ой пора ёго, моя доненьку...
Якъ ти мені мила
Своїмъ личенькомъ, своїмъ рум'янимъ
Увесь посагъ закрасила.

(Млыновъ, Дубенск. у. Волниск. губ.).

44.

Катилося яблочко
Зъ гори да до ногъ;
Кланайся, Марьюхно,

Батькові до ногъ.
Батькова ноженька біленька,
Щобъ тобі доленька добренька.

(Лугини, Овручск. у.).

45.

Приступи, татоньку, близенько,
Кланяється дитятко низенько;

Батькова ниженька біленька,
Щобъ тобі доленька добренька.

(Щотницъ, Пинск. у.).

46.

У бору, бору на влѣну
Та й висла кольбѣлка на шнуру;
А хто въ туй кольбѣлці колихався?
Молодий Иванко зморлявся.
Колышите мене високо,

Щобъ я забачивъ далеко,
Дзі моя Марыюхна гуляе,
Зодетне зблочки качае,
А дубинне орѣшки кусае.

(Давидъ-городъ, Мозирск. у.).

47.

Стукае, стукае
Марусіна матя,
Скряпні одникае,
Подаруныкя добувае:
„Дарі-жъ моі, дарі

Не за рукъ ви зібрани,
За годину роздани,
За годину, за маленькую,
За Марисю молодецькую.

(Минськ, Дубенск. у. Волчанск. губ.).

48.

Ой Марыначинъ батейко,
Ой Марыначинъ батейко,
По замѣточкахъ ходить,
Изъ вышнями гозорить:
— Ой вышні-жъ моі, вышні,
Що я маю ва мислі?

Ой одну дочку маю,
И ту замужъ даю.
Робити не навчивши,
Разума не довѣвши.
— Тобі, батейку, жаль буде,
Якъ учитамуть мене люде.

(Мокринь, Кобринск. у.).

49.

„Десь въ тебе, матюхно,
Каменне серденько?
Вечоръ сидишь —
Не заплачешъ,
Батеньки не розжалитъ?“
— На що-жъ мені плавати,

Свое личенько тирати?
Въ мене личко;
Якъ яблучко;
А сама я,
Якъ ягода.

(Лушны, Овручск. у.).

50.

Сидѣла повночі —
Дай же цибулі пудъ очи.
Вечоръ седши, не заплачешъ,
Батенька не розжалитъ?
На що-жъ мені плавати,

Свое личенько тирати?
Въ мене личко,
Якъ яблочко;
А сама я,
Якъ ягода.

(Лушны, Овручск. у.).

51.

— Ой матюхно моя руйдна,
Пий до мене съ повненькою,
Изъ долею добренькою.
„Знаю, моя донечко, знаю,
А долецькі не вгадаю:

Да чи вунъ пъяница,
Да чи вунъ буде, недбайница?
Якъ пъяница, то на день, на два,
Якъ недбайница,
То по вікъ вікомъ“.

(Лушны, Овручск. у.).

52.

Заручена Марусенька,
Відпірай тѣ єни нові,
Да подай Ивану водиці.
Що твоя водиця солодка;

Солодїй за меду, за вина,
Коли-бъ моя Маруся здорова була!
Здорова, здорова, якъ вода,
А богата, богата, якъ земля!

(Сб. Метлявскаго).

53.

Молодий Ивасю,
Доходять на(мъ) вісти —
Та дають-же намъ істи:

Зъ перцемъ, зъ шафранами,
Зъ дорогими приправами.

(Млынѡвъ, Дубенск. у., Волниск. губ.).

54.

Котилися орішки съ-підъ ліски,
Да вкотилися у миски,
Іжте ви, бояре, галушки,
А ми, дружечки, орішки,

Щобъ насъ любили женишки,
На чужій стороні хвалили
Ой тамъ друзки молодї боярь просили.

(Козелецк. у., Черниговск. губ., изъ Сб. Кулиша).

55.

Бодай того мороза марца—
Одморозивъ дружкові...
Завернувъ у хустку,

Та вкинувъ въ капустку,
А капуста тлуста —
Зліпаюця дружкамъ уста.

(Млынѡвъ, Дубенск. у.).

56.

А.

1 Зъ-за мора гуска летіла,
2 Капуста зъ перцемъ кипіла;

3 Чи зъ перцемъ, чи не зъ перцемъ,
4 Аби зъ щиримъ серцемъ.

(Млынѡвъ, Дубенск. у.).

Б.

1 Б=1 А Изъ-за гори..., 2 Б=2 А; 3 Б=3 А, Ой хоть... 4 Б=4 А.
(Изъ Рук. Сб. Кугиша).

В.

1 В=1 А Черезъ садъ..., 2 В=2 А, 3 В=3 Б, 4 В=4 А, Просяно...
(Гостомль, Кіевск. у.).

57.

Кухарочко наша,
Не шмачена каша.

Сюди, туди поверніте,
Та намъ кашу потерніте.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

58.

Не хочемъ ми того,
Дайте намъ другого,

Дайте намъ гіпшого,
А що разъ ліпшого.

(Млинновъ, Дубенск. у., Волинск. губ.).

59.

Говорило пиво, говорило пиво
Та до своєї пивоварочки:
— Якъ ви мене доварите,
То ви мене не вдержите,
А ні въ бочкахъ, а ні въ кувочкахъ,
А ні въ щирозлотнихъ кувочкахъ.

Говоривъ-же панъ Івашко
До свого-же паноченька:
„Якъ ви мене не оженете,
То ви мене и не вдержете
А ні въ полі, а ні въ дворі,
А ні на воронімъ коні“.

(Дударя, Каневск. у., Кіевск. губ.).

60.

Зятю муй любий,
Не будь ти скупий;
Викінь талера,
Викінь другого,

Щобъ музики заграли,
Щобъ сусіда знали,
Якъ Маръюхну змовляли.

(Лушны, Овручск. у.).

61.

Встаньте, гостонькі, встаньте,
Честь Богу, хвалу дайте,
Да подякуйте Богу
И Духу Святому,

Пану свату и сванейці,
Сванейці и кухаронці
За хліба положенне
За сіль поставленне.

(Млинновъ, Дубинск. у.).

62.

Да чога, сватове, сидете,
Чомъ до дому не йдете?
Ще Маръечка наша, не ваша,
Хоть вона й заручена.

Якъ ми не йдемо,
Вашої чести не пьемо,
Хоть Маръечка наша, не ваша—
Ми-жъ її не беремо.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

63.

Да чесала дівонька білий лёнь,
Виганяла сватицю зъ хати вонъ,

Идіте сватойки до дому,
Не залищайтеся нікому.

(Плотниця, Пинск. у., Могилевск. губ.).

64.

Веселий батько, мати,
Чомъ не идешь танцювати,
Гости розважати?

И самъ не идешь,
Гости не ведешъ.

(Кульчянь, Бѣльск. у., Сѣдлецк. губ.).

65.

А.

1 У садочку дві квіточки:

5 На сватанні були,

2 Первая квітка — то жъ Івашко,

6 Да горілочку пили—

3 Другая квітка — то жъ Марійка.

7 За малую да часиночку

4 На сватанні були;

8 Найшли собі да родиночку.

(М. Борисполь, Переяславск. у., Полтавск. губ.).

В.

1 Б=4 А, На змовинахъ..., 2 В=6 А.

3 А зъ змовинъ идемъ

5 И орішка кусали

4 Подаручку несемъ.

6 Двое дітокъ змовляли.

(Черниговск. губ., Новицкій).

Мать невѣсты (иногда сама невѣста) даетъ хустки отцу и матери жениха, его крестному отцу, теткѣ, братовой женѣ, однимъ словомъ, всѣмъ его личнымъ роднымъ по родовому старшинству. Около нея лежитъ конѣ съ платками и калачами; къ ней подходитъ съ тарелкою дружка, она кладетъ на тарелку платокъ и говоритъ, кому должно дать. Когда всѣ надѣлены платками, мать съ тѣмъ же дружкомъ и въ томъ же порядкѣ разсылаетъ калачи,

пряники, яблони—все что имѣеть изъ лакомствъ. Дружею, поднося каждому, приговариваетъ:

„Обскае свать и сванечка, молодой и молода вгречними подарунками.
Принимайте мале за велике и майте за вдячне“.

66.

Дай же, Боже, въ добрый часъ,	Щобъ намъ жито родило,
Якъ у людей, такъ у насъ;	Ой якъ жито, такъ й овесь,
Въ щастливую годину,	Звеселися ридъ увесь.
Звесели родину.	А Ивасивъ навперидъ.
Звеселися родино,	

(Ушицк. у. Млыновъ, Дубенск. у.).

67.

А.

- 1 Вчера зъ вечера та порошенька впала,
- 2 А о половину нічкы та куночка походила.
- 3 Къ білому світу хортиен на слідъ спали,
- 4 На слідъ спали, та куночку піймали:
- 5 — Виляй, не виляй ти, чорная куночко,
- 6 Виляй, не виляй—хортигамъ лапку давай,
- 7 А болохивцямъ шкуру оддавай.
- 8 Вчера зъ вечера та порошенька витала,
- 9 А въ половину ночи та Маръечка походила.
- 10 Къ білому світу старости на слідъ спали,
- 11 Маръечку засвистали:
- 12 — Виляй, не виляй ти, молодая Маръечка,
- 13 Виляй, не виляй—старостамъ ручку дай,
- 14 Старостамъ ручку ще й по рушничку,
- 15 А молодому Ивасю—хусточку.

(Старобільскъ, Харьковский губ.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, А о півночи... 3 В=3 А... старости наслідъ погедилися. 4 Б=5 А.

- 5 А уже-жь одъ того не ввиляти!
- 6 Виляй, не виляй, молодая дівочка,
- 7 Виляй, не виляй, по рушничку давай,
- 8 Старостамъ — по рушничку, молодому — хусточку.
- 9 А вже-жь тобі одъ того не ввиляти,

10 Щобъ старостамъ рушнички не подавати.

11 Ой перві прийшли, вона тимъ одказала,

12 А другихъ почастувала,

13 А треті прийшли,—тимъ рушнички дала.

(Изъ Сб. Метлинскаго).

68.

Ой у полі садочоєвъ некротай,
Зеленою рутонькою обаятай,
А въ тому садочку никто не бувавъ,
Молодий Ивашко аж гуєли гравъ

И свое Марусю підмовлявъ:
— Ходи, ходи, Марисю, зо мною,
Будешъ моеї матенці слугою,
А для мене вірною другою.

(Wędy Steckiego, стр. 69).

69.

А.

1 Не була-жъ бо я вдома (bis)

2 На своїхъ заручинахъ—

3 Я у полю жито жала, (bis)

4 Въ сосіди ночувала;

5 Пришовъ до мене батько: (bis)

6 „Иди, доню до дому: (bis)

7 Маешъ гостонькі вдома“.

8 — Що-жъ то за гостонькі? (bis)

9 „Відъ не люба старостеньки“.

10 — Сами-жъ їхъ відправляйте, (bis)

11 Нічого імъ не дайте“.

12 Не була-жъ бо я вдома (bis)

13 На своїхъ заручинахъ—

14 Я у полю жито жала, (bis)

15 Въ сосіди ночувала.

16 Пришла до мене матінка: (bis)

17 „Иди доню до дому: (bis)

18 Маешъ гостонькі вдома“.

19 — Що-жъ то за гостонькі? (bis)

20 „Відъ милого старостеньки“.

21 — Сами-жъ їхъ відправляйте, (bis)

22 По рушничку дайте.

(С. Кольски, Ушиць. у., Подольск. губ.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,

3 Була-жъ я въ сосідочки

4 Рушнички торочила.

5 За мною післи прийшли,

6 В=6 А., Марисю..., 7 В=7 А, 8 В=8 А, 9 В=21 А,

10 Безъ мнести (?) приймали,

11 В=10 А Безъ мене..., 12 В=11 А.

13 Съ повними повнонькими,

14 Съ білими лібоньками.

15 Старостамъ по рушничку,

16 А милому два дала,

17 Бо вірне его кокала.

(Подольск. губ.).

70.

— Та чи я тобі, нейко моя, й надокучила,
Що ти мене молодую й заручила?
Заручена Марьечка, заручена:
Положила білу руку на заруку:
— Ручка моя білейкая у батейка,
Чи будешь така біля й у свекорка?
— Якъ будешь ти, Марье, покірнейка,
То буде твоя ручейка все білейка;
А якъ будешь ти, Марьечко, та й упрана,
То буде твоя головойка п'яна.

(Жаботинь, Новицкій).

71.

А.

1 Да воли-бъ я знала,	19 Да гуляти доволі;
2 Да воли-бъ я відала,	20 А у свекорка да усюди рівно,
3 Що засватана буду,	21 Да гуляти невільно.
4 Да не кувала-бъ я,	22 А въ городі криниченька одна,
5 Да не золотила-бъ я золотого
перстника;	23 Да вирнае холодная вода,
6 Да покувала-бъ я, да позолоти-
ла-бъ я	24 Тамъ дівчинонька біли руки мила,
7 Золоті криличка,	25 Зъ батенькамъ говорила:
8 Да полетіла-бъ я, да полетіла-бъ я	26 — Ти-жъ, мій батеньку,
9 У чужю сторонуньку,	27 Ти-жъ, мій рідненькій,
10 Да розпитуючи, да развідуючи	28 Да ти-жъ мій повільненький світе,
11 Чужої сторонунькі;	29 Да куди я пійду, я й забарюся,
12 Да не такъ сторони,	30 Відтиль іду, да й не боюся.
13 Да не такъ чужої,	31 А въ городі криниченька одна,
14 Якъ чужого батенька.	32 Виринае холодная вода;
15 Да чи вінъ-же добрий,	33 Тамъ дівчинонька біли руки мила,
16 Да чи добровільний,	34 Зъ свекоркомъ говорила:
17 Да чи тавній, якъ мій рідний.	35 Ти-жъ мій свекорку,
18 Що у мого батенька, да усюди
гори,	36 Ти-жъ мій батеньку,
	37 Ти-жъ мій невільний світе!
	38 Да куди я пійду, да й не барюся,
	39 Відтиль іду, да й тебе боюся.

(Изъ Рук. Сб. Кулиша).

В.

1 В=1 и 2 А.

2 Що я заручена буду,

- 3 То-бъ я не робила и не ковала
4 Золотого перспичка.
5 То-бъ поробила, то я-бъ поковала
6 В=7 А.
7 То я-бъ полетіла въ чужу стороньку,
8 Та я-бъ розвідала, розгляділа чужої стороньки,
9 Да же такъ стороньки, якъ чужого пан-отченька:
10 Да чи вінъ грізний, да чи вінъ не грізний,
11 Да чи вінъ такий, якъ мій рідний?

72.

Ой казала мати: — Моя доню мила,
Не журися, не тужи, бо вернеться милий.
Вийду я на поле, на високу гору —
Буду ждати миленького, якъ на небі зору;
Вийду-жъ я на поле, сяду на горбочку —
Буду ждати миленького въ зеленімъ лісочку;
Пойду я въ садочки нарву барвіночку —
Буду ждати миленького, въ зеленімъ віночку;
Пойду сяду собі въ калиновимъ мости:
Чи ти ждала, моя мати, такихъ гости?

(Новпцкій).

73.

А.

1 Ідь, мій синочку, не стій—	11 До моєї тещенькі гордої,
2 Въ тебе кониченько не свій,	12 До моєї Марусі молоді ^а .
3 Ніченька теменькая,	13 Мати Ивася родила—
4 Дороженька далекая!	14 Місяцемъ обгордила,
5 Ишовъ місяць и зоря —	15 Зорею підперезала,
6 Вижджає Ивашко съ подвір'я;	16 До теши одпровожала,
7 А вирізає три різки зъ березки,	17 Зъ скрипками, зъ цимбалами
8 А вдаривъ кониченька підъ жижи:	18 Зъ молодими боярами;
9 „Ступай, ступай, кониченьку на	19 По волі бояри дружку ведуть,
поділъ,	20 Бо на неї сорочка шовкова,
10 До моєї тещеньки просто въ двіръ,	21 А наша жечрудка зъ Кракова.

(Изъ Рук. Сб. Кулиша, Сб. Метлинскаго.).

В.

- 1 В=13 А, 2 В=14 А, 3 В=15 А... пов'язала,
4 Доріжку указала

5 Б=1 А, 6 Б=2 А.

7 Коники найманні,

8 Бояре проханні;

9 Коняки німецькі,

10 Уса сини отцькі.

(Рув. Об. Куцша).

74.

Ой ти душенько, наша Марусенько,

Ой не сиди, Марусенько, бекомъ,

Бо то-жъ тобі ненарокомъ;

Присунься баченько—

То-жъ твоє серденько.

(Д. Ждановка, Полтавск. у.).

75.

Ой летає чорна галочка по полю,

Ой черкається чорними крилечками по роки (рожі?):

— Ой одиць, одиць, сизъ соколеньку одъ мене,

Може найдешъ ще й кращішу одъ мене.

„Я два сади вишневихъ облітавъ,

А въ третёму яблунёвому пробувавъ,

Ой тамъ я тебе, чорну галочку, сподобавъ“.

Ой ходила дівочка по дворі,

Червала платтячкомъ по землі:

— Ой одийди, одийди, добрий молодець, одъ мене,

Може найдешъ ще й кращішу одъ мене.

„Ой виходивъ я городи больші,

А въ третёму найбільшому пробувавъ,

Тамъ я тебе дівчину, сподобавъ“.

(Радомисль).

76.

А.

1 Суботонька на неділеньку пішла,

2 Маруся у шевліенку зайшла:

3 — Хто мене въ шевліенці знайде,

4 То тому-жъ я, молода, та й достануся.

5 Пішовъ батенько — не найшовъ,

6 Вирвавъ квіточку, та й пішовъ.

7 Суботонька на неділеньку пішла,

8 Маруся у шевліенку зайшла:

9 — Ой хто-жъ мене въ шевліенці найде.

10 Тому-жъ я, молода, та й достануся.

11 Пішла-жъ її матінка — не найшла,

- 12 Та вирвала квіточку та й пішла.
- 13 Суботонька на неділеньку пішла,
- 14 Маруся у шевліенку зайшла:
- 15 — Ой хто-жъ мене въ шевліенці знайде,
- 16 Та тому-жъ я, молода, та й достануся,
- 17 Прийшовъ къ ин Івашко, та й найшовъ,
- 18 Взявъ за рученьку, та й пішовъ.

В.

- 1 Пішла Маруся въ вишні въ градъ,
- 2 Та заблудила въ виноградъ:
- 3 „Хто-жъ на въ темъ винограді знайде,
- 4 Тому-жъ я ся достану“.

5 В=5 А.

- 6 Име заплакавъ, та й пішовъ,

7 В=1 Б, 8 В=2 Б, 9 В=3 Б, 10 В=4 Б.

- 11 Пішла матенька—не найшла,

- 12 Но заплавала, та й прийшла,

13 В=1 Б, 14 В=2 Б, 15 В=3 Б, 16 В=4 Б, 17 В=14 А..., мнеленькі..., 18 В=18 А... прийшовъ...

(Zegota Pauli, стр. 95, т. 1, изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 Зъ суботонькі на неділеньку,

- 2 Пішла Марусенька въ шалвію:

3 В=3 А... въ шалвін..., 4 В=4 Б, 5 В=5 А, 6 В=6 А, 7 В=1 Б, 8 В=2 Б, 9 В=3 Б, 10 В=4 Б, 11 В=14 Б, 12 В=18 Б.

(Zegota Pauli стр. 116, т. 1).

77.

Зелена рутонька, жовтий цвітъ,
Не піду я за нелюба—піду въ світъ,
Перечеплю рушничокъ безъ плече,

Не іденъ за мною заплаче:
Заплачуть шевці, кравці
И всі храбриї молодці.

(Ушицк. у. Подольск. губ.).

78.

А.

- 1 Далекая дороженька, жовтий цвітъ...
- 2 Де-жъ тебе, Івашку, досі нітъ?
- 3 Писала-бъ я письма—не вмю,
- 4 Послала-бъ послы—не смю,
- 5 Пішла-бъ я сама—забаруся,
- 6 Далекая дороженька—срудюся.

(С. Перейма, Балтск. у. Подольск. губ.).

В.

- 1 Б=1 А... зелена рутонька..., 2 Б=2 А Чому..., 3 Б=3 А... листи...,
 4 Б=4 А, 5 Б=5 А... боюся...,
 6 Да въ пуль дороженькі вернуса,
 7 У зеленую рутоньку сховарся.
 (Черниговск. губ.).

79.

А.

- 1 Ой чого, чого въ тешниъ дворі такъ рано засвічено?
 2 Ой тамъ Марычка молоденька матіньки ся радить: (bis).
 3 — Скажи мені, моя матінько, ного въ дружки взяти?
 4 „Избери, синку, усю родинку, близькую й далекую...
 5 Обсади її все злагідненько, щобъ не було гнівненько“.
 (Ушицк. у., Подольск. губ.).

Б.

1 Ой чому, чому	9 Кого за дружечки брати?“
2 У сімъ новимъ дому	10 — Бери, доненько,
3 Такъ рано засвічено?	11 Собі рівненьку,
4 Марисенька встала,	12 Щобъ не було гнівненько.
5 Косу чесала,	13 Садови, доненько,
6 Батенька поражала:	14 И вище, и нижче,
7 „Порадь мені,	15 А свою родиноньку ближче.
8 Мій батеньку!	

(Zegota Pauli т.¹ 1, стр. 124 и 125).

В.

- 1 В=1 Б, 2 В=2 Б Въ сімъ..., 3 В=3 Б, 4 В=4+5 Б..., вісоньку...,
 5 Батенька прохала:
 6 В=7+8 Б.
 7 Кого въ дружки прийняти?“
 8 — Бери, доненько, чини, доненько,
 9 Усе свою родиненьку.
 10 Садови, доненько, свише.
 11 В=15 Б.

(Быть рук. сб. Терещенко, т. 2, стр. 585).

80.

- „Приснилася мені, мати, потороча въ ночи;
 Въ поторочи чорни очи, ще й рушникъ на плечи“.
 — Треба, днюю, забувати, да нехай ся не снить.
 „Якъ же, мати, забувати, коли серце болить?“

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

81.

Ой рісь оришокъ черезъ стіну
Та постелився по столу.
Красна Марьічка—дівка,

Била-би ся горілка,
Бивъ ся-бъ и медочокъ,
Ивашко порубочокъ.

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

82.

Скочу я на зитилокъ, (bis)
По руту, по барвінокъ.

Тільки мого зарібку,
Що въ городі барвінку.

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

83.

Зъ лісі горішки летіли, (bis)
Дружки горілки хотіли.

Уже рушники поторочили,
А ще горілки не пили.

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

84.

Ріжь, мати, китайки,
Застилай столи п лавки,
Бо идуть дружки — панянки.
Ой, матінко-утко,

Умивайся хутко,
Бо ми ся увивали—
Все село звоєвали.

(Изъ Сб. Кулиша, Нар. Юж. пѣсн. Метлицкаго, стр. 182).

85.

А.

- 1 А въ городі дубъ да береза,
- 2 А въ городі червоная роза.
- 3 Ой тамъ да щипала дівочка рожу,
- 4 Прийшовъ и къ ней таточко.
- 5 „Покінь, доню, да рожу щипати,
- 6 Хочуть тебе за нелюба оддати“.
- 7 — Я нелюбого зроду не любила,
- 8 На туймъ місці камень положила;
- 9 Однѣ лежить, другі повотився,
- 10 Щобъ нелюби близько не сядився.
- 11 А въ городі дубъ да береза,
- 12 А въ городі червоная роза,
- 13 Тамъ дівочка да рожу щипала,
- 14 Прийшла и къ ёй да мамочка:

- 15 „Покінь, доню, да рожу щипати,
16 Хочуть тебе за любого оддати“.
17 — Я любого изъ роду любила —
18 На тунімъ місці перстень положила;
19 Одинъ лежить, другі покотився,
20 Щобъ мленькі близенько сядився.

(С. Домжани, Черниговск. губ., Новицкій).

В.

- 1 Б=1 А... за городомъ...; 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 В=4 А, 5 Б=5 А.
6 Хочу тебе, доню, Ивашку оддати“. 8 Куди пошла перстень покотила,
7 — Ой я ёго сама полюбила, 9 А де сіла, другій положила.

(Чернигов. губ., Новицкій).

Молодая нѣсть къ жениху, „хусткою“, молодої въ ней нѣсть „грошима“ (30 к. и больше). Дѣвушка даетъ при этомъ жениху нестрій платокъ, а тестю и дружку бѣлий, тещѣ — „намітку тонку“ собственной работы. Кроме того (на заручинахъ) „червону квітку“ къ шапѣ молодого. А еще прежде, въ началѣ вечера, невѣста подходитъ къ жениху, несетъ на тарелѣ рюмку съ водкой, въ которой лежитъ кольцо. Она падаетъ черезъ столъ молодому (потому что онъ уже сидитъ тамъ), онъ выпиваетъ водку, а кольцо надѣваетъ на руку ¹⁾.

Въ этотъ вечеръ рѣшаютъ, гдѣ должна быть свадьба, при чемъ свать свату подаютъ руки; ктонибудь третій перебиваетъ полою, въ знакъ того, что дѣло уже кончено, при этомъ они цѣлуются. Такимъ же образомъ поступаютъ и всѣ остальные: сваха относительно свахи, невѣста — жениха и т. д., кто только есть въ хатѣ ²⁾. Въ этотъ вечеръ дѣвушки и парни гуляютъ иногда до бѣлаго дня или у невѣсты, или идутъ „на вечерки“ ³⁾.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ женихъ, при входѣ въ домъ родителей, въ день зарученъ, — кладетъ три земныхъ поклона, цѣлуетъ образа, цѣлуетъ въ руку отца и мать невѣсты, а невѣсту въ лицо ⁴⁾.

Въ другихъ мѣстахъ этотъ обрядъ дѣлается нѣсколько иначе. Такъ на-примѣръ, въ Липецкой слободѣ Харьковской губерніи, молода со старшею

¹⁾ Радомысль, Киевск. губ.

²⁾ Туровъ, Моз. у.

³⁾ Гостомль.

⁴⁾ Руданскій.

дружкой, какъ и вездѣ, ходитъ звать гостей, а со стороны жениха идетъ или его сестра или тетка, или другая какая родственница.

Гости собираются прежде къ невѣстѣ. Отецъ и мать поднесутъ имъ по рюмкѣ, по другой, закусятъ, посидятъ немного, покалякаютъ; послѣ хозяйинъ наиболѣе уважаемыхъ приглашаетъ къ своему будущему родственнику.

„Ну, добрі люди, милости просимъ до мого свата“.

Всѣ идутъ въ домъ жениха, остается только дома молодая съ друзьями и лѣпятъ вареники боярамъ. Случается, что въ шутку дружки налѣпятъ варениковъ съ хрѣномъ, съ солью, съ мукою, съ орѣховыми скорлупами и т. п. У молодого въ это время играетъ музыка. Когда гости усядутся, женихъ на тарелкѣ подноситъ имъ по рюмкѣ водки, а они бросаютъ ему на тарелку деньги на дорогу. Отецъ и мать молодого со сватами и гостями остаются дома, а молодой съ боярами и свахами идутъ къ молодой на вареники. Приходятъ къ молодой и ждутъ у дверей. Если вареники еще не готовы, то они въ сѣняхъ или на дворѣ ожидаютъ, не смотря ни на какой морозъ или дождь. Когда вареники готовы, молодая выходитъ къ гостямъ и проситъ ихъ въ хату, говоря:

„Милости просимъ на батьківъ курінь“.

Женихъ идетъ впередъ, а за нимъ и всѣ остальные. Женихъ подаетъ невѣстѣ въ гостинець хлѣбъ. Всѣ гости садятся за столъ, а молодой стоитъ у порога, пока всѣхъ не обнесутъ водкой. (Эта обязанность возлагается на тетку или сестру молодого). Послѣ онъ садится; подаютъ вареники. Если кому попадется вареникъ „съ підманомъ“, онъ бросаетъ его на дружкѣ.

Въ сѣняхъ въ это время играетъ музыка; дружки танцуютъ. За варениками слѣдуетъ ужинъ; послѣ ужина какое нибудь лакомство — орѣхи или пряники. Молодой ставитъ свою водку. Послѣ всѣ танцуютъ. Немного погодя, женихъ оставляетъ компанію и отправляется домой за тещей. Придя домой, онъ цѣлуетъ руки у тестя и тещи. Теща его спрашиваетъ:

„Ну, що, сянку, чи добре вамъ було? Чи нікто не обідивъ, чи все благополучно?“

— Усе, мамо, слава Богу.

Если еще старики не поужинали, онъ ожидаетъ. Послѣ ужина, всѣ еще не надолго садятся, „щобъ роі, або старости сідали“. Зять, наконецъ, беретъ тещу и ведетъ ее домой, а всѣ гости, исключая тестя и родственниковъ, расходятся по домамъ. Передъ уходомъ отца жениха, свать ему говоритъ:

„Ну, свату, милости просимъ завтра до мене на пораду; — похмеляюсь, заразомъ“.

Послѣ отецъ невѣсты идетъ домой, къ нему идетъ и вся родня. Здѣсь посидятъ немного и расходятся. Ихъ провожаетъ женихъ. Потомъ вся семья вмѣстѣ съ молодымъ садится ужинать. Поужинавши, тесть говоритъ зятю:

Ну, теперь, моя дитино, иди спать въ дочкою“.

Молодой съ молодою уходятъ въ комнату или въ какое либо другое мѣсто. Утромъ мать или сестра невѣсты идетъ будить ихъ, говоря, что уже пора „снѣдать“ позавтракавши, молодой уходитъ домой¹⁾.

Если женихъ съ другого села и остается ночевать у невѣсты, то обязанъ на другой день утромъ, вставши, немедленно отправиться въ какой либо чужой, знакомый домъ, гдѣ ожидаетъ своихъ родителей; въ случаѣ если они не пріѣхали вмѣстѣ съ нимъ²⁾.

Когда пріѣдутъ къ молодой, останавливаются передъ порогомъ. На встрѣчу имъ выходятъ родители невѣсты съ хлѣбомъ и водкою. Выпивши по рюмѣ, входятъ въ хату всѣ „заручники“, т. е. всѣ пріѣхавшіе съ женихомъ.

Дружка вноситъ въ хату кошель съ пирогами, на кошелѣ висятъ башмаки и чулки молодой, перевязанные „кусникомъ“ (красной ленточкой). Дружка эти подарки вручаетъ невѣстѣ. Дружка въ застольную стѣну вбиваетъ три гвоздя (или колка), вѣшаетъ на нихъ холщевое полотенце, а подъ нимъ икону. Молодая между тѣмъ затыкаетъ за поясъ молодому бѣлый платокъ, за что отъ него получаетъ деньги. Всѣмъ находящимся даютъ хустки или рушники. Дружокъ беретъ на палку рушникъ или хустку и говоритъ:

„Десь тутъ бувъ нашъ панъ млодий, а то просить панна млода на першій марципанъ, а жеби то було прийнято зъ ласкою зъ охотою и зъ подзенькованемъ“.

На это принимающій подарокъ отвѣчаетъ:

„Дякую навперудъ Богуві Святому, й батькуви й матери, млодий и млодому и тому, что сидитъ у столу и тобі дружбу за твою услужку“.

Затѣмъ дружка даетъ молодымъ „платъ“ (большой платокъ) въ руки и самъ, взявши его за другой конецъ, ведетъ ихъ за столъ „на посадъ“, за ними садятся всѣ заручники.

¹⁾ Липецкая слобода.

²⁾ Хорошанка, Бѣльск. у., Сѣдлец. губ.

Когда дружок ведет молодых на свадьбу, то поет „Царю Небесный“, за ним женщины поют: „Налинув соколъ изъ чужої стороны“. Ужинають очавъ поздно, иногда на разсвѣтѣ, и расходятся по домамъ.

Розглядини.

Розглядини наступаютъ на другой или третій день, онѣ называются еще умовини, ду(о)мовини или еще *печолядини*. Родня молодой идетъ къ молодому съ цѣлью узнать, богатъ ли онъ.

„А може ти, свату, не маєшъ ничего?“

Заходятъ въ гумно, въ хлѣвъ, въ огородъ; посмотрятъ воловъ, лошадей, овецъ, вуръ, гусей; спросятъ много ли земли, однимъ словомъ осматрять все хозяйство. Условиваются изъ сколькихъ лицъ долженъ состоять свадебный поѣздъ, сколько молодой долженъ дать подарковъ сторонѣ невесты, сколько долженъ заплатить брату невесты за мѣсто, когда приѣдутъ отъ вѣнца; кромѣ того долженъ обѣщать дать еще брату подарокъ, напр. складной ножъ, а сестрѣ невестиной нѣсколько аршинъ лентъ за то, что „прише молодому вѣновъ“. Тещѣ жениха обѣщаетъ рантовые новые сапоги, 5—10 очікѣвъ, черевики, а тестю барановыя рукавицы.

„Якъ будуть чоботи, черевики, такъ бери три свитилки, дві свашки, боярѣвъ пѣять, и старостѣвъ два, и дружкѣвъ два, и візнику“. А если чобѣтъ и черевикѣвъ нѣтъ, такъ поѣздъ бываеъ меньше. Теперь же условиваются по сколько душъ „братъ на коні“ (сажать на возъ), сколько на вінку¹⁾.

Послѣ заключенія условія, выпьютъ, закусятъ и расходятся. Вернувшись домой, говорятъ дочеря:

„Гарні люде, цюстроїни до ладу и волики естѣ, и овечята естѣ, и конячки мають; а якъ Богъ дастъ, то и щастя тобі за нимъ буде“.

Торочини.

Въ пятницу, подъ-вечеръ²⁾ женихъ и невеста принарядившись идутъ въ село собирать себѣ дружбъ и дружекъ. Женихъ, войдя въ хату, послѣ привѣтствія владетъ на столъ калачъ и, обращаясь къ хозяйкамъ, говоритъ:

— Я васъ буду просити, пуститъ своего Хведора за дружбу!

¹⁾ Лубны.

²⁾ Ущицк. у. Под. губ.

„Спасибі, що не кураетесь“, отвѣчаютъ домашніе. „Збирайся, Хведоре, та йди зъ Ивановъ“.

Тоже самое дѣлають и невѣста. Когда женикъ собереть такимъ образомъ известное число дружбъ, а невѣста — дружекъ, они, вмѣстѣ со званными, отправляются по своимъ домамъ, при чемъ дружки и дружбы должны каждый выходить изъ дому съ хлѣбомъ.

Прійдя домой, невѣста просить дружекъ садиться за столъ и дать имъ „торочити рушники“, т. е. каждой дѣвушкѣ дать въ руку иглу и нитки, по два-три рушника и по куску „тороковъ“ *) которые она должна пришить въ концамъ рушника. Потомъ, когда сама невѣста усядется за столъ посреди дружекъ, то старшая дружка (та, которая сидитъ по правую сторону) обращается въ старостѣ невѣсты со словами:

„Мос-пане, браци, мос-пане, старосто!“

— Радимъ слушаць, отвѣчаетъ староста.

„Благословили заручини, благословить и рушники торочини“.

— Най Богъ благословить.

„По втурні“.

— Най Богъ благословить.

„По третему“.

— Най Богъ благословить.

Послѣ этого дружки начинаютъ пѣть:

86 **).

Благослови, Боже, и отецъ, и мати
Своему дитяти рушники торочити.

Потомъ продолжаютъ:

87.

Не була жъ бо я вдома (bis)

На своїхъ заручинахъ—

Я въ полю жито жала, (bis)

Въ сосѣди почувала.

Прийшовъ до мене батенько: (bis)

— Иди, доню, до дому

*) Тороками называютъ куски полотна, которые были прикрѣплены въ качалкамъ веретена на ткацкомъ станкѣ. Они остаются съ длинными висящими нитками; пришиваются на свадьбахъ въ рушникамъ какъ для красы, такъ и для того, чтобы увеличить длину рушника (которые часто бываютъ коротки), чтобы лучше было ими перевязывать дружбівъ, бояривъ.

**) Эта пѣсня повторяется три раза.

Иди, доню, до дому,
Маєшь гостоньки вдома.
„Що жъ то за гостоньки?“ (bis)
— Відь нелюба старостоньки
„Сами жъ їхъ відпривляйте, (bis)
Ничого імъ не дайте“.
Не була жъ бо я вдома (bis)
На своихъ заручинахъ—
Я въ полю жито жала, (bis)

Въ сусіди ночувала.
Прийшла до мене матінка: (bis)
„Иди доню, до дому,
Иди, доню, до дому,
Маєшь гостоньки вдома“.
— Що жъ то за гостоньки? (bis)
„Відь милого старостоньки“.
— Сами жъ їхъ відпривляйте, (bis)
По рушничку імъ дайте.

Невѣста ожидаєть скорого прибытія жениха и если онъ медлить, то дружки поють:

88.

Зеленая рутонька, жевтий цвітъ— Не ідинъ за мною заплаче;
Не піду я за нелюба—піду въ світъ; Заплачуть шевці, кравці,
Перечеплю рушничокъ безъ плече— И всі храбриі молодці.

Такъ поють, пока не придетъ женихъ съ друзьями и старостами. Какъ только онъ покажется въ дверяхъ, дружки повторяютъ пѣсню.

89.

Зеленая рутонька, жевтий цвітъ —
Не піду я за нелюба—піду въ світъ и проч.

Женихъ со своими, поцѣловавши коровай, садятся за столъ, при чемъ каждый изъ пришедшихъ кладетъ на столъ по одному калачу. Музыка, пришедшая съ женихомъ, играетъ что нибудь грустное—Лазоря, Миколая и т. п. Дружки продолжаютъ пришивать къ рушникамъ тороки и, какъ только работа окончена, обращаются къ жениху и его гостямъ съ пѣсней:

90.

Зъ ліски горішки летіли (bis)
Дружки горілки хотіли,

Вже рушники поторочили,
А ще горілки не пили...

Староста жениха прерываетъ ихъ и говоритъ:

„Чекайте, люблята, заразъ дамъ“, и вынимаетъ изъ-за пазухи водку.
Дружки смѣются.

Сваты подаютъ старостѣ рюмку, тотъ наполняетъ ее и, обращаясь къ свату, говоритъ:

— Дай вамъ, Боже, здоровья!

„Дай и вамъ, Боже, здоровья!“ отвѣчаетъ свать.

— Дай же, Боже, въ добрый часъ загадати, а въ лучшій скінчати!

„Дай, Боже, взаємні зъ вами, отвѣчаетъ свать и начинаютъ пить.

Музыка начинаетъ играть веселыя пѣсни. Женщины, находящіяся въ комнатѣ, бьютъ въ ладоши, прыгаютъ и начинаютъ пѣть:

91.

Дай же, Боже, въ добрый часъ,

Якъ у людей такъ и у насъ.

Въ щасливую годину

Звесели родину!

Звеселися, родино,

Щобъ намъ жито родило;

Ой якъ жито, такъ й овесъ—

Звеселися рідъ увесъ!

Когда водка старосты выпита, свать ставитъ свою и велитъ подавать ужинъ. Послѣ ужина всѣ пускаются въ плясъ. Староста первый идетъ „козачка“ съ припѣвомъ:

92.

Наівшися, напившися,

Кввалтъ, хочу женитися...

Погоулявши полъ часа или часъ, всѣ дружки садятся за столъ и принимаютъ за шитье вѣнка изъ барвінку для невѣсты. Объ этомъ будетъ сказано ниже. Когда вѣнокъ готовъ, женихъ и всѣ гости расходятся по домамъ. Такъ оканчиваются *торочини*.

(Ушицк. у.).

Вильце (*вилце, ильце*), **вінки и дівічь-вечоръ**.

Въ субботу утромъ женихъ и невѣста идутъ въ церковь, гдѣ исповѣдываются и приобщаются; а послѣ богослуженія возвращается каждый въ свой домъ. Или же молодые въ этотъ день утромъ ходятъ приглашать каждый себѣ гостей ¹⁾.

Невѣста передъ уходомъ благословится у старосты и своихъ родителей. Старшая дружка подходитъ къ старостѣ и говоритъ:

„Мос-пане брате, мос-пане старосто, благословіть на село молоду виражати“.

„Богъ благословить“.

¹⁾ Борисполь, Колюськи, Ушицк. у.

— Всі три рази...

„Богъ благословить“.

Мать беретъ святую воду, кропитъ ею сначала невѣсту, а потомъ друзей, вручаетъ друзьямъ по платку калачей и тѣ отправляются въ село. Передъ уходомъ вьютъ гильце или вильце. Вильце это небольшое дерево, или, правильнѣе, большая вѣтвь, зимой всегда сосновая, а лѣтомъ изъ яблони, груши, вишни, черемухи (хотя, впрочемъ, бываетъ также вильце, состоящее изъ палочекъ). Вѣтвь эту втыкаютъ въ хлѣбъ (въ нѣкоторыхъ мѣстахъ въ коровай) и каждую вѣточку — „нагонъ“ — украшаютъ небольшими букетами „изъ калины, овса, барвінку, чернобрівцівъ“, георгинъ и другихъ цвѣтовъ¹⁾; перевязываютъ ихъ цвѣтными нитками, шолкомъ или даже лентами. Къ вѣткамъ прилѣпливаютъ также небольшія зажженныя восковыя свѣчи. Между вѣтвями „вильца“ кладутъ горсть ржи, снопки которой, какъ уже было замѣчено выше, ставятъ во всѣхъ четырехъ углахъ. Иногда вильце бываетъ такъ убрано, что и листьевъ даже не видно — одни цвѣты; оно помѣщается почти всегда на концѣ стола, противуположномъ красному углу, и стоитъ въ теченіи всей свадьбы. Въ потолокъ иногда вбиваютъ гвоздь, къ которому шнуркомъ привязываютъ верхушку „вильца“ для того, чтобы оно не упало, когда навѣсятъ на него цвѣты и другія украшенія.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ начинаетъ убирать „вильце“ отецъ невѣсты, за нимъ мать, а тамъ и всѣ остальные изъ присутствующихъ.

При этомъ друзья поютъ:

93.

А вчора зъ вечора папорошенька впала,
А въ півночи дробень дощикъ пішовъ,
А переді днемъ земля зілля забрала.
Съ чого жъ ми будемъ князеві вінець плели?
Ой е въ городі хрещастний барвінокъ,
Съ того ми будемъ князеві вінонь плели.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 4).

94.

А.

1 Благослови, Боже,
2 И отецъ, и мати,

3 Своему дитяти
4 Гилечко звити.

(Грембовль).

¹⁾ Овруч. уѣздъ.

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А.

4 Барвінковий вінокъ звѣти

(Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=4 А Намъ...

3 Сей домъ звеселити,

6 Да все тее пиво,

4 Ой ми вильце вили,

7 Зеленеє вино.

5 Да ми меду не пили,

(Маркевичъ, стр. 106).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=4 А Се...

3 Й молодого звеселити

(Сб. Метлинскаго, стр. 132).

Д.

1 Д=1 А.

2 Пречистая Споже,

3 Сіі віночки звѣти,

4 Д=3 Б.

(Сбор. Метлинскаго, стр. 137).

Е.

1 Первая вѣтка, то Ивалко,

2 Е=2 А.

3 Пречистая Госпоже,

4 Е=2 В, 5 Е=3 В.

(Lud Ukrainski Nowosielskiego, стр. 196).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=3 Е, 3 Ж=2 Г

4 На стіль постановити,

5 Ж=3 Г Весь руйдъ...

(М. Боряслоь, Переяславск. у.).

З.

1 З=1 А, 2 З=3 Е.

3 Всі свати въ хаті

4 И ти, отець, мати,

5 Сей віночокъ звѣти,

6 З=3 В.

(Рукоп. сбор. Кулиша).

И.

Благослови, Боженьку! (bis)
Та й ти, рідний батеньку,
Своєму дитятку
Віночокъ сплітати
Благослови, Боженьку! (bis)
Та й ти, рідна матінко,
Своєму дитятку,

Віночокъ сплітати.
Благослови, Боженьку!
И ти, рідний батеньку,
Та й ти, Божа мати,
Будешъ намъ помогати
Віночокъ сплітати.

(Основа, 1862, Апрѣль. Русиньськеє весілля, стр. 3).

95.

Ой въ лузі калина,
Білимъ цвітомъ зацвіла;
Пішли її друзки рвати—
Не далася ламати.

Ажъ пішла Марисенька,
Нарвала, яламала
Та й внесла до світлоньки,
Меже красні дівоньки.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 4).

96.

А.

1 До бору, старости, до бору,
2 Рубайте сосну здорову,

3 Рубайте сосоньку—дерецьце—
4 Молоді Марисі на гильце.

(С. Перейма, Балтск. у.).

Б.

1 Б=1 А бояре, 2 Б=2 А.

3 Привезіть її до дому,

4 Поставте її на столі,

5 На гильчастий, на переборчастий скатерти.

(Субботово, Чигиринск. у.).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 А, да довгу, 3 В=4 Б Ставуйте сосну...

4 На стелечку на дубовенькимъ

5 На тонесенькимъ рушничку,

6 На сребренимъ блюдечку!

(Терещенко, 2 стр. 522—523).

97.

Дайся, Иваню, чути!
Не хотять ся вінки вяти

Безъ меду, безъ горілки,
Безъ Марисеньки дівки.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 5).

98.

Вийся, віночку, гладко,
Якь червоне яблуко:

Підемо межи люди,
Наша славонька буде.
(Основа, 1862, Апрель, стр. 3).

99.

А.

1 Летивъ горностаѣ по-надъ ставъ, 4 Поплиньте ви по воді,
2 Попускавъ пір'ячко на весь ставъ; 5 Збірайте пір'ячко до пірці
3 А ви, бояри молодні, 6 Молодому до гильця.
(Грембовъ).

В.

1 Б=1 А ...черезъ садъ, 2 Б=2 А ...на весь садъ.
Та підіть, дружечки, позбірайте,
Та Марусі звивайте.
(С. Жданова, Полтавск. у.).

В.

1 В=1 А ...черезъ,
2 Золотее пір'ячко попускавъ;
3 В=3 Б ...зберите, 4 В=4 Б ...вберите.
(М. Полонное, Новоградъ-Волинск. у.).

Г.

1 На городі липа,
2 Золотомъ облита;
3 Г=3 Б ...обломите, 4 Г=4 В.
(М. Полонное, Новоградъ-Волинск. у.).

Д.

1 Д=1 Б, 2 Д=2 Б, 3 Д=4 Б;
4 Изъ якого дерева? изъ ялини, 7 Ой, де ми вили? На селі,
5 Изъ червоної калини, 8 Да посталили на столі,
6 Для своєї Марійки внягині 9 На хрещатому скатерті.
(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

100.

А.

1 Въ долину, дружечки, въ долину, 3 По хрещатий барвіночокъ,
2 По червону калину, 4 И по запашний василекъ.
(Грембовъ, Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А.

3 Хрещатий барвінокъ щипати,

4 Марусі гильце вбрати.

(Дубище, Старок. у.):

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А.

3 Ино кудрявее деревце

4 Молоді Марисі на гильце.

(С. Перейма, Балтського у.).

101.

А.

1 Всю ми долину сходили,

2 Всю ми калину зломили

3 И хрещатий барвінокъ,

6 И запашний василёкъ,

4 Кудрявее деревце

5 Молоді Марисі на гильце.

(С. Перейма, Балтск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А.

3 Півъ стога вівса висмигали,

4 Закиль своє вилечко вбрали.

(М. Солонное, Новградволинск. у.).

В.

1 Усі луги виходили,

2 В=2 А Усю...

Поки Маръєці вильце звили.

(Михайлово, Мозирск. у.).

Г.

1 А ми вильце вили, горилку пили,

2 На столику на тисовенькому,

3 А на тій скатерті переборчастий,

4 Г=1 В, 5 Г=2 А Червону...,

6 Молодий Марисці вильце вили.

(Макишинь, Гор. у.).

Д.

1 Да всі жъ ми сади виходили,

2 Да всі жъ ми вишенькы вигляділи,

- 3 Одну вишеньку злюбили,
4 Да й той вершокъ зломил
5 Д=1 В, 6 Д=3 Б, 7 Д=1 Д.
8 Хрещатий барвінокъ вирізали
9 Да таки ми Марусі вільце звил.

(Новицкій).

Е.

- 1 Яєъ ми Марусі вильце вил,
2 Е=1 В То..., 3 Е=5 Г, 4 Е=9 Д.

(Народн. южн. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 135).

Ж.

- 1 Ж=1 Е Ой коли..., 2 Ж=1 В,
3 Зеленого явора вирубали,
4 Червону ю калиноньку вилмали,
5 Ж=8 Д... вищивали,
6 Ярю ю рутоньку вирізали,
7 Ж=3 В.

(Рукоп. сборн. Кулиша).

102.

Коло світлоньки, коло нової, *)
Коло світлоньки, коло нової
Тамъ соловейко облітає, у світлоньку
У світлоньку заглядає —
Тамъ галочки гніздечко вьють,
Тамъ галочки гніздечко вьють.
— Вийте, галочки, собі й мені,
Вийте, галочки, собі й мені,
Собі звийти зъ рути, зъ м'яти,
Мені звийте съ пір'ячка.
Коло світлоньки, коло нової,

Коло світлоньки, коло нової,
Тамъ Маруса об'їзжає,
Тамъ Маруса об'їзжає,
Въ оконечко заглядає,
Въ оконечко заглядає —
Тамъ дівочки вилечко вьють,
Тамъ дівочки вилечко вьють.
— Вийте, дівочки, собі й мені,
Вийте, дівочки, собі й мені,
Собі звийте зъ рути, зъ м'яти,
Мені звийте зъ барвіночку.

103.

Гильце-дереvence зъ ялини,
Изъ червоної калини,
Изъ хрещатого барвінку,

Изъ пахнючого васильку!
Гильце-дереvence—ялина,
Відъ верха до спада калина!

*) Послѣ каждаго нечетнаго стиха слѣдуетъ припѣвъ: „та рано, рано!“, послѣ четнаго: „та ранесенько!“

104.

А.

1 Якъ гильце вяли,	7 До насъ гильця вити,
2 Та й горілку пили;	8 Бо ми зов'ємо сами
3 Коло барилочка	9 Краще, якъ зъ вами,
4 Стоить горілочка,—	10 Зъ серпками, зъ цибалами,
5 А намъ не дали.	11 Зъ хорошими боярами.
6 Не йдуть молодці,	

(С. Шиндеровка, Каневск. у., Київск. губ., зборн. Метлинського, стр. 183).

В.

1 В=6 А, 2 В=7 А, 3 В=7 А

- 4 Зъ ясними соколами,
- 5 Зъ чорними галочками,
- 6 Зъ красними панночками.

(Чернигов. губ., Новицкій, Щаснова, Ков. у.; с. Лементаровка, Сосниць. у.,
взъ сб. Кулиша).

105.

Чи багать Марусинъ батько?
Зародила пшениченъка да й на новині,
Густі вони въ полі,
Високи стоги на гумні,
Вще вилечокъ на столі.

(Юривовка, Новгородсьв. у.).

106.

Шийся, віночку, гладко, (bis)
Якъ солодкеє ябко!

Якъ підешъ меже люди
Слово друженькеє буде.

107.

Зъ віми на весну походить,
Ивашко городецъ городить,
До него Марина виходить:
— Городи, Иваню, городецъ,
Бедемо садми барвінець,
То тобі, то мені на вінець.

Ой скочила Марисенька въ огородець,
А за нею Ивашко молодець;
Ой скочила Марина на хвильку,
Нарівала запаску барвінку,—
Тіль ть (?) се присівку.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 3).

108.

Шла Маруся барвінковий віночокі, (bis)
Покотила намъ у вишневий садочокъ:
— Ой вінку, вінку, ой ти мій тяжкий жалю! (bis)
Вже ся съ тобою, батеньку, разлучаюсь; (bis)
Вже ся съ тобою, Івашку, излучаюсь!

(Новицкій).

109.

Ой у полю та овесъ рясний, (bis)	Якъ я піду за нелюба, (bis)
А у саду виноградъ красний.	То не цвіти, виноградъ, красно, (bis)
Виноградъ, виноградочку! (bis)	Не роди, виноградъ, рясно!
Просю тебе на порадочку,	А якъ піду за милого, (bis)
Просю тебе, та порадъ мене! (bis)	То цвіти, виноградъ, красно (bis)
Тільки прошу, не зрадъ мене!	И зароди ягідокъ рясно.

(С. Козюшки, Ушниц. у.).

110.

Пусти мене, мій батенько, на гору тую—
Нехай же я на тій горі погуляю
И цвіточку на квіточку нащипаю,
Хвіялочокъ на віночокъ назриваю.
— На що жъ тобі, дітя мое, сей синенький цвітъ,
Що вже тобі, дітя мое, завъязаний світъ!

(Гадяч., сб. Меглинскаго, стр. 188).

111.

Ой на горі, полудвітки процвітають,	— Ой піду жъ я, мій батеньку,
Ни одной долинки не минають.	На круту гору погуляю
Дочка въ батька прохалася:	И квіточокъ назриваю.

(Гадяч., сб. Меглинскаго, стр. 188).

112.

Похилоє да дерево ялина,
Покірие дитяточко Марусенька!
И отцю, и матці у ниженьки поклонилась,
И дрібними слізюньками да й облилась

(Новицкій).

113.

Похилое дерево да ялина,
Покірне дитяточко да Иванко!
Отцю п матці у ніженьки поклонився,
И дрібними слізюньками да облився.

(Новицкій).

114.

1 Половину гильця ввили	5 Якої?—оковитої,
2 И горілки не пили.	6 Для мене працѣвитої
3 Марусю, серце!	7 — Якої?—сокоденъкої,
4 Дай горілки зъ перцемъ.	8 Для мене молоденької.

(С. Дубище, Стар. у.).

115.

Ишовъ Ивашко на посадъ,	Изь долею щастливою,
Стричае ёго Господъ самъ	Изь доброю годиною.

(Новицкій).

116.

Ой чія то дружина,	Изь скрипками, зъ цимбалами,
Кругомъ діжи ходила,	За молодими да боярами?

(Новицкій).

117.

Коли-бъ я знала, коли-бъ я відала,
Що елечко буде,
То-бъ я послала свого батенька
Та въ лугъ по калину.
Да батенько пійшовъ, калини не найшовъ,
Безъ калини прійшовъ.
— Да стоїть, донечко, калина въ долині
Сильная, зелена;
И вітеръ не віє и сонце не гріє,
Калина не зріє.

Тоже покуть матери, брату и сестрѣ, а за тѣмъ:

Коли-бъ я знала, коли-бъ я відала,
Що елечко буде,

То-бъ послала свого милого Ивася
Да у лугъ по калину.
Та Ивасикъ пійшовъ, калину чайшовъ.
Сильную, червону:
Вітеръ віє и сонце грає,
И калина зріє!

(Сборн. Метлинскаго, стр. 185).

118.

А.

1 Якъ ми гильце вили,	3 Гильця допивали —
2 Горілки не пили;	4 Медъ, вино розливали.

(Новицкій).

В.

1 В=1 А Ми вилечко.
2 Да горілочку пили,
3 В=3 А,
4 Гарілочку допивали.
5 Дайте-жъ намъ музички,
6 Пуйдемо, погуляємо.
(Черниговск. губ.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,
3 Ходімъ до криниці,
4 Напьемось водиці!
(Сборн. Метлинскаго, ст. 183).

119.

Соколенько да не вилети,	Соколонько — да по галочку,
Ивашко да не виходи!	Ивашечко — да по Марусеньку.

(Новицкій).

120.

Уже лужечки, бережечки вода поняла
Молодую Марусю журба обняла.
Молоденькій Ивашко музики найма,
Молоденькій Мані тугу розважа.
Молоденька Маня все плаче, рида:
„Не плачь, не плачь, Марусю, — теперъ ти моя!“

Чи ми-жъ тобі, Марусенько, не казали,
Чи ми твого серденьтка не втішали?
Не йді, не йді, да до броду по воду,
Та не слухай голубоньківъ, де рано гудуть:
Вони твоє дівовання въ поле занесуть!
Вони тебе молодую да израдять, —
Одъ батенька до свекорка переманять,
Изъ дівчини въ молодицю нарядять!

(Народ. юж. пѣсни Метлинскаго, стр. 136 и 137).

121.

— Ой вуди-жъ ти, Марусю, походила;
Що ти собі Ивасенька полюбила?
„Ой ходила, подруженьки, зъ гиръ на поділь,
Тимъ я ёго полюбила, що судився мій“.
— Да кому-жъ ти, Марусю, кланяешся зтихенька,
Що у тебе да матічка нерідненька?
Єсть у полі да билина зелененька,
А въ Марусі та матінка не рідненька...
„Я чужий чужині клонюся,
А своєї матусі не лождуся!“

(Народ. южнор. пѣс. Метлинскаго, стр. 136).

122.

А въ віру, въ вірочку, Золоте піро втера.
На жовтімъ пісочку, Играй, не грай, добре,—
Щука-риба гра, Звили гилечко добре!

(Народ. южнор. пѣс. Метлинскаго, стр. 136).

123.

Да не сами ми елечко вили:
Звили елечко два донці,
Да й поставили на стольці.

(Нар. южн. пѣсни сбор. Метлинскаго, стр. 136).

124.

А ми тута илечко звили, Ой на столі-престолі,
Извили илечко въ рутянці, На тонесенькимъ,
Привезли орханці, На білесенькимъ скатерті.

(Гостомль, Кіевск. у.).

125.

Попались ми въ діло
Намъ личво замарніло...

На Бога ви гляньте,
Намъ горілки дайте.
(Гостомль, Кіевск. у.).

126.

Усе діло поробили,
Горілки не пили,

Підемо до криниці,
Нап'ємось водиці.
(Гостомль, Кіевск. у.).

127.

Знати, Марусю, знати,
Що не рідная мати;

Вийшла зъ сорома зъ хати,
Щобъ горілки не дати.
(Народ. юж. п'єс. Метлинскаго, стр. 133).

128.

Дружба ножа не мае,
Намъ хліба не врае;

Дайте му колодача,
Най намъ врае калача.
(Основа, 1862, Апр., стр. 6.)

129.

Ой чи есть ясний місяць на зорі,
Ой чи есть господарь на дворі,
Чи викупить елечко на столі?

Щобъ нашъ коровай ясенъ бувъ,
Щобъ нашъ молодий вресенъ бувъ!
(Черниговск. у.).

130.

Хто-жъ сему велечку господарь,
Щобъ сее велечко викупавъ?
Ой намъ же плати небагато —

Ой бочка меду и вина дві
Отъ вамъ велечко на столі.
(Новицкій).

131.

А.

1 Ой, старосто, сердце,
2 Викупи собі гильце,
3 Не за велику плату —
4 За горілки квартиру.

5 Якъ не будешъ викупляти,
6 Понесемо продавати;
7 Продамо — не продамо,
8 Старості сорома задамо.

(С. Перейма, Балск. у.).

В.

- 1 Казавъ староста вилце вить,
2 А теперъ не хоче викупить.
3 Б=1 А, 4 Б=1 А,
5 И вилечко вили, 8 Коло барила...
6 Й горілочки не пили; 9 А намъ не дали.
7 Горілочка, якъ віточка;

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 А я, дружбонько, старшій всіхъ,
2 Звивъ собі вилечко краще всіхъ,
3 В=1 А, 4 В=2 А,
5 Не за велику плату —
6 За горілки кварту.

(Грембовль).

Г.

- 1 Г=1 А, О... Марисю... 2 Г=2 А,
3 За велику втрату,
4 Г=6 В.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А... матінко..., 2 Д=2 А,
3 За нашу ласку,
4 Ставъ горілки пляшку.

(Гостомль, Кіевск. губ.).

Е.

- 1 Е=1 А Дружбоньку..., 2 Е=2 А.
3 Съ червоної калини,
4 Дли вашої дитини.

(Подольск. губ.).

132.

Ой по-підъ лісокъ, лісокъ,
Припавъ дрібненький сніжокъ.
Мариня походила,
Слідоньки поробила.

Засіли на нюю ловці
Рапштовецьки хлопці,
Коники потопили —
Марині не зловили.

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 5).

133.

Зацвіли фіялочки, зацвіли,
Всю гору крутую окрили,
Ино стеженька маленька,
Куди ходила Мариса молоденька;
За нею батенько слідою.
„Не ходи, батенько, за мною —
Не маю я порадоньки зъ тобою“.
Зацвіли фіялочки, зацвіли,
Всю гору крутую окрили;
Ино стеженька маленька;
Куди ходила Мариса молоденька,

За нею матінка слідою.
„Не ходи, матінко, за мною,
Не маю я порадоньки зъ тобою“.
Зацвіли фіялочки, зацвіли,
Всю гору окрили,
Ино стаженька маненька,
Куда ходила Маруса молоденька,
За нею Иване слідою.
„Ходи, ходи, Иваню, за мною,—
Маю я порадоньку зъ тобою“.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 3).

134.

Да ти, барвінку, рісь, рісь,
Що такий красний вирісь.
— Я въ лісі при кивниці,
При студений водиці;
Мене вода підходила,

Мене вона холодила;
Прийшовъ часъ годненька,
Вирізала княгиненька,
Молодая Марпсенька.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 3).

135 *).

А.

1 Слала зоря до місяця:
2 — Ой місяцю, товаришу,
3 Не заходь ти раній мене,
4 Зайдемо обое разомъ,
5 Освітимо небо й землю,
6 Зрадується звірь у полі,
7 Зрадується гость у дорозі!
8 Слала Марья до Иванка:

9 „Ой Иванку, мій сужений,
10 Не сідай ти на посаду,
11 На посаду раній мене;
12 Сядемо обое разомъ,
13 Звеселемо ми два двора:
14 Ой первий двіръ—батька твого,
15 А другій двіръ—батька мого.

(Маркевичъ, стр. 117).

В.

1 В=і А,
2 Рано, рано, ранесенько!
3 Місяченьку, мій братіку,

*) Эта же пѣсня у Терещенко. (Быть рус. народа, Т. 2, ст. 578), съ тою разницею, что тамъ послѣ нечетныхъ стиховъ—„рано, рано!“, послѣ четныхъ—„ранесенько!“.

4 Б=3 А... напередъ..., 5 Б=2 А, 6 Б=4 А, 7 В=5 А, 8 Б=2 А,
9 Б=6 А Якъ стряхнеться..., 10 Б=7 А, 11 Б=2 А, 12 Б=8 А, 13 Б=2 В,
14 Мій Івашку, мій друже вірний,
15 Б=11 А... напередъ мене, 16 Б=2 В, 17 В=12 А, 18 Б=13 А...
отця й неньку, 19 В=14 А Усю родиненьку, 20 Б=2 Б.

(Народ. кж. гбс. Метлинського, стр. 184).

136.

Ой ходила Марисенька по саду,
Та посадила садъ - виноградъ до ряду,
Поливала го ситою,
Просила батенька просьбою:
— Запирай, батеньку, воритця,
Не пускай Івасенька молодця,
Бо приїде Івасенько зъ боярами,
Та й витопче садъ-виноградъ кониками.

(Основа, 1862 г., апрѣль, стр. 5).

137.

А.

1 Котилося яблучко съ Шайгорода,
2 Привачалося підъ ворота.
3 Чи тутъ, чи не тутъ бубни бьють, —
4 А въ нашому дому гильце вьють.

(С. Калюски, Ушиц. у., Подольск. губ.).

В.

1 Б=3 А Въ бору, на валу..., 2 Б=4 А.
3 А въ якого дерева? — Зъ ялини, 5 Зъ запашнаго васильку,
4 Зъ червоної калини, 6 Зъ хрещатого барвінку.

(М. Полонное, Нов. Волынк.).

138.

А.

1 Ой ти, душенько наша Марусю!
2 Та летять галочки у три рядочки, —
3 Зозуленька попереду.
4 Та всі галочки по лугамъ сіли, —
5 Зозуля — й на калині;
6 Та всі галочки защебетали, —

- 7 Зовуля закувала.
- 8 „Да чого ти куєшь, чого жъ ти жалуєшь,
- 9 Сивая зовуленько?
- 10 Чи жаль же тобі темного лугу,
- 11 Чи гіркої калини?“
- 12 — Та не жаль же мені темного лугу,
- 13 Ні гіркої калини,
- 14 А жаль же мені тні тополі,
- 15 Що росте й у полі.
- 16 Та де я літаю, та де я буваю,
- 17 На тополі спочиваю...
- 18 Та йшли дружечки у три рядочки, —
- 19 Маруся й попереду;
- 20 Та всі дружечки по лавкахъ сіли, —
- 21 Маруся на посаді;
- 22 Та усі дружечки та й заспівали, —
- 23 Маруся й заплакала.
- 24 „Та чого жъ ти плачєшь, чого жалуєшь,
- 25 Молода й Марусенько?
- 26 Чи жаль же тобі батенька свого,
- 27 Чи подвір'ячка ёго?“
- 28 — Та не жаль же мені батенька свого,
- 29 Ні подвір'ячка ёго,
- 30 А жаль же мені коси - руси
- 31 И дівочької краси.
- 32 Та косу росплетуть, косу подобгають —
- 33 Всі гуляння й минають;
- 34 Та шо жаль на миленького,
- 35 Що не давъ вінъ мені віночка звити,
- 36 Въ віночку походити *).

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

- 1 Б=2 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А, 4 Б=5 А, 5 Б=6 А, 6 Б=7 А,
7 Б=7 А, 8 Б=8 А, 9 Б=9 А, 10 Б=10 А, 11 Б=11 Б, 12 Б=12 А,
13 Б=13 А.

- 14 Тільки мені жаль на соколочка,
- 15 Що зігнавъ зъ дворочка;
- 16 Що не давъ мені гніздечка звити,
- 17 Ні въ нѣму поседіти“.

*) Пѣсня эта поется также на „Дівачъ-вечорі“ и въ воскресеніе за столомъ.

18 В=18 А, 19 В=19 А, 20 В=20 А, 21 В=21 А, 22 В=22 А,
23 В=23 А.

(С. Перейма, Балтск. у.).

В.

1 В=2 А, 2 В=3 А, 3 В=4 А... на вишенькахъ..., 4 В=5 А, 5 В=6 А,
6 В=7 А, 7 В=8 А, 8 В=9 А, 9 В=10 А, 10 В=11 А Чи вишневого
саду? 11 В=12 А, 12 В=13 А Ні вишневого саду, 13 В=14 А... калини,

14 Що въ лузяхъ процвітає.

15 Я въ лузі днюю, въ саду ночую,

16 На калині зимувати буду:

17 В=18 А, 18 В=19 А, 19 В=20 А, 20 В=21 А... на покуті,
21 В=22 А, 22 В=23 А, 23 В=24 А, 24 В=25 А, 25 В=26 А, 26 В=27 А,
27 В=28 А, 28 В=29 А, 29 В=30 А, 30 В=31 А Паняньскої...

31 Я въ косі хожу, восоньку держу,

32 Косою й вграшаюся.

(Щасновка, Козелець. у.).

Г.

1 Г=2 А, 2 Г=3 А,

3 Дай посіли галочки въ лузі,

4 Г=5 А, 5 Г=6 А, 6 Г=7 А, 7 Г=18 А, 8 Г=19 А.

9 Посіли дружечки по лавці

10 Г=21 А,

11 Всі дружечки пісні заіли,

12 Г=23 А, 13 Г=28 А, 14 Г=29 А, 15 Г=30 А, 16 Г=31 А.

(Макашинь, Черниговск. у., Новицькій).

Д.

1 Д=2 А Що... рядъ по рядочку, 2 Д=3 А... попередочку, 3 Д=4 А...
на гильмі сіли, 4 Д=5 А, 5 Д=6 А, 6 Д=7 А, 7 Д=18 А... рядъ по ря-
дочку, 8 Д=10 А... по передочку, 9 Д=20 А... за столомъ..., 10 Д=21 А,
11 Д=22 А... пісеньки співають.

12 Марусенька сильно ридає.

13 Д=24 А, 14 Д=25 А, 15 Д=26 А, 16 Д=27 А, 17 Д=28 А,
18 Д=29 А, 19 Д=30 А, 20 Д=31 А, 21 Д=8 А, 22 Д=11 А... та ка-
линоньки?

23 Я не того бую, що дуже жалую,

24 Д=13 А Та... калиноньки,

25 Я того бую, що відъ васъ отстаю,

26 Мої чорні галочки!

(Народ. вж. п'єс. Метлинського, стр. 151 и 152).

Е.

- 1 Е=8 А, 2 Е=9 А, 3 Е=10 А, 4 Е=11 А, 5 Е=12 А, 6 Е=13 А...
червоної..., 7 Е=14 А... куванечка,
8 Изъ раннёго вставанечка:
9 Я рано кую, я рано кую,
10 На калині почую;
11 Е=14 А.
12 Що на чистому полі
13 Е=16 А, 14 Е=17 А.
15 А теперъ истято и гилле забрато —
16 Нігде сісти, да й одпочити.

(Народ. вж. п'єс. Метлинського, стр. 153).

Ж.

- 1+2 Ж=2 А Летілі..., 3 Ж=3 А, 4 Ж=4 А, 5 Ж=5 А, 6 Ж=6 А,
7 Ж=7 А.

- 8 Иде Маруся попередъ,
9 А всі дружечки за нею;
10 Ж=20 А, 11 Ж=21 А, 12 Ж=22 А, 13 Ж=23 А.

(Lozin'ski, стр. 40).

З.

- 1 З=1 Д Летять... 2 З=3 А, 3 З=4 А Усі... на лузі..., 4 З=5 А,
5 З=6 А, 6 З=7 А,
7 Чого возуля, чого сизая,
8 Жалібно куешъ?
9 З=11 А,
10 Чи въ лузі калинонькі?
11 З=12 А, 12 З=10 З Ні..., 13 З=14 А... чистого поля,
14 А въ полі тополеньки.
15 З=16 А Що..., 16 З=17 А, 17 З=7 Д, 18 З=19 А, 19 З=22 А,
20 З=23 А,
21 Чого Марусенько, чого дівонько,
22 Плачешъ жалібно?
23 З=26 А, 24 З=27 А, 25 З=28 А, 26 З=29 А, 27 З=30 А Да...
русої коси, 28 З=31 А Та дівочої...

И.

- 1 А въ три рядоньки летять галоньки,
2 И=3 А, 3 И=4 А, 4 И=5 А, 5 И=6 А, 6 И=7 А, 7 И=10 А,
8 И=11 А, 9 И=12 А, 10 И=13 А, 11 И=12 В, 12 И=14 Б, 13 И=18 А

А идуть..., 14 И=19 А, 15 И=20 А, 16 И=21 А А... на посаги, 17 И=22 А, 18 И=23 А, 19 И=24 А, 20 И=25 А. 21 И=26 А... неньки старої, чи батенька старого, 22 И=27 А, 23 И=28 А... ни неньки старої, ни батенька старого, 24 И=29 А;

25 Ино мені жаль росіі коси,

26 И=31 А.

(Подольск. губ.).

139.

Ходила дівочка по полю,
Звила собі віночокъ въ коколю.
— Носи, носи, дитя моє,
Сей віночокъ да до вечора;

У вечері дружеамъ отдаси, —
Вони твій віночокъ розвівають,
Вони тобі, дитя моє, жалю завдадуть!

(Народ. вж. п'єс. Метиньскаго, стр. 138).

140.

Пливе утонька безъ утеняти,
На море почувати,
А проти єї сизий селезень
Съ гарними косицями:
„Ой постой, постой, утко!
Да не пливи хутко,
Що-сь тобі за вість скажу:
Бувъ я на ставку,
Чувъ я славоньку,
И про тебе, сиру утоньку.
Да плетуть сітки
Да на твої дітки
И про тебе, сира утонько“.
— Да нехай же плетуть
И преплітають,
Я жъ того не боюся:
Я на дно порну,
Я сітки иорву
И діточовъ повипускаю.
Идуть дружечки
У два рядочки,
А Маруса — посереду;
А проти єї молодий Андріечко,
Зъ своїми боарями:

„Ой постой, постой, Марусенько!
Що-сь тобі за вість скажу:
Бувъ я на місті,
Чувъ же я вісті
Про тебе, молода Марусечко.
Да купують чепці
Й кибалочки
Да на твою головоньку“.
— Да нехай купують,
Да нехай торгують,
Я жъ того не боюся:
Я у недиленьку, да у вечери
Да у тее приберуся.
Вийди, матінко, оглиди,
Що тобі бояре привезли;
Да привезли скриню, й перину,
И молодую княгню.
— Ой, коні наші вороні,
Чи чуєте на силу,
Чи звезете княгню,
Да на тую гіроньку крутую,
Да у тую світлоньку новую?
А у тої світлонці медь-вино п'ють;
Да вже нашу Марусеньку давно ждуть.

Мати Марусеньку родила,
Місяцемъ обгородила,
Сонечкомъ підперезила,
До свекорка провозжала.
Да сказали: Марусенька—не пряха,
А матинка Марусеньки — не ткаха,
Ажъ вона раненько вставала,
Тонкі рушнички напяла,

У тихого Дніпра білила,
Молодихъ дружківъ дарила.
Да гадайте, бояре, гадайте,
Да по червонцю смагайте,
Бо теперъ годинонька не тая,
И доріженька склизькала, —
Треба нашому Івашечку чобитогъ
И золоченихъ підкявокъ.

141.

Да стоїть верба
Не рікъ, не два.
Да рано, рано!
„Не стій, верба,
Розвивайся!
Да ранесенько!
Розвий собі
Сімсотъ квітокъ,
Да рано, рано!
Сімсотъ квітокъ
И чотири;
Да ранесенько!

Всімъ боярамъ
По квіточці,
Да рано, рано!
У сімъ друзямъ
По квіточці, —
Да ренесенько!
Андріечку
Нема квітки...
Да рано, рано!
Андріечку квітка —
Марусенька дівка.
Да ранесенько!

142.

Туда идуть дружечки пишні,
Несуть вони коргву, якъ огонь;

А на той корогві листоньки —
То-жъ нашої Марусеньки мислоньки.
(Новицькій).

143.

А.

1 Да не вїй, вітру, въ розі,
2 Да завїй по дорозі;
3 Розмай мою косу,

4 Якъ літню росу;
5 Розмай да по волосу,
6 Ростели да по поесу!
(Черниговск. губ., рук. сбор. Кулиша).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Повій..., 3 Б=3 А... русу...
4 По червоному поясу;
5 Ростели по колосочку,
6 Розбери по волосочку.

(Гостомль, Кіевск. у.).

В.

- 1 Повій, вітре, дорогою,
- 2 За нашою молодю,
- 3 В=3 Б, 4 В=4 Б,
- 5 По червонимъ плечамъ,
- 6 Якъ дзісяй не розвієшъ,
- 7 То завтра ніць не подієшъ.

(Кам.-Под. губ.).

Г.

- 1 Не вїй, вітре, добровою,
- 2 Повій, вітре, да дорогою
- 3 Г=2 В, 4 Г=3 А... іі..., 5 Г=4 А, 6 Г=4 Б... поясочку, 7 Г=6 Б...
по одному...

(Народ. вж. п'єс. Метлинскаго, стр. 169).

Д.

- 1 Ой ти, душенько наша, Марусю!
- 2 Д=1 А... въ лузі, 3 Д=2 А Та повій..., 4 Д=3 А Розвій іі... 5 Д=4 Б,
6 Д=5 А Розвій... 7 Д=5 В... поясочку.

(Ждановка, Полтавск. губ.).

Е.

- 1 Не вїйте ви, вітри, изъ рожі,
- 2 Е=2 А Повійте ви..., 3 Е=3 В Рознесите..., 4 Е=4 Б... красному...,
5 Е=6 В Розберіте..., 6 Е=5 В Якъ жито...

(Бытъ русск. нар. Тер. ч. II, стр. 528).

144.

Марусенька сиріточка, а Іваншио панъ;
Було-бъ тобі да шувати такої, якъ самъ.
— Ой виїздивъ всю країну, увесь білий світъ,
Да не найшовъ такої, якъ Маруся-цвіть!

(Народ. вж. п'єс. Метлинскаго, стр. 189).

Сиротѣ повтъ слѣдующю п'єсню:

145.

А.

- 1 Зеленая та дибрівонька,
- 2 Чого въ тебе та пеньківъ много, (bis)

- 3 Зеленого й а ні одного, (bis)
- 4 Одростоньківъ ні відъ одного.
- 5 Молодая ти, дівко Марушко, (bis)
- 6 Чого въ тебе та батеньківъ много, (bis)
- 7 А рідного та ні одного, (ter)
- 8 Порадоньки ні відъ одного; (bis)
- 9 Усе тії, що напиться, (bis)
- 10 Та й нікому й зажуритися; (bis)
- 11 Усе тії, що пити та гуляти, (bis)
- 12 Та нікому поради дати (bis).

(Жаботинъ, Чигир. у., Новодкїй).

В.

- 1 Б=1 А, 2 В=2 А... таборівъ..., 3 Б=3 А... та ні..., 4 Б=4 А Паростоньківъ, 5 В=5 А... та дівчинонько, 6 В=6 А, 7 В=7 А, 8 В=8 А, 9 В=11 А... що пити, гуляти, 10 В=12 А, 11 В=9 А, 12 В=10 А.

(Ковотопск. у., вар. юж. півс. Метлинського, стр. 154).

В.

- 1 Зелена дубрівонько
- 2 В=2 А... тебе пеньку..., 3 В=3 А... да ні годного, 4 В=4 А Паростоньки..., 5 В=5 А... Марусенько! 6 В=6 А Чому... 7 В=7 А Що... годного, 8 В=8 А.

- 9 Коли-бъ мені мій батенько +
- 10 Вся моя порадонька!

(Нар. юж. півс. Метлинського, стр. 155).

Г.

- 1 Г=1 В, 2 Г=2 А Да... да..., 3 Г=3 А, А й... да..., 4 Г=4 А Одросточка..., 5 Г=5 А... молодая Маруся, 6 Г=6 А, 7 Г=7 А, 8 Г=8 А Дай..., 10 Г=10 А Я..., 11 Г=9 Б, 12 Г=12 А Я...!

(Борисполь, Пер. у.).

146.

Застіляйте столи,
Мостить услони,
Становить кубочки,—
Недалеко дружечки.

Сяду, паду ластовскою
Передь січечками,
Передь своєю матінкою,
Изъ своїми дружечками.

147.

На горі хвнялочка зелененька,
Тудишла Марусенька молоденька,

А за нею Івасенько встихенька:

— Вернись, вернись, Марусенько, уже жь ти моя!

Вона стала—одгадала: „Ще жь я не твоя!

Ще я вь батька наняночка, а ти вь свого пань;

Шукай собі наняночка такої, якь самь!

„Изъїздивь я, Марусенько, усі города,

Та не найшовь такої, якь ти, молода“.

(Лубин, сборн. Метлинскаго, стр. 139).

148.

Ой поле, поле, полечкомь,
Туди їхавь Андрієчко коничкомь,
Да рїзавь рїзки зь березки,

— Бижи, бижи, кониченько, швиденько,
Туть наша Ганнусенька близенько.

(Маркевичь, стр. 105).

149.

Ой городь, городь, городиць,
Приїхавь Андрієчко челядинь

На ворономь коні,
Вь голубомь жупані.

(Маркевичь, стр. 105).

150.

Ой ходила Марусенька по новимь двору,

Ой сіяла винні квіти изь приполю,

А просила батенька прозьбою:

— Ой зачинай, мій батеньку, новий двірь;

Не пускай, мій батеньку, бояривь у двірь,

Бо витопчуть винні квіти копитами

И винесуть за ворота підковками.

„Ой не жалуй, дитя мое, да виннихь квітть,

Ой пожалуй, дитя мое, молодихь літь!

Ще жь твої винні квіти изростуться —

Батьковні роскошенья поминуться!

Поминуться, дитя мое, таєь, якь бачешь,

Не разь, не два, дитя мое, та й заплачешь“.

(Нар. кжн. пїсни, сб. Метлинскаго, стр. 139).

151.

Да ходила Марусенька по городу,

Да садила садь-виноградь изь приполю,

Да забула ворітечокь зачинити,

Да мусіла свого пана отченька просити:

„Ой зачни, мій батеньку, ворітчка,
Поки прийде Івашко зъ боярами,
Да витопче садъ-виноградъ чоботами“.
— Ой не жалуй, донько моя, сикъ винновихъ квітъ,
Да пожалуй, моя доньку, молоденькихъ лѣтъ!
Сні дві квіточки да зростуться—
Твої всі роскоші да минуться.
„Да минаються роскошеньки, сама бачу,
Не разъ, не два по роскошахъ та заплачу!“

(Нар. пѣн. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 140).

152.

А.

- 1 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день,
- 2 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 3 — Ой якъ мені сії суми пересумувать,
- 4 Ой якъ мені свекорка батенькомъ назвать?
- 5 Назвала бъ я батенькомъ, такъ жаль буде;
- 6 Назвала бъ я свекоркомъ, такъ битъ буде.
- 7 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день,
- 8 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 9 — Ой якъ мені сії суми пересумувать,
- 10 Ой якъ мені свекруху матінкою звать?
- 11 Назвала бъ я матінкою—жаль буде:
- 12 Назвала бъ свекрухою, такъ битъ буде.
- 13 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день;
- 14 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 15 — Ой якъ мені сії суми пересумувать,
- 16 Ой якъ мені діверка братікомъ назвать?
- 17 Назвала бъ я братікомъ, такъ жаль буде;
- 18 Назвала бъ я діверкомъ, такъ битъ буде.
- 19 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день;
- 20 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 21 — Ой якъ мені сії суми пересумувать,
- 22 Ой якъ мені зовицю сестрицею звать?
- 23 Назвала бъ сестрицею, такъ жаль буде,
- 24 Назвала бъ зовицею, такъ битъ буде.
- 25 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день;
- 26 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 27 — Ой якъ мені сії суми пересумувать,
- 28 Ой якъ мені Івасенька дружиною звать?

29 Назвала бь дружиною, такъ жаль буде;

30 Назвала бь Ивасенькомъ, такъ бить буде.

(Нар. южн. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 158 и 159).

В.

1 Ой ти, душенько наша Марусю!

2 В=1 А, 3 В=2 А, 4 В=3 А... ці..., 5 В=4 А... та... батенькомъ
назвать? 6 В=6 А Назову ёго та... ладти..., 7 В=5 А Назову ёго... то...,
8 В=4 В, 9 В=10 А... то свекруху ненькою назвать? 10 В=8 В... її свек-
рухою..., 11 В=11 А Назву її... то..., 12 В=4 В, 13 В=16 А... та...,
14 В=6 В... діверкомъ..., 15 В=7 В... братікомъ..., 16 В=4 В, 17 В=22 А...
ти..., 18 В=10 В... зовицею..., 19 В=11 В... сестрицею...,

(Ждавова, Полтавск. у.).

153.

Просила Марисенька дівочокъ,

Щобъ їй вплели віночокъ.

А въ суботоньку—на хвальку,

А въ неділенку—всю днину,

А въ понеділокъ сьинь вінокъ

Зъ золотими биндочками на вілокъ.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 4).

154.

А.

1 Да просимъ вилецъ вяти;

2 Да казали медъ вино пити,

3 Ажъ вони пудманили,

4 Да водою напоїли.

В.

1 В=1 А Ягъ влигала насъ..., 2 В=2 А То..., 3 В=3 А... піддурили,

4 5=4 А.

(Нар. южн. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 133).

155.

Було що їсти, пити—

Нікому припросити.

Марусенька молоденька,

Дружечка пишненька,—

Не дивуйтеся тому—

Не дружчила нікому;

Першій ся разъ придало,

И то ся не вдало.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 6).

156.

Пріхавъ Івашко до Марусі въ гості,

Та й сівъ біля неї, та й дивиться на неї

— Чи такая сукня у неї, якъ у мене молодецького,
Щобъ не було та поругоньки одъ батенька та рідненського,
Одъ свекорка та старенького,
Одъ матінеи та рідненкої,
Одъ свекрухи та старенької.

(Нар. южн. пісні, сборн. Метлинського, стр. 141).

157.

Ой у саду, у садочку, да на зеленій ругі,
Плакала тамъ да Марусенька, да віночки вьючи.
Да зачувъ Ивась, да по коні йдучи:
„Да чого жъ ти, Марусенько, слівненько плачешъ?
— Ой якъ же мені й не плакати,
Що у тебе молодого да родини много,
А у мене молоді да дари не много.
„Ой я татка упрошу, да родини уменшу;
А мамочки упрошу, да дари приборшу,
Таки тебе, да Марусенько, за себе возьму!“

(Нар. южн. пісні, сборн. Метлинського, стр. 141 и 142).

158.

Казавъ-есь, батеньку—не дась мя, Поставлю въ світлонці—зів'яне,
А теперъ кажешъ—віддась мя. Пушу на Дунай—поплине;
На що я віночокъ той плела, Ой вже мое панянство загине!

(Основа, 1862, Апрель, стр. 4).

159.

Ой іхали бояре горою, Дамо тобі віночокъ зъ перлами“.
Да кликали Марусю зъ собою: — А я того віночка не зношу,—
„Ходи, ходи, Марусю, изъ нами, Полюбила Ивасенька, якъ душу.

(Нар. южн. пісні, сборн. Метлинського, стр. 143).

160.

Ой ти, душенько, наша Марусенько! Чи на ёго степи, луга, сінокоси,
На кого жъ ти, Марусенько, уповала, Чи на ёго уродоньку, що хороший.
Що ти того та Иванка сподобала? Ой е въ ёго коники, та не ёго,
Чи на ёго та коники вороні, Ой е въ ёго та батенько,—батько ёго,
Чи на ёго жупаники голубні, Ой е въ ёго жупаноньки, та й не ёго,
Чи на ёго перстники золоті, Ой е въ ёго та братіки,—братіви ёго.

Перстеньки золоті, то и не ёго, Степи, луги, сінокоси, то все не ёго.
Ой е въ ёго та сестриці,—сестриці ёго Хорошая уродоньки то жъ тілько ёго.
(Ждановка, Полтавск. у.).

Сиротъ:

161.

А.

- 1 Ой ходила та Маруся по крутій горі
- 2 Да загляділа селезня на бистрій воді!
- 3 — Пливи, пливи, селевню, тихо по воді,
- 4 Прибуди; прибуди, мій батеньку, теперъ якъ мені.
- 5 — Охъ, и радъ би я, дитя мое, до тебе устать;
- 6 Насипано сирої земля на руви мої,
- 7 Склепалися карі очі й устонька мої.
- 8 Да ой кланяйся, дитя мое, чужій чужині,
- 9 Нехай дають порадоньку бідній сироті.
- 10 — Да ой кланялась, муй паноньку, не разъ и не три,
- 11 Не хто-жъ не дасть порадоньки, якъ ріднецький ти.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Б=3 А, 2 В=4 А, 3 В=5 А... прибути къ тобі, 4 Б=6 А Да...,
- 5 Б=7 А, 6 В=9 А Не дамъ тобі порадоньки..., 7 В=8 А... усій родині,
- 8 В=9 А Чи не дасть тобі порадоньки...

(Нар. юж. пѣс. Метлинскаго, стр. 129).

В.

- 1 В=3 А, 2 В=4 А... моя мати..., 3 В=5 А, 4 В=6 А... на груди...,
- 5 В=7 А... на всій ночі,

6 Запеклися уста кровью — не промовлю!

(Нар. юж. пѣс. Метлинскаго, стр. 129).

Г.

- 1 Г=3 А Десь плавала сіра утка..., 2 Г=4 А, 3 Г=9 А Ой дай мені...,
- 4 Г=8 А Поклонися..., 5 Г=9 А... дадуть...

6 Да не разъ, не два, мій батеньку, поклонюся и дрібними слізоньками обіллюся!

(Нар. юж. пѣс. Метлинскаго, стр. 129—130).

Д.

- 1 Д=10 А, 2 Д=11 А... такої, якъ ти.
- 2 Що чужа родиноньки не посміла,
- 3 А рідная родинонька не схотіла.

(Нар. юж. пѣс. Метлинскаго, стр. 130).

Е.

1 Е=3 А, Пливе, пливе шука риба..., 2 Е=4 А, 3 Е=9 А Та дай мені..., 4 Е=3 Б Ой... доню моя..., 5 Е=3 В, 6 Е=7 А... и уста...

7 Зложилися біли руки та на віки,
8 Е=7 А... на всі ночі, 9 Е ...доню моя я поночі. (?)

(Жаботинь, Чигиринськ. у.).

Ж.

1 Я ходила, молода, по городу,
2 Да ганяла сіріжх утятъ да на воду,
3 Ж=3 А... Гила, гила, сіре утя..., 4 Ж=4 А, 5 Ж=9 А Ой дай мені...,
6 Ж=3 Б, 7 Ж=6 А Давъ... мені, 8 Ж=7 А, 9 Ж=7 А... да й до доски,
10 Не промовлю я словечка да й до дочки.

(С. Гирашка, Коштов. у., Новоцкій).

162.

Ой подлетає, врильцями має
Соколь подъ вишнівъ садъ,
Заглядає черезъ тиночокъ
Да въ вишневий садочокъ:
— Десь тута була
Галочка моя,
Собі гніздечко вила.
Ой ій пташечки ротомочні
По перинці збирали,

Ой подбіжжає, конемъ играє,
Иванко подъ тестівъ дворъ;
Заглядає черезъ тиночокъ
Да въ тестівъ дворочокъ.
— Десь тута була
Маруся моя,
Собі еличча звала,
А її дружечки розпомочали,
По цвіточку збирали.

(С. Юрисовка, Новгородсьв. у.).

163.

Передъ нашими воротами
Гуло, гуло, два голубоньки;

Гули, гули, догували,
Якъ ми вінка довивали.

164.

Ой увійди, Марусенько, увійди!
Чи хороше віночокъ извили;

Ой якъ не хороше розірви, —
Ми-жъ тобі ще кращій изовьемъ.

165.

Ой, ходила Марусенька по полю,
Ой, тисні голонки тисні,
Да плела винокъ съ куюлю;
Да просила матиньки просьбою.

— Ой хоть проси, доненьку, не проси
До вечера віночокъ доноси,
А въ вечері дружечкамъ оддаси.

(Маркевичъ, стр. 105).

166.

Черезь сіни садочокъ,
Вили Марусі віночокъ,
Тай покотили по столі,
По квітчастому сватірту:
Та прийми, батеньку, віночокъ
Изъ ярої рути сердечко *),
Не прийму, доненьку, не прийму,
Зъ жалю ручечокъ не здійму,

За слізюньками не бачу;
Есть у тебе, доненьку Марусю, слу-
жечка —
Старшая дружечка:
Вона встане й гляне;
Вона й привітатъ,
И на здоров'є спитатъ.

(Нар. юж. пѣс. Метлинскаго, стр. 143 и 144).

167.

Да ми въ свой Марусеньки,
Въ дружечкахъ були;
Та ми свой Марусенці

Віночокъ звили;
Да звили віночокъ зъ ялици
Зъ червоної калини.

168.

Летіла сорока — чигече,
Сіла сі на столигъ, щибече:
Вилели-сьмо віночокъ и вдатний,
Вже тобі, Марисю, остатний.

Ой, встань, Марисю, не сиди,
На сви ся віночокъ подиви:
Вилемо-сьмо віночокъ и вдатний,
Вже тобі Марисю остатний.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 4).

169.

Ой погорі полониченьки,
Мої любі вечерниченьки!
Вже-жъ болі на васъ не ходитоньки,
Съ панянками не дружитоньки!

Чи я зілю не вгодила,
Щобъ въ віночку не ходила?
Ой вже-жъ бо я тай не вгоджу,
Якъ той віночокъ сходжу.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 4).

170.

Ой изъ сінечокъ двоє дверечокъ;
Тамъ Маруся овесець брала,
Голубоньківъ годовала:
„Да гудіть, голуби! куйте, возулі!
Щебечіть, соловейки!
Да задайте тугу темному лугу

*) Себъ то вершокъ изъ ярої рути. (Обясненіе пѣсни).

И моему панотченьку,
Що вінъ мене дає, світъ мені зав'язує
Червоною да китайкою, чорною да нагайвою!¹
— Я жъ тебе, доненько, даю,
Я жъ тобі даю, що въ домі маю,
А доленьки не вгадаю!
Да проси, доненько, Господа Бога,
Щобъ щастлива доля!

(Нар. кж. п'єс. обор. Метлицького, стр. 148).

171.

А.

- 1 Ой ти, душенько, наша Марусю!
- 2 Чи ми жъ тобі та, Марусю, не казали,
- 3 Чи ми жъ твого та серденька не розважали:
- 4 — Ой не ходи та до броду рано по воду,
- 5 Та не слухай голубоньківъ, де пара гуде,
- 6 Та не бери гостинчиківъ, якъ Иванко дає,
- 7 Бо ті жъ тебе гостинчєви та израджють,
- 8 Одъ батенька до свекорєа переманють;
- 9 А свекорєо — не батенько: не б'єє, та й болить,
- 10 А свекоруха — не матінєа: словами в'єляють.

(Ждановєа, Полтавєа. у.).

Б.

- 1 В=2 А Дитя мое..., 2 В=3 А... втішали,
- 3 Що уже жъ тобі по садочку не ходити,
- 4 Дорогого да й наряду не носити.

(Борисполь, Переяславєа. у.).

В.

- 1 В=2 А... дівчинонько..., 2 В=2 Б, 3 В=4 А Та..., 4 В=5 А...
рано гудуть.

- 5 Тії тебе голубоньки та израджють,
- 6 В=8 А,
7 Да не буде у свекорєа, якъ въ батеньєа було,
8 Да не буде свекорєо гуляти пускати.
9 Ой хотъ пустить, хотъ не пустить, —
10 Да ще й пригрустять:
11 — Да иди, иди, чуже дитя, не бирисєа,
12 На сінєчнимъ порозі завернисєа,

- 13 Увійшовши у світлоньку, поклонися.
- 14 Ой спасибі, мій батеньку, нагуляла,
- 15 Що у вічі челядоньки не видала.

(Воногонь. Изъ рук. сборн. Кулиша).

172.

А.

1 Первая квітка...	6 Некай дівчата не прядуть,
2 Ой попе, попе Гордію,	7 Некай Марусі вільце вьють
3 Не дзвони рано въ неділю!	8 Съ тонкого дерева ялини,
4 Задзвони рано въ суботу,	9 Изъ червоної калини,
5 Потеряй дівочкамъ роботу!	10 Для Марусі княгині.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 В=2 А, 2 В=3 А, 3 В=4 А да..., 4 В=5 А, 5 В=6 А Даже вона..., 6 В=7 А... въ дружжі йдуть.

(Рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=2 А, 2 В=3 А Та..., 3 В=4 А Та..., 4 В=5 А,
5 Ой щобъ вони не прями, не шили,
6 До нашої Марусі въ дружжі йшли.

(Рук. сб. Кулиша).

Г.

- 1 Г=2 А, 2 Г=3 А, 3 Г=4 А.
4 Потеряй дружкамъ роботу.

(Гостомль, Кіевск. у.).

Д.

- 1 Д=2 А, 2 Д=3 А Відчини церковцю...
3 А въ тій церковці святий Спасъ
4 Звінчає двое дітей зъ межі насъ.

(С. Коляски, Ушицьк. у.).

Е.

- 1 Ой Гордію, Гордію, Гордію,
2 Е=3 А, 3 Е=4 А, 4 Е=5 А, 5 Е=6 А, 6 Е=7 А,
7 Зъ хрещатого барвінку,
8 Зъ запашного васильку,
9 Е=9 А 10 Е=10 А Для молоді...

(Нар. пж. п'єс. Метлинскаго, стр. 128).

173.

А.

- 1 Да ковала возуленька у садочку,
- 2 Прихиливши головоньку на листочку:
- 3 А що-жъ вона, да куючи, говорила?
- 4 „Да чи буде зимочка, такъ якъ літечко?
- 5 Ой не буде садовина зеленіти,
- 6 Тульби буде да гулейко стрімити...“
- 7 Да плакала да дівочка у світлонці,
- 8 Прихиливши голівоньку нѣтъ свамниці;
- 9 Ой що-жъ вона, да плачучи, говорила?
- 10 „Ой чи буде такъ свекорко, якъ батенько?
- 11 Ой чи буде вуйнѣ гуляти пускати?“
- 12 А ой хотъ пустить, да пригруститъ: — Не барися,
- 13 У сінечкахъ, на дверчикахъ одвернися,
- 14 Увійшовши у світлоньку, поклонися:
- 15 „Спасибо, татусечко, погуляла —
- 16 У сінечкахъ на дверчикахъ постояла,
- 17 Не дудочокъ, не скриночокъ не видала,
- 18 Дівочого голосочку не чувала“.

(Дованикъ, Черниговск. губ., нѣтъ сбор. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=5 А... садъ зімою...
- 4 Тильби буде съ підсніжочку листъ чорніти;
- 5 А якъ буде да літечко да й тепленьке,
- 6 Такъ и буде садовина да й расненько.
- 7 В=7 А, 8 В=8 А, 9 В=9 А... у свекра якъ у батька,
- 10 Ой чи пустить на улицю погуляти?....
- 11 Лихий свекоръ погуляти да не пустить;
- 12 Ой хотъ пустить молодую да й пригруститъ:
- 13 — Иди, иди, дитя мое — не бирися,
- 14 У сінечки, за дверчки, да й вернися.
- 15 В=14 А, 16 В=15 А... мій батеньку..., 17 В=16 А,
- 18 И челядина у вічи не видала.

(Изь сб. Кулиша).

174.

А.

- 1 Продай, продай, панотченьку, свій садъ-виноградъ,
- 2 Да справъ мені, паноченьку, дорогой нарядъ:

- 3 Зеленую да суконку до долу,
- 4 Щирозлотий поясочокъ на станочокъ,
- 5 Жемчужного намистечка на шнечку,
- 6 Сапьянові черевички на ножечки.
- 7 — На що-жъ тобі, дитя мое, дорогий нарядъ?
- 8 Ой якъ буде твій миленький да ревнивий, —
- 9 Зелена да суконечка излежиться,
- 10 Щирозлотий поясочокъ поламлеться,
- 11 Жемчужное намистечко розсиплеться,
- 12 Сапьянові черевички попиляться,
- 13 Въ молоді шиньарки опиняться.
- 14 Молодая шиньарка прибереться, —
- 15 Дитя-жъ мое слізюньками обіллеться.
- 16 Молодая шиньарочка носитьъ буде, —
- 17 Тобі, дитя мое, да жаль буде.

(Микитинъ, Черниговск. у., Новицкій).

В.

- 1 В=1 А... мій батеньку, цей вишневий садъ, 2 В=2 А... батеньку...,
- 3 В=3 А... нязько при землі,
- 4 Червоні черевичокъ изъ ниничокъ (гапличокъ),
- 5 В=4 А Червоний... изъ вихрами, 6 В=5 А И дороге... изъ хрестими, 7 В=6 А, 8 В=7 А... доню моя..., 9 В=8 А Якъ удасться..., 10 В=9 А,
- 11 А червона черевички пидомъ припадуть,
- 12 На червонимъ поясочку вихри упадуть;
- 13 А дороге намистечко зовиці порвуть,
- 14 А срібні хрестяки собі заберуть.

(Жаботинъ, Чигиринск. у. Новицкій).

В.

- 1 Ой ходила Марусенька да по саду,
- 2 Говорила своєму батеньку на досаду.
- 3 В=1 А... цей..., 4 В=2 А... дівочький..., 5 В=3 А..., сподничку по земличку.
- 6 Червоні черевички на, ножечки,
- 7 В=4 А,
- 8 Зелені гаплички до споднички,
- 9 В=7 А... дівочький..., 10 В=9 А... споднички..., 11 В=10 А,
- 12 В=11 Б,
- 13 Золоті да гаплички марно пропадуть.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

Г.

- 1 Да ходила Марусенька по світлонці,
- 2 Да носила медъ-вино у скляноцці,
- 3 Частувада отця-неньку и всіх у порядъ,
- 4 Г=2 А Исправъ... весь паньский..., 5 Г=3 А Да... по земельку,
- 6 Г=4 А, 7 Г=6 В,
- 8 Да на що-жъ тобі, доньку, зеленої сукні?
- 9 Г=8 А Да... твій милий..., 10 Г=9 А То зеленее суконечко...,
- 11 Г=12 А... иржа переість, 12 Г=6 В... изсохнуться,
- 13 Усі твої роскоші минуться!

(Нар. юж. півс. Метлинскаго, стр. 141).

Д.

- 1 Д=1 Г... воннати,
- 2 Будила панотченька зъ бровати:
- 3 Да устань, устань, панотченьку, годі тобі спати!
- 4 Д=2 А,
- 5 Да шовкове суконечко ажъ по землі,
- 6 Д=4 А, 7 Д=6 В, 8 Д=7 А Да..., 9 Д=8 А... наровнигий,
- 10 Д=9 А Дорогні суконечки..., 11 Д=10 А... поломнеться, 12 Д=11 Б;
- 13 Д=12 А Тільки... жалю завдадутъ.

(Нар. юж. півс. Метлинскаго, стр. 141).

Е.

- 1 Чи я у тебе, мій татухна, не горюю,
- 2 Що видали мене замужъ молодую?
- 3 Е=1 Б... же ти, мой татухна, вишновеньки..., 4 Е=4 В... же ти мой родненький, 5 Е=3 А Зелененький сахночокъ да..., 6 Е=6 В... зъ биралю,
- 7 Дитя мое, дитатухно дорогое!
- 8 Коли тобі горе иметься,
- 9 То все твое потреться,
- 10 Вся твоя худобонька полежиться, —
- 11 Е=11 Б.
- 12 Горши тобі, дитяточко, туги придадутъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

175.

Одна була тополенька въ тїмъ саду,
Єдна була Марисенька въ тїмъ дому.
Всі хлопці на нюю вважали,

Но Марисеньки не взяли;
А Ивасенько якъ наваживъ,
Та й Марусеньку собі взявъ.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 5).

176.

Єдна була тополенька въ тїмъ саду,
Єдна була Марусенька въ тїмъ дому.
Вуйні вітри віяли, —

Въ тополі листя не звіяли;
Ажъ сходовій вітеръ повіявъ,
Съ тополі листячко звіявъ.

(Основа, 1862 р., Апрѣля, стр. 5).

177.

Ми, дружки, пудходили,
За венки не платили;
Черепківъ назбєрали,
За венки поддавали.

Ми, свати, пудходили,
По зїдлї не ходили,
Ми того назбєрали,
Що кози поглодали.

(Вел. Глуша, Ковенск. у.).

178.

Старша дружка иде
И идечко несе,
А на юї сукня

Зъ червонаго сукна,
А на юї черевички
Червоця, не велички.

(Лушны, Овручск. у.).

Собираєсь идти на село приглашать родныхъ, сосѣдей и знакомыхъ въ
себѣ на сватьбу, невѣста предварительнѣ просить у родителей своихъ благо-
словенїя, при чемъ дружки поють:

179.

Благослови, Боже,
И отецъ, и мати,

Своему дитяти
На село вихожати.

(С. Колюськи, Ушицк. у.).

180.

А.

1 Марусю мати родила,
2 Місяцемъ обгородила,

3 Сонечкомъ підперезала,
4 На село вирижала.

(М. Шендеровка, Каневск. у.).

В.

1 Б=1. А... матїнка..., 2 Б=2 А... городила, 3 Б=3 А... вперезала,
4 Б=4 А... виправляла.

5 Иди, синку, въ щастливу годинку,
6 Испроси собі всю свою родинку,

7 Близькую, далекую,
8 Великую, маленькую,

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 11).

Получивши благословеніе, невѣста съ дружками выходитъ на дворъ и передъ порогомъ поютъ:

181.

А.

1 Кропи насъ, мати,
2 Свяченою водою,—

3 Випровожай насъ, мати,
4 Щастливою годиною.

(С. Колосникъ, Ущипк. у.).

В.

1 Скропляй насъ матінко,
2 В=2 А,
3 Доброю доленькою.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 11).

Послѣ этой пѣсни молодежь отправляется въ путь.

Невѣста заходитъ сначала къ священнику, а послѣ ко всѣмъ роднымъ и знакомымъ. При входѣ въ комнату невѣста кланяется (иногда падаетъ къ ногамъ) всѣмъ отъ мала до велика, а одна дружка владетъ на столъ балачь и за тѣмъ получаетъ какой либо подарокъ — хлѣбъ, курицу, ленъ, холстъ (по большей части) и проч.

Во все время хожденія невѣсты по селу, дружки поютъ:

182.

Щастливая та година настала,
Маруся по родину послала:

Идутъ сестрички й брати
Марусю замѣжъ оддати.

(Нар. южн. пѣсни, сб. Меллинскаго, стр. 126).

183.

Ой чи то дружечки
Черезъ уленьку перейшли,
Та все то по три, то по чотири?

На ихъ віночки та рутяні;—
Дружечки та молодні.

(Рукоп. изъ сборн. Кулиша).

184.

Я дружечокъ люблю,
До дружечокъ иду:
— Дружечка, голубочка,
Якъ зеленая груша
По двору зеленіе.

Обметаите двори,
Купи, матінко, витайкі;
Та застілай столи,
Глядіте, голубочки,
Идутъ къ вамъ дружечки.

(Быть русск. нар., Терещенко, часть 2, стр. 508).

185.

Шли дружечки радочкомъ
По підъ зеленимъ садочкомъ.

Вирвали квіточку зеленаньку,
Обтикали Марьечку молоденьку.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

186.

А.

1 То не уточка пливе,
2 Не утенятокъ веде,

3 То Марьйечка йде,
4 Собі дружечокъ веде.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 В=1 А... утінки..., 2 В=2 А, 3 В=3 А То жъ..., 4 В=4 А Своіхъ...
(Изъ рук. сбор. Кулиша).

187.

Утинька йде,
Утенята за собомъ веде,
За шовковою травомъ.
Да не утка се йде—

Маруся; не утятъ веде—
А дружечокъ за собомъ,
За чорною косомъ.

(Бытъ русск. нар., Терещенко, ч. 2 стр. 50).

188.

А въ суботу противъ неділеньки,
Ростворилося небо;
Тамъ видно все хрести золоті
И престоли святі.
Піля престола,
Мати Христова
Плете віночки, стоя;

То зъ шевліеньки,
То зъ червоної рожі.
Що зъ шевліеньки,
То молодому Ивану,
А що зъ червоної рожі,
То молодій Марусі.

(Сборн. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864, стр. 60).

189.

Паноченьку голубоньку, ой що жъ мені да за сонъ снівся;
Прилетіли два соколоньки, сіли-пали на ослоні,
Кітаечку разослали, жемчугу-манисто насипали.
— Дитя мое, дитя родне, чи ти свого сну не разгадала:
Соколонькі то свати твоі,
Кітаечка, то подарочки,
Манистечко, то слезоньки.

Макишинь, Черниговск. у.).

190.

А.

1 „Отсунь, Марьечко, віконце,
2 Да подивись на сонце,—
3 Чи високо сонце на небі,

4 Чи хороше Іванко на коні?
5 — Хороше, матінко, чорнобривъ!
6 То жъ тобі, доненько, Богъ судивъ.
(Сборн. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864, стр. 71).

В.

1 Ой не сиди, дівчинонько, не сиди,
2 Б=1 А... кваторочку огляди, 3 Б=3 А,
4 Чи багато бояръ на земли,
5 Б=4 А, 6 Б=2 А Ой... кращій всіхъ.
7 Изнявъ шапочку више всіхъ,
И склонився тестеньку ниже всіхъ.

(Изъ рукоп. сб. Кулиша).

191.

Ой, ти, душенько наша, Марусю!
Сухая рибочка не третъся,
Матінко, богатий женихъ не шлетъся;

А бідний не сміє,
Тамъ моя чорна косинька смиріє.

(Бытъ русск. нар., Терещенко, ч. 2, стр. 502).

192.

Ой ти, душенька наша, Марусенько!
Великі соки—сороки,
Низкі поклони—ворони,
Довгоножка гуличокъ,
Далеко сліхати дружечокъ.

Ой ти, душенько наша, душенько!
Лежить горохъ по дорозі,
Твій батенько въ дорозі;
Вінъ того не тає
Що дочка гадає.

(Бытъ русск. нар., Терещенко, ч. 2 стр. 509).

193.

Коло вишневого садочку,
Тамъ соколенько облітає,
И въ вишневий садъ заглядає:
Чи хороше галочки гніздечко вьють?
Чорнимъ шовеомъ починають,
А зеленимъ повивають,
А червоними покрашають.

А пиля двора тестевого
Тамъ Іванко обьїзжає,
И въ тестівъ двіръ заглядає,
Чи хороше дружки вилечко вьють,
Пірьємъ овсомъ починають,
А барвінкомъ повивають,
Килиною покрашають.

(Сбор. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864, стр. 69—70).

194.

Ой ти, душенько, наша Марусю!
Не вія, вітре, въ лузі,
Та повій по дорозі,
Розвій її косу

По червоному поясу;
Розвій по волосочку
По червонимъ поясочку.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

195.

Світи, світи, звiздечко ясно,
Щобъ у Марусі личенько було красно,
Світі еще яснійше

Щобъ було краснійше,
Ивасеньку веселійше.

(Быть русск. нар., Терещенко, ч. 2, стр. 509 и 510).

196.

Ой ти, душенько наша, Марусю!
Ой не гуди рано надъ головою,
Та загуди рано зеленою дiбровою.
Не рійже то гуде, (bis)

То наша Маруса йде
Узькими улличками,
Зъ своїми дружечками.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

197.

Вже пизненко,
Вже нераненько,
Чомъ не учишь, ненько,
Чомъ не навчаешъ,
Якъ свекрусі годити?
„Та годи, доненько,
Та годи Марусю,
Свекрусі, якъ матінці:
Та раненько встань,

Та на добри-день дай,
Въ ніженьки поклонися!
Держи світлоньку,
Якъ въ віночку,
И рушничекъ на жолочку.
Держи відерця
Все біленьки
И водиці повменьки.

(Стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864, стр. 70 и 71).

198.

Въ суботу, противъ наділеньки,
Мела Марья сiни.
Що нахилиться—
Слівоньками умнеться,
Що розігнеться—
То рукавцемъ утреться,
Вишла до неі

Матінка єі:
„Чого, донешку, плачешъ?“
— Якъ же мені да й не плакати,
Що дiвочки гуляють,
Стріченьками мають,
А мене не приймають.
Скiнь наміточку,—

Сважемъ тобі всю правдочку;
Скинь серпаночокъ,

Та надінь віночокъ,
То приймемъ въ таночокъ.
(Сбор. стат. свід. о Києвск. губ., 1864, стр. 70).

199.

О городъ, городъ Лебединъ,
Туди їхавъ возаченько молодий;
Да підь нимъ кониченько вороний,
Да на йому жупанъ голубий,

На голові шапочка боброва,
А у бока хусточка шовкова,
Що дарила дівчинонька здорова.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

200.

А.

1 По малу, дружки, йдіте,
2 Пиломъ не пишіте,
3 Щобъ наша пава

4 Пиломъ не припала,
5 Щобъ наша княгиня
6 Була червона, явъ калина.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

В.

1 В=1 А Ой..., 2 В=2 А, 3 В=3 А... наша..., 4 В=4 А, 5 В=3 В...
слава,

6 По всімъ світу стала.

201.

А.

1 Та въ неділеньку рано,
2 Чого-сь тоє та море грало?..
3 Тамъ Маруся та потопала,
4 Къ собі батенька бажала;
5 А батенько та на бережечку,
6 Є чівничокъ и веселечко:
7 „Потопай, мое сердечко!“
8 Та въ неділеньку рано,
9 Чого-сь тоє та море грало?..
10 Тамъ Маруся та потопала,
11 Къ собі матінку бажала;

12 А матінка та на бережечку,
13 Є човникъ и веселечко
14 „Потопай, мое сердечко!“
15 Та въ неділеньку, рано,
16 Чого-сь тоє та море грало?
17 Тамъ Маруся потопала,
18 Къ собі Ивася бажала;
19 А Ивась та на бережечку,
20 Є човничокъ и веселечко:
21 „Не потопай, мое сердечко!“

(Вить рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 502 и 508).

В.

1 Ой на морі, та на камені
2 Сине море порозтералось...

3 Б=3 А, 4 Б=4 А И ратунку...

5 Ратуй мене, мій батеньку, ратуй,

6 Да не дай мені да й загинути,

7 Краси въ морі да й покинути!

8 Мій батенько та до бережечка —

9 Нема човна, а ні веселечка!

Также поють матери и жениху. Когда поють уже жениху, то оканчиваютъ такъ:

10 А молодий Иванько, та до бережечка,

11 Б=30 А Знайшовъ човна...

12 Вирятувавъ Марусю-сердечко.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меглянскаго, стр. 128—29).

202.

Ой ишли ми нивомъ,
Закидана дориженька залізомъ...

У Йвашка кінъ вороненький
Перескочить лугъ зелененькій.

(Шиндеровка, Каневск. у.).

203.

Ой ишли дружечки горою,
Кликали Марусю съ собою.

„Не мушу, сестриці, не мушу, —
Полюбила Иванька, якъ душу.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

204.

А.

- 1 Ой летіла зозулька, да й кує:
- 2 „От-се тобі, Маръечко, за тее,
- 3 Не плети косонькі у троє,
- 4 Заплети косоньку въ длубушки,
- 5 А вже-жъ тобі не ходити по дружки.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Б=2 А... за те, 2 Б=3 А... коси..., 3 Б=4 А... косу..., 4 Б=5 А.
- 5 Рутяного віночка не носити,
- 6 Дівочокъ у таночокъ не водити.

(Рук. сбор. Кулиша).

В.

- 1 В=2 А, 2 В=3 А, Щобъ не плела...

3 Да заплети въ чотири ради,

4 Щобъ погуляла въ чотири годи.

(Рув. сбор. Кулиша).

205.

Косо моя русая!
Не ривъ, якъ тебе кохала;
Що субітоньки чесала,

Що неділеньки красила, —
За одинъ вечоръ зносила.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

206.

Ой ходили-жъ ми, ходили,
Свої ніженьки потостили,
Червони чобітки попилили,

Золоті підковки поламали,
Поки собі дружечокъ назбирали.

(Сбор. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 71).

207.

Ой чому, чому
Въ новому дому
Такъ рано засвічено?
Молода Маруся
Одъ свого батенька
Прічки виражається.
А єі батенько,
Якъ голубонько,
И просить, и спинає:
„Не йди, доненьку,

Не йди, Марусю,
Вже роженька процвітає,
Хрещатий барвіночокъ
Встелає садочокъ;
А запашний василёчокъ
Зъ тиномъ рівняється“.
— Вже-жъ мені зъ теі роженьки
Віночка не носить,
И запашного василёчка
Въ рученьки не вьзяли!

(Сбор. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 72).

208.

Ой такъ ми звинули,
Все село стенули,

Отъ колева до колева,
Не менули и дворка.

(Сбор. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 71—72).

209.

Молода Маруся всі двори обходила,
Но нігде слѣзи не вронила,
А якъ прийшла на батьківъ двіръ,
То стала, подумала, жалибно заплакала:
„Ой дворе, мій дворе! яке тобі горе;

Не такъ дворонькові, якъ своєму батенькові:
Хлібъ ёго переїла, честь ёго перепила,
Въ світлонці заступила.

(С. Колоськи, Ушиця. у.).

210.

Ой, Боже, Боже, погоди,
Дрібний дощикъ вийди,

Шовковая трава поросла,
Усю свою родиноньку обійшла.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

211.

Ой розступися чистокіль,
Йде Маруся паньській двір —

Зеленькими лужками,
Зъ молодими друзьками.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

212.

Я у матері була,
Я горілочку пила;

Та не простую, а коричную,
Зъ солодкимъ медкомъ.

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 508).

213.

Спасибі вамъ за дружку,
За її послужку;

Хоть не уміє співати,
Та уміє танцёвати.

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 509).

214.

Ми прийшли, паненочки,
По наши даруночки;

Шибко ся увивайте,
Намъ даруночки дайте.

(Lozin'ski, стр. 26).

215.

Ой матінко-нене!
Ріжь курку для мене,

Бо курка сокоче,
Княгиня (молода) істи хоче.

(М. Тьвровъ, Винниця. у.).

216.

Прибірайся, матінко, прибірайся,
Да до себе дружечокъ сподівайся;
Щобъ була куриця жарена,

И горілка варена,
Ще къ тому и огірки,
Щобъ були дружечки говірки.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

217.

А.

1 Ой ти, душенько, наша Маруся!	5 Дрібни блюдечки,
2 Обметайте двори,	6 Золоті мисочки,
3 Застелайте столи,	7 Отъ идуть дружечки.
4 Кладіте ложечки,	

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 500).

В.

- 1 Б=2 А, 2 Б=3 А,
3 Сповняйте кубочки,
4 Б=7 А,
5 Сповняйте повненьки,
6 Отъ уже близенько.

(Нар. юж. півс. Метлинського, стр. 181—182).

218.

А.

- 1 Вийди, вийди, матінко, противу насъ,
2 Глянь же, матінко, на всіхъ насъ:
3 Краца Маруся ото всіхъ насъ!
4 Не познала мати своєго дитяти.
5 За дружечками, за слізечками;
6 За дружечками, за миленькими,
7 И за слізечками, за дрібненькими.

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 508).

В.

- 1 Ой ти душенько, наша Марусю!
2 Б=1 А, Вийди матінко..., 3 Б=2 А Поглянь... по..., 4 Б=3 А...
відъ всіхъ...

(Нар. юж. півс. Метлинського, стр. 181).

219.

Да ти, душенько, наша Марусе!	Карими оченьками
Не познала мати	Та за слізочками,
Та свого дитяти, —	По міжъ дружечками
Поміжъ миленькими	Та за слізочками.
Та за дрібненькими	

(Нар. юж. півс. Метлинського, стр. 181).

„Молодий“ тоже ходить по селу приглашать знакомых и родственников на свадьбу. Идет онъ безъ „вінка, тільки зъ одними квітками барвінку“. Съ нимъ идуть и оба друга. Ни парни, ни дівушки не поють у молодого, „сами тільки жінки зъ найблизчої рідні“.

Возвратившись изъ села, „молодий“ посилаєть къ невѣстѣ дружбъ съ подарками „ринтухи, хустку и два калачики гусочки“. Дружбы „тричі“ благословившись у старости, идуть къ невѣстѣ съ этими подарками и дорогой поють:

220.

Вітрець повіває,	Будь село весело,
Дощикъ покрапляє,	Подарунки несемо.
Іванові подаруночки, якъ маєть про-	Одъ пана молодого до пані молодой,
цвітають.	Бо ми служеньки ёго.

А зъ руточки дві віточки, —

Въ особенности поють эту пѣсню, когда прійдуть во дворъ невѣсты. Староста невѣсты выходитъ въ сѣни къ послань, а невѣста съ дружкой и другими дівушками садятся за столъ. Послан трижды благословятся у старости, входятъ за нимъ въ хату и отдають ему подарки (дары), а дівушки за столомъ поють:

221.

Черезъ дунай глибокій	Подаруночки віддайте,
Лежить явіръ широкій;	Сами ся сідайте.
Ишовъ черезъ нѣго дружбонька.	
Просять Бога дружечка,	Зъ-підъ зеленої вишні
Щобъ дружбонька не втонуєь,	Два боярчики виїшли;
Щобъ подаруночківъ не згубивъ,	Ввійшли вони до хати,
Подаруночки — рубочки,	
За рутяні віночки.	Не уміли ся ззитати.
	На лавці посідали,
Міські синочки	Золотомъ всіяли.
Принесли намъ подаруночки;	

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 16—17).

По возвращеніи изъ села, невѣста съ дружкой идетъ въ свой домъ. Дружки входятъ въ комнату, а она останавливается передъ порогомъ и остается на дворѣ до тѣхъ поръ, пока въ комнатѣ не приготовятся къ посаду. „Богадь“ или „посагъ“ — почетное мѣсто „на покуті“, подъ образами, назначенное

для молодихъ. Мѣсто это покривается рядкомъ, или вывороченнымъ наизнанку „вожухомъ“. Дружки, приготовивъ все какъ слѣдуетъ, выходятъ въ сѣни, куда къ нимъ присоединяется и невѣста и всѣ начинаютъ пѣть:

222.

Прійшла Маруся зъ села,
Сіла си въ конецъ стола,
Зачала ся питати:
— Ой где-жъ мої два брати?

Где молодшій відъ мене,
Поставить ихъ передъ мене.
— Поіхали въ поле чистое
По стадо вороное.

223.

Були-жъ ми за горою,
Були-жъ ми за другою;

Якъ-би бубни не бубніли,
Були-бъ насъ вовени иззіли.

(Колосієки, Ушицк. у.).

224.

Було полемъ не блукати,
Но по хатахъ поклінъ дати,

За що вибачайте,
И въ снігахъ почекайте.

(Колосієки, Ушицк. у.).

225.

Ой насъ коні не возили (bis)
Насъ ночи носили;

А ви ся догадайте,
Насъ до хати пускайте.

(Колосієки, Ушицк. у.).

226.

Не далекая дорога
Зъ порога до порога;

И ви троха потерпіте
И въ снігахъ підождіте.

(Колосієки, Ушицк. у.).

227.

А.

1 Добрий вечіръ, мати,
2 А зъ сней до хати!
3 Чи гараздъ ми зробили,

4 Всю родину спросили —
5 Близькую, далеку,
6 Велику, маленьку.

(Основа, Апрель 1862 г., стр. 16).

В.

1 Б=3 А, 2 Б=4 А Шо... сходили, 3 Б=5 А... й далекую,
4 Вбогую и багатую.

(С. Колосієки, Ушицк. у.).

228.

Ой гараздъ ви зробили,
Що всю родину обходили:

Близькую й далекою,
Вбогую, й богатую.

(Колоски, Ушиця. у.).

229.

Ой гараздъ, дитинко, гараздъ —
Підемо на посагъ зараздъ.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 16).

230.

Ой куди ти, моя доню, ходила,
Що ти свою головочку вбігла?
— Ходила у садочокъ-ягодочокъ...
Придавъ мою головочку цвіточокъ;
А ні ёго буйний вітеръ не зніе,
А ні ёго отецъ й мати не здіме.

(С. Колоски, Ушиця. у.).

231.

А.

1 Ой матенько, утко,
2 Звивайся хутко;

3 Ляж ми ся извивали,
4 Все село обмахали.

(С. Колоски, Ушиця. у.).

Б.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Бо..., 4 В=4 А, звивали,

5 Відъ кілочка до кілочка,

6 Не минули ни двірочка.

(М. Тьгровъ, Винниця. у.).

В.

1 Ріжъ мати кітайки,

2 Застилай столи й лавки,

3 Бо йдуть дружки — паньки.

4 В=1 А, 5 В=2 А Увивайся..., 6 В=3 А Бо вже... увивали,

7 В=4 А:

(Нар. вж. рус. пѣс. Метинскаго, стр. 132).

Г.

1 Г=1 А... вутко, 2 Г=5 В, 3 Г=6 В, 4 Г=4 В,

5 Відъ кінця до кінця,
6 Г=6 В... Бурдійця.

(С. Перейма, Балтск. у.).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А, ворочайся...

3 Наповняй кубочки,

4 Идутъ до васъ дружечки.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

1 Е=1 А, 2 Е=2 Д... футко, 3 Е=3Д, 4 Е=4 Д, Недалеко...

(М. Шендеревка, Каневск. у.).

Ж.

1 Ж=1 А... й утко, 2 Ж=5 В,

3 Изъ сінець до хати —

6 Краморе, крамороньку,

4 Чесъ убідати дати,

7 Утчина комороньку;

5 Бо Марусіна дружинонька убіду

8 Свій перець на торелець

пуждає. 9 Ду убіду, ду печенець.

(Д. Кульчинь, Бѣльск. у.).

З.

1 З=1 А, Матіночво..., 2 З=2 А, Умивайтеся...

3 Ми ся хутко умивали,

5 Найближшу родиноньку,

4 Всі люди поспиронали!

6 Найменшу дитиноньку.

(Lozinski, стр. 27).

И.

1 И=1 В, 2 И=2 В, 3 И=3 В, 4 И=1 А, 5 И=2 А,

6 Бо сонечко низенько

8 Сонечко у Бѣга;

7 И дружечки бізенько;

9 А дружечки у порога!..

(Изъ рук. сб. Кулиша).

232.

Ми прийшли, паненочки,

Шипко ся увивайте,

По наши даруночки;

Намъ даруночки дайте.

(Lozinski, стр. 26).

233.

А.

1 Добри-вечоръ тому, (bis)

3 Старому й малому,

2 Хто є въ цімъ дому;

4 Й Богові Святому.

(С. Копосики, Ушвиц. у., Основа, Апрель, 1862 г., стр. 16).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, А хто въ..., 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, И Богу.
(М. Тывровъ, Винниц. у.).

Имъ отвѣчаютъ изъ хаты:

234.

А.

1 Бодай здорови були,	3 За старого, за малого
2 Шо насъ не забули;	4 Й за Бога Святого.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Шо ви ся догадали:
4 Намъ вечіръ добрый дали.
(М. Тывровъ, Винниц. у.).

235.

Чи метяна хата? (bôô)	Чи застеляни столи,
Чи метяни сѣни,	Для нашої молодой?

(Колюсика, Ушицк. у.).

236.

— Ой метяна хата,	Ой застеляни столи
Ой метяни сѣни,	Для вашой молодой.

(Колюсика, Ушицк. у.).

Такъ перекликаются до тѣхъ поръ, пока изъ хаты не скажутъ, что все уже готово. Тогда вызываютъ (старшая дружка) старосту изъ хаты и говорятъ ему:

„Мос-пане брате, мос-пане старосто! Благослови на село виходити, благословить и въ нѣй домъ вступити“.

— Най Богъ благословить!

„По втуримъ!“

— Най Богъ благословить!

„По третему!“

— Най Богъ благословить ¹⁾!

Дружки поють:

237.

Благослови, Боже,
И отецъ, и мати

Своему дитяти
— Въ цей дѣнь уступити ...
(С. Колосики, Ушицк. у.).

Тогда староста, а въ другихъ мѣстахъ дружка, беретъ палку, дѣлаетъ ею въ растворенной двери три раза крестъ и всѣ стоящiе въ сѣняхъ входятъ въ комнату. Невѣста кланяется роднымъ до земли. Староста беретъ платокъ, даетъ конецъ его невѣстѣ; она, держась лѣвой рукой за платокъ старосты, въ правую беретъ свой платокъ и конецъ его передаетъ старшей дружкѣ, которая въ свою очередь передаетъ такимъ же образомъ свой платокъ младшей дружкѣ. Такъ они обходятъ столъ, нарочно поставленный по срединѣ комнаты.

Дружки поють:

238.

Дайте намъ сокироньки,
Долотца гостренькаго,
Прибивати святеньвого.
Друженьку головонькою

Не сокири штукати —
Посагъ забивати.
Можна и такі раду дати.

(Полоски, Бѣльск. у.).

239.

А.

1 Славний городъ да дівичъ-вечоръ;	9 На маковочці — ластовочка
2 Рано, рано то дівичъ-вечоръ, —	10 Звила гніздечко зъ чорного шовку,
3 Хороше зраженъ.	11 А червонимъ обвила.
4 Та не таку зраженъ, яку обсаженъ;	12 Вивела дітки оддолітки;
5 Славно-жъ ёго абудовадо	13 Перше дитятко рожене,
6 На три стіни кам'яниі,	14 Друге дитятко сужене.
7 А четверту золотую.	15 Рожене — та Ивашко,
8 На тій стіни маковочка,	16 Сужене — та Марьечка.

(Nowosielski, стр. 192).

В.

- 1 Теперь у насъ дівичъ-вечоръ,
2 В=2+3 А, 3 В=4 А, 4 В=6+7 А, У.

¹⁾ С. Колосики, Ушицк. уѣз., Подольск. губ.

5 А на той стіні теремъ стоить.

6 В=8 А, А на терему..., 7 В=9 А, 8 В=10 А, 9 В=12 А,

10 Перше дитячо—молодий Івашко

11 А друге дитячо—молода Марусенька:

(Обичай и повѣр. Марзевича, стр. 117).

В.

1 Дивенъ вечеръ зряжений

2 Та дівичъ-вечоръ!

3 Да рано, рано, да ранесенько,

4 В=6 А, Да на..., 5 В=7 А, А на..., 6 В=3 В, 7 В=8 А, 8 В=9 А,
9 В=3 В, 10 В=12 А, 11 В=3 В, 12 В=10 В, Що..., 13 В=11 В,
14 В=3 В.

(Нар. ж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 156).

Г.

1 Г=1 В, 2 Г=2 В+3 А, 3 Г=4 А, 4 Г=6+7 А, 5 Г=5 В,
6 Г=6 В, 7 Г=9 А, 8 Г=10 А, 9 Г=12 А, Да..., 10 Г=10 В, 11 Г=11 В.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Д.

1 Д=1 А... вечоръ... да рано, рано,

2 Дівичъ-вечоръ славенъ,

3 А ще славній мій чорний воронъ:

4 Чорний воронъ збудувавъ городъ.

5 Д=6 А, Да й у..., 6 Д=7 А, 7 Д=5 В, 8 Д=6 В, 9 Д=9 А,
10 Д=10 А, 11 Д=11 А, 12 Д=10 В, Що..., 13 Д=11 В*).

(С. Корніевка, Переяславск. у.).

Е.

1 Дивенъ, зряженъ дівичъ-вечіръ!

2 Е=6 А,

3 А четвертая золотая,

4 Е=8 А, 5 Е=9 А, 6 Е=10 А, Та... гніздо..., 7 Е=12 А, И...,
8 Е=13 А, Одно дитя...

9 А другое суженое:

10 Иванъ роженный,

11 А Марья суженая!

(Сборн. Стат. Свѣд. о Киевск. губ. 1864 г., стр. 73).

*) Послѣ каждого нечетнаго стиха—„да рано, рано“, а послѣ четнаго—„да ранесенько“.

240.

Колисомъ соничко на гору йде,
Колисомъ ясное на гору йде,

Полкомъ молодой на посагъ иде,
Полкомъ Ивашю на посагъ иде.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

241.

До насъ, дівонькі, до насъ,
Въ насъ усе гораздъ:
Медъ, вино пють,
Посагъ забивають;

Въ насъ дубъ є, дорогое
Вігтячко зеленее...
На Марусенкинъ посагъ
Писаръ писавъ одъ Господа Бога.

(Полоски, Бѣльск. у.).

242.

Ой дивно Львівъ збудовани:
На три угли ставлени,
На четвертимъ золотимъ;
А на тимъ золотимъ — маківка;

А въ тій маківці — ластівка.
Ой вивела двое дитятъ:
Першое дитя — Ивашенько,
Другое дитя — Марусенька.

(Zegota Pauli, стр. 92).

243.

А въ садочку дві квіточки...
Пусти, свату, въ хату,
Тутъ-же насъ не богато:

Четверо да дѣятеро —
Усіхъ дев'ятеро.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

244.

Красна Марусенька шалвію ламала;
Ломучи, вона до віконьця припала,
А припавши, батенька ся питала:

„А що мі кажешъ, батеньку, робити?
— Покинъ, доню, всю роботу въ суботу,

Сідай, дитатко, съ милимъ Богомъ на посагъ.

(Lozinski, стр. 27).

245.

Грайте, музики, різко!

Сядонися Марисю (Ивасю) батенькові (матінойці) низко.

Не рікъ тебе батенько годовавъ,

Нимъ ся твого поклону дочекавъ.

(Lozinski, стр. 21 и 28).

246.

Схілилася вишня **Кланяйся, Марисю,**
Відъ верху до кореня. **Старшому, а малому,**
Поклонися, Марисю, **И баченьки своєму,**
Черезъ стілъ до баченька; **Бо вже бильше не будешъ,**
На стілъ головку клонить, **А о баченьку забудешъ;**
А підъ стілъ слізи ронить, **Тільки твого уклону,**
До сиріи землиці, **Що у баченька въ дому.**
До білесенькихъ ножокъ.

(Lozinski, стр. 28).

247.

Покорися, Марисенько, покорися, **Своїтъ родинонька коло тебе;**
Своєму вітцю поклонися, **Склонися, Марисенько, низенько,**
Оглянься назадъ себе, **Щобъ було родиноньці жалобенько.**

(Lozinski, стр. 29).

248.

Въ лісі, на яворі, **Сядемъ та послушаемъ,**
Сіділо два ангели; **Жъ сиротонька плаче,**
Сідачи, говорили: **До стола припадає,**
„Полиньмо, полиньмо, брате, **Що баченька не має.**
До тої сиротоньки,

(Lozinski, стр. 29—30).

249.

Стояла калина въ лузі, **Що баченька не має.**
Наша Марися въ тузі; **Нема кому весілле справляти,**
Що вона собі думає, **Пишного обіда дає.**

(Lozinski, стр. 30).

250.

Відкій соненько всходить, **Благослови жъ мї, батейку,**
Тамъ дий Ивась ходить, **На завтрїйшу неділейку.**
Въ рукахъ шапайку носить.

(Lozinski, стр. 20).

251.

„Ой вому жъ ти ся, **молова Марисю, кланяєшъ,**
Боля въ своїмъ дому рідного баченька не маєшъ?“

— Ой е у мене родиноньки не мало,
Вуду ся кланяти, щоби ми за батенька стало:
„Ой не стане, кимода Марисю, не стане,
Южъ твій батенько на біли ніжки не веране“.

(Lozinski, стр. 89).

252.

Сосідоўки, голубойки!
Сходітся до купойки:
Пійдемо ся подивити,
Якъ сиротойко плаче:

Ніть ся кому поклонити,
На посагъ выпросити,
Поклонися сосідоўці,
Якъ рідні матіноўці (батенькові).

(Lozinski, стр. 20).

253.

Грайте, музики, різко!
Кланяйся, Івасю, низко;
Якъ вітцю, матіноўці,
Такъ і всій родинноўці;

Такъ близькімъ сосідоўкамъ,
Якъ маленькімъ дітоўкамъ,
И тяжкімъ вороженькамъ.

(Lozinski, стр. 21—28).

254.

Покірне дітатойко Івасейко,
Покірно ся батенькові (матіноўці) кланяе,
Слезамі ноженьки вливае,
Черновъ шапоўковъ втирае.

(Lozinski, стр. 21).

255.

Ой прiletіло два голубайки,
Брыкнули надъ яворомъ.
Ой заплакавъ князь Івасейко
Надъ батейковимъ гробомъ:
„Ой прошу-жъ я тебе,

Милнй батейку, до тебе
На весілейко.
Ой радъ-жеби я, словейко, пригадати,—
Прялягла мя сіра земляйка, та не могу
встати.

(Lozinski, стр. 21).

256.

А.

1 Шла Марися на посагъ,
2 Стрнчае її Господь самъ,

3 Зъ щастячкомъ и здоровьячкомъ,
4 И щастливою родиною.

(С. Колесниц, Умил. у.)

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А,
3 И зъ долею доброю,
4 В=4 А.

(М. Полозше, Новоградволинск. у.).

В.

- 1 Ишовъ Иванко на посадь,
2 В=2 А... ёго..., 3 В=3 Б... щасливою, 4 В=4 А, Изъ доброю...
(Щаскова, Ковелецк. у.).

257.

- Кому-жъ ти ся кланяешъ, — Поклонюся чужому,
Коли батька (матері) не маешъ? Буде ми ся виділо, що свому.
(Lozinski, стр. 21—22).

Послѣ невѣста и дружка садатся за столъ и продолжаютъ пѣть:

258.

А.

- 1 Ой летіла галочка черезъ садъ, 4 — Сядіте коня — я й пойду,
2 Крикнула галочка на весь садъ: 5 Благословіте — я й сяду.
3 „Часъ тобі, дівочко, на посадь!“
(Изъ рукъ сб. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А... летіли біли гуси..., 2 А=3 А... Марусю...
3 — Ой що-жъ вамъ, біли гуси, до того,
4 До любого посагу того?
5 Є у мене батенько,
6 До мого посажінью.

(Lozinski, стр. 27).

В.

- 1 В=1 А... гусоньки..., 2 В=3 А, Кликати Марусю..., 3 В=3 Б...
гусоньки..., 4 В=4 Б... мого... нишного, 5 В=5 Б... ду того,
6 Ду посаженью нишного,
7 То вінъ мене порадиць
8 И на посаженью чусадить.

(Д. Бульчикъ, Вѣльск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А... гуси... ставъ, 2 Г=3 А... Марисю, на ставъ, 3 Г=3 А,
4 А до того посаду, шишного.
- 5 — Мостить мости калинові, — то піду;
- 6 Стелить нудря шовкові, — то стану,
- 7 Благословіть отець и мати, — то сяду.

(Колыски, Ушиц. у.).

Д.

- 1 Вже вечеръ вечеріе — всі зори зійшли.
- 2 Часъ мині молодий на посагъ ити.
- 3 Д=5 Г, Кладить..., 4 Д=6 Г... жодри..., 5 Д=7 Г.

(С. Перейма, Балтск. у.).

259.

А.

- 1 Братъ сестричку за стилъ веде:
- 2 — Сестро моя, коса твоя жовтенькая!..
- 3 Заводжає, научайте:
- 4 Сестро-жъ моя, коса твоя жовтенькая!..
- 5 Май свекордѣ за батейка;
- 6 Сестро-жъ моя, коса твоя жовтенькая!..
- 7 Май свикрошку за матінку:
- 8 Сестро-жъ моя, коса твоя жовтенькая!..

(Lozinski, стр. 31).

В.

- 1 Б=1 А... сестру..., 2 Б=3 А, Веде її, веде..., 3 Б=2 А... розчесана,
- 4 Часъ тобі на посаженьку сідати.

(Основа, Апрель, 1862 г. стр. 21).

260.

Сіла Марина на посаженьку,
Якъ на роженці квітка;
Єі батенько, єі рідненькій,
Не може ся на нюю надвинути.
„Мариню-жъ моя, дитятко-жъ мое!
То-жъ єсь мі теперъ мия!“
— Ой мій батеньку, мій голубоньку!
Чи довго я буду такая?

„Будешъ, дитятко, будешъ,
Якъ у мене будешъ;
А якъ підешъ відъ мене,—
Спаде красота съ тебе —
Зъ личенька румяного,
Зо стану панянського.“
— Ой мій батеньку,
Сивий голубоньку!

Ні въ чімъ я ті не вгодила:
Ні въ роботоньці,

Ні въ походоньці,
Ні въ полі, ні на нивоньці.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 22).

261.

Ой братъ сестру за стигъ веде,
Да ведучи, да й питає:
„Хто тобі, сестро, милій усіхъ?“

„Да милій мені мій батенько“.
— Се-жъ твоя, сестро, вся неправда:
Да милій, тобі твій миленькій.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

262.

Горю сонечко колує;
Мариню товаришъ дарує;

Не великимъ даромъ — посагомъ,
А пшастамъ, здоровимъ за столомъ.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 23).

263.

А.

1 — Ой хто-жъ тобі, Марисю;
2 Та цей херошіі посаджъ писавъ?
3 „О цей посаджъ писаръ писавъ,
7 А=3 А, 8 А=4 А,

4 Та отъ Госицда Бога;
5 Писали ёго писари,
6 Темної ночі при свічи,

9 Ясного сонця у віконця.

10 А=3 А, 11 А=4 А.

(М. Полонное, Новогродовлянск. у.).

В.

1 Ой писали писарі,
2 Въ мого батька на стольці,
3 Б=6 А... ночки до свічочки, 4 Б=9 А... до...
5 Зъ суботи по неділеньку.
6 Збирайся мій родоньку,
7 Дай мені порадоньку:

8 Мене мати першу дає —
9 Порядку не знає.

(Luzinski, стр. 844-85).

В.

1 В=1 А... молоді, 2 В=2 А, Цей..., 3 В=5 А, 4 В=6 А... при зорі,
5 В=9 А.

(Lud Ukrainski, Nowosielskiego, т. I, стр. 206).

Г.

1 Посаджено Марисю

2 На тымъ вишнімъ посаді;

3 Г=3 А Єн..., 4 Г=4 А Відь...

5 И відь батенька рідного.

(Lozinski, стр. 31).

264.

А.

- 1 Ой славень, славень Мариненъ посагъ!
- 2 Ой почімъ-же вінъ татъ дуже славень?
- 3 — По всіхъ віконцяхъ янгели сидять.
- 4 Янгели сидять, доленьку судять.
- 5 А надо дверми самъ Господь стоїть,
- 6 Самъ Господь стоїть, книжочку читає,
- 7 Книжочку читає, доленьку роздає,
- 8 Доленьку роздає, Мариню питає:
- 9 „Мариню, дитятко, чия ліпша доленька,
- 10 Ой чи Божая, чи батенькова?“
- 11 — Ліпша Божая, якъ батенькова:
- 12 Батенько дає, та й вимовляє,
- 13 А Господь дає, ще й причинає“.

(Основа, Амурь, 1862 г., стр. 22).

В.

- 1 В=1 А... (имя отца) рідь,
- 2 А ще славнійшій Марисинъ посагъ!
- 3 Марисинъ посагъ, самъ Господь пославъ.
- 4 В=3 А, На штирохъ..., 5 В=5 А, А въ дверяхъ..., 6 В=6 А... доленьку судить, 7 В=11 А, 8 В=12 А, 9 В=13 А... самъ.

(С. Колоски, Ушица у.).

265.

А.

1 Слала зоря до місяця:	8 Слала Маруся до Ивасечка:
2 — Ой місяцю, мій товаришу,	9 — Ой Ивасе, мій сужений,
3 Не виходь ти раній мене,	10 Не сідай на посаду раній мене,
4 Изійдемо обое разомъ,	11 Обсядимо обое разомъ,
5 Освітемо небо и землю!	12 Звеселимо два двора разомъ:
6 Зрадується звірь у полі,	13 Ой первый двіръ — батька твого,
7 Звірь у полі, гість у дорозі.	14 А другий двіръ — батька мого.

В.

- 1 В=1 А... рано, рано, 2 В=3 А... скодь же... раніше відь...,

3 В=4 А, Та ходьмо..., 4 В=6 А, То... полю, 5 В=7 А, 6 В=8 А...
рано, рано, 7 В=10 А... посагъ ранне відь..., 8 В=11 А, Но...

9 То зрадується отець и мати,
10 Отець, и мати, и вся родина.

(С. Колубинка, Умань. у.).

В.

1 В=1 Б, 2 В=1 А... ранесенью,
3 Ой місячко братіку, рано, рано,
4 Ой місячко, мій братіку, ранесенью.

(Бать рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 514).

266.

Стала зоройка до місячейка зъ вечера:
— Ой якъ зайдешъ, ясний місячейко, жди мене,
Няй освітимо небо й землю обоє.
Слалъ сванейка до старостойки зранейка:
— Ой якъ поїдешъ, старий старостойка, кличь мене,
Няй ми послужимо тямъ молодятамъ обоє.

(Lazinski, стр. 24).

Во время півня етихъ пїсень, дѣлають складчину для молодого и музикантовъ. „Староста боярскій“ спрашиваєть у „старости домового“ какую нибудь небольшую посудину. Тотъ для смѣха предлагаєть ему талѣгу, колесо, сани и т. п. и, нащипецъ, деревянную тарелку. „Староста домовий“ долженъ положить на тарелку четыре кучки денегъ — для четырехъ колесъ воза. Но онъ сначала поддразниваєть компанію и кладєть то одну, то двѣ кучки, противъ чего бояре вооружаются и заставляють таки его положить четыре кучки. Сколько онъ подождитъ въ одной кучкѣ денегъ, столько долженъ дать каждый изъ бояръ. Три изъ этихъ кучекъ идутъ молодому: „же ся три кола у воза кѣс“, а четвертаю отдаєть музыкантамъ. Во время складчины поєтъ:

267.

Складайтесь бояри! Обицали намъ грати,
Молодому — до червоньму, Въ шкатулку перестати;
Музыкамъ — по талару:

268.

По за листейку огни горять, А въ тимъ листейку ковальчичі,
А все тернові; А все молоді,

Кують коники,	А все боярські,
А все боярські	Бо ми щідемо, польѣмъ, болоцьѣмъ,
Сванейка ходить подвівкі носить,	Ой милий Боже! піскомъ, каменѣмъ;
А все мусажніи;	Будуть вози дудніти,
А коралики на гуфалини,	А підвови бреніти;
А все дорогіи.	Вчують насъ люде,
Ой вовальчики! куйте копитки,	Славно старості буде!

(Lazinski, стр. 25—26).

269.

А.

- 1 Марусинъ батенько да передъ Богомъ стоить,
- 2 Навкрестъ руки держить,
- 3 Господа Бога просить:
- 4 — Ой, Боже мій милий! (bis)
- 5 Пусти мене изъ неба до дому,
- 6 Да нехай я побачу свою долю,
- 7 Чи короче да наряжена,
- 8 Чи въ добрий часъ да посажена?
- 9 Наряжена, якъ паненятко,
- 10 Сидить вона якъ сиротятчка,
- 11 Ой радъ би я, моя доню, до тебе прийти,
- 12 Насипано сирой землі на ручки мої,
- 13 Склекилися (?) кари очи и уста мої.

(Изъ рук. об. Кулина).

Б.

1 Б=1 А... лежить,	2 Б=2 А,	
3 Та у Бога ся просить:		6 Нехай я подивлюся
4 Та пусти мене, Боже,		7 На своє дитятчко:
5 Та зъ неба на землю,		
8 Б=7 А; 9 Б=8 А... вчасне...,	10 Б=9 А... панятчко,	11, Б=10 А,
- Посажене...

(С. Болоски, Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А, Да Марусина мати...,	2 В=2 А, Да...,	3 В=3 А, Да...
	4 Да пусти-жь мене, Боже,	
5 В=5 Б... до дому,		
	6 Да изъ дому до дому,	
	7 Да до мої хати,	
	8 До моего дитяти;	

9 В=7 А, 10 В=8 А, 11 В=9 А, 12: В=11 Б.

13 Виражена, якъ паньска дитина.

14 Посажена, якъ сиротина.

(Изъ друк. сб. Кулича).

Г.

1+2 Г=1 А, Марусина..., 3 Г=2 А, 4 Г=3 А... молитъ,

5 Ой Боже мій, Боже,

6 Г=5 А, 7 Г=6 В, А изъ дому та...

8 Ой нехай я по бачу,

9 Г=8 В, Да свою..., 10 Г=7 А, Ой..., 11 Г=8 А, А чи въ пору?..

12 Г=13 В, Наряжане..., 13 Г=14 В, 14 Г=9 А... якъ паньское дитятко,

15 Г=14 В... якъ сиротятко.

(Lud Ukrainski Nowosielskietego, т. I, стр. 121).

Д.

1 Наша Мариса — сиротонька, 3 А ей батенько

2 Бо батенька не має, 4 Є у Боженька;

5 Д=1 Б, Передь..., 6 Д=2 А, На кресть..., 7 Д=3 В; Та й у...

8 Д=4 В, Ой..., 9 Д=6 Б, Ная злізу...

10 Чи добре дитя наряджають,

11 На посадь сажають!

(Lozinski, стр. 29).

270.

А.

1 Походящая зіронько,

2 Тв, Мариню дівонько,

3 Всі двори аходила —

4 Слізоньки не вронила!

5 А на батьківъ двіръ прийшла,

6 Та й стала, подумала,

7 Подумавши, заплакала:

8 — Ой дворе-жъ мій, дворе,

9 Якъ я тобі тяжка!

10 Не такъ тому дворонькові,

11 Якъ своєму батенькові,

12 Що молоду замужъ дає,

13 Робити не навчивши,

14 И розуму не довівши!

15 Научать мене люде,

16 Та жаль батенькові буде!

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Молода Марисейка...

2 Б=3 А, 3 Б=4 А, 4 Б=5 А, Ой скоро на свій...

5 Тяжейко заплакала,

6 Б=8 А,

7 Що чинь я ті тяжейка

- 8 В=10 А, 9 В=11 А,
10 Хлібця-мъ му переїла, 13 Ой мила-мъ я му буду,
11 Водницю перенила, 14 Якъ я відъ него піду.
12 Сукманки походила.

(Lozinski, стр. 38).

271.

А.

- 1 Где ся мі дівъ, где ся мі дівъ, 6 Ни чирвонимі, ни золотимі
2 Марисинъ батеньку? 7 Дітатко дарувати,—
3 Чомъ не виїде до нової світлойкі, 8 Єно щастємъ, здоровємъ
4 Чомъ не стане до тисового стола, 9 И добреньковъ доленьковъ.
5 Чомъ не дарує свого дітатка?

(Lozinski, стр. 38).

В.

- 1 Ой ся дівъ, де ся подівъ,
2 Марисеньки батенько?
3 + 4 В=8 А, Ой... (bis), 5 + 6 В=4 А... не приступить (bis), 7 + 8 В=5 А...
Марисеньку на посаді (bis).

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 22).

272.

Що то мі за дорога
Одъ стола до порога?

Родина вигоптала,
Мариню дарувала.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

273.

Місяченько ясний,
Івасенько красний,

Що ввійшовъ до кати,
Мариню дарувати.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

274.

Даруй мене родинько,
Зъ вечора въ суботоньку;
Якъ я ся запоможу,

Оддати ті можу.
Буду ся гараздъ мати,
Буду ті дакувати!

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

275.

Захотіла Марися
Калинового вінка

И послала батенька
За мере по калину.

Батенько приїжджає,
Калина не процвітає;
— Ей калино, калино,
Нещаслива годино!
Несчасливое вілье,
Не поспіло на весілля;

На той день, на неділю,
Марисі на віночокъ.
— Ой поспіла, поспіла
Одна квіточка не дозріла,
Не дозріла въ садочку,
То дозріє въ віночку.

(Lozinski, стр. 39).

276.

Скочила Мариня на терень,
Махнула хусточковъ напередъ:
— Розступитьця родиню,

Най мене дарує чужина
Не великимъ даромъ—посагомъ,
А щастямъ, здоровьямъ за столомъ.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 23).

277.

Даровано Марусеньку
Ревнеми (гривнями) золотими,
Таларами битими;
А ми ревнихъ не знаємъ,

По столі посуваємъ:
Ляжте — полежіте, ревні,
На тімъ тесовімъ столі,
Та й на льоннимъ обрусі.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

278.

Ой ви, хлопчики маленькі,
Збирайте шеляжки дребненькі:
Треба Марині чобітокъ,

Зъ самого золота підківокъ,
Що-бъ підківки бриніли,
По-підъ луженьки шуміли.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

279.

Деся тії поділи,
Що за нами гляділи?

Теперь не ввійдуть до хати,
Мариню дарувати.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

280.

А.

1 Стань, батеньку, проти мене,
2 Та напийся до мене,
3 Повною повненькою,
4 Доброю доленькою,

5 Часъ мене дарувати:
6 Присудила Божа Мати,—
7 Не великимъ посагомъ,
8 А щастямъ, здоровьямъ.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 22).

В. •

- 1 Поздоровляй мене, да мій батеньку,
2 Б=3 А Зъ..., 3 Б=1 Б,
4 Зъ долею добренькою,
5 Щобъ не пъяниця, не ледащиця,
6 Щобъ було зъ нимъ нажититься.

(С. Печиводи, Новоградволинск. у.).

281.

Я повненької випиваю, Щастя долі не вгадаю. Обое-сте молоденькі, Просіть Бога доленьки, — Чистої, пречистої;	Котра доленьку роздає Добрую и лихую На челядь молодую. Стань, матінко, проти мене и т. д.
--	---

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 28).

282.

Пийте, молодці, пийте, Но слянокъ не побийте: — У насъ склянки дорогі	По чотири золоті; А порція по грошу, Пийте, молоді, прошу!
---	--

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

283.

Знати Марисейку, Знати сиротойку, Що на посагъ засідає; А ей віночокъ Весь зъ фіалочокъ Порошкомъ перепадає. А ей батейко Передь милимъ Богомъ служить. Ясновъ свіченьковъ горить, Милому ся Богу молишь:	— Пусти-жь мене, Божейку, Съ черновъ хмаровъ на село, Съ дрибнимъ дощомъ на землю, Съ яснимъ соньцѣмъ вівоньцѣмъ: Най я ся подивлю, На свое дітатойко, Кто му справить весілейко. Справляють ему люде, Жаль батенькові буде.
--	--

(Loziński, стр. 32).

284.

Ой знати, знати Марисинь посагъ, Що ей матінка дає:	Стіль застелений, Двір заметений, Гостеньки запрошени.
---	--

Ой знати, Марисю, знати,
Що є рідная мати,

Що кроля хусточка
Зь білої кітаєчки.

(Lozinski, стр. 35).

285.

Ступлю я на лозину,
Махну я на родину:
— Збирайся, родоньку,
Зь вечора вь суботоньку,
А зь суботи на неділоньку,

До Марісі на порадоньку!
Близкі и далекі,
Убогні и богаті.
Богаті — на славоньку,
Убогні — на порадоньку.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

286.

Ой ти, душенько, наша Марусю!..
Ой ходила Марусенька по коморі
Та будила свою неньку на спокі:
— Ой устань, устань, ненько-жъ моя,
Годі-жъ тобі спать,

Та вже-жъ мені та у тебе
Не вікъ вікувать,
Тільки цюю одну нічку
Переночувать.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Въ то время, когда молодая „засідає на посагъ“, „староста домовий“
выносить водку и „осуи съ сиромъ“; невѣста угощаєтъ дѣвушекъ-дружекъ.
Обрядъ этотъ называется „посиранкі“ и получилъ свое названіе отъ слова
сыръ. Иногда, впрочемъ, онъ называется также „дружиннами“, отъ „дружокъ“.

Когда невѣста угощаєтъ своихъ подругъ, онѣ поють „пісні посиранкові“.

(Lozinski, стр. 32).

287.

Дружейка осухъ крає,
Золоцістий ножікъ має.
Що вь жменю,

То вь кішеню,
Дружбойці на вечеру.

(Lozinski, стр. 33).

288.

Красная Марисенька
Заганяла стадонько,
Вь городъ на зілонько:
— Стадо мое вороное,
Витолочъ-же зілле мое;
Нехай ся не зістає,
Матінойці на жаленько,

Бо вь мене матінка
Барзъ жалослива:
Що до городейка прийде—
Все мене вьспомине:
— Гдєсь мое дітятойко,
Що садило зілейко;
Садила, підлівала,

Єно собі еденъ ввила,
Що ся въ нимъ заручила,
Того не сходила;

Сходила го друженька,
Єй вірна служенька.

Иногда оканчивають такъ:

Нехай ся не вістає
Дівойкамъ на віночки,
Бабойкамъ на чаройки,

(Lozinski, стр. 34).

289.

Не біла въ дому на своїхъ заручи-
нахъ
Тамъ въ городейку,
При барвінойку,
Жовтий лёнь простирала.
Вишовъ до неї
Батейко єї:
— До домъ, Марисю, до домъ,

Маєшь тамъ гости
Своєй милости,
Будешъ їхъ частовати.
„Южь мені, мій любий батейку,
Южь мені не въ тебе бити,
Не плести віскі
Въ три лонцюшки,
Въ вінойку не ходити.

(Lozinski, стр. 38—39).

290.

Ходить Марися по новимъ дворі,
Косеньку розпустивши,
Ой ходить, ходить,
Сама собі говорить:

Ой не жаль же мї моєї коси,
Що мь єї не учисала,
Ино жаль рідного батенька,
Що мь его не слухала.

(Lozinski, стр. 30).

291.

За воротами трава-мурава
Золотомъ підливана,
Тамъ Марисенька,
Тамъ молоденька
Съ друженьками стояла;
Прийшла до неї
Матінка єї
Съ повними повноньками.
— Ой, частуй же ся, молода Марисю,
Со своїми друженьками.
Перідь слёзами,
Перідь густими

Матінки не пізнала,
Повнонькі не приняла.
Прийшовъ до неї
Ивасє єї
Съ повними повноньками.
Ой частуй-же ся, молода Марисю,
Со своїми друженьками.
Перідь слёзами,
Перідь густими
Ивасейка пізнала.
И повнонькі приняла.

(Lozinski, стр. 39—40).

292.

До дунаю стеженька,
Кудой бігла Марисенька;
Надъ дунаємъ стояла,
Русу-восу чесала.
Ой, падайте, волоси,
Та изъ моєі коси!

Падете, не тонете
До батенька плинете;
Нехай батенько знає,
За кого мене дає.
— Знаю, дітятко, знаю,
Але долі не відгадаю.

(Lozinski, стр. 40).

293.

Въ вечеръ, въ суботоньку,
Впали ягодонькі
Винні, зелені,
А до того дрібненькі.
Журилася Марисейка

Съ кимъ би їхъ посбєрати,
Бо будуть зимовати.
Просила-би-мъ батенька, —
Батенько не поможе,
Бо відъ жалю не може.

(Lozinski, стр. 35—36).

294.

Литить зовуленька
По вишнєвимъ саду,
На галузойку сіла;
А я мовила,
Що вона ся зломилла,
А вона ся похилила;

Такъ Марусейка
Въ свого батейка
За тисовимъ столомъ сіла,
А я мовила,
Що я го розвеселила,
А я го засмутила.

(Lozinski, стр. 86).

295.

Черна галочка на рокіті сиділа,
Хотіла рокіту ломати;
Рокіти не обломилла,
Єно росу обила.

Дівка Мариса на посаді сиділа,
Хотіла матеньку розвеселити;
Матенькі не розвеселила,
Єно гірши засмутила.

(Lozinski, стр. 36).

296.

Ой розточено ленний обрусъ на столі,
Єще до того поволочейки по двору;
Ой по німъ иде князь Ивасейко на посахъ.
Довідуется, питаючися батейка (матінейки),
„Ой відъ кого посахъ, відъ кого посахъ, батейку?

— Ой відь Бога, відь добрихъ людей, дитятко.
Ой южъ твій посахъ самъ Господь Богъ осудивъ,
Ой осудивъ—весь боярами обсадивъ.

(Lozinski, стр. 22).

297.

Сіяла Марися долю,
Стоячи надъ водою:
Полини, доле, зъ водою,
Я пійду за тобою;
Є тамъ въ воді могилейка,
Въ могилі лозинойка,
Тамъ станемо випочнемо,
И листойкі наишемо:

Нехай матінка знає
За кого мене дає,
За ліси темненькі,
За гори високи,
За води глубокі;
Я тамъ людей не знаю,
Родинойкі не маю.

(Lozinski, стр. 36—37).

298.

Підь добровою
Підь зеленою
Дрібна росонька впала;
Тамъ Марисенька
Тамъ паннуненька
Красойку розсівала;
Прійшовъ до неі
Батенько еі:
„Що дієшь, Марисейко?

— Тое я дію —
Красоньку сію
Зъ рукавця витресаю.
Ой якъ мі Богъ дасть
Добру доленьку,
То я ю посбераю;
А якъ мі Богъ дасть
Лиху доленьку,
То я ю понехаю.

(Lozinski, стр. 37).

299.

Тамъ за вороти,
Дунай глибокі;
Коло долу цембрований;
Тамъ тудай ходить
Молода Марисейка.
Вийшовъ до неі

Батейко еі:
— Втонешъ, Марисю, втонешъ,
Чого тамъ тудай ходешъ?
„Ой въ тиймъ дунаю втонути,
Чимъ бо мя мала зла доля не минути“.

(Lozinski, стр. 37—38).

300.

Розточено, розволочено въ коморі,
А ще мі крацці ленні обрусі на столі,
Куда мі йшла молода Мариня на посагъ.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 21).

301.

Половиною місяченько на небі Ой едень Ивасенько въ батенька
Половину землі освітивъ,
Прийшовъ надъ море—не спочивъ. Прийшла субота — не спочивъ.
Ой, милий Боже, коби ціли, Ой, милий Боже! коли насъ двое,
Що би землейку освітивъ, Щоби ми роботоньку зробили,
Прийшовъ надъ море, та й спочивъ. Прийде субота — спочили.

(Lozinski, стр. 23).

302.

Ой въ суботу, передъ вечеромъ,
Князь Ивасейко черезъ село їздивъ;
Ой їздивъ, їздивъ, бояри спровавъ,
А спросивши їхъ, вколо стола сажавъ.
Батейко ходить, цінойкі носитьъ,
А въ тихъ цінойкахъ мідь-горілойка.

(Lozinski, стр. 24).

303.

Ой славний, славний князельскій посахъ:
За віконоюкомъ два ангеликі,
А на подвіройку самъ Господь ходить.
Ой ходить, ходить, долейку судить,
Осудивъ долейку: старості — сванейку.
Дружбі — дружейку,
Ивасєви — Марисейку.

(Lozinski, стр. 24).

304.

А.

1 Ой попе, попе, Гордію, 5 Нехай не шпють не прядуть,
2 Не дзвони рано въ неділю, 6 Та нехай же вони вінки вьють,
3 Задзвони рано въ суботу, 7 До нашої Марусі въ дружки йдуть.
4 Потеряй дівочвамъ роботу;

(Щасновка, Козелецк. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А Потуй дружечвамъ...
5 Нехай вони мені услужуть
6 А своєю роботу потують.

(Дубище, Старо-Константиновск. у.).

305.

Въ городейку въ батейка
Червоная калінойка;
Кусе на ній зовулейка,
Кусе цона, кусе,
А-жъ мій батейко чусе.
— Сивая зовулейко!

Не задавай мї жалейку:
Я й такъ досить маю,
Шо дівойку замужъ даю,
Молодую, некую
Въ сторону далекую.

(Lozinski, стр. 41).

306.

Ой тамъ на горі
Фіялойкі заввили,
Всі гори съ долинами закрили.
Тамъ тудой Марися ходила,
Зелений барвінокъ садила.
За нею батейко тихойко:

„Садь садь, Марисю, знизвойка“.
— Не ходи-жъ ти, мій батейку, за мною,
Не любя мї бесідойна съ тобою;
Ой ходи-жъ ти, мій Ивасю, за мною,
Любя мені бесідойка съ тобою.

(Lozinski, стр. 41).

307.

А въ неділейку радо
Море ся розъярало,
Соненько ся купало;
Тамъ Марися воду брала,
А беручи потапає,
Ратунойку волає:
„Ратуй мене, батейку, (матінойко)

Я твое дітятко.
— Не буду тя ратовати,
Не хотіла съ мя слухати,
Свою съ волейку мала,
Мене съ ся не спитала;
Набралась ся своволі
Й людскої намовн.

Въ другихъ мѣстахъ оканчивають:

Батенько до береженька —
А ні човна, а ні весла,
Всё буренька віднесла.

(Lozinski, стр. 42).

308.

По-підъ дуброву, по-підъ зелену
Тамъ тудай ходить два тесельчики.
Ой тешуть, тешуть, на дунай мечуть.
Имбіръ деревце не потапає,
Староста сванейкі не сподобає,
Дружба друженькі не сподобає.

Имбірѣ деревце южѣ потапае,
Ивасейко Марисейку южѣ сподобае.

(Lozinski, стр. 24).

309.

Ходить Марисейка
По підѣ садоуку,
Склонила головоуку,
Ріже барвінокъ
Собі на вінокъ,
На свою головоуку:

— Ой вінку, вінку,
Зелений барвінку,
Наробивъ есь мі жалю—
Ой ужѣ я ся со своїмъ батейкомъ
На вікі розлучаю.

(Lozinski, стр. 42—32).

310.

Дивуеса, чудуеса батейко:
Нігде дітятко на ярморочку не било,
А где такого зъ рисами вінця взяло?
Не рікъ, не два Ивасейко ся заліцявъ,
Не рікъ, не два зъ рисами віночокъ обіцявъ,

(Lozinski, стр. 43).

311.

Молоденькі Ивасё
Коло города играе,
А въ городі Мариса
Зъ руткі віночокъ вила,
Съ Ивасёмъ говорила:
„Ой, Ивасю, душенько,
Проси батейка о мене,

Нехай видасть за тебе,
Бо якъ мене не видасть,
То я і сама вискочу,
И сриночку виточу,
Золотомъ оковану,
Дарами наповнену.

(Lozinski, стр. 43).

312.

Глянь, матенько, на мій посагъ:
Всіхъ дружокъ плетена коса
А на мене таки підѣ (?) пала,

Що я свою розчесала,
Кісками плечі верила,
Слѣзками личко вмилла.

(Lozinski, стр. 35).

313.

Ходила Марисейка сімъ літъ по лісі,
Ой лісомъ, лісомъ зеленимъ барвінкомъ*)

*) Слово *прихідъ* повторюється, після кожного стиха.

А ей батенько до дому вличе:
„Марисю, дівойку, иди до домоўку!“
— Ой нітъ, не пійду, вітру ся бою:
Вітру ся бою, соньци ся хороню;
Вітройко повине — косоньку розвине,
Сонейко пригріе — личейко змарніе.

(Lozinski, стр. 41).

314.

Червона калина	„Матінко моя!
На вікно похилилась;	Чи буду я така,
Пішли дружечки рвати —	Якъ калина цяя?“
Не дала ся вломити.	— Будешъ, донько, будешъ,
Пішла Марися сама, —	Доки у мене будешъ;
Нарвала й наломала,	А якъ підешъ відъ мене,
До личенька приєднала.	То спаде троха зъ тебе.
Матинен ся питала:	

(С. Колісник, Ушицк. у.).

315.

А въ суботоньку по нешпоренькахъ година,
Ой збирайтеся, вся Марисина родина!
Ой Марися свого батенька питае:
„На що батенько всю родиноньку збирае?“
— Ой на тое, мое дитятко, на тое,
Ой на твое а весілячко славное.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

316.

У новій коморі	Великій двір, а маленькій сбіръ:
Тамъ Марися говорить:	Не веселенька родинонька.
„Відна-жъ моя головонька,	

(С. Млынъ, Дубинск. у.).

317.

„Ой матінко, голубонько,	— Молодая, ти доню,
Снився мені сонъ дивнесенькій:	Молодий розумъ маешъ,
Ой що наша хата	Цѣго сна не одгадаешъ:
Чорнимъ шовкомъ оснoвана,	Чорний шовкъ — твоя кисонька,
Срібломъ, златомъ погострована.	Срібло и злато — твоя слізонька.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

318.

Добре було, моя матухно,
Да за поінкі (?) ніці;
Яко ви буде безъ мене
Дзіло робіці?
Пўндземъ у поле жита жаці,
Займемъ постаць широку
Да нівому подганяці.
Усе гнесса, озирнесса,
Слюзками обіллесса.

Жночкі йдуць
И мене зовуць.
Пасхаць моя — недожата,
И снопи моі — не поношени,
Хата моя — не топляна,
Ложкі моі — не помитя;
Где-жъ пошло, где-жъ подзілося
Дзіця мое нарожоное?

(Михалково, Мозирск. у.).

319.

У суботоньку, надъ вечура,
Стуять коники ни седлани,
Сваття-буари не вбирани;
Марися ходить желуется,
Біли рученьки заламує!
„Бідная жъ моя головонька,
Нещасливий я въ пана Бога,
Що я не маю батенька,
Нікому мене жалувати,
Воронихъ кони посідлати,
Сваття-буари пузбираги.

Тішить ёго матінка,
Тішить ёго рідненька:
„Не журися, дитятко,
Я ще коники пусідлаю,
И сваття-буари пузбираю:
Щасливий я въ пана Бога,
Що я матинку маю,
То вуна мене пожалує,
Мні коники посідлає,
Сваття-буари пузбирає.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

320.

Було тобі, зятю, не пити,
Було тобі, зятю, стричку вушити,

Зъ довгими вѣнчиками,
Зъ золотими стовичиками.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

321.

Літать зозулейка
По підъ садойко
А жалостенько вуге;
А за нею сивий голубойко:
„Що куешъ зозулейко?
Ходить Марися
По новій світлойци
И жалосненько плаче,

А за нею ходить матінойка:
„Що плачешъ Марисейко?
— Дай же мѣ покій,
Моя матінойко!
Мені же съ не до того:
Даютъ мѣ знати—
До шлюби стати
На неділю на ранейко.

(Lozinski, стр. 44).

322.

Ходить павойка
По вишнёвимъ садоюк,
Ой розпустила
Срусїі поренька
Хорошенько по собі.

Ой не жалъ же ми жовтої носойки,
Що я ю розпустила,
Єно мі жалъ свого батейка,
Що го буду лишила.

(Lozinski, стр. 43—44).

323.

Калинная горойко,
Чомъ ти ся не лупашь?
— Якъ я ся лупати маю,
Я помочи не маю
Ні відъ вітру буйнейвого,
Ні відъ сонця ясенького.
Молодая Марисейко!
Чомъ ти ся не розплачешь?
— Якъ я плакати маю,

Я жалости не маю—
Музикі мі не грають,
Дівойки не співають.
Мовить ей батейко:
„Бей, Марисейко, до світлойки
Мажі красні дівойкі,
Тамъ ті музикі грають
И дівойкі співають.

(Lozinski, стр. 44—45).

324.

Ой дивно жъ намъ, дивно,
Що дружейкі не видно;
Дружейкі ся побоявъ,

Та ся въ солому сховавъ,
Въ ячмінну не въ житную,
Въ чуждую, а не въ свою.

(Lozinski, стр. 46).

325.

А.

- 1 Покилоє та деревце та ялина,
- 2 Покирнеє та дитятко та Марися:
- 3 Низенько у ниженьки влянаєца,
- 4 Дрибненько слізюньками вливаєца.
- 5 — Оглянися, Марисю, кругомъ себе,—
- 6 Чи вся твоя родинюнька коло тебе?
- 7 Сюдя-туди оглянуса — чужа сторона!
- 8 Кому жъ я поклонюся — батенька нема?
- 9 — Покирися, Марисю, покирися!
- 10 Веі свої родинюньці поклонися;
- 11 Поклонися та Марисю сѣму-тому,
- 12 И што две подарочокъ, сѣму дому.

(М. Полонное, Новоградовлянск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,

3 Щасливої годиночки родилась—

4 Рідненькому отцю, неньці поклонилась.

(Собр. народ. юж. гѣс. Метлинскаго, стр. 175).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А... дитяточко да..., 3 В=3 А Отцю и матці...
поклонилась,

4 И дрібними слізоньками да облилась.

(Обычай и повірья, Маркевича, стр. 108).

Г.

1 Г=2 А... дитятойко Марисейка,

2 Повірно ся батейкові (матиньці) кланяе;

3 Слізками ноженькі вмивае,

4 Жовтою косойкою втирае.

(Lozhński, стр. 29).

Д.

1 Д=1 А Похилное то дерево..., 2 Д=2 А... поклонилось,

3 Отцу й матери та низехенько,

7 Щобъ вамъ боярамъ було по кві-
точки,

4 Не стій, вербо, розвивайся,

5 Свій, свій собі, вербо,

8 Одну нівісті й молодому,

6 Сімь соть ввітокъ,—

9 Ото тобі квітка—

10 Хорошая дівка!

(Бытъ русск. нар. Терещенко, ч. 2, стр. 513).

326.

Подъ ганкомъ музиченькі грають,

Вже Івашко віночка знімае,

Подъ ганкомъ дівонькі гуляють.

Конику на гривоньку владе,

Гуляйте, дівонькі, гуляйте

Батеньку на славоньку везе.

Вже мое гулянне минае,

(Д. Кульчинъ, Вѣльск. у.).

327.

Ой оддаєшъ мене, моя матинко,

Да й одъ себе.

Зостається руга-мъята

Уся въ тебе!

Ой, уставай, моя матинко,

Да ранесенько,

Да поливай ругу-мъяту

Да частесенько.

И пизними, и раньними

Рисочками,

И своїми дрібненькими

Слізоньками.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

328.

Отдай мене, мати, де хороше въ хаті. — Оддамъ тебе, доню,
Де лавочки да биленькі, Да вволю твою, волю;
Де діверки молоденькі. Буде твое гордовання
Де зовніці ласкові, люблю замишляти, Все передъ тобою,
Зъ діверками жартувати, Буде твоя руса-коса
Будуть мене жалувати. Въ милого підъ ногою.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

329.

За городомъ да овесь расень, Якъ не пойду за Ивася заміжъ,
А въ городі виноградъ сажень, Винограде, ти не прймайся,
Ой хто садивъ? молода Марьечка, У віточки да й не розпускайся;
А садячи ще й говорила: А якъ пойду за Ивася заміжъ,
„Винограду, виноградочку! Винограде, ти примися,
Скажу тобі я всю правдочку: У віточки да й розпустися“.

(Щасновка, Ковелецк. у.).

330.

Ой, не наступайте, бояре, Наша Марьечка одъ батька славна,
Снігової грудочки: Одъ роду велична, Ивану прилична.
Снігова я грудочка одъ вітру вьяне,

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

331.

По-підъ лісочокъ битая дорожечка, „Не рубай мене голою шабельною,
Туди йшовъ Ивасъ зъ буярами, Обвени мене чорною кітайкою;
Калина ёму дорогу заступила; Не для тебе калина посажена,
Стала калина до ёго промовлять: Для тебе Мариса наряжена“.

(С. Перейма, Балтск. у.).

332.

Изъ-за гіръ, изъ-за гіръ, И моему батеньку, —
Да бояре въ двірѣ. На що-жъ вінъ мене дає и видаває,
Марьюхина по двору ходить, А доленьки не вгадає...
Съ голубоньками говорить: Бояри найдуть,
— Ой загудите, сиви голубоньки, Медъ-вино попьють,
Защобечите ластовоньки, А доленьки не дадутъ.
Завдайте тугу темному луку

(Щасновка, Ковелецк. у.).

333.

Ой пішла дівчинонька по воду
Да за кам'яну гору,
А за нею да козаченько:
„Молодая та дівчинонько,
Да поставляй та ведеречка,

Да ступай да на білий камінь,
А зь каменя да на стреміна,
А зь стреміна да на кониченька,
Да поїдемо до мого батенька“.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

334.

- 1 Въ чистомъ поле да овесъ рясець,
- 2 А въ городі виноградъ красець,
- 3 Да передючи ягідъ рясно.
- 4 Якъ я поїду та за нелюба (bis),
- 5 То не роди ягодокъ рясно.

6=1, 7=2, 8=5 Да уроди..., 9=4... милого, 10=8.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

335.

Въ лози, бояре, въ лози
Да рубайте занози,
Да будемо дружечокъ запрятати,

Да на тютюнь орати,
Бо дружечки черевати.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

336.

Стенулися сіни, якъ бояре сіли,
Ще не такъ степенуться, якъ меду напьються;
Стенулися лавочки, якъ сили сванечки,
Ще не такъ степенуться, якъ пива напьються;
Стенулися причилки, якъ сили світилки,
Ще й не такъ степенуться, якъ горілки напьються.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

337.

Наїхали заручнички,
Привезли черевички,
Черевички шаштові, (?)
А панчошки вшивні;
Наїхали свати, якъ іденъ,
Привезли кітаю, якъ огонь;
Дали Марисі читати.

Стала Марися читати,
Стала Марися плавати:
— Ой, написано тутъ такъ мні,
Якъ тий рибоньці на воді,
Якъ тий рибоньці зь водою,
Такъ мні матюкно зь тобою.

(Хорощавка, Вільск. у.).

338.

Приїхали комисарчики,
Зі Львова писарчики,
Господу записати:

Де має король стати,
Король-короленько
Молодий Іваненько.

(Основа, 1862 г., Апріль, стр. 19).

339.

Ой хміль же лугами,
Пшениця ланами;
А вже тобі, Марусенько

Не гуляти и зъ нами,
Говорить и зъ жинками.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

340.

Тоги, мати, хату раненько,
Да прийде синь соловейко,

Да привезе паняночку
Въ тонкому серпаночку.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

341.

„Скриплять-риплять воротечка тисові,
Иржуть, иржуть кониченьки ворононі,
Ідуть, ідуть, моя матюнко, въ гостеньки до насъ;
Сховай мене, моя матюнко, у комору,
Щобъ не взяли сіі гостеньки и зъ собою“,
— Не съ тимъ вони, моя донечку, приїхали,
Щобъ безъ тебе, моя донечку, поїхали.
„По наддивися (?), моя матюнко, дай безъ мене,
Що не будуть воритечка отчиняться,
Да не будуть тисові одмикаться.

(Щасновка, Козелецк. у.).

342.

Де-жъ бувъ, селезень, де-жъ була, утка?
Селезень — на ставку, а утонька — на млинку;
А теперъ-же вони у въ однимъ болоті,
Ой, пьють-же вони холодную воду,
А ідять-же вони дрибную ряску,
Де-жъ бувъ Іванко, де-жъ була Маръечка?
Що Іванко — у батенка, а Маръечка — у свого;
А теперъ-же вони у въ одний світлиці,
Ой пьють-же вони зеленее вино,

А ідять-же вони дрибніи калачи,
У медъ умочаючи, макомъ посинаючи.

(Мокишинъ, Черниговск. у.).

343.

Летишь, летишь, соволонько, да черезъ садъ,
Да вдарився крилечками обь садъ-виноградъ,
Да вдарившись крилечками, да й питае:
— Чи тутъ моя голубонька, чи немає?
Ишовъ, ишовъ да Иванко черезъ тещинъ двіръ,
Да вдарився рученьками обь тисовий стилъ,
Да вдарившись рученками, да й питае:
— Чи тутъ моя Марусенька, чи немає?
Чи съ иншими парубками десъ гулае?

(М. Шендерева, Каневск. у.).

344.

Зажуряться перепілочка:
„Бідна моя да голівочка,
Що заранне съ вірья вилетіла,
Нігде сісти и гніздечка свити,
А ще къ тому дітовъ посадити“.
Обовзветься сивъ соволонько:
— Не журись, перепілонько:
Ой е въ полі да три тополі —
На одному гніздечко совъємо,
На другому дітовъ посажаємъ,
На третьему сами посадемъ.

Зажуряться молода Маруся,
Що молодою да замижъ пошла,
Що не вміе раненько вставати,
А другеє — ділочко робити,
А третее — свекорку годити.
Обовзався молодий Иванко:
— Не журись, молода Марусю,
Ой е въ мене да три нагаечки:
Одна буде раненько вставати,
Друга буде дімечко робити,
Третя буде свекорку годити.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

345.

Ой въ городі шевліечка зелененька,
Туди ишла Марьечка молоденька,
А за єю да Иванко изтихенька:
„Постой, постой, Марусенько, бо вже ти моя!“
— Не подожду, да Иванку, бо ще й не твоя:
Ой я въ світі сиротина, а ти собі панъ,
Шукай собі паняночки такой, яєъ самъ.
„Ой виїздивъ я всі села и всі города,
Да не найшовъ я такой, яєъ ти молода“.

(Щасновка, Козелецк. у.).

346.

Чи я тобі, мій батеньку, докучила,
Ой чи мої подруженьки догодали,
Да найпічно (?) підъ вовонце подходили,
Вони мене молодую викликали.
Якъ не буде, мій батеньку, мене въ тебе,
То не пійдуть подруженьки вікъ до тебе.

(М. Шендеровка, Каневск. у.).

347.

Ой виду я да на ганочки,	У теремі да й повісила,
Дакъ-гляну я да на красочки,	У теремі да й за дверами,
Ажъ но мої красочки зяють,	На шовковомъ шнурочку,
Ажъ по мої животочен вьянуть.	На золотомъ колочку,
Зяйте ви, красочки, не зяйте,—	Буди татухна ходе,
Мні у татухни не жити	Головкою да черкається,
И віночковъ не вити:	Слѣзками обливається.
Одинъ звѣла й того не зносила,—	

(Изъ рук. сб. Кулиша).

348.

Кое мое кохание	Що суботоньки чесала,
Тяжкое мое здихание:	Що неділеньки красила,
Не рѣвъ я, не два кохала,	Да за одинъ вечеръ зносила.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

349.

Ой ходила Марьечка да й по городу
Да годила садъ-виноградъ изъ приполу,
Да забула новихъ воріть зачинити,
Не мусила свого батенька упросити:
„Ой зачини, мій батеньку, нови ворота,
Да не пускай да Иванка и зъ боярами,
Бо витопче садъ-виноградъ весь ногами,
Позбивае винни вітки підєввками“.
— Ой не жалій же, мое дитя, да виннихъ вітъ,
Да пожалій, дитя мое, да молодихъ літъ:
Що винниі да віточки зростуться,
Батенькови роскошеньки поминуться.
Що въ батенька крути гори — гуляти доволі

А въ свекора всюди рівно — гуляти не вільно^а.

— Пусти мене, мій свекорку, погуляти,
За новими воротами постояти.

— Иди, иди, моя невісточко, не барися,
За сінешними да дверима, да й вернися.

— Ой спасибу, мій свекорку, погуляла,
За сінешними да дверми постояла!

(Изъ рук. сб. Кулиша).

350.

Охъ и говорила

Да туча зъ громомъ,

Да рано, рано,

Охъ и рано, рано, да ранесенько,

Да туча зъ громомъ. *)

Чи славець ти будешъ,

Съ стукомъ-грукомъ?

Да що-жъ ти пуйдешъ

Да съ стукомъ-грукомъ,

Й а я за тобою

Изъ друїбнимъ дощемъ.

Чи славець ти будешъ

Съ стукомъ-грукомъ,

Ой чи я славнійша

Изъ друїбнимъ дощемъ?

Охъ и говорила

Маруся зъ Иванкомъ:

„Й ой ходімъ, Иванку,

Да до церковки;

Да то ти пуйдешъ

Изъ музиками,

Й а я за тобою

И зъ дружечками.

Чи славець ти будешъ

Да музиками,

А чи я славнійша

И зъ дружечками?

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

351.

Да казали: Марусенька не праха,

А еї матенька не ткаха, —

Ажъ вона раненько вставала,

Тонкі рушнички напрала,

У тихаго дуная білила,

Молоднхъ боярь дарила.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

352.

Коли-бъ знала, коли-бъ відала,

Відчинила воритця відъ городця,

То-бъ запустила вороненьківъ стадо,

Щобъ виотпало, виломало

Руту та шавлію.

Нехай не росте, не кормиться

Мої нььки въ городі.

(С. Дашковцы, Лятинск. у.).

*) Послѣ каждаго двухъ строкъ повторяется:

Да рано, рано,

Охъ и рано, рано, да ранесенько,

и послѣдняя изъ двухъ строкъ.

353.

А въ нашего пана свата
Горохъ не толочень.

Горохъ, горохъ, горохъ, горохъ,
Горохъ нетолочений!

Ой нумо ми, пане свате,
Горохъ молотити...
Да будемо, пане свате,
Горілочку пити...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

354.

Да сорока, да ворона
Да по голлейку поскакала,
Да все голлейко поламала,
Да собі дрозда сподобала:

„Ой ти, дрозде, ти, небоже,
Я-жь тебе люблю ненарокомъ,
Да повернись до мене бокомъ,
Ко мне бокомъ, во мне бокомъ. (bis)

(Щасновка, Козелець у.).

355.

А.

1 Ой на хаті зилле,
2 А въ хаті весилле.
3 Пусти мене, мати,
4 Въ той рай погуляти —

5 Да поміжъ дудки,
6 Да поміжъ серишки,
7 Да поміжъ цимбалами,
8 Зъ молодими боярами.

(С. Довжикъ, Чернягов. губ.).

В.

1 Б=1 А, Що..., 2 В=2 А,
3 На дворі бояре,
4 Яєъ макъ процвітає.

(Гирявка, Ковотопск. у.).

В.

1 В=1 А, У городі...
2 За городомъ насинне,
3 А въ сімъ дому, що ми въ ёму,
4 В=2 А, Зачинає...

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 Б, 4 Г=4 В.
5 Ой на порозі паничі стоять, 10 Та будемо шанувати,
6 А за столомъ панночки сидять. 11 Щобъ повели танцювати
7 Просимо до столу 12 Бояривъ оглядати:
8 У свою господоньку, 13 Чи не криві, чи не горбаті,
9 Посаджаємъ на ослононьку, 14 Чи вміють танцювати?

(Нар. юж. рус. пѣс. Мезиняскаго, стр. 260).

356.

А вже минають вишні та черешні,
Суниці та полуниці,
Та вже настають
Весільни вечерниці.
Идуть дівчата на вечерниці
Съ собою Марьечку кличуть.
Вона ходить, рученькі ломить,
Свого батенька просить:
„Ти, мій батеньку, сивий голубоньку!
Пусти-жь мене на вечерниці:
На вечерницяхъ музика грає,
Мені ся серце крає“.
— Не моя воля, доненько моя,
Проси собі матінки.
Ходить Марьечка, рученькі ломить,

Свої матінки просить:
„Моя матінко, сива голубонько!
Пусти мене на вечерниці:
На вечерницяхъ музика грає,
Мені ся серце крає.
— Не моя воля, доненько моя,
Проси собі милого.
Ходить Марьечка, рученькі ломить,
Свого милого просить:
„Ти, мій миленький, голубъ спвенький!
Пусти мня на вечерниці:
На вечерницяхъ музика грає,
Мені ся серце крає“.
— Теперъ моя воля, Марьечко моя,
Треба сидити въ дома!

(С. Калюсика, Ушицк. у.).

357.

Ой крикнувъ орелъ,
Сидя на лану —
Зажурился козаченько
Въ своєму дому:

„Ой горе мені самому,
Коли-бъ моя дівчинонька зо мною,
Мавъ би я розмовоньку язъ нею.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

358.

Плеве утина коло берега,
Коло липи, коло кореня,
Да боїться-жь воно лютої зіми.
Ой хотъ воно боїться-жь,
Хотъ не боїться,
Да на морі зімовать буде.

Ой ходить Марьюхна у свекорка свого
И наругоньки ёго.
Ой хотъ боїться вона, хотъ не боїть-
ся, —
Да въ свекорка віковать буде.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

359.

Да зажуриться, да заклопочеться,
Да Марусинъ батенько:
— Да яєъ діждемъ літа,
Да насіємъ жита,
Да ни съ кимъ буде жита жати.

Да израдується, да извеселиться.
Да козаченькивъ батенько:
Да яєъ діждемъ літа,
Та насіємъ жита,
Да буде съ кимъ жито жати.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

360.

Да наказувала куночка
Своєму чорному собою:
— Ой бувай, бувай, мій соболоньку,
Да до мене у суботоньку!
„Охъ и радъ-би я бувати,
Тебе куночку видати, —
Да до тебе лози густі
И річеньки бистрі“.
— А я лозоньки вирублю,
Бистрі річеньки висушу,
Ой бувай, бувай, мій соболоньку,
Да до мене у суботоньку.

Ой бувай, бувай мій козаченьку,
Да до мене у неділеньку.
„Охъ и радъ би я бувати,
Тебе дівчину видати, —
Да у тебе двори нові
Ще й замочки кріпкі,
Ще й батенько сердитий“.
— А я замочки одимену,
Ворітечка одчиню,
Свого батенька вблагаю,
Ой бувай, бувай мій козаченьку,
Да до мене у неділоньку!

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Во время пѣсень, дружба (у невѣсты, кромѣ дружекъ, бываєть иногда и дружба, и староста) ставитъ на тарелку чарку, наливаєть ее водкой и, обращаясь, къ старостѣ, говоритъ: „Пане брате, пане старосто, а проше на дрожки!“

Староста указываєть на отца невѣсты. Дружба, обращаясь къ нему, начинаєть:

„Єсть въ цімъ дому наші пані молоді тато ридний. Проситъ пані мо-
лода и я просю на ту почесну (указываєть на рюжку и кричитъ): А, проше!“

Отець подходитъ, выпиваєть водку и владєть на тарелку копѣйку, или больше и отходитъ. Дружба опятъ наполняєть рюжку и вызываєть мать. „Чарка“ должна обойти всѣхъ, кто только находится въ комнатѣ; причємъ староста слѣдитъ, чтобы дружба никого не обошелъ приглашеніємъ; поэтому то онъ самъ называєть всѣхъ по имени, а за нимъ дружба выкрикиваєть: „а проше!“

Если въ сѣняхъ собрались зрители изъ парней, то и ихъ приглашають выпить по рюжкѣ, припѣвая:

361.

Запорожці, зъ Запорога,
А бійтеся ви Бога,

Идїть ви до хата
Марисю частувати.

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

362.

Пийте, запорожці, пийте,
Но скляножъ не побийте;
Въ насъ склянки дорогіи,

По штири золотіи,
Билишки по три гроші,
Запорозці хороши!

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

363.

Ой матінко-нене (bis),
Ріжъ курку для мене,

Най курка не сокоче,
Бо молода істи хоче.

Отвѣчаютъ:

Ой въ насъ курка ідна,
Ще до того старая,

А ви зъ трохъ хотъ принесли вісти,
Та вже кажете: хочъ істи.

(С. Кольсикъ, Ушицьк. у.).

Послѣ этого дружба виводить платкомъ молоду изъ за стола и идетъ съ нею танцовать. Всѣ дѣвушки встають и направляются въ слѣдъ за ними.

Затѣмъ невѣста посылаетъ своему су женому рубаху, которую она сама сшила и которую онъ долженъ надѣть подъ вѣнецъ. „Посланцами“ бывають ея братья или вообще родственники.

Рубаха эта бываетъ льняная или изъ конопли — если невѣста бѣдная.

Посылають слѣдующимъ образомъ: молодая приноситъ рубаху къ столу, а свахи (невѣсты) берутъ отъ нее эту рубаху, свивають ее въ трубку, обвязываютъ лентами, за которыя затыкають барвинокъ или какую либо другую зелень. Послѣ берутъ вѣтвь, имѣющую три отростка, украшаютъ ее лентами, барвинкомъ и овсомъ, и между этихъ отростковъ владываютъ рубаху. Внизу вѣтки привязываютъ бѣлый платокъ, означающій письмо невѣсты къ жениху.

Во время этого приготовления поють:

364.

Ший, Марисенько, Ивасєві сороченьку,
Випери єю на тихимъ Дунаєньку,
Висуши єю на буйникъ калинонькахъ,
Перекачай єю на тисовихъ стolonькахъ.

(Lozinski, стр. 47).

365.

Шила Марися кошюлейку,
О Боже, при дорозі,
Въ батейка на порозі,
Білими рученьками,
Дрібними стиждойками.
Шила, вишивала, шила,

А въ суботу ю скончила,
Передъ вечари прибрала,
По вечари ю післала,
На неділю на ранейко,
Вбратися до слубойку,
Въ щасливу годинойку.

366.

Гримнула щука-рибойка на морі,
Приплило золото и сребро до берега,
Дружбовому коничкови до чела.
Щоби ся світиль якъ, ясная зора,
Ой щобъ вінъ зъ дороженькі не зблудилъ,
Щоби вінъ кралиноі сорочки не сгубилъ.

367.

Марисінихъ три брати	Світлойку оглядати,
По стаенойці ходять,	Где мають Марисю дати,
Коничейкі сідлають,	Чи добрі тамъ люде,
Гдесъ и хатойкі мають,	Чи добрі ей тамъ буде?
Въ далеку сторонойку,	

368.

Марисю, Марисейко!	Місяцю, місяченьку!
Где-жь ти насъ висилаешъ,	Світи намъ въ дороженьку,
Въ далеку дороженьку,	Жеби ми не зблудили,
Въ невидную ноченьку?	Кошулі не згубили.

Когда рубаха готова, посланцы берутъ ее, берутъ водку и рюмку и виходятъ. Музыканты ихъ провожаютъ.

Невѣстѣ пошть:

369.

Посланці, воханці!	Зъ паненьского дому
Виберайтеся скоро,	До врілевского двору.

Когда уже выйдуть на дворъ:

370.

Посланці, посланчики!	Ноченьки не ночуйте,
Не бавтеса долго,	Кошулейку віддайте,
А вертайтеся борзо;	Назадъ ся повертайте.
Горіліці ся не радуйте,	

Музыканты возвращаются, а посланцы отправляются въ путь, къ молодому, тѣмъ временемъ у „невісти“ угощаются; закусивши, благодарятъ хозяевъ и расходятся.

Послы, за которми бѣгутъ дѣвушки съ „посиранокъ“, дорогою поють:

371.

Съ гилѣвъ идемо, съ гилѣвъ;	Въ Кракові гофтована,
На той гилі кошулейка,	Въ тимъ дому дарована,
Во Львові вишивана,	До Ивася послана.

372.

А.

1 Братъ кошулейку несе,	4 Сама ю Марися шила
2 Ажъ ся земляйка тресе.	5 Білими рученьками,
3 Біла кошуля, біла,	6 Дрібними стижкойками.

В.

1 Мила сорочка, мила
2 Б=4 А... Мариня...
3 А въ новій світлоньці,
При восковий свічоньці—
5 Б=5 А,
6 Коло ясного сонця-віконьця,
7 Для Иваненька молодця.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 20).

Приближаясь къ жилищу молодого, поють:

373.

Не страхайся, швагре:	Є но Марисинихъ три брати
Не жоліри идуть,	Світлойку оглядати.

374.

Принесли ми си гилю,	А на кошулу вінець *)
А на гилі кошулю,	Ту Марисинъ молодець.

375.

Королю, вороленьку!
Принесли ми ти даруненько,
На неділю на раненько.

*) Иногда невіста посмаетъ ему также и вѣнчикъ изъ зелени.

Подо́ дверями поють:

376.

Повини витройку
По-підъ нову світлойку,

Най ми будемо знати,
Кому Марисинъ даръ дати.

„Староста домовий“ и другіе бояре стоять около дверей и не пускають въ хату. Послы достаютъ свою водку и угощаютъ стражей; тѣ въ свою очередь угощаютъ ихъ *). Тѣмъ временемъ тотъ, у котораго въ рукахъ находится вѣтвь съ рубахой, разворачиваетъ бѣлый платокъ, привязанный къ вѣтви и, будто читая, говоритъ: „Видъ панни браньской до пана браньскаго“, т. е. отъ невѣсти жениху. Но ему не вѣрятъ и говорятъ, что онъ въ шею не ходилъ, слѣдовательно и читать не умѣетъ, и даютъ другому комунибудь прочесть и каждый читаетъ точно также это воображаемое письмо. Послы поють:

377.

Покажить намъ того,
Що писанне до нѣго.

Затѣмъ послы требуютъ, чтобы имъ былъ оказанъ подобающій приѣмъ, чтобы имъ отвели нѣсколько „світлицъ“ со всякими удобствами, а для лошадей своихъ требуютъ „стоенъ и вівса“. Писарь долженъ все это записать.

Когда послы запьютъ стражамъ водкой „вступное“ и между ними установится полнѣйшее согласіе, тогда ихъ пускають въ хату. Войдя, они видятъ тамъ молодого съ боярами и поють.

378.

Радуйся, королейку,
На неділю та ранейку,

Вбратися до слюбойку
Въ щасливу годинойку.

Потомъ танцуютъ по хатѣ съ рубахой въ рукахъ, пока староста не отберетъ ее и не отдастъ молодому.

Входящихъ пословъ свахи встрѣчаютъ пѣснями:

379.

Посланці коханці!
Що жъ ви прихали?
Чи світлойку обзирати,

Чи Марисинъ даръ дати?
Ой якъ даръ дати—дайте,
Сами си погуляйте.

*) Иногда послы подходятъ такъ тихо, что никто и не услышитъ — съ цѣлью не дать „впускного“.

Иногда свахи для потѣхи встрѣчаютъ ихъ слѣдующею пѣсней:

380.

Приехали наливайки	Ваша кошуля згребна,
Безъ коня, безъ нагайки,	Намъ ту не потребна,
Принесли кошулиско,	Ми ту лінную мали,
Витерати коминиско.	Ивасейка ми си вбрали.

Послы отвѣчаютъ:

381.

Щоби насъ ту не просили,
Мы би ту не ходили.

Отдавши рубаху, послы пьютъ водку, танцуютъ, потомъ садятся къ столу за ужинъ, съ которымъ ихъ ожидалъ молодой съ боярами.

(Lozinski, стр. 47—52).

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ „вильце“ убираютъ (вѣютъ) по возвращеніи невесты съ „просиль“. Возвратившись съ друзьями домой, невеста останавливается у порога.

Мать выходитъ и приглашаетъ въ хату, гдѣ сажаетъ ихъ вокругъ стола и угощаетъ водкой и закуской. Закусивши, начинаютъ вить „вильце“.

Когда вильце изовьютъ, всѣ выходятъ изъ-за стола и отправляются на дворъ или въ сѣни танцевать. Танцуютъ пока не пріѣдетъ „молодий“.

Женихъ, собравши весь свой родъ, идетъ къ невестѣ „цѣлимъ поїздомъ“ съ музыкантами и боярами. Онъ приноситъ съ собою боченокъ водки и когда отдаетъ его родителямъ невесты, говоритъ: „кланяюсь вамъ хлѣбомъ и сѣлью, и бочонкомъ“.

Когда водку выпьютъ, наливаютъ въ боченокъ воды, насыпаютъ туда овса и возвращаютъ назадъ.

Пришедши въ домъ невесты, дружка три раза машетъ палкой крестообразно и говоритъ:

„Пане старосто, пане подстаросто и ви всі добри люде, благословіть пана молодого за столъ завести“.

Изъ хаты ему отвѣчаютъ:

„Нехай Богъ благословіть.“

Тогда дружка ведетъ молодого и его боярина на „посадъ“. А въ нѣкоторыхъ мѣстахъ молодой садится самъ на посадъ и предварительная церемонія нѣсколько измѣняется: сестра жениха несетъ „квітку“ съ тремя воско-

выми свѣчами. Когда придуть въ хату невѣсты, она останавливается по эту сторону порога—въ сѣняхъ; на встрѣчу ей выходитъ мать невѣсты съ востковой свѣчей. Обѣ онѣ ставятъ на „сінечный“ порогъ свои правыя ноги и цѣлуются. Сваха (мать невѣсты) проситъ ихъ до хаты. Тѣ входятъ въ хату и говорятъ:

„Дай, Боже, вечеръ добрый; да, Боже, поможи вамъ на все добрее. Пуститъ насъ подорожныхъ людей погрѣтись“.

Ихъ приглашаютъ; „молодий“ самъ садится на „покуті“ и около него по правую руку садится весь его родъ ¹⁾.

Невѣста выходитъ въ комнату, а на ея мѣстѣ рядомъ съ молодымъ садится старшій бояринь. Женихъ сидитъ за столомъ въ шалкѣ.

Вводятъ изъ комнаты или изъ сѣней невѣсту, которая вноситъ два платка на тарелкѣ и говоритъ:

„Старосто, пане подстаросто, благословить молодому руки „придати“ и подаетъ жениху платокъ. Онъ беретъ платокъ и затыкаетъ себѣ за поясъ.

Невѣста наливаетъ рюмку водки, немножко надпиваетъ сама, послѣ долить, поставить на тарелку и подносить жениху, который водку выпиваетъ, а на тарелку кладетъ деньги. Тоже дѣлаетъ и бояринь. Послѣ невѣста выходитъ въ сѣни и собираетъ себѣ дружекъ; братъ ея беретъ палку, поднимаетъ вверхъ и говоритъ:

„Старосто, пане подстаросто, благословить сестру за стілѣ завести“.

„Ради слухать,“ отвѣчаетъ староста. Братъ снова, стукнувъ три раза въ двери накрестъ, обращается къ нему: „всі три рази заразомъ“.

„Ради слухать,“ опять отвѣчаетъ староста. Тогда братъ подаетъ сестрѣ платокъ и заводитъ ее за столъ, при чемъ дружки поютъ.

Когда молодые усядутся виѣстѣ, то по правую сторону жениха садятся его родные, а съ лѣвой стороны невѣсты—ея родные.

Когда всѣ усядутся, къ столу подходитъ отецъ и мать невѣсты. Отецъ беретъ платокъ, обматываетъ имъ себѣ правую руку, и закрытыми пальцами беретъ рюмку, наливаетъ водки и даетъ прежде жениху, потомъ невѣстѣ. Тоже самое дѣлаетъ и мать ²⁾. Послѣ она вноситъ „решето хустокъ,“ полученныхъ на заручинахъ или змовинахъ, и роздаютъ всему роду. Когда платки уже розданы, молодая наливаетъ въ рюмку водки, а дружко на тарелкѣ под-

¹⁾ Борисполь, Переясл. у.

²⁾ Новоседьскій, стр. 207. Lud. Ukraiński.

носить каждому изъ жениховой родни, которая дарить „молоду“ деньгами за „хустки“.

Послѣ дружко кладеть на тарелку пряники и калачи и, разнося, говорить: „Дивіться, старости, панове подстарости, ось які одъ нашего пана свата подарки йдуть“.

Сваты, сидящіе за столомъ, берутъ тарелки въ руки и продолжаютъ: „На, свату головатий, ось які подарки нашего свата“.

Отець и мать принимаютъ дары и говорятъ:

„Якъ не годувать дочокъ, коли такі подарки дають“.

„Свахи“ подають орѣхи и бублики, а „дружко“ подноситъ роднымъ молодой.

Въ это время старшая дружка обращается къ старостамъ и говоритъ: „Старосто, пане подстаросто, благословіть молодому квітку пришити“.

„Ради слухать,“ отвѣчаетъ староста.

„Всі три рази разомъ!“

„Ради слухать!“

Дружки поють:

382.

Да не жалуй мене,
Да моя матінко,
Въ суботу у вечері,
Да пожалуй мене, матінко,
А въ неділеньку, по обідоньку,
Якъ бояри прийдуть

И мене возьмуть,
И комори спорожнють:
Заберуть скринечки
Да й на возочки,
Периночки на другні.

(Изъ рукоп. сборн. Куляша).

Старшая дружка беретъ шапку „молодого“ и отколовши „квітку“ у „молодої“, пришиваетъ ее къ шапкѣ жениха. Причемъ „дружко“ или бояринъ надѣваетъ на молодого свою шапку, чтобы тому не сидѣть съ непокрытою головой.

Дѣвушки поють:

383.

А.

1 Ой дай, мати, голку,
2 И ниточку шовку
3 Пришити квіточку

4 Къ зеленому барвіночку,
5 И къ квітці, и къ китайці
6 И къ Ивановій шапці.

(Изъ рукоп. сборн. Куляша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, Щей..., 3 В=4 А,
4 И въ бобровій шапці,
5 Въ чирвоній кітайці,
6 В=6 А... княжевій...

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А.
4 Зятевому шличку.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А.
3 Вінокъ пришивати,
4 По шелягу брати.

(С. Жаботинь, Чигиринск. у.).

Д.

- 1 Первая квітка, тожъ Иванко!
2 Да дайте мені голку,
3 Д=2 А, 4 Д=3 А, 5 Д=4 А. Съ зеленого...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А, Подайте мене..., 2 Е=2 А... шолку, 3 Е=3 А, Пришиці...,
4 Е=4 А.
5 Шила жъ я, шила. 8 Хоче пувъ золотого,
6 Да й голку зломил! 9 Отъ князя молодого.
7 Дружка скаче, да чого й она хоче?

(Михалковка, Мозырск. у.).

Ж.

- 1 Сватове, до волеку
2 Позолоту йголку,
3 Поедвабну ниточку,
4 Ж=3 А, 5 Ж=4 А.

(Полоски, Бѣльск. у.).

З.

- 1 З=1 Ж, Ідь дружбоньку...
2 Да купи сваненьці луть шовку
3 И золоту голочку

- 4 З=3 А, Да... до шапки...

(Кривинь, Острожск. у.):

И.

1 И=1 А, 2 И=2 А.

3 Зятеві квітку пришити.

4 Я зятеві квітку пришила

5 И=6 Е Золотую...

6 Білую ручку сколола

7 Да для твого зятя сокола.

(С. Гирява, Конотопск. у.).

384.

А.

1 Я швачка зъ Вельбова,

2 Приїхала позавчора,

3 Привезла голку

4 И ниточку шовку,—

5 Квіточку пришивати

6 И по талару брати.

7 Я швачка маленька,

8 У мене ручки біленьки,

9 Не жаль мені дати

10 Квітку пришивати:

11 Я не хочу клепацівъ брати,

12 Я не буду казанівъ ломати,

13 И не буду горілки курити,

14 Тилькі буду готовую пити.

15 Дайте мені таларъ битий,

16 То буде ковпакъ шитий.

(М. Полоное, Новоградъ-Волинск. у.).

В.

1 В=1 А,

2 Да привезли учора;

3 В=8 А.

4 Въ мене пальці тоненькі

5 Хто не схоже рубля дати,

6 Той не буде квітки мати.

(Кривинъ, Острожск. у.).

В.

1 В=1 А... зи Львова, 2 В=2 А, та... вчора,

3 Квітокъ вишивати,

4 В=6 А, 5 В=8 А, А..., 6 В=4 Б... пучкі..., 7 В=9 А, 8 В=10 А.

9 Та не ниткою—шовкомъ я шила, 11 А свою ручечку сколола

10 Золотую голочку зломіла,

12 А для свого зятенька сокола.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=1 В.

2 Приїхала до свого дома

- 3 Я виліла венки вити,
4 Къ шапкамъ пришивати
5 Г=6 А.

(Томашгородъ, Лукк. у.).

Д.

- 1 Приїхала швачка съ Лівова
2 У неї твха мова,
3 Д=8 А У еі..., 4 Д=6 В.

- 5 Да не жаль же ії дати,
6 Д=5 А.

(С. Гирява, Коноптск. у.).

Е.

- 1 Якъ я була швачка,
2 Я жъ була да не протачка:
3 Да три лоти шовку ишила,
4 Е=10 В,
5 Закі сюю квіточку пришила.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 Е,
2 Не сільская дочка,
3 Съ Кіева кіяночка,
4 Зъ міста мешаночка
5 Ж=10 А... пришивала,
6 Да по тарелю брала.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

З.

- 1 Я съ Кіева швачка,
2 З=3 Ж Я...
3 Я зъ города городяночка,
4 Я по торгу ходила,
5 За копу шовку купила,
6 За талара—голку,
7 Пришити зятю квіточку
8 И въ білому личку.

(Нар. южн. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 197).

И.

- 1 Ступлю я да на лавочку,
2 Зніму я да шапочку,
3 Пришию да квіточку
4 Къ зеленому барвіночку,
5 Къ бобровой шапці,
6 Къ червонои китайці

7 И=1 Е Ой я..., 8 И=2 Ж Славного батька..., 9 И=4 З.³ по місту...,
10 Шовки скуповала,
11 И=5 Ж.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

I.

1 Я шваля зъ Вільбова

2 I=2 Г... двора, 3 I=3 И, 4 I=6 А Да... давати, 5 I=8 А А въ...,
=4 Б А въ мене голки..., 7 I=5 Ж, 8 I=6 А.

(Народн. южн. русск. пѣсни, Метлинскаго, стр. 19).

К.

1 До Львова дружечка ходила,

2 К=5 З За талюра...,

3 За червоного голочки.

4 К=5, А... квітки.

(Основа, Апрель, 1862, стр. 18).

385.

Другая квітка—то жъ Тетянка...
Теперь Ивашко вейми радъ,
Що знявъ зъ Тетянки весь нарядъ,

Да повісь матюнци на показъ:
„Оце тобі, матюнко, квіточка;
А завтра буде жіночка“.

(Борисполь, Переяславск. у.).

386.

Ой заржали сиви кони, заржали,
Якъ зъ панною молодю до шлюбу іхали.
Не ржіте, сивні коні, не ржіте,
Напасемо васъ подъ Полосками на житі.

(Полоски, Вільск. у.).

387.

Ніякий, дружбонько, ніякий:
Має квіточку съ влківъ;

Дружечка відриває,
Золотисту пришиває.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 17).

388.

Посланці наші коханці,
Стоять коні въ стані,
Стоять коло плота,

Просять околата.
Ли-би й солому...
Часъ посланці до дому.

(С. Колосняки, Ушицк. у.).

389.

А.

1 Зять на мене не дивиться,	5 Я на зятя не дивлюся,
2 Либонь мені противиться.	6 До стіни обернуся,
3 На мене зять не гляне,	7 До стіни очима,
4 Либонь мене вишкомъ лає.	8 До зятя плечима.

В.

- 1 Б=5 А Я на тое..., 2 Б=6 А, 3 Б=7 А... оченьками.
4 До дружбоньки плеченьками.

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 18).

390.

Любо-мило дивитися,	Любо-мило дивитися,
Де бояре танцѣвали:	Де дівочки танцѣвали:
Наробили хмарно жупанами,	Наробили хмарно юпочками,
Испустили дощигъ стрілочками,	Испустили дощигъ кісоньками,
Наробили ясно шабельками.	Наробили ясно перстеньками.

(Народ. кж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 200).

391.

Допче дружечка, допче,	Дружба ся поставить,
Черевички видопче —	Черевички поправить.

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 18).

392.

А вже я літомъ не гуляла,	Та не дуть я шовку вшила,
Барвінокъ поливала;	Золотую годку зломла,
За барвінокъ зелененький	Замъ мѣ тую квітку пришила.
Треба дати червоненький.	

393.

Вилізъ дружба на липу,	— Що-би зъ ними зробити:
Потрясає калиту,	Чи шапку викупити?
Ще три крайцарі має,	Чи горілки випити?
Изъ ними розмовляє:	Чи ся оженити?

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 19).

Затьгъ выкупають шапку. Старшая дружка, пришивши „квітку“, надѣ-

взять себѣ шапку на голову, становится на „лавку“ (длинная скамья), танцует и поетъ вмѣстѣ съ друзьями:

394.

Я на сватові лавці, (bis) Я маю волю,
Я въ дружбові шапці — Дружбоньку, надъ тобою.
(С. Колюсикъ, Ушицк. у.).

395.

Скаче, свісточка, скаче, Срібного, золотого,
Чогось вона хоче — Одъ зятя молодого.
(Нар. вжн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 199).

396.

А.

1 Ой глянь, зятеньку, на мене, 7 Не дивися, зятю, въ лозу,
2 Крашій я козаць одъ тебе: 8 Поглянь по морозу,
3 На мні шличокъ — ковначокъ — 9 Заглянь въ кішеню,
4 Готуй, зятеньку, шостачокъ! 10 Вийми грошей жженю,
5 Шостаць не шостаць — злотихъ шість, 11 Посипъ на тарелчину,
6 Бо я тобі, зятеньку, рідна свість. 12 Викупи собі шапчину.

В.

1 Б=1 А Подивися..., 2 Б=2 А Чи не...
3 Въ твоєму члечку-ковначку,
4 Въ рутяному віночку.
(М. Половное, Новградволинск. у.).

В.

1 В=1 А Подивися, дружбонько..., 2 В=2 А Не..., 3 В=3 В Я въ твоїмъ шлячку... 4 В=4 В Та рутанимъ...
(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 18).

Г.

1 А въ садочку дві квіточки...
2 Г=1 А Глянь-же ти, боярину..., 3 Г=2 А... за..., 4 Г=3 А,
5 Тожь не ковначокъ-шовківка, 8 Золотую голку зломла,
6 Тожь не шовківка-ярмивка. 9 Закі цюю квіточку пришила.
7 Три лоти шовку изшила,
(М. Борисколь, Переяславск. у.).

Д.

- 1 Не гнyse, дружко, не гнyse,
- 2 Старшой дружечки вклонисе.
- 3 Д=9 А... нагнyse..., 4 Д=10 А... бери...
- 5 Клади на тарелочку
- 6 Да за красну кветочку.

(Колошовка, Чигиринськ. у.).

397.

- Я въ тебе, зятеньку, первая свість, Хоть не шість—повтора,
Готуй мені таларівъ шість; Буде твоя шапочка готова.
(М. Полонное, Новградволынськ. у.).

398.

- Не шапочка скаче — ковпачокъ, Якъ не даси шостачка,
Готуй сватоньку шостачокъ; То не викупишъ ковпачка.
(Дубище, Староконстантиновськ. у.).

399.

А.

1 Чи тобі, зятеньку, не соромъ,	12 Въ сестриному віночку.
2 Що ти идешъ полемъ безъ лучка,	13 Маніте, не маніте —
3 Сідаешъ за столомъ безъ шличка,	14 Шостака не владіте!
4 Безъ сестринога віночка?	15 Якъ купкою бразнешъ—
5 Зять на те не погляне,	16 Тоді шличокъ возьмешъ.
6 Що свість вінокъ каляе —	17 Не боюся, зятю, отомана—
7 Объ стелю обь стелиночку,	18 Клади, зятю, півъ-талара;
8 Обь білую папериночку.	19 Не боюсь я усіхъ наміснпчківъ —
9 Глянь, зятеньку, на мене:	20 Клади, зятю, підвіснички!
10 Крацая свістонька одъ тебе;	21 Не боюсь я усіхъ людей —
11 Въ зятнѣвому шличку,	22 Клади, зятю, сімсотъ рублей.

(Нар. кж. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 198—199).

В.

- 1 В=1 А Чи не соромъ, дружбоньку...
- 2 Іхати безъ пола, безъ жучка,
- 3 В=3 А Стояти въ світлоньці..., 4 В=4 А... рутяною...

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 17).

В.

- 1 В=9 А Ой..., 2 В=10 А Меншая...

3 Чи не соромъ тобі, зятеньку,
4 В=3 А Що въ поле идешъ..., 5 В=2 А А въ теста стоїшъ...,
6 В=4 А.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 198).

400.

Чи не стидно-жъ тобі, старий свать, Безъ калинові стрілочки,
Шо твуй князь молодий сидить такъ, Безъ шовкової вѣточки.
Шо въ поле іде безъ лучка,

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Дружео хочеть выкупить шапку у старшей дружки, поднося ей на тарелехъ нѣсколько копѣекъ и рюмку водки, она отказывается, желая получить больше. При этомъ дружки поють слѣдующія пѣсни:

401.

А.

1 Дружбонько, чорнобривий,	6 Вийми грошей жменю,
2 Люблю тя, - якъ Богъ милій;	7 Посипъ на тарели,
3 Люблю тя и кохаю,	8 Якъ на біли папери;
4 Бо въ тебе гроші—знаю;	9 Посипъ на тарілеу —
5 Посягни въ кешеню,	10 Пий до дружки горілку.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

Б.

1 Тихо, дружбонько, тихо,
2 Не здуришъ, дружбонько, тихо:
3 В=5 А, 4 В=6 А Витягни..., 5 В=7 А, 6 В=8 А... білому папері.
7 Викупи сі шапку въ мене.

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 18).

На эту пѣсню, свадебная дружина молодого отвѣчаетъ:

402.

Не впися, сванечко, не впися, У насъ горілка — не вода.
Возьми чарочку, напийся — Частує дружечка молода.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 201—202).

Дружки продолжаютъ:

403.

На червоному на знаємся, Положите шелягъ битий,
На білому догадаємся; Викупіте вовпакъ шитий.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

404.

А.

1 Ой казали—свати багаті,
2 Ажъ вони скуповаті,
3 Да по місту ходили,

4 Шеляги збирали,
5 Шлички викупали.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Б.

1 Б=1 Да..., 2 Б=2 А... да убогі,
3 Сами пішеи ишли,
4 Молодого въ мешку несли;

5 Молодого ноги стерчали,
6 А на ёго собаки гарчали.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

405.

Ой казали люди — зять багатий,
Ой казали люди — грошей міхъ...
Владе копійку, якъ на сміхъ!

(Нар. вжн. рус. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 199).

406.

Не хочу я червоного,
Дайте мні золоткового;

Мої ножки невеличкі,
Щобъ були черевички.

(М. Тамашторкъ, Луцкаго у.).

407.

Нашъ піддружба хороший,
Позичъ дружбі грошей,

Бо нашъ дружба въ неславі —
Его шанца въ заставі.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 19).

408.

Моя мати не кітлярочка,
Я не кітлярчина дочка.

Я кітлівъ не латала,
Щобъ имъ по грошу брала.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 18).

409.

Не видай мі трояка —
Я не люблю дворава,

Кинь мені шестахиска,
Бо я люблю простачиска.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 18).

410.

Убогі бояре, убогі:
Сімъ літъ по сміттяхъ ходили,

Черешки збирали,
Та сласі за ввітки давали.

(М. Кривинь, Острожск. у.).

411.

Нащо ся въ дружби бравъ,
Коли грошей не мавъ?
Було піти молотити,

Шістака, сі заробити—
Шапочку викупити.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 19).

412.

Лінивi, бояре, лінивi,
Сімъ день молотили,

Шостака заробили,
Шличокъ викупили.

(Нар. кж. рус. пѣсни, сб. Мелниського, стр. 199).

Дружео съ дружбой наконецъ сходяться въ цѣнѣ. Дружка снимаєть съ себя шапку и надѣваєть ее на молодого:

413.

Гадали послѣ почувати,
Чимъ ми їхъ будемъ годувати?
Злапаємъ сову въ стодолі,
Зваримо імъ въ росолі.
Чимъ ми імъ будемъ солити?

Чимъ ми імъ будемъ перчити?
Є много вужолю на полю,
Є много полену по селу,
Вужодемъ будемъ солити,
Поленемъ перчити.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 19).

414.

Ой луговая вузуленько,
Луговая вузуленько!
Чи всі лугі облінула?
Не такъ лугі, якъ дужечкі,
Не стій, вербо, надъ водою,
Не стій, вербо, надъ водою!
Да звий собі сімсотъ квітокъ,
Сімсотъ квітокъ,
Сімсотъ квітокъ и чотирі.
Іхали да мимо тебе,

Мимо тебе сімсотъ бояръ,
Сімсотъ бояръ и чотирі;
Всімъ боярамъ по квіточці,
Всімъ боярамъ по квіточці,
Иванкові квітки немає,
Иванкові квітки немає.
Иванкові квітка,
Иванкові квітка —
Да Марьчка дівка *).

(Изъ рук. сб. Кулиша).

415.

Маршалкі, не стійте,
Стеліте доризеньку
Молодий и молодому
До богатого дому.

Маршалкі, до коней,
До ясноі броні!
Уже квітки попрививали, —
Ви ще й коней не сіддали.

(С. Полоски, Бѣльск. у.).

*) Послѣ каждого нечетнаго стиха пригвѣзъ: „да рано, рано!“ послѣ четнаго: „да ранесенько!“

416.

Ой, на що-жъ ти, да Маръечко упо- Що хороший?
вала, — Да не на ёго худибоньку,
Що ти собі да Иванка сподобала? Не на гроші,
Да чи по ёго худибоньку, А на ёго уридоньку,
Чи на гроші; Що хороший.
Чи по ёго уридоньку,

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Когда начинаются приготовленія къ ужину, дружки поють:

417.

Давть намъ зъ замку знати, Юшейку перченую,
А до городейска вісти, Чи съ перцёмъ, чи не съ перцёмъ,
Же намъ готують істи: Аби було съ щиримъ серцёмъ.
Куройку печеную,

(Lozinski, стр. 52).

418.

Старший свать хоче істи, Сивий сокілчику,
Нема ёму где сісти, Сядь собі на стилчику.

(Wolyn, Steckiego, стр. 75).

419.

Давай, свахо, вечеряти, Зъїли коні солому,
Бо ми будемъ ночувати; Чась намъ, свахо, до дому;
Сонъ головоньку клонить, А зъїдять загату,
Ничъ до домоньку гонить, Заки мь виберемося зъ хати.

(С. Дубище, Староконстант. у.).

420.

На печі медвідь лежить, ; Хоче ту бабу извісти,
До гори лапи держить, Шо не дає намъ істи.

(С. Колюсикн, Ушицк. у.).

421.

Брязнули да ложечками, Марусіна челядь
Срібними тарілочками; Сідає вечерять.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Друзки обрацаються въ невѣстѣ:

422.

Вийтеса, кутки, лавки,
До запічної бабки,

А ви ся догадайте,
Намъ вечеряти дайте.

(С. Колосники, Ушицк. у.).

423.

Бачури косатарю,
Марисини проматарю,
Проси своїхъ гостей,
Щобъ вони іли и пили.
И веселенькі були,

Якъ птичка на весні:
Въ поле йде — гуде,
А съ поля йде — грає,
Якъ макъ процвітає.

(С. Колосники, Ушицк. у.).

424.

Крамару, крамаройку!
Приправляй вечеройку,
Сипъ перець на паперець,

Лижейки на тарелець,
На нашу вечаройку.

(Lozinski, стр. 53).

425.

Благослови, Боже,
И отецъ и мати,

Своёму дитяти
Цей рідъ частувати.

(С. Перейма, Балтск. у.).

426.

Стань, батінво, проті мене,
Та напійся до мене

Зъ повною повночкою,
Зъ щасливою донечкою.

(С. Перейма, Балтск. у.).

427.

Милый Боже, ходить голубъ по столі,
Крыльці въ пивцю вмочає,
Всі паняночки частує,

Ино Марисеньку минає,
Бо вже зъ панянства вистає,
До старихъ людей пристає.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 25).

428.

Пийте, панянки, пийте,
Но склянокъ не побийте:
У насъ склянки дорогі:

По чотири золотні,
А порція по грошу!
Пийте молодці, прошу.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 24).

429.

Положени ложкі й тарілочкн, —
Напиймося горілочкн.

Положени ще и ложечкн, —
Напиймося хоць грошечкн.
(С. Дубице, Староконстантинопольск. у.).

430.

Поставлено, та поставлено,
Тільки насъ та не прошено;

Якъ-би насъ просили,
То-би ми ся поженили.
(Бонюска, Ушиць. у.).

431.

Скочу я крізь стівочку,
Нарву я барвіночку,

Щобъ було зеленесенько,
Вечерати веселесенько.
(Wolyn Stackiego, стр. 74).

432.

А.

- 1 Капунъ істи варить,
- 2 Ковгуть наливає,
- 3 Воробій мовить: тутъ, тутъ,
- 4 Будемъ істи тутъ, тутъ!
- 5 Гороше, гороше, сіяно тебе хироше,

- 6 При лугахъ, при дорогахъ,
- 7 При всіхъ святыхъ,
- 8 При янголахъ божихъ,
- 9 При битихъ гостиньняхъ.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

В.

- 1 Б=2 А... на кухні палить, 2 Б=1 А А...
- 3 Соловій долітає, 5 А воробецъ воду носитьъ,
- 4 Радойкі додаває; 6 А сорока гості просить,
- 7 Б=3 А Голубецъ ноговъ...
- 8 Южъ вечерою туй, туй.

(Lozinski, стр. 53).

Невіста встаєть и, кланяєсь на обѣ стороны, просить гостей ужинаць.
Въ большей части случаевъ ужинъ починаєть борщомъ или капустою.

Друзки поють:

433.

Первая квітка — то-жъ Иванко...
Іжте, бояре, капусту;
Наша капуста не пуста —

Наша княжна садила,
Та раненько вставала,
Частенько поливала.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

434.

„Зеленая дѣбривонько,
Чому не шумишь?
Приставлена капусточко,
Чому не кипишь?
— Ой якъ-би вітеръ,
То я бѣ шумѣла;
Якъ-би поставлена,
То я бѣ кінула.

Оскубаний селезеньку,
Чому не летишь?
— Якъ-би я крилечка мавъ,
То-бѣ я поленувъ.
А я въ свого пана свата
На вечері бувъ,
Вечеря, якъ вечеря,
Да все съ перцемъ, да печена.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

435.

Ли бояре юшку,
Да вєрали галушку,
Да въ мѣхъ, да въ рукавицю —

Дівчатамъ на вечерниці;
Да въ мѣхъ да въ вишеню —
Батькові на вечерю.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

436.

Другая квітка то-жъ Марьечка.
Ізте, бояре, юшку,
Да тягайте петрушку —

У насъ юшки горшками,
А петрушки градками.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

437.

Пріймите собі тее,
Дайте намъ другее,
Що разъ ліпшее.

(Wolyn Steckiego, стр. 74).

438.

Ой цу, коні, цу!
Я боршу не хочу;

На Бога гляньте,
Намъ каші дайте.

(С. Коломыки, Улиць у.).

439.

Ой гороше, гороше,
Сіяно тебе хороше:
И при розі, и при дорозі,
И при ясному сонечку.
Молодая та Марусенька,

Змовляли тебе хороше:
И при роду, и при родині,
При родному батењу;
Якъ змовляли то кониківъ давали,
Якъ змовили — забрали,

Да й нічого не дали.
Та все-жъ то плутня,

Усе болмутня,
Усе свому та неправдонька.

(Щасновка, Козелець. у.).

Когда вашу уже съѣдятъ, кухарка иногда нарочно спрашиваетъ: „може ще каші?“ на что дружки отвѣчаютъ пѣсней:

440.

Ми не маленькі діти —
Коло каші сидіти.
Ой, цу, коні, цу!

Я каші не хочу;
На Бога ви гляньте,
Намъ печені дайте.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

Послѣ каші дають мясо. Если долго не приносятъ его, то дружки поють:

441.

Плаче виця на кухні,
Ажъ її очі запухли;
Чого ти, вицю, плачешъ,
Може істи хочешъ?

— Не хочу я істи —
Кухарка м'ясо ззіла,
На мене відповіла.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

442.

Дружба ножа не має, (2)
Намъ хліба не вкрає;

Дайте ему колодача,
Най намъ вкрає калача.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 6).

Когда жаркое подано, его ставятъ передъ дружкомъ, который долженъ порѣзать на куски и предложить гостямъ. Дружба разрѣзываетъ, а ему поють:

443.

Нашъ ковгуть біловрилий,
Нашъ дружбонька чорнобрийий,

Не жаль ёму дати,
Печеню повраяти.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

444.

Крає, дружбонько, крає,
Дружкамъ підъ столь дає,
За пазуху ховає,

Зъ пазухи въ кешеню —
Світильці на вечеру.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

445.

Крає, дружбонько, крає,
Золотий ножикъ має,

Срібная тарілочка,
Золотее віделечко.

(С. Колюбаки, Ушицьк. у.).

446.

Світилочка — пані,
Вечерай съ нами.
Не веліла мати

Рота роззявляти:
Великі зуби
Вісять черезъ губи.

(С. Рудковка, Козелецьк. у.).

447.

Ой, якъ-би я пані,
То не сиділа-бъ зъ вами;

Та сиділа-бъ зъ паничами,
За білими калачами.

(Сборн. ст. свід. о Київск. губ., 1864 г., стр. 75).

448.

Світилочка ласа,
Да вхватила м'яса,

Якъ-би не Данило,
Світилоньку-бъ вдавило.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

449.

Два голубайки гніздо вьють,
Наші бояри вино пьють.
А що намъ били столове?
А все натвили тисове.
Вступилъ Сусъ до Кани галилейски
И самъ постановилъ станъ малжен-
ский.

Радуймося, веселімося!
А бись-мо весоли були,
А що намъ били обрусі?
А все намъ били лінні.

Вступивъ Сусъ и т. д.
А що намъ били хліби?
А все намъ били пшенишни.

Вступивъ Сусъ и т. д.
А що намъ били мисойки?
А все намъ били цінови.

Вступивъ Сусъ и т. д.
А що намъ била горілка?
А все намъ била не гірка.

Вступивъ Сусъ и т. д.
Вступивъ Сусъ и т. д.

(Lozinski, стр. 53—54).

450.

Старший бояринъ, якъ болванъ,
Витрищивъ очі, якъ баранъ;
Обручами голова збита,

Мачулою свитка зшита,
Личкомъ підперезався,
У бояре прибрався.

(Piesni ludu ruskiego Pauli, стр. 127).

451.

Ли бояре, іли,
Цілого вола звіли:

На столі не кришечки,
Пундъ столомъ не куйсточки:

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

452.

— Не боялистеся Бога,
Не наїлистеся дома,
Сорому не знаєте,

Въ запаски ховаєте.
„Ми люда подорожні,
У насъ запаски порожні“.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

453.

А въ садочку дві квіточкі...
Ли дружечкі іли,
Пунвъ голубонька звіли,

По столу качаючи,
Въ медъ вино мачаючи.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

454.

Наша дружка підъ сволюгъ,
Звіла калачівъ сорогъ.

Най ся нікто не прогнівить,
Най ся здорова живить.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

455.

Не стійте коло груби,
Не заглядайте въ зуби,

Ми собі заробили,
Шоби съ-мо ся поживили.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

456.

Стерлася маківочка,
Упріла матіночка,

Перці, шафрани, тручи,
Вечеру готуючи.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

457.

Пішла мати
Дочки частувати,
На досвіткі да посилати.
„Да вже, ненько,
Да вже нераненько,
На досвітки да невісиленько.
По-за дворомъ чистоколонька,

А у дворі та стара жонка,
У порога та ружинонька,
Коло бока та дружинонька,
Що у дворі та поставлено,
У порога та зарижена,
Коло бока та посажена.

(Изъ рук. сб. Куанша).

458.

У батенька все хорошенько:
Мидь, вино п'ють, кубочки б'ють,
Мулудую Марисю садеть.
Излянули два анголи зъ неба,
Сіли-пали за столомъ, де треба;
Стали собі по янельській гадати:
„Куго ми маемъ на пусаженьку сажати,
Пусадимо двое дитоеъ въ добрий часъ,
Дай же намъ, Боже, щастливу й годину и Божий часъ.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

459.

Ой ходила дівчинонька по городу,
Та сіяла дрібний макъ изъ приполу.
Ой якъ мені сей дрібенъ макъ позбирати?
Ой якъ мені та свекорка називати?
Позбіраю дрібенъ мачокъ сизимъ голубцемъ,
Назову я та свекорка ріднимъ пан-отцемъ;
Позбіраю я дрібенъ мачокъ сивою голубкою,
Назову я та свекруху рідною малінкою.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 160).

460.

Где-то ті кухароньки,	Староста стареньки,
Що варили істоньки?	Якъ голубъ сивеньки!
Сухихъ дровъ не палили,	Тра кухарівъ пошукати,
Красно істи зварли.	На весілі показати.

(Lozinski, стр. 55).

461.

Не стій, вербино, роскидайся,
Не сиди, Марусю, розмишляйся:
Чимъ свого свекорка називать будешъ?
„Назову я свекорка ріднимъ батенькомъ:
Я-жъ потому, я-жъ потому
Лиха не буду“.
Не стій, вербино, роскидайся:
Не сиди, Марусю, розмишляйся:
Чимъ свою свекруху називать будешъ?

„Назову свекруху рідною матінкою:
Я-жъ потому, я-жъ потому
Лиха не буду“.

Таже поють сестрѣ и брату.

(Нар. кж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 159—160).

462.

Добрая господиня
Добрий борщъ зварила,

Мало дровъ спалила,
Добрий борщъ зварила.

(Wolyn, Steckiego, стр. 74).

463.

Повідала намъ сорока:
— Тече горілка зъ потока.
А ми поти не пійдемо,
Поки всіє не випіємо.
Повідала намъ синиця!
— Повная пива пивниця.

А ми поти не поїдемо,
Поки всіє не випіємо.
Повідала намъ ворона:
— Повна пирогиwъ комора.
А ми поти не пійдемо,
Поки всіхъ не поїмо.

(Lozinski, стр. 53).

464.

Було що їсти, пити (bis)
Нікому припросити:
Марисенька молоденька,
Дружечка пишненька.

Не дивуйтеся тому:
Не дружчила нікому,
Перший ся разъ придало,
И то ся не вдало.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 6).

465.

А де той подчаший
Що прибіра чаши?
Приймайте собі ложки, тарилки,

Дайте намъ трошкі горілки,
Приймайте ложечки,
Дайте намъ хоть трошечки.

(Wolyn, Steckiego, стр. 74).

466.

Ти, батьківъ синочку,
Пьемъ добре горілочку;

Ще будешъ лучче пити,
Бо маємъ чимъ платити.

(С. Перейма, Балтск. у.).

467.

Чого, сватовъє, сидите,
Чомъ до домоньку не йдете?

Коні ригочуть,
Соломи хочуть,

А свати до дому не хочуть:
Ще-жъ Маруся наша—не ваша,
Ще-жъ ви її да не вуйзьмете,
„Да хочъ же бо ми сидимо,
Да не вашу честь пьемю.

Хочъ за вашими столамъ,
Даєъ за сватѣнїми чашами.
Завтра неділя — на Бога надія,
А Маруся да наша буде.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Послѣ ужина всѣ поднимаются изъ-за стола и поють:

468.

А.

1 Старості шелягъ дати,
2 Щобъ вивівъ насъ съ хати
3 На двірѣ погуляти.
4 Я-бъ ёму й два дала,

5 Кобъ я зъ нимъ погуляла;
6 Дала-бъ ёму и чотири,
7 Кобъ який, чорнобривий.

(С. Колюсикъ, Ушицк. у.).

В.

1 Нашъ староста дівочий,
2 Покажи свої очи,
3 Б=1 А, 6 Б=2 А, 7 В=4 А

3 Нехай ми знаємъ,
4 Кого сторостовъ звати маємъ.

Я би-мъ му..., 8 Б=5 А Щоби-мъ...
(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 25).

469.

А.

1 Ти, когуге білокрилий,
2 Намъ староста чорнобривий,
3 Та виведи-же насъ зъ хати
4 На двірѣ танцювати,
5 Боаръ оглядати:

6 Чи високі подковни,
7 Чи чорні брови?
8 Ой чи чорни, чи рудні—
9 Все буяре молодні.

(С. Дашковци, Лятинск. у.).

В.

1 Старосто, старесенькій,
2 Голубе сивесенькій!
3 Б=3 А, 6 Б=4 А... погуляти.

3 Ударъ чоломъ,
4 Знай соромъ:

(С. Колюсикъ, Ушицк. у.).

В.

1 Ой зъ-за гирья, місяцю, зъ-за гирья,
2 Ведемо Марьечку зъ застілля,
3 На яснее та краснее подвірья,
4 В=4 А Ведемо..., 5 В=5 А Старосту...

6 Чи не кривий, чи не горбатий,
7 В=4 А чи вміє...

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

470.

Квітє калинойу ломить,
Сонє головойкі клонить.
Панове старіі,

Просимь вась, молодні;
Дайте намь розказати,
До сіней таньцєвати.

(Lozinski, стр. 46).

471.

Веди нась, старосто, спати,
Бо намь тра рано встати,
Подвірє замїтати,

Гостей ся сподівати, —
Гостейка любого:
Ився молодого.

(Lozinski, стр. 46).

472.

Старосто, старенький,
Голубе сивенький,

Виведи нась зь-за стола,
Не чини намь сорама!

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

473.

Любонь староста вь постильцахь,
У біленькихь онучкахь,

Та боїтця устати,
Щобь онучоць не зваляти.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

474.

Встань, старосто, на ноги,
Якь стодоленька на сохи;

Якь не встанешь, то підведемо,
Таки тебе до сорома приведемо.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

475.

Староста дівочий!
Покажи намь чорни очп,
Няй мв будемо знати,
Кого старостовь звати.
Ой дивно-жь намь, дивно,
Що старости не видно.

Дівойкі, паннойкі!
Зробімь свою славу,
Зломімь старості лаву,
Няй старостойца знає,
Няй добру лаву дає.

(Lozinski, стр. 45).

Почуть эту пїсню три раза, стоя; потомь оиять садятея и продолжають.
Кто нибудь изь домашнихь обращаеть кь старостѣ: „А виведить ихь зь-за
стола, бачите якь вони гарно вась просять“.

„А прошу, лишень, дівчата, прошу!“ Выводить ихъ изъ-за стола; дѣ-
вущки поють:

476.

Десь у сѣго свата
Та смолови лавки,

И сами не виходять,
И насъ не виводять!

(Сбор. ст. св. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 75).

477.

Встаньте, дружечки, встаньте,
Честь Богу, хвалу дайте,
Напередъ Бога—Богу Святому,
Потімъ отцу, й матінці,
И ёго дочці и кухарці,

За хлібъ поставленнй,
За сіль положену
И за добрую згоду —
Пьемъ горілку, якъ воду.

(С. Колюсина, Ушицк. у.)

478.

Где соколи гвізденько вили,
Тамъ бояри медъ-вино пили,
И за хлібъ дяковали:
— Встаньте, бояре, встаньте,
Шапочки поздиймайте,
И подякуйте:
Напередъ Богу
Матері Божій
Святий Пречистий,
Вітцямъ духовнимъ,

Панамъ державнимъ,
Кгосподарові,
Кгосподионьці,
Ёго діточкамъ
И кухарочкамъ
За той красни обідожъ.
За хліба принесеніе,
За пива приставленіе,
За студеную воду
И за добрую згоду.

(Lozinski, стр. 54—55).

479.

Та що намъ біли столове,
А все намъ біли тисове.
Подякуйте, дівойкі,
Господу Богу,
Господареві,
Господионьці,
Вшистві

За красні ужиткі.
Подякуйте, дівойкі,
За красні посиронькі:
За два тарилі сира,
За печиво хліба,
За спустъ горілки,
Же ся попали дівкі.

(Lozinski, стр. 45).

480.

Зъ-за столу, панянкі, зъ-за столу,
На Марисіне подвір'я!

Давно ми въ Марині бували,
На еі подвір'ю гуляли.

(Основа, Апрѣль, 1864 г., стр. 25).

481.

Гісти, дружечко,
Кладіте ложечки,
Стеліте дорожечки,
Шобъ мягко ступати,

На двір танцѣвати,
Съ скрипками, цимбалами,
Съ хорошими боярами.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

482.

Дівчинонька — паняночка,
Козаченько — пань;
Шукай собі, козаченьку,
Такої, якъ самъ.
— Ой виїздивъ, дівчинонько,
Села й города,

Да не найшовъ да такої,
Якъ ти молода;
Ой виїздивъ, дівчинонько,
Увесь білий світъ,
Да не найшовъ, да такої,
Якъ ти, рожевъ цвітъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

483.

„Добри — вечеръ, дівчино, чи чуешъ?
Остатню ніченьку почувшъ“.
— Здоровъ, здоровъ, Івашечку, я чую —
Остатню ніченьку ночую.

(С. Печиводи, Новоградволинск. у.).

Староста, а въ другихъ мѣстахъ (Борисполь) дружко, при этомъ подаєть невѣстѣ и дружкамъ конєць платка и, такимъ образомъ, выводитъ ихъ изъ-за стола и ведєть на дворъ. Музика играєть „провидної“. Начинають танцовать. Всѣ расходятся по домамъ, а женихъ съ дружками и свахами остаєтся. Мать невѣсты вноситъ изъ коморы „рушники“, вяжєть дружка чрезъ плєчо и говорить:

„А що, попалися, хлопці, въ коморі, добрі люде спать пошли, а ви чого осталися—на разглядини у насъ?“

Тѣ отвѣчають:

„А що-жъ, свахо, простіть, ми осталися разглядати, чи нема де сала. Да ми такі свое візьмемо, хоть ви пов'яжете насъ! Коли хочете, помиримось поческі, да вишємо могорича, а то не тепєрь, то въ четверъ візьмемо свое“.

Випивають по рюмкѣ водки; родители невѣсты продолжають:

„Сей разъ прощаємо васъ, а въ другє не робіть такъ. А що повішено на васъ, то понесіть такъ“.

Дружки отвѣчаютъ:

„Изъ цѣмъ, свахо й свату, прощайте; а таки насъ сподівайтесь—ми що скочемо, до зробимо“.

„Щаслива дорога вамъ, дружки, говоритъ сваха, да не робіть шкоди, я васъ прошу“.

Всѣ расходятся ¹⁾).

Бываетъ, впрочемъ, что, послѣ ужина, всей компаніей отправляются въ домъ молодаго.

Когда придутъ къ хатѣ жениха, встрѣчаютъ ихъ родители жениха на порогѣ сѣней. Молодые по эту сторону порога, т. е. въ сѣняхъ еще, три раза кланяются въ ноги отцу и матери; родители каждый разъ благословляютъ ихъ хлѣбомъ и солью, а послѣ вводятъ въ хату.

Дружко три раза машетъ накрестъ палкой и вводитъ молодыхъ за столъ „на посадъ“. Около жениха садится „світилка“, а около невесты дружка; бояринъ занимаетъ мѣсто напротивъ. Родители жениха, обмотанною платкомъ рукою, подносятъ молодымъ по рюмкѣ водки. Наступаетъ опять ужинъ. Молодые не ѣдятъ вмѣстѣ съ другими, а послѣ ужина молодыхъ ведутъ въ „комору“, и тамъ угощаютъ.

Послѣ ужина весь „поїздъ“ возвращается опять въ домъ невесты. Отецъ и мать выходятъ въ сѣни на встрѣчу молодымъ; наступаетъ еще разъ троекратное благословеніе черезъ порогъ. Дружко вводитъ молодыхъ на посадъ, а хоръ поетъ. Опять ужинаютъ. Послѣ начинаются танцы, которые иногда продолжаются цѣлую ночь. Женихъ и старшій бояринъ не уходятъ домой, а ночуютъ у невесты ²⁾).

Говоря о „вильце“ мы сказали, что въ то самое время, когда у молодой вьютъ вильце, у молодого иногда его родственники дѣлаютъ тоже. Вильце у жениха бываетъ большею частію сосновое. Пѣсни поются тѣ же, что и у невесты. Въ нѣкоторыхъ же мѣстахъ ³⁾ женихъ со всѣми своими родными и родственниками, въ сопровожденіи музыки, идетъ къ невестѣ. Впереди шествуетъ старшій сватъ и на головѣ несетъ вильце, за нимъ слѣдуетъ музыкант, за музыкой сваты и свахи, которымъ цѣпляютъ черезъ плечо красные или синіе пояса; за ними идетъ женихъ съ отцомъ, матерью и своими родственниками. Пришедши въ домъ къ невестѣ, сватъ ставитъ вильце на столъ—

¹⁾ Борисполь, Переяславск. у.

²⁾ Новосельскій, Lud Ukrainski, стр. 209.

³⁾ Полонное.

невѣста свое принимаетъ, — а родители невѣсты просятъ всѣхъ пришедшихъ садиться. Когда всѣ усядутся за столъ, невѣста даритъ жениха рубахой и платкомъ, а онъ въ свою очередь даритъ ее деньгами и сапогами, въ которые вкладетъ иногда бублики, орѣхи и т. п., а бояринъ подноситъ „устілки“. Свахи тотчасъ обуваютъ невѣсту и заставляютъ ее пройти нѣсколько разъ по хатѣ и протанцевать, для того, чтобы узнать хороши ли сапоги и можно ли будетъ въ нихъ свободно танцевать невѣстѣ на своей свадьбѣ. Если сапоги окажутся или тѣсны, или слишкомъ большіе, то женихъ долженъ взять ихъ обратно, а невѣстѣ дать лучшіе. Если же сапоги хороши, то женихъ долженъ потчевать всѣхъ присутствующихъ своей водкой. При этомъ водку наливаютъ въ миски, чтобы удобнѣе и скорѣе можно было пить. Гуляютъ до поздней ночи ¹⁾).

Такимъ образомъ проводятъ субботу — наканунѣ вѣнчанья — почти во всей Малороссіи. Въ нѣкоторыхъ, весьма немногихъ, впрочемъ, мѣстахъ, субботу проводятъ нѣсколько иначе. Напримѣръ въ Туровѣ, Мозырскаго уѣзда, Минской губерніи, молодой идетъ къ своей невѣстѣ съ подарками. Несетъ ей большой „пірникъ“, платокъ, въ которомъ она должна стоять подъ вѣнцомъ, и „зернята гарбузови“. Невѣста отъ себя даетъ жениху платокъ, который онъ долженъ носить за поясомъ во время свадьбы. Молодая собираетъ своихъ друзей, выпьютъ, закусятъ и расходятся по домамъ безъ пѣсень, безъ музыки. Въ Михалковѣ, Мозырскаго уѣзда, „дівичъ вечеръ“ носитъ названіе „дівочькихъ запоінъ“. Состоятъ они въ слѣдующемъ: молодая ходитъ къ своимъ подругамъ, собираетъ „стѣнжки“ и проситъ ихъ на „дівочькіе запоіни“. Вечеромъ они вьютъ вѣнокъ изъ этихъ „стѣнжекъ и барвінку“. Въ Полоскахъ, Бѣльскаго уѣзда, молодой пріѣзжаетъ къ своей невѣстѣ. Прежде сажаютъ за столъ родню невѣсты. Женихъ и невѣста становятся передъ столомъ и просятъ благословенія. Молодая цѣлуетъ всѣхъ три раза, а молодой кланяется троекратно всѣмъ присутствующимъ. Послѣ родители невѣсты выходятъ изъ-за стола и приглашаютъ туда родителей жениха, который самъ ведетъ платкомъ невѣсту за столъ. Послѣ выходятъ изъ хаты на дворъ, гдѣ и танцуютъ до поздна.

К о р о в а й.

Если невѣста выходитъ первый разъ замужъ, то въ ея домѣ пекутъ „коровай“.

¹⁾ Полонное.

Въ субботу, или вообще за день, за два до вѣнчанья, отецъ и мать невѣсты, или сами идутъ просить „молодиць, изобгать коровай“, или поручаютъ это кому либо изъ родственницъ, которыя получаютъ названіе „просильницъ“, или, наконецъ, сама „молода“ отправляется къ сосѣдямъ и вообще къ знакомымъ и приглашаетъ ихъ „бгать верчі и коровай“. Входя въ хату, пришедшая кланяется и говоритъ:

— Добри-день вамъ! прошу васъ на весілля. Просить батько й мати, и я прошу на хлібъ, на сіль, на коровай, на горілку и на що Господь Богъ давъ.

„Спасибо батькові й матері“, отвѣчаютъ ей, „и тобі за труда“.

Каждая изъ приглашенныхъ получаетъ названіе „коровайниці“. Выходя изъ дому, онѣ берутъ съ собой „паляницю“, нѣсколько яицъ, немного муки, кусокъ сала или масла. При входѣ въ домъ невѣсты, все это отдають хозяйкѣ дома, говоря: „Боже, вамъ поможи на все добре“.

Хозяйка отвѣчаетъ имъ на это: „Дяковать вамъ. Прону я васъ, изобгайте моімъ дітямъ коровай“.

Тѣ, конечно, соглашаются. Сначала ихъ угощаютъ, а послѣ они принимаются за дѣло.

„Коровайниці“ выносятъ „ночви“ (корыто), ставятъ среди хаты и, обращаясь къ хозяйкамъ, говорятъ:

— Пане свате и свашко голубко, просимо облагословенство въ першій разъ, въ другій и третій!

„Нехай Богъ благословить!“

Онѣ убирають головы „квітками“ изъ барвинку.

Въ ночвы насыпають муку (по большей части пшеничную) хозяйскую и ту, которую съ собой приносятъ, при чемъ поють:

484.

А.

1 Марусина мати

5 Прибудьте къ мені,

2 По сусідонці ходить,

6 Да до моеї хати,

3 Сусідь своїхъ просятъ:

7 Да до мого дитяти

4 „Да сусідоньки мої,

8 Короваю бгати.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

1 В=1 А Да Ивашкова... (bis), 2 В=2 А Да по сонці... (bis), 3 В=3 А Да... (bis).

(Обычай и повѣрья, Маркевичъ, 103 стр.).

В.

- 1 **Ивашковъ татко**
- 2 **По влонці ходвіць, (bis)**
- 3 **В=3 А;**
- 4 **Не къ собі, къ двіцяді,**
- 5 **Коровай бгаці.**

(Михалково, Мозирск. у.).

Г.

- 1 **Г=1 А, 2 Г=2 А По улиці..., 3 Г=3 А, 4 Г=4 А.**
- 5 **Та ходіть до мене,** 8 **Підете зъ мислочками,**
- 6 **Та зліпіть коровай красня,** 9 **Якъ на небі зъ зирочками,**
- 7 **Якъ на небі місяць ясни,**

(Lozinski, стр. 16 и 17).

485.

Заслужні жони,
Ставайте до коровай;

А ви, вдовиці,
Сповняйте повниці.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

486.

Рухай, рухай, короваю.
Изъ Божого раю.

Ми до тебе горовесеньки,
Якъ лебеді білесеньки.

(Дубище, Староконст. у.).

487.

А.

- 1 **Ой годі, годі, пшенице,**
- 2 **Сімъ літь у стозі стояти!**
- 3 **Чась тебе, пшенице, почати,**
- 4 **Иванові коровай зібгати.**
- 5 **А вже-жъ то насъ потомили,**
- 6 **Горілки не пили,**

- 7 **На Бога жъ ви гляньте,**
- 8 **Та намъ горілки дайте.**
- 9 **Вечерь, мати, вечеръ,**
- 10 **Нашъ коровай не спеченъ:**
- 11 **Коровайниці п'яні—**
- 12 **Короваля не зобгали.**

(Изъ рук. сбор. Куляша).

В.

- 1 **Та пшенице моя,**
- 2 **Не подобонька твоя**
- 3 **В=2 А... годівь..., 4 В=3 А, 5 В=4 А, 6 В=5 А... ми попотіли,**
- 7 **В=6 А... захотіли, 8 В=7 А, 9 В=8 А, 10 В=9 А, 11 В=10 А, 12 В=11 А,**
- 13 **В=12 А.**

(Сбор. стат. свѣд. о Киевск. губ., стр. 67).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А... бгати.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

Г.

1 Г=3 А, 2 Г=4 А... зіпхати, 3 Г=6 Б, 4 Г=7 Б, 5 Г=7 А,
Г=8 А, 7 Г=9 А, 8 Г=10 А.

Д.

1 Д=9 А Ой на дворі..., 2 Д=10 А, 3 Д=11 А, 4 Д=12 А... ко-
ровад...,

5 А ви погадайте,

6 Д=8 А... намъ,

7 Горилочки солоденької

8 Для мене молоденької.

(Новицкій).

Е.

1 Е=1 Б, 2 Е=2 Б.

3 У стогахъ стояти,

4 У стогахъ лежати.

(Гостомль, Кіевск. у.).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А.

3 Чась зъ тебе, коровай, опхать.

(Lozinski, стр. 15).

З.

1 Ой пшенице, ярице,

2 З=2 Б.

3 Та цілий рікъ у полі буюти,

4 З=2 А, 5 З=3 А, 6 З=4 А Нашей Марісі...

(М. Полонное, Новоградъ-Волинск. у.).

488.

Мовила, говорила

Ярай пшениця:

„Не подоба моя

У стозі стояти,

Ой подоба моя

У короваї розростати“.

Мовила, говорила

Червона калина:

„Не подоба моя

У лузі стояти,

Але подоба моя

У коровай сніяти“.

(Pies. lud. Rus. Pauli, стр. 104).

489.

Ярая пшеничейко,
Не въ стозі тобі бути,
Тра тя молотити,

До млина возити,
Коровай зъ тебе вити.

(Lozinski, стр. 14).

490.

Стелися, хмельнюку, на ліску,
Родися, пшениченько, на піску,
Густая, буйная—на ниві,

Часті спочечи на жниві,
Да високі стоги на гумні,
Виспій нашъ коровай на столі.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

Наливають воду, а иногда и водку, „щобъ веселий бувъ коровай“. Передъ началомъ работы одна изъ „коровайниць“ просить у хозяевъ благословенія:

— Благословіте, батько й мати, сей чесний хлібъ замішати.

„Богъ благословить“, отвѣчають имъ.

— Разъ, другій разъ и третій разъ.

„Богъ благословить!“

Онѣ моють руки и начинаютъ работу. Мѣсять только двѣ женщины, другія же въ это время рѣжуть лапшу, мѣсять пряники, варять „варѣну“. Начиная мѣсити, поють:

491.

А.

1 Поможи, Боже,
2 Пречиста мати,
3 Въ тимъ дому,

4 При тисовимъ столу,
5 Коровай бгати.

(Рохань, Томановск. у.).

В.

1 В=1 А Благослови..., 2 В=2 А... госпоже,
3 Всі святи у хаті
4 Сей коровай зобгати,
5 Сей домъ звеселити.

(Изъ рус. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 А И ти моя...,
3 Своїй дитині
4 В=5 А... бгати.

(Полоски, Бѣльскаго у.).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б, 3 Г=4 Б.. зліцяти, 4 Г=5 Б.

(М. Гостомль, Київск. у.).

Д.

1 Д=1 Б, 2 Д=3 В, 3 Д=4 В.

Е.

1 Е=1 Б,

2 Отець и мати,

3 Е=4 Б.

(С. Перейма, Балтск. у.).

Ж.

1 Ж=1 Б, 2 Ж=2 А, 3 Ж=4 Б.

(С. Кривинь, Острогск. у.).

З.

1 З=1 Б, 2 З=2 Б, 3 З=2 Е,

4 Своему дитяти

5 З=4 В.

(Сб. Київск. Стат. Ком., стр. 67, 1864 г.).

И.

1 Зъ руточки дві квіточки...

2 И=1 Б, 3 И=2 А... поможе,

4 И отець, и мати... своему дитяти,

5 И=5 А... рочиняти.

(Wolyn Sleskiego, стр. 71).

І.

1 І=1 Б, 2 І=1 А, 3 І=4 З, 4 І=4 В.

(М. Полонное, Новоградъ-Волынск. у.).

492.

Пречиста Діво-Мати!

Вийди до насъ, до хати;

До насъ словенько речи—

Будемъ коровай печи.

(Lozinski, стр. 18).

Богда коровай мѣсяць, погьт:

493.

А.

1 Піду я до Дунаю,

2 Стану подумаю:

3 „Да чи мені да воду брати,

4 А чи мені коровай бгати.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

1 Б=1 А Ой... погуляю, 2 В=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А Чи коровай
може...

(Обич. и повѣр., Маркевича, стр. 101).

494.

Поставивъ староста на столі свіченьку:
— Гори, гори, свіченько, ажъ до півночі,
Доки наша пече короваю не спече.

(Дубище, Староконст. у.).

495.

Збірайся роде до роду,
А старі мужи—на пораду,
Молоді молодиці—къ короваю.

(Лучини, Овручск. у.).

496.

А въ суботоньку, по нешпороньку годину,
Збирається Марисіна родина.
А Марися свого батька питає:
„На що ся то родинонька збирає?“
— Ой на тое, мое дитятко, на тое,
Ой на твое весіллечко славное,
Ой на твое гуляничко пишное,
Ой на твої низькіі уклони.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

497.

Де ся діла, де ся поділа
Марусіна матінка?
Нехай прийде,
Нехай принесе

Съ криниці
Водиці;
Нехай поминють
Коровайнички ручки.

(Дубище, Староконст. у.).

498.

А.

1 Пічъ наша регоче,
2 Короваю хоче;

3 А припечокъ усміхається,
4 Короваю сподівається.

(Шендеревка, Каневск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А.

5 Хто всадивъ, той приймае;

8 До пана комисара.

6 А якъ не буде приймати,

9 Таки буде наша справа!.

7 То будемо позивати (bis)

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А Пйечка..., 2 В=2 А.

3 У печи коровай ще

5 „Ци на меду запилиса,

4 Коровайничокъ кличе:

6 Що ви мене да забилиса?“

(Турово, Мозырск у.).

Г.

1 А лавки дригають,

2 А окна моргають.

3 Д=1 А, 4 Д=2 А Бо...

(Полоски, Бѣльск. у., с. Хорошанца, того же уѣзда).

Д.

1 Д=5 В... и вийме.

2 Бо ся иншіи не прийме:

3 Д=6 В Якъ ся..., 4 Д=7 В, 5 Д=8 В, 6 Д=9 В.

(Lozinski, стр. 19).

Когда сучать свѣчу для коровай, поють:

499.

Де пошла да Марьюхина мати?
Нехай пуйде до нової крамниці,

Нехай везме червоного шовку,
Да обмотати Марьюхні свічку.

(Лушны, Овручск. у.).

500.

Три сестри свічку сукало,
Трѣхъ зілля влало:
И руту, и мъяту,
Крещастіи квітки,

Щобъ любилса детки;
Щобъ любилса, цаловалиса,
Щобъ все люди здивовалиса.

(Лушны, Овручск. у.).

Вниѣсивши хорошо тѣсто, владуть его на стоць. Веѣ садятса вокругъ
стола и отрѣзавши по куску тѣста, дѣлають „шишки“ и „верчі“, при чемъ
поють:

501.

А.

1 Трійця по церкві ходила,	10 Чи зъ села селяночка,
2 Спаса за ручку водила:	11 Ніхто не вгадає,
3 „Ходи, Спасе, до насъ,	12 Що въ нашімъ коровай!
4 А въ насъ усе гаразъ:	13 Семилітняя пшениця,
5 Скрипки, цимбали грають,	14 Изъ трохъ криниць водиця,
6 Коровайниці коровай бгають“.	15 Сімъ кіпъ яецъ,
7 Ніхто не вгадає,	16 Дрищей гарнецъ—
8 Хто въ насъ коровай бгає:	17 Нашъ святий короваецъ.
9 Чи зъ міста міщаночка,	

(Млинювъ, Дубенск. у.).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А Иди..., 4 Б=4 А,
5 Хороші коровайнички.
6 Б=6 А Що хороше...
7 Що привезли мішокъ мукі на коровай.
8 Хвалите Бога, цшенишний буде нашъ коровай
9 Б=7 Б... діжку сиру..., 10 Б=8 Б... сиряний..., 11 Б=7 Б... гор-
щокъ масла..., 12 Б=8 Б... масляний...

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 Б, 4 В=4 А.
5 Чотири да ножі въ діжі,
6 И чотири коровайниці
7 В=6 Б.
8 Да сиромъ поливають.
9 Сь середини сиромъ, масломъ,
10 Около — добримъ щастямъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А,
3 Ой, Спасе нашъ, Спась,
4 Г=3 А... теперь..., 5 Г=4 А,
6 Самъ Богъ коровай місить,
7 Пречистая світить,
8 Ангели воду носять,
9 Господа Бога просять.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А,

3 Пречистая маці!

4 Прийди къ нашей хаці,

5 Весілле зачинаці,

6 Коровай роччинаці.

(М. Туровъ, Мозырск. у.).

Е.

1 Е=1 А Пречиста..., 2 Е=2 А, 3 Е=3 А Ходимъ..., 4 Е=4 А.

5 Святое воскресенне

6 Просимо на весілле.

(Гостомль, Киевск. у.).

Ж.

1 Ж=3 А Ступи, Боже..., 2 Ж=4 А Теперь у насъ...

3 Тай ти, Божая мати!

4 Ходи намъ помогати —

5 Коровай убірати.

(Žegota Pauli, стр. 104).

З.

1 Ой приіхали подоляне зъ Подолу,

2 З=7 Б Ой... мірку пшениці..., 3 З=8 Б, 4 З=1 З, 5 З=7 Б... солі...,
6 З=8 Б... солоній, 7 З=1 З, 8 З=7 Б... купу яецъ..., 9 З=8 Б... зъ яй-
цями..., 10 З=1 З,

11 Ой привезли свої игронькі съ собою;

12 Ой загадали хорошенько играти,

13 А старости зъ свашечкою скакати;

14 З=1 З, 15 З=11 З, 16 З=12 З,

17 А парубку зъ дівчиною скакати.

18 „Лучче я буду круті гори копати,

19 Якъ я маю зъ поганимъ скакати.

(Нар. кж. рус. вѣс. Меглиносаго, стр. 161).

И.

1 Изъ суботонькі до понеділоньку година,

2 Зобралася вся Ивашкова родина;

3 И=2 З Изнесла, звезла..., 4 И=8 Б, 5 И=1 И, 6 И=2 И, 7 И=5 З,
8 И=6 З, 9 И=1 И, 10 И=2 И, 11 И=8 З, 12 И=9 З, 13 И=1 И,
14 И=2 И, 15 И=7 Б... фаску масла, 16 И=12 Б, 17 И=1 И, 18 И=2 И,
19 И=9 Б, 20 И=8 Б... зъ сиромъ...

(Гостомль, Киевск. у.).

I.

1 I=1 А, 2 I=2 А, 3 I=3 Г,

4 Ходж до насъ въ хату,

5 I=4 А, 6 I=6 Г, 7 I=7 Г, 8 I=8 Г, 9 I=9 Г И зъ насъ...

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

502.

Жоночки, коровайночки,
Гбайте коровай, гбайте,
Въ кишені не ховайте;

На лихо вамъ пришло,
Въ кишені тісто зійшло.

(Кульчинь, Бѣльск. у.).

503.

У стозі пшениця,
Підъ стогомъ криниця,
Тамъ щука-риба грала,

Золотее піро мала,
Сама собі дивовала,
Що хороше вигравала.

(Гостомль, Кіевск. у.).

504.

Не війте, вітри,
Подъ нашу світлицю:
А въ нашій світлиці
Самъ Богъ коровай місе,
Пречистая світе,

Янголи да воду носять,
Миколая на помочь просять;
Просили, просили, да й не упросили,
Даєь вони сами замісили.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

505.

Ой короваю, короваю,
Мені до тебе кошту треба:
Корець муки пшеничної,
Цеберъ води криничної,
Фаску масла яровихъ коровъ,

Копу яецъ молодихъ курей,
Гарнець солі ледової,
Гарнець рути зеленої,
Корць калини червоної.

(Полоски, Бѣльск. у.).

506.

A.

1 Ой у саду гільтя вісять,
2 Ой самъ Господь коровай місять,
3 Пречистая підливає,
4 Хусточкою накриває.

5 Якъ ми коровай місили —
6 Зъ дунаю воду носили.
7 Сестриці місять — заплачуть,
8 Зовиці місять — заскачуть.

(Дубище, Старововст. у.);

В.

- 1 В=5 А... ліпили, 2 В=6 А,
3 А дунай же къ намъ промовлявъ:
4 Да не берить водиці зъ дунаю,
5 Да наберить водиці въ криниці,
6 Бгайте коровай, молодиці.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=5 А, 2 В=2 А, 3 В=5 Б Принесить... зъ...,
4 Принесить коровай, сестриці
5 В=4 В Принесить...
6 Зробимо коровай на славу.

(Перейма, Балтск. у.).

Г.

- 1 Г=5 А, 2 Г=6 А До... по воду ходили,
3 Ой що звинишь дунаю?
4 — Я-жъ вашего короваю не знаю.

(Гостомль, Киевск. у.).

Д.

- 1 Д=5 А... воли... лепили,
2 У дунай по воду ходили;
3 А дунай зъ моремъ говорить:
4 Д=4 Б, 5 Д=5 В, 6 Д=5 Б... берите воду съ..., 7 Д=6 Б Да ле-
жите... съ пшениці.

(С. Козагори).

Е.

- 1 Чи мині веду брати,
2 Чи коровай бгата?
3 Е=3 Г... думаю, 4 Е=4 Г, 5 Е=5 Б, 6 Е=6 Б.

(Шендеревка, Каневск. у.).

507.

Гусоньки по пшониці ходили
Да колосокъ щипляють,

Изъ того коровайниці
Коровай гибать.

(Лугини, Овручск. у.).

508.

По-підъ боромъ, по-підъ лісомъ,
Зродилося просо;

Наіхали коровайниці
И видупкали босо.

(Рохань, Холмск. у.).

509.

Місіть, місіть, коровайнички,
Щобъ не було затірочки,

Якъ будемъ коровай робити,
Щобъ васъ не судити.
(Дубяще, Староконст. у.).

510.

Вода луги позаливала,
Дорогі позаберила,
Нікуди переїхати,
Ивасєві на заручини!

Его тестенко любить,
Ему мостонькі мостить
Зъ каменя дорогого,
Зъ перстеня золотого.
(Lozinski, стр. 16).

511.

Да говорило пиво изъ своїми пивова- Да говоривъ козаченько,
рами: Да въ своїмъ батенькомъ:
— Молодні пивовароньки, якъ ви мене — Якъ ви мене не ожените,
не уварите, Да й ви мене не удержите,
Да якъ ви мене не удержите Да ні въ полі, ні въ домі
Да ни въ кухвахъ, ни въ бочкахъ, Ні на вороному коні.
Ни въ золотихъ кубочкахъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Сиротъ погть:

512.

А.

1 Ой на горі городъ зряжень,	8 Молодую, та порадь мене.
2 На городі виноградъ сажень;	9 Якъ я піду за милого заміжъ,
3 Тамъ Маруся ходила,	10 Просю тебе, психодь рано,
4 Зъ виноградомъ говорила:	11 Просю тебе, зацвіти красно,
5 — Винограде, виноградочку,	12 Та й уроди ягодокъ рясно,
6 Просю тебе на порадочку;	13 Ви, віточки, посихайтеся,
7 Просю тебе та не зрадь мене,	14 Ви, ягодкі, посповняйтеся.

(С. Перейма, Балтск. у.).

Б.

- 1 Марусенька по садочку ходить,
- 2 Винограда на пораду просить:
- 3 Б=5 А, 4 В=6 А Прошу..., 5 В=8 А Прошу жъ тебе...
- 6 Бо немає батька у мене.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

513.

А.

1 Старшая коровайничко,	6 Казала лопата,
2 Глядь у віконечко:	7 Що є въ кожної хата;
3 Чи високо сонечко на небі?	8 Бажна свій димъ має,
4 Якъ ще рано—погуляймо,	9 Свого мужа порови знає.
5 А якъ пізно—розийдімося різно.	

(Михалково, Мозирск. у.).

Б.

- 1 Г=1 А... дружечко,
2 Подивись въ окошечко,
3 Б=3 А,
4 Чи богато боярь на дворі?

(Обичай и повѣрья, Маркенича, стр. 102).

Винувши тѣсто изъ дѣжи, дѣлають изъ него коровай; затѣмъ въ дѣжѣ прилѣпляютъ пять слѣпленныхъ вмѣстѣ восковыхъ свѣчей и одну большую къ ножу, лежащему на днѣ дѣжи. Когда уже окончательно вымѣсятъ коровай, ставятъ по среди хаты „ослонъ“, на немъ „дѣжу тѣну“, на дѣжѣ кладуть вверху рубцами „віко“ и на него накрестъ кладуть два небольшие пучка соломы, посыпають мукой, замѣшиваютъ и дѣлають коржъ, который называется „подѣшвою“ коровай. Коржъ этотъ твердый, предназначается для „музикъ — щобъ музика спідкѣ не вгризѣ“.

(Миргородск. у., Полтавск. губ.).

Сверху этого коржа кладуть готовое уже тѣсто—коровай и украшая его, поють:

514.

А.

1 Коровай, мій раю,	3 На золоті качаю,
2 Я коло тебе играю,	4 На сріблі сажаю.

(Туровъ, Мозирск. у.).

Б.

- 1 Б=1 А... жь..., 2 Б=2 А,
3 Надокла сиромъ, масломъ
4 Въ середні добримъ щастямъ.

(Михалково, Мозирск. у.).

В.

- 1 В=1 Б,
- 2 Я-жъ тебе убіраю
- 3 Да въ рожеві квіти,
- 4 Щобъ любилися діти.

(Нар. кж. пів. Мезинського, стр. 165).

Г.

- 1 Г=1 А Ой раю жъ ти...
- 2 Пшенишний короваю—
- 3 Зъ семи крениць водиця,
- 4 Зъ семи стогівъ пшениця,
- 5 Пекла его пекаройка
- 6 Зъ Львова шингаройка.

(Рис. іуд. Рус. Ї. Pauli, стр. 85).

515.

А.

- 1 Ой захотівъ Іванко
- 2 Зъ калини віночка.
- 3 Ой пославъ вінъ батенька.
- 4 За дунай по калину.
- 5 Батенько приступає,
- 6 Калина зацвітає:
- 7 — Ой калино-малино,
- 8 Довго жданное зілля,
- 9 Чомъ не поспіло на весілля?^а
- 10 — Ой поспіла и дозріла,
- 11 Одна квіточка не дозріла,
- 12 Да й та дозріває,
- 13 До коровай поспіває.

(Полесья, Бѣльск. у.).

В.

- 1 Захотіла Маруся
- 2 В=2 А, 3 В=3 А И послала..., 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=6 А,
- 7 В=7 А, 8 В=8 А Нещасное...
- 9 Чомъ не поспіла до мого батенька
- 10 На коровай-весілле?
- 11 Ой не поспіла, не поспіла,
- 12 В=11 А, 13 В=12 А И тая..., 14 В=13 А На коровай...

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

516.

А.

- 1 Я на коровай ишла,
- 2 Коробку яецъ несла,
- 3 Здибали мене хлопці,
- 4 Зробили мені біду,
- 5 Зъ чимъ я на коровай піду?

(М. Тьвовъ, Виницьк. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 Б=2 А Въ короби яйца..., 3 В=3 А,
4 Побили яйца въ короби,
5 Здибали хлопченята,
6 Побили яйченята.

(Этнографическ. свѣд., Данильч., стр. 80).

В.

- 1 Ми идемо на короваецъ,
2 Несемъ коробочку яецъ,
3 В=3 А Переняли насъ..., 4 В=4 В.

(Дубище, Староконстант. у.).

Отець невѣсты кладеть въ середину коровая нѣсколько копѣекъ, а мать покрываетъ это мѣсто чѣмъ-нибудь — платкомъ, рушникомъ — и дѣлаеть на немъ локтемъ углубленіе. Въ это углубленіе вдѣлываютъ приготовленныя изъ тѣста изображенія солнца, луны, голубей или сосновыхъ шишекъ, а воеругъ украшаютъ различными шишечками, птичками, едѣянными тоже изъ тѣста. Потомъ нѣсколько женщинъ берутъ „віко“ съ короваемъ и накрываютъ дѣжу.

517.

А.

- 1 Ой дайте намъ свѣчки, 3 Да калини ламати,
2 Підемо до річки, 4 Коровай вбирати.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 Б=2 А,
3 Помела мачіти
4 Чее (?) коровай саджіти.

(Полоски, Бѣльск. у.).

518.

А.

- 1 А де тая господиня, 7 Нехай вона старається
2 Що въ шубі? 8 Помела.
3 Нехай вона старається 9 А де тая господиня,
4 Коцюби. 10 Що въ хаті?
5 А де тая господиня, 11 Нехай вона старається
6 Що була? 12 Лопати.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
 3 Нехъ старається до коровай,
 4 Б=4 А, 5 Б=9 А, 6 Б=10 А, 7 Б=3 Б, 8 Б=13 А,
 9 Де Марисине братие, 12 Жюночки-коровайночки,
 10 Нехай китаєвъ шукають, 13 Чась коровай садити.
 11 И въ печі вимітають.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

519.

Світи, місяченьку, ясною зорою
 Де коровай убірають; вишні, якъ черешні,
 Винні ягодонькі, райськї пташонькі,
 Де коровай убірають, хорошенько співають.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

520.

Світи, місяцю, въ радъ Аби намъ ся было видно.
 Нашому короваю, Коровай плести дрібно:
 Аби биль коровай красний, Зъ підсподу ризочками,
 А якъ сонечко ясний; А зъ верху квіточками.

(Zegota Pauli, стр. 67—68. Lozinski, стр. 17).

521.

Ідьте, свати, до Крюкова, Не треба намъ маларчиливъ —
 А зъ Крюкова до Львова, Въ насъ хорошинськї жюночки,
 По ті маларчики, Хороше коровай гафтують:
 Що хороше малюють, Да коло зороньками,
 Золотомъ гафтують. Райськими пташеньками.

(С. Хорошанки, Бѣльск. у.).

522.

А.

- 1 Дорогий купці іхали, 3 На честь, на хвалу
 2 Золотий обручъ везли, 4 Да нашому короваю.

(Михалково, Мозирск. у.).

В.

- 1 Б=1 А Изъ Києва... ідуть, 2 Б=2 А... везуть; 3 Б=3 А Чи... чи...,
 4 Б=4 А.

(Изъ рук. сб. Буяна).

В.

- 1 В=1 В... да..., 2 В=2 Б Золотие да ножи...
3 Срібніе да череночи,
4 Мили наші коровайнички.

523.

Вітай-же, вітай-же,
Нашъ корувад румяний,
Відъ пана Бога,
Відъ добрихъ людей zesланий.
Тільки ми турбаді зажили
Заки-мъ ми на тебе, корувад,
Зъ семи цілъ пшениці добили.
Тільки ми турбаді зажили,
Заки-мъ ми на тебе, корувад,
Съ підъ білихъ куръ яецъ добили.
(Рахонь, Холмск. у.).

524.

Коровайночки-жоночки,
Хорошій коровай гбади,
Въ середину місяць вляли,
Оволо—зороньками,
Райськими пташенцьками.
(Д. Кульчинь, Бѣльск. у.).

525.

Ми-жъ були коровайнички,
Ми вміли коровай пекти,
Оволо овидьцями,
Въ середині червіндами.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

526.

Рано ми, рано
Ходімъ до коваля,
Щобъ намъ сковавъ вочергу,
Щобъ намъ печку вигребти.
Рано ми, рано
Ходімъ до коваля,
Щобъ намъ сковавъ лопату
Да широку, якъ лаву,
Спечемъ коровай на славу.
(Лушны, Овручк. у.).

527.

Ой пойду-жъ бо я да до коваля:
— Да скуй мені, коваленько, острый мечъ,
Да й прорубаю зверху печь,
Щобъ нашъ коровай спужавсе,
Съ печки на вичю собравсе,
Зъ вичемъ у комору сковавсе.
(Колошовка, Черниговск. у.).

528.

Де тні ковалі живуть,
Що золоті сокіри кують,
Ковалю-коваленьку,

Скуй мені сокіроньку;
Будемо пічъ рубати,
Коровай добувати.

(Млинювъ, Дубенск. у.)

529.

Ой повій вітроньку
Да на нашу світлоньку,
Да на наші коровайниці,

Що хороше коровай бгають,
Масломъ поливають.

(Изъ рук. об. Кулиша).

530.

Ой де пішовъ, де подівся,
Та Марьюхнинъ батенько?
Да нехай пуйде

До ярихъ пчуловъ,
Воску вуйзьме
Да зсузати свічку.

(Лушны, Овручск. у.)

531.

Ой де пошовъ Марусинъ батенько?
Да нехай увійде, да нехай уступе
У сю нову світлоньку!
Да нехай запалить, да нехай засвітить

Трейчатую свічку,
Да й стане по кінець стола,
Щобъ видно ёго дитати
Коровай бгати.

(Нар. вж. пѣс. Метлинскаго, стр. 162).

532.

Да багать, Ивасю, батько твій!
Густо пшениці на новині,
Да високі стоги на гумні,
А ще вище коровай на столі.

(Нар. вж. пѣс. Метлинскаго, стр. 165).

533.

А

1 До бору, свати, до бору,
2 Да рубайте сосну здорову,
3 Да трощіте її на дрізки,
4 Да несіте її на загнить,

5 Да кладіте її на огонь,
6 Да тежай нашъ коровай гнететься;
7 Да кладіте її на загнить...
8 Славний нашъ коровай на весь світъ!

(Млинювъ, Дубенск. у.)

В.

- 1 В=1 А... бояре..., 2 В=2 А,
3 Везіте її до дому, 6 Щобъ нашъ коровай ясень бувъ,
4 Трощіте її дрібненько, 7 Щобъ нашъ Івасъ щасливъ бувъ.
5 Щобъ вона горіла ясенько;

(Гостомць, Кіевск. у.).

В.

- 1 В=1 А Ідіть, сватове..., 2 В=2 А... зелену, 3 В=7 А Рубайте...,
4 В=8 А.

(Полоски, Більск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А... бояре..., 2 Г=2 А... до дому,
3 Трощіте на огні
4 Загнічовати коровай,
5 Г=6 В, 6 Г=7 Б... у весь рідъ весель...

(Осєрь, Нар. вж. пѣс. Метлинскаго, стр. 162).

Д.

- 1 Д=1 А, 2 Д=2 А... червону,
3 Да вадіте гілочки додолу
4 Нашимъ дружечкамъ до вбору.

(Изъ рук. сборн. Кулиша).

Е.

- 1 Да стояла сѣсонька сколько летъ,
2 Е=4 А... рубайте..., 3 Е=4 Г, 4 Е=6 Б, 5 Е=7 В.

534.

А въ Івашка весілле,
Икъ на павоньці пірѣ.
Вітрець не повіе,

Перъчка не розмае.
Івашкови коровайничкі,
Якъ макъ процвітае.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

535.

Прилетіла да тетеречка,
Прилетіла да теперечка,
Сіла-нала на віконечку,
Питається на здоровьечко:
— Чи тутъ тії коровайничкі,
Що шиті да рукавочки?

Ой шкода імъ дати
Коровай бгати!..
Да изъ села да селяночка,
А изъ міста міщаночка,
А изъ Києва войвова —
Тожъ наша майстрова.

(Нар. вж. пѣс. Метлинскаго, стр. 162—163).

536.

Въ Львови гримъ гримить,
Въ Самдимеру дощъ.
А скіль ду насъ наступаешъ,
Нашъ святий куруваю?
Я мѣ есть одъ Бога надолый,
Черезъ аяцолъ зусланий;
Наступаю на нови двори,

На тисови столи,
На льняниі обрусі.
Іі батенько, виждечі, питає:
Скіль ду насъ наступаешъ, нашъ свя-
тий куруваю?
Я мѣ есть одъ Бога надолый, и т. д.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

537.

Якъ коровай місить,
Батенько ся тішить.

(Zegota Pauli, стр. 95).

538.

Проси Бога, Марисенько,
Щобъ Богъ давъ,
Щобъ ті ся коровай вдавъ:
Якъ день білий,

Якъ Богъ милий,
Якъ яснее соненько,
Що свѣтитъ въ віконенько.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 18).

539.

Поїдемо по-підъ гори
Купувати підпори,

Підпори купувати,
Стоженьки підпирати.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 18).

540.

Зацвіла калина
Не літомъ-зімою,
Надъ тею коморою,

Де коровай вбирають,
Хорошенько співають.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

541.

Летівъ горностай черезъ садъ,
Пустивъ пір'ячко на весь садъ;
Ходить, сестриці, зберемъ,
Да хорошенько коровай уберемъ.

Бо не буде коровай дома,
Да поїде коровай до Львова;
Тамъ чужая сторона,
Щобъ не було сорому.

(Кочень, Новоградволинск. у.).

542.

Соломянні стіни, Желізні пеці,
Ялові двері, Будемо коровай печи.

(Lozinski, стр. 18).

543.

Да питавсе коровай у перепичі: Да будемо музичи наймати,
Да чи є стежечка до влети? Да будемо муравочку топтати,
Ой є стежечка, да маленька, Короваю міста шукати.
Да на юй муравочка зелененька.

(Ковароги, Черниговск. у.)

544.

Питається коровай у перепичі,
Чи є стежечка до влети?
Ой є стежечка, да маленька,
Аби наша руточка зелененька,
Аби наша Маруся молоденька.

(Нар. вж. п'єс. Метлинського, стр. 165).

545.

А.

1 Короваева пара	6 А въ нашої печі
2 По припечку грала,	7 Срібні плечі,
3 Підъ шчъ заглядала:	8 Орлові крила,
4 Чи є въ печі місце	9 Щобъ коровай гнітила.
5 Короваєві сісти?	

(Перейма, Балтск. у.).

В.

1 В=6 А, 2 В=7 А Золотий..., 3 В=8 А А срібні..., 4 В=9 А
Жебъ... прикрила.

(Полоски, Вільск. у.).

В.

1 В=6 А У..., 2 В=2 Б, 3 В=3 Б, 4 В=9 А... загнітила.

(Бривинь, Острожск. у.).

Г.

1 Г=6 А А у..., 2 Г=2 Б, 3 Г=3 Б, 4 Г=9 А.

(Этнографич. свѣд. Давилоченка, стр. 30 и Русская Дивѣстр., стр. 57).

Д.

- 1 Д=6 А, 2 Д=2 Б, 3 Д=3 Б, 4 Д=9 А... укрила,
5 А припадає. 7 Жюночки коровайнючки,
6 И въ печі заглядає. 8 Чась коровой садити.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А Коровайнаа..., 2 Е=3 А Въ..., 3 Е=2 А,
4 Чи буде нашъ коровой красний?

(Ошана, Апрель, 1862 г., стр. 13).

Обыкновенная форма коровая — большой хлѣбъ, но иногда готовятъ его и другимъ способомъ. Бѣдутъ коржъ, посыпартъ его овсомъ, сверху кладутъ копѣйку или больше. На этотъ коржъ накладываютъ одна на другую „7 палиницъ“ и на верхней дѣлаютъ изображеніе мѣсяца, а вокругъ его располагаютъ пять шишекъ, обводятъ каймой ¹⁾ — „підперезують коровой“. Изображеніе мѣсяца, шишки и койма — все это дѣлается изъ того же тѣста. Въ большую, находящуюся по срединѣ коровая, шишку втыкаютъ пять слѣпленныхъ вѣстѣ свѣчей, или обтыкаютъ вокругъ ими коровой, зажигаютъ ихъ и вѣстѣ съ короваемъ сажаютъ въ печь. Кромѣ коровая дѣлаютъ „верчъ“ (очень похожъ на коровой): шишки пшеничныя, булочки, снизу обведенныя каймой изъ тѣста, а сверху до низу двѣ такія же каймы, прекращающихся по срединѣ, гдѣ придѣлывается кусокъ тѣста на подобіе сосновой шишки. Двѣ большія шишки красятъ суримомъ ²⁾, онѣ назначаются для молодого и молодой, которые ходятъ съ ними приглашать на свадьбу. Дѣлаютъ еще „лежинъ“ большой калачъ.

Когда собираются сажать коровой въ печь, обращаются къ старостѣ и говорятъ:

„Старосто, пане підстаросто, благословить коровой у пічъ посадити!“

— Богъ благословить, отвѣчаетъ староста.

Тогда коровайницы зовутъ кого-либо изъ парней и, называя его „кучерявий“, говорятъ ему:

„Кучерявий! вымети пічъ, да посадишь нашъ коровой“.

„Кучерявий“ выметаетъ, т. е. беретъ „помело“ и имъ три раза махнеть въ печи. Коровайницы вѣстѣ съ нимъ поють:

¹⁾ Овручъ, Волынской губ.

²⁾ Миргородъ, Полтавской губ.

546.

А.

- 1 Кучерявий*) пічъ вимітає,
- 2 Кучерява въ пічъ заглядає:
- 3 Чи хороше вимітає.
- 4 Питається коровай перепечі:
- 5 Чи далеко доріженька до печі?
- 6 Дайте пирога підператися,
- 7 Щобъ до печі доріженькі допитатися.

(Гостомль, Київск. губ.).

В.

- 1 В=1 А... замитає, 2 В=2 А,
- 3 Пече наша, пече,
- 4 Свечи нашъ коровай гречий.

(Жаботинъ, Чигиринск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Верянюко...
- 3 Въ щасливому місті
- 4 Коровая сісти.

(Маркевича, обичай и повірья, стр. 104).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А А чорнява...
- 3 Якъ не виметешъ печи,
- 4 То набъємо въ плечи.

(С. Суботовъ, Чигиринск. у.).

Д.

- 1 Д=2 А Півень..., 2 Д=1 А... хвостомъ...
- 3 Короваяві помогає.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Е.

- 1 Кучерявий пічъ мете,
- 2 А багатий сажає,
- 3 Богъ ёму да помогає.

(Черниговской губ.).

Ж.

- 1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А А хороший...
- 3 Богъ ёму помогає.
- 4 Пічъ на сохахъ,

*) Въ другихъ мѣстахъ вмѣсто „кучерявий“ поють „вірянний“ (Волинск. губ.), „Пелехетий“ (Київск. губ.).

- 5 А діжа на рукахъ.
6 Поцілуйтеся, помилуйтеся,
7 Хто кому милъ.

(Нар. южн. русск. пісни, Мелітнського, стр. 164).

Когда посадятъ коровай въ печь, свѣчу, горѣвшую внутри дѣжи, гасятъ.

Повтъ:

547.

Череватая місила,
Губатая ліпила,
Горбатая сажала,

Хорошая, румяная
У пічь заглядала.

(М. Погоново, Новоградволинск. у.).

548.

Губатая вчинила,
Рилатая мясила,

А красная да хорошая
У пічь усадила.

(Михалково, Мозирск. у.).

549.

Товстая въ пічь сажала,
А зубатая зазірала,

А чорнявая, сердечная
Изъ печі виймала.

(Туровъ, Мозирск. у.).

550.

Чия жона гожа,
Що зубами ночви гложе?

Мойсезва *) да жона гожа,
Що зубами ночви гложе.

(Туровъ, Мозирск. у.).

551.

Котра місила—
Щобъ трясця трусила,

Котра вимітала—
Щобъ її не покидала.

(Лушны, Овручск. у.).

552.

Наша хата и намъ пець
И дівчина—добра річь,

Ми сі потимили,
Жъ есьмо коровай всадили.

(Рахань, Холмск. у.).

Когда вынимаютъ изъ печи лопату, которой сажали коровай, то „хлопці“

*) Старшая коровайница.

отнимають у женщинъ лопату и если отнимуть, то скачутъ съ нею, и поютъ ¹⁾):

553.

Ой носати, боровайниці, носати,
Що дали хлопцямъ въ лопатю скакати.

(Д. Кульчинъ, Вѣльск. у.).

Ихъ угощаютъ водкой. Если же бабы при себѣ удержутъ лопату, то ошѣвъ свою очередь скачутъ съ лопатой припѣвая:

554.

Ой вите, хлопці, сморкачи,
Вже нашъ коровой у печи,
Вже ми коровой замісили,

У пічъ усадили,
Зъ лопатю поскакали,
Треба, щобъ намъ горілки дали.

(Д. Кульчинъ, Вѣльск. у.).

„Бучераваго“ виталювають изъ хаты въ шею. Боровайниці моють руки и ту воду двѣ женщины несутъ „на тобъ“, говоря:

„Скільки паръ руки мила, щобъ отільки паръ нашъ Івашко волівъ навъ“.

Возвращаются въ хату, берутся всѣ, мужчины и женщины за дѣжу, подымають ее три разъ, стукать объ „сволокъ“, пѣлются наврестъ, носятъ по хатѣ, танцуютъ и приговариваютъ:

555.

А.

- 1 Пічъ стоить на сохахъ,
- 2 Діжу носятъ на рукахъ.

- 3 Пече жъ наша, пече,
- 4 Спечи намъ коровой съ гречі!

(С. Субогово, Чигиринск. у.).

В.

- 1 Б=1 А... наша..., 2 Б=2 А,

3 Пічъ наша, испечи жъ намъ

4 Коровай красенъ.

С. Ждановка, Подгавск. у.).

В.

- 1 И пічъ на сохахъ,
- 2 А діжа на рукахъ;
- 3 Поцілуймося,

- 4 Помилуймося,
- 5 Хто кому радъ.

(Изъ рукоп. сб. Купчина).

¹⁾ Д. Кульчинъ, Вѣльск. у.

Г.

1 Г=1 А Ой..., 2 Г=2 А,

3 Пече наша, пече й ваша,

4 Испечи коровай изъ речей.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Загвѣтъ ставать дѣжу на прежнее мѣсто, а сами становятся около нея и поють:

556.

Ой були жъ ми въ ділі,
Намъ чоло золотило;

На Бога гляньте,
Намъ горілки дайте!

(М. Полоное, Новоградволинск. у.).

Мать невѣсты угощають коровайницъ водкою и закускою, пова. не придетъ пора ужинать:

557.

Чого намъ слідіє...
Девіро прибору потребує:
Обруса шовкового,
Хліба пшенишного,

Вина зеленого,
Доброї горілоньки,
Любої бесідоньки.

(Рохань, Холмск. у.).

558.

Де ся господаръ подівъ?
До комори сі сховавъ.

Ми го видімъ безъ шпару,
Ходъ до насъ, господару.

(Рохань, Холмск. у.).

559.

А въ нашего господара
Головка кучерява;

Вінъ головку рочеше,
Намъ горілки принесе.

(Полоски, Бѣльск. у.).

560.

Старостонька домовий!
Чого жъ ти такий ваговий,
Не троха гостей маешъ,
Чого жъ ти їхъ не вітаешъ,
Горілки імъ не даешъ?
Горілки, горілки,
Свахамъ на поділки,

Горілки ся напити,
Поділки погасити,
Мали сваненьки працю,
Заміслили муки, мацю,
А ви ся догадайте:
Горілки імъ дайте.

(Lozinski, стр. 15—16).

561.

Свахи коровай місили,
Та ся поволотили;
А ви ся догадайте,

Горілки імъ дайте,
Аби ся погодили.

(Lozinski, стр. 15).

562.

Ой батеньку да голубоньку,
Частуй мої коровайниці,
Бо я часу не маю,

Бо я шлюбу дожидаю,
Бо вже жъ бо я забарився,
Бо я въ шлюбі опізнився.

(Млинювъ, Дубенск. у.)

563.

Почни, свате, бочку,
Що стоить у куточку.

Поки тебе, коровай, випечемо,
Тебе, бочечко, виточемо.

(Кривинь, Острожск. у.)

564.

Почни, свате, бочку,
Що стоить у куточку.

Пока тебе, короваю, впечено,
Тебе, бочечко, виточено.

(Кривинь, Острожск. у.)

565.

Якъ я мъ била коровайничковъ,
Вміла мъ коровай вѣти.

Вила мъ коровай, вила мъ,
Мідь-горілоюку пила мъ.

(Lozinski, стр. 17).

566.

Ми пшеницю пололи,
Ручки повололи;
Повинни свати
Соромъ знати,
Намъ коровай дати.

Ми пшениченьку жали,
Короваю не кушали,
Повинни свати соромъ знати—
Намъ коровай дати.

(Полоски, Бѣльск. у.)

567.

Дякуймо, молодиці,
За тні паланиці
И за зелѣное вино,
И за добрі вжитки.
Весільная мати,

Ходи танѣвати,
Тупни по помѣсти,
Развесели гости
Для своєї любости.

(Хорошанька, Бѣльск. у.)

568.

Да странулися сіни,
Якъ коровайниці сіли;

А ще лучче странуться,
Якъ горилки нап'ються.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

569.

Да за короваю куса
Всю ночку товкуса,

Да не чарки горилки,
Ни красної дівки.

(Туровъ, Мозирск. у.).

570.

Ой казали люди,
Що Тетянка вмерла,
А Тетяна на печі
Ще й ноги задерла.
Пришовъ піпъ,

Пришовъ дякъ,
Тетяни ховати,
А Тетяна на печі
Стала реготати.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

571.

На городі мерва,
Джиджуриха вмерла,

Ой тамъ попи співали,
Джиджурику слували.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

572.

За колодою, за дубовою,
Тамъ козинні роги.

Коровайниці, добріе жони,
Позадзирали ноги.

(Михалково, Мозирск. у.).

573.

А.

- 1 Ой де жъ тая пішла,
- 2 Що въ пічъ коровай несла?
- 3 А на юй сукня

- 4 Съ червоного сукна,
- 5 А на юй черевички
- 6 Червони, не велички.

(Лушны, Овручск. у.).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А..., до печі...

- 3 Ой на ней свита шовкомъ шита,
- 4 Соболями обложена,
- 5 Да на неі изложена.

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А,
- 3 Сіла на рогъ печи,
- 4 Коровая стережи,
- 5 Щобъ хлопці не вкрали
- 6 И за дунай не задали.

- 7 Наши хлопці не таковски:
- 8 Коровая не вкрадуть,
- 9 За дунай не зададуть.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

574.

А.

- 1 Коровайниці п'яні
- 2 Весь коровай покрали,
- 3 Да въ кешені поховали.
- 4 Якъ взошло тісто —

- 5 Стало въ кешеняхъ тісно.
- 6 Кешени подралися,
- 7 А ми сороба набралися.

(Гостомль, Кіевск. у.).

В.

- 1 В=1 А,
- 2 Коровай побгали,
- 3 В=3 А,
- 4 Охъ лихо—пришло тесно,
- 5 Съ кешені вишло тесто.

(Колотонка, Черниговск. у.).

В.

1. В=1 А, 2 В=2 А,.. все цесто...
- 3 То въ мехъ, то въ кешеню,
- 4 То дзепямъ на вечеру.

(Михалково, Мозирск. у.).

Послѣ этого въ нѣкоторыхъ мѣстахъ отецъ съ матерью беруть подѣ мышку по пирогу и танцуютъ:

575.

- Пече наша, пече,
- Ти жь намъ коровай спечешь,
- А ми звідся не підемо,

- Доки ёго не виімемо,
- Не будемъ наймати
- Коровад виімати.

(Дубище, Старовонстант. у.).

576.

- Короваево тісто
- Летіло черезъ місто,

- Черезъ все село текло,
- Ажъ ся въ Ивася спело!

16*

Короваєво тісто
Не змістилося вмісто,

Но ся влігло на ринокъ,
Зацвіло, якъ борвинокъ.

(Lozinski, стр. 18).

577.

Давай, дружба, сукіри
Пець витенати,
Коровай впімати.
Я дружби кличу, а дружби ніть —
Пішовъ дружбойка сосну рубати на пригніть.

(Lozinski, стр. 19).

578.

Чесь тобі, короваю,
Съ кашлевої печі
На дубове ніко,

На житнее колоссе,
На кружисти обруссе.

(Полоски, Бальск. у.).

579.

Ой знаю-жъ я, знаю,
Що въ тмъ короваю:
Пшениченька зъ-підъ гаю
Водиченька зъ дунаю,
Яйця зъ підъ камінца,

А сильдя зъ Браковця,
Шафранъ, перець зъ Гданьска,
Вся приправа паньска;
А свашенькі тутейшні,
Але обі молоді.

(Lozinski, стр. 15).

580.

Ніхто не вгадає,
Що въ тому короваю
Залізная въ ёму подошва,
А мідяні обручі.
А золоті пишечки.
Въ середині райскіи пташечки.

(Машнокъ, Дубенск. у.).

581.

Повини, вітройку,
Пощідъ нову світлойку:
Тамъ свахи коровай вили,
Мідь, горілойку пили;

А якъ довивали,
Мідь, вино розливали.

(Lozinski, стр. 18).

582.

То намъ ся красний вдавъ!
Підовша ему желізна,
Обручі ему срібні,
А на вершочку завше цвіть;
Славни нашъ коровай на весь світъ!

(Lozinski, стр. 19).

583.

Славні господині,
Якъ хлібъ виробляли,
Затірку вибірали.
То-жъ тобі, Ивасю, вдача:

Твій коровай удався,
Срібнимъ обручемъ обнявся,
Золотими шпашечками облявся.

(Плотниця, Бѣльск. у.).

584.

Де-жъ ти бувавъ,
Що ти чувавъ,
Святий короваю?
— Бувавъ-же я, чувавъ-же я
Місяця зъ зорою.

Не естъ-же то, не естъ-же то
Місяць изъ зорою,
А естъ-же то, а естъ-же то
Иванко зъ жоною.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Богда вынимають коровай изъ нечи — поють:

585.

Обіцялася мати
Намъ комороньку дати,
Де коровай сховати.

(Кульчинь, Бѣльск. у.).

586.

Ой догадайся, Марисю, на що то, про що коровай есть,
На короваю вповиваннечко,
Твій косоньці прикриваннечко?
— Ще ся я вчора догадала, що моеї косоньці терень буде,
А мні молоденькій отъ батенька.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

587.

На припечку луй,
А ти, дурню, стуй.

А ти вирячи очі,
Щобъ бачивъ у ночі.
(Туровъ, Мозирск. у.).

588.

Ви пьете, галнуєте,
Комори не будете.

(Млинювъ, Дубенск. у.).

589.

Заслужила ти дару:
Славного короваю.

(Кривинь, Острожск. у.).

590.

Ой вишлела, вишлела,
Комора зза мора,
Ой винесла, винесла
Два корці пшениці,

А все-жъ бо то, а все-жъ бо то
Нашому короваю,
А все-жъ бо то, а все-жъ бо то
Намъ усімъ назахвалу.

(Полоски, Вѣльск. у.).

591.

Запрягаймо воли и корови,
Отпроводьмо свечу до комори.

(Душны, Овручск. у.).

Вынувши изъ печи коровай, кладуть на довольно большое покрытое соломой, а потомъ скатертью „вібо“, которое маршалокъ или одна изъ женщинъ ставить себѣ на голову и несетъ въ комору въ сопровожденіи коровайницъ. Возвратившись изъ комори, поють:

592.

Ми пили и галнували,
И комору збудували,
И коровай сховали.

(Млинювъ, Дубенск. у.).

593.

Ви-те, сидухі, сиділи,
Ми горѣ горovali —
Коровай до комори сховали.

(Кульчинь, Вѣльск. у.).

Если же не несутъ въ комору, а ставятъ на столъ, то поютъ:

594.

Славляно да приславляно,
Да на столі поставляно!
На столі-престолі
Славенъ нашъ коровай стоить.
Ото тобі, Марисю, твоя вірна заслуж-
чина,

Що ти заслужила у Господа Бога
Та въ ріднаго батенька
Тихими да походами,
А низькими уклонями.
Теперь же намъ покорися,
Ще й низенько поклонися.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

595.

Ой у полі овесь-роса,
На столі коровай-краса;

Ой красуйся, молодой Ивашку,
У свого батенька.

(Полоски, Бѣльск. у.).

596.

Ой у лузі два стогі висовіхъ,
А на столі нашъ коровай ще й вищій,
Возміте его скочайте, щобъ его нікто не видавъ,
Жебъ самъ Господь Богъ оглядавъ.

(Хорошанки, Бѣльск. у.).

597.

А теперъ же въ насъ да зрадошти:
А піть наша да бика привела,
А припічокъ да телушечку,
А запічокъ да егнушечку,

А кочерга да яецъ нанесла,
Ступа на яйцяхъ сиділа,
А лисиця хвостомъ вертіла,
А помело кудкудакало.

(Гостомль, Київск. у.).

598.

Тамъ тудай лежить здавна стежойка?
Ой Богъ намъ давъ —
Коровай намъ ся вдавъ:

Ясний, красний
Явъ місяченько,
Якъ ясное соненько.

(Lozinski, стр. 19).

599.

Вийся, короваю,
Еще вижшій відъ гаю,

Якъ душейка по раю,
А рибойка по дунаю.

(Lozinski, стр. 17).

600.

Въ городеньку чистоколеньку,
Тамъ ходить Ивасуненько,
Просить квіточкивъ до шапочкі
Своей паненки Марисеньки:
„Вігъ же би-мъ дала, не жаловала,

Но ся бою батенька“.
— Ой не бійся батенька свого,
Ой бійся мене та й молодого:
Батенька гроза, якъ літняя роса,
А моя гроза гірша лютого мороза.
(Loziński, стр. 16).

601.

А вже вечера на столі.
Десь наша пані-матка на дворі,

Нехай прийде до хати
Насъ до вечери прохати.
(Дубище, Староконстант. у.).

Послѣ всего этого коровайницы ужинають и, немного погодя, расходятся по домамъ.

„Спасібі вамъ“, говорить хозяйка, „спасібі, що послухали насъ“. Прощайте, а завтра прибувайте, глядіть“.

Въ тоже самое время готовится коровай и у молодого, съ тѣми же совершенно церемоніями и пѣснями, какія мы только что упомянули.

Въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ Малороссіи ¹⁾ коровай пекутъ въ воскресенье, когда молодые отправятся къ вѣнцу, при чемъ самый обрядъ нисколько не измѣняется: тѣже приѣмы, тѣже пѣсни отъ начала до конца.

Воскресенье.

Утромъ рано женихъ и невѣста идутъ къ заутрени вмѣстѣ съ боярами и друзьями. Отслушавши заутреню, дѣвушки идутъ къ своей молодой, чтобы принарядить ее къ вѣнцу; сюда же приходятъ и музыканты отъ молодого и „відграваятъ на добри-день для пані молоді“. Провгравши, они уходятъ опять къ молодому, который готовится „до шлюбу“. Въ это время „старосціни“ (свахи) убирають для своего молодого коровай. Украшаютъ его барвинкомъ и разною зеленью; а въ середину втыкають „приталузасту різгу“, которой каждую вѣточку обвивають овсомъ, барвинкомъ, васильками, рutoю и т. п.

Послѣ того молодого сажаютъ на „ослоні“, староста расчесываетъ ему волосы, а послѣ надѣваетъ на голову шапку. При этомъ поютъ:

¹⁾ Михайлово, Мозырскаго у.; Гостомль, Кіевск. у.

602.

Поймає Ивасенько
Кониченька сідлати;
Кониченька сідлає
И зтихонька гадає,
Злезамн ся вмиває.
Прийшла до него
Матінка его:
Чого плачешъ, Ивасеньку?

Ой якъ-же мені,
Моя матенько,
Молодому не плакати—
Самъ я не знаю,
И не згадаю,
И не скажуть люде,
Яка ми доля буде.

(Lozinski, стр. 58):

603.

Соненько сходить, та й грає,
Иванѣ конника сідлає.
Его ся батенько питає:
„Де-жъ ти ся, сину, зберашъ?“

— До людей, батеньку, до людей:
Я сі тамъ дівоньку полюбивъ,
Котру мі Господь присудивъ.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 26).

Когда онъ уже совершенно готовъ, обращается къ родителямъ и проситъ у нихъ благословенія. Послѣ „маршалокъ“ (староста) беретъ убранный коровай, а дружба нагайкой дѣлаетъ въ дверяхъ хаты и сѣней врестъ, подаетъ молодому платокъ и выводитъ его на дворъ, гдѣ они всѣ становятся въ кругъ. Ихъ угощаютъ водкой и мать окропляетъ ихъ священной водой. Поютъ:

604.

А.

1 Кропи насъ, мати,
2 Свяченою водою
3 И доброю годиною.
4 Ломіте роженьку,

5 Стеліте дороженьку
6 Молодий и молодому
7 До Божого дому.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,

3 Правою рукою,
4 Доброю доленькою.

(Рахань, Холмск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 Виразжай насъ, мати, 4 В=3 А Щасливою...

(С. Кольсаяки, Ушицк. у.).

Молодой влянається всѣмъ присутствующимъ „до найменьшого дитяти“ и „цѣлое весілле“ идетъ въ невѣстѣ. Дорогою поють:

605.

А.

1 Тамъ тудий лежить здавна сте-	5 Стежѣйковъ иде старий старостойко:	
	жойка,	6 До слюбу идемо,
2 До слюбу идемо		7 До ясної зброї,
3 Ідъ пана молодого,		8 До церковці святої,
4 Бо сьмо слуги его.		9 А за нимъ иде молода сванейка.
10 А=2 А, 11 А=7 А, 12 А=8 А, 13 А=9 А... молодий дружбойка.		

Затѣмъ еще два раза повторяются послѣдніе четыре стиха, только слово „сванейка“ замѣняется первый разъ словомъ „дружбойка“, второй разъ „дружейка“.

(Lozinski, стр. 59).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,

3 Молодого ведемо.

4 Щипайте роженьки,

5 Стелить дорижиньки

6 Відъ нашего дому

7 До Божого дому,

8 Нашому молодому.

(М. Тивровъ, Винницк. у.).

Въ это время у невѣсты также происходятъ приготовленія къ вѣнцу; музыканты, какъ уже было сказано, „відграють на добри-день“, она начинаетъ одѣваться, при чемъ дружки поють:

606.

Ой крикнула гусенька на морі,
Заспівала сванечка у полі,
Почула Маруся у коморі.
„Ой, батеньку рідний, вісти йдуть,
Уже мою кісоньку расплетуть,
Уже-жъ мої слезоньки розіллють,
Расплетуть косоньку по плечу,

Розіллють косоньку по личу.
Хто-жъ у насъ той віночокъ викупить,
То той-же намъ бочку меду викотить,
Бочку меду солоденького и вина дві,
Почастує свої дівоньки на дворі,
Ой ти, Марусю, всімъ дівкамъ поклонись
И на свое весіллячко попросишь.
(Гродненск. губ., Кобринск. у.).

607.

Ясно въ світлонці, ясно!
Уберіть мене красно,

Най ся матенька дивить,
Чи ей ся жаль учинить.

(Lozinski, стр. 60).

608.

Відна моя головонька на свеце,
Хто мою русу косу росплеце?

Дала-бъ пану-ойцу-жъ,
Тилько мому серденьку жалъ бендзе.
(Мокрань, Кобринск. у.).

609.

Идутъ сестриці на вечерниці
Марью у воріть вкличуть.
„Та идіть, сестриці,
Жаю мені не чиніте,
Та йдіть, сестриці,
Та не гомоніте.
Ой пусти-жъ мене, мій батеньку,
Та на тиі вечерниці“. (bis)
— Та не моя воля, доненько моя,
Просися у матеньки.
„Ой пусти-жъ мене, мати,

Та на тиі вечерниці“. (bis)
— Ой не моя воля, доненько моя.
Просися у: Иванка.
„Ой пусти-жъ мене, мій Иванку,
Та на тиі вечераці! (bis)
Бо на вечерницахъ
Музыка грає,
Челадонька гулає“.
— Хочъ моя воля, Марьечко моя,
То не пійдешь ни ти, ни я. (bis)

(Изъ рук. сб. Кулиша).

610.

Хиляються ворота (bis)
Кланяється сирота,

Ажъ ся серденько крає,
Шо батенька не має.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

611.

Щаслива Марися у Бога,
Стояли Анголи у порога,

Просили паненокъ, просили,
Щоби ей віночокъ звили.

Молода садится на свамью или дѣжу. Старшая дружка, обращаясь къ старшему свату, говоритъ:

„Пане старосто, пане підстаросто, голубчику нашъ ласковий, благослови на все добре, благослови ще й молоду росплести?“

„Богъ благословить!“ отвѣчаєть старшій сватъ.

Холостой (непремѣнное условіе) братъ невѣсты подходитъ къ ней и начинаєть росплетать косу. Если брата нѣтъ, то его мѣсто занимаєть родственникъ или вообще молодой парень, представляющій въ данную минуту брата невѣсты. Иногда начинаєть росплетать косу невѣсты ея отецъ.

Видѣть съ этимъ дружки расчесываютъ косу своей подруги, мажутъ масломъ или медомъ и вплетаютъ нѣсколько копѣекъ (женихъ даєть) и кусокъ

хліба, а родителі или родственники обыкновенно владуть зубокъ чесноку, чтобы „все злее відъ неі відходило“, такъ каеъ чеснокъ по народному убѣжденію „всю заразу відганяе“. Коса заплетається вѣнкомъ, послѣдній уже разъ.

Обрядъ этотъ сопровождается пѣніемъ:

612.

Благослови, Боже (bis)
И отецъ, и мати

Своѣму дитяти
Косу расплѣтати.

(С. Колосники, Ушицк. у.).

613.

Чомъ, ви, солов'ї, не щебетали,
Яеъ сади процвітали?
Чомъ ти, Марисю, не плакала,
Яеъ косу расплѣтали?

— Ой я жъ думала, молоденна,
Що въ карточки грати,
Ажъ то садяться благословляться
Косу расплѣтати.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

614.

Въ долину, паненкі, въ долину
По червону калину,
По крачастий барвінокъ,
Молодій дівчині на вінокъ.
И зъ руточки

Дві квіточкі;
Благослови, Боже,
И вотець, и мати,
Що будемо зачинати.

(Lozinski, стр. 61).

615.

Городить Иванко, городить,
До него Маруся приходитъ:
— Шо-жъ ти, Иванко, городишь?

„Городецъ, Марусю, городецъ,
На зелененький барвінець;
Буде и тобі, буде и мені на вінець“.

(С. Колосники, Ушицк. у.).

616.

А.

1 Подай, матінко, гребенця
2 Росчесати косоньбу до венця;
3 Подай матінко водиці
4 Зъ винного колодезя-криниці,
5 Бо вже моя водиця дорога —

6 Дорогша медочку й вина.
7 А вже я, матінко, не твоя,
8 Уже того пана,
9 Съ кімъ на шлюбоньбу стану.

(Шотгица, Пинск. у.).

В.

1 Іхала Маруса до вінця,
2 Б=1 А Да впустила додолу..., 3 Б=3 А... Ивасю..., 4 Б=2 А За-
чесати русу-восу...

5 Я-жъ тобі, Марино, не молодець,
9 Щобъ подававъ я тобі гребенець.

(Нар. яз. рус. п'вс. Метлинського, стр. 167).

В.

1 До німець, братчику, до німець
2 Купити щоточку, гребінець,
2 В=2 А... русу косу підъ вінець.

(Lozinski, стр. 61).

Г.

1 Треться, мнеться горностаць 3 Трутсья, мнутсья дружечки
2 Коло деревця, явірця, 4 Коло еї русої кісочки,
5 Г=1 А Гребінця, мати..., 6 Г=2 А... русу косу...
7 Дай мені, мати масла, 9 Гонила на росу;
8 Бо я тобі коровню пасла — 10 Дай масла на косу.

Д.

1 Д=1 А Гребенця..., 2 Д=2 А Росчесати...
3 А той гребенець зъ Оликі
4 Росчеше кісоньку на вікі.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Е.

1 Давай, мати, стильця,
2 Е=1 А Золотого..., 3 Е=7 Г Давай..., 4 Е=8 Г Я корову...
5 Давай хоць трошечкі 11 Ой, просо, просо, болота!
6 Помастити косечкі. 12 Ой, восо, восо, золота!
7 Де твій старшій братъ, 13 Не рікъ я тебе, восо, чекала,
8 Що косу росплітавъ? 14 Покі мъ тебе, восо, дождала,
9 На тихій Донай 15 Моновимъ борщникомъ змевала.
10 Припліткі покусавъ.

(Дубище, Старокопстантиновск. у.).

617.

Ой нема, нема батенька въ дома,
Ой поїхаль до Львова

Зъ білої риби білий гребінець купувати,
Марисеньку росчесати.

(Lozinski, стр. 61).

618.

Ой батечку, та голубчику,
Увійди та въ світлоньку,
Поглянь же ти та на мій посадь:
Всі дівоньки въ косахъ,

А я свою та й розпустила,
Кісоньками та плечі верила,
Слізоньками личенько змила.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

619.

Кидай, Марисю, биндочки,
Нехай походять дівочки.

— Хоть не рада, та мушу:
Полюбила Иваса, якъ душу.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

620.

Прийди, матінко, прийди,
То зніми въ мене бинди;

Уже мені въ биндахъ не ходити,
Треба дружокъ обділити.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

621.

Прийди, матінко,
До мене,
Поздймай бинди
Зъ мене,

Да подкінь бинди
Підъ лавочку,
Дай чіпокъ
На головочку.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

622.

Матінко голубонько,
Зглядь мені головоньку,

Білими рученьками,
Дрібними слізоньками.
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

623.

Склуни на стилъ гуловку,
Нехъ ті руспете братикъ косоньку,
Нехъ повишлетае едwabни шнурочки,

Нехай поодає матюнці въ ручки,
Нехай матюнка сховає въ сєрнину,
Бо вже піде за господицю.
(Д. Кульчинь, Бѣльск. у.).

624.

Не дай, Марисю, коси рвати,
Во тяжко було годовати,
Що суботонькі вимивати,
Що неділенькі заплетати,

Роскидавъ братиць косу по плечу по волосу —
Роскидай, Боже, братове жито по полю по волосу.

625.

Перше було літечко,
Теперь зима;
Посіяла чорнобривці,
Та вже не пора.
А же-жъ мої чорнобривці
Росцвітають,

Уже мою русу косу
Росплітають.
Уже-жъ мої чорнобривці
Росцвіли,
Уже мою кісоньку
Росплели.

(С. Млинновъ, Дубенск. у.).

626.

Вибивайте кілочки,
Де вісіли биндочки;

А забивайте новіі
На серпанки тонкіі.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

627.

Ото тобі Марусю за тає,
Не заплітай роси коси утроє.

Заплітай росу-косу въ дребниці,
Шобъ тебе не росплели сестриці.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

628.

На дворі дерева тешуть,
А въ хаті коси чешуть;

На дворі дотешують,
А въ хаті дочешують.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

629.

Ой, матінко, та голубочко,
Приснився мені сонъ дивненький:
Зъ рай пташки вилітали,
Чорний шовкъ поснували,

Дрібне золото порозспали.
— Зъ рай пташки—то твої друзки,
Чорний шовкъ—то твої кіски,
Дрібне золото—то твої слёзки.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

630.

А.

1 До дунаю стежечка (біс),
2 Туда йшла Марися;
3 Надъ дунаємъ стояла,
4 Росу-косу несала,

5 Та на воду пускала.
6 „Плеви, косо, за водою,
7 А я за тобою;
8 Та станимо, спочинемо,

- 9 Листоножка напишемо, 12 За кого мня видає“.
10 До батенька відпишімо, — 13 — Знаю, доменько, знаю (bis),
11 Нехай батенько знає, 14 Ино долі не вгадаю.
(С. Колоски, Ушиць. у.).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=1 А... убита,
3 Слізоньками улита.
4 Тамъ Марьечка
5 Б=4 А Русу..., 6 Б=5 А дунай...
7 Ой ви-те, мої волоси,
8 Пленіте, не тоніте,
9 Бога долі просіте.
(Полоски, Більск. у.).

631.

Ой чи вогонь, чи полумень палає,
Чи на Марисі золотий вінокъ сьє?
А на ню її матінка зглядає.
— Ой не зглядай, моя матінко, на мене,—
Не сходила я кращого вінка у тебе.
Ой не рікъ, не два, якъ ся Ивасє залицавъ;
Ой вінъ мені золотий вінокъ обіцавъ.
(С. Колоски, Ушиць. у.).

632.

А.

- 1 Де твій, Марисю, старшій братъ, 5 — Кинувъ на вогонь не згорили,
2 Що тобі русу-мосу росплітавъ? 6 Кинувъ на дунай не помлили,
3 Де твої косники подівавъ? 7 Понісь до міста—не продавъ,
4 Чи въ жаръ, чи въ дунай покидавъ? 8 Старшій дружечці подарувавъ.
(М. Тивровъ, Винниця. у.).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А... заплітавъ.
3 Ніхъ же прийде росплете,
4 А собі золото забере.
(Wolyn' Steckiego, т. I, стр. 75).

В.

- 1 Б=2 А Старшій свать кісоньку..., 2 Б=3 А Де жъ... заплітати

- 3 Чи на тихій дунай попускавъ, 5 На тобі, сестрице, старшої знакъ,
4 Чи меншій сестриці подававъ? 6 Суди, Боже, дождати н тобі такъ.
(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

633.

Погано, Марьюхно, погано;
Скинъ кибалку та кинъ пидъ лавку,
Наложн віночокъ на голову.
(М. Лушны, Овручск. у.).

634.

- Ой теперъ же я королицю: На девять синовъ та й писариковъ,
Вловили дівку молодичеру, А на десяту дочку швачечку.
(С. Хорошанка, Вільск. у.).

635.

А.

- 1 Ой братъ сестрицю та росплітае, 5 А хрещастий та барвіночокъ
2 Все рожу споминае: 6 Устилае садочокъ,
3 — Та не йди, сестрице, молода за- 7 А запашний та василёчокъ
мужъ. 8 Исъ тиномъ ся рівнае.
4 Якъ рожа процвітае,

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Роженьку...
3 Не йди, сестро, замужъ,
4 В=4 А `Бо..., 5 В=5 А... барвіногъ
6 Садогъ устилае.
4 В=7 А... василёкъ, 8 В=8 А.
(М! Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

- 1 В=1 А... росплітавъ
2 Дзе ти ушлети подзевавъ?
3 — Меншій сестрі дарувавъ:
4 На тобі... ушлети,
5 Суди, Боже, тобе такъ.
(С. Михалково, Мозирск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А... сестру...
2 Де куснички діваетъ?

3 Въ воморі, на тарільці,
4 Що найменчуї сеструнці.

(Кульчинь, Бѣльск. у.).

Д.

1 Д=1 В, 2 Д=2 В Ой де жъ... виплетки...
3 Да попускавъ ввплітєї на рікї,
4 Да росплели косоньку на вікі.

(С. Печиводи, Новоградволинск. у.).

Е.

1 Е=1 В, 2 Е=2 Д... роспліткі...
3 Понісь на місто, не продавъ,
4 Меншій сестриці такъ отдавъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

636.

Расплетала мене дядина,
Да не жалосливая;
Сестриця прийнялася

Слѣзками облялася.
Якъ расплетала—порвала,
Пудъ чіпогъ клала—зломала.

(С. Колошовка, Черниговск. у.).

637.

Ой, гаю мій, гаю, (bis)
Я жъ тебе кохаю,
Я жъ тебе да викохувала,

На дорогу да...
Щобъ гай зелененькій,
Щобъ рундъ молоденькій.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

638.

А въ новій світлиці та Марися сиділа.
Прийшла до ней друга — товаришка любя:
— Убираймося обі, товаришки любі,
Бо прийде Івашко, возіме тебе зъ собою.
Я буду плакати,
Бо не маю съ кимъ гуляти.

(С. Кодеськи, Ушицьк. у.).

639.

„Чи я тобі, дівко Марушко, зъ весни не казала:
Не копай градки, не сади мятки, хто буде підливати“.
— Ой єсть у мене невька старенька, то буде підливати.
Рано—росою, въ вечір—водою, то й буде ся приймати.

Ой есть у мене молода сестра, буде ся затикати,
Іі запахомъ та найпахнюшимъ буде ся любовати.

(Колоскини, Ушицк. у.).

640.

А.

1 Ой на горі жито,	10 Ой сідли лебеді на воді,
2 А въ долині просо;	11 Та й полинули на ріки,
3 Ой жаль мені тебе,	12 Роспустили русу-косу на віки.
4 Моя русаява косо.	13 Ой тобі, Марусю, за теє—не плети
5 Ой просо, просо, вагота!	вісоньку (въ три коси),
6 Ой косо, косо золота!	14 Завтра заплети вісоньку въ дро-
7 Та не рікъ я тебе кохала,	бушки—
8 Що неділоньку убєрала,	15 А вже жъ тобі не ходити въ дружєи.
9 За одинъ рочокъ стеряла.	

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

1 В=5 А, 2 В=6 А, 3 В=7 А... разъ...	
4 Червонимъ борщикомъ умивала,	7 Ясного сонця до вівонця;
5 Золотимъ гребінцемъ чесала,	8 Тепєрь тебе рушу—
6 Темної нички до свічки,	9 Заплакати мушу.

(М. Тьвровъ, Винницк. у.).

В.

1 В=5 А, 2 В=6 А, 3 В=7 А Не рікъ, не два тя..., 4 В=4 Б Въ...	
борщикуну...	
5 По-підъ калину манла (?),	
6 Сама жъ тебе, росо-косо, строїла.	

(С. Колоскини, Ушицк.).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 А, 4 Г=4 А... руса...	
5 Моя русая коса	7 Коса моя—коханне
6 Та паняньска краса.	8 Тяжє, важєє здиханне.
9 Г=3 Б... я..., 10 Г Що субботи чесала, 11 Г=8 А А въ..., 12 Г=9 А ..	
вечєрь...	

(Щасновка, Ковелецк. у.).

641.

Косо, мое коханне,	Що суббітоньки чесала,
Тяжєє мое здиханне!	Що неділеньки красила,
Не рікъ я, не два кохала,	Да за одинъ вечєрь зносїла.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

642.

Приїхали, пані-мати, три паниче,
Взяли мою косоньку пудь мече,
Стали мою косоньку трепати,
Стала моя матюнка плагати.

— Не плачь, матюнко, по косе:
Да не лучче й косе на росе,
Ой лучче й косе пудь чепономъ.

(Колошовка, Черниговск. у.).

643.

Ой заиржали ворони комі на стані,
Шо вже поплили срібни копита на рігн.
Ой заплакала Марися молода въ матіки,
Шо вже роспледн росу косу на віки.

(С. Колісники, Ушицк. у.).

644.

Передь воротами виноградъ росте,
Зъ-підь винограду вода тече,
Тамъ Марися білилася,
Свого батенька просилася:
— Чи хорошенько вбралася?

„Ой хорошенько, дитя мое,
Ой хорошенько, дорогоє,
Ой якъ білая лелієнька,
Якъ чирвона калинонька.

(Lozinski, стр. 15—16).

645.

Додому, дружечки, додому,
Свинямъ мішати полову.

Дружки отвѣчаютъ:

— А ви, буяри за нами,
Істи полову зъ свинями.

(Дубище, Старокост. у.).

646.

Покорися, Марисю, покорися,
Та всі свої родиноньці поклонися,

У родини рученька біленька,—
Буде твоя доленька добренька.

(С. Колісники, Ушицк. у.).

647.

Благослови, Боже,
И отець, и мати

Своему дитяти
Низенько ся кланяти.

(С. Колісники, Ушицк. у.).

648.

Кланяйся, Марисю, кланяйся,
Своему родоньку жалуйся!

Ми-жъ тобі молодця приведи.
Ми-жъ тобі кисоньку розцеди.

(С. Млинювъ, Дубенск. у.).

649.

Кому ся кланяешъ,
Шо родного батенька не маєшь?

— Поклонюся чужому, та й буде,
Тилько мому серденьку жаль буде.
(С. Колоуськи, Ушиця. у.).

650.

Золотое верягто въ стіну бѣ,
Молодая Марися покличъ дав
Отцеві и матиновці,

Всі свої родиноньці,
И найменшій дитиновці.

(С. Колоуськи, Ушиця. у.).

651.

Грайте, музички, ризько!
Кланяйтеся, молодята, низько,
Якъ вотцю, матиновці.

(Lozinski, стр. 20).

652.

Перша квітка—то Ивашко,
Друга квітка—то Марися.
Ходимо до кола-стола,
Просимо Господа Бога:
„Да зустрінь же насъ, Боже,
На піршомъ порозе

И на щасливей дорозе“.
Хилайтеся вітки,
Кланяйтеся, дітки,
Отцю й матовці,
И всій родиноньці,
Щобъ Богъ давъ долиньку.

(Луцкій у.).

Когда расплетутъ косу и молода встанеть со свамь, дѣвушки наперерывъ стараются сѣсть на ея мѣсто. будучи вполне увѣрены, что которая скорѣе сядеть, та скорѣе выйдеть замужъ.

Слѣдуетъ замѣтить, что иногда косу расплетаютъ въ церкви, когда уже молодне стоятъ „на рушницѣ“¹⁾.

Наконецъ, приходитъ женихъ съ своими боярами. Молода даетъ подарки: молодому — хустку, а боярамъ — рушнички собственной работы, которые они носятъ за поясомъ. Потомъ молодне просятъ у родителей благословенія. И когда ихъ поблагословятъ, дружокъ подаетъ хустку, за которую берутся женихъ и невѣста, дѣлаеть нагайкой или палкой въ двѣряхъ крестъ и выводитъ на дворъ, гдѣ мать окропляетъ ихъ священной водой. Иногда мать осипаетъ молодыхъ хлѣбемъ. Послѣ этого они отправляются въ церковь.

¹⁾ Плетанка, Памск. у.

Впрочемъ, часто молодые идутъ въ вѣнцу не вмѣстѣ. Въ этомъ случаѣ молодой является въ церковь раньше и тамъ ожидаетъ свою невѣсту. Впереди всѣхъ поѣзжанъ идетъ дружка, за нимъ „свѣтилки“ преимущественно молоденькія дѣвушки. Одна изъ нихъ несетъ брачныя свѣчи, а другая—мечъ (предковскій). Мечъ этотъ бываетъ по большей части деревянный; но случается иногда достать гдѣ нибудь старую шаблю или саблю. Какъ деревянную, такъ и металлическую „шаблю“ или „мечъ“ увиваютъ рутою, барвинкомъ, „ласковицями“, васильками, балиновымъ цвѣтомъ и другою зеленью.

За тѣмъ идетъ молодая чета, окруженная боярами, дружками; „піддружкамп“, и свахами и весь этотъ „поїздъ“ или „весілля“ заключается двумя-тремя „музиками“, которые играютъ, когда молодые возвращаются изъ церкви. Впрочемъ, иногда играютъ также, когда ведутъ молодыхъ къ вѣнцу. Если ѣдутъ въ церковь, а не идутъ, то кромѣ описанныхъ обрядовъ, передъ выходомъ изъ дому къ вѣнцу, существуетъ еще слѣдующій. Когда подъѣдутъ возы, на которыхъ поѣдутъ молодые, выходитъ мать, кладетъ передъ лошадьми хлѣбъ, а на молодыхъ сыплетъ соль, чтобы ихъ „відъ вроківъ охоронити“. Во главѣ „дружини“ ѣдутъ верхомъ или на возу молодой съ дружбою, который держитъ въ рукахъ „весільну корогву“, небольшую хоругвь, сдѣланную изъ платка, привязаннаго къ палкѣ. Отъ этой хоругви дружба получаетъ названіе „хоружого“. На слѣдующемъ болѣе вмѣстительномъ возу, запряженномъ тройкой или четверкой, ѣдетъ молада съ дружкой, свахами (старосцѣнами) и музыкантами. Старосты ѣдутъ также и везутъ съ собой коровай. Мать остается дома.

Всю дорогу поють:

653.

Куди ми вибіраємся,
Чи въ гай, чи въ діброву,
Чи до Божого дому?

Ні въ гай, ні въ діброву,
Але до Божого дому.

(Хотинскій у.).

654.

Якъ будешь, Марусенько, къ винцю йти,
Не забувай, молада, до матки зайти:
Ростопчи нізками травку-муравку,
Розвий слізками жовті піски,
Изніми ручками гробомі дошки,
Поклонися матоньці низенько у ніжки!

(Нар. вж. рус. гвс. Метлинского, стр. 166).

655.

Благослови насъ, Боже,
Пречистая Мати,
До шлюбу іхати.

(Холмскій у.).

656.

Кланяйся, Иваню,
Кланяйся, дитятко,
Отцу й матці,

Брату й сестриноньці,
И всій родиноньці.

(Холмскій у.).

657.

Похилися, свороньку, похилися!
Поклонися, Марисю, поклонися!—
Старому, й малому,
И Богу Святому.

Ой заграйте, музички, різенько,
Кланяється вамъ Марисю покорне,
назенько
Нехай її благословлять хорошенько.

(Думца, Староконстант. у.).

658.

Нуте, наші, та не гайтеся,
Та до шлюбу вибірайтеся,

Не застанемъ попа дома,
Щобъ не було намъ соромъ.

(Косенець, Новоградволинск. у.).

659.

Ой вже, ненько,
Нераненько;
Виражай насъ
Ворзенько,

Щобъ ми тамби
Не стояли,
Попови ся
Не кланяли.

(С. Колоски, Ушиця. у.).

660.

Иде Марися зъ ложа,
При ней Матинька Божа;

Вложили короньку,
На єї головоньку.

(Lozinski, стр. 62).

661.

Въ крузі сонейко иде,
Молода Марися до слябу иде;

Простить рідного о споможенне:
— Нехъ тебе, дитятко, Бигъ помогає!

(Lozinski, стр. 62).

662.

Ступнули ангели въ небі,
Збудили батенька въ гробі:

— Вставай, батеньку, до суду,
Иде твое дитатко до слюбу.
(Lozinski, стр. 62).

663.

Идемо до шлюбу,
До Божого суду.
Відъ Бога судъ,

Відъ есенза шлюбъ,
Відъ короля (молодаго) весілля.

(Холмского у.).

664.

А.

1 Отступитесь, вороги,
2 Не переходьте дороги,
3 Нехай перейде Господь Богъ

4 Зъ Пречистою Сватою,
5 Зъ ясною зорю.

(Луцкии, Овручск. у.).

В.

1 Зъ дороги, вороти, въ дороги,
2 В=2 А, 3 В=3 А,
4 Рідна мати наперідъ.

(Шотница, Пинск. у.).

665.

Съ Богомъ, бояри, съ Богомъ,
И съ ангели Божиими,
И со всіми святыми,

До ясноі збороі,
До церковці Святоі.

(Lozinski, стр. 64).

666.

Зустрічай насъ, Боже,
На першімъ порозі,

На новому возі,
На битимъ востянци?

(Половск, Вѣльск. у.).

667.

Ой зъ-за гурья, вороние коні, зъ-за гурья
Випровожай насъ, Найсвятіша Мати, съ подвурья.
Найсвятіша Мати въ воротахъ стояла,
Зелотинъ врижомъ намъ дороженьку зечнала.

(Вѣльск. у., Седлѣцк. губ.).

668.

Ой заграли сиві коні, заграли,
Якъ зъ панеш молодю до шлюбу іхали.
Не ржіте, сиві кони, не ржіте,
Напасемо васъ подь Полосками на жити.

(Полоски, Бѣльск. у.).

669.

Ступайте, коники,
Сивні, не великі,
На дорогу ісчаюу,
Підь церковъ святую;

Зазвоните, звони,
Заспівайте, ангели,
Засвітїть свічки —
Двоє дітять звінчати.

(Loziński, стр. 65).

670.

А.

1 Чи чується, коники, на силу,
2 Чи подвезете княгиню
3 Підь тую гору крутую,
4 Підь тую церковію святую?

5 А въ тій церковці святий Спасъ
6 Одчинить церковцю противъ насъ,
7 Звінчає дітонькі въ Божий часъ.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

В.

1 Чуйся, коню, на силі,
2 В=2 А... довезешь..., 3 Б=3 А, 4 Б=4 А Підь церковъ...
5 Подь звона голосніи,
6 Подь свічі ясніи;

7 До костѣла римского,
8 До стану малженського.

(Бѣльск. у.).

В.

1 В=1 А Ой коні, коні, чи чуєте себе на..., 2 В=2 А... доведете...,
3 В=3 А, 4 В=4 А.

(С. Давковичи, Личинск. у.).

Г.

1 Г=1 А... кониченьки..., 2 Г=2 В, 3 Г=3 А, 4 Г=4 А.

(Заславск. у.).

Д.

1 Д=1 В... ви, сивеньки, 2 Д=1 А... ви на силі, 3 Д=2 А... виве-
зете..., 4 Д=3 А, 5 Д=4 А, 6 Д=5 А... самъ...

7 Вийди, поповіу, до насъ.

Е.

1 Е=1 Г, 2 Е=2 В, 3 Е=3 А... гороньку..., 4 Е=4 А.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Ж.

1 Ж=1 Г, 2 Ж=2 А, 3 Ж=3 А Да..., 4 Ж=4 А Да у..., 5 Ж=5 А,
6 Вінчавъ дітки однолітки въ Божій частъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 167).

З.

1 Ой, коню, коню, вороний,

2 З=1 А Чи бересся..., 3 З=2 А Чи звезешъ..., 4 З=3 Е На..., 5 З=4 Ж,
6 З=5 А,

7 Звінчай діточки въ гожіій частъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 167).

И.

1 И=1 Д... ви..., всі сиви, 2 И=1 А... ви въ силі, 3 И=2 А, 4 И=3 А,
5 И=4 А, 6 И=5 А, 7 И=7 Д... противъ...

8 Возьми собі двоє дітей змежи насъ.

(Каменецъ-Подольск. у.).

І.

1 Ой, ви, коні наши, ворони,

2 І=2 З... чуєте..., 3 І=2 А, 4 І=3 Е Да на...

5 Да у тую світлоньку новую?

6 А у той світлоньці медъ, вино пьють,

7 Да вже нашу Марусеньку давно ждуть.

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 119).

К.

1 К=1 І... коні вороні, 2 К=2 И,

3 Чи витягнете насъ підъ гору,

4 К=3 А, 5 К=4 А, 6 К=5 А,

7 Ой, попе, попе, батьку нашъ,

8 К=6 А Отвори церковь..., 9 К=8 И И извінчай, извінчай двоє..

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 28).

Л.

1 Л=1 А... пудъ...,

2 Пудвезіте пудъ гору знягнлю.

3 Л=3 Е, 4 Л=4 А, 5 Л=5 А, 6 Л=7 Д... противъ насъ,

7 Ви-те, дяченьки, съ ключейками.

8 Кобъ намъ тї двое дїтокъ звінчати.

(Д. Бульчинъ, Бѣльск. у.).

М.

1 Високо соненько надъ нами;

2 М=1 А... підъ нами, 3 М=2 А, 4 М=3 Е, 5 М=4 А.

(Лук. у.).

671.

Братъ сестрицю випроважавъ,
Золотні ворітечка прочинявъ:

„Ото тобі, сестрице, дорога,
Иди до шлюбу здорова“.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

672.

Січіте калиноньку съ конца,
Ведіте дівоньку до венця.
Изсікли калиноньку съ кінця,

Зевели дівоньку до венця,
Изсікли калиноньку, зрубали,
Уже нашу дівоньку звенчали.

(Плотниця, Пинск. у.).

673.

А.

1 До шлюбу ми идемо

4 Червона, якъ калина,

2 Молоду (молодого) ведемо.

5 Солодка, якъ малина.

3 Молода, якъ ягода,

(С. Колюсикі, Ушицк. у.).

В.

1 Тамъ туди лежить давна стежойка,

2 В=1 А, 3 В=2 А Молодята...

4 Якъ едно, такъ друзе,

5 Єднакні обое;

6 В=3 А, 7 В=4 А, 8 В=5 А.

(Lozinski, стр. 64—65).

674.

Кругомъ, кругомъ сонце, вгору йде,

Мулудая Марися до шлюбу йде.

Куго: ся радилла, до шлюбу влучи?

„Радилася я милого Бога,

Милого Бога... батенька рідного“.

(Д. Бульчинъ, Бѣльск. у.).

675.

Не стій, вербо, розвивайся,
Бо туди й піде сімь соть свативъ,
Каждому сватові по квіткови,
Ено ся старості не достало старому;
Але старості досталася сванейка.

(Lozinski, стр. 65).

676.

А.

1 Ой по-підь лісомъ битая доріженька,
2 А середь ліса рублена криниченька,
3 Кою криниці червона калинонька;
4 Ой туди їхавъ Іванько съ боярами,
5 Їму калина дорогу заступила.
6 Вийнявъ шабельку, ставъ калину рубати,
7 Та стала йому калина промовляти:
8 „Ой не для тебе ця калина сажена,
9 Тільки для тебе Маруся наражена“.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=4 А... ишовъ..., 3 В=5 А, 5 В=6 А, 5 В=7 А Ка-
лина до ёго...

6 „Ой не рубай мене голою шабелькою,
7 Обверни мене своєю китайкою.
8 В=8 А Та...

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

677.

Спела Мариса віночокъ
Зъ яроі руті кусочокъ;
Перекотила безъ дороженьку

У вишневий садочокъ,
— Піди, матінку, у садочокъ,
Принеси мені віночокъ.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

678.

Десь та Маруся боярського роду.
Якъ ми підъ церквоці приезжали,
Та сами ся двери одчиняли,

Та сами ся внири читали,
Та сами ся свічки засвічали,
Тамъ наши дітоньки шлюбъ брали.
(Млиновъ, Дубенск. у.).

679.

А.

1 Повій, вітре, дорогою	6 Перший разъ на дорозі,
2 За нашою молодою;	7 Другий разъ на порозі,
3 Розмай косу по волосу	8 Третій разъ при шлюбі,
4 По червоному поясу!	9 При Божому суді.
5 Стрічай же насъ, Боже,	

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

- 1 В=1 А Не вий... ръ розі, 2 В=1 А... по дорозі, 3 В=3 А... росу,
4 В=4 А.

- 5 Нехай коса має,
7 Якъ має процвітає.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

- 1 В=1 В А... дозі. 2 В=2 В,
3 По кованимъ возі,
4 В=3 А... русу косу, 5 В=4 А.

(Lozinski, стр. 65).

Г.

- 1 Г=1 А Вій..., 2 Г=2 А, 3 Г=3 А... ій косу росу, 4 Г=4 А,
5 До одного волоска.
6 Нехай піде поголоска,
7 Що була паняночка.

(Основа. Апрѣль, 1862 г., стр. 28).

Д.

- 1 Д=1 Б Да... вітру..., 2 Д=2 Б, 3 Д=3 А... русу косу, 4 Д=4 А.

680.

Дяку тобі, матеньбо.
Що мене породила,
Хорошого сина:
На мене люде дивлять,

На мене пани смотрять,
На мене задивилися
И о книгахъ помилилися.

(Д. Кульчинъ, Вѣльск. у.).

681.

Тамъ на горойці
Стоить церковця,

Святий Спась,
Вийди, ксенжуню, противь насъ,
Ой жеби насъ темна моченька не запала,
Еще молода Маруся сльубойку не брала.

(Lozinski, стр. 51).

682.

На болонейку билле, Въ которимъ дому весілейко,
А въ городейку зілде: — Бо ми не знаемо,
Покажи намъ, Марусейко, По селойку блукаемо.

(Lozinski, стр. 60).

683.

А.

1 Ой попе, попе, отче нашъ, 4 Будуть твої кудерки трещати;
2 Одчини церковку, звінчай насъ. 5 Ой яєзь злий морозъ на дворі.
3 Яєзь не будешъ насъ вінчати, 6 Такъ твої кудерки да на голові.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А... батьку..., 2 Б=2 А... проти...
3 А въ тій церковці Святий Спась
4 Звінчає діточоць у Божій часъ.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

1 В=3 А... піпоньку, 2 В=4 А... кудроньки..., 3 В=5 А... лютий...,
4 В=6 А.

(М. Гостомль, Київск. у.).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б,
3 Вінчай дітки однолітки
4 Въ Божій часъ;
5 Г=3 А... попоньку..., 6 Г=4 А, 7 Г=5 А Яєзь лютий..., 8 Г=6 А.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Д.

1 Д=1 Б, 2 Д=2 Б, 3 Д=3 Г, 4 Д=4 Г.

(Lud Ukrainski, Nowosielskiego, стр. 210).

Е.

1 Е=1 Б Отченьку (bis)..., 2 Е=2 Б, 3 Е=4 А Да повинчай

(Площина, П...)

684.

Ведчини, Боже, ворота —
Иде до шлюбу сирота.

Серце ся крае,
Що батенька (матінки) не мае.
(С. Калюска, Ушчк. у.).

Вѣнчаніе.

Говоря объ обрядѣ вѣчавья, мы исключительно обратим вниманіе на народные обычаи и суевѣрія, которыми малороссъ сопровождаетъ этотъ обрядъ.

Невѣста еще передъ вѣнчаніемъ начинаетъ заботиться о томъ, какъ достигнуть вліянія надъ будущимъ мужемъ.

Вѣруя въ чудодѣйственную силу извѣстныхъ приемовъ и наслышавшись рассказовъ, переходившихъ много вѣковъ изъ устъ въ уста, о тѣхъ благодѣтельныхъ результатахъ, какіе ими достигаются, невѣста прибѣгаетъ къ этимъ приемамъ; она наступаетъ своему жениху на жупанъ въ то время, когда ихъ исповѣдываетъ священникъ передъ вѣнчаніемъ.

Отправляясь къ вѣнцу, невѣста даетъ „дружку“ бѣлый холщевый „рушникъ“, который онъ разстилаетъ въ церкви передъ аналоемъ и на которомъ молодые должны стоять во время вѣчанья. На этотъ „рушникъ“ обыкновенно бросаютъ нѣсколько крупныхъ мѣдныхъ монетъ подъ ноги невѣстѣ и жениху, когда они становятся на „рушникъ“. При этомъ обыкновенно невѣста старается первая поставить ногу на „рушникъ“, будучи вполне убѣждена, что если она это сдѣлаетъ, то будетъ держать мужа подъ башмакомъ. На этомъ же самомъ основаніи она кладетъ руку сверхъ руки жениха, когда священникъ связываетъ руки брачующихся платкомъ.

Тутъ же въ церкви, во время вѣчанья, по пламени свѣчей, которыя держатъ въ рукахъ брачующіеся, опредѣляютъ не только характеръ будущей жизни супруговъ, но и продолжительность ея. Такъ, напримѣръ, если у жениха или невѣсты при вѣчаньи свѣча горитъ тускло, то послѣ замужества жизнь будетъ мрачна, невеселая и на оборотъ. Если у кого либо изъ брачующихся свѣча погаснетъ въ то время, когда священникъ обводитъ ихъ во кругъ аналоя, то это значитъ, что этотъ членъ народа, самымъ неопровержимымъ доказательствомъ, что свѣча, долженъ умереть прежде, чѣмъ тотъ...

Послѣ вѣнчанья обыкновенно вступившіе въ бракъ выходятъ изъ церкви другими, боковыми дверями, чтобы счастье, которое ожидаетъ ихъ въ супружеской жизни, никогда ихъ не покидало и не замѣнялось горемъ¹⁾.

Кромѣ вышеупомянутыхъ повѣрій, относящихся исключительно къ брачующимся, т. е. къ невѣстѣ и жениху, есть еще суевѣрія, относящаяся къ свадебной дружинѣ, преимущественно къ подругамъ невѣсты, отъ которой онѣ находятся въ нѣкоторой зависимости.

Если старшая дружка, которая держитъ вѣнецъ невѣстѣ, желаетъ въ этомъ же году выйти замужъ, то она во время вѣнчанья, приближаясь къ невѣстѣ, говоритъ ей на ухо: „протягни, сестричко, рушникъ, щобъ и я скоро за тобою пошла замѣжъ!“

Если при этомъ невѣста, услыжавъ просьбу своей старшей дружки, подвинется впередъ, хотя на столько, чтобы та могла поставить на „рушникъ“ пальцы своихъ ногъ — дѣло рѣшено: она въ этомъ же году выйдетъ замужъ. Если же невѣста не подвинется впередъ и не освободитъ мѣста на „рушнику“ своей подругѣ, то послѣдняя „ще буде цілий рікъ ходитъ у вінку“²⁾.

Желая всѣмъ своимъ подругамъ, присутствующимъ при вѣнчаніи, скорѣйшаго выхода замужъ, невѣста, отходя отъ аналоя, при которомъ она вѣнчалась, незамѣтнымъ образомъ толкаетъ его ногой; проходя между дѣвцами, она разбрасываетъ имъ зѣлье или же окидываетъ ихъ взоромъ — все это ускорить имъ выходъ замужъ³⁾.

По выходѣ изъ церкви, за оградой, молодыхъ встрѣчаетъ иногда „троистая музика“, состоящая изъ скрипки, „бубна“ или „решета“ и „дямбаль“; музыка играетъ маршъ. Вышедшіе изъ церкви соединяются съ тѣми, которые вышли на встрѣчу и съ музыкой, пѣніемъ, а иногда даже и танцами, отправляются чаще всего къ родителямъ невѣсты, хотя во многихъ мѣстностяхъ — напр. въ М. Туровѣ, Мозырск. уѣз., въ Дубицахъ, Староконст. уѣз., въ Харьковской губерніи — молодые изъ церкви отправляются каждый въ свой домъ. Точно также есть мѣстности, — и такихъ мѣстностей несравненно больше — гдѣ новобрачные отправляются въ домъ родителей невѣсты. Если церковь далеко, тогда ѣдутъ лошадьми и разидаются на возахъ слѣдующимъ образомъ:

¹⁾ Подольск. губ. Ушицк. уѣзда.

²⁾ Борисполь, Полтавск. губ., Переяславск. уѣзда.

³⁾ Лозинскій.

На большой, хорошей возъ, въ который обыкновенно закладываютъ самыхъ лучшихъ лошадей, садится „молода“, возлѣ нее — „старша дружка, сваха, свашка и дружка“. Остальная же свадебная дружина размѣщается на остальныхъ возахъ какъ попало, за исключеніемъ молодого, свата старшаго и свата меньшаго; вторые ѣдутъ верхомъ. Дорогою поютъ: сваха, свашко и другія:

685.

На горі церковця стояла,	А вінчавъ-же ихъ Господь Богъ,
Тамъ Єва зъ Гадаюмъ шлюбъ брала,	А вінчаючи научавъ:
На едwabнимъ рушничку стояла,	„Якъ придешь, Гадаме, одъ шлюбу,
А Пречиста віночка держала,	Не отпускай своєї Єви до суду!“
Янгельская музиченька имъ грала,	

A=1 A, 11 A=2 A Марися зъ Ивасёмъ...

Дружечка віночка держала;	„Якъ придешь одъ шлюбу,
А вінчавъ-же ихъ священникъ,	Не забувай отця и матери до суду,
А вінчаючи научавъ:	Не пускай Марисині до суду!“

(Млинъ, Дубенскаго у.).

686.

Присягай, Ивасенько,	Передъ всіма святими,
Три разя, рази.	Передъ людьма добримъ:
Передъ образи,	Не зраджу тя, Марисенько!

(Lozinski, стр. 68).

687.

Присягала Марисенька, (bis)	— Гадала мѣ сі гадайки
За короля Ивасенька; (bis)	Въ вишневымъ садоуку:
Шось сі Марися гадала,	При батейку не бити,
Яке съ слубойко брала?	Дівойковъ не ходити.

(Zegota Pauli, стр. 79—80).

688.

Ми въ церкві були	Богові небесному
И Богу ся молили,	И попові напасному.

(Хотинскій уездъ).

689.

Да були-жь ми у церкві	И книги читали,
Молилися Богу, Духу Святому,	И двое дітокъ звінчали.

(Нар. кж. рус. пѣсни, сб. Мелгянскаго, стр. 168—169).

690.

Да були-жъ бо ми въ шлюбѣ
И въ Божому суді—
Одъ попа—шлюбъ,

Одъ Бога—судъ,
Одъ короля весілле.

(С. Млиновъ, Дубецкаго у.).

691.

Да були ми въ Божому дому,
Теперь идемъ до дому,
До стола тисового,

До хліба пшенишного,
До вина зелёного.

(Полоски, Бѣльск. у.).

692.

А.

1 Ой де жъ ви бували?
2 Ой що жъ ви чували?
3 —Да були жъ ми у Бога
4 Да у Духа Святого,

5 Да видали два вінці,
6 Два вінці на столці,
7 А третій на головоньці,
8 На русій косонці.

(Нар. вж. пѣс. рус. Меглинскаго, стр. 173).

Б.

1 Б=3 А А ми були..., 2 Б=4 А, 3 Б=6 А Бачили..., 4 Б=7 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 Були ми въ церкві,
2 В=3 Б, 3 В=7 А... Марійці.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=1 В
2 Да бачили диво,
3 Г=6 А, 4 Г=7 А.

(С. Коселевъ, Новоградволынск. у.).

693.

Сонечко горою йдеть,
Марьечка зъ вінчання йдеть;
Єі батейко, виходи, питаєть:
— Де ти, дитатко, бувало?
„Бувало, батейку, во Божому дому“.

— Марьечко, дитатко, що ти видало?
„Видала, батейку, Святую Пречисту;
Святая Пречиста віночогъ вила,
Мені къ вінчанняю одного дала,
Извинчавшися, навадъ уагла“.

(Мокрини, Кообринск. у.).

694.

А.

- 1 „Сіла зиронька, сіла;
2 Зъ кімъ же ти, Марисю, шлюбъ
3 — Съ тобою, Ивасю, съ тобою,
4 Якъ ясний місяць въ зорю.
- 5 „Почімъ ти мене, Марисю, пізнала,
6 Що ти мене місяцемъ назвала?“
7 — По мові, Ивасю, по мові,
8 Що бувъ дарській вінокъ на голові.

(Млинковъ, Дубенск. у.).

В.

- 1 В=1 А... зоронька..., 2 В=2 А... Мариню..., 3 В=3 А... Иваню,
3 В=4 А Якъ въ ясною..., 5 В=5 А... мя..., 6 В=6 А Щось... зорю...,
7 В=7 А,

- 8 Червона шапочка на тобі,
9 Червона шапочка, якъ огінь,
10 Чорні оченька, якъ теренъ.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 29).

695.

А.

- 1 Да спасібі жъ тобі, попоньку,
2 Не багато взявъ — копоньку,
3 Ой два талери битие,
4 Да две хусточки питие!
5 Да спасібі жъ тобі, попоньку,
- 6 Не багато насъ державъ,
7 Не велику плату взявъ:
8 Повъ-шеста да копу
9 Да за русу косу.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 Да не дякуемъ дяченьку,
2 Да подякуемъ пупоньку,
3 В=2 А
4 Да за дівочю кунсоньку,
5 В=3 А, 6 В=4 А И дві...
7 Да за еі походи тихіі,
8 Да за еі уклони низькіі.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 Первая квітка тожъ Ивашю...
2 В=1 А, 3 В=2 А Що..., 4 В=4 Б За Марійчину...

(Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А Що..., 3 Г=4 В,
- 4 Да за єі тихні походи,
- 5 Да за єі низькі поклони.

(М. Гостомль, Київск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А, 2 Д=2 А, 3 Д=4 В.

(Изъ рукъ сб. Кулиши).

696.

А.

- 1 Дякуймо попоцькові,
- 2 Якъ рідному батенькові,
- 3 Що намъ шлюбъ давъ,
- 4 Й не багацько взявъ:
- 5 Червоного золотого
- 6 Одъ пана молодого.

(Дубище, Старовинст. у.).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А И нашому...,
- 3 Що насъ хутко звінчавъ,
- 4 Б=4 А, 5 Б=5 А Півтора..., 6 Б=6 А.

(Заславск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Своему...,
- 3 Що наши дітки звінчавъ,
- 4 Немножечко взявъ:
- 5 Чотири зедотис
- 6 За наші молодис.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 В Якъ..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В,
- 5 Литовськую косу
- 6 За дівоцькую косу.

(Мокрань, Кобринск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А,
- 2 Своему ойченькови,
- 3 Д=3 В, 4 Д=4 В И..., 5 Д=5 В По штири..., 6 Д=6 В.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А, 2 Е=2 А,
- 3 Що насъ звінчавъ,

4 Е=4 В И..

5 Дали ёму шеляжнице,

6 А вінъ думаєъ, що рублище.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

Ж.

1 Ж=1... ксенжункові, 2 Ж=2 Б, 3 Ж=3 Е,

4 Не багато въ насъ взявъ,

5 Ж=5 А, 6 Ж=6 А. Відъ нашого...

(Loziński, стр. 67).

З.

1 Дякуємъ попойкові

3 Же намъ шлюбойко дали,

2 И ёго дячейкові,

4 Не чимало въ насъ взяли.

5 З=5 Б Но..., 6 З=6 А Відъ нашого...

(Zegota Pauli, стр. 8 ч. 1).

И.

1 И=1 А, 2 И=2 А, 4 И=4 В, 5 И=6 А Відъ..., 6 И=5 Б.

(М. Тьмовъ, Винницк. у.).

І.

1 І=1 А Дяковать..., 2 І=2 А Нашому..., 3 І=3 Е, 4 І=4 А И недо-
рого..., 5 І=5 Б, 6 І=6 А За князя....

(М. Поляное, Новоградволинск. у.).

К.

1 К=1 А Дякую..., 2 К=2 В А..., 3 К=3 Е, 4 К=4 А, 5 К=5 А,
6 К=6 А,

(Wolyn Steckego, стр. 76—79).

Л.

1 Л=1 А (bis), 2 Л=2 А, 3 Л=3 Е... вінъ..., 4 Л=4 А.

(Этнограф. свѣд. о Подол. губ., вып. 1. 1869 г., Данильченко, стр. 31).

М.

1 М=1 А... попенькові, 2 М=2 А, 3 М=3 А, 4 М=4 А И немного
відъ насъ..., 5 М=5 Б, 6 М=6 А... нашого...

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

Н.

1 Н=1 А Ой спасибі..., 2 Н=2 І, 3 Н=3 Л, 4 Н=4 А Не багато...,
5 Н=5 Б, 6 Н=6 А Отъ князя...,

7 За русую косу,

8 За панянску красу.

(Сборн. Стат. Свѣд. о Киевск. губ., стр. 76, 1864 г.).

697.

А.

1 Задурились-мо попа,
2 Якъ доброго хлопа—

3 Ми редьки накраяли,
4 А вінъ думавъ, що талари.
(Каменець-Подольськ).

В.

1 Ой на горі копа,
2 Б=1 А, 3 Б=3 А... ріпш..., 4 Б=4 А.

(С. Болеськи, Ушиця. у.).

В.

1 В=1 Б,
2 Здурили-жъ ми попа:
3 Дали ёму два злотківці,
4 В=4 А... що червінці...

(С. Дубище, Староконстантиновск. у.).

Г.

1 Г=1 Б... у полі..., 2 В=1 А Пидманули..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В... два...
(Кривань, Острожск. у.).

Д.

1 Д=2 В Ой..., 2 Д=2 А... старого...,
3 Що намъ шлюбъ давъ,
4 Не багацько взявъ.

(Этнограф. свід. о Подольск. губ., вып. 1, 1869 г., Данильченко, стр. 81).

Е.

1 Е=2 Г, 2 Е=2 А... скопа...,
3 Ми во смітті ходили,
4 Черв'яки збирали,
5 Попові давали.

(Млиновъ, Дубецк. у.)

698 *).

Ясний, місяцю, надъ нами,
Воронні коні підъ нами.—
Чуйтеса, воні, на силу,

*) Эта пѣсня поется послѣ вѣнчанья, также какъ и до вѣнчанья (см. стр. 265, № 670).

Чи підвезете книжину
Підъ тую гірочку крутую,
А въ тую церковцю сватую?
А въ тій церковці Святий Спасъ,
Одчинивъ церковцю проти насъ,
Повінчавъ діточокъ въ Божій часъ.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

699.

Ми попа обманули (bis),
Церковъ одмикали,
Двохъ дітокъ вінчали.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

700.

Помалесеньку йдіте,
Пиломъ не пиліте,

Щобъ Ивашкова пава
Пиломъ не припала.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

701.

По-надъ вишнеvimъ садочкомъ
Йшли дружечки рядочкомъ
Да щипали руту-м'яту зелененьку,
Обтикали Мар'єчку молоденьку.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

702.

Да метана улонька
Зъ конця,—

Да ведяна дівонька
Зъ вінця.

(Пилохниця, Пинск. у.).

703.

Рано, рано...

„Сивий-білий да голубоньку,
Чи бувъ-же ти на дунаєньку,
Чи бачивъ ти да голубоньку?“
— Бувъ-же я на дунаєньку,
Бачивъ я сиву голубоньку:
Подъ еї вода бежиць,
А на еї пері звениць.
„Молодий Иванко,

Чи бувъ-же ти въ свої щещеньки,
Чи бачивъ ти свою Марьюхну?^а
— Бувъ-же я въ свої щещеньки,
Бачивъ я свою Марьюхну:
Ходить она по надворью,
Да на ей сувня шамжаць
И подь ёю земля дροжиць.

(М. Давидъ-городокъ, Мовирск. у.).

704.

Стелися, хмелю, по тину,
А ти волото по ёму;
Бо йде наша княгиня до дому.

(Нар. пѣн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 169).

705.

Іхала дівочка зв-подь вінця,
Ивломила березку зв-верховця.
— Стой, моя березка, безъ верха,
Безъ кудрявою голляйка,
Безъ широкого листейка.

Живи ти, мой татухна, безъ мене,
Безъ моеї русої косухни,
Безъ моеї тихої уходукни,
Безъ моеї низької уклонухни.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

706.

А.

1 Не стуйте, бояре,
2 Єзъ маєзъ зацвіте,
3 Щиплите роживку,

4 Стеліте дороживку
5 Отъ селця до селця,
6 Куди іхать одъ вінця.

В.

1 Охъ, у насъ бояре,
2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=А^а Да стелить..., 5 В=5 А, 6 В=6 А...
йшла...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

707.

Ой на горі Маруся жито жне
И серпа въ ручки не бере;
А за нею молодю густии сніпъ:

Чотири дѣви, а нѣятий піпъ.
Звінчана Маруся за сімъ кіпъ.

(Сбор. Ст. Св. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 67).

708.

Десь ти, дівчино, десь ти, Марусю, По воду йде спотивається,
Кам'яне серце маєшъ, Слѣзами умивається;
Що ти свою неньку дуже стареньку Нові відерця недобірає,
На вія покидаєшъ. Слѣзами доливає.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

709.

Заковала возуленька — Не плачь, не плачь, Марусенько,
У лісі, на дубі; Добре тобі буде—
Заплакала Марусенька Уминешся слѣзоньками,
У церкві, при слюбі. Хоть води не буде.

(Žegota Pauli, стр. 100).

710.

Не гуди, рою, То не рій гуде,—
По-надъ головою! То Маруся до дому йде.
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 169).

711.

Не хміль вѣється кля тачинки,— Ой не самъ вінъ ходить,
Тільки ходить Івашко кля дівчини; А Марусю за собою водить.
(Мокранн, Кобринскаго у.).

712.

Ой ходила та Марусенька, ходила по садочку,
Годувала та голубоньківъ на жовтімъ пісочку;
И годувала и напувала,
Зъ голубками промовляла:
„Загудить мені, сизі голубонькі,
Защебечить, соловеички,
Та завдайте тугу темному луку
И рідному батеньку,
Що вінъ мене дає,
И самъ не знає, доленькі не вгадає“.
— Та доненько-жъ моя!
Не Господь-же я, щобъ твою долю знати;
Та просі, доненько, Господа Бога,
Щобъ було щастя й доля.

(Ждановка, Полтавск. у.).

Чи бувъ-же ти въ свої щещеньки,

Чи бачивъ ти свою Марьюхну?"

— Бувъ-же я въ свої щещеньки,

Бачивъ я свою Марьюхну:

Ходить она по надворью,

Да на ей суння шамжаць

И подь ёя земля дроиць.

(М. Давидъ-городокъ, Мозирск. у.).

704.

Стелися, хмелю, по тину,

А ти золото по ёму;

Бо йде наша княгиня до дому.

(Нар. южн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 169).

705.

Іхала дівочка зъ-подь вінця,

Изломла березку зъ верховця.

— Стой, моя березка, безъ верха,

Безъ кудрявою голляйка,

Безъ широкого листейка.

Живи ти, мой татухна, безъ мене,

Безъ моеї русої косухни,

Безъ моеї тихої ухонухни,

Безъ моеї низької уклонухни.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

706.

А.

1 Не стуйте, бояре,

2 Єкъ мамъ зацвіте,

3 Щиплите роживку,

4 Стеліте дороживку

5 Отъ сельця до сельця,

6 Куди іхать одъ вінця.

В.

1 Охъ, у насъ бояре,

2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=А Да стелить..., 5 В=5 А, 6 В=6 А...

йшла...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

707.

Ой на горі Маруса жито жне

И серпа въ ручки не бере;

А за нею молодою густий сніпъ:

Чотири дяги, а нѣятий піпъ.

Звінчана Маруса за сімъ кіпъ.

(Сбор. Ст. Св. о Києвск. губ., 1864 г., стр. 67).

708.

Десь ти, дівчино, десь ти, Марусю, По воду йде спотикається,
Кам'яне серце маєшъ, Слѣзами умивається;
Що ти свою неньку дуже стареньку Нові відерця недобірає,
На віки покидаєшъ. Слѣзами доливає.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

709.

Заковала возуленька — Не плачь, не плачь, Марусенько,
У лісі, на дубі; Добре тобі буде—
Заплакала Марусенька Умиєшся слѣзоньками,
У церкві, при слобі. Хоть води не буде.

(Žegota Pauti, стр. 100).

710.

Не гуди, рою, То не рій гуде,—
По-надъ головою! То Маруса до дому йде.
(Нар. нж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 169).

711.

Не хмилъ вѣсться кля тачинки,— Ой не самъ вінъ ходить,
Тільки ходить Івашко кля дівчини; А Марисю за собою водить.
(Мокрани, Кобринскаго у.).

712.

Ой ходила та Марусенька, ходила по садочку,
Годувала та голубоньківъ на жовтімъ пісочку;
И годувала и напувала,
Зъ голубками промовляла:
„Загудить мені, сизі голубонькі,
Защобечить, соловеїчки,
Та завдайте тугу темному луку
И рідному батеньку,
Що вінъ мене дає,
И самъ не знає, доленькі не вгадає“.
— Та доненько-жъ моя!
Не Господь-же я, щобъ твою долю знати;
Та просі, доненько, Господа Бога,
Щобъ було щастя й доли.

(Ждановка, Полтавск. у.).

675.

Не стій, вербо, розвивайся,
Бо туди й піде сімь соть свативъ,
Кождому сватові по квіткови,
Сно ся старості не достало старому;
Але старості досталася сванейка.

(Lozinski, стр. 65).

676.

А.

1 Ой по-підъ лісомъ бятая доріженька,
2 А середъ ліса рублена криниченька,
3 Коло криниці червона калинонька;
4 Ой туди іхавъ Іванько съ боярами;
5 Ёму калина дорогу заступила.
6 Вийнявъ шабельку, ставъ калину рубати,
7 Та стала ёму калина промовляти:
8 „Ой не для тебе ця калина сажена,
9 Тілько для тебе Маруся наражена“.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=4 А... шпоць..., 3 В=5 А, 5 В=6 А, 5 В=7 А Калина до ёго...

6 „Ой не рубай мене голою шабелькою,
7 Обверни мене своєю китайкою.
8 В=8 А Та...

(М. Тивровъ, Винницк. у.).

677.

Спелла Марися віночокъ
Зъ яроі рути кусочокъ;
Перекотила безъ дороженьку

У вишневий садочокъ,
— Піди, матінку, у садочокъ,
Принеси мені віночокъ.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

678.

Десь та Маруся боярського роду.
Якъ ми підъ церковці приїзжали,
Та сами ся двери одчиняли,

Та сами ся книги читали,
Та сами ся свічки засвічали,
Тамъ наши дітоньки шлюбъ брали.
(Млиновъ, Дубенск. у.).

679.

А.

1 Повій, вітре, дорогою	6 Перший разъ на дорозі,
2 За нашою молодою;	7 Другий разъ на порозі,
3 Розмай косу по волосу	8 Третій разъ при шлюбі,
4 По червоному поясу!	9 При Божому суді.
5 Стрічай же насъ, Боже,	

(Дубище, Старокиївськ. у.).

В.

- 1 В=1 А Не вий... въ розі, 2 В=1 А... по дорозі, 3 В=3 А... росу,
4 В=4 А.

- 5 Нехай коса має,
7 Якъ макъ процвітає.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

- 1 В=1 В А... лозі. 2 В=2 В,
3 По кованимъ возі,
4 В=3 А... русу косу, 5 В=4 А.

(Lozinski, стр. 65).

Г.

- 1 Г=1 А Вія..., 2 Г=2 А, 3 Г=3 А... ія косу росу, 4 Г=4 А,
5 До одного волоска.
6 Нехай піде поголоска,
7 Що була паняночка.

(Основа. Апрѣль, 1862 г., стр. 28).

Д.

- 1 Д=1 В Да... вітру..., 2 Д=2 В, 3 Д=3 А... русу косу, 4 Д=4 А.

680.

Дяку тобі, матенью.
Що мене породила,
Хорошого сина:
На мене люде дивлять,

На мене пані смотрять,
На мене задивилися
И о книгахъ помилилися.

(Д. Бульчинъ, Вѣльск. у.).

681.

Тамъ на горойці
Стоить церквочка,

Святий Спасъ,
Вийди, всенужно, противъ насъ,
Ой жеби насъ темна моченька не запала,
Еще молода Маруся сльубойку не брала.

(Lozinski, стр. 51).

682.

На болонейку биле, Въ которимъ дому весілейко,
А въ городейку зіле: — Бо ми не знаемо,
Покази намъ, Марусейко, По селойку блукаемо.

(Lozinski, стр. 60).

683.

А.

1 Ой попе, попе, отче нашъ, 4 Будуть твої кудерки трещати;
2 Одчини церковку, звінчай насъ. 5 Ой якъ злий морозъ на дворі.
3 Якъ не будешъ насъ вінчати, 6 Такъ твої кудерки да на голові.

(Изъ рук. сб: Кулиша).

Б.

1 Б=1 А... батьку..., 2 Б=2 А... проти...
3 А въ тій церковці Святий Спасъ
4 Звнчає діточоць у Божій часъ.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

1 В=3 А... піпюньку, 2 В=4 А... вудроньки..., 3 В=5 А... лютий...,
4 В=6 А.

(М. Гостомль, Киевск. у.).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б,
3 Вінчай дітки одполіткя
4 Въ Божій часъ;
5 Г=3 А... попоньку..., 6 Г=4 А, 7 Г=5 А Якъ лютий..., 8 Г=6 А.

(М. Полонное, Новоградволынск. у.).

Д.

1 Д=1 В, 2 Д=2 В, 3 Д=3 Г, 4 Д=4 Г.

(Lud Ukrainski, Nowosielskiego, стр. 210).

Е.

1 Е=1 В Отченьку (bis)..., 2 Е=2 В, 3 Е=4 А Да повінчай дітки...

(Площина, Пивск. у.).

684.

Ведчина, Боже, ворота —
Иде до ялюбу сирота.

Серце ся крае,
Що батенька (матінки) не мае.

(С. Калюски, Ушицк. у.).

Вѣнчаніе.

Говоря объ обрядѣ вѣнчанья, мы исключительно обратимъ вниманіе на народныя обычаи и суевѣрія, которыми малороссъ сопровождаетъ этотъ обрядъ.

Невѣста еще передъ вѣнчаніемъ начинаетъ заботиться о томъ, какъ достигнуть вліянія надъ будущимъ мужемъ.

Вѣруя въ чудодѣйственную силу извѣстныхъ приемовъ и наслышавшись разсказовъ, переходившихъ много вѣковъ изъ устъ въ уста, о тѣхъ благодѣлательныхъ результатахъ, какіе ими достигаются, невѣста прибѣгаетъ къ этимъ приемамъ; она наступаетъ своему жениху на жупанъ въ то время, когда ихъ крѣпѣваетъ священникъ передъ вѣнчаніемъ.

Отправляясь къ вѣнцу, невѣста даетъ „дружку“ бѣлый холщевый „рушникъ“, который онъ разстилаетъ въ церкви передъ аналоемъ и на которомъ молодые должны стоять во время вѣнчанья. На этотъ „рушникъ“ обыкновенно бросаютъ нѣсколько крупныхъ мѣдныхъ монетъ подъ ноги невѣстѣ и жениху, когда они становятся на „рушникъ“. При этомъ обыкновенно невѣста старается первая поставить ногу на „рушникъ“, будучи вполне убѣждена, что если она это сдѣлаетъ, то будетъ держать мужа подъ башмакомъ. На этомъ же самомъ основаніи она кладетъ руку сверхъ руки жениха, когда священникъ связываетъ руки брачующихся платкомъ.

Тутъ же въ церкви, во время вѣнчанья, по пламени свѣчей, которыя держатъ въ рукахъ брачующіеся, опредѣляютъ не только характеръ будущей жизни супруговъ, но и продолжительность ея. Такъ, напримѣръ, если у жениха или невѣсты при вѣнчаньи свѣча горитъ тускло, то послѣ замужества жизнь будетъ мрачная, невеселая и на оборотъ. Если у кого либо изъ брачующихся свѣча погаснетъ въ то время, когда священникъ обводитъ ихъ вокругъ аналоя, это служитъ, въ глазахъ народа, самымъ неопровержимымъ доказательствомъ, что тотъ, у кого погасла свѣча, долженъ умереть прежде, чѣмъ тотъ, у кого свѣча все время горѣла.

Послѣ вѣнчанья обменовенно вступившіе въ бракъ выходятъ изъ церкви другими, боковыми дверьми, чтобы счастье, которое ожидаетъ ихъ въ супружеской жизни, никогда ихъ не покидало и не замѣнялось горемъ¹⁾.

Кромѣ вышеупомянутыхъ повѣрій, относящихся исключительно къ брачному, т. е. къ невѣстѣ и жениху, есть еще суевѣрія, относящаяся къ свадебной дружинѣ, преимущественно къ подругамъ невѣсты, отъ которой онѣ находятся въ нѣкоторой зависимости.

Если старшая дружка, которая держитъ вѣнецъ невѣстѣ, желаетъ въ этомъ же году выйти замужъ, то она во время вѣнчанья, приближаясь къ невѣстѣ, говоритъ ей на ухо: „протягни, сестричко, рушникъ, щобъ и я скоро за тобою пошла замѣжъ!“

Если при этомъ невѣста, услыхавъ просьбу своей старшей дружки, подвинется впередъ, хотя на столько, чтобы та могла поставить на „рушникъ“ пальцы своихъ ногъ — дѣло рѣшено: она въ этомъ же году выйдетъ замужъ. Если же невѣста не подвинется впередъ и не освободитъ мѣста на „рушнику“ своей подругѣ, то послѣдняя „еще буде цѣлый рікъ ходить у вѣнку“²⁾.

Желая всѣмъ своимъ подругамъ, присутствующимъ при вѣнчаніи, скорѣйшаго выхода замужъ, невѣста, отходя отъ аналоя, при которомъ она вѣнчалась, незамѣтнымъ образомъ толкаетъ его ногой; проходя между дѣвцами, она разбрасываетъ имъ зѣлье или же окидываетъ ихъ взоромъ — все это ускорить имъ выходъ замужъ³⁾.

По выходѣ изъ церкви, за оградой, молодыхъ встрѣчаютъ иногда „троистая музыка“, состоящая изъ скрипки, „бубна“ или „решета“ и „дѣмбаль“; музыка играетъ маршъ. Вышедшіе изъ церкви соединяются съ тѣми, которые вышли на встрѣчу и съ музыкой, пѣніемъ, а иногда даже и танцами, отправляются чаще всего къ родителямъ невѣсты, хотя во многихъ мѣстностяхъ — напр. въ М. Туровѣ, Мозырск. уѣз., въ Дубицахъ, Староконст. уѣз., въ Харьковской губерніи — молодые изъ церкви отправляются каждый въ свой домъ. Точно также есть мѣстности, — и такихъ мѣстностей несравненно больше — гдѣ новобрачные отправляются въ домъ родителей невѣсты. Если церковь далеко, тогда ѣдутъ лошадьми и разиѣщаются на возахъ слѣдующимъ образомъ:

¹⁾ Подольск. губ. Ушицк. уѣзда.

²⁾ Борисполь, Полтавск. губ., Переяславск. уѣзда.

³⁾ Лозинскій.

На большой, хорошей возъ, въ который обыкновенно закладываютъ самыхъ лучшихъ лошадей, садится „молода“, возлѣ нее — „старша дружка, сваха, свашка и дружка“. Остальная же свадебная дружина размѣщается на остальныхъ возахъ какъ попало, за исключеніемъ молодого, свата старшаго и свата меньшаго; вторые ѣдутъ верхомъ. Дорогою поютъ: сваха, свашко и другія:

685.

На горі церковця стояла, А вінчавъ-же ихъ Господь Богъ,
Тамъ Сва зъ Гадаюмъ шлюбъ брала, А вінчаючи научавъ:
На едвобнимъ рушничку стояла, „Якъ прийдешъ, Гадаме, одъ шлюбѣ,
А Пречиста віночка держала, Не отпуская своєї Сви до суду!“
Янгельская музиченька имъ грала,

A=1 A, 11 A=2 A Марися зъ Ивасёмъ...

Дружечка віночка держала; „Якъ прийдешъ одъ шлюбѣ,
А вінчавъ-же ихъ священникъ, Не забувай отця и матери до суду,
А вінчаючи научавъ: Не пускай Марисині до суду!“
(Млинъвъ, Дубенскаго у.).

686.

Присягай, Ивасенько, Передъ всіми святыми,
Три рази, рази. Передъ людми добримі:
Передъ образи, Не азраджу ты, Марисенько!
(Lozinski, стр. 68).

687.

Присягала Марисенька, (bis) — Гадала мѣ сі гадайки
За короля Ивасенька; (bis) Въ вишневымъ садоуку:
Шось сі Марися гадала, При батейку не бити,
Яке съ слубойко брала? Дівойковъ не ходити.
(Zegota Pauli, стр. 79—80).

688.

Ми въ церкві були Богові небесному
И Богу ся молили, И попові напасному.
(Хотинскій уѣздъ).

689.

Да були-жь ми у церкві И книги читали,
Молилися Богу, Духу Святому, И двоє дітокъ звѣщали.
(Нар. юж. рус. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 168—169).

690.

Да були-жъ бо ми въ шлюбѣ
И въ Божому суді—
Одъ попа—шлюбъ,

Одъ Бога—судъ,
Одъ короля весілле.

(С. Млинковъ, Дубенскаго у.).

691.

Да були ми въ Божому дому,
Теперь идемъ до дому,
До стола тисового,

До хліба пшеничного,
До вина зелёного.

(Полоски, Бѣльск. у.).

692.

А.

1 Ой де жъ ви бували?
2 Ой що жъ ви чували?
3 —Да були жъ ми у Бога
4 Да у Духа Святого,

5 Да видали два вінці,
6 Два вінці на столці,
7 А третій на головоньці,
8 На русій косонці.

(Нар. юж. пѣс. рус. Меглинскаго, стр. 178).

В.

1 В=3 А А ми були..., 2 В=4 А, 3 В=6 А Бачили..., 4 В=7 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 Були ми въ церкві,
2 В=3 Б, 3 В=7 А... Марійці.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=1 В
2 Да бачили диво,
3 Г=6 А, 4 Г=7 А.

(С. Коселевъ, Новоградволинск. у.).

693.

Сонечко горюю йдеть,
Марьечка зъ вінчання йдеть;
Єі батейко, виходи, питаєть:
— Де ти, дитятко, бувало?
„Бувало, батейку, во Божому дому“.

— Марьечко, дитятко, що ти видало?
„Видала, батейку, Святую Пречисту;
Святаю Пречиста віночокъ вила,
Мені къ вінчанню одного дала,
Извинчавшися, навадъ узала“.

(Мокрини, Кобринск. у.).

694.

А.

- 1 „Сіла зронька, сіла;
2 Эъ кімъ же ти, Марисю, шлюбъ
3 — Съ тобою, Ивасю, съ тобою,
4 Ягъ ясний місяць въ зорю.
- 5 „Почімъ ти мене, Марисю, пізнала,
6 Що ти мене міслемъ назвала?“
7 — По мові, Ивасю, по мові,
8 Що бувъ царській віножь на голові.

(Миньовъ, Дубенск. у.).

В.

- 1 В=1 А... зоронька..., 2 В=2 А... Мариню..., 3 В=3 А... Ивандю,
3 В=4 А Ягъ въ ясною..., 5 В=5 А... мя..., 6 В=6 А Щось... зорюю...,
7 В=7 А,

- 8 Червона шапочка на тобі,
9 Червона шапочка, ягъ огінь,
10 Чорні оченька, ягъ терень.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

695.

А.

- 1 Да спасібі жъ тобі, попоньку,
2 Не багато взявъ — копоньку,
3 Ой два талери битие,
4 Да две хусточки питие!
5 Да спасібі жъ тобі, попоньку,
- 6 Не багато насъ державъ,
7 Не велику плату взявъ:
8 Повъ-шеста да копу
9 Да за русу косу.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 Да не дякуемъ даченьку,
2 Да подякуемъ пуньоньку,
3 В=2 А
4 Да за дівочю кунсоньку,
5 В=3 А, 6 В=4 А И дві...
7 Да за еі походи тихіі,
8 Да за еі углони низькіі.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 Первая квітка тожь Ивашю...
2 В=1 А, 3 В=2 А Що..., 4 В=4 В За Марійчину...

(Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А Що..., 3 Г=4 В,
- 4 Да за єі тихі походи,
- 5 Да за єі низькі поклони.

(М. Гостомль, Київск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А, 2 Д=2 А, 3 Д=4 В.

(Изъ рукъ сб. Булина).

696.

А.

- 1 Дякуємо попонькові,
- 2 Якъ рідному батенькові,
- 3 Що намъ шлюбъ давъ,
- 4 Й не багачько взявъ:
- 5 Червоного золотого
- 6 Одъ пана молодого.

(Дубице, Старовист. у.).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А И нашому...,
- 3 Що насъ хутко звінчавъ,
- 4 Б=4 А, 5 Б=5 А Півтора..., 6 Б=6 А.

(Заславск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Своему...,
- 3 Що наши дітки звінчавъ,
- 4 Немножечко взявъ:
- 5 Чотири зедотис
- 6 За наши молодис.

(Полоски, Вільск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 В Якъ..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В,
- 5 Литовськую косу
- 6 За дівочькую косу.

(Мокрани, Кобринск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А,
- 2 Своему ойченькові,
- 3 Д=3 В, 4 Д=4 В И..., 5 Д=5 В По штирі..., 6 Д=6 В.

(Полоски, Вільск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А, 2 Е=2 А,
- 3 Що насъ звінчавъ,

4 Е=4 В И...

5 Дали ёму шеляжнице,

6 А вінъ думавъ, що рублище.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

Ж.

1 Ж=... ксенжункові, 2 Ж=2 Б, 3 Ж=3 Е.

4 Не багато въ насъ взявъ,

5 Ж=5 А, 6 Ж=6 А. Відъ нашого...

(Lozinski, стр. 67).

З.

1 Дякуемъ попойкові

3 Же намъ шлюбойко дали,

2 И ёго дячейкові,

4 Не чимало въ насъ взяли.

5 З=5 В Но..., 6 З=6 А Відъ нашого...

(Zegota Pauli, стр. 8 ч. 1).

И.

1 И=1 А, 2 И=2 А, 4 И=4 В, 5 И=6 А Відъ..., 6 И=5 Б.

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

І.

1 І=1 А Дяковать..., 2 І=2 А Нашому..., 3 І=3 Е, 4 І=4 А И недо-
рого..., 5 І=5 Б, 6 І=6 А За князя....

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

К.

1 К=1 А Дякую..., 2 К=2 В А..., 3 К=3 Е, 4 К=4 А, 5 К=5 А,
6 К=6 А,

(Wolyn Steckego, стр. 76—79).

Л.

1 Л=1 А (bis), 2 Л=2 А, 3 Л=3 Е... вінъ..., 4 Л=4 А.

(Этнограф. свѣд. о Подол. губ., вып. 1. 1869 г., Данильченко, стр. 31).

М.

1 М=1 А... попенькові, 2 М=2 А, 3 М=3 А, 4 М=4 А И немного
відъ насъ..., 5 М=5 Б, 6 М=6 А... нашого...

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

Н.

1 Н=1 А Ой спасибі..., 2 Н=2 І, 3 Н=3 Л, 4 Н=4 А Не багато...,
5 Н=5 Б, 6 Н=6 А Отъ князя...,

7 За русую косу,

8 За панянску красу.

(Сборн. Стат. Свѣд. о Киевск. губ., стр. 76, 1864 г.).

697.

А.

1 Задуривсь-мо попа,
2 Яєзь доброго хлопа—

3 Ми редьки накраяли,
4 А вінє думавь, що талари.
(Камецець-Подольськь).

В.

1 Ой на горі вопа,
2 В=1 А, 3 В=3 А... ріпы..., 4 В=4 А.

(С. Кольосики, Ушиць. у.).

В.

1 В=1 В,
2 Здурили-жь ми попа:
3 Дали ёму два злотківці,
4 В=4 А... що червінці...

(С. Дубице, Староконстантиновск. у.).

Г.

1 Г=1 В... у полі..., 2 В=1 А Підманули..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В... два...
(Бривань, Острожск. у.).

Д.

1 Д=2 В Ой..., 2 Д=2 А... старого...,
3 Що намь шлюбь давь,
4 Не багацьєо взявь.

(Этнограф. свід. о Подольск. губ., вып. 1, 1869 г., Данильченко, стр. 81).

Е.

1 Е=2 Г, 2 Е=2 А... скопа...,
3 Ми до смітї ходили,
4 Черв'яки збірала,
5 Попові давали.

(Млинєвь, Дубеєск. у.).

698 *).

Ясний, місяцю, надь нами,
Воронні коні підь нами.—
Чуйтєся, коні, на слу,

*) Эта пѣсня поєтся послѣ вѣнчанья, таже какъ и до вѣнчанья (см. стр. 265, № 670).

Чи підвезете княгиню
Підъ тую гірнюку вртую,
А въ тую церковцю сватую?
А въ тій церковці Святий Спасъ,
Одчинивъ церковцю проти насъ,
Повінчавъ діточокъ въ Божій часъ.

(Млиновъ, Дубаевск. у.).

699.

Ми попа обманули (bis),
Церковъ одмикали,
Двохъ дітокъ вінчали.

(Изъ рук. сб. Булиша).

700.

Помалесеньку йдіте,
Пиломъ не пиліте,

Щобъ Івашкова пава
Пиломъ не припала.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

701.

По-надъ вишнеvimъ садочкомъ
Йшли дружечки рядочкомъ
Да щипали руту-м'яту зелененьку,
Обтикали Мар'єчку молоденьку.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

702.

Да метяна улонька
Зъ конца,—

Да ведяна дівонька
Зъ вінця.

(Пилохниця, Пинск. у.).

703.

Рано, рано...

„Сивий-білий да голубоньку,
Ци бувъ-же ти на дунаеньку,
Ци бачивъ ти да голубоньку?“
— Бувъ-же я на дунаеньку,
Бачивъ я сиву голубоньку:
Подъ єї вода бежиць,
А на єї пері звениць.
„Молодий Іванко,

Чи бувъ-же ти въ свої щепенъи,
Чи бачивъ ти свою Марьюхну?^а
— Бувъ-же я въ свої щепенъи,
Бачивъ я свою Марьюхну:
Ходить она по надворью,
Да на ей сувня шамжиць
И подь ёя земля дрожиць.

(М. Давидъ-городокъ, Мозирск. у.).

704.

Стелися, хмелю, по тину,
А ти золото по ёму;
Бо йде наша княгиня до дому.

(Нар. южн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 169).

705.

Ікала дівочка зъ-подъ вінця,	Живи ти, мой татухна, безъ мене,
Изломилла березку зъ верховця.	Безъ моєї русої косухни,
— Стой, моя березка, безъ верха,	Безъ моєї тихої уходукни,
Безъ кудрявою голляйка,	Безъ моєї низької уклонухни.
Безъ широкого листейка.	

(Изъ рук. сб. Кулиша).

706.

А.

1 Не стуйте, бояре,	4 Стеліте дороживку
2 Єкъ малъ зацвіте,	5 Отъ сельця до сельця,
3 Щиплите розживку,	6 Куди іхать одъ вінця.

В.

1 Охъ, у насъ бояре,
2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=А Да стелить..., 5 В=5 А, 6 В=6 А...
йшла...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

707.

Ой на горі Маруся жито жне	Чотири дяки, а нѣтий піпъ.
И серпа въ ручки не бере;	Звінчана Маруся за сімъ кіпъ.
А за нею молодою густий сніпъ:	

(Сбор. Ст. Св. о Киевск. губ., 1864 г., стр. 87).

708.

Десь ти, дівчино, десь ти, Марусю, По воду йде спотивається,
Кам'яне серце маєшъ, Слѣзами умивається;
Що ти свою неньку дуже стареньку Нові відерця недобірає,
На віки покидаєшъ. Слѣзами доливає.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

709.

Заковала возуленька — Не плачь, не плачь, Марусенько,
У лісі, на дубі; Добре тобі буде—
Заплакала Марусенька Умиєшся слѣзюньками,
У церкві, при слюбі. Хоть води не буде.

(Zegota Pauli, стр. 100).

710.

Не гуди, рою, То не рій гуде,—
По-надъ головою! То Маруся до дому йде.

(Нар. нж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 169).

711.

Не хмилъ вѣсться кля тачинки,— Ой не самъ вінъ ходить,
Тільки ходить Івашко кля дівчини; А Марисю за собою водить.

(Мокрани, Кобринскаго у.).

712.

Ой ходила та Марусенька, ходила по садочку,
Годувала та голубоньківъ на жовтімъ пісочку;
И годувала и напувала,
Зъ голубками промовляла:
„Загудить мені, сиві голубонькі,
Защобечить, соловеички,
Та завдайте тугу темному луку
И рідному батеньку,
Що вінъ мене дає,
И самъ не знає, долецькі не вгадає“.
— Та доненько-жъ моя!
Не Господь-же я, щобъ твою долю знати;
Та просі, доненько, Господа Бога,
Щобъ було щастя й доли.

(Ждановка, Полтавск. у.).

713.

А.

- 1 Схилилася верба зъ верху до кореня,—
- 2 Вінчалася Маруся зъ ранку до полудня;
- 3 Та вінчалася вона підъ вінцемъ,
- 4 Чесала вісоцьку гребенцемъ;
- 5 Упавъ гребенець підъ столець,
- 6 „Подай, Іване, гребенець“.
- 7 — Ой я жъ тобі не вдовець,
- 8 Щобъ я тобі подавъ гребенець.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

Б.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А... дівочка...
- 3 Да багатого батька, да разумної мати,
- 4 Да великого роду—поїдець до дому.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А... знизу..., 2 В=2 А... дитинка...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Г.

- 1+2 Г=1 А, 3+4 Г=2 А,
- 5 Да рузумного батька
- 6 Да рузумне дитятко.

(Макишинъ, Черниговск. у.).

Д.

- 1 Первая квітка—то жъ Івашко,
- 2+3 Д=1 А... да до..., 4+5 Д=2 А... да до...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

- 1+2 Е=1 А, 3+4 Е=2 А.

(Щасновка, Ковелецк. у., М. Гостомль, Київск. у., Народ. ж. рус. гвс. Меглинскаго, стр. 188).

Ж.

- 1 Ж=1 Д,
- 2 Стояла Маруся пудъ венцемъ,
- 3 Ж=4 А... русу косу..., 4 Ж=5 А Да й..., 5 Ж=6 А, 6 Ж=7 А,
- 7 Ж=8 А.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

3.

1 3=3 А Стояла Маруся..., 3 3=4 А,
3 Примочувала росю,
5 Вихвалялася красю.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

714.

Ой зъ гори всі дівони звонили,
За чотири милі колокола греміли;
Плачъ, плачъ, Марусю,
Преси въ Бога щастя,

Бо вже твій Иванко
Зъ-за гори вніжає.
Маруся віронькі не нняла,
Слізки не вронила.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

715.

Ой въ городі вишенька,
За городомъ дві,
Да зацвіли білимъ цвітомъ обидві:

Росвітються білі квітки надвое,
Що хореші молодятка обоє.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

716.

Ой черезъ цей садъ, черезъ виноградъ
Стежечка утоптана.
Ой хто-жъ утоптавъ? (bis)
Молода й Марусенька,
Калиновий листъ прогортаючи,
Батенька шугаючи.
— Пошлю соловейка,

Пошлю маленького
До батенька рідненького;
А зузуменьку на українку
По рідну родиночку.
Ні соловья зъ гад,
Ні батенька зъ раю,
Ні родани зъ України!

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

717.

Боло зеленого кубочка
Обсіялася руточка.
„Ой, рудо-жъ моя, дрібна й зелена,
Съ кимъ тебе позбіраю“?
— Преси, Марусю, батенька,
Щобъ помігъ руті збирати.
„Ой, рудо-жъ моя, дрібна й зелена,
Съ кимъ тебе позбіраю?
Та не буду батенька прохати,
Не вмі мене кохати!
И не кохати, и не зодягати,

Ні при собі держати“.
— Преси, Марусю, матінки,
Щобъ помогла руті збирати.
„Ой, рудо-жъ моя, дрібна й зелена,
Съ кимъ тебе позбіраю?
Та не буду матінки прохати,—
Не вмі мене кохати,
И не кохати, й не зодягати,
Ні при собі держати“.
— Преси, Марусю, Иванка,
Щобъ помігъ руті збирати,

„Ой, рудо-жъ моя, дрібна й зелена, Вінь уміє мене кохати
Съ кимъ тебе позбіраю? И при собі держати“.
Та буду Йванка прохати:

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

718.

А.

- 1 Ой рано, рано въ неділю
- 2 Пішла Маруся въ шевлію,
- 3 — Ой и хто жъ мене въ шевліи знайде,
- 4 То тому я. достануся!
- 5 Пішовъ батенько—не знайшовъ,
- 6 Вирвавъ квіточку та й пішовъ;
- 7 На квітку гляне, серденько вьяне,
- 8 Що Марусі не має.
- 9 Пішла й матінка—не знайшла,
- 10 Вирвала квіточку та й пішла.
- 11 На квітку гляне, серденько вьяне,
- 12 Що Марусі не має.
- 13 Пішовъ братічокъ—не знайшовъ,
- 14 Вирвавъ квіточку та й пішовъ,
- 15 На квітку гляне, серденько вьяне,
- 16 Що Марусі на має.
- 17 Пішла сестриця—не знайшла,
- 18 Вирвала квіточку та й пішла;
- 19 На квітку гляне, серденько вьяне,
- 20 Що Марусі не має.
- 21 Пішовъ Иванко. та й знайшовъ,
- 22 Взявъ за рученьку, та й пішовъ.
- 23 — Ой хто жъ мене въ шевліи знайшовъ,
- 24 То тому-жъ я й досталась!

(С. Ждановка, Полтавск. у.):

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Ишла Марися..., 3 Б=3 А Ой..., 4 Б=4 А....
ся зістану, 5 и 6 Б=5 и 6 А.

7 Доню моя любя, мила,

8 Кому ти ся zostала?

9, 10, 11 и 12 Б=1, 2, 3 и 4 Б. 13 Б=17 А, Ишла матінка. 14 Б=
18 А. 15 и 16 Б=7 и 8 Б. 17, 18, 19 и 20 Б=1, 2, 3 и 4 Б. 21 Б=21 А.
Иванко... 22 Б=22 А.

23 Марися мила, кохана,

24 Мені ся ти зостала.

719.

Паламаръ ключі ховає,

Ивась Марусю питає:

„Чи я-жъ тобі, Марусенько, вельми любъ,

Що ти зо мною брала шлюбъ,

Підъ царскимъ вінцемъ стояла,

За правую рученьку держала?“

Изъ правой рученьки перстень знявъ

Да на мою рученьку ліпший давъ.

(Нар. ожн. рус. пѣсни, сб. Меглинскаго, стр. 168).

720.

А.

1 Січана, калинонька, січана,

5 Ой у Києві куповавъ.

2 Вже-жъ наша Марусенька звінчана.

6 А: въ Василькові підковавъ—

3 Червонні чобіточки на нові,

7 Своїй Марусці подаровавъ.

4 Що купивъ Івашко въ дорозі.

(Изъ рук. сб. Булиша).

Б.

1 Квічана я калинонька, квічана я,

2 Б=2 А Та... та Маруса..., 3 Б=3 А,

4 Золотий перстникъ на руці

5 Б=4 А.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

721.

Ой шлюбъ дано —

Истинно звінчано!

Ксѣндзи намъ шлюбъ дали,

А дяченъки помагали.

(Lozinski, стр. 67).

722.

А.

1 Лети, лети, соколоньку, попередъ насъ,

2 Неси, неси вістоньку батеньку одъ насъ:

3 Що вже его діточки звінчани;

4 На білому рушничку стояли,

5 Золоті перстенечкі міняли.

(Гостомль, Київск. у.).

В.

- 1 В=1 А вище..., 2 В=2 А скоріще...,
2 Та винеси чашу меду, частуй насъ,
4 Бо-вже наша Маруса гістемъ у насъ.
(Ушица. у.).

В.

- 1 В=1 А передомъ...
2 А прилети до домоньку, дай чоломъ,
3 Та нехай виходать съ калачомъ,
4 Зв'язали рученьки съ паничомъ.
(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А,
2 А дай матінці добру вість, 4 Да не такъ у селі—за селомъ,
3 Що вже затенько въ селі єсть; 5 Незабаромъ буде за столомъ.
(Кривинь, Острожск. у.).

723.

Тамъ туди лежить стежойка, Ягъ едно, такъ другое—
Відъ шлюбу йдемо (ідемо), Єднакіі обоє.
Молодять ведемо:
(Lozinski, стр. 67).

724.

Лети, лети, соколоньку, до батька мого!
Нехай же вінъ столи тисові застілає,
Нехай свічі воскові зажигає,
Нехай мене молоді дожидає.
(Нар. пѣсн. пѣсни, сб. Мелниського, стр. 170).

725.

Радуйся, муй баценьку, — Такъ, мусе дзіятко,
Що молодъ оженився. Ягъ на світъ народився.
(М. Давидъ-городокъ, Мозирск. у.).

726.

Іде Мариса удъ винцю, Сбирає золото рувою.
Сіє золото зъ рукавцю; — Мій ти, батеньку, ни зберемъ,
За нею батенько ступою, А свої слѣзоньки розуллемъ.
(Д. Бульчинъ, Бѣльск. у.).

727.

— Ой мій батеньку рідний,
Зв'язавъ пань ксендзъ ручки,
Поменявъ перстенечкі,
Перстенечкі золотіе,
Два віночки рутьянне.

„Ой Марисю. дитятко!
Ой волівъ би я тисѣницъ дати,
Жебъ тобі ручки розв'язати, (bis)
И перстенечкі золотіе,
И два віночки рутьянне“.

(Полоски, Бѣльск. у.).

728.

„За воріточка-жъ, та мій батеньку,
Пусти-жъ мене погуляти!“

— И самъ не піду, и тебе не пущу,
Просися у матінки.

„За воротечка-жъ, моя матінко,
Пусти-жъ мене погуляти!“

— И сама не піду, в тебе не пущу,
Просися у Иванка.

„Та за воротечка-жъ, мій Иваночку,
Пусти-жъ мене погуляти!“

— Та и самъ не піду, и тебе не пущу,
Сидімо у купочці.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

729.

Схилилася калінонька,
Схилилася червоная
Черезъ пліуть до садоньку,
Черезъ пліуть до вишнѣвого;

Кланялася Марися,
Кланялася молодая
Черезъ стуль до батенька
Черезъ стуль до рідного.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

730.

Если невѣста не имѣеть отца:

Ой кому ти, молода Марисю, кланяеся,

Ой коли ти рідного батька не маєшь?

— Ой естъ у мене а родинонькі не мало,

Треба кланяти, щобъ за батенька ставало.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

731.

Ой ходила Марусенька по-въ городу,

Та заняла сіру й утку та на воду.

— Та поплинь, поплинь, сіра й утко, тихо по воді, . . .

Прибудь, прибудь, мій батеньку, тепера къ мені.

„Ой, радъ би я, дитя мое, до тебе прибутъ:“

Насипали сиріи землі на груди мої,

Закрылися карі очі й устоньки мої!

Ой кланяйся, дитя мое, чужой чужині,
Нехай дає порадоньку бідний сироті“.

— Ой кланялась, мій батеньку, вже й неразъ
Немажь того порадоцку, якъ було-бъ при васъ.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

732.

Ой ходила дівчинонька по городу,

Викидала свої квіти та на воду,

Та забула ворітечка зачиняти,

Та мусіла, та батенька попросити:

— Ой зачини, мій батеньку, ті ворота,

Бо наїде мій Иванко зъ боярами сюда;

То потопче мої квіти чобітками,

Повиносить за ворота підівками.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

733.

А.

1 Ой виїди, матінко, проти насъ,

2 За своє дитятко спитай насъ:

3 Де твое дитятко бувало?

4 Підъ царскімъ вінцемъ стояло,

5 Зъ молодимъ Иванкомъ шлюбъ брало.

(М. Тивровъ, Винниц. у.).

В.

1 В=1 А Иди...

2 Звитайся,

3 Свого дитяти

4 Спитайся:

5 и 6 В=3 А, 7 и 8 В=4 А шлюбъ брало.

(С. Перейма, Балтск. у.).

Б.

1 В=1 А, 2 В=4 Б Своёго дитятка..., 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=
5 А Съ хорошимъ Иванёмъ...

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

Г.

1 Г=1 А,

2 Частуй кубочкомъ усіхъ насъ;

3 Ой, нашъ кубочокъ зелененькій,

4 Зелененькій, вина повненькій.

(М. Гостомъ, Кіевск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А ...пані-матко..., 2 Д=2 Г Да витай купочокъ...
3 Да питай донечкі: чи твоя?
4 Вже-жъ я, пані-матко, не твоя;
5 Вже-жъ я, пані-матко, вінчана я,
6 Вже-жъ я, пані-матко, Ивасева вічная.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меленскаго, стр. 173).

Е.

- 1 А въ садочку дві квіточки.
2 Е=1 А.
3 Винеси кубочокъ, частуй насъ,
4 Теперъ же я, матюно, гість у васъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Ж.

- 1 Ой, матюно, утко,
2 Чомъ не виходишь хутко?
3 Чомъ аята не витаешъ?
4 Чомъ дочкі не пяташъ:
5 Съ кімъ вона пліубъ брала,
6 Кому присягала?
7 — Присягала я Богу
8 И Йвасєві своєму.

(Д. Кульчинъ, Вѣльск. у.).

З.

- 1 З=1 Ж, 2 З=2 Ж Ворочайся...
3 Да вже сонце низько,
4 Да вже гості близько,
5 Да вже сонце въ розі,
6 Да вже гості на порозі,
7 З=1 А, 8 З=2 Г, 9 З=3 Д, 10 З=4 Д Да вже-жъ бо я, матюно...
11 З=5 Д матюно... 12 Иванова вічная.

(Макишинъ, Черниговск. у.).

И.

- 1 И=1 Ж, 2 И=2 З, 3 И=3 З, 4 И=4 З дружкі..., 5 И=5 З, 6 И=
7 З дружкі...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

І.

- 1 І=1 Ж, 2 І=2 З, 3 І=3 З,
4 Вже твоя дочка близько.

(Гостомль, Кіевск. у.).

К.

- 1 К=1 А противъ...,
2 Запитай, матінко, всіхъ насъ:

3 К=3 А,

4 Що твоє дитятко чувало?

5 К=4 А, 6 К=5 А Зъ правої рученькі...

7 Отчннйтєся, ворітця,

10 Зъ щасливої дороґи,

8 Отклоняйтєся, колєсця,

11 Бо у насъ коннікі ворони, —

9 Отступітєся, ворогі,

12 Підоб'ємо ворогї підъ ногі.

(Сборн. стат. свѣд. о Кієвск. губ., 1864 г., стр. 79).

Л.

1 Крикнули няґолі въ небі,

2 Збудили батенька въ гробі,

3 Л=2 В Встань, батеньку...

4 Л=2 В (bis), 5 Л=3 А, 6 Л=4 А.

7 Л=5 А.

(С. Ковчєвскі, Ушицк. у.).

734.

А.

1 Ой, радъ, хлопчичокъ, радъ,

5 Изъ головкі віночокъ,

2 Що й у церквѣ побувагъ,

6 Понієсь мамочці значокъ.

3 Дівочку за ручку подержавъ,

7 — На тоби, мамочко, значокъ,

4 Зъ правої ручкі перстєнь взявъ,

8 Се моєї дівочкї віночокъ.

(Изъ рук. сб. Крївнцѣ).

В.

1 В=1 А Иванко...

2 Що зъ Марусєю шлюбъ прийнявъ,

3 В=4 А, 4 В=6 А на показъ...

5 В=7 А цей..., 6 В=8 А Це... перст-
ничокъ.

(М. Гостомль, Кієвск. у.).

В.

1 В=1 Б Ивасъ..., 2 В=2 А Що въ Божому дому...

3 На білимъ рушнику постовъ,

4 В=4 А рученькі перстєня...

5 А зъ щирою серця присягавъ.

(Кривннъ, Острожск. у.).

735.

А.

1 Радуйся, матінко,

5 — Перше мѣ ся радовала,

2 Взяло шлюбъ дитятко

6 Якъ єго годувала;

3 И твоє, и чужєе,—

7 Тепєрь ся величаю,

4 Тепєрь твої обідовє!

8 Бо двоє дітєй маю.

(Каменєць-Подольскъ).

Б.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Ягъ... такъ...,
4 Южъ то твоє обоє 6 Коби-сь, мати, крижомъ пала,
5 Мандвірешко твоє. 7 Ти би съ їхъ не розегнала.
(Zégota Pauli, стр. 80).

В.

- 1 В=1 А матіонько.., 2 В=2 А дитатонько...,
3 Ягъ едно, такъ другое.
4 В=4 А Вже-жъ то... обоє, 5 В=5 А Тоді-амь-ся..., 6 В=6 А Ягъ
емь тя..., 7 В=7 А, 8 В=8 А.
(Основа, Апрѣль, 1662 г., стр. 29).

736.

Моя матюно рідна,
Вийди на дорогу,
Послухай на дуброву:
Ци шумить дубровонька,
Ци стучить дороженька,
Ця іде розмай-коса,
Ци спала зъ личенька краса?
— И шумить дубровонька,
Ци стучить дороженька,
И іде розмай-коса,
И спала зъ личка краса,
Ягъ зъ калинонькі роса.
(Полоски, Бѣльск. у.).

737.

День добрий, мати!
Чи гараздъ въ тебе въ хаті?
Чи помити ложки й тарілки
Да безъ молоді дівки?
Чи застеляти столи,
Та безъ мене молоді?
(Косенъ, Новоградволинск. у.).

738.

Ой мати, мати старая,
Застилай столи коврами.
Да не сама я йду—съ боярами,
Да не сама я сяду—зъ панами.
(Народи. Южн. рус. вѣсн. Метлинскаго, стр. 170).

739.

Сиво, мала пташенько,
Рябая зозуленько,
Ой полинь дорогою,
За нашою молодю,
Занеси матюнці вісти,
Нехай матюнка чує,
Нехай приготує,
Нехай застилає тисовий стіль,
Нехъ покладає пшенишний хлѣбъ,
Нехъ наливає зелене вино,
Нехъ сподиває любихъ гостей:
Господа Бога зъ анголами,
Свого дитати зъ боярами.

(Полоски, Бѣльск. у.).

740.

А.

- 1 Вийди, матінко, зь свічами— 3 Пудь голосними дзвонами,
2 Вже твої діточки звінчали; 4 Пудь ясними свічами.
(М. Гостомль, Київск. у.).

В.

- 1 Да виходь, матінко, зь калачами,
2 Уже твоє дитятко звінчаємь,
3 В=1 А, 4 В=2 А... твоє дитятко...
(Шкотянца, Пинск. у.).

В.

- 1 Матінко зь отцемь
2 В=1 В Вийди проти насъ..., 3 В=2 В Звнчали твою дочку зь паннцемь.
4 Хоть не зь паннцемь—зь мужикомь,
5 Звязали рученькі рушникомь.
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Г.

- 1 Що-жъ вамъ, дітки, казали,
2 Що такъ довго зь перекі держали?
3 — Казали, матінко, казали,
4 Зь паннцемь руки звязали,
5 Г=4 В Та не такъ..., 6 Г=5 В.
(Млинковъ, Дубенск. у.).

741.

- Не жаль мне на звязюлю, Исправила шубоньку —
Что рано куе, Носиць не дае,
А жаль мне на матухну, Да у тої шубоньці
Что молоду оддае. За-мужъ оддае.
(С. Миталково, Мозирск. у.).

742.

А.

- Вийди мати, вийди мати, зь калачемь, —
Вже звнчали твою дочку зь паннцемь;
Не зь паннцемь, не зь паннцемь, а зь мужикомь,
Ой звязали їй ручки рушникомь.

Вийди, мати, витати,
Своєї доненьки питати:
„Где-жъ ти, доненько, бувала,
Що підъ царскимъ вінцемъ стояла“?
— Ой стояла, мамонько, підъ вінцемъ,
Росчесала кісоньку гребінцемъ;
Ой упавъ, мамонько, гребінець підъ столець,
Ой подай, мамонько, гребінець!“
„Ой я тобі, доненько, не слуга,
Щобъ я тобі гребінець подала;
Єсть у тебе, доненько, молодець,
Нехай тобі подає гребінець“.

(Wolyn, Steckiego, T. I, стр. 77).

743.

Полети, соколоньку, попередъ насъ,
Занеси вістоньку відъ насъ:
Нехай виходить матінка зъ калачемъ,
Зв'язали їй доненьку зъ паничемъ.
Чи зъ паничемъ, чи не зъ паничемъ,
Звінчали ю зъ мужикомъ,
Зв'язали біли ручки рушникомъ.

(Luzinski, стр. 68).

744.

А.

1 Ой, матинко моя,	5 Шлюбъ шлюбowała,
2 Вже-жъ я не твоя:	6 Да передъ попомъ,
3 Вже-жъ я того пана,	7 Да передъ дякомъ,
4 Съ кимъ я шлюбъ приймала;	8 Зъ Ивановъ козакомъ.

(Гостомль, Кіевск. у., и рук. сбор. Кулишъ).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А... побрала,
5 Кому ручку дала...
6 Одъ віку до віку
7 Доброму чоловіку.

(Лушны, Овручск. у.).

В.

- 1 Паду я ластивкою,
2 Передъ своєю матинкою:
3 В=1 А Охъ..., 4 В=2 А, 5 В=3 А, 6 В=4 А... на шлюбі стала,
7 Щиру правду казала.

(Мокрани, Кобринск. у.).

Г.

- 1 Гоя, матінойку, гоя
- 2 Юже я теперъ не твоя,
- 3 Г=3 А Юже я у...
- 4 Зъ которимъ слубойко брала.

(Žegota Pauli, стр. 80).

Д.

- 1 Д=1 В Сяду-паду..., 2 Д=2 В, 3 Д=1 А Матіночко..., 4 Д=2 А
Теперъ..., 5 Д=3 А Теперъ я...
- 6 Що зъ нимъ обвінчана.
- 7 Лети, лети, соволоньку, попередъ насъ,
- 8 Занеси тамъ вістоньку перше за насъ,
- 9 Що добродій... милостивъ на насъ,
- 10 Вибравъ дівку чорнобрівку одну изъ насъ,
- 11 Щобъ панъ-отець и пані матка и вся родина
- 12 Вийшли, повітали да съ донькою сина.

(Нар. вж. рус. гвс. Метлинскаго, стр. 170—171).

Е.

- 1 Е=1 В Падала..., 2 Е=2 В, 3 Е=1 А, 4 Е=2 А, 5 Е=3 А,
Е=4 А.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 Д, 2 Ж=2 В, 3 Ж=1 Г... матінко..., 4 Ж=2 А... бо...,
5 Ж=3 А,

6 Що зъ нимъ шлюбъ взяла.

(С. Болыска, Ушиц. у.).

З.

- 1 З=1 В Владу..., 2 З=2 В, 3 З=1 А, 4 З=4 Ж, 5 З=3 А Ой... бо...
- 6 Що зъ нимъ присягала.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

И.

- 1 Попливу я утюнкою
- 2 Да передъ матюнкою.
- 3 И=1 А, 4 И=2 А Да..., 5 И=3 А, 6 И=4 А,
- 7 Шлюбъ брала, хрестъ ціловага,
- 8 Бѣгу присягала
- 9 Зъ молодимъ Ивасемъ.

(Нар. вж. рус. гвс. Метлинскаго, стр. 172).

I.

1 I=1 Д... утонькою, 2 I=2 В... мою..., 3 I=3 Д, 4 I=4 Д, 5 I=5 Д,
6 I=6 Д, 7 I=7 Д, 8 I=8 Д, 9 I=9 Д... зъ бородою..., 10 I=10 Д,
11 I=11 Д, 12 I=12 Д... повітати та й зъ донею...

(Сборн. ст. свѣд. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 77).

745.

Вийшла Маруся за ворітчка,
Та глянула въ чисте поле.
— Щожъ то, матінко, моя рідная,
У полі кіньми грає?
„Ой, то-жъ, доненько, ой то-жъ, доненько,
Иванко зъ боярами“.
— Сховай мене, матінко, въ себе,
За три горі кам'янні,
Та й укрій же мене, матінко, въ себе,
Моїми віночками,
Та й обсади мене, матінко, въ себе
Виглядами, та черешнями.
„Та сховаю тебе, доненько, въ себе
За тесовими столами,
Та й укрій тебе, доненько, въ себе
Тонкими скатертями,
Та й обсажу тебе, доненько, въ себе
Твоїми дружечками“.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

746.

Чого криниця та холодная,	Матінку покидаєшъ?
Такъ рано замерзла?	— Ой якъ-же-жъ мені не повідати,
— Ой якъ-же мені не замерзати,	Що не хоче зодягати:
Коли люті морози.	Що сукно крає — не домірає,
Чого, Марусю, така молода	Ще й меншій воставляє.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

747.

Даєшъ мене, моя матінко,
Чи міжъ турки, а чи міжъ татари, (bis)
Чи міжъ тні кам'янні гори?
Ой тамъ гора кременистая,
Тамъ сьєкруха поровистая:

Куди піду — сліди перемірить,
Зроблю діло — вона й переробить, (bis),
Скажу слово — то й переговорить;
Сяду їсти — вона скося гляне,
А у мене ажъ серденько в'яне.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

748.

Вийди, мати, зъ хати,
Дитята витати,
Свужго дитята
Наричоного зетя.

Вчора бувъ наричний,
А двісь уже звінчний.
Вийди, мати, съ кумори,
Привитай своє дите зъ дурогн!

(Д. Кузьминъ, Бѣльск. у.).

749.

А.

1 Не познала мати

5 По личку слезонька,

2 Да свого дитяти.

6 А въ рукахъ ширинка

3 Якъ ёго познати:

7 Да тоненька, біленька,

4 По плечкамъ косонька,

8 Одъ слезокъ мокренька.

(Колошовка, Черниговск. губ.).

В.

1 Вийди, мати, зъ хати,

2 Позвавати дитяти:

3 В=1 А, 4 В=2 А,

5 За русими косоньками,

6 За дрібними слезоньками.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

В.

1 А въ садочку дві квіточки,

2 В=1 Б, 3 В=2 Б,

4 Да поміжъ дружечками,

5 В=6 В Облилося...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

750.

Да чи е у сей хатці

Марисева мати?

Да чи буде насъ питати:

Чи далеко бували,

Чи гараздъ гостювали?

— Двоє дітокъ звенчали.

(Колошовка, Черниговск. у.).

751.

Подо́жда къ вортамъ:

Рано, рано, де зозуленька,
Гніздечко звиває ранесенько,
Тамъ соловейко кругомъ неі облітає.
Рано, рано, де зозуленька
Гніздечко звиває ранесенько,
Тамъ, де Марушка віночокъ звиває,
Рано, рано, де Марушка віночокъ звиває, ранесенько,
Тамъ Іванко кругомъ двору обзіжає, ранесенько,
Та въ тестівъ двіръ заглядає,
Рано, рано де Маруся
Віночокъ звиває, ранесенько.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

752.

Лебонь-же ми да потомилися,
Не до свата прибудилися;

Во якъ би до свата,
То просили-бъ у хату.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

753.

Пусть, свату, въ хату,
Туть насъ небагато:

Тільки свашка, до світилочка.
Да Іванкова вся родиночка.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

754.

А.

- 1 Другая квітка—то-жъ Маруся,
- 2 Роскотітєся, колісця,
- 3 Одчинітєся, ворітця,

- 4 Іде наша Маруся одъ вінця,
- 5 Веде собі Івашка молодця.

(М. Борисполь, Переяславск. у., Щасновка, Козелецк. у.).

В.

1 В=2 А Подкотітєся..., 2 В=3 А, 3 В=4 А Іде Маруся...

4 Да її серденько скіпає,

5 Що рідного батька не має.

(М. Гостомль, Київск. у.).

В.

1 В=4 А Да іде Маруся..., 2 В=5 А.

(Ізъ рук. об. Булиши).

755.

Ботився кристаль съ-пудъ города, Іде Маръечка одъ вінця;
Да й пудкотився пудъ ворота, Не сама іде.— зъ боярами,
— Очиняйтеся, ворота, Не сама сѣдить.— съ князями.
Очиняйтеся до конца —

(Изъ рукъ сб. Кулиша).

756.

Старшій братіку, одчини ворітця
До вінця, —
Іде твоя сестриця
Одъ вінця.

(Нар. юж. рус. пѣс. Мелгискаго, стр. 190).

Входя въ хату:

757.

Подсуньте оконце,
Ци високо сонце;
Нехай же ми забачимо,
По що ми прихали.

Ци по козацьке серденько,
Ци по боярське дитятко?
— Не по козацьке серденько,
А по боярське дитятко.

(Полескя, Бѣльск. у.).

758.

На добрий день тому,
Якъ то сѣму дому:

Старому й малому,
И Богові Святому.

(Wolyn, Steckiego, стр. 77—78).

759.

Передь дверми, дверми,
Да намощено вельми.
Ой тамъ тещенька
Свого зятенька

Медомъ, виномъ частовада,
Дочкою даровала:
„Дарую, зятю, дочку,
Якъ білу лобідочку.“

(С. Млинновъ, Дубенск. у.).

760.

Ой прихала молода Маруся взъ венцю,
Ой висипала друбное золото взъ паперцю;
За єю матюнка стулає
Друбное золото збирає.
— Хоть стулай, матюнко, не стулай,

Дрюбногo золота не зберешъ,
Тулъко свої слёзонъкi роволленъ.

(Д. Бульчинъ, Бѣльск. у.).

761.

Теща зятя привитае,
Да у ёго питае:
— Да яки, зятю, ти пьяни,
Чи не биде *) мого дитати?
А моя дитинна нiжная
Да на подушечкахъ лежала;
Не пила води — все меди,
Да не iла хлiба — да все пироги.

А зять тещi отказавъ,
Якъ ножикомъ одрiзавъ (bis):
— Вся нiга минеться:
Пушкой лустой **) нажреться,
Зъ лёдомъ води напъеться,
Да стоячи виспъеться,
Да подъ цiпомъ вимнеться.

(Изъ рук. сб. Куляша).

762.

Бодай здорови, люде!
Туть вамъ гораздъ буде:
Будете iсти ѿ пяти,
Веселнi будете,

Якъ на веснi пчiлка:
А въ поле йде — гуде,
А зъ поля йде — грае,
Якъ макъ процвiтае.

(Wolyn. Steckiego, стр. 78).

763.

Застилайте тесовнi столи,
Накладайте пшенишнi хлiби,
Наливайте медъ-вино въ кубки,
Сподiвайтесь любого гостя, зятенька мого.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

Встрѣча и прiемъ молодыхъ, когда они возвра- щаются изъ церкви.

Когда молодые, возвращаясь изъ церкви, подъѣзжаютъ къ воротамъ невѣсты, на встрѣчу имъ выходятъ ея родители, держа въ рукахъ бутылку водки и „вiко“, покрытое бѣлою, по большей части, домашняго приготовления скатертью, на которомъ лежитъ хлѣбъ съ воткнутымъ въ него кускомъ соли.

Молодые, подойдя къ родителямъ, кланяются имъ. Сначала отецъ, а потомъ

*) Не обидитъ.

**) Хлѣбъ испеченный изъ пшеничной ржи.

мать, благословляют ихъ, приговаривая: „Нехай васъ, дітки, Богъ благословить, довго въ світі жити“. Отець невѣсты подноситъ жениху рюмку водки, которую тотъ беретъ и передаетъ черезъ правое плечо „маршалку“, а „маршалокъ“ выливаетъ ее чрезъ себя назадъ. При этомъ поютъ:

764.

Не пий, Иванко,
Першого прівіту,
Бо перший привітъ
Лихій на зустріть;
Оддай маршалку
Черезъ праве плечо,

Нехай вінъ вище
Конамъ на гриву;
Нехай потече
Ажъ до колінечка,
Одъ колінечка
До копитечка.

(С. Перейма, Валтск. у.).

Дружко беретъ „рушникъ“ за одинъ конецъ, другой подаетъ молодому, который въ свою очередь подаетъ конецъ своего платка молодой, и такимъ образомъ, дружко, идя впереди, обводитъ молодыхъ три раза вокругъ дѣжи, поставленной нарочно для этого посреди двора. Потомъ тесть, обращаясь къ зятю, говоритъ: „Вувъ ти наречений, а теперь сужений“. Послѣ этого родители невѣсты поднимаютъ вверхъ на рукахъ „віко“, а молодые проходятъ въ эти, такъ сказать, ворота, образовавшіеся съ одной стороны отъ поднятія руки отца, съ другой—матери, поддерживающихъ „віко“.

Въ иныхъ мѣстахъ, какъ напримѣръ, въ Ушицкомъ уѣздѣ, Подол. губ. молодую встрѣчаетъ мать, надѣвъ на себя шубу шерстью вверхъ и говоритъ: „Якъ цей кожухъ мохнатий, такъ буде зять багатий“. При этомъ поютъ:

765.

А.

1 Слава Богу й Дусі,
2 Вийшла мати въ кожусі.

3 Якъ цей кожухъ мохнатий,
4 Такъ буде зять багатий.

(С. Колясники, Ушицк. у.).

Б.

1 Ой въ Святумъ Дусі,
2 Б=2 А Вийди, матінко..., 3 Б=3 А Який..., 4 Б=4 А тий,..

(Основа, Апрель, 1882 г., стр. 80).

Въ то же время, пока все это дѣлается на дворѣ, на „покуті“ готовятъ „посагъ“—мѣсто, на которомъ должны сѣсть молодые, войдя въ избу. Бабы, находящіяся въ избѣ, отодвигаютъ на столько столъ, чтобы можно было

свободно пройти между столомъ и „лавами“ (скамьями); затѣмъ берутъ туды, выворачиваютъ его шерстью вверхъ и кладутъ на скамью, „на покuti“, такъ, чтобы шерсть была вверху.

Молодые входятъ въ избу и застаютъ „рундѣ молодухи“ сидящихъ на лавкѣ.

Молодые подходятъ и кланяются имъ. Затѣмъ подходятъ къ нимъ дружка, подаетъ конецъ „рушника“ молодому; молодой конецъ своего платка подаетъ молодой и всѣ вѣстѣ три раза обходятъ вокругъ стола; потомъ садятся молодые за столомъ на приготовленномъ для нихъ мѣстѣ¹⁾. Когда они усядутся, возлѣ молодого садится староста и говоритъ: „Дайте-жъ намъ отдохнуть, дайте-жъ намъ исти—ми зъ дороги приѣхали!“ Къ столу подходитъ мать невѣсты съ „чаркою и пляшкою“; сначала пьетъ сама за здоровье вступающей въ новую жизнь дочери. три раза, а потомъ потчуетъ другихъ.

Подаютъ обѣдъ, состоящій изъ „капусты“, „юшки“, галушок“, „печені“ и проч. Всѣ обѣдаютъ, за исключеніемъ молодыхъ, которые, какъ и на „дівичь-вечорі“, обѣдаютъ въ коморѣ. Въ это время поютъ:

766.

Янголиченьки невеличеньки
И къ оконьцю та припадають,
Молодая Маруся у свого батечка
Благословення просить:
„Благослови мене, та мій батенько,

На посадонці сѣсти“!
— Богъ благословить та, дитятео мое,
И всі святі на помічъ,
Янголі на радощі.

(Щасновка, Козелецк. у.).

767.

А.

1 А въ садочку дві квіточки...
2 Стинулися сїни,
3 Якъ бояри сїли;

4 Ще не такъ стеньуться,
5 Якъ меду нап'ються.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Затряслися сїни
2 В=3 А,
3 Ще й бїльше затрясуться,
4 В=5 А... горїлки...

¹⁾ Мокраны, Бобринск. у.

740.

А.

- 1 Вийди, матінко, зъ свічами— 3 Пудъ голосними дзвонами,
2 Вже твої діточки звінчали; 4 Пудъ ясними свічами.
(М. Гостомль, Кіевск. у.).

В.

- 1 Да виходь, матінко, зъ калачами,
2 Уже твоє дитятко звінчаємъ,
3 В=1 А, 4 В=2 А... твоє дитятко...
(Шлотанца, Пниск. у.).

В.

- 1 Матінко зъ отцемъ
2 В=1 В Вийди проти насъ..., 3 В=2 Б Звнчали твою дочку зъ паннцемъ.
4 Хоть не зъ паннцемъ—зъ мужикомъ,
5 Звязали рученькі рушникомъ.
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Г.

- 1 Що-жъ вамъ, дітки, казали,
2 Що такъ довго въ переві держали?
3 — Казали, матінко, казали,
4 Зъ паннцемъ руки звязали,
5 Г=4 В Та не такъ..., 6 Г=5 В.
(Млинковъ, Дубенск. у.).

741.

- Не жаль мне на завзюлю, Исправила шубоньку —
Что рано куе, Носиць не дае,
А жаль мне на матухну, Да у тої шубоньці
Что молоду оддае. За-мужъ оддае.
(С. Микалово, Мозирск. у.).

742.

А.

- Вийди мати, вийди мати, зъ калачемъ, —
Вже звнчали твою дочку зъ паннцемъ;
Не зъ паннцемъ, не зъ паннцемъ, а зъ мужикомъ,
Ой звязали їй ручки рушникомъ.

Вийди, мати, витати,
Свої доненьки питати:
„Где-жъ ти, доненько, бувала,
Що підъ царскимъ вінцемъ стояла“?
— Ой стояла, мамонько, підъ вінцемъ,
Росчесала кісоньку гребінцемъ;
Ой упавъ, мамонько, гребінець підъ столець,
Ой подай, мамонько, гребінець!“
„Ой я тобі, доненько, не слуга,
Щобъ я тобі гребінець подала;
Єсть у тебе, доненько, молодець,
Нехай тобі подає гребінець“.

(Wolyn, Steckiego, T. I, стр. 77).

743.

Полети, соколоньку, попередъ насъ,
Занеси вістоньку відъ насъ:
Нехай виходить матінка зъ калачемъ,
Зв'язали їй доненьку зъ панничемъ.
Чи зъ панничемъ, чи не зъ панничемъ,
Зв'інчали ю зъ мужикомъ,
Зважали біли ручки рушникомъ.

(Lozinski, стр. 68).

744.

А.

1 Ой, матинко моя,	5 Шлюбъ шлюбовала,
2 Вже-жъ я не твоя:	6 Да передъ попомъ,
3 Вже-жъ я того пана,	7 Да передъ дякомъ,
4 Съ кимъ я шлюбъ приймала;	8 Зъ Ивановомъ козакомъ.

(Гостомль, Київск. у., в рук. сбор. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А... побрала,
5 Кому ручку дала...
6 Одъ віку до віку
7 Доброму чоловіку.

(Лушны, Овручск. у.).

В.

- 1 Паду я ластивкою,
2 Передъ своєю матинкою:
3 В=1 А Охъ..., 4 В=2 А, 5 В=3 А, 6 В=4 А... на шлюбі стала,
7 Щиру правду казала.

(Мокрани, Кобринск. у.).

Г.

- 1 Гоя, матінойку, гоя
- 2 Юже я теперъ не твоя,
- 3 Г=3 А Юже я у...
- 4 Зъ котримъ слубойко брала.

(Žegota Pauli, стр. 80).

Д.

- 1 Д=1 В Сяду-паду..., 2 Д=2 В, 3 Д=1 А Матіночко..., 4 Д=2 А Теперъ..., 5 Д=3 А Теперъ я...
- 6 Що зъ нимъ обвінчана.
- 7 Лети, лети, соколоньку, попередъ насъ,
- 8 Занеси тамъ вістоньку перше за насъ,
- 9 Що добродій... милостивъ на насъ,
- 10 Вибравъ дівку чорнобрівку одну изъ насъ,
- 11 Щобъ панъ-отець и пані матка и вся родина
- 12 Вийшли, повітали да съ донькою сина.

(Нар. кж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 170—171).

Е.

- 1 Е=1 В Падала..., 2 Е=2 В, 3 Е=1 А, 4 Е=2 А, 5 Е=3 А, Е=4 А.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 Д, 2 Ж=2 В, 3 Ж=1 Г... матінко..., 4 Ж=2 А... бо..., 5 Ж=3 А,

6 Що зъ нимъ шлюбъ взяла.

(С. Кольска, Ушицк. у.).

З.

- 1 З=1 В Владу..., 2 З=2 В, 3 З=1 А, 4 З=4 Ж, 5 З=3 А Ой... бо...
- 6 Що зъ нимъ присягала.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

И.

- 1 Попливу я утѣнкою
- 2 Да передъ матѣнкою.
- 3 И=1 А, 4 И=2 А Да..., 5 И=3 А, 6 И=4 А,
- 7 Шлюбъ брала, хрестъ ціловага,
- 8 Бѣгу присягала
- 9 Зъ молодимъ Ивасемъ.

(Нар. кж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 172).

I.

1 I=1 Д... утонькою, 2 I=2 В... мою..., 3 I=3 Д, 4 I=4 Д, 5 I=5 Д,
6 I=6 Д, 7 I=7 Д, 8 I=8 Д, 9 I=9 Д... зъ бородою..., 10 I=10 Д,
11 I=11 Д, 12 I=12 Д... повітати та й зъ донею...

(Сборн. ст. свѣд. о Киевск. губ., 1864 г., стр. 77).

745.

Вийшла Маруся за ворітечка,
Та глянула въ чисте поле.
— Щожъ то, матінко, моя рідная,
У полі кіньми грає?
„Ой, то-жъ, доненько, ой то-жъ, доненько,
Иванко зъ боярами“.
— Сховай мене, матінко, въ себе,
За три горі кам'яні,
Та й укрій же мене, матінко, въ себе,
Моїми віночками,
Та й обсади мене, матінко, въ себе
Вшнями, та черешнями.
„Та сховаю тебе, доненько, въ себе
За тесовими столами,
Та й укрию тебе, доненько, въ себе
Тонкими сватертями,
Та й обсажу тебе, доненько, въ себе
Твоїми дружечками“.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

746.

Чого криниця та холодная,	Матінку покидаєш?
Такъ рано замерзла?	— Ой якъ-же-жъ мені не повидати,
— Ой якъ-же мені не замерзати,	Що не хоче зодягати:
Коли люті морози.	Що сукно крає — не домірає,
Чого, Марусю, така молода	Ще й меньшій воставляє.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

747.

Дашь мене, моя матінко,
Чи міжъ турки, а чи міжъ татари, (bis)
Чи міжъ тні кам'яні гори?
Од тамъ гора кременистая,
Тамъ свєкруха норовистая:

Куди піду—сліди перемірить,
Зроблю діло — вона й переробить, (bis),
Скажу слово — то й переговорить;
Сяду їсти — вона скося гляне,
А у мене ажъ серденько в'яне.

(С. Ждавова, Полтавск. у.).

748.

Вийди, мати, зъ хати,	Вчора бувъ наричний,
Дитетя витати,	А дзись уже звінчий.
Свуго дитетя	Вийди, мати, съ кумори,
Наричного зета.	Привитай своє дите зъ дурогі!

(Д. Кульчинъ, Вільск. у.).

749.

А.

1 Не познала мати	5 По личку слезонька,
2 Да свого дитяти.	6 А въ рукахъ ширинка
3 Якъ ёго познати:	7 Да тоненька, біленька,
4 По плечкамъ косонька,	8 Одъ слезокъ мокренька.

(Колошовка, Черниговск. губ.).

В.

1 Вийди, мати, зъ хати,
2 Познавати дитяти:
3 В=1 А, 4 В=2 А,
5 За русими косоньками,
6 За дрібними слезоньками.

(С. Косенезъ, Новоградволинск. у.).

В.

1 А въ садочку дві квіточки,
2 В=1 Б, 3 В=2 Б,
4 Да поміжъ дружечками,
5 В=6 Б Облилося...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

750.

Да чи е у сей хатці	Чи далеко бували,
Марисева мати?	Чи гараздъ гостювали?
Да чи буде насъ питати:	— Двоє дітокъ звенчали.

(Колошовка, Черниговск. у.).

751.

Подо́дя кь воруагъ:

Рано, рано, де возуленька,
Гніздечко звиває ранесенько,
Тамъ соловейко кругомъ неї облітає.
Рано, рано, де возуленька
Гніздечко звиває ранесенько,
Тамъ, де Марушка віночокъ звиває,
Рано, рано, де Марушка віночокъ звиває, ранесенько,
Тамъ Іванко кругомъ двору обзіждає, ранесенько,
Та въ тествъ двіръ заглядає,
Рано, рано де Маруся
Віночокъ звиває, ранесенько.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

752.

Лебонь-же ми да потонилися,
Не до свата прибудилися;

Во якъ би до свата,
То просили бь у хату.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

753.

Пусти, свату, въ хату,
Тутъ насъ небагато:

Тільки свашка, до світилочка,
Да Іванкова вся родиночка.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

754.

▲.

1 Другая квітка—то-жъ Маруся,
2 Роскотітєся, колісця,
3 Одчнїтєся, ворітця,

4 Иде наша Маруся одъ вінця,
5 Веде собі Івашка молодця.

(М. Борисполь, Переяславск. у., Щасновка, Козелецк. у.).

В.

1 В=2 А Подкотітєся..., 2 Б=3 А, 3 В=4 А Иде Маруся...

4 Да її серденько скнпає,

5 Що рідного батька не має.

(М. Гостомль, Київск. у.).

В.

1 В=4 А Да иде Маруся..., 2 В=5 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

755.

Ботився кристаль съ-пудъ города, Іде Маръечка одъ вінця;
Да й пудкотився пудъ ворота, Не сама іде — зъ боярами,
— Очиняйтеся, ворота, Не сама сидить — съ внязями.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

756.

Старшій братіку, одчини ворітця
До вінця, —
Іде твоя сестриця
Одъ вінця.

(Нар. юж. рус. п'іс. Меглинскаго, стр. 190).

Входя въ хату:

757.

Подсуньте оконце,
Ци високо сонце;
Нехай же ми забачимо,
По що ми приїхали.

Ци по козацьке серденько,
Ци по боярське дитятко?
— Не по козацьке серденько,
А по боярське дитятко.

(Полесья, Б'ївськ. у.).

758.

На добрий день тому,
Якъ то сѣму дому:

Старому й малому,
И Богові Святому.

(Wolyn, Steckiego, стр. 77—78).

759.

Передъ дверми, дверми,
Да намощено вельми.
Ой тамъ тещенька
Свого зятенька

Медомъ, виномъ частовада,
Дочкою даровала:
„Дарую, зятю, дочку,
Якъ білу лобідочку.“

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

760.

Ой приїхала молода Маруся изъ венцю,
Ой висипала друбное золото изъ паперцю;
За єю матюнка ступає
Друбное золото збирає.
— Хоть ступай, матюнко, не ступай,

Дрібного золота не зберешъ,
Тулько свої слёзонькі розолешъ.

(Д. Бульчинъ, Бѣльск. у.).

761.

Теща зятя привитасъ,
Да у ёго питасъ:
— Да яки, зятю, ти пьяни,
Чи не биде *) мого дитяти?
А моя дитинка ніжная
Да на подушечкахъ лежовала;
Не пила води — все меди,
Да не іла хліба — да все пироги.

А зять теці отказавъ,
Якъ ножикомъ одрізавъ (bis):
— Вся ніга минеться:
Пушкой лустой **) нажреться,
Зъ лёдомъ води напъеться,
Да стоячи виспъеться,
Да подъ ціпомъ вимнеться.

(Изъ рукъ. сб. Кулиша).

762.

Бодай здорови, люде!
Тутъ вамъ гораздъ буде:
Будете істи ѿ пяти,
Веселіи будете,

Якъ на весні пчіла:
А въ поле йде — гуде,
А зъ поля йде — грае,
Якъ макъ процвітае.

(Wolyn. Steckiego, стр. 78).

763.

Застилайте тесовні столи,
Накладайте пшенишні хліби,
Наливайте медъ-вино въ кубки,
Сподівайтесь любого гостя, зятенька мого.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

Встрѣча и пріемъ молодыхъ, когда они возвра- щаются изъ церкви.

Когда молодые, возвращаясь изъ церкви, подъѣзжаютъ къ воротамъ не-
вѣсты, на встрѣчу имъ выходятъ ея родители, держа въ рукахъ бутылку водки
и „віко“, покрытое бѣлою, по большей части, домашняго приготавленія ска-
тертью, на которомъ лежитъ хлібъ съ воткнутымъ въ него кускомъ соли.

Молодые, подойдя къ родителямъ, кланяются имъ. Сначала отецъ, а потомъ

*) Не обидитъ.

**) Хлібъ испеченный изъ пшеничной ржи.

мать, благословляют ихъ, приговаривая: „Нехай васъ, дітки, Богъ благословить, довго въ світі жить“. Отець невѣсты подноситъ жениху рюмку водки, которую тотъ беретъ и передаетъ черезъ правое плечо „маршалку“, а „маршалокъ“ выливаетъ ее чрезъ себя назадъ. При этомъ поютъ:

764.

Не пий, Иванко,
Першого привіту,
Бо перший привітъ
Лихій на зустріть;
Оддай маршалку
Черезъ праве плечо,

Нехай вінъ вилле
Конамъ на гриву;
Нехай потече
Ажъ до колінечка,
Одъ колінечка
До копитечка.

(С. Перейма, Валтск. у.).

Дружко беретъ „рушникъ“ за одинъ конецъ, другой подаетъ молодому, который въ свою очередь подаетъ конецъ своего платка молодой, и такимъ образомъ, дружко, идя впереди, обводитъ молодыхъ три раза вокругъ дѣжи, поставленной нарочно для этого посреди двора. Потомъ тесть, обращаясь къ зятю, говоритъ: „Бувъ ти наречений, а теперъ сужений“. Послѣ этого родители невѣсты поднимаютъ вверхъ на рукахъ „віко“, а молодые проходятъ въ эти, такъ сказать, ворота, образовавшіеся съ одной стороны отъ поднятія руки отца, съ другой—матери, поддерживающихъ „віко“.

Въ иныхъ мѣстахъ, какъ напримѣръ, въ Ушицкомъ уѣздѣ, Подол. губ. молодую встрѣчаетъ мать, надѣвъ на себя шубу шерстью вверхъ и говоритъ: „Якъ цей кожухъ мохнатий, такъ буде зять багатий“. При этомъ поютъ:

765.

А.

1 Слава Богу й Дусі,
2 Вийшла мати въ кожусі.

3 Якъ цей кожухъ мохнатий,
4 Такъ буде зять багатий.

(С. Коляска, Ушицк. у.).

В.

1 Ой въ Святумъ Дусі,
2 Б=2 А Вийди, матінко..., 3 Б=3 А Який..., 4 Б=4 А тий,..

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 30).

Въ то же время, пока все это дѣлается на дворѣ, на „покуті“ готовятъ „посагъ“—мѣсто, на которомъ должны сѣсть молодые, войдя въ избу. Бабы, находящіяся въ избѣ, отодвигаютъ на столько столъ, чтобы можно было

свободно пройти между столомъ и „лавами“ (скамьями); затѣмъ берутъ тулупъ, выворачиваютъ его шерстью вверхъ и кладутъ на скамью, „на покуті“, такъ, чтобы шерсть была кверху.

Молодые входятъ въ избу и застаютъ „рундъ молодухи“ сидящихъ на лавкѣ.

Молодые подходятъ и кланяются имъ. Затѣмъ подходятъ въ нимъ дружео, подаетъ конецъ „рушника“ молодому; молодой конецъ своего платка подаетъ молодой и всѣ вѣстѣ три раза обходятъ вокругъ стола; потомъ садятся молодые за столомъ на приготовленномъ для нихъ мѣстѣ¹⁾. Когда они усядутся, возлѣ молодого садится староста и говоритъ: „Дайте-жъ намъ отдохнуть, дайте-жъ намъ істи—ми зъ дороги приіхали!“ Къ столу подходитъ мать невѣсты съ „чаркою и пляшкою“; сначала пьетъ сама за здоровье вступающей въ новую жизнь дочери. три раза, а потомъ потчуетъ другихъ.

Подаютъ обѣдъ, состоящій изъ „капусты“, „вники“, галушокъ“, „печені“ и проч. Всѣ обѣдаютъ, за исключеніемъ молодыхъ, которые, какъ и на „дівичь-вечорі“, обѣдаютъ въ коморѣ. Въ это время поютъ:

766.

Янголиченьки невеличеньки
И къ оконьцю та припадають,
Молодая Маруся у свого батечка
Благословення просить:
„Благослови мене, та мій батенько,

На посадонці сісти“!
— Богъ благословить та, дитячко мое,
И всі святі на помічъ,
Янголі на радощі.

(Щасновка, Козелец. у.).

767.

А.

1 А въ садочку дві квіточки...
2 Стинулися сїни,
3 Якъ бояри сіли;

4 Ще не такъ стелуться,
5 Якъ меду нап'ються.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Затряслися сїни
2 Б=3 А,
3 Ще й більше затрясуться,
4 Б=5 А... горілки...

¹⁾ Мокраин, Кобринск. у.

768.

Ой, красень, ясенъ Марусинъ посадъ:
Край оконця янголі сидять,
А въ конецъ стола Пречиста сама,
А у порога самъ Господь стоить;
Янголі сидять да посадъ веселять,
Пречиста сама да порядокъ вела,
Самъ Господь стоявъ да доленьку дававъ,
Да доленьку дававъ, шастемъ наділявъ.

(Макишинъ, Чигиринск. у.).

769.

А.

1 Ишла Маруся на посадъ,
2 Стрінає її Господь самъ

3 Съ долею щасливою,
4 Съ доброю годиною.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Б=1 А... дівчина..., 2 Б=2 А Зострічавъ..., 3 Б=3 А Изъ..., 4 Б=
4 А.... та...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

770.

Заходять (до) насъ вісти,
Будуть давали намъ істи

Съ перцями, зъ шафранами,
Зъ дорогими приправами.

(Роханъ, Холмск. у.).

771.

Брязнули да ложечками,
Срібними тарілочками:

Марусина челядъ
Сидя вечерять.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

772.

А.

Брязнули ложки й тарілки,—
Дайте намъ кршкву горілки;

Дайте намъ напитися,
Щобъ по плюбі звеселитися.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

В.

1 Б=1 А Положили..., 2 Б=2 А Напиймося...,

3 Положили ще й ложечки,

4 Напиймося хопъ трошечки.

(Дубяче, Старокост. у.).

Дружеко читаєть „Отче нашъ...“, послѣ чого всѣ садятыся на своихъ мѣстахъ, а дружки продолжаютъ пѣть:

773.

По святому „отче нашѣ“
Дайте намъ по чаші.
Наши батьки винували

Та й намъ приказали,
Щобъ по повній випивали.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

774.

Частуй, маточка, дружинну,
Сая дружина мені служила,

Усю нуиченьку не спала,
Да за мною примчала.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

775.

Ми були въ ділі.
Горілочки захотіли:
Хоть на Бога гляните,
Намъ по каплі дайте!

Де нашъ господаръ дівся:
Чи въ клоччя завертвися,
Чи сіножаті восить?
Чому вінъ насъ не просить?

(Плотница, Пивск. у.).

Понодчивавъ всѣхъ присутствующихъ водкой, на столъ подають обѣдъ.
За каждымъ кушаньемъ дружки поють соответствующія пѣсни. Когда на столѣ
стоитъ капуста:

776.

Іште, бояре, капусту—
Наша капуста густа,
Наша капуста вродила,
Наша Маруся садила,
Раненько вставала,
Капусту поливала.

Просимъ васъ,
Уживайте у насъ;
Не чужа сторона—
Не буде вамъ сорома;
Тутъ не чужі люде—
Сорома вамъ не буде.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

777.

Ішка капуста, ішка,
Кришила її дівка

Білими рученьками
Зъ чорними бровеньками.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

778.

Іште, бояре, іште,
А ви, музики, ріште.
Не на те ми прибіралися,

Чорного кабана вбили,
Чорного, то гладкого,
Бо ми роду богатого.

(Заславск. у.).

779.

Изъ-за гори гуска летіла,—
Наша капуста ізъ перцемъ кипіла,
Съ перцемъ, не съ перцемъ,
Просимо съ щиримъ сердцемъ.
Ізте, свашки, не дивітьця,

На що нинше не надійтєся,
Во ще горохъ не молочений,
Чечевица у копахъ стоїть;
Щука риба въ морі,
Перецъ у коморі.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

780.

Же-бъ мені лежечка новая,
Якъ то капуста добрая:
Тобъ я івъ, тобъ я івъ...

(Полоски, Бѣльскаго у.).

781.

Де тая господина,
Що ту страву варила?
Нехай прийде покоштує,

Чого вона потребує?
Чи добрая страва,
Чи буде їй слава?

(С. Бривинь, Острогож. у.).

782.

Скочила кнѹшка съ печи
Да вмочила въ капусту плечи,
А бояри не відали
Да капусту пообідали.

(Изъ рув. сб. Кулиша).

783.

Кучу я, кучу,
Я капусты не хочу;

Дайте намъ що иншого,
Що разъ, то лїпшого.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Послѣ этого дають „юшку“. Когда подадутъ ее на столъ, дружки, насмѣхаясь надъ свахами, поють:

784.

А въ садочку дві квіточки...
Ли свахи юшку,
Та украли галушку,

Сковали въ кишеню,
Дівчатамъ на вечеру.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Свадьбу отбивають:

785.

Первая квітка—то-жъ Иванко...
Ми роду не злодійського,
А ми роду королівського:

Ми галушки не крали
И въ кишени не вляли.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Въ то время, какъ подадутъ на стoль горохъ, продолжаютъ пѣть:

786.

Ой, гороше, гороше,
Сіано тебе хороше,
При лузі, при долині,
При чирвоный калини.

А що хороший варений,
На столику поставленний,
На столику, на тисовому,
На обрусі на білому.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Когда на стoль подають жаркое, которое дружка облявавъ порѣзати на
мелкія куски:

787.

Ріжъ, дружку, да курячу ніжку
На тарілочки и на вужку,

Да неси домой, жінці своѣй
И діточкамъ маленькимъ.

(Макишинъ, Черниговск. у.).

788.

Знати, сванечку, знати,
Що зъ богатої хати:
Сирами аялалася,

Пирогами подперезалася,
Бѣвбасами застаталася.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Преобѣдавъ, всѣ сидятъ за стoломъ и поють пѣсни, относящіяся къ раз-
личнымъ лицамъ свадьбы:

789.

Чому, Марусю, не іси,
Що матінка наварила?
Варила вона все голубочен,
Да для молодой дочки.

Чому, Иване, не іси,
Що тещенька наварила?
Варила вона голубьята
Та для молодого зятя.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

790.

А въ садочку дві квіточки...
Якъ би-жъ бо я пані, (bis)

Не сиділа-бъ зъ вами,
А сиділа-бъ зъ панями,

Зъ ними за столами,
За сладкими медами,

За пшенишними кашацями,
Зъ молодими панчачами.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

791.

Другая квітка—то-жъ Иванко...
Світилочко пані,
Обідай ти зъ нами;
Яка бо ти пишна,

Якъ у саду вишня;
Въ саду вишня зелененька,
Світилочка молоденька.

(Борисполь, Переяславск. у.).

792.

Світилка, якъ шпилька,
На ій сорочка не її;
Прийшла сусіда—торбає:
„Свидай сорочку, смеркає“.

— Ой, матінко-жъ ти моя,
Та не роби мені сороча,—
Прийду до дому, скину сама.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

793.

Сороки по віляхъ,
Свашки по підстиляхъ;

Червони, якъ раки,
Брешуть, якъ собаки.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

794.

Старшій бояринъ, якъ болванъ,
Витрецивъ, очі, якъ баранъ,
Голова его въ полові,

Шапка ёго въ соломі,
Личкомъ підперезався—
У бояри вбрався.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

795.

Миръ-миромъ—
Пероги зъ сиромъ,
Вареники въ маслі;

Ви, дружечки красни,
Помирімося.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

796.

Миръ-миромъ—
Пероги зъ сиромъ,
Вареники въ маслі,—

Бояри погани—
Не мирімося.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

797.

Свахи:

До дому, дружки, до дому,
Мешать свинямъ полюву.

А дружки:

А ви, сванечки, за нами,
Істи полюву зъ свинями.

(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

798.

Вже то буде по обіду,

Бо вже перігъ на стіль іде.

(Роханъ, Холмск. у.).

799.

А.

1 Гли маршалки, іли,
2 Цілого вола зъли,
3 На столі ни кришечки,
4 Підъ столомъ ни кісточки.
5 Гли дружечки, іли,
6 Півъ голуба зъли,
7 По столі качаючи,

8 Въ масло вмочаючи.
9 — Радъ-би, дружко, істи,
10 Та нема де сісти.
11 Довгі руки має,
12 Зъ-за стола доставає.
13 Дайте ёму стільчигъ,
14 Нехай саде, якъ сокильчигъ.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 В=1 А бодре..., 2 В=2 А да..., 3 В=3 А А... да..., 4 В=4 А А...
да..., 5 В=5 А, 6 В=6 А Варейбеа не...,

7 А на столі да всі кришечки,

8 А підъ столомъ да всі кісточки.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 А, 3 В=3 А ... кісточки, 4 В=4 А.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Г.

1 Г=1 В, 2 Г=2 А,

3 Чорного, рогатого,

4 Бо вони роду богатого.

(М. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

Д.

1 Д=1 Б, 2 Д=2 А, 3 Д=3 А, 4 Д=4 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

- 1 Е=5 А, 2 Е=6 А Голубонька не...,
3 На столі гарнесенько,
4 Підъ стълломъ чистесенько.

(С. Жданова, Полтавск. у.)

800.

А.

1 Устаньте, братте,	6 И Дуку Святому,
2 Підведітеся,	7 Свату, сваненці
3 Господу Богу	8 И кухароньці,
4 Помолітеся;	9 И ёго дочці
5 Господу Богу	10 За обідъ, за вечеру.

(Кривинъ, Острожск. у.)

В.

- 1 Встаньте, гостоньки, встаньте,
2 Честь Богу, хвалу дайте,
3 В=5 А Подякуйте..., 4 В=6 А, 5 В=7 А Пану... и... 6 В=8 А
Сванейці..., 7 За хліба положенне,
8 За соли поставленне.

(Млиновъ, Дубенск. у.)

801.

- Первая квітка—то-жъ Иванко... Піддемо, жогулемо,
Вже-бо ми да по неділі, Світовька повидаемо.
Світонька да не виділи.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

802.

- „Да чого, бояре, сидите, „Ще ви її да не візьмете,
Чомъ да до домоньку не йдете?“ Хоть засватана и повіпчана;
— Да ще дівчина не вийшла наша. Ще-жъ ви її да не візьмете“.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

803.

А.

1 Старосто старесенькій,	4 Пізнай соромъ;
2 Голубе свесенькій,	5 Виведи насъ зъ хати
3 Та вдаръ чоломъ,	6 На двіръ погуляти.

(Дубище, Староконстантиновск. у.)

Б.

- 1 Качуре сизокрилий,
2 Б=1 А... чорнобривий, 3 Б=5 А, 4 Б=6 А,
5 Де ся староста подівъ? 7 За ворітьми пси вили,
6 — До води коні повівъ. 8 Старосту вовки зіли.
(М. Тивровъ, Винницк. у.).

В.

- 1 А вже-жъ бо ми до пониділи,
2 Що світа Вожого не виділи.
3 В=5 А, 4 В=6 А... потанцювати,
5 Воляръ оглядати,
6 Чи високіі підкови,
7 Чи чорніі брови.
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Г.

- 1 Г=1 В Уже-жъ... да..., 2 Г=2 В И світонька да..., 3 Г=4 В Ой
підемо..., 4 Г=5 В Да...
5 Чи не криві, чи не горбати,
6 Чи вміють танцювати.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

Д.

- 1 Щепіте розоньку,
2 Стеліте доріженьку,
3 Д=3 Г,
4 Князя виглядати,
5 Д=5 Г... кривий... горбати..., 6 Д=6 Г... вміе...
(Гостомль, Київск. у.).

Е.

- 1 Да панове старіе,
2 Просетъ молодіе
3 Е=6 А... двуръ..., 4 Е=4 Г, 5 Е=5 Г... слепий... кривий,
6 Чи въ жовтихъ чоботяхъ, 10 Поїдемо у буръ, у буръ,
7 Чи вміе танцювати? 11 Нарубаємъ пудпуръ, пудпуръ,
8 Да коли-жъ слепий, 12 Да будемо пудперати,
9 Да коли-жъ кривий, 13 Щобъ умівъ танцювати.
(Касимовка, Черниговск. у.).

Ж.

- 1 Ж=5 А Да пустіть насъ изъ..., 2 Ж=5 В... розглядати, 3 Ж=5 Г
Да чи не сліпі..., 4 Ж=6 Г.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

804.

А.

- 1 Старосто старесенькій,
- 2 Виведи насъ изъ хати
- 3 На двірть танцювати.

(Заславск. у.).

В.

- 1 Старосту запівати,
- 2 Старості шелягъ дати,
- 3 В=З А Щобъ вивівъ...

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Послѣ обѣда изъ застола дружко виводить молодихъ на дворъ, гдѣ играеть музыка.

Выводя, поѣтъ:

805.

Зъ-за гирья, матінко, зъ-за гирья,
А йде молода изъ-за стола,
Та на батькове та на матерене подвірья.

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

Выводить изъ-за стола точно также, какъ и заводилъ. Первый танецъ принадлежитъ молодымъ, которые подъ музыку пройдутъ раза два, держась за „рушникъ“ дружка; послѣ нихъ танцуютъ присутствующіе на свадьбѣ парни и дѣвушки.

Затѣмъ женихъ отправляется домой; въ домѣ невѣсты продолжаютъ пѣть:

806.

Звінчана Марися, звінчана;
Пойди своїй матінці послужи,
А съ криниці водиці принеси,
— Теперъ моя водиця дорога,

Дорожная одъ меду й одъ вина;
Я золотъ коромисель зломилла,
А срібні вѣдерця побилла,
Якъ матінці по воду ходилла.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

807.

Де-жъ ми ся подіємо, (bis)
То-жъ ми теперъ вдіємо?

Вже пані пана має (bis),
А за насъ вже не дбає.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

Когда невіста сирота:

808.

А.

1 Ой, великий двір,	9 По батенька рідненького;
2 Да не великий збір —	10 Пошлю зозуленьку,
3 Не вся моя родинька!	11 Пошлю малесеньку
4 Та нема родини	12 По матінку рідненьку.
5 Ні половини,	13 Ні соловья зь саду,
6 Ні рідного батенька.	14 Ні батенька зь раю,
7 Пошлю соловейка,	15 Ні родини зь України.
8 Пошлю маленького	

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Що не вся...
4 Пошли, Марусю,
5 В=7 А Въ садъ..., 6 В=6 А По свого..., 7 В=10 А Сиву...
8 На українську,
9 По свою родиньку,
10 В=13 А, 11 В=14 А, 12 В=15 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Та малий..., 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А,
6 В=6 А, 7 В=4 В Посидай...
8 Соловейка зь гаю...
9 До батенька до раю,
10 В=7 В Ще..., 11 В=8 В,
12 По рідну родину.
13 В=13 А... зь гаю, 14 В=14 А, 15 В=15 А,
16 Ще соловей не долітає, 20 И порадоньку дати,
17 Батьково промовляє: 21 Та сира земля
18 „Ой, радъ-би я встати 22 Дверці залягла
19 До свого дитяти 23 И віконечко заслонила“.

(Жаботинъ, Чигиринска у.).

809.

Задумавъ Иванъ женитись,
Да нікому журитись:
Батька не має, мати стара,
А самъ порядку не знає.

Найму соловейку за дешевейку,
Пошлю въ рай по таточку.
Ні соловья зь саду; ні таточку зь раю.
Ні якої родиночки.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

810.

Ой, батеньку, та голубоньку,
Переплинь до мене
Калиною та малиною,
Щасливою годиною
— Я до тебе перепливаю,

Щастя й долі не вгадаю;
Калиною та малиною,
Щасливою та годиною,
А зь вірною та дружиною.

(С. Малиновъ, Дубенськ. у.).

811.

У неділю рано (bis)
Синее море грало.
Не море-жъ то грає—
То Марися потопає.

„Гоя, батеньку, гомі (bis)
Вирятуй мене зь моря“.
— Не моя, доню, воля,
Ратувать тебе зь моря.

(С. Волосинъ, Ушицьк. у.).

812.

Летять галочки у три рядочки,
Зовуля попереду;
Всі галочки по лугамъ сіли,
Зовуля на калині;
Всі галочки защебетали,
Зовуля заковала.
— Ой, чого вуєшь, чого жалуєшь,
Сивая зовуленька?
Чи жаль тобі низького літанячка,
Чи ранёго кубанячка?
Та идуть дружечки у три рядочки,
Маруся попереду;
Всі дружечки по лавкамъ сіли,
Маруся на посаді!

Всі дружечки заспівали,
Маруся залягала.
— Ой, чого плачешъ; чого жалуєшь,
Молодая Марисю?
Чи тобі жаль русої коси,
Чи дівоцької краси?
„Дівки гуляють, кісовьки мають,
А мене не приймають,
А хоча й приймуть,
Або й пригорнуть —
Правдоньки не скажуть:
Ой, иди собі та й до світлиці,
Тамъ сидять молодіці“.

(М. Подконое, Новоградволинськ. у.).

813.

Коло двора тестёвого
Соколе облітає,
Да зь вишневий садъ заглядає;
Тамъ галочка гнездечко вьє.
— Вий, галочко, собі й жєні,
Собі извий на калині,
Мєні—на яворі;
Собі извий зь руги, зь мьяти,

Мєні—изъ барвенку.
Коло двора тестёвого
Тамъ Иванко обьїзжає;
Та зь тестевъ дьуръ заглядає;
Тамъ Маруся веночек вьє.
— Вий, Марусю, собі й жєні;
Собі извий зь руги, зь мьяти,
Мєні извий изъ барвенку.

Коло стола тесового
Сядять гості незнатные,
Держать свечи венчанние:
Одна свеча повкомъ вѣта,
Друга—заполоччу.

Иванкова повкомъ вѣта,
Марусина—заполоччу;
Одна свеча ясно горить,
Друга затухае,
Слезоньками заливае.

(Колошовка, Черниговской губ.).

814.

Устаньте, вязята,
Пшеница не жата;

Устаньте, зожніте,
У копи зложіте.

(Мокраши, Кобринск. у.).

815.

Ой, на горі хвнялочки зацвітають,
Усю гору каменную украшають.
Просила се Маруся у батенька:
— Пустя мене, муй батеньку,
На круту гору,
Ой, нарву я хвнялочокъ на віночокъ.
„На що тобі, днтя мое, хвняловий цвітъ,
Ой, є въ тебе Иванко, якъ рожевий цвітъ“.

Обѣдъ у молодого и поѣздъ за невѣстой.

Обѣдъ у молодого начинается довольно поздно, а оканчивается уже при заходѣ солнца, такъ что сейчасъ же послѣ обѣда отправляютъ поѣздъ въ домъ невѣсты. Когда соберутся „боаре“, садятся за столъ въ такомъ порядкѣ: на „покуті“ садятся „молодий“, по правую его руку по старшинству размѣщаются „боаре“, а по лѣвую — „свѣтилки“, сперва старшая, а потомъ младшая, а за ними двѣ сващки. Напротивъ молодого садится „дружко“, а дальше „визний“ (возница) и „старости“.

Когда всѣ усядутся — подають обѣдъ и подчуютъ водкой. Сперва подносятъ по рюмкѣ отецъ, а потомъ мать. Въ то время, когда сидящимъ за столомъ подносятъ водку, сващки поютъ пѣсни, соответствующія данному случаю, (Пѣсни эти помѣщены выше при описаніи обѣда у невѣсты). Дружко подходитъ къ каждому съ тарелкой и собираетъ деньги молодому на дорогу. Каждый бросаетъ на тарелку, сколько можетъ. Послѣ обѣда всѣ встають, молятся Богу и выходятъ на дворъ, совершивъ предварительную слѣдующую церемонію: на столѣ ставятъ миску съ водкой, куда кладутъ ложку; дружко водить вокругъ стола

„кназя“ (молодого) за платокъ; за который держится „бояринъ“, ведущій за собою другого „боярина“; этотъ въ свою очередь ведетъ третьяго и т. д. Эта длинная процессія заканчивается „свѣтилкой“, которая идетъ съ зажженной свѣчей. Такимъ образомъ „дружко“ обводитъ вокругъ стола три раза. Каждый изъ участвующихъ въ этой процессіи, подойдя къ мискѣ, пьетъ ложкою водку, а за третьимъ разомъ всѣ пьютъ непосредственно изъ миски.

На дворъ выносятъ скамейку, на нее ставятъ „дѣжу“, покрытую чистымъ полотномъ; на „дѣжу“ кладутъ тотъ хлѣбъ, которымъ родители благословляли своего сына, и кусокъ соли. Возлѣ скамейки ставятъ ведро воды и маленькій кувшинчикъ, которымъ обыкновенно пьютъ воду. Молодой съ боярами становится передъ хлѣбомъ. Въ это время изъ хаты выходитъ мать жениха въ тулупѣ наизнанку и въ шапкѣ, держа въ подолѣ овесъ, орѣхи, подсолнечныя сѣмечки, сѣмена тыквы и мелкія деньги, которыя мать обыкновенно для этой цѣли собираетъ со дня рожденія сына. Одинъ изъ бояръ подходитъ къ ней и подаетъ „граблі“ или „вила“, представляющія въ данномъ случаѣ лошадь, на которую она садится верхомъ. Дружко беретъ вилы за конецъ и обводитъ вокругъ „дѣжи“, а бояринъ идетъ сзади съ кнутомъ и подгоняетъ. Во время этаго шествія мать вынимаетъ изъ помы овесъ и разбрасываетъ его во всѣ стороны. Обвѣхавши третій разъ, дружко подводитъ „лошадь“ къ ведру, изъ котораго „молодой“ зачерпываетъ „кухлемъ“ (кувшиномъ) воды и поить „лошадь“ (льетъ воду на конецъ вилъ). Потомъ опять набравъ воды, передаетъ черезъ плечо ее боярину, который, взявъ кувшоль, старается бросить его черезъ голову такъ, чтобы тотъ разбился въ дребезги. Затѣмъ мать оставляетъ „граблі“, которыя бояры ломаютъ и забрасываютъ. Такой обычай существуетъ въ м. Борисполь, Переяславск. у.

Въ другихъ мѣстахъ этотъ же самый обычай совершается нѣсколько иначе. За матерью, которая на вилахъ обвѣзжаетъ „дѣжу“, идетъ женихъ, держа въ рукѣ платокъ; за этотъ платокъ держится „бояринъ“, ведущій въ свою очередь за платокъ другого „боярина“, за нимъ идетъ третій и т. д. Позади всѣхъ или же рядомъ съ матерью, идетъ „свѣтляк“, держа въ рукѣ связку „василѣвъ“, въ серединѣ которыхъ находится деревянная сабля, зажженная свѣча и „цѣлупка“ хлѣба. Во время обвѣванія свадебной „дружини“ матерью молодого, хоръ собравшихся на свадьбу дѣвушекъ поетъ:

816.

Ой сій, мати, овесъ,
Та на нашъ рідъ увесъ,

Щобъ нашъ овесъ расенъ бувъ,
Щобъ Іванивъ рідъ красенъ бувъ.

(М. Шендеревка, Каневск. у.).

817.

Роди, Боже, жито	На стебло стеблистее,
На новее літо	Щобъ нанн діти мали
Густее, колосистее,	И стоячи жалн.

(Млишчівъ, Дубенск. у.).

818.

Коло нашої діжки	Чи въ дорогу ступати,
Зародили сирожки.	Въ дороженьку щастну,
Чи сирожки брати,	По Марьюхну красну?

(М. Лушны, Овручск. у.).

Послѣ этой церемоніи, оканчивающейся обыкновенно съ заходомъ солнца, женихъ беретъ подарки для невесты и ея родственниковъ и отправляется къ ней. Для невесты и ея матери беретъ сапоги, для отца—бараньи рукавицы, для родственницъ—„свашекъ“, „світилокъ“ и другихъ—нѣсколько платковъ, „очіиківъ“, для брата невесты—„складаникъ“ (складной ножъ), для сестры—нѣсколько аршинъ красной ленты и т. д. Обо всѣхъ этихъ подаркахъ предварительно условливаются на „розглядинахъ“¹⁾. Все это несетъ младшій дружба. Старшему дружбѣ даютъ „гильце зъ коровай“, а иногда коровай, назначенный невестѣ въ подарокъ. „Молодий“ беретъ хлѣбъ, которымъ его благословляли, когда онъ шелъ къ вѣнцу, и, отдавъ по поклону родителямъ, всѣ выходятъ съ музыкой и пѣніемъ. За поѣздомъ идутъ „вози“, на которыхъ, кромѣ „візного“, по большей части никто не сидитъ. Ъдутъ въ томъ только случаѣ, когда невеста живетъ слишкомъ далеко. Поѣздъ этотъ идетъ въ слѣдующемъ порядкѣ: впереди женихъ съ „старшимъ дружкомъ“, за нимъ всѣ „боаре“ идутъ попарно, за послѣдней ихъ парой—музыка, за музыкой—родители и родственники жениха. На пути къ невестѣ женихъ, вмѣстѣ съ боарами, свѣтилками, заѣзжаетъ къ церкви, подходитъ къ запертымъ дверямъ, бьетъ три поклона и цалуетъ въ замокъ. Дорогою поють:

819.

Коровай-рав!	И до міста висилаю,
Я тебе прибіраю,	По медъ и по горілку,

¹⁾ Шендеревка, Каневск. у., С. Колюски, Ушицк. у., Lozinski).

И по красную дівку;
По дівойку корошую,

По косоюку жовтую,
По постель біленькую.

(Lozinski, стр. 81).

820.

Іхала вармяночка,
Минула наши вороточка:
— Ідь, Івасеньку, зъ нами,
До турокъ на армарокъ,
Дарунки куповати, —

Тестенька доровата.
Пишного тестенька маєшь,
Великого дару хоче:
Коника вороного,
Сідельця золотого.

(Lozinski, стр. 81).

821.

А.

1 Первая вѣтка—то-жъ Иванко...
2 Мата Иванка родила, (bis)
3 Місяцемъ обгородила,
4 Совечкомъ пѣйдперезала,

5 Въ доріженьку випровожала:
6 Да ідь, синочку, не барись:
7 Возьми Марусю да й вернись.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Б=2 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А.. підперезала,
4 До милої виражала.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 180).

В.

1 В=2 А... сина..., 2 В=3 А, 3 В=3 Б Зорою..., 4 В=5 А.
5 — Ідь, синку, ідь,
6 Въ тую доріженьку да ясую,
7 На тую гороньку крутую,

8 Въ тую світленьку новую,
9 По тую Марью молодую.

(Сбор. стат. свѣд. о Киевск. губ., 1864 г., стр. 81).

Г.

1 Г=5 В... мій синочку, не стій,
2 Въ тебе кониченько не свій.
3 Ніченька темненька,
4 Доріженька далекая!
5 Изшовъ місяць и зоря,
6 Візжає Иванко зъ подвір'я;

7 А вирізає три різки зъ березкі,
8 А ударивъ кониченька по-підъ
нижні:
9 Біжи, коню, та не спотикайся,
10 До моєї тещеньки простої

11 Г=10 Г... гордої, 12 Г=10 Г... Марусі жидодої, 13 Г=2 А,
14 Г=3 А, 15 Г=3 В.

16 До теці одпровожала.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 180).

822.

Ой де-жъ пішовъ та забарався
Та Иванкинъ батенько?
Чомъ не радить, не виражає
Свого сына въ дорогу?
— Я-жъ ёго ряжу и виражаю
Свого сына у дорогу:
Осідлавъ ёму дев'ять коней сивихъ,
А десятого вороного

Підъ ёго молодого.
Ой де-жъ пошла да забарилася
Та Иванкова матінка?
Чомъ не радить, не виражає
Свого сына въ дорогу?
— Налекла ёму дев'ять печей хліба,
А десятую пічъ — десятого коровая.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

823.

А.

1 У сінечкахъ голубецъ гуде,
2 А въ світлоньку голосокъ иде,
3 Де Иванко наряжається,
4 Все батенька та питається:
5 „Порадь мене, (та мій) батеньку,
6 Скільки мені та бояръ брати?“
7 — Бери, синку, всю родиноньку

8 И близькую, й далекую,
9 И вбогую, й богатую.
10 Богатую — за для славоньки,
11 Убогую — для порадоньки;
12 Зъ богатою медь-горіжку пити,
13 А вбогою порядку чинити.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 168—169).

В.

1 Радився Ивасенько

2 Свого батенька:

3 Б=5 А, 4 Б=6 А Якъ много бояривъ...

5 — Синопьку, Ивасеньку!

6 Що синопько зможе,

7 Господь Богъ допоможе;

8 Хоть сто коней верховихъ,

9 А зо двадцать возовихъ.

(Lozinski, стр. 88).

824.

А.

1 Нашъ Ивасенько,
2 Нашъ короленько,
3 На лови вивіджає;
4 Ёго батенько
5 Красенько виправляє:
6 Черезъ світлойку
7 Ясновъ свіченковъ,

8 А бесідонька
9 Съ добровъ доленковъ,
10 Черезъ подвореньковъ
11 Въ щасливу годинойку.
12 — Ідь-же, синойку,
13 По чужу дитинойку.
14 Не пий, синойку,

- 15 Першого напоеньку; 19 Підъ тобою горденью,
16 Ой вилий же го 20 То-жъ-то намъ буде
17 Коненькові на гривойку. 21 Всімъ боярамъ славненько!
18 Коничожъ пуйде

(Lozinski, стр. 86).

В.

- 1 Мати сина вираджала,
2 А вираджавши навчала:
3 В=14 А... синоньку,
4 Першої чести въ тещи,
5 Вилий, синойку,
6 В=17 А... гривоньку,
7 Щобъ гривонька ласовенька була,
8 Щобъ наша дівонька прикладненька була.

(Wolyn Steckiego, стр. 79; Т. I.)

825.

Ой ідь, синоньку, Любу, сердешну,
У Вожий часъ по дівоньку, Азъ до віку безпешну.
(Бривиль, Острожск. у.)

826.

Не купуйте, бояри, Полёмъ, болонёмъ,
На жени (?) строї; Піскомъ каменёмъ;
Ено си купуйте Будуть коні дудніти,
На вози окови, А возойки бреніти;
Підъ коні підкови; Вчують насъ люде,
Бо ми поїдемо Славно старості буде!
(Lozinski, стр. 86—87).

827.

Не день ту ся курить, Якъ бояре позберати,
Нашъ ся Івашко журить, По дівойки поїхати.
(Lozinski, стр. 82).

828.

Да не куй, Іванку, золотого ножика,
Подкуй, Іванку, вороного коника.
Да будемо іхать боромъ зеленимъ,
Боромъ зеленимъ, мостомъ кам'янимъ;
Боръ буде шуміти, а камень звеніти,

Да зачуть люди, тамъ слава буде;
Та заче Марусенька, намъ рада буде.

(Нар. южн. русск. піснн, Метлинського, стр. 181).

829.

Вотець сина виражає, Тестєві всю правду,
Виражає, наказує: Бо тесть тобі не батенько.
— Та не кажи, сину,

(Lozinski, стр. 86).

830.

Ой по дівку, Иване, по дівку! Чи маєшъ сваху-співаху,
Чи маєшъ у полі присівку, Чи маєшъ світилку-чорнобривку?
Чи маєшъ кониченька, вороного, Бо чужая сторона,
Чи маєшъ боярина молодого, Щобъ не було намъ сорома.

(М. Половное, Новоградволинск. у.).

831.

Ивасю, королейку, Тамъ ся бояри сїдуть,
Вийди си підъ світлойку, По дівочку поїдуть.
Заграй си на фуярейку;

(Lozinski, стр. 82).

832.

Не зайдн-жь, місяченьку, за хмару, Ой молоденький коника сїдає
Прведемо молоденьку на славу. — Ой увидишъ, татуненьку, на змерку,
Ой на дворі сонейко сїдає, Яку я тобі невісточку приведу.

(Zegota Pauli, стр. 113).

833.

А въ кого воні, сїдлайте, Щобъ намъ не дойти сорома.
А въ кого сини, виражайте; Ой не бійся, Иванко, та не чужа
Ой поїдемо въ чужину, сторона,
У чужую сторону. А въ насъ родина все своя.

(Нар. юж. рус. піс. Метлинського, стр. 180—181).

834.

Розступітеся ви, гори кам'яні — Десь узялась молода свашейка,
Будуть їхати бояри молодні, (bis) Та позбірала китички золотні, (bis)
Будуть губити китички золотні; Та позвивала два вінцюки дорогні.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

835.

Сталися, барвінку,
Ідемо по дівку,

Зъ скрибками и цимбалами,
Зъ молодими боярами.

(М. Полонное, Новогродовицк. у.).

836.

Не місяць світить, не зора,
Вніздає парубокъ изъ двора.
Чи чуєте, воронні коні, да на ноги,
Що перебігли чотири мвлі дороги,
А п'ятую та залізницю мостами,
Щобъ дівочку въ свого батенька застали.

(Нар. юж. рус. п'іс. Метлинскаго, стр. 184).

837.

— Ой ти, Иване, відважний козаче!
Де ся вибираешъ въ дорогу по ночі?
Ой де-жъ ти будешъ ноченьку почувати?
Ой де-жъ ти будешъ вечерю вечеряти?
„Ой маю-жъ бо я надієньку въ Бозі —
Ой маю-жъ бо я тестенька при дорозі,
Ой тамъ я буду ноченьку почувати,
Ой тамъ я буду вечерю вечеряти,
Ой тамъ я буду розмову розмовляти“.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 80—81).

838.

На Ивасѣвимъ дворі,
Съіхалися бояри;
Межи ними Ивасенько,
Межи ними молоденькі,
Въ руці шляпочку носить,
Свої бояри просить:
— Бояри молоді,

Учинить волю мою,
Та ходімъ, зо мною
До тестенька на двіръ,
До Марисенькі за стілъ,
Тамъ ми Марисенька мила,
Бо ми сорочку шила.

(Lozinski, стр. 88).

839.

Ой заграно, забубнено ранейко,
Ой зберайся, князю Ивасю, борзейко,
Та піјдемо тихімъ дунаємъ до замку,

Постаємося во три радочки на ганку,
Тамъ будемо білий камень лупати,
Чей би сьмо могли молоду Марисю пуймати.

(Loziński, стр. 84).

840.

Соколонько, ти на вилеті,	Соколонько по чубатую,
Козаченько, ти навнізді;	Козаченько по богатую;
Соколонько та по галочку,	Соколонько по сизокрилу,
Козаченько та по дівчину;	Козаченько по чорнобриву.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меллинскаго, стр. 179—180).

841.

Черезъ село Радоконьское	Все медь-віно велено;
Ідуть нуці чужомці,	Кто-жь нимъ буде шинковати?
Везуть питья дорогее,	— Старостонька со сватонькомъ.

(Loziński, стр. 87).

842.

Горіхъ підъ стріхою	Шо зъ нами говорила,
Зогнувся дугою.	Каза(ла) приходити,
Тутъ десь наша мила,	Серуанокъ приносить.

(С. Колосияки, Ушице. у.).

843.

Та поїхавъ Иванко жениться,	Я свою шапочку зтеръ та зміявъ.
Та забудь батеньку вклониться:	Та поїхавъ Иванко жениться,
— Стійте, бояре, вернуса —	Та забудь матці вклониться:
Я своѣму батеньку вклонюся.	— Стійте, бояри, вернуса,
Да покуль батеньку я вѣднать,	Я своѣй матці вклонюся.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меллинскаго, стр. 179).

844.

Въ неділеньку рано,	Бо поїдемо ранкомъ
По всімъ селу заграно,	По-підъ високімъ замкомъ,
Заграно, забубнено,	Будемъ замки ламати,
Бояри побуджано.	Марусеньку доставати.
— Встаньте, бояри, встаньте,	И замківъ не адамали,
Коники посіддайте,	И Марисеньку достади.
Сами ся убірайте,	

(Loziński, стр. 84).

845.

Ой лугомъ, лугомъ вода йде,
А по-підъ лугомъ—стежечка;
Туди-жь молода Маруся ходила,
И нзъ луговою водою говорила:
— Ой водо, водо луговал!
Якъ була я у батенька молодая,
То я тебе відеречкомъ набірала,
Та все свое біле личко вимивала,
Шитимъ білимъ, рушникомъ вти-
рала,
Митий, білий рушничокъ покала,
Таки я того Іванька сподобала.
Лугомъ, лугомъ вода йде,
По-підъ лугомъ — стежечка,
Ой туди іхавъ староста;
Изъ далека кониченька зупиняе,
Изъ-підъ бока шабельку витягае,

Та на тую калиньку заміряе.
Стала тая калинька къ ёму про-
мовляти:
— Ой стій, старосто, не рубай!
Не для тебе ся калинька сажена,—
За для тебе сванечка зряжета.
Лугомъ, лугомъ вода йде,
По-підъ лугомъ — стежечка,
Туди іхавъ молодий Іванко;
Издалека кониченька зупиняе.
Изъ-підъ бока шабельку витягае,
Та на тую калиньку заміряе.
Стала къ ёму калинька промовляти:
— Ой стій, Іванку, не рубай!
Не для тебе ся калинька сажена,
Задля тебе Марусенька зряжена.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 181—182).

846.

До молодіі ідемо,
Подарки несемо,

Житніі, пшенишніі,
Щобъ були велишніі.

(С. Перейма, Балтск. у.).

847.

Межи двома береги
Стоить коней три ряди;
Впшоль до нихъ старостонья:
— Чомъ, коники, стоіте,
Чомъ оброку не істе?
Чують на себе дорогу,

Тяжкий товаръ повезуть,
Тяжкий товаръ — сванейкі.
Коники їхъ не зтягнуть,
Возойкі їхъ не звезуть,
Мостойки їхъ не здержать.

(Lozinski, стр. 85).

848.

Ой въ суботу въ самъ вечеръ,
Молодий Івасё свати сберавъ:
— Ей, моі мила боиреньки,
Не будіте дуже осталні,
Щоби били коші кованиі,

Саміі молодпіі прибранніі,
Бо якъ поїдете до тестенька —
Підковами побрязкуйте
И суконками пошафлюйте.

(Lozinski, стр. 82).

849.

Освітимо звіря в полі,
Щуку рибу в морі,
Чумака у дорозі.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 184).

850.

Дари йдуть, дари йдуть
Одъ Иваса молоденького,

Одъ ёго немьки да старенької
Дари йдуть.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 186).

851.

А.

1 Одсунь, Марусю, віконце,	7 Изнявь шапочку швидче всіхъ,
2 Та подивися на сонце, —	8 И поклонився нижче всіхъ.
3 Чи високо сонечко на небі,	9 Ой одсуну-жъ я віконце, —
4 Чи багато боярівъ на землі,	10 Стоить Ивашко, якъ сонце;
5 Чи хорошъ Ивашко на коні?	11 Коничоць припаць росю,
6 — Та хороший, матюно, кращій	12 Самъ вінъ молодий красом.
- всіхъ,

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

- 1 Другая евітка—тожъ Изанко.
2 Не сиди, Марусю, не сиди,
3 Одчини кватирочку погляди,
4 Б=3 А, 5 В=4 А... бояръ..., 6 Б=5 А... хороший..., 7 Б=6 А...
чорнобрівъ,
8 Десь мені, матюно, Буйгъ судивъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

852.

На дворі кільце внало,
Туть ся намъ сподобало,

Бо Мариса молоденька
Пристала до серденька.

(С. Коприски, Ушицк. у.).

853.

На соколовімъ полі
Слетілися соколи;
Межи ними соколеньо,

Межи ними сивисинькі,
Крилоньками махає,
Летітонькі гадає

Въ темні лісоньки,
Межи чорні галоньки;
Тамъ му галонька мида,

Го му гніздочко вила;
Увила, перевивала,
Віцкомъ прообкладала.

(Lozinski, стр. 88).

854.

Тамъ на воді, на шумі
Купалося дві кумі;
Купавшися, тонули:
— Ой сестройко, кумойко!
Купаймося борженько,

Бо туди пуйде весілле,
Забере намъ одіпне;
Старостойка забере,
Сванейку си прибере.

(Lozinski, стр. 84).

855.

Спите пшеницю въ нови корити,
Коні Іванька кормити.
Поїдемъ въ велику дорогу,
До мого тестеньки, слава Богу!
А въ мого тестеньки троє ворітець:
Въ одні ворітці місяць засвітить,
Въ другі ворітці соненько зайде,
Въ треті ворітці молодчиєць в'їде.
Місяць засвітить — видненько буде,

Соненько зайде — тепленько буде,
А хлопєць в'їде — веселенько буде.
Иде хлопєць до дівчи,
Якъ місяць до зірки,
Цитається свого батька,
Що нада говорити?
— Я шлю бояри для того —
Тамъ будуть медь-віно пити,
За тебе говорити.

(Лук. 7).

856.

Тамъ туди лежить здавна стежойка,
Зитъ ся до тещи стелить:
Підъ горойку хмелємъ,
По-підъ сінъ — ячменємъ,

По сіняхъ — барвінкомъ,
По світлобці — василькомъ,
А за столомъ — соволомъ.

(Lozinski, стр. 87).

857.

Ой лісомъ ідуть — на кунейкі стріляють,
Ой полємъ ідуть — переполонькі імають,
Селомъ виізжають — колонькі підтинають,
На двіръ приїзджає — коничокъ двіръ копає,
До сінєй входить — шапочки не здимає;
Ой де звононьки звонять — голосонько заходить,
Тамъ тобі було, Івасейку, до слюбу ставати.

(Lozinski, стр. 85).

858.

А.

1 На дужельському помірку	7 Пустимо стрілку перлову.
2 Стояла береза зь барвінку;	8 Виб'ємо стіну кам'яну,
3 Тудою іхавь Іванко,	9 Возмемо Марусеньку молоду.
4 Виламав зь берези три різки,	10 Я-ж зь своєю Марусеньку познаю,
5 Сівнув зь кониченька під зніжки:	11 Я-ж зь її косоньку розмаю,
6 — Біжи, біжи, кониченьку, по-за
стілз,	12 Я-ж зь її слізенькі роз-люю,
	13 Я-ж зь її сь собою посажу.
- (Нар. пж. рус. кѣс. Метлинскаго, стр. 188).

В.

- 1 А вь садочку дві жайточки...
2 Ой іхали бояре рад зь по раду,
3 А наш зь Іванко попереду.
4 Та вирізава зь три рузки зь берувки,
5 В=5 А Як зь ударить ..., 6 В=6 А Ступай, ступай широко,
7 Це-ж зь до Марусі далеко
8 В=6 А... дрібненько, 9 В=7 А Вже-ж зь... близенько.
- (М. Ворскль, Черкасласк. у.)

859.

Повіє вітер зь по горі,
Прийшов зь молодий зь войня;
Ой где стане — земля стоне,
Куда гляне — трава вяне;
А каже Львув зь розбивати, | Королеву добивати.
Ой молодий ти, небоже,
Най ти Господь допоможе,
Королезна ти не руна. |
|--|---|
- (Левчик, стр. 89).

860.

Комора підхилена,
Постілька застелена;
Моя матінка спала,
Там зь рузі процвітала.
— Вийди-ж зь ти, молоденька, зь ко-
мори, | Та поважи личенько родоні.
„А хот зь я вь ночі ходила,
Красну я цноту носила;
Носила цнотоньку у жчєньку,
А щир зь правдоньку зь сєрденьку“. |
|--|--|
- (Zegota Pauli, стр. 114).

861.

- Та Черезь поле полтавськеє
Рано, рано йшло, іхало військо буарськеє.

Підъ тимъ військомъ кінъ говорить,
Слова не промовить — ранесенько:
— Та колибъ я, кінъ, старостівъ бувъ,
То бъ у мене була грива шовкомъ шита,
Шовкомъ шита, золотомъ оббита.
Та черезъ поле полтавськее
Рано, рано іхало військо бугарськее,
Підъ тимъ військомъ кінъ говорить,
Слова не промовить, — ранесенько:
— Та колибъ я, кінъ, князівъ бувъ,
То-бъ у мене грива була-бъ шовкомъ шита,
Шовкомъ шита, золотомъ оббита.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

862.

Просила Марисенька
Свого татусенька:
„Татунечку, мій любий,
Запірай вороточка,
Не дисти Ивасенька“.
— Дитинонько моя люба,

Якъ го не пустити,
Коли вінъ сі просить,
Коли вінъ сі стелить
Хмелемъ коло двору,
Бервінкомъ — коло столу,
Соколомъ — за столомъ.

(Zegota Pauli, стр. 114).

863.

У славного тесенька стоить затанько
Передъ вороти.
Знать ви те юго не любите,
Що ви те юго не впустите.
— У кісь нелюбивъ не чувати,
Все сини отецькі,

На їхъ шепунькі пляхецькіі.
Свашчове, не стійте,
Муравоньку дупчіте,
Нужками, острожками и червоними
чобутками.

(Д. Бульчинъ, Бѣльск. у.).

864.

Зтиха, бояри, ідьте,
Явора не ломіте,
Явора зеленого,

Въ коріняхъ глубокого,
Въ листочкахъ шерокого.

(Lozinski, стр. 87).

865.

Уже гости, уже на помості,
Въ сінечки вступають!
Заховай мене, моя матінко,

Въ вишневи садочокъ.
Обсади мене, моя матінко,
Вишнями, черешнями.

— Заховад тебе, моя доненько,
За тисовий столнєгъ

Обсажу тебе, моя доненько,
Молодими дружечками.
(М. Полонное, Новоградолнск. у.).

866.

Ой за ворітьми глибокий дунай,
Тунемъ, Марусю, въ ёго, тунемъ!
— Ой волила-би въ той дунай вто-
нуть,
Нижъ мені має ляха доля бути.

Ой кого-жъ бо я вірне любила,
Той стоить на дверима,
А кого-жъ бо я родомъ не знала,
Тому си я зістала!

(С. Ковальска, Ушиц. у.).

867.

А.

1 Хтось до насъ наступае,
2 Підковками двірть копае,
3 Ой зять намъ стелеть
4 По подвірью хмелемъ,

5 А въ сіняхъ—барвіночкомъ,
6 А въ хаті—васплёчкомъ
7 Передъ столомъ коломъ, коломъ,
8 А за столомъ, якъ соколомъ.

(Дубице, Старобонстантиновск. у.).

Б.

1 В=1 А Щось..., 2 Б=2 А Копитами...

3 Чи съ поля телята,
4 Чи зъ ліса звірата,

5 Чи зъ міста міщани,
6 Чи зъ села селяни?

(Кривинь, Острожск. у.).

868.

Добрий вечоръ, сусідоньку, ми до васъ,
Залетіло наше пташе межи васъ.
Наше було пташечко значное,
На нимъ було піречко златое;
Ви собі пташечку держіте,
Лишь намъ піречко верніте.

(Zegota Pauli, стр. 114).

869.

Ой припадн, Марусю, до столу,
Да пусти голосъ по двору,
Нехай почуе рідъ-племъя

И твое вірне діверьє.
Якъ почувть зовниці — заскачуть,
Якъ почувть сестриці — заплачуть.
(Кривинь, Острожск. у.).

870.

Стоять ворота
Зъ щірого золота,
А за тьми воротами
Вишнєвий садойко,
А въ тямъ садойку
Не нчолойви роятся, —

Ено ся бояри строятся.
Ой скоро ся сьдуть,
По дівойку пойдуть,
По дівойку молодую,
По косойку жовтуу.

(Lozinski, стр. 85).

871.

Вийди, мати, вийди, —
Не зробили кривди;

Хочъ нічку пробавили,
Аби дівку прибавили,
(Плотниця, Пляск. у.).

872.

Вийди, мати, зъ хати,
Свого зятя вітати;

Вчора бувъ наречений,
А сєгодня звнчаний.
(Wolyn Steckiego, т. I, стр. 80).

873.

За ворітними дверми,
Тамъ тещенька свого зятя

Медомъ-віномъ частувала,
Дочкою дарувала,
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

874.

Ой, помогай-Вігъ, теще!
Не багацько насъ є ще:

Тридцятєро й трєе
На подвір'я твоє.
(Дубище, Старокопстантиновск. у.).

875.

Ой дєсь теща та зятя не любить,
Чому вона зъ кати не виходить, (він)
Чому вона зятя не частує?

(С. Жданова, Полтавск. у.).

876.

1 Іхали ми три милі,
2 Коники попотіли:
3 Ой нашъ милый свату,
4 Пусти-жъ насъ у Хату.

5 Коникамъ супочити,
6 Намъ сувоньки посушити;
7 Коникамъ обрікъ істи,
8 А намъ въ господі сісти.
(Дубище, Старокопстантиновск. у.).

В.

- 1 В=4 А... свату...
2 Ой доки-жъ ми та стоятимемъ,
3 Зелену траву та топтатимемъ
4 Червоними та чобітками,
5 Золотими підковками.
(Ждановка, Полтавск. у.).

В.

- 1 В=1 В,
2 Насъ тутъ не багато:
3 Сваха да світілька,
4 Да вся наша родинка.
(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

Г.

- 1 Первая квітка—тожъ Иванко,
2 Г=1 А... га за три..., 3 Г=2 А,
4 И шубоньку да помочили. 7 Ми шубоньки просушимо,
5 Пустіте да одпочити, 8 И кубочки попорожнимо,
6 Шубоньки обсушити; 9 А Марьечку собі возьемо.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

877.

А.

- 1 Пусти, свату, въ хату,
2 Тутъ насъ не багато,
3 Тутъ намъ не стояти,
4 Травці не топтати
5 Червоними чобітками,
6 Золотими підковками.
(Сбор. ст. св. о Киевск. губ., 1864 г., стр. 81).

В.

- 1 Нашъ милий свату,
2 В=1 А... насъ...
3 А ми тобі не докучимо,
4 Но суконьки пересушимо;
5 У насъ не великі шати,
6 Аби намъ Марисю достати.
(Wolyn Steckiego, стр. 80, т. I).

В.

- 1 В=1 А... свате...
2 Ми тобі не докучимо,
3 Сюю ніченьку заночуемо,
4 И бочечки попорожнимо,
5 И дівочку собі возьемо.
(Нар. вж. рус. пѣс. Мелитинскаго, стр. 185).

Г.

1 Г=1 А... пустці..., 2 Г=2 А,
3 Дай рученьки нагрєді,
4 Дай дзевойку оглядзєді:

5 Ці хороше наражена,
6 Чи гороздъ посажена?
(М. Давыдгородокъ, Мозырск. у.).

Д.

1 Д=1 Г,
2 На пічъ погрїтися,
3 На молоду подивитися.
4 Д=5 Г, 5 Д=6 Г На посадї...

(С. Плотница, Пинск. у.).

878.

Шо ми вамъ провинили,
Шо ви насъ изпенили?

Даємо вамъ горїлки,
Пускайте насъ до дївки.
(С. Колюськи, Ушниц. у.).

879.

Ой у нашего свата
Соломьяна хата;

Боїтца насъ пустити,
Щобъ її не розвалити.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

880.

Либонь ми та не влучили,
До свата не заїхали;

Бо якъ-би вони намъ свати,
То пустили-бъ до хати.
(С. Перейма, Батск. у.).

Встрѣча „молодого“ у невѣсты.

Поѣздъ молодого, подойдя къ двору невѣсты, застаєть ворота запертыми. Съ обохъ концовъ стоитъ обыкновенно множество молодѣжи, исключительно мужскаго пола; всѣ держать поднятыя кверху палки и не позволяютъ поѣзду войти въ дворъ. (Въ сѣверной части Радомысльскаго уѣзда — на воротахъ стоятъ старики). Сначала поѣздъ молодого проситъ, чтобы они отперли ворота и пустили ихъ во дворъ — тѣ остаются неумолимы. Потомъ вступаютъ будто-бы въ драку и берутъ приступомъ ворота. Многочисленная толпа молодежи оказываетъ сильное сопротивление, такъ что поѣздъ молодого, испробовавши свои силы и, видя неудачу, вступаетъ, наконецъ, въ переговоры.

Во время борьбы и переговоровъ двое старостъ изъ поѣзда молодого

перелазятъ черезъ ворота—имъ даютъ свободный проходъ—и подходятъ къ столу, установленному по срединѣ двора. На этомъ столѣ лежитъ хлѣбъ и соль. Увидѣвъ прибывшій поѣздъ, изъ избы невѣсты выходятъ также двое старостъ, выносятъ каждый по хлѣбу и всѣ четверо становятся возлѣ стола накрестъ такимъ образомъ, чтобы каждый изъ старостъ молодой стоялъ противъ старосты молодой. Ставши въ такомъ порядкѣ, старосты мѣняются хлѣбами и при этомъ пьются; староста молодой передаетъ хлѣбъ старостѣ молодой, который, возвращая ему свой хлѣбъ, перегибается черезъ столъ и пьетъ его. Потомъ другіе противоположные старосты, точно также, мѣняются хлѣбами и пьются. Эта церемонія повторяется три раза. Поцѣловавшись послѣдній разъ, старосты кладутъ хлѣбы на столъ по угламъ и начинаютъ угощаться водкой. Сперва подносятъ по рюмкѣ всѣмъ староста молодого, а потомъ потчуетъ староста молодой. Послѣ одинъ изъ старостъ молодого отправляется въ избу и несетъ тещѣ кувшинъ пива или „грушовоі юшки“, что иногда за недостаткомъ того и другаго замѣняется простымъ квасомъ. Кувшинъ этотъ обыкновенно покрываютъ сверху „лишней“. Возвѣдши въ хату, староста говоритъ:

„Здрастуйте! кланялся свать сватові, и сваха—свасі, а молодой—молоді, а бояре — дружкамъ. Принимите насъ у компанію къ собі“. Онъ подноситъ кувшинъ тещѣ.

Теща беретъ кувшинъ, пробуетъ содержащееся въ немъ питье сначала сама, а потомъ передаетъ и другимъ гостямъ, говоря:

„Милости просимъ!“ Въ это время возлѣ воротъ оканчиваются торги: староста предлагаетъ, заранѣе уже приготовленную бутылку водки и „верчь“. Молодежь, взявши этотъ выкупъ за входъ, выпиваетъ водку и подбрасываетъ бутылку вверхъ ¹⁾.

Въ другихъ мѣстностяхъ молодежь, выпивши предложенную ей за входъ водку, наполняютъ бутылку собственной водкой и вмѣстѣ съ шишкой возвращаютъ старостѣ.

Ворота отпираютъ и во дворъ проходитъ молодой, за нимъ бояре, музыка, родня, вся свадебная дружина и, наконецъ, вѣзжаетъ возъ. Въ это время мать невѣсты, выворотивъ кожку наизнанку и взявъ съ собою чашку съ овсомъ, выходитъ изъ избы на встрѣчу молодому и поджидаетъ его на дворѣ возлѣ стола, на которомъ положенъ хлѣбъ и соль. Какъ только „не-

¹⁾ Липецкая слобода, Харьковской губ.

люди" подойдетъ въ столу, она сначала кропитъ его святой водою, затѣмъ подаетъ ему чашку съ водою и овсомъ. Зять подноситъ чашку ко рту, дѣлая видъ будто пьетъ изъ нее, послѣ бросаетъ ее черезъ голову. Стоявшій въ это время свади дружка молодого старается налету разбить чашку палкой.

Если при этомъ ударъ будетъ удаченъ и чашка разлетится въ дребезги сразу—то это хорошее предзнаменованіе; оно по народному вѣрованію предвѣщаетъ хорошую жизнь новобрачнымъ. Послѣ таща беретъ отъ свахи водку, потчуетъ зятя и всю пришедшую съ нимъ свадебную дружину. Угостивши всѣхъ, она приглашаетъ ихъ войти въ избу; тѣ подходятъ къ порогу и молчатъ, пока окончится слѣдующая церемонія:

Двѣ свахи—одна со стороны жениха, а другая со стороны невесты—съ зажженными восковыми свѣчами, хлѣбомъ и солью, подходятъ къ порогу—одна съ одной стороны, а другая съ другой, и ставятъ свои правыя ноги на порогъ. Потомъ обѣ зажженныя свѣчи слѣвливаютъ вибротъ и черезъ порогъ цѣлуются ¹⁾.

При этой встрѣчѣ поютъ:

881.

А.

- 1 Миръ зъ миромъ мировалися,
- 2 Дві сванечки ціловалися
- 3 На першомъ порози,

- 4 Да на лютомъ морози,
- 5 Да злепіі свечки до купки,
- 6 Да зведемо дітки до хатки.

(М. Лугини, Овручск. у.)

Б.

- 1 У тебе свеча, и въ мене свеча,
- 2 Да чья свеча више,
- 3 Того дитятко краше.

4 B=5 A, 5 B=6 A... до парки.

(Михалково, Мозырск. у.)

В.

1 Да до мене, сванечки, до мене,

2 B=1 B... и въ мене, 3 B=5 A Злінемо свічечки..., 4 B=6 A... дітей...

(Михалково, Мозырск. у.)

Въ Ушицкомъ уѣздѣ, Подол. губ., въ то время, когда женихъ войдетъ въ сѣни, ему на встрѣчу выходитъ тѣща и обмѣнивается съ нимъ хлѣбомъ.

¹⁾ Лугини, Овручскаго уѣзда.

Потомъ старшій дружба береть „серпанокъ“, въ который кладеть три калача и съ двумя старостами вноситъ въ нѣбу и кладеть ихъ на столъ. Теща вынимаетъ принесенные калачи и кладеть туда свои, которые дружка и старосты забирають вмѣстѣ съ „серпанкомъ“ и возвращаются въ сѣни. Все это они дѣлають модья, ночему имъ дружки и поють:

882.

Перші послы пришли, Щобъ вмѣли говорити;
Не вмѣли говорити; Дайте імъ хлѣба їсти,
Дайте імъ води пити, Щобъ вмѣли видповісти.

(С. Колюска, Ушицк. у.).

А на дворѣ, независимо отъ этого, свадебная дружина молодого поеть:

883.

А.

1 А въ городі гілля, 4 Якъ маць процвітає,
2 А въ хаті весілля; 5 И хороші й молоденьки
3 А на дворі бояре, 6 Коло хати близенько.

(С. Черныш, Каневск. у.).

В.

1 В=1 А Ой на хаті..., 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А.

(Нар. вж. рус. пѣс. Мѣглинскаго, стр. 187).

884.

Вилетайте, сороки, Зъ белими лебѣдками,
Налецели лебеді Зъ молодими молодцями.

(Михалюво, Мозирск. у.).

885.

А.

1 Впустіть насъ, впустіть, 4 Жовтими чоботцями,
2 Або намъ отворіть; 5 Злодістими підковцями.

3 Ний ми не допчемо

(Lozinski, стр. 91).

В.

1 В=1 А А бо насъ..., 2 В=2 А,

3 Ми тутъ не бивали,

4 Жеби насъ не задали;

5 Насъ ходили просити,

6 Жеби імъ послужити.

(Lozinski, стр. 91).

886.

А.

- 1 Пусти, свате, въ хату,
- 2 Тутъ намъ не стояти,
- 3 Травиці не топтати

- 4 Червоними чоботками,
- 5 Золотими підківками.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 187).

В.

- 1 Просимо, боаре, до хати
- 2 В=3 А Годі травницю..., 3 В=4 А, 4 В=5 А.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 187).

887.

Впустіть насъ, впустіть,
Або намъ отворіть;
На насъ слотонька б'є,
Сукмана на насъ гнє;

Ми люде зъ дороженькі,
Болять насъ ноженькі;
Ми люде дорожні,
Намъ животи порожні.

(Loziński, стр. 91).

888.

Відсуньте вікенечко,
Нехай вуйде сонечко,

Щоби ми побачили,
Що що приїхали.

(Loziński, стр. 89).

889.

Ой, задудніли кованні вози на дворі,
Ой, заплакала молода Марися въ коморі.
Ой, не дудніте же, кованні вози, на дворі,
Ний не плаче молода Марися въ коморі:
— Не дай-же мя, мій батейку, відъ себе,
Ний а сходжу зъ єдну сукману въ тебе.
„Ой кжъ ти не єдну въ мене сходила,
Давно ти ся добримъ людамъ судила“.

(Loziński, стр. 88).

890.

Не вступайте, слякні боаре,
Не талабайте, золотої цішейкі;

Во золота цішейка; —
Марисейка зъ батейка.

(Loziński, стр. 89).

891.

Пріхали боярове зъ далека,
Розвигнули хороговку зъ золота;
Ой щожь мені на тої хороговці за писанне?
— Молода Марися відъ батейка відстає.

(Lozinski, стр. 89).

892.

Ой, гребля, гребля велика,
Ой туча, туча глибока!
Ой пускай, пускай до хати,

Не дай намъ стояти;
Бо нащъ короваєць великий,
Не може дружба втримати.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 81).

893.

Наіхали свати,
А всі бородати;
Гонтами голова бита,

Сніпками борода шита;
А всі того, а всі того
Ився молодого.

(Lozinski, стр. 94).

894.

Пріхали заручнички,
Привезли черевнички;
Черевнички шамшовні,
Панчпшкі крамовні,
Підвязки едвобні.

Ліпша наша Марися,
Ніжъ ваши черевнички
Зъ буракової гички,
Паперомъ подбити,
По солому ходити.

(Полоски, Вільск. у.).

895.

Не гнівайся, тестю,
Не у мнозі зять иде,
Не багато бояръ везе:
Да сто коней верховихъ
Да сімдесятъ возовихъ
И чотири сванечки,

Ридні сестрички.
— Сестриці ви порадиці,
Порадьте-жъ ви мене:
Чимъ теста да даровати?
„Да даруй, братко, дар,
Собі дівочку бери“.

(Нар. вж. рус. пѣс. Мелнянскаго, стр. 185—186).

896.

У нашого свата
Підъ василякомъ хата,
Горіхъ підъ стіною
На вікно сі похляє,

По слову промовляє:
„Гдавъ е ту наша мила,
Що зъ вами говорила“.

(Zagota Pauti, стр. 116).

897.

Ой, зять намъ ся стелить
По подвірью хмелемъ,
По сіпяхъ василькомъ,

До хаті барвінкомъ,
А за стомъ столемъ,
Сивенькимъ соколомъ.

(Осава, Апрѣль, 1862 г., стр. 27).

898.

Чи чуєшь, Марисю,
Що на синее море туча бѣе
Підъ синіми, підъ зеленими зілми,
Де калина процвітає?
Тебе баченько продає,

За тебе грошей не бере.
Тебе бояре торгують,
За тебе грошей не дають.
Всімъ боярамъ — на руки,
А молодому — на віки.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

899.

Вийди, Марисю, до насъ,
Во въ ясь всѣго гораздъ;
Віночокъ зелененькій,

Куснячокъ червоненькій,
Ивасѣ молоденькій.

(Lozinski, стр. 92).

900.

Приїхали гості
До Марисенькі въ прости,
На підсінейку стали,
Золотомъ заблескали:

— Вийди, Марисю, вийди,
Гостейки привитати,
Золото відобрати.

(Lozinski, стр. 90).

901.

Що то за гості наїхали?
Ставляли коні по дорогахъ, —
А сами піішли по господахъ.
Ой виїшла до нихъ Марисю,
Знизевъба ся вклонила,
Зтикнуъба промовила:

— Ой, мої милі бояронькі!
Не дайте мені доганонькі,
Моему баченькові неславонькі:
У моего баченька стаєнь много,
Стаєнь новосельськихъ,
А світлиць білесенькихъ.

(Lozinski, стр. 90).

902.

Ой на вятя та метіль мете,
На сванечодъ дрібенъ дощъ иде.
Крийся, зятю, та кунцями,

Кунцями та лисцями,
Братцями та сестрицями.

(Нар. вж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 185).

903.

Літала зозуленька (bis)
Цілий день веселенька;

Якъ стало вечеріти,
Стала вона смутіти.

(С. Колюска, Ушце. у.).

904.

Въ тузі, місячейко, въ тузі;
Станьте, бояре, въ крузі;

Станьте си на риночку,
На зеленомъ барвіночку.

(Lozinski, стр. 93).

905.

Ой хмарно-жъ намъ, хмарно,
Коло порога гарно,
А въ сіняхъ болото,

А въ хаті золото.
Кобъ намъ доступити,
Золото издіймити.

(С. Колюска, Ушце. у.).

906.

Що у гордого тестя:
Стій, зятю, за воротами!
Що на зятя та метіль мете,
Дрібенъ дощікъ иде.
„Крийся, зятеньку, крийся,

Да кунами, да бобрами,
Чорненькими та соболями“.
— Ой, де-жъ мені соболівъ набрати,
Свое війско та покривати?
Та пустять насъ до хати!

(Нар. кж. рус. пѣс. Метлицкаго, стр. 185).

907.

А въ гордого тестенька
Стоить зять неділюе,
А о нмъ никто не відае;
Єдна Марія відала,
Зъ-за стола вискочила,

Батеньку до нігъ внала:
— А, мій батеньку, рідний,
Пускай бояренські въ двірѣ,
Мого Ивася за тасови стляѣ.

(Lozinski, стр. 90—91).

908.

Ой, летівъ соколенько черезъ три ліса,
А на четвертимъ ставъ на попасі,
Ставъ на попасі въ галонькі на гнізді;
А ёму галонька дуже раденька,
Ягодонькі збірає, соколонька приймає.
Ой, іхавъ Ивасенько черезъ три селі,
А на четвертімъ ставъ на попасі;

Ставь на попасі въ тещенькі на дворі,
А ёму Марусенька дуже раденька,
Дала конёві зеленого сіна,
А ёму, молодому, меду й вина.

(Lozinski, стр. 89).

909.

Не стріляйте зъ востри, Гостейка любого,
Не розганяйте гостей, Ився молодого.

(Lozinski, стр. 92).

910.

Ой, где-жъ ви тамъ два післаюшки бивали?
Ой, що-жъ ви тамъ два післаюшки видали?
— Ой, бивали сьмо въ тимъ дому,
Ой, видали сьмо молоду Марисю за столомъ,
Ой, сидить собі въ свого батейка зъ соколомъ.

(Lozinski, стр. 98).

911.

Чиі ту ми бояри Старостови бояри
На полі шоломъ стояли? На полі шоломъ стояли.

(Lozinski, стр. 88).

912.

Марисю паненкойо! Дай конёмъ вивсяни снитъ,
Дай конёмъ стайнойку, Боярамъ пшевичний хлібъ;
А боярамъ світлойку; Дай кониченькамъ сіна,
Най ся вони поставъть, А боярамъ—вина, пива.
Бояри посідають;

(Lozinski, стр. 89—90).

913.

Вийди, теще, на двіръ, Видно теща злякалася,
Не лякайся, ягъ звіръ! И на піть сковалася.

(С. Колоськи, Улиць у.).

914.

Ой, то-жъ тобі, молодий Ивасю, пихота,
Зачиняє твій тещенько ворота;

Позачинявъ, позамикавъ замками:
Постуй си, Ивасю, за воротами.

(Lozinski, стр. 88).

915.

Щось те намъ за даръ дали?
Єно пултора гуски,
И то зъ гречаної луски,

И то ісьте не мали,
По частинці позмітали.

(Lozinski, стр. 92).

916.

Не лякайся, теще,
Не багато насъ плеще:

Двадцати ро й троє
На подвір'ячку твоїмъ.

(С. Колодишки, Ужниц. у.).

917.

Где-сь те ся свати забавляли,
Чи съ те кониківъ доставали?

— Хоть доставали, не доставали,
Коцюбиськами поганяли.

(Lozinski, стр. 98—94).

Когда мать невѣсты встрѣчаетъ жениха и поддуетъ его водой, поютъ:

918.

А.

- 1 Не пий, Ивасю, первого привіту,
- 2 Бо перший привітъ лихий.
- 3 Дай старшему свату, родному брату,
- 4 Ой нехай вилле конику на гриву,
- 5 Ой ить гривоньки на копитечки,
- 6 А зъ копитечка на сиру землю.

(С. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

В.

- 1 В=1 А... затю теї честі одъ тещі, 2 В=4 А Вилий, затю...
- 3 Шобъ у коня грива кудрава була,
- 4 Шобъ на тебе теща ласкова була.

(Заславск. у.).

919.

Вубралась теща у вовчинки,
Для зятнїї причинки,

Да хотіла зятя злякати,
Не хотіла дочки оддати.
Да зять того не боїться,
Близько віля дочки садовиться.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 191—192).

920.

Изъ якої причини
Теща вбралася въ овчини?
Хоче зятя злякати,

Щобъ дочкі не дати;
А зять не боїться,
Проти теці становиться.
(Лущы, Овручск. у.).

921 *).

Тещенька зятя питає,
А зять тещу питає:
„Тещенько, сива голубонько,
Що-жъ ти мені даруєшь?“

— Дарую, зятю, дарую,
Пару кониківъ гошую.
„Моя тещенько, моя голубонько,
Я-жъ тобі не зять буду“.

Входя въ избу:

922.

Добрий вечіръ тому,
Хто въ цѣму дому:

И старому, й малому,
И Богові святому.
(М. Половное, Новоградволинск. у.).

Въ избѣ отвѣчаютъ:

923.

Бодай, здорові були,
Що насъ не забули;

За старого й малого,
И за Бога святого.
(С. Кольосики, Ушица. у.).

924.

Посуньтеса, та дівчаточка,
А відъ стола да до запічка;

Нехай саде чужина,
Вся Иванкова дружина.
(М. Тывровъ, Винницк. у.).

*) Тоже повторяется еще четыре раза, только вместо „пару кониківъ“ теща дарить зятю: 1-й разъ—„пару волківъ“, во 2-й—„стадо овецъ“, въ 3-й „скриню й перину“, въ 4-й—„дочку“. Только въ 4-й разъ послѣдніе два стиха—отвѣтъ зятя—мѣняются:

„Тещенько, рідна матінко,
Я-жъ тепера тобі синь буду“.

925.

Росточи, свату, хату
И новенькі сіни,
Жебъ перезвіни сіли.

(Цолоски, Б'яльск. у.).

926.

Будь, шурину, ласкавъ
Та даемъ тобі заставъ:

Одъ пана молодого
Коника вороного,

(Дубище, Староконстант. у.).

927.

Ми застави не беремо
И Марисю не даємо;

Якъ буде ласка наша,
То буде Марися ваша.

(Дубище, Староконстант. у.).

928.

Ой ти, душенько наша, Марійко!
Зъ підъ похилої вишні
Два друженьки вийшли,
Не вміли говорити,
Ні шапочки знати,
Ні рученьки дати.

Шапочки припяти,
Рученьки прибиті!
Дай-же імъ сиру їсти,
Щобъ уміли у насъ сісти;
Дай же імъ пива пити,
Щобъ уміли говорити.

(Нар. вж. рус. п'єсни Метлинскаго, стр. 188—189).

929.

А.

- 1 — Ой ви, сватове, білі лебедове,
- 2 Чого-жъ ви такъ зізналися,
- 3 Що такъ довго забаралися?
- 4 Десь кониківъ доставали,
- 5 Десь суконь позичали?
- 6 „У насъ коні по стаяхъ стояли,
- 7 У насъ суні по скриняхъ лежали;
- 8 Забаривъ же насъ Івасівъ батенько
- 9 У сінечкахъ низькими увланами,
- 10 У світлоньці білими калачами,
- 11 На подвір'ячку скричками, цимбалами,
- 12 За ворітьми приязними словами“.

(Кривинъ, Острожск. у.).

В.

- 1 Чи ви, бояре, коней позичали,
- 2 Б=1 Б, жупанівъ добували...,
- 3 Що нерано до насъ наїхали?
- 4 Б=6 А Наші коники..., 5 Б=7 А Наші жупани у...,
- 6 А въ нашего Ивана да ласкавая неньба,
- 7 Наповала насъ солодкими медами,
- 8 Годувала пшенишними пирогами,
- 9 Да просила прозьбою и грозьбою,
- 10 Щобъ ми не довго гостили,
- 11 Не впорожні попрїздили,
- 12 Щобъ ми привезли скриню й перину
- 13 И Марьечку книгиню.

(Нар. южн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 188).

Выкупъ невѣсты.

Когда приходятъ въ избу такъ называемые первые послы, то невѣста уже сидитъ „на покуті“, приклонивъ голову къ столу. Ее прикрываютъ платкомъ или „наміткою“ („серпанкомъ“) и на голову кладутъ хлѣбъ и кусочекъ соли. Старшій братъ ея сидитъ съ правой стороны, а младшіе—немного поодаль: каждый изъ нихъ держитъ въ рукахъ палку.

Когда третій разъ дружба и старосты приносятъ въ избу калачи, имъ говорятъ:

„Отъ ми й не знаємъ, що ви за люди?“

— Ми, отвѣчаетъ дружба: идемъ зъ турецчини руському царю служити,— а соцкий квартиру намъ тутъ показавъ.

„Е! бачили ми такихъ людей!.., а покажіть намъ свій прашпортъ!“

Относительно „прашпорта“ пришедшіе умалчиваютъ, и старшій дружба старается завести другой разговоръ.

„А то що таке за козаки у васъ?“ спрашиваетъ онъ, указывая на тѣхъ братьевъ невѣсты, которые стоятъ за столомъ съ палками, поднятыми вверхъ.

— Це наши воїни“, отвѣчаютъ ему.

„А ну, нехай покажуть свою храбрость!“ говорятъ всѣ разомъ—дружба и старосты, поднимая свои палки вверхъ и храбро приступая къ столу.

Братья невѣсты вступаютъ съ ними въ драку.

Домашніе опять подходятъ къ нимъ и настаиваютъ, чтобы тѣ показали пашпортъ.

„Та покажіть но намъ перше прашпортъ—не бійтеся!“

— Заразъ, говорить дружба и при этомъ вынимаетъ изъ кармана клочекъ испещренной бумаги и, смотря въ бумагу начинаетъ говорить, что только придумасть смѣшнаго. Вотъ одинъ изъ такихъ „прашпортовъ“.

930.

Іхала Хима
Зъ Русалима
Сивою вобилою,
Тарадайвою драгтивою.
Тарадайва тарахкоче,
Кобила тягнути не хоче.
Пішла Хима до хати
Бля шукати;

Вовки засіли,
Кобилу иззіли;
Вийшла Хима та й плаче.
„Діть, Химо, не плачь,—
Дастъ тобі Богъ таланъ:
Съ хвоста гарапнигъ,
Съ шкури жупанъ,
Та й пойдешъ собі, язъ пань...“

Когда дружба кончить чтеніе, домашніе берутъ тѣ „рушники“, въ которыхъ въ пятницу дружки пришивали тороки, подходятъ сзади, вьжутъ ихъ и кричатъ:

„Ви розбіяки! Ви читаете якесь баламутство, а не прашпортъ!“

Перевязавъ ихъ рушниками, цѣлуются и пьютъ могорничъ. Дружба и старости предлагаютъ по калачу въ видѣ выкупа за невѣсту, а если есть родные братья невѣсты, то имъ даютъ складные ножи ¹⁾).

Въ другихъ мѣстностяхъ при выкупѣ невѣсты братьямъ ея предлагаютъ за нее деньги. Братья условливаются сколько имъ должны заплатить денегъ и до тѣхъ поръ не уступаютъ своего мѣста возлѣ сестры, пока имъ не выдаютъ извѣстной суммы.

„А хто це наше місце занявъ?“ говорить дружокъ, подходя съ палкою въ столу.

— А що ви таке за люде, що ще ви насъ и питаєте?—отвѣчаютъ братья невѣсты—ми заробили, що тутъ сіли.

„А ну, поважіть, де ви заслужили; бо у насъ есть чимъ васъ прогнать“. При этомъ они грозно поднимаютъ палки вверхъ.

— И въ насъ же есть. А ви думаете, що тільки у васъ... и ми еще зъ вами здоляемъ.

Говоря это, и они поднимаютъ свои палки вверхъ.

„А знаете, братця, що? чи не лучше-бъ намъ помириться?“

¹⁾ С. Колюсники, Ушицкаго уѣзда.

— Такъ би ви давно зробили, а то ні, оттакі бродяги пов'язані, да ще хотіли зъ нами битися!

„А ну-те бо вже, не споминайте, бо ажъ стыдно слухать“.

— А ну вип'ємъ по чарці могорича — продовжаєть дружокъ — да уступіть намъ оце місце.

„Ми могорича и такъ нап'ємося, а за місце гроші вуїзьмемъ!“

— Нехай вамъ місце; дайте намъ оте, що накрите.

„Е... голуб'ята! у насъ те, що накрите дорого стоїть: воно у насъ поіло полову, солону, капусту; кочани варили да годовали!“

— Да хочъ-би подивиться, що воно такеє?

Приємомъ дружка подымаєть платокъ, которимъ покврита нев'єста, и смотрить.

„А скуїльки-жъ вамъ грошей за зго?“

— Дайте сто червунцівъ?

„Охъ лихо, якъ дорого! За сто червунцівъ сто и купить можна. Ну, нате-жъ вамъ (бросаєть на тарелку н'єсколько монетъ)... чи всі?“

— Ні, ще не всі, ще стунльки положіте.

Дружокъ опять бросаєть на тарелку деньги и спрашиваєть:

„А теперъ усі?“

— Усі уже.

П'ють могоричъ. Дружокъ продовжаєть:

„Дай-же, Боже, на пожитокъ, щобъ ви въ добрімъ здоров'ї гроші пропчили, а ми на вуїзъ положили да повезли. А теперъ купи да й лупи. Дручками їхъ!“

Въ это время братья оставляютъ свою сестру за столомъ, а сами подъ столомъ уходятъ изъ изби. Женихъ подходитъ къ нев'єстѣ, подымаєть платокъ, которимъ она была накрита, и цѣлуєть ее.

Дружба — братъ обыкновенно имѣєть съ собою „пляшку съ червонымъ буряковимъ борщемъ“ (квасомъ) и увѣряєть, что ему „не треба горілки молодого, бо самъ вінъ має вино“, что онъ „обійдеться и безъ бесіди съ старостомъ“, потому что на то у него есть „письмо й книги“, и продовжаєть споръ въ этомъ родѣ, если парень расторопный. Женихъ, желая отдѣлаться отъ него, ставить на тарелку „дві гусочки“ и каждый разъ все больше и больше денегъ, „встромляє рядомъ въ ті гусочки...“ Дѣвушки, вида, что надежда на защиту подружки плоха, уходятъ изъ-за стола, оставляя тамъ нев'єсту одну съ дружками. Тогда дружки берутъ молодого и три раза обводять его „по лавахъ“ вокругъ стола. За третьимъ разомъ молодой останав-

ливається около своєї невѣсты, а она „чей-би (ніби) одъ великаго страху“ держиться за столь; молодой отриваєть се отъ стола, цѣлуєть и садится самъ около нея.

Если же женихъ, по застѣнчивости, не захочетъ поцѣловать невѣсты при стеченіи многочисленной публики, то дружки насмѣхаются надъ нимъ и его товарищами-боирами.

Въ Харьковской губерніи братъ молодой, продавши сестру и выбѣжавши изъ избы, садится на лошадей и уѣзжаетъ. Дружко долженъ выкупать. Въ это время хоръ дружекъ и свахъ поєть.

931.

А.

- 1 Сванечки, наші голубочки!
- 2 Заспівайте намъ пісеньки

- 3 Весильної, приїзжої.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А прежнюю хорошую пісеньку...

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

932.

Дружечки, наші голубочки!
Не вміємо, не сміємо...
Се чужа сторона,
Доведе сорома.
Пішки ишли,

Пішки несли;
Підбилися, потомилися;
Улиці тісні—погубили пісні,—
Просимо васъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

933.

А.

- 1 Ой ишла, ишла
- 2 Да на полю лягла,
- 3 А наша молодая
- 4 Къ скамьі прилягла.
- 5 — Ой устань, Марусю, не лежи,
- 6 Онъ батько йде, гостинці несе.

- 7 „Я не встану, не привітаю,
- 8 Гостинці не принімаю“.
- 9 — Ой устань, Марусю, не лежи,
- 10 Ой Иванько йде гостинці несе.
- 11 „Ой я встану и привітаю,
- 12 И гостинці принімаю“.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 198).

В.

1 Б=2 А Шовкова трава..., 2 Б=3+4 А... до стола 3 Б=5 А кличе тебе батенько, 4 Б=7 А... не гляну...

- 5 Есть у мене служечка—
6 Старшая дружечка,
7 Вона встане, гляне и привітае
8 В=3 Б... матінка..., 9 В=4 Б, 10 В=5 Б, 11 В=6 Б, 12 В=7 Б,
13 В=3 Б... Иванко.

- 14 — Ой устану, й гляну, й привітаю,
15 И Иванка на здоров'я спитаю.

(Нар. нж. рус. нбс. Метлинського, стр. 192—193).

934.

А въ садочку дві квіточкі...
Не наступай, литва, (bis)
Буде міжъ нами битва;

Будемъ бити да воевати,
Титянки не давати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

935.

А.

- 1 Шурину, не лякайся,
2 Ще лучше постарайся:
3 Не продавай сестри
4 За гришъ за чотири:

- 5 Бо гриши бра —
6 Сестриця родима,
7 За столомъ яєъ калнна,
8 Весь родъ звеселила.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

- 1 В=1 А,
2 Съ сестрою поставляйся
3 В=3 А, 4 В=4 А,
5 За штири золоті
6 В=5 А Зятєви гроши...
7 Брату сестра мила,
8 В=7 А,
9 Кісоньку роспустила.

(Кривинь, Острожск. у.).

В.

- 1 Сядь, шурину, да намісничку *),
2 Сядь собі да на кріслечку **),

Далѣе отъ 3 до 7 стиха вар. А.

(Дубище, Старокиевск. у.).

*) Въ другихъ мѣстностяхъ, им. „намісничку“, поють: „ремесничку“ (С. Жаботинь, Чигирин. уѣз.), „невисличку“ (Рус. сб. Кулиша), „невиснику“ (М. Борисполь, Переяславск. уѣз.).

**) Им.: „кріслечку“ поють: „гесличку“ (С. Жаботинь, Чигиринскаго уѣзда), „крісличку“, „кріслику“.

Г.

- 1 Братъ... сестриці сидить, 4 Чужой чужинойці
2 Да за рученьку держить, 5 Своєі родної сестриці.
3 Да не хоче да понустити 6 — Ой, братіку, да намісничку!
7 Г=2 А, 8 Г=3 А, 9 Г=4 А За рубль...
10 Гроши, якъ полова,
11 Сестра чорноброва.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

936.

А.

- 1 Братчику та голубчику! 4 Не дай за грішъ, не дай за два,
2 Возьми собі сокирочку, 5 Не дай за чотири,
3 Січи, рубай — сестри не дай, 6 Щобъ ся въ тебе не впили.

(С. Колоски, Ушиц. у.).

В.

- 1 Сікай, братейку, сікай
2 В=3 А Своєі сестрейві...
3 Не радуйся кленачові,
4 Не дай сестри смаркачові.

(Lozinski, стр. 98).

937.

Не дайся, брате, звести,
Не дай си взяти сестри!

Въ тебе сестра дорогая,
Ся коса жовтеньяя *).

(Lozinski, стр. 98).

938.

Ой, братіку, ти зрадниченъку,
Сивъ же ти коло мене;
Та либонь, братіку,
Та либонь, рідненькій,
Чи не зрадишь ти мене?

— Сестрице моя, не зражу я тебе,
Запродамъ же я тебе,
Запродамъ тебе, сестрице моя,
За сто золотихъ червонихъ.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

939.

Батькова хата,
Батькова лава,

И ми батькові діти,
Можна намъ посидіти.

(С. Колоски, Ушиц. у.).

*) Золотая.

940.

А.

- 1 Не стій, зятю, да за плечима, (bis) 4 Да виймай грошей зменю;
2 Да не муляй очима. 5 Клади на тарілку
3 Клади руку у кишеньку, 6 За Марьечку дівку.
(Щасновка, Козелець. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Не свети..., 5 Щобь шурина, щобь шурина,
3 Треба, зятю, треба, зятю, 6 Зь покута зкупити.
4 Сімь день молотити, (Нар. южн. рус. пісні Меланьського, стр. 194).

В.

- 1 В=1 А... дружба..., 2 В=2 Б, 5 Треба дружбі копу бити,
3 Не жалуй червоного, 6 Жьби червоного заробити.
4 Заведи молодого. (Loziński, стр. 98).

941.

А.

- 1 Стенулися сини, 3 Ще й не такь стеньуться,
2 Якь бояре сіди, 4 Якь пива напьються.
5 А=1 А... лавочки, 6 Якь сіли сванечки,
7 А=3 А, 8 В=4 А... меду..., 9 А=1 А... причілки, 10 А=6 А...
11 А=3 А, 12 А=4 А.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

942.

Да на жаль же мені ни на кого,
Якь на свій рідь,
Да не давь мені погуляти
Хочь цей рікь.
Да не давь мені вечерничокь доходити,
Рутяного віночка доносити,
Да батеньбового подвір'ячка докрасити.
— Ой є вь тебе, да Марьечко, меньшая сестра,
Вона твоіхь вечеринокь доходить,

Рутяного віночка да донесить,
А батькового подвір'ячка да докрасить.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

943.

Пливе утонька безъ утиняти
На море почивати,
А проти єї сизий селезень
Съ чорними косицями.
— Ой постій, утго, да не пливи хутко,
Щось тобі за вість скажу:
Бувъ я въ станоньку, чувъ я славоньку
И про тебе, сіра утго;
Да плетуть сітки да на твої дітки
И на тебе, сіра утонько.
„Да нехай же плетуть и приплітують,
Я жъ того не боюся,
Я на дно пурну и сіті порву,
И діточокъ повицускаю“.

Идуть дружечки у два рядочки,
А Марусечка попереду;
Пусти єї, молодий Ивасечко, съ своїми
боярами,
— Ой постій, постій, молода Марусечка,
Щось тобі за вість скажу:
Бувъ я на місті, чувъ же я вісті
И про тебе, молода Марусечко,
Да купують чепці и кибалочки
Да на твою головочку.
„Да нехай купують, да не хай торгують,
Яжъ того не боюся;
Я у неділоньку да у вечері
Й а у тее приберуса“.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

944.

Чого жъ, світлонька, та новесенька,
Чого жъ стоїшь темнесенька?
— Ой якъ мені, новесенькій,
Не бути темнесенькій:
Стріха низенька,
Вікна маленькі,
Сонечко не всакує.
Чого, Марусю, молоденька,
Чого жъ сидишь смутненька?

— Ой якъ же мені, молоденькій,
Не бути смутненькій?
Що обсіла мене Иванкова рідня,
Зъ правого и зъ лівого боку:
Зъ правого боку—усе діверки,
Иванкови братіки;
Зъ лівого боку—усе зовиці,
Иванкови сестриці.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

945.

Чи не жаль тобі, ньько, мене буде,
Ой якъ возьмуть та відъ тебе мене люде,
Та якъ будуть подружечки поузь двірє ити,
Та не будуть єъ твоїй хати привертати,
Та не будуть кватирочки одсுவати,
Та не будуть на вулицю виклякати.
Та не разъ, не два, ньько моя, та й заплачешъ,

Поки мене въ своїй хаті ти побачишъ;
Та не разъ, не два, ненько моя, ти затужишъ,
Поки мене черезъ люде перечуешъ.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

946.

Не жалуй мене, мій батеньку,
У суботу въ вечері,
Пожалуй мене, та мій рідненькій,
У неділеньку, по обіденьку,
Якъ сяду я за кубочками,

Зъ молоденькими дружечками.
Дружечки будуть медь-вино пати,
А я буду слівоньки лити;
Дружечки будуть пісні співати,
А я, молодая, плакать-ридати.

(Щаснова, Козелец. у.).

947.

Ой хвалилася, вихвалилася
Білая березонька,
Що у мене кора, якъ біль біла,
Листоньки—якъ калина.
Якъ обізвався зелений явірокъ:
— Не хвалися, березонька,
Та вітеръ повіе,
Листячко звіе,
А кора измарніе.

Ой хвалилася, вихвалилася
Молодая Марусенька,
Що у мене коса ажъ до пояса,
Личенько—якъ калина.
Якъ обізвався молодий Івашко:
— Не хвались, Марусенько,
Та я жъ тебе візьму,
Кісоньку зомну,
Личенько змарніе.

(С. Жданонка, Полтавск. у.).

948.

Іздивъ Іванко та на вловоньки
У зелені дібровоньки;
Піймавъ собі перепеличку,
Привівъ еї та до домочку, (bis)
Пустивъ еї по застолячву,
Та ч питає свого батенька:

— Чи мила, тату, перепеличка?
„Нехай тобі, мій синочку, мила,
Аби мені ділечко робила,
Аби мені білу постіль слала,
Аби мене батенькомъ узвала *).

(Щаснова, Козелец. у.).

949.

Ой хміль по дереві вѣтєся,
Жовте стебелечко...

Що мовить Іванъ:
— Марусю, мое сердечко!

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

*) Затѣмъ повторяются всѣ стихи съ перваго, только слово „батеку“ замѣщается словомъ „магусі“.

950.

Ой чого, чого въ цімъ новімъ домі
Такъ рано засвічино?
Та засвітили, та засвітили
Марусини два братіки,
Стали думати, стали гадати,
Чимъ зятя дарувати:
— Подаруймо ёго, зятенька свого,
Кониномъ вороженькимъ.
Коница взявъ, шапочки не знявъ,
Якъ іхавъ—не уклонився.

Ой чого жъ, чого въ цімъ новімъ домі
Такъ рано засвічено?
Та засвітили, та засвітили
Марусини два братіки,
Стали думати, стали гадати,
Чимъ зятя дарувати:
— Подаруймо ёго, зятенька свого,
Сестрою молодю.
Сестрицю взявъ, шапочку знявъ,
Якъ іхавъ—подякувавъ.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

951.

Гнися, калино, гнися,
Ти, Івасю, не журися:

Ми калину обломимо,
Зъ собою Марусю намовимо.
(С. Дубище, Староконстантиновск. у.).

952.

Ой гомінъ, гомінъ, дівко Марушко,
Въ тебе підъ віконечкомъ,
Поприходили твої подружки,
Кличуть тебе та на уличку.
— Ой идіть собі, мої подруженьки,
Та гуляйте безъ мене,
Во візьмуть мене добрі люде,
Тамъ мені добре буде.

Якъ обізвався молодий Іванко:
— Не журися, Марусю,
Ой є у мене дві нагайки,
Нагайки дротянки:
Що одна навчить, якъ у світі житъ,
А друга—свекрусі годить,
А третя навчить, якъ діло робить.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

953.

Охоча була молода Маруся
На тні вечорниці,
На вечерниці піде, не вечеряє,
А на вечерниці йде.
Єі батенько та ріденький
Просьть єі, зупиняє:
— Не йди, донечко, не йди, Маруся,
Повечерявши, пійдешъ.
— Ой гірки жъ мені тні вечорниці,
Повечерявши йдучи;

На вечорницяхъ скрипочки грають,
Мое серденько крають.
Я въ ворітечка, а батько въ віко-
нечко:
— Иде въ гульні, моя донечка.
Я жъ бо ёму ні словечка.
— Десь тобі, донечку, музики не грали,
Й танцювати не брали?
— Музики грали й танцювати брали,
А я гулять не схотіла.
(Щасновка, Ковелецк. у.).

954.

О де ви бували, де ранкували,
Молоді бояре?

— Ой бували ми, ранкували ми
У святої Покрови.

(С. Щасювка, Ковалецьк. у.).

955.

Да летять галочки
Да й у три рядочки—
Зозуленька да попереду.
Що й усі галочки
По вишенькахъ сіли—
Зозуленька на камні;
Що усі галочки да защебетали—
Зозуленька да закувала.
— Ой чого куешъ, чого жалуешъ,
Ти сивая да зозуленька?
Ой чи жалко тобі зеленого луку,
Чи вишнёвого саду?
Ой йшли дружечки
Да й у три рядочки—
А Марьечка да попереду;

Що усі дружечки по лавочкамъ сіли—
А Марьечка да на покуті;
Що усі дружечки заспівали—
А Марьечка да й заплакала.
— Ой чого жъ ти плачешъ, на кого жа-
луешъ,

Молодая дівко, Марьечко?
Чи жалъ тобі, вишнёвого саду,
Чи батькового подвір'ячка?
„Ой не жалко мені ни вишнёвого
саду,
Ні батькового подвір'ячка;
Ой жалко мені русої коси,
Да дивоцької краси“.

(М. Борнєполь, Переяславск. у.).

956.

Хоць гнися, калино, не гнися,
Ти, Марусю, не журися.
Ми калини не дамо ламати,

Ми Марусі не пустимъ намовляти.
Якъ буде ласка наша,
То буде Маруся ванга.

(С. Дубище, Староконстантиновск. у.).

957.

Засвіти, дружбо, свічку
Та кинься по запічку;

Треба всей рідъ обділити,
Щобъ ёго не розгнівити.

(С. Коломєйки, Ушицьк. у.).

958.

Бережисе, молодая, бережисе,
Вже-жъ твоя матюнка зъ війскомъ иде,
Да білес завивайло на війску несе;
Да білес, біленькес,
Да вічнес, вічененькес.

(Колошовка, Черниговск. у.).

959.

Идете, друзи, идете,
Да молодого князя ведете;

А же ми пуйдемъ уведемъ,
Ми-жъ васъ сорома доведемъ.
(Колошовка, Черниговск. у.).

960.

Ой дайте намъ віри,
Шайгородскої міри;

Ми будемо мірати,
Ви будете вірити.
(С. Колосики, Ушиця. у.).

961.

Догадайсе, догадайсе, Марьечко,
Чого мати въ клетъ пошла:
Чи по руманий венець,

Чи по шовковий чепецъ?
— Не по руманий венець,
А по шовковий чепецъ.
(Изъ рук. сб. Булиши).

962.

Ой чи будешъ, Марусенько, жалкувати,
Якъ итимуть подружечки та гуляти,
Будуть тебе, молодую, викляпати:
— А чи дома, Марусенька, чи немає?
Нехай иде на й улоньку, погуляе!
Обіветься отецъ, мати, сидя въ хаті:
„Ой немає Марусеньки та дитяти,
Нехай єї посилає чужа мати“.
— Иди, иди, чуже дитя, не барися —
У сінечкахъ на дверечкахъ завернися.
„Ой спасибі, чужа матюнка, погуляла,
Ні скрипочокъ, ні дудочокъ не чувала,
Ні одніє челядини не видала“.

(Щасновка, Коселецк. у.).

963.

Да не куй, старосто, не злата, не
сребра,
Да покуй, старосто, пудъ ноги пуд-
кови:
Якъ будемо іхати
Да боромъ зеленимъ
Мостомъ кам'янимъ —

Біръ буде шуміти,
А камешъ звеніти;
Зачують люди —
Намъ слава буде;
Зачують отецъ, мати —
Вони раді будуть.

(Пудище, Прилуцк. у.).

964.

Та пливе утєня, та пливе сірее
Коло лини, коло корєня;
Боїтьсь вєно жотєї зимп,
Щє й холодної води.
— Та не бійсь, утєня, та не бійсь, сірее,
Водниця не холодна!

Хоть холодна, не холодна,
Та на морі зімувать будєнь.
Та боїтьсь Маруся свєкорка свого
И подвір'ячка єго.
— Та не бійсь, Марусю, свєкорка свого
И подвір'ячка єго.

(Щасновка, Киселець. у.).

965.

Дружечки, душечки, наші голубочки!

Не совіль перенісь по дубничкамъ, по березничкамъ:

Потомилися, пісєньки поспівали.

Сніпайте ви сами, то й ми будємъ зъ вами!

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

Если женихъ невѣсты не поцѣлуєтъ:

966.

А.

- 1 Первая квітка—тожъ Иванко...
- 2 Шелєсть, шелєсть по дубині,
- 3 Пасти боярамъ *) свині,

- 4 А Ивашку **) заганяти,
- 5 Що не вміє цілувати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Бояре пляхєцькї,
- 2 Ви сини отецькї!
- 3 Межъ вами женишище,
- 6 Б=4 А, 7 Б=5 А.

- 4 Якъ горієє днище.
- 5 Боярамъ свині пасти,

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 195).

967.

Ой вивєя рїй, вивєя,
Да хотївъ поведїти
На Ивасєву сосну;
А Ивасєва сосна

Тонкая да високая,
Тонкая да кудрявая,
На пчолї прїдїляла!

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 195).

*) Иногда поютъ: „молодому“, „старости“.

**) Образъ.

968.

Ой ходила та Маруся по полю, — Ой хочь преси, донечко, не преси,
Та вила віночокъ съ куколю; До вечора віночокъ поноси,
Та просила въ батенька грізьбою. А въ вечері дружечкамъ оддаси.
(Щасновка, Козелецк. у.)

969.

Теперь-же мені, сусідочки моі, Уже-жъ моі сїни та проти недїлі
Лихая та годинонька, Та не метені будуть;
Що пїйде й одъ мене, полине й одъ мене Уже-жъ моі лавки та тесовї
Хупавая та дитиночка. Та не митї будуть;
Теперь моя хата проти свата Уже-жъ моі ложки та пїдъ лавкою
Та й не буде прибрата; Та заростуть ще муравкою.
(Щасновка, Козелецк. у.)

970.

Ой возми, зятю, швидний пруть,
Та зажени шуреньцївъ въ тїсний куть.
(С. Колюснїк, Ушицк. у.)

971.

Котється хмїль изъ-мижъ города, Сипте золото по столу!
Та підкотився пїдъ ворота. — Ми вашого золота не беремо
— Стелись, стелись, хмїленьку, по тину, И своєї дивочки не дамо!
Грайте, музики, по двору,
(Нар. жж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 194.)

972.

Що то за ворона Заглянь у кешеню,
Стоїть у порога? — Вийми грошей жменю,
Руки розхавила, Викинь на тарїлочку,
Рота роззявила? Шурине, на горїлочку.
(М. Полюное, Новоградволинск. у.)

973.

Не бувавъ въ насъ Ивасє, не бувавъ,
Та нашої Марисї не цілувавъ;
Подикувавъ скрїзь хустку,
Ми думали, шо дружву.
(С. Колюснїк, Ушицк. у.)

974.

Відсунься, брате, відъ сестри,
Сяде ближайший ніжли ти.

(Lozinski, стр. 99).

975.

Казали—свати богати, (bis)
Ажъ вони скуповати:

По шелягу скидають,
Дівку вигунають.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

976.

На дунаю зімна вода,
Сталася вь нами згода;

Далъ ся намъ Бугъ згодити,
До вупи ся случити.

(Lozinski, стр. 99).

977.

Згода, братейки, згода,
Медъ-віно попіете,

Нашу Марисю молодую,
Ивасєві спустите.

(Lozinski, стр. 99).

978.

Ой у саду соловейко защебетавъ,
Иванъ Марисю поцілувавъ.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

979.

Сіда Ивасє на посагъ,
Стрічає єго Господь самъ,

Зь долею щасливою,
И зь доброю годиною.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

980.

Въ запічъ, шурине, въ запічъ
Зь котами воевати,
Не сестру продавати,

(Wolyn Steckiego, стр. 81, т. I).

981.

Ой я не паньска дитина,
Щобъ я червінці лічила;
Я така, якъ-би й ви,—

Давайте мені п'ятаки;
П'ятакъ, не п'ятакъ—шагівъ шість:
Я-жъ тобі, зятеньку, рідна свіщъ.

(Lud Ukrain, Nowosielskiego, т. I, стр. 220).

982.

Скупні, бояре, скупні—
Сімъ літъ по сміттю ходили,
По шеляжечку збирали,
Шурина зъ місця скидали.

Було свату не сватувати,
Було піти день поганяти,
Шелягъ заробити,
Шурина зъ місця скупити.
(Дубище, Старокопстантиновск. у.).

983.

Не у правді братко кохався,
Що за сестрицю змагався, —
Да побачивъ чарку на тарільці,
Пропивъ сестрицю на горіліці.
— Оттеперъ я козакъ,

Що на мені червоний ковпакъ.
Не смієте, не вмієте
Бо мні приступить,
Зо мною говорить,
Медъ, горілочку пить.

(Нар. вж. рус. пѣс. Меліньскаго, стр. 194—195).

984.

А.

1 Світила — шпилька
2 У стині,
3 А сваха — бурлаха
4 У хліві;

5 А бояре — пудсвинки
6 Пудъ хлівомъ;
7 Молодні дружечки
8 За столомъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 В=1 А Да..., 2 В=2 А При...
3 Да на ій сорочка
4 Не іі;
5 Три дні бояре

6 Молотили,
7 И світилі сорочку
8 Заробили.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

985.

Викотили, викотили
На улиці бочку;
Видурили, видурили
Да й у свата дочку.
Ой ми іі не дурили,—
Вона сама хтіла:

Наложила чорний ковпакъ,
Да й межъ нами сіла;
Викотили, викотили
Зъ тіста паляницю,
Якъ скотили, то й зробили
Зъ дівки молодлицю.

(Ериванъ, Острожск. у.).

Теща подносить зятю „оброку“.

По окончаніи продажи невісты, совершается еще одинъ обрядъ *)—подношеніе зятю „оброку“ (овса). Когда въ избѣ пьютъ исторычъ, молодой стоитъ въ сѣняхъ. Свахи вызываютъ тещу на дворъ слѣдующими пѣснями:

986.

Вийди, теще, на двіръ,
Не лякайся, якъ звірь;

Видво теща злякалася
И на пічъ сховалася.

987.

Не лякайся, теще,
Не багато насъ плеще:

Двадцятеро й трое
На подвір'ячку твоімъ.

Когда свахи пропують, теща, приготовивъ горшокъ „оброку“, смѣшаннаго съ водой, беретъ хлѣбъ и выходитъ къ зятю. Благословивъ его хлѣбомъ, она поднимаетъ горшокъ съ овсомъ вверхъ и говоритъ:

„Сину, дай тобі, Боже, здоров'я!“

— Дай, Боже!—отвѣчаетъ тотъ.

„Дай, Боже, щобъ бувъ веселий, якъ весна, богатий, якъ земля, а здоровий, якъ вода“.

— Дай, Боже! повторяетъ зять.

Теща надпиваетъ три раза изъ горшка; музыка играетъ „вівать“, а свахи поють:

988.

Пішовъ дідъ по гриби,
Баба по опеньки;
Дідъ свої посушивъ,
Бабини сиренькі;
Дідъ свої посушивъ,
Баба поварила (bis),

Діда навормила.
„Хлеши, діду, юшку,
За бабину душку,
Ще й за того дідуса,
Шо хороша бабуся“.

Теща, выпивъ третій разъ немного „оброку“, передаетъ его зятю, который, попробовавъ предварительно, бросаетъ горшокъ черезъ голову. Если при этомъ горшокъ разобьется, значитъ у новобрачныхъ будутъ дѣти; если же нѣтъ—останутся бездѣтными. Въ послѣднемъ случаѣ обыкновенно дружбы жениха

*) С. Колоскии, Ушицкаго у.

стараятся сейчас же разбить горшокъ ялками. Послѣ этого теща идетъ къ зятю, приговаривая точно также, какъ и тогда, когда подчивала зятя „оброкомъ“. Затѣмъ она подноситъ по рюмкѣ всѣмъ, стоящимъ въ сѣняхъ, послѣ чего всѣ идутъ въ избу. Въ это время свахи поютъ:

989.

Добри-вечірѣ тому (bis),	Старому й малому,
Хто є въ цїмъ дому:	И Богові святому.

На это привѣтствіе свахъ, дружки въ избѣ хоромъ отвѣчаютъ:

990.

Бодай, здорови були,	За старого й за малого,
Що насъ на забули, —	Й за Бога святого.

Невѣста, при входѣ въ избу жениха, беретъ съ „гильця“ въ руку овса и бросаетъ въ глаза жениху, а сама припадаетъ къ столу, при чемъ старшая дружка накрываетъ ей голову платкомъ. — Приходитъ женихъ и цѣлуетъ ее, о чемъ было уже сказано выше. Затѣмъ въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ слѣдуетъ обрядъ пришиванія „квітки“, о которомъ было упомянуто при описаніи „дівичь-вечора“.

Роздача подарковъ молодого.

Свахи кладутъ по порядку на тарелку всѣ подарки, какіе только женихъ забралъ изъ дому для родителей и родственниковъ невѣсты. Сверхъ подарка (платка или чего либо въ этомъ родѣ) кладется калачъ; дружка беретъ тарелку и кричитъ: „Есть въ цїмъ дому нашего пана молодого и пані молоді тато родзоний; просять панъ молодий и пані молода, свать и сваха, и я просю на той чесний подарунокъ — а проше!!!“

Отець „молодоі“, услыхавъ, что его дружка проситъ принять „чесний подарунокъ“, подходитъ, кланяется на всѣ стороны, беретъ „подарунокъ“ и отходитъ. Потомъ такимъ-же точно образомъ дружка кладетъ на тарелку подарокъ, назначенный для тещи — сапоги. Дружка вызываетъ тещу получить отъ молодого подарокъ:

Есть въ цїмъ дому, говорить онъ; — нашего пана молодого и пані молоді мама родзона; просять панъ молодий, пані молода, свать и сваха, и я просю на той чесний подарунокъ — а проше!!!

Теща, взявъ сапоги, кланяется и говоритъ:

— «Дякую сватові, свасі, пану молодому и дружбі за послугу.

Сказавъ это, она выходитъ на середину хаты, поднимаетъ сапоги вверху и, держа ихъ надъ головою, начинаетъ танцовать и пѣть:

991.

А.

1 Отце жъ тїи чоботи,	17 Та за цюю вражськую
2 Що зять давъ;	18 Шкапину,
3 А за ціи чоботи —	19 Узявъ мою рідную
4 Дочку взявъ,	20 Дитину.
5 Чоботи, чоботи,	21 Чоботи, чоботи
6 Ви мої!	22 Ви мої!
7 Чомъ діла не робите	23 Вколупили серденька
8 Ви мені? *)	24 Ви мені.
9 На річку йшла, чоботи,	25 Уже тїи чоботи
10 Скрипучи,	26 Въ коморі,
11 А зъ річки йшла, чоботи,	27 А вже моя донечка
12 Ришучи,	28 Въ неволі.
13 Отце-жъ тїи чоботи,	29 Уже тїи чоботи
14 Що зъ бичка,	30 Деруться;
15 Чомъ діла не робите,	31 Роскішоньки дочечці
16 Яєъ дочка.	32 Минуться.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

- 1 В=1 А Чи се..., 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А,
6 В=14 А Изъ..., 7 В=7 А, 8 В=16 А, 9 В=5 А, 10 В=6 А,
11 Наробили клопоту,
12 В=8 А,
13 Я думала чоботи
14 Юхтові,
15 В=9 А А се, бачу...
16 Шкапові. 19 А зъ річки йшла, чоботи,
17 На річку йшла, чоботи, 20 Хлипучі и проч.
18 Скрипучі,

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

В.

- 1 В=1 Б, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=6 А,
7 В=11 Б... славоньки, 8 В=8 А, 9 В=27 Б, 10 В=28 Б, 11 В=29 Б,

*) Этотъ пригѣвъ повторяется послѣ каждыхъ четырехъ строкъ.

12 Хлипучи.

13 В=5 А, 14 В=6 А, 15 В=11 В... славоньки, 16 В=8 А,
17 В=17 В,

18 Скрипу, скрипу,

19 В=19 В,

20 Схлепу, схлепу.

(Изъ рук. сб. Булиша).

992.

А.

1 Що ваши подарки —	4 А наши подарки —
2 Чорние чоботи,	5 Білої витайки.
3 Шевської роботи;	

(Изъ рук. сб. Булиша).

В.

1 В=2 А Наши й... (bis), 2 В=3 А,

3 Зъ Києва привезени,

4 Шовкомъ мережени.

(Нар. кж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 186).

Въ то время, когда теща поетъ эту пѣсню, всѣ, находящіеся въ избѣ, скачутъ и бьютъ въ ладони, исключая свахи и дружбы, которые, не обращая на окружающихъ вниманія, продолжаютъ раздавать родственникамъ невѣсты подарки жениха.

Свахи поютъ:

993.

А.

Ой на хаті зілля,
А въ хаті весілля;
На дворі бояри,
Якъ макъ процвітає.

За хатою липа,
Золотомъ облита,
Підіть обдеріте,
Свашокъ *) обдаріте.

(Ждановка, Полтавск. у.).

В.

Ой на дворі привіба,
На ній рушниківъ треста.

Підіте, унесіте,
Та бояръ прикрасіте.

(С. Кольсикн, Ушицк. у.).

*) Вм.: „свашокъ“ поють: „дружокъ“; „бояръ“ (Жоченевъ; Новоградволинск. у.).

994.

Первая вѣтка—то-жъ Иванко...
Несіте дари за дари,
Да шобъ наші дари
Да у Кііві стали.

Зъ Боришполя привезени,
Шовкомъ мережани,
Золотомъ гантовани,
Свому роду даровани.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

На что имъ дружки отвѣчаютъ:

995.

У насъ роду много,
У васъ подарківъ немного;

Є кому відберати,
Нема чимъ дарувати.
(С. Колоски, Ушиця. у.).

С в а х и:

996.

Нашъ Иванко (Маруся) якъ малѣвання, (bis)
Треба єму пошановання,
Треба єго пошанувати,
До боку хустку дати.

(С. Колоски, Ушиця. у.).

Подарки со стороны невесты.

По окончаніи этихъ пѣсень, теща отправляется въ комнату за „рушниками“, которые потомъ дружка невесты долженъ раздать родителямъ и родственникамъ жениха. Когда теща идетъ въ комнату, дружки и свахи поютъ:

997.

А.

1 Ой на дворі призьба, (bis)
2 На ній рушниківъ триста;

3 Підіте, унісіте,
4 Болярівъ прикрасіте.

В.

1 У коморі сволокъ, (bis)
2 На нимъ рушниківъ сто сорокъ;
3 В=3 А, 4 В=4 А.

(С. Колоски, Ушиця. у.).

Теща, возвратясь изъ комнаты съ рушниками, передаетъ ихъ „дружбѣ“ невесты. Онъ владеть однимъ рушникъ на тарелку и кричитъ: „Єсть въ цѣмъ“

дому нашого пана молодого староста (говорить имя старосты); просить пань молодой, пані молода, свать и сваха, и я просю на цю барву—а проше!..“

Тагь дружба невѣсти вызываеть ноодиночкѣ всю родню жениха.

Тѣ подходятъ, берутъ „рушникъ“ съ тарелки и благодарять за поднесенный подарокъ.

Во время раздачи подарковъ поютъ:

998.

Ой роде, роде богатий!
Даруй товаръ рогатий;

А ви, сестриці—телиці
А ви, протійці—по копійці.

(С. Жаботинь, Черкасск. у.).

999.

Хутенько ся, маршалочку, увивай,
А всю нашу родиноньку обсилай.

У насъ родоньку есть много,
Обсилай ёго всёго.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1000.

Обдали дари,
Якіі съ мо мали:
И житніі й пшенишніі,

Родові вилишніі;
И житвіі и яшніі,
Родові удачніі.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1001.

На тихому дунаечку білила,
На крутому бережечку стелила,
А всю свою родиноньку одарила.
То-жъ-то наша Маруса прядка була,
То-жъ-то вона раненько вставала,
На подарочки напярла,

Усю свою родиноньку обділяла.
Не дивуйте, маршалочки,
Що короткі подарочки.
Нова, нова не зродила,
Стара ненька не зробила,
А я молоденька, гуляти раденька.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1002.

Дзелькуемъ молодусі
За тоненькі обрусі,
Що раненько вставала,

Да тоненько напярла,
И біленько вбілила,
И всіх бояръ обділила.

(Кривинь, Острожск. у.).

Когда подарки раздадутъ, постороннія женщины берутъ рѣшето и становятся возлѣ печки на „лаву“, стучать въ рѣшето и припѣваютъ:

1003.

А.

- 1 Решето тороточе, 3 Півтора золотого
2 Чого-сь воно хоче: 4 Да й одь князя молодого.

(М. Шендорева, Каневск. у.).

В.

- 1 Б=1 А... тороче, 2 Б=2 А, 3 Б=4 А Відь пана..., 4 Б=3 А.

(М. Тывровъ, Винниц. у.).

В. Б

- 1 В=1 А... торохоче, 2 В=2 А, 3 В=3 Б, 4 В=2 А Червоного...
5 И відь слугъ ёго.

(С. Колюски, Ушицк. у.).

Свахи, дружи и старости бросаютъ въ рѣшето по копѣйкѣ. Если женщины замѣтятъ, что имъ набросали въ рѣшето уже довольно денегъ — уходятъ съ лавы; а если нѣтъ, поютъ ту же пѣсню до тѣхъ поръ, пока не будутъ удовлетворены.

Расплетаніе косы и покрытие головы.

Послѣ этого слѣдуютъ, въ различныхъ пунктахъ Малороссіи, различные обряды. Въ однихъ мѣстахъ ¹⁾, приступаютъ къ дѣлежу коровай, а въ другихъ ²⁾, принимаютъ „расплітати косу“ неvěсть и завязывать ей голову „серпанкомъ“ или „наміткою“, и потомъ уже, совершивъ этотъ обрядъ, дѣлятъ коровай. Мы уже говорили выше о расплетаніи косы, поэтому здѣсь только упомянемъ о тѣхъ мѣстныхъ особенностяхъ или добавленіяхъ, о которыхъ не было сказано при расплетаніи косы въ воскресенье, передъ вѣнцемъ. Въ Липецкой слободѣ, Харьковской губ., косу расплетаетъ неvěсть сестра ея. Свашья становится возлѣ жениха съ правой стороны, а сестра неvěсты возлѣ нея съ лѣвой стороны. Женихъ выплетаетъ изъ косы неvěсты красный кусокъ ленты, который называется „кісникомъ“, или же „восникомъ“, и беретъ его себѣ. Потомъ свашья и сестра неvěсты, продолжая расплетать ея косу, говорятъ:

„Старости, пани старости! Благословіть чесну косу расплетати, молоду покрити!“

¹⁾ М. Гостомль, Кіевского уѣз.; Липецкая слобода, Харьковск. губ.

²⁾ Михайлово, Мозырскаго уѣз.; Лугини, Овручскаго уѣз.

— Богъ благословить! отвѣчаютъ имъ.

„Въ друге и въ трете!“

— Богъ благословить всі три рази!

При этомъ подають на тарелѣхъ гребешокъ и немного масла. Свашка, расчесавъ голову жениха, расплетаетъ косу молодой, которую потомъ расчесываютъ тѣмъ же гребешкомъ, смазываютъ масломъ и заплетаютъ въ двѣ косы. (Дѣвицы на лѣвой сторонѣ Днѣпра носятъ волосы, заплетенные въ одну косу). Свашка плететъ одну, а сестра другую. Невѣста плачетъ. Тогда мать невѣсты подходитъ къ столу съ „серпанкомъ“, или „намітвомъ“ въ рукахъ ¹⁾, три раза перекрестится и „завивае“ дочь свою въ „серпанокъ“. Въ Новоградволинскомъ уѣздѣ, передъ повязываніемъ головы, свахи машутъ платкомъ надъ головою невѣсты, которая, какъ будто не желая оставить навсегда „дівування“ и покрыть свою „головоньку“, старается вырвать платокъ и бросить его подъ ноги; но всѣ усилія ея остаются напрасны: её повязываютъ.

При этомъ поютъ:

1004.

Кому іхати по завивайло,
Та на море підь білє камень?
Дружеу іхати по завивайло,
Та на море підь білє камень.
Дружео поіхавь, каменя не знявь:

И завивайло не взявь.
Ой, кому іхать и т. д.
Молодий поіхавь, каменя знявь
И завивайло доставь.

(Lud Ukrainski, т. I, стр. 221).

1005.

А.

1 Догадайся, Марусю,
2 Чого мати у комору пішла?
3 Чи по рутяний вінокъ,
4 Чи по біле завивайлечко?

5 Білее, та білесенькее,
6 До паперу рівненькее,
7 Що зъ білого цвіту,
8 Та по всему світу.

(Нар. кж. рус. пѣс. Мещинковаго, стр. 206).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,

3 Чи по медь, чи по горілку,
4 Чи по тонку памітку?

(М. Гостомь, Киевск. у.).

¹⁾ Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ, впрочемъ, невѣсту повязываютъ обмѣновеннымъ платкомъ.

1006.

Чи бачишъ ти, Марисю,
Якъ свати муштруються,
До вісоньві готуються.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1007.

Иди, Марисенько, до комори
Зо сяринею поговори;

Вінеси полотенецъ,
Тонкее накриванце.

(Lozinski, стр. 128).

1008.

Ой, видай, батеньку, королай;
Ой, видай зъ нової комори;

Ой, видай на тисовні столи,
Ой, видай на кружати обруси.

(Lozinski, стр. 129).

1009.

Ой, ти, душечко наша, Марусенько,
Ой, глянь на порігъ—диво:
Несуть твоє діло,
Якъ білъ білесеньке,

Якъ папірѣ тонесеньке;
Біле білування,
Вічне покривання.

(Нар. юж. рус. глѣс. Метлинскаго, стр. 207).

1010.

Зъ-за дубової колудочки,
Да виползло три мурашечки,
Да винесли да завивальце

Тонкее, біленькее,
И паперу рівенькее.

(Михалково, Мозирск. у.).

1011.

Поглянь, Марисю, на корігъ:
То йде дружбонько, ворогъ твій,
Та несе коровай на віці,
Білее завивало на тарільці,
Якъ білъ біленькее,

Якъ папірѣ тоненькее.
Та ні вітеръ ёго не звіє,
Ні сонце ёго не спале,
Ні дрібенъ дощикъ не змоче:
Молода Марися износе!

(Нар. юж. рус. глѣс. Метлинскаго, стр. 207—208).

1012.

Бережися, сестрице, бережися!
Онъ твій братецъ изъ вікомъ иде,

И біле завиванне несе,
— Мені сее завиванне да не на нічъ:
Мені сее завиванне на увесь вікъ,
Пійде славонька на увесь світъ.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 208).

1013.

Ой, де пішла, де поділася,
Да Марусина мати?
Да нехай йде изъ-підъ пису,
Да нехай несе малёвану мису
И білее завивалечко.

Ой, білее та біленькее,
Якъ димъ, да тоненькее;
Ой білее да завивайло,
Да вічнеє покривайло.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 207).

1014.

Ей, догадайся, Марисю,
На що коровай внесено,
На коровай повиванне,
На твою косу покриванне?

— Южъ я ся давно догадала,
Що мені въ батенька не бити,
Зъ рутки віночківъ не вити,
До таночка не ходити.

(Lozinski, стр. 129).

1015.

А.

1 Покривайниця плаче—
2 Покриватись не хоче.
3 Сырники — погани,
4 Биндочки — кошаночки.

5 Покриваю тебе, моя доненько,
6 Будь здорова, якъ вода,
7 А богата, якъ земля.

(М. Коломие, Новоградволинск. у.).

В.

1 Б=1, А, 2 Б=2 А,

3 Якъ-би вона не хтіла,
4 То би въ батенька сиділа.

(С. Колоскив, Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А Завивалночка...

2 Завивається хоче
3 У тканки въ серпанки,
4 Въ дорогіє подарки.

(Давидъ-городокъ, Мозирск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А Покривалочка..., 2 Г=2 А,
3 Не такъ покриваться,
4 Якъ съ нами роставаться.

(Бытъ рус. нар., Терещенко, т. II, стр. 228).

Д.

- 1 Д=1 Г, 2 Д=2 А... хоче,
3 Щобъ не дівувать,
4 А бабувать.

(Бытъ рус. нар., Терещенко, т. II, стр. 528).

1016.

Ой, що-жъ бо то унесено,
Що дивиться та весело,

Зъ-підъ білого цвіту,
Що по всѣму світу?

(Lud Ukrainski, Nowosielskiego, т. I, стр. 222).

1017.

Літала, літала сива зозуленька;
Стало вечоріти, стала нижче летіти;
Стало смеркати, стала вона кувати.
„Ой, чого куешъ, чого жалуешъ, сива
зозуленька?

Ой, чи тобі жаль темного лугу,
Чи гіркої калини?“
— Ой, не жаль мені темного лугу,
Ни гіркої калини, —
Тільки мені жаль про літаннячко,
Раннѣмъ куваннячко“.
Гуляла, гуляла дівка Марися
Ввесь день веселенька;
Стало вечоріти,

Вона стала смутіти;
Стало смеркати,
Вона стала плакати.
„Чого плачешъ, чого жалуешъ,
Молодая Марися?

Ой, чи тобі жаль батька старого,
Чи подвір'ячка його?
— Ой, не жаль мені батька,
Тільки жаль мені русої коси,
Дівочкої краси;
Дівки гуляють, кісками мають,
А мене не приймають.
Хоча й приймуть, хочъ не приймуть,
Такі правдонькі не скажуть.

(С. Дашковци, Литинск. у.).

1018.

Куди ти, дівочко, гляділа
Що ти собі розивка (?) вигляділа?
Совинні очі, цаплинь нось,
Ой вінъ, дівочка, велми не пригожъ.
Чого ти, дівко, грибки дмешъ,

Чи ти свого розивка не дождешъ?
Ой, роза, роза, білий цвітъ!
За чимъ мого дитинки досиль нітъ?
Писала-бъ письма — не вмю,
Посилала-бъ послы — не смю.

Ой, сама-бъ пошла — боюся,
Зъ чистого поля вернуса.
А въ частимъ полі сторожа,
Тая-жъ мене сторожа улове,

По голоску вгадае,
И по моей русой косухні,
По моей шовковой стѣжухні.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1019.

Ой, вунвсоньку расенъ (bis),
Мий роде прекрасенъ!

Да гуляйте зо мною,
Якъ изъ ягодою.

(Бориспелъ, Переяславск. у.).

1020.

А.

1 Ой, гоже, гоже, мій мили Боже,
2 Що-жъ бо я учинила!
3 Ой, кого-жъ бо я вірно любила.
4 Той стоить за плечима;
5 А зъ кімъ-же була люба розмова,
6 Той стоить край порога.

7 А съ кімъ стояла по західъ сонця,
8 Той стоить край віконця.
9 Ой, кого-жъ бо я роду не знала,
10 То зъ тимъ до шлюбу стала;
11 Не знала роду, ні родини ёго,
12 Та й стала дружиною.

(С. Дашковцы, Литинск. у.).

В.

1 Б=1 А Ой, ой же, ой же..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А... гарне..., 4 Б=

4 А... дверима,

5 За дверима за дверочками,

6 Вмивається слізочками;

7 Б=9 А, 8 Б=10 А... на рушничокъ..., 9 Б=11 А, 10 Б=12 А Су-

дилась...

(Полонное, Новоградволинск. у.).

1021.

Ой, гуляй, гуляй, білая риба,
По тихому дунаю,
Бо якъ підешъ на бистрі ріки,
Не будешъ гуляти:
Тамъ тебе зловлять,

Лущицю здоймуть,
И славний обідъ буде.
А зъ Марисі здоймуть віночовъ,
Надінуть серпаночовъ —
Славна жона буде!

(Мокрани, Кобринск. у.).

1022.

Где ся косойка діла?
Чи въ поле полетіла,
Чи ся въ клубойко звила?

Вона въ поле не летіла,
Ёно ся въ клубойко звила.

(Lozinski, стр. 130).

1023.

Да неділько наша, неділько,
Та не вже-жъ наша Марися не дівка.

Вже въ її косоньки немає,
Тилькі її весілля гуляє.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1024.

А.

1 Ой, на горі жито,
2 А въ долині просо;
3 Ой, жаль мені тебе,
4 Моя русявая коса!
5 Ой просо, просо — волоття,
6 Ой, косо, косо — золоття!
7 Да не рібъ я тебе кохала,
8 Що суботоньки чесала,
9 Що неділеньки вмивала,
10 За одинъ ранокъ зтирала.

11 Ой, сиділи лебеді на воді,
12 Та й полетіли на ріки,—
13 Распустили русу косу на віки.
14 Отъ тобі, Марусю, за тое,
15 Не плети кісоньки у трое;
16 Завтра заплети кісоньку въ дрі-
бушкі,
17 Та вже-жъ тобі не ходити въ
дружки.

(Нар. кж. рус. пѣс. Мелниського, стр. 206).

Б.

1 Б=1 А... криничейка, 2 Б=2 А А на...
3 Жаль ми ти завивати,
3 Б=4 А... жовтая...

(Lozinski, стр. 129).

1025.

Марисю, Марисейко!
Где-сь діла свій вінойко?
— Дала мѣ ю оковати,

До серинойкі сховати.
За замки товгні (?)
На віки вічні.

(Lozinski, стр. 130).

1026.

Тамъ за городомъ просо;
Сховайся, жовта косо,

До серині замчистої,
На віки вічистіі.

(Lozinski, стр. 129).

1027.

Ой, вінку-жъ мій, вінку,
Зъ крячасто(го) барвінку!
Купувала-мѣ ты въ ринку,

Замивала-мѣ ты въ серинку,
Теперкі ты не рушу—
То й заплакати мушу.

(Lozinski, стр. 128).

1028.

Приїхали панничі,
Взяли косу підъ мечі;

Посікли, порубали,
Підъ рубойку сховали.
(Lozinski, стр. 130).

1029.

А.

1 Ми-жъ тебе, сестрице, скриваємъ,
2 Щастья й доленьки не знаємъ...
3 Будь здорова, якъ вода,

4 А багата, якъ земля,
5 А пригожа, якъ рожа.

(М. Шендеревка, Каневск. у.).

В.

1 В=1 А Я... скриваю,
2 Щасттемъ, здоровьемъ наділяю.

3 В=3 А, 4 В=4 А А будь..., 5 В=5 А.

(Нар. вж. рус. півс. Метлинскаго, стр. 208).

В.

1 В=1 В А... накриваю, 2 В=2 В, 3 В=3 А Та..., 4 В=5 А...
ягода, 5 В=4 А А...

(Нар. вж. рус. півс. Метлинскаго, стр. 208).

Г.

1 Г=1 А,
2 Щастемъ, здоровьемъ наділяємъ.
3 Г=3 А, 4 Г=4 А Будь..., 5 Г=5 А Будь...
6 Будь прекрасна, якъ весна.

1030.

То нашого полку козакъ,
Бо на німъ білий ковпакъ;

Роса коса росплетена,
Наміточка надъ очима.
(С. Колосики, Ушицк. у.).

1031.

Повідали намъ люде,
Ой що то туръ буде;

Ой не туръ, не туриця,—
Єно красна молодиця.
(Lozinski, стр. 131).

1032.

Захімлили хімлушечку,
Якъ у полі грушечку;

Сѣму, тому хімлушечка,
А Ивану, якъ душечка.
(Нар. вж. рус. півс. Метлинскаго, стр. 209).

1033.

Подивися на себе, діво,
Якє то твоє діло:

Вечернєє покривалячко,
Вічнєє завивалячко.
(С. Колоски, Ушиць. у.).

1034:

А.

1 Завивала мене дядина
2 И кісонькі не пригладила;

3 Завивало изложила
4 И кісоньки не вронила.
(М. Шендеревка, Калевск. у.).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А. (Михалково, Мозирск. у.).

1035.

Роспїтала дядина
Да не жалослива,

А сестриця принялася,
Такъ слїзками облилася.
(Нар. вж. рус. пїс. Метлинскаго, стр. 206).

1036.

Ой, погано, Марусю, погано;
Свинь чепець підъ столець,
Латку поганку

Свинь підъ лавку,
Рутвяненький віночокъ
Склада на головку!
(Нар. вж. рус. пїс. Метлинскаго, стр. 209).

1037.

Марисю, догадайся,
Повивати не давайся!
Повинь чепець
Підъ пець,

А кібалку
Підъ лавку,
А віночокъ
На головку.
(t. ozinski, стр. 130).

1038.

А.

1 Марисю дівко,
2 Кинь шапку до дідьва:

3 То тобі не подоба,
4 Бо не пристало до лоба.
(Кривинь, Острожск. у.).

Б.

1 Б=3 А Це-жъ тобі, Марусю..., 2 Б=4 А Не пристає чепець..
(Нар. вж. рус. пїс. Метлинскаго, стр. 207).

1039.

Скинъ чепецъ, винъ пудъ столецъ,
Да надінъ стрічки и коснички,
Да ходімъ зъ нами на вечорнички.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

1040.

А.

1 Таки буде не по вашому,	13 И стрілку, и лучокъ,
2 А буде по нашому;	14 И передній топичокъ.
3 Якъ би ми скотіли,	15 Слушайте, дружечки, де голубка
4 Ми-бъ її до дунаю повели,	гуде?
5 Ми-бъ її тамъ кісоньку заплели,	16 Не голубка гуде,
6 Ми-бъ її зъ собою увезли.	17 То Марусенька гомонить —
7 Слушайте, бояри, де голубъ гуде?	18 Дівованне здає:
8 То не голубъ гуде,	19 Нате вамъ, дружечки,
9 То Іванъ гомонить—	20 Дівованне мое,
10 Молодество здає:	21 Шапку и вінокъ,
11 — Нате вамъ, бояри,	22 И первий починає.
12 Молодество мое	

(Бытъ рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 529).

В.

1 В=3 А Коли-бъ..., 2 В=4 А... розвертіли,	
3 Повели у садочокъ,	6 Изъ собою посадили;
4 Извели віночокъ;	7 Да склались по грошу,
5 Дівкою нарядили,	8 Купили стрічку хорошу.
- (Нар. вж. рус. півс. Метлинскаго, стр. 210).

В.

1 В=1 В, 2 В=2 В, 3 В=3 В... ліски,	
4 Заплели-бъ у віски.	
- (Нар. вж. рус. півс. Метлинскаго, стр. 210).

1041.

А.

- 1 Казавъ-же ти, та берестоньку,
- 2 Що не пуцу зъ себе листоньку —
- 3 А тепера пускаєшъ,
- 4 Сяру землю вериваєшъ.
- 5 Казавъ-же ти, та мій батеньку,

6 Що не дамъ тебе, моя доненько;
7 Теперъ даешъ, та й не жалуешъ,
8 И світь мені та й зав'язуешъ
9 Білою павутиною
10 И съ чужою дитиною.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Да й..., 3 Б=3 А... да й..., 4 Б=4 А... да й
устилаешъ, 5 Б=5 А.

(Новицкій). :

1042.

Хвалилася княгиня,
Що є дарівъ скриня;

Хиба їхъ не маєте,
Що намъ їхъ не даєте.

(Lozinski, стр. 181).

1043.

Подивися, дружбонько, на мене,
Твоя шапочка у мене;
Ой не шапочка — колпачокъ,

Вийми, дружбонько, пошачокъ;
Ой не пошачокъ — талгара,
Буде твоя вся слава.

(Lozinski, стр. 128).

1044.

Повибивай, мати, влинци,
Где впала Марися вінці;
Вибивайте кілочки,

Где висіли биндочки;
Забивайте ножи
На серпанки тонкіі.

(Lozinski, стр. 128).

1045.

А.

1 Зробили-жъ ми діло,
2 Ажъ намъ чоло впріло:

3 Зъ корва — паланицю,
4 Зъ дівки — молодицю.

(М. Тывровъ, Винниц. у.).

В.

1 Що хтіли,
2 Те зробили

3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

(С. Колюсєки, Ушицк. у.).

В.

1 Теперъ нарядили,

2 Якъ сами хотіди:

3 В=3 А, Зъ книша..., 4 В=4 А.

(Нар. кж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 210).

Г.

1 Г=1 В, 2 Г=2 В То..., 3 Г=3 А Зъ тіста..., 4 Г=4 А.

(Lozinski, стр. 181).

Въ Ушицкомъ уѣздѣ, послѣ завязывація нарѣзты „серпанкомъ“, подносятъ жениху на тарелкѣ платокъ.

Въ это время поютъ:

1046.

Наша Мариса, якъ малевання,
Треба її да пошанування;

Треба її пошанувати —
За хустку гроші дати.

Женихъ выбрасываетъ деньги изъ кармана, сообразуясь съ цѣвностію платка, а невѣста беретъ платокъ и затыкаетъ его за поясъ жениху съ правой стороны.

У гоцуловъ ¹⁾ и въ западныхъ уѣздахъ Волынской губ., не расплетаютъ *молодій* косы, а отрѣзываютъ. Самое отрѣзываніе косы происходитъ такъ: Свекоръ, взявши конецъ косы въ руки, привязываетъ еѣ къ нарочно вбитому для того въ стѣну гвоздю. Женихъ, танцую съ дружкомъ, долженъ при этомъ показать столько ловкости, чтобы конецъ невѣстиной косы непремѣнно отрубить однимъ ударомъ топора. Если ему это не удастся, то гоцулки прощаютъ молодой несчастливое житье; если же коса будетъ отрублена, то — счастливое.

Выносъ и дѣлежъ коровай.

Дружко моетъ руки, приготовляясь рѣзать коровай, для того чтобы раздѣлить его между присутствующею публикою. Ему поютъ:

1047.

Мие дружко ручки,
Погладає на колючи,

Чи вісять ружнички,
Повтерати ручки.

(М. Лушны, Овручск. у.).

Дружко, помивъ руки и помолившись Богу (Отче нашъ...), отправляется

¹⁾ Драднскій, стр. 131.

въ кофору и выносить оттуда на „віці“ коровай, на котромъ сверху лежить „очіповъ“, „серпанокъ“ и два „рушники“. Взявъ коровай, онъ говорить:

„Господи, Іисусе Христе!“

Старосты на это возваніе ко Христу, отвѣчаютъ: „Аминь“.

„Спасибі й за Аминь,“ говоритъ дружко, а потомъ, подойдя къ порогу избы, продолжаетъ далѣе: „Старости, пани підстарости! Благословіть цей чесний хлібъ у чесний домъ унести!“

— Богъ благословіть! отвѣчаютъ ему.

„Въ друге и въ трете“.

— Богъ благословіть всі три рази!

Дружки, увидѣвъ дружка съ короваємъ въ рукахъ у порога избы, поють:

1048.

Дружко коровай несе
И кудрями трясе;

Хоть тряси, не тряси,
Намъ короваю даси.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

1049.

Точися, короваю,
Черезъ сінн до світлойки,
Межи красні дівойки.

(Ložnaki, стр. 94).

1050.

А.

1 Несуть твое діло:
2 Коровай зъ шишками,
3 Розлука зъ дружками.
4 Світи, Боже, зъ раю,
5 Нашому короваю,
6 Щобъ було виднесенъко
7 Крайти дрібнесенъко.
8 Дрібненъко, бояроньку,

9 Коровай край,
10 Всю нашу родиноньку обсилай,
11 Насъ, дружечокъ, не забувай
12 И намъ шишечку оставляй.
13 Ягъ намъ шишечки не буде,
14 То ми на дорозі переймемъ,
15 Силою коника одиймемъ
16 И до сорома приведемъ.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Б=5 А... місяцю..., 2 Б=6 А До Божого..., 6 Б=7 А, 4 Б=8 А,
5 Бо марисинъ рідъ великий, 7 По Вкраїні, по Волині,
6 Щобъ було чимъ обділити: 8 По всенькій родині.

(С. Млинковъ, Дубенск. у.).

1051.

Ми пшуньку пололи
И руки покололи;

А ви, дружки, знайце,
Намъ короваю дайце.

(С. Михайлово, Мовирск. у.).

1052.

Зрівна, старосто, зрівна,
Край коровай здрібна;

Треба ся складати,
Всю родину даровати.

(Lozinski, стр. 104).

1053.

Ой, край ти, друже, коровай,
Та всімъ родичамъ роздавай;

А вамъ, дружечки, шпичечки,
А вамъ, бояри, шпичечки.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1054.

Горали ми новицю,
А сіяли пшеницю

По горі и по долині,
Щобъ було всій родині.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Потомъ друже повторяеть возваніе: „Господи, Иисусе Христе, сине Божий!“

Старости отвѣчаютъ: „Аминь“.

„Спасибі й за аминь,“ говоритъ онъ. Затѣмъ продолжаетъ: „Старости, пани підстарости, благословить цей чесний хлібъ на чесний миръ рознести!“

— Богъ благословить.

„Въ друге и въ третє!“

— Тричи разомъ!

Получивъ благословеніе, „друже“ рѣжетъ коровай; а „поддружий“ держитъ тарелку, на которую владеть отрѣзанные дружомъ куски коровай и разноситъ по старшинству, именно такъ: прежде всего друже, вырѣзавши верхнюю „шишку“ коровай, разрѣзываетъ ее пополамъ и передаетъ жениху и невѣстѣ; потомъ отрѣзываетъ еще кусокъ и посылаетъ отцу и матери невѣсты; за тѣмъ отрѣзываетъ еще кусокъ и, обращаясь къ поддружому, говоритъ: „А це намъ зъ тобою, товарищу!“ и отдаетъ ему кусокъ; наконецъ, рѣжетъ опять и подаетъ „поддружому“, который, положивши на тарелку, разноситъ по порядку всімъ гостямъ, находящимся въ избѣ ¹⁾.

¹⁾ Лилицкая слоб., Харьковской губ.

До раздачи короваю, когда онъ стоитъ еще на столѣ, поетъ:

1055.

Привезено зілля
Зъ трохъ гірѣ на весілле;
Поставляно зілля,
На столі-престолі.
Одгадай, дружбоньку,
Що жъ то за зіллячко?
— Бігъ же, не вгадаю;
Бо статечний розумъ маю.

Угадай, сванечку,
Що жъ то за зіллячко?
— Бігъ же, не вгадаю,
Бо статечний розумъ маю.
Одгадай, Марисю,
Що жъ то, за зіллячко?
— Бігъ же, не вгадаю —
Ти нашъ святий короваю.
(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1056.

Витай, витай, святий короваю;
Витай, витай изъ Божого дому.
„Дежъ ти бувъ, святий короваю?
Що жъ ти видавъ зъ Божую дару?“
— Бувавъ же я въ чистому поді,
Стувавъ же я ярую пшеницею,
А теперъ стою на тисовому столу,
А теперъ стою на льняному убруси;
Видавъ же я місяце зъ зорю;
Видавъ же я убоє ясененькі.

Не есть то ясененькій місяченько,
Но то мні е ридненькій батенько.
Не есть то мні ясная зуронька,
Но то мні есть ридная матюнка.
Сидеть собі двое удалні
И спувняють собі повненькі повніи;
Сидеть собі въ нувенькуй свитлиці,
Слувняють медъ, вино склянниці;
Тамъ вони у золути сеють.
И медъ-вино спувнеють.
(Кульчизъ, Бѣльск. у.).

1057.

Да рано, рано, здумайте, бояре,
Нешто въ лесе звеніло,
Не звеніло-говорило:
— Да за горою новий двуръ,
А въ томъ двурі весілле:
Да стоять столи тисовіе,
И скатерті бельчатіе,
Лежить коровай гибчастий.
А що жъ въ тому короваі?
Зъ семи полей пшениця,
Зъ семи враниць водиця,
Зъ семи мажей сольница,
Зъ семи двуровъ маслечко,
Зъ арихъ пчоловъ медочокъ,

Зъ семи вурокъ ячка.
Да здумайте, бояре,
А которому дружку
Коровай краяти?
Меншому дружку коровай краяти!
Меншій каже: „не вмію,
Ще къ тому не смію,
Я ни ножика не маю—
И коровай не вкраю“.
Большому дружку коровай краяти!
Большій каже: „я вмію,
А ще къ тому и смію—
Я и коровай украю“.

(Михалково, Мозирск. у.).

1058.

Просили мене до коровай,
А я ножика не маю.

Ой, ристю, коню, ристю, въ морону
По ножикъ до дому.

(Рохань, Холмск. у.).

1059.

Розбирайся, короваю,
Зъ зеленого розмаю,
Зъ червоної калини,

Зъ зеленого барвінку,
На тисову тарілку.

(Рохань, Холмск. у.).

1060.

Дружко хоче коровай краяти,
Да не знає звідкиль почати,

Чи зъ гіроньки, чи зъ долиноньки,
Чи зъ серднеї шишкі.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

А когда дѣлать коровай, то поють слѣдующія пѣсни:

1061.

Благослови, Боже,
И отецъ и мати

Своему дитяти
Коровай роздати.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1062.

Нашъ старостойко, якъ панъ,
На нимъ зелений жупанъ;

Вміє коровай краяти,
Родині роздавати.

(Lozinski, стр. 104).

1063.

Дружко коровай крає,
Їму Буйгъ помогає...
Золотий ножикъ має,

Сребную тарілочку
Обсялати родиночку.

(Мокраць, Кобринск. у.).

1064.

Нашъ когутъ чернокрылий,
Нашъ дружбонька чорнобривай,

Не жаль ѣму дати,
Коровай краяти.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 34).

1065.

Крайте коровай, крайте,
Родоньку не минайте:

Одъ меншого до венкшого,
Хоть по кусочку дайте.

(Рохань, Холмск. у.).

1066.

Дружбонько коровай крає
Усю нашу родиноньку обсилає,
Бо въ насъ роду есть много—

Обсилай ёго всёго;
Щобъ ёго обділити,
Щобъ ёго не гнівати.

(Заславск. у.).

1067.

Дружбоньку нашъ, голубоньку,
Ой, дай же намъ хоть крайнюю
Коровайнюю шипечку;

Якъ не даси, у бору перейму,
И коня одийму,
Старшому боярину подарю.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1068.

А.

1 Подивися, дружко,
2 Що бояре коровай крадуть,
3 Да за пазухи кладуть.
4 То въ міхъ, то въ вишеню—

5 Батькамъ на вечеру;
6 То въ міхъ, то въ рукавиці—
7 Дівчатамъ на вечорниці.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А Да чи бачишь ти..., 2 В=2 А Якъ...,
3 За вилечко захиляються,
4 Короваємъ запихаються.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Староста коровай крає,
2 Злоцісти ножнєвъ має;
3 В=4 А Що въ жменю...;
4 Сванейці на вечеру.

(Lozinski, стр. 109).

Г.

1 Г=1 В Дружко...,
2 А більшъ роскридає.
3 Г=4 А То въ ротъ..., 4 Г=4 В Для дітей...

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Д.

1 Нашъ дружба коровай ріже,
2 А ёму сопель зъ носа лізе;
3 Знать дружба дітей має,
4 Бо коровай ховає,

5 Д=3 В То..., 6 Д=4 В Дітямь...

7 Нашъ дружба пелехатий

8 Літає въ коло хати;

9 Не має де сісти,

10 Де короваю збісти.

(Рохань, Холмск. у.).

1069.

А.

1 Чи бачишъ ти, дружку,

2 Що за тобою жінка стоїть,

3 Семеро да дітей держить,

4 Да усі съ кошелями,

5 Увесь коровай забрали:

6 Хто въ міхъ, хто въ рукавички,

7 Дівчатамъ на вечернички.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... твоя..., 3 В=3 А,

4 На кожній дитинотці

5 По штири торбиноньці.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1070.

А.

1 Ой ми роду не злодійского,

2 А ми роду королівского;

3 Ми кошелівъ не брали,

4 Короваю не крали,

5 Въ кишеню не брали —

6 Дружечки сбрехали.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Б=1 А... таківского, 2 В=2 А... старосвітского,

3 По запічкомъ не ховаємося,

4 Подарочківъ не цураємося.

(С. Кольска, Ушиць. у.).

В.

1 В=1 А... попівского, 2 В=2 А,

3 Щобъ же ви не дождали,

3 Щобъ ми у васъ коровай крали.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1071.

Вибачай, родоньку, ласкаво,

Що вамъ гусокъ не стало,

Гуси води захотіли,

На дувай полетіли.

(Оскова, Апрѣль, 1862 г., стр. 84).

1072.

Попекли свахи гуски
Зъ гречаної лускі —

Роду не обділили,
Сама ся поживили.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 84).

1073.

А.

1 Тобі, друже, не дружковати,
2 Тобі, друже, да пановати,

3 Изъ хорошимъ станомъ,
4 У Києві паномъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 В=1 А... та...,

2 Тобі, друже, череду пасти,
3 Зъ сірою собакою,
4 Зъ товстою ломакою.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А... да..., 2 В=2 А.. свині пасти, 3 В=4 В... великою...,
4 В=3 Б... да...,

5 Возьми пугу, да йди въ лугу
6 Да воливъ поганяти,
7 Да не по талеру брати.

1074.

Засвѣтите свѣчку,
Глядите роду по запічку;
Бо въ Марусі рідъ великій,

Щобъ ёго обдарити,
Щобъ ёго не гнівити.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Въ мѣстечкѣ Борисполѣ, Полтавской губерніи, Переяславскаго уѣзда, друже, который самъ „крае и роздае коровай,“ отрѣзавъ кусоць, вызываеъ тѣхъ, кому слѣдуетъ поднести, слѣдующими словами: „Де старий батько й мати? ось який гостинець одъ молодихъ дітей вамъ!..“ Вызываемые выходятъ, получаютъ *гостинець* и говорятъ: „Спасибі молодимъ дітямъ и вамъ, пани маршалки, за цей гостинець“.

Когда раздѣляютъ коровай, спрашиваютъ старость: „Старости, пани під-старости!“

— Ради слухати, отвѣчаютъ тѣ.

„Чи довольни хлѣбомъ, сіллю?“

— Довольни, спасибі!“ и начинают пѣть:

1075.

Раздали-сь мо дарк,
Які-сь мо ми малн:

Житні й пшеничні,
А би були велишні.

(Рохань, Холмск. у.).

Въ Новоградволынскомъ уѣздѣ, старшій сватъ несетъ коровай изъ коморы на головѣ, сопровождаемый музыкою. Принесши въ избу, ставитъ его на столъ и, точно такимъ-же образомъ, срѣзываетъ верхнюю пишку для молодыхъ; потомъ свою обязанность—рѣзать коровай—передаетъ меньшему свату, а самъ rozdаетъ родственникамъ жениха и невесты коровай съ подарками.

Раздавая коровай и подарки, сватъ подымаетъ руки выше головы; въ одной изъ рукъ онъ держитъ тарелку съ короваемъ, а въ другой—подарки и говоритъ: „Десь у вашого князя молодого и княгині молодой були близькі приятели (такіе то). А е вони, чи ні? Якъ е, то нехай обзиваютьця; а ні,—то запорозцямъ отдамъ. Запорозці—добри хлопці цей подарунокъ приймуть“. Если при этомъ есть въ избѣ тѣ, которыхъ сватъ звалъ, то онъ отдаетъ имъ подарки и коровай; если же нѣтъ, то беретъ себѣ, или отдаетъ обратное тому, у кого ваялъ, или же, наконецъ, *запорозцямъ*, о которыхъ онъ упоминалъ въ обращеніи къ *приятелямъ*, разумѣя подъ словомъ *запорозці* тѣхъ лицъ, которыя не участвуя въ свадьбѣ, находятся зрителями ея.

Въ Михалковѣ, Мозырскаго уѣзда, Минской губерніи, обращаются къ *хлопцямъ-запорозцямъ* только тогда, когда коровай остается много послѣ того какъ обдѣляютъ всѣхъ родственниковъ и гостей, Дружко, положивши на тарелку оставшуюся часть коровай, за исключеніемъ, такъ называемой, „підшви“ т. е. самой нижней части, которая обыкновенно назначается *музикамъ*, обращается къ *запорозцямъ*: „Обсягае князь и княгиня даромъ Божимъ, не такъ даромъ Божимъ, якъ красою своею. Де тутъ есть запорозці — добри хлопці, щобъ ласкави були на сей часъ до насъ прибули да даръ Божий приняли. Озовітеса, моі голубчики! Чи дома ви тамъ? Може пошли гулять зъ молодими жонками? Хлопці-запорозці, просимъ на коровай!“ „Молодые жоначи“ приходятъ „зъ помеломъ, лопатомъ, рогаками“ и пр. и берутъ оставшуюся часть коровай, и вмѣсто денегъ, которыя здѣсь обыкновенно бросаются на тарелку, получивши кусокъ коровай, начинаютъ дарить *молодимъ* различныя вещи, которыхъ, конечно, молодые никогда не получаютъ; а это дѣлается исключительно для того, чтобы дать возможность

собравшейся дубликѣ вдоволь посмѣяться. Иногда „хлопці-запорозці“ свою рѣчь приправляютъ циническими выходками; но это, впрочемъ, бываетъ только тогда, когда они находятся подъ вліяніемъ спиртныхъ напитковъ.

„Даруюць хлопці-запорозці — говорятъ они, получивши коровай — тие пчели, що сѣдзць у улы и гудуць, ягъ дурні; кошелями медъ носяць, на галлі чапляюць; и даруюць того кабана, що ходиць за Днпромъ, личемъ оре, хвостомъ боронує, все те Бугъ поровнує; и даруюць хлопці-запорозці, це рукавички, що сімъ гудъ робили зъ здохлої цялички...“

Каждый изъ „хлопцівъ-запорожцівъ“, которые въ данной свадьбѣ не принимаютъ на себя никакихъ обязанностей, а пришли только поглазѣть, и, желая превзойти одинъ другого въ остроуміи предъ многочисленной толпой, — старается придумать для молодыхъ такой подарокъ, который-бы возбуждалъ всеобщій смѣхъ и старается высказать свое предложеніе, какъ можно эффективе, т. е. чтобы въ рѣчи его все было сказано *до прикладу*.

Ужинъ у невѣсты и прощанье ея съ друзьями.

Передъ тѣмъ, какъ наступаетъ время жениху увозить къ себѣ невѣсту съ ея приданымъ: *скриней**), подушками и вообще со всеѣмъ имуществомъ, полученнымъ ею отъ родителей, наступаетъ ужинъ, *вечера*. Женихъ и невѣста садятся за столъ въ такомъ же самомъ порядкѣ, какъ сидятъ они на *посаді*, т. е. *молодий* въ правомъ углу на *покуті*, а *молода* возлѣ него съ правой стороны. Возлѣ жениха садятся свахи, а возлѣ невѣсты *приданки*. *Старшій бояринъ* садится противъ *молодикъ*. Когда все усядутся въ вышесказанномъ порядкѣ, дружка забираетъ ложки, подходитъ къ столу и говоритъ:

„Пани старости, пани підстарости!“

Ему отвѣчаютъ: — Ради слушать!

„Благословить сей дрібний товаръ (при этомъ поднимаютъ вверхъ ложки) на стуйлѣ положить“,

— Богъ благословить!

„Разъ и другій разъ, и третій разъ“.

— Богъ благословить всі три рази.

Дружка кладетъ ложки на столъ и сейчасъ же подають ужинъ, который обыкновенно состоитъ изъ канусты, гороху, мяса, пироговъ, каши съ молокомъ, галушкѣ съ молокомъ и проч.

*) *Скриня* во многихъ мѣстахъ Малороссіи замѣняется *боднею*, въ особенности у мало зажиточныхъ крестьянъ.

На Подлясьи ¹⁾, подають жаренаго пѣтуха, котораго приготавлиють оригінальнимъ образомъ: гдѣ либо на горѣ, за селомъ привязываютъ его живемъ къ лѣстницѣ и раскладываютъ подъ нимъ огонь; потомъ его варять и подають подъ названіемъ „бажанта“. За столомъ сидятъ всѣ, за исключеніемъ новобрачныхъ, которые обыкновенно ужинають въ коморѣ и только иногда за общимъ столомъ. Какъ въ первомъ, такъ и во второмъ случаѣ, молодые ѣдятъ только для выполненія обычая.

Если новобрачные ужинають въ коморѣ, имъ подають одну тарелку на двоихъ и одну ложку, которою они должны ѣсть, чередуясь. Во время ужина, кромѣ пѣсень, относящихся исключительно къ бушаньямъ, поють:

1076.

А.

1 Давай, мати, вечеряти, (bis)
2 Бо будемо тутъ ночувати;

3 Давай, мати, хочъ жижики,
4 Бо вже порожні книжки.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

Б.

1 Б=1 А... свахо...,

2 Бо не будемъ ночувати.

3 Сонъ головоньку клонить,

4 Ніч до домоньку гонить.

(Дубице, Староконстантиновск. у.).

1077.

Давай, мати, вечеряти,
По вечері поділимся.
Ходімъ, мати, у комору,
Поділимъ добро зъ тобою:
Тобі, мати, нити й бердечко,
Мені давай полотенечко;
Мені, мати, скрині та перни,—

Тобі, мати, горохъ-горохвини;
Тобі, мати, нові дойниці,
Мені давай рябі телиці;
Тобі, мати, нові обори,
Мені давай рябі корови;
Тобі, мати, порожні бодні,
Мені давай тилько довести (коні).

(Нар. южн. рус. пѣсни, Мелитинскаго, стр. 212—213).

1078.

Изъ-за гори сонечко зійшло—
Сімъ сотъ дружокъ прийшло,

Сімъ сотъ и чотири
Да всі чорнобриві.

(Изъ рус. сб. Кулиша).

¹⁾ Loziński, стр. 112.

1079.

Ви насъ не просіте,
Тільки на стіль несіте,
Бо ніколи дзіньковати,

Треба душу трактувати.
Якъ ми душу потракуемъ,
Въ той часъ подзінькуемъ.

(Плотноца, Пинск. у.).

1080.

Тобі, мамко, да навийчики,
Мені, мамко, да сувийчики;
Тобі, мати, нити й бердечко,

Мені, мамо, полотенечко;
Тобі, мати, та стіна німа,
Мені, мамо, постіль біла.

(Нар. южн. русск. пѣсни, Метлинскаго, стр. 213).

1081.

Ой іште, та годуйтеся,
Та нічому не двуйтеся,

Бо ви подорожні люде,
Вамъ сорома не буде.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

1082.

А.

1 Чомъ ти, Ивасю, не іси,
2 Що Маруся зварила:

3 То курятину, то гусятину,
4 То зъ перцемъ лебедину?

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Все то матінка...

3 Ой варила, цѣлаправляла,

4 Передъ зятемъ то погляла.

(С. Кольсєки, Ушицк. у.).

1083.

А.

1 Другая квітка — то жа Маруся...

5 Варила матюнка

2 Чомъ не вечерасишь,

6 Да все голубочка,

3 Молода Маруся,

7 За для любіи дочки.

4 Що матюнка наварила?

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Б=2 А, .. ти Марусю не гисишь, 2 Б=4 А Все то... варила,

3 Ой варила голубочка,

4 Б=7 А Все то для своєї...

(С. Кольсєки, Ушицк. у.).

1084.

Въ овгрудечку лілія,
За овгрудечкомъ шальвія,
Тамъ панна сиділа,
Віночокъ робила
Ружавий, ружавий, ружавий.
Прийшовъ до неї молодий панъ:
„Дай мені віночокъ хочъ іденъ“.
— Дамъ тобі віночокъ,
Бо твоя дівочка,
Бо съ молодой, бо съ молодой,
Бо съ молодой, бо съ молодой, бо съ молодой.
Въ овгрудечку стежечка,
За овгрудечкомъ другаа,
Тамъ мандрували три кавалери,
Четверта дівочка.
Іденъ каже: „люблю тя“.
Другий каже: „возьму тя“.
Третій каже: „мандруй зо мною,
Та будешь мені жомою“.
Ой, на тарілці білий сиръ,
А въ сосідоньмі жвавий сиръ.
Коли бъ я агада, шо вітъ мій,

Дала бъ ему перстень свій,
Перстенець въ золота,
Кравовьська работа.
.....
Старосто, битьку нашъ,
Дай намъ пива, кеди мапъ.
— Волайте влючнице—
Есть пиво въ певнице,
Най вамъ дастъ, най вамъ дастъ.
„Збудуу тобі підсіння
Зъ калинового насіння,
Збудуу тобі хаточку
Зъ калинового цвіточку,
Щобъ була моя миленька
Весела, весела, весела“.
— Товді я була весела,
Якъ у батенька я жила;
Якъ відъ него вдружова,
То стала смутена.
Ой, гоа, гоа, роскопъ моя.
Коли тебе я пустама?

(С. Колоскиа, Улиць у.).

1085.

Ой, гаю мій, гаю,
Я въ тобі часто буваю,
Василечкомъ обсіваю,
Барвіночкомъ обстилаю;

А тепера цвіть покриваю;
Тебе, гаю, покидаю (bis)
Въ превеликому жалю.

(Иль рук. сб. Кудаша).

1086.

Зажурилась перепелочка:
„Бідна моя та голоочка!
Що я рано изъ вирію вилетіла,
Нігде мені гнізда звити,
Нігде мені дітокъ наплодити:
Що по горахъ сніги лежать,
По долинахъ води біжать!“

Озоветься соловейечко:
— Не журися, перепелочко,
Есть у мене три сади зелені:
Що въ первому да гніздо зовьємъ,
А въ другому дітокъ наведемъ,
А въ третёму дітокъ погодуемъ.

(Нар. южн. пѣсни Метлинскаго, стр. 211—212).

1087.

Ой на горі та на кам'яниці
Танцювало два козак и дві дівчини,
Й два голубонька воду пили,
Й два ведмеденьки ніженьки мили;
Ой, ти, ведмеденьку, ой ти боровий,
Ой, ти, пане свате, ой ти домовий.

(Изъ рук. об. Кулиша).

1088.

Да через сінечки,
Да через нові
Усе сади да вишневі.
Молода Марися
Голубці годувала,
Зъ голубцями да розмовляла:
„Голубоньки мої,
Загудите мені;
Защобечить, соловейкі,
Да задайте тугу
Темненькому дугу,
Ще й моему та памоченьку,
Що він мене дає,
А н самъ не знає —
Щастя й долі та не вгадає“.
— Да не самъ-же я Богъ,
Да моя донечко,
Щобъ я вгадавъ
Твою долечку.
Та проси, донечку, да Господа Бога,
Щобъ щасливая твоя доля.

„Да уже просяла, да уже молила,
Да й не давъ Богъ, якъ хотіла!
Ой, хто любивъ вірно,
Той стоить за дверима,
Тяжко, важко да й здихає,
Слізоньками умивається.
Любивъ за сонця —
Стоить пудъ оконцемъ,
Въ свистілочку да виграє;
Хто ходивъ нарочною,
До седнть пудъ бокомъ
И зъ Марисею розмовляє“.
— Да чи ми-жъ тобі, дитя мое,
Не казали,
Чи ми твого серденька
Не втішали?
Що й уже це тобі
По садочку не ходити,
Дорогого та й наряду
Не носити.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1089.

Ой, кувала зозуленька въ саду непогуду!
Хвалилася дівчинонька: „заміжъ не піду“.
Да сухая риба не треться,
Да багатий, ненько, не шлеться;
А убогий, ненько, не сміє,
Такъ моя руса коса заговіє.

(Изъ рук. об. Кулиша).

1090.

Гули, гули голубонькі,
Въ поле летячи,
Марусине дівування
Въ крильцяхъ несучи.
Ой, просила да Маруса
Свого братіка:

„Ой, верейми, мій братіку,
Сивихъ голубцівъ.“
— Не такъ вони, да сестрице,
Да поленули,
Щобъ твое дівування
Да й вернули.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1091.

Да чи ми-жъ тобі, да Марусенько,
Не казали?
Чи ми-жъ твого да серденька
Не втішали?
Да було-жъ не йти да до броду
По воду;

Та було-жъ тобі не слухати голу-
боньківъ,
Де два загуде;
Бо ті-жъ тебе голубонькі
Да й зрадять:
Одъ батенька до свекорка
Переманять.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1092.

Да чого ти, Марусе, безъ кубла,
Да чи ти кудельки не скубла,

Да чи тобі матінка не давала,
Да чи тебе охота не брала.
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 218).

1093.

— Росхляйтеся, дуби, берези,
Росхляйтеся, зелененькіі,
Нехъ я забачу батенька свого,
Нехъ я забачу родненького. —
„Вже ти, Марисю, звінчана:
Буйни вітри не розвіють,
Дрібні дощі не розмиють,
Людські язики не розмовлять“;

— Буйни вітри на лісь пойдуть,
Людські язики занімють!
И схилилася верба сверха до кореня;
Схилилася Марися черезъ стіль до
матюнки,
На стіль голову клонить,
А подъ столомъ слізюньки ронить.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

1094.

Ой, боромъ, боромъ боровицею,
Ой, хто-жъ то іде вечориною?
Ой, іде, іде Іванъ п'яний:
— Одчаний, Марисю, я твій коханий!

(М. Гостомль, Київск. у.).

1095.

Де-жъ бувъ селезень?
Де-жъ була утинка?
Селезень — на ставу,
Утинка — на плаву.
Теперь на одному
Сидять вони плаву;
Вжуні на плавочку,
Та ідять рясочку;
Пьють вони водицю

Зъ одної кривиді.
Де-жъ бувъ Иванко?
Де-жъ була Маръечка?
Иванко — у батечки,
Маруса — у матині;
У одній світлоньці
Ідять паланиці;
Пьють вони медь-вино
Изъ кубка одного.

(Нар. кж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 214—216).

1096.

А въ нашой Гостомлі шарварокъ —
Поїдемо въ ярмарокъ,

Да купимо серпанокъ,
Да повеземо її въ подарокъ.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

1097.

Годій, родоньку, годій!
Южъ гусонькі на воді;

На дунай полетіли,
Во питойкі схотіли.

(Lozinski, стр. 114).

1098.

Вийду я на долину,
Стану я на білину,
Брянну я на родину:
— Сходися, родойку,
Сходися въ купойку.

Якъ близкій, тажъ далекій,
Убогій и багатій,
Подарунки видберати, —
Житній, пшенишній —
Все въ Бога велишній.

(Lozinski, стр. 113—114).

1099.

Мати всю нічку не спала,
Пірачко зберала,
Подушка складала.

Хто буде на нихъ спати,
То той буде викуляти.

(С. Перейма, Балтск. у.).

1100.

Жаль мені, мій батеньку, за тебе,
Остається мое зіллячко у тебе.
Уставай раненько,

Да поливай зілля частенько;
Ранніми и пізними рісоньками,
Дрібними своїми слізоньками.

(Нар. кж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 216).

1101.

— Та вже-жъ, ненько, вже-жъ нера-
венько,
Чомъ не вчинь мене, ненько,
Якъ свекорку годити?
„Та годи, доненько,
Годи, доненько,
Свекорку, якъ батеньку.
Да держи въ світлонці,

Якъ у ніночку,
Рупиння на шлочку;
То держи відерця
Все новенькі,
Водичі повненькі.
То свекорку віде,
Сюди, туди глине,
Вінъ тебе й не полає.

(С. Жданова, Полтавск. у.).

1102.

Вигладає Маруса
Изъ-підъ тонкого сирянка;
Питається у людей,

Чи грозний єі свекоромъ?
Хоть грозний, не грозний,
Та не такий, якъ твій рідний.

(Битъ рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 520).

1103.

Сінечки мої яворови!
Будете не метени:
Ненька старенька, а сестра маленька,
Я піду відъ батенька.

(Нар. вж. пѣс. Метлинскаго, стр. 214).

1104.

Полуднёвий вітеръ віє,
Всю капустницю розвіє;
Або намъ камель дайте,

Або квасомъ підливайте;
Капустниця зъ мукою,
Не піде намъ рукою.

(Lohinski, стр. 118).

1105.

Тя, душечко наша, Марусе,
Забарні гості забарилися въ хаті;
А на дворі коня взято,

За дунай завдато —
За медь, за горілку,
За Марусю дівку.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 215).

1106.

Чого, сватовъ, сидите,
Чомъ до домонокъ не йдете?
Додому, свати, до дому,

Поли коні соломѣ;
На стані стоять — плачуть,
Свати до дому не хочуть.

(М. Борншоль, Переяславск. у.).

1107.

Ли, бояре, или, Підъ столомъ — ні крипечки;
Цілого вола збіли, Наша капуста родила,
По столу качаючи, Наша Маруся садила,
У попелъ вмочаючи, Раненько вставала,
На столі — ни кісточки, Частенько поливала.

(Нар. юж. рус. пісні, Метлинського, стр. 215—216).

1108.

Де ці буряки росли, Чи кипіли, чи не кипіли,
Що до насъ на стіль прийшли. Аби въ зубахъ не рипіли.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1109.

Сватоїко зъ ряду збіжає, А сіділко въ комору ховає,
Свої коники на стіни ставляє, А суконькі въ скриню вкладає.
(Плотниця, Павск. у.).

1110.

Ой, дали намъ дівку, Скриню и перину,
Дайте ще постільку, И въ двіръ господню.
(Нар. юж. рус. піс. Метлинського, стр. 213).

1111.

А.

1 Ой, чого сидишь, Марусю,	9 Скоро батенько на порігъ —
2 Чомъ не даюць батеньку?	10 Впала Маруся ажъ до нігъ:
3 Уже-жъ коники позаврагани,	11 — Спасибі тобі, ти мій батеньку,
4 Коники позавертани,	12 За твое коханничко.
5 Велю коникамъ вівса дати,	13 Що я-жъ у тебе бувала,
6 А музиченьки постоять,	14 Важкого діла не знала;
7 Та поки прийде батенько зъ саду	15 Ой тільки-жъ знала кісоньку змити,
8 Та до мене на пораду.	16 Та въ таночку походити *).

В.

1 Б=11 А, 2 Б=12 А За своє...	3 Б=5 А... конямъ сіна...
4 А боярамъ погуляти,	6 Зъ саду - винограду.
5 Поки вийде мій паноченько	7 Батенько йде зъ саду

*) Тіжє стихи дубіраються еше два раза, только вмѣсто „батеньку“ поется въ 1-й разъ „матиню“, а во 2-й „бравянку“.

8 Марусю ведуть съ посаду. 10 Да за гуляннячко,

9 Дякую тобі, мій батеньку,

В=13 А... гуляла, 12 В=14 А, 13 В=15 А... хату підмести,

14 Підъ кудількою сидіти.

(Можайинь, Черниговск. у., Новицкій).

В.

1 Чого-жъ ти, Марусю, досиживаєшъ?

2 В=2 А, 3 В=3 А... запрожени, 4 В=4 А И повозочки...

5. Тилько, батенько,

6 Сісти яа поїхати;

7 Тилько, батенько, не пора,

8 Упала Маруся батеньку низко:

9 В=11 А, 10 В=12 А... коханце, 11 В=11 В... у тебе..., 12 В=
14 А, 13 В=15 А... до світочку,

14 Та на улочку,

15 Та за віночокъ,

16 Та въ таночокъ:

(Бытъ рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 581).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 А... кониченьки позапругувати,

4 Погоничи на возахъ сидять,

5 Г=9 А... поруиъгъ,

6 Мариса ёму низко въ ноги:

7 Г=11 А,

8 Да за твою роскушениьку:

9 Г=13 А Щол. гуляла, 10 Г=14 А,

11 Куйсоньку счешу, личенько змию,

12 Г=15+16 В.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Д.

1 Д=3 А. Да вже.. запрожени, 2 Д=1 А... Марусенько, 3 Д=2 А,
4 Д=3 А...

5 Підъ ворота підведени!

6 Д=5 А Я... конямъ оброкъ..., 7 Д=6 А Возниченьки..., 8 Д=7 А
Якъ приїде мій...

9 Зъ саду-винограду,

10 Такъ Марусенька съ посаду:

11 Д=11 А Ой, спасибі, мій... 12 Д=12 А... гуляннячко, 13 Д=13 А...
гуляла, 14 Д=14 А,

15 Що въ неділички, то все дівочки

16 Тамъ же я, молодая.

17 Д=1 А, 18 Д=2 А... матюньці, 19 Д=3 А;

20 У двірѣ уведени.

21 Д=6 Д... 22 Д=7 Д, 23 Д=7 А Поки мати прийде..., 24 Д=9 Д, 25 Д=24 А До дочки на пораду..., 26 Д=11 А... мамочко, 27 Д=10 В За твое..., 28 Д=11 Б, 29 Д=14 А, 30 Д=15 Д, 31 Д=16 Д, 32 Д=1 А... Марусенько, 33 Д=2 А... братіку, 34 Д=3 В Да вже..., 35 Д=5 Д И підь сина..., 36 Д=6 Д, 37 Д=7 Д, 38 Д=7 А... братікъ..., 39 Д=6 В, 40 Д=8 В Такъ Марусенька..., 41 Д=11 А.. мій братіку..., 42 Д=27 Д... гулянейко, 43 Д=11 В, 44 Д=14 А, 45 Д=15 Д, 46 Д=16 Д.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлицкаго, стр. 225—227).

Ужинъ у старшей дружки.

Въ Новоградволинскомъ уѣздѣ, во время послѣдняго ужина въ домѣ родителей невѣсты, бояре собираются и поють:

1112.

До дружки, бояре, до дружки,
Хорошая вечеря у дружки;
Що поїхавъ панъ-отець на влови,

Та застреливъ панъ-отець тетерю, —
Зготовала пані-матка вечерю.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1113.

До дружки, бояре, до дружки,
На пуховні подушки,
На сирани тѣ на масляні пирожки.

(М. Пемонное, Новоградволинск. у.).

Старшая дружка, приглашая къ себѣ на ужинъ бояръ, поеть:

1114.

До мене, бояре, до мене,
Добрая вечеря у мене.

Забивъ панъ-отець тетерю,
Зготовила пані-матка вечерю.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Затѣмъ бояре подходятъ къ старшей дружкѣ, берутъ ее подъ руки и вѣдутъ въ домъ ея родителей, гдѣ уже заранѣе ожидаютъ ихъ прихода. При этомъ поють:

1115.

Оттакъ яду собі
И дівчину веду собі,

Взявши її за рученьку,
Вона иде, не вроченьку.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

1116.

Берегомъ качки пливуть,
Дружку горою ведуть,
Зъ сьрипцками, зъ цимбалами,
Зъ молодими боярами.

Подемъ бояре дружку ведуть,
На ней сорочку не порвуть,
Бо на ней сорочка шовкова,
А наши дружечки зъ Крикова.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1117.

Да метена уличка, метена,
Да й барвіночкомъ плетена,
Туди нашихъ дружечокъ ведемо.
Да метена уличка дервачемъ,
Поведено дівочекъ зъ паничемъ.

Стенулися сїни,
Якъ дружечки сїли.
Да не такъ-же стенилися,
Якъ между напьються.

1118.

А. ●

1 Застїлайте столъ,
2 Мостїте услови,

3 Становїте кубочки,
4 Недалеко дружечки.

В.

1 Да виметайте, матїнко, да нови двори,
2 Да застїлайте, матїнко, тїсови столи,
3 Б=3 А Словнай, матїнко..., 4 Б=4 А Во вже близенько...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1119.

Ой, вїйди, вїйди, дружчина мати, зъ хати,
Винеси свїчку тонкую восковую —
Привели тобі дружечку молодую.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1120.

Ой у горі гуска летїла,
Съ перцемъ капуста вшїла;
Съ перцемъ, не съ перцемъ —
Просимо изъ щиримъ сердцемъ!

Іжте, бояри, резовий хлїбъ,
А ви, дружечки, калачї,
Щобъ полюбили васъ паннї.

1121.

Не гнївайся, моя мати,
Що я тобі гостоньки навела,

Бо я зъ тими гостоньками іла и пила,
Да до себе на учту запросила.

(С. Коляски, Улиць у.).

1122.

Старшая дружечко,
Одчини да окошечко,
Погляди да на сонейко,
Та чи рано, чи пuzно?

Да коли-жъ нище рано,
Ще-жъ ми погуляемъ;
Да коли-жъ уже пuzно —
Розейдімося рuzно.

(Колошовка, Черниговск. у.).

Родители старшей дружки потчуютъ бояръ водкой и подаютъ ужинъ, который по большей части состоитъ изъ варениковъ съ сыромъ, блиновъ, въ которыхъ подаютъ сметану и „печені“. Бояре, немного перекусивъ, берутъ старшую дружку точно такимъ же образомъ подъ руки и ведутъ обратно на свадьбу, гдѣ застаютъ еще на ужинъ.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ дружки и другія, непринимающія участія въ свадьбѣ дѣвушки, уходятъ домой еще передъ ужиномъ, который обыкновенно бываетъ поздно; въ м. Борисполь дѣвушки остаются на свадьбѣ въ домѣ родителей невѣсты до окончанія ужина и принимаютъ участіе въ хорѣ дружекъ. Послѣ ужина невѣста прощается со всѣми дружками. Сидя за столомъ, она потчуетъ ихъ водкой, а онѣ бросаютъ ей на тарелку деньги. Прощаясь съ дружками, она цѣлуется съ ними „черезъ стуль“.

Когда настанетъ время гуляющей публикѣ расходиться по домамъ, дружка обращаясь къ ней, говоритъ: „А пора, бояре, до коней“.

Бояре идутъ и готовятъ повозку, на которой будетъ ѣхать невѣста въ домъ жениха; а молода проситъ дружекъ, „любъ заспівали одхидно“.

Дружки поють и уходятъ.

Прощаясь съ молодою, дружки поють:

1123.

Даруйте, дружечки, даруйте,
По злотову сквдайте:

А завтра буде ярмарокъ —
Купимо Титянци серпанокъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1124.

▲.

- 1 Брала Маруся лёнь,
- 2 Виганала своїхъ дружечокъ вінъ.

3 На що було насъ брати, —

4 Коли вінъ виганяти.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 581).

В.

1 В=1 А,

2 Ідіть, дружочки, вонъ, вонъ;

3 Ідіть, дружочки, въ хати,

4 Бо я пійду съ молодимъ спати...

(Lolinski, стр. 104).

1125.

Ой на дворі колодязь и клява —
Теперь-же въ гостяхъ розлука;

Ой лучше-бъ було не знатися,
Ніжъ тепера розстатся.

(Мокраны, Кобринск. у.).

1126.

Передъ порогомъ могила,
А въ тій могилі камина,

Спустили гилечку до долу, —
Чась вамъ, дівочки, до дому!

(Нар. вж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 211).

1127.

Ще не часъ, не пора,
Ще зірочка вечірна не зійшла.

(Нар. вж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 211).

1128.

А.

1 Розкотилися кяслиці —

2 Розвізнилися сестриці,

3 Теперъ розлука намъ съ тобою,

4 Якъ изъ рідною сестрою.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

В.

1 Уже-жъ ми відъ тебе йдемо,

2 На добра-ничъ тобі даємо.

3 В=3 А И...

4 Якъ рибоньці въ воду.

(Дубяще, Старовонстантиновск. у.).

В.

1 А въ садочку дві квіточки.

2 Жаль-же намъ, сестричко, та тебе,

3 Що вчора просила до себе,
4 А сѣгодня одсилаешъ одъ себе.
5 В=3 А Да... наша..., 6 В=4 А.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

1 Г=2 В... тебе, Марусенько, 2 Г=3 В Що повада насъ..., 3 Г=5 В,
4 Г=4 А... сь...

(Быть рус. нар. Терещенко, стр. 581).

Д.

1 Д=2 В... Марисю, на тебе, 2 Д=3 В, Що ти насъ позбрала...
3 А теперъ відъ тебе идемо,
4 Добра-нічъ даемо.

(Loziński, стр. 105).

1129.

Спасибо тобі, Марусенько,
Що ти насъ въ дружечки брала,
Що близенько около себе сажала.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 580).

1130.

Прощай, прощай уже ми идемо,
Уже твое дівчанне,
Зь собою беремо.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 580).

1131.

Не сідн, Марисю, сь бабами,
Ходи зь нами, паннамп,
Дамо тобі віночокъ зь перлами.

Свахи отвѣчаютъ:

Не йди, Марисю, зь дівками,
Сіди зь нами, бабами,
Дамо тобі шнурочокъ сь шнурками.

(Loziński, стр. 105).

1132.

Чиє у тебе, пані-матко, дитятко?
Шлешъ її противу ночки!

Дай її проводничка, хоть братічка,
Дай її проводниці, хоть сестриці.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 580).

1133.

Вступила Маруса на порігъ,
Махнула рушничкомъ на перігъ.
„Къ стороні, дружечки, къ стороні,
А пустить мене къ столові.

Чимъ-сь мене матінка дарує?
Великимъ даромъ—посагомъ,
А вічнимъ мужемъ Иваномъ.

(Дубище, Старокиевск. у.).

1134.

Не метена уличка, не метена,
Ще старша дружечка не ведена;

Треба уличку промести,
Треба дружечку провести.

(Нар. юж. рус. пѣс. Мелитинскаго, стр. 211).

1135.

Старша дружка маленька,
У неї мати старенька:
Шлетъ вона посли и посилає,
Щобъ єї дитина дома була,

Щобъ єї дитину привели,
Зъ скрипками, зъ цимбалами,
Зъ хорошиими боярами.

(Бытъ рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 580).

1136.

А.

1 Стенулися стіни,
2 Красно бояри сіли,
3 Въ батейки въ світлойді,
4 За тісовимъ столомъ,

5 За ліннимъ обрусомъ,
6 За пшеничнимъ хлѣбъ,
7 За землянимъ виномъ,

(Lozinski, стр. 105).

В.

1 У нашого свата,
2 Калинова хата,
2 Б=1 А Оріховні..., 4 Б=2 А.

(Lozinski, стр. 105).

Новобрачные танцуютъ послѣ ужина вокругъ „дѣжи“.

Сейчасъ же послѣ ужина выносятъ на дворъ *дѣжу*, которую ставятъ на скамью, покрываютъ чистымъ полотенцемъ и кладутъ хлѣбъ, а на немъ кусокъ соли. Когда *дѣжа* уже установлена на дворѣ, дружно *рушничкомъ* вводитъ *молодыхъ* изъ избы. За ними слѣдуютъ *свѣтилки* и свахи и поютъ:

1137.

Дайте намъ простіръ на двіръ,
Трошечки погуляти,
Ниженъки проломати;

Въ насъ ноги не криві,
Ми сами молоді.

(Шотинца, Пинск. у.).

1138.

Підемо танцювати,
Боярівъ оглядати,
Чи високо підкови,

Чи не криві ноги,
Якъ баранячи роги.

(Дубище, Староколястиновск. у.).

Вся эта компанія обходить три раза вокругъ дѣжи, *музика* при этомъ играетъ имъ маршъ. Обыкновенно кто либо изъ дальнихъ родственницъ жениха опредѣляетъ степень трудолюбія невѣсты слѣдующимъ образомъ: беретъ полѣно и въ то время, когда *молода* обходитъ вокругъ дѣжи, бросаетъ ей подъ ноги. Если при этомъ невѣста переступитъ черезъ полѣно и продолжаетъ безостановочно свой путь — „лінива буде, не работяща“, если же она полѣно отброситъ въ сторону ногою, то „буде хазайка, чепурна“, если, наконецъ, невѣста, подойдя къ нему, нагнется и рукою отброситъ его въ сторону, то „буде чепурна хозайка, трудяща и работяща“. *Свахи, дружки и поддружьи* танцуютъ при этомъ и поютъ:

1139.

Ой чия жъ то родина
Кругомъ дѣжи ходила

Зъ скрипками, зъ цимбалами,
Зъ молодими боярами?

(М. Шендеревка, Каневск. у.).

Выѣздъ „молодыхъ“ изъ дома родителей невѣсты.

Исполнивши этотъ обрядъ, *молоді* возвращаются опять въ хату, одѣваются и, приготовляясь къ отъѣзду, выпиваютъ „по чарці на коні“. Свахи въ то время возлѣ воза поютъ:

1140.

На добра-ничъ, на добра ничъ,
И ни на ідну годину, и ни на всю ничъ,
И ни на всю ничъ, и ни на весь рікъ,
И ни на весь рікъ, а на весь вікъ.

(С. Колюска, Ушицк. у.).

1141.

Добра-ночь, матенько, добра ночь! Да той „добра-ночь“—на весь вікъ,
Да не той „добра-ночь“, що на ночь, Пошла славонька на весь світ.

(Шютница, Пинск. у.).

1142.

— Да чи я жъ въ тебе, моя мати, „На шо жъ тобі, дитя мое,
Не дитина; Проводничкі?
Ой ти мене противъ ничкі Будуть тобі проводники
Да шлешъ прички? Да діверки;
Дай же мені проводничка, Будуть въ тебе проводниці
Хоть братчика. Да зовиці“.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1143.

Ой, садись, дівочко, на воші, Другие наровки—попрядки,
Да покидай батькови наровки: Треті наровки—игрища.
Первие наровки—вечорки, Коло тебе нагаечка засвище!

(Макишинъ, Черниговск. у., Новицкій).

1144.

Ой братъ сестрицю провожавъ, Ідъ одъ мене здорова,
Да й дориженьку вказавъ: Будь здорова, якъ вода,
— Отъ тобі, сестрице, дорога, Богата, якъ земля.

(Макишинъ, Черниговск. у., Новицкій).

1145.

А.

1 Загрибай, мати, жаръ, жаръ,	7 Тобі, мати, да навійчиъ, (?)
2 Буде тобі дочки жаль, жаль;	8 А мені скриню и сувійчиъ;
3 Укїдай, мати, въ пічъ тріски, —	9 Тобі, мати,
4 Дожидай, мати, невістки.	10 Мені скриня и периночка;
5 Нумо, мати, да вечеряти,	11 Тобі, мати, борщъ да галушки,
Певечерявши, ділитися:	12 А мені перини да подушки.
- (Макишинъ, Черниговск. у., Новицкій).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А.. донечки..., 3 В=3 А Закидай..., 4 В=4
4 Закидай, мати, дрова,
5 Оставайся здорова.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А Коли..., 3 В=3 А Да кидай... у... дрова, 4 В=5 Б Зоставляйся...

(Нльвнцкій).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 В, 4 Г=4 В И...

(Щасновка, Козелецк. у.).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А Будзе тобі...
3 Накидай, матко, дрова,
4 Д=5 Б Да й бувай..., 5 Д=3 А Накладай...
6 Поведемъ дочку пішки.
7 Д=4 Б Кладзі..., 8 Д=4 Д.

(Михалково, Мозирск. у.).

Е.

1 Е=1 А, 2 Е=2 А,
3 Якъ витнешъ сорочокъ прати,
4 Будешъ дочку споминати.

(Нльвнцкій).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=2 В, 3 Ж=2 В, 4 Ж=3 В, 5 Ж=5 Б.
6 Отъ тобі, мати,
7 И прачи зъ-за хати,
8 Ж=3 Е Якъ будешъ прачою, 9 Ж=4 Е... мене...

(Нольвнцкій).

З.

1 З=1 А, 2 З=2 А, 3 З=3 В, 4 З=4 В.

(Ждановка, Могилевск. у.).

И.

1 И=2 А (bis), 2 И=2 А, 3 И=3 А... дрова, 4 И=5 Б.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

І.

1 І=1 А, 2 І=2 А, 3 І=4 Б, 4 І=5 В.

5 Уродила гречка на точку—
6 Дакуймо свату за дочку;

7 Подакуймо свату за цюю,—
8 Нехай імъ Богъ згодує другую.

(Кривинъ, Острозск. у.).

К.

1 К=1 А Стортай..., 2 К=2 А, 3 К=3 В, 4 К=5 В.
(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

Л.

1 Л=1 А, 2 Л=2 А, 3 Л=3 В, 4 Л=4 В Та...
(М. Полоное, Новоградволинск. у.).

М.

1 М=1 А, 2 М=2 А, 3 М=3 В, 4 М=5 В.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Н.

1 Н=1 А, 2 Н=2 А Чи не..., 3 Н=4 В, 4 Н=4 В.
(Нар. южн. рус. пѣсни, Метлинскаго, стр. 227).

О.

1 О=4 Б... трійски, 2 О=4 А Сподівайся..., 3 О=6 Ж.
4 И праць у загагі;
5 О=8 Ж, 6 О=9 Ж.
(Нар. южн. рус. пѣсни, Метлинскаго, стр. 227).

П.

1 П=1 А, 2 П=2 А, 3 П=3 А, 4 П=4 В.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

Р.

1 Р=1 А, 2 Р=2 А, 3 Р=4 Б Кідай въ пічку..., 4 Р=4 В.
5 Вивачуй зъ комори бочку,
6 Висилай сватамъ дочку.
(Луцкій у.).

С.

1 С=6 Ж.
2 Праникъ у загагі
3 С=3 Е Якъ будешъ хуста..., 4 С=4 Е.
5 Сядьмо, мамо, повечераймо, 7 Тобі скриня зъ веретенцями,
6 По вечері побеседуймо; 8 Мені скриня зъ полотенцями.

Т.

1 Т=6 Ж, 2 Т=2 С, 3 Т=3 Е... підешъ..., 4 Т=9 Ж То...
(Шендеревка, Каневск. у.).

У.

1 У=6 Ж Теперь..., 2 У=4 О, 3 У=8 Ж... плаття..., 4 У=9 Ж.
(М. Гостомль, Кіевск. у.).

1146.

А.

1 Ой, коню, коню нашъ сивий,	6 А въ тий світлонці
2 Ой чи чуешся ти на силу,	7 Медъ, вино п'ють,
3 Чи звезешъ нашу княгиню	8 Тамъ напої княгині
4 На тую гору крутую,	9 Давно ждуть.
5 У тую світлоньку новую?	

(М. Борисюль, Переяславск. у.)

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=6 А,
7 В=7 А,

- 8 Молодої Марисі,
9 В=9 А.

(Новицкій).

В.

- 1 Ой коні наші ворони,
2 В=2 А... чується..., 3 В=3 А... звезете..., 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=
6 А, 7 В=7 А.

- 8 Да вже-жъ нашу Марисеньку
9 В=9 А.

(Новицкій).

Г.

- 1 Г=1 В... мої ведмеді, 2 Г=2 В, 3 Г=3 В, 4 Г=4 А,
5 На сю річенку биструю,
6 Г=5 А Да сюю..., 7 Г=6 А, 8 Г=7 А,
9 Вони мене, молодця,
10 Г=9 А.

(Изъ рукъ сб. Кулиша).

1147 *).

—Продай, продай, мій паноченьку,
Цей вишпевий садъ.
Исправъ, исправъ, мій паноченьку,
Дорогий нарядъ:
Що зеленую да сподницю
По землицю,
Щирозлотий поясочокъ
На станочокъ;

Червоние чоботоньки
На нвженькі.
— На шо жъ тобі, дитя мое,
Дорогий нарядъ,
Якъ удасться да твуй милий
Ревнивий,
Щирозлотий излежиться
Дорогий нарядъ;

*) См. № 29.

Червоні чобіточкы
Пиломъ припадуть.

Вони мені, молоденькій,
Жаю завдадуть.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1148.

Ой на горі полуцвіткі
Процвітають,
Усю гору кам'ялнуд
Устілають.
Ой просила та Маруся
Паноченька свого:
— Пусти мене, мій паноченьку,
На сюю гору,
Нехай же я зъ полуцвітківъ
Віночокъ зовью.
„На шо тобі, дитя моє,

Той віночокъ?
Уже жъ тобі не ходити
У таночокъ;
Уже жъ тобі не водити
Подружечокъ.“
— Ой є въ мене, паноченьку,
Меншая сестра,
Вона моїхъ подружечокъ
Да й доводить,
Вона мого да віночка
Да й доносить.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1149.

Ивасѣ вихвалявся:
— Що вже я нагулявся,
Якъ сокілѣ налітався —
А въ чистому полі

На вороному коні,
Підъ румянимъ віпцемъ,
Підъ повнимъ пірцемъ.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1150.

Скрина моя малѣвана!
Да не рокъ, не два прядла,
Да не зімочку ткала,

Да не літо білила,
Ввесь рудъ обдарила.

(Новицкій).

1151.

Бодня моя нова,
А въ бодні основа,

Бо не рокъ, не два дбала,
А въ бодню не наклала.

(Лушни, Овручск. у.).

1152.

А вже світъ світає,
Якъ макъ процвітає—
Молода Мариса
Одъ матінки втіває.

Іі матінка просить:
„Молоденька Марисенько,
Переночуй хотъ ниченьку,
Во вже рожа розцвітається,

Барвіночокъ ростіається“.
— Мені въ рожі не кодити,
Барвіночку не носити:

Полюбила Ивася,
Та й не можу одстунити.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1153.

А.

1 Місяць доріженьку освітивъ,	4 Ідь до свекорка здорова!
2 Братъ сестриченъку випровадивъ:	5 Ой будь здорова, якъ вода,
3 — Отъ тобі, сестрице, дорога;	6 Ой будь багата, якъ земля.

(Изъ рук. сб. Булища).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А Оце..., 4 Б=4 А.
5 Оце тобі, сестрице, ломака,
6 Щобъ не порвала собака“.

(Новицкій).

В.

- 1 В=2 А... вирижає,
2 Вінъ єі щастячка жєлає:
3 В=4 А „Бувай, сестрице..., 4 В=3 Б... тобі до свекорка..., 5 В=
6 А, 6 В=5 А Бувай...
7 И будь хороша, якъ рожа“.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1154.

А.

1 Годі, мати, та журитися..	3 Тобі хата, та комірочка,
2 Нумъ, мати, та ділитися:	4 Мені скриня, та худобочка.

(Щасновка, Козелецк. у.).

Б.

- 1 Б=1 А Уже... повечерали, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

(Новицкій).

1155.

А.

1 Южъ сонце надъ горами,	5 Вода сама въ гарнець тече,
2 Зберайся, Марисю, въ нами,	6 А сонейко хлібъ пече.
3 Бо ми добрі люди,	7 Не будешъ ніць робити,
4 Добре тобі въ насъ буде:	8 А будешъ всімъ радити.

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Съ нами, бограми,
4 До свекорця на сніданне;

5 Загорнися въ загортойку,
6 Пійдешъ въ чужу сторонойку.
(Lozinski, стр. 116).

1156.

Вийдзі, матко, зъ-за угла,
Да подзелемъ добро съ кубла.

(Михалково, Мозирск. у.).

1157.

Ой дали намъ дівку,
Дайте намъ постільку.

И скриню, й перину,
И въ двіръ господиню.

(Гостомль, Кіевск. у.)

1158.

Та не сиди, Марусю, зъ бабами,
Та иди, Марусю, и зъ нами.
Поведемо тебе въ садотокъ,

И скинемъ тобі віночокъ,
Заплетемъ косу въ дробушки,
Та вже тобі не ходити у дружечки.

(Ждановка, Полтавск. у.).

1159.

Мати Марусеньку родила,
Місяцемъ обгородила,

Сонечкомъ підперезала,
До свекорка випроважала.

(Новація).

1160.

Наіхали гостонькі
Зъ пудної сторононькі,
Взялися підшвати,
Марисю намовляти.
„Ідъ, Марисенько,
Ідъ въ нашу сторононьку;
До насъ, Марисю, до насъ,
Добре тобі буде въ насъ;
Въ насъ гори золотні,
Травонькі шовковні,
Річенькі медовні,

Въ насъ столи тісовні,
Стінойкі волотні“.
Црилетіа зовуленька,
Та й стала ковати,
Всімъ правду казати:
— Світъ же я облітала,
А того не видала;
Всюде гори земляні,
Травонькі зеленні,
Річенькі воденні,
Стіни дереванні.

(Lozinski, стр. 116—117).

1161.

—До бору, зозулька, до бору,
Тамъ тобі гніздечко увите,
Зеленою рутою покрите;
Тамъ тобі ягодки сонниці
И водиця въ криниці.
„Ой не правда, пташечки, не правда,
Волики травницю изіли,
Пташички ягідки обїли“.

—До свекрухи, Марисю, до свекрухи,
Тамъ тобі вечера готова,
Тамъ тобі білая постіль стелена.
„Не правда, сванечки, не правда,
Гостоньки вечеру изіли,
Дівери постільеу залагли,
Зовухни лавочки засіли.“

(Полоски, Бѣльск. у.).

1162.

До насъ, Марусю, до насъ,
Бо въ насъ усе гораздъ:
Ветрець хату мете,

А сонечко хлїбъ испече,
Вода сама летѣся—
Въ насъ гораздъ ведеться.

(Перейма, Балтск. у.).

1163.

Питайся, Марисю, мамі.
Чи поїдешъ ти съ нами?
Завеземо тя въ гори,
Не повернешъ ніколи.

Южъ са Марися напередъ зберає...
Калинко, малинко,
Червона ягідко!

(Lozinski, стр. 117).

1164.

Ой у садочку, на василечку,
Тамъ зозуленька кувала.
Вийшла Маруся рути щипати
И зозуленьки питати:
„Скажи мені, сива зозуленька,
Скільки мені въ батенька бути?“
—Ой бути тобі, дівко Марусю,

Сімъ недїль и чотиря.
„Бодай-же ти, зозуленько,
На той рікъ не кувала,
Якъ ти мені, молодій,
Правду не сказала:
Бути мені въ батенька свого
Сеї день до вечера“.

(Щасновка, Козелецк. у., Новицкій).

1165.

Наша Маруся одъ батенька оцїзжає,
Попереду соколонька посилає:
„Лети, лети, соколоньку,
До свекорка въ двурї, —
Нехай двори вимїтають,

Нехай столи тїшовї застілають,
Нехай хлїбн пшенични накладають,
Нехай свїчи восковї не згасають,
Нехай мене, молодї, дожидають.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1166.

Старий діду, стара бабо,
Старий оселедцю,
Ти не стоїшь (bis)
Ні за стару редьку,

Ні за стару,
Ні за малу,
Ні за молоденьку,

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1167.

Казали намъ люде,
Що чести не буде,

А намъ чести вдосять—
Гарцями горілку носять.

(Полоски, Більск. у.).

1168.

— Южъ місячейко на болонейку,
Якъ млиневское коло:
Зберайся, Марсю, зберайся съ нами споро. —
„Якъ я ся маю споро съ вами зберати?
Маю батейка, якъ голубойка,
Жаль мі го зіставляти“.

(Lozinski, стр. 116).

1169.

Ой дівчино, та Марусечко,
Позасівай свої стежечки,
И стежечки, и доріжечки;
То рутою, то мятою,
Хрещатенькимъ та барвіночкомъ,
Запашненькимъ та василечкомъ.
Туда йтиме твоя матінка,
Те зілячко прогортатиме,

Марусеньки та шукатиме.
— Зилля мое та охайнее,
Дитя мое та коханее!
Я-жъ тебе та охаяла,
Марусеньку та угаяла;
Я садила, я поливала,—
Марусенька, якъ не бувала.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 228—229).

1170.

Да увійди, увійди, да чужий батенько,
У новую світлоньку;
Да стань, да послухай,
Якъ сирітонька плаче.
Да сирота плаче, силненько ридає,

Що порядку не має;
Що всі ті, що напиться,
А нікому зажуритися;
Що всі пити, да гуляти,
Да нікому порадоньки дати.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 221).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А Коли..., 3 В=3 А Да видай... у... дрова, 4 В=5 Б Зоставайся...

(Нсвицкіі).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 В, 4 Г=4 В И...

(Щасновка, Козелец. у.).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А Будзе тебе...
3 Наквай, матко, дрова,
4 Д=5 Б Да й бувай..., 5 Д=3 А Накладай...
6 Поведемъ дочку пішвы.
7 Д=4 Б Кладзі..., 8 Д=4 Д.

(Михалково, Мозырс. у.).

Е.

1 Е=1 А, 2 Е=2 А,
3 Якъ втнешъ сорочокъ прати,
4 Будешъ дочку споминати.

(Нсвицкіі).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=2 В, 3 Ж=2 В, 4 Ж=3 В, 5 Ж=5 Б.
6 Отъ тобі, мати,
7 И прачи зъ-за хати;
8 Ж=3 Е Якъ будешъ прачомъ, 9 Ж=4 Е... мене...

(Новицкіі).

З.

1 З=1 А, 2 З=2 А, 3 З=3 В, 4 З=4 В.

(Ждановка, Молдавск. у.).

И.

1 И=2 А (bis), 2 И=2 А, 3 И=3 А... дрова, 4 И=5 Б.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

І.

1 І=1 А, 2 І=2 А, 3 І=4 Б, 4 І=5 Б.

5 Уродила гречка на точку—

7 Подякуймо свату за цюю,—

6 Дякуймо свату за дочку;

8 Нехай імъ Богъ згодує другую.

(Кривинъ, Острогск. у.).

К.

1 К=1 А Спортай..., 2 К=2 А, 3 К=3 В, 4 К=5 Б.
(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

Л.

1 Л=1 А, 2 Л=2 А, 3 Л=3 В, 4 Л=4 В Та..
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

М.

1 М=1 А, 2 М=2 А, 3 М=3 В, 4 М=5 Б.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Н.

1 Н=1 А, 2 Н=2 А Чы не..., 3 Н=4 Б, 4 Н=4 В.
(Нар. вѣн. рус. пѣсни, Метлинскаго, стр. 227).

О.

1 О=4 Б... трийски, 2 О=4 А Сподівайся..., 3 О=6 Ж.
4 И праць у загагі;
5 О=8 Ж, 6 О=9 Ж.
(Нар. вѣн. рус. пѣсни, Метлинскаго, стр. 227).

П.

1 П=1 А, 2 П=2 А, 3 П=3 А, 4 П=4 В.
(Изъ рук. сб. Куляша).

Р.

1 Р=1 А, 2 Р=2 А, 3 Р=4 Б Кідай въ пічку..., 4 Р=4 В.
5 Викачуй въ комори бочку,
6 Вислаі сватамъ дочку.
(Луцкій у.).

С.

1 С=6 Ж.
2 Праникъ у загагі
3 С=3 Е Якъ будешъ хуста..., 4 С=4 Е.
5 Сядьмо, мамо, повечераймо, 7 Тобі скриня зъ веретенцями,
6 По вечері побеседуймо; 8 Мені скриня зъ полотенцями.

Т.

1 Т=6 Ж, 2 Т=2 С, 3 Т=3 Е... підешъ..., 4 Т=9 Ж То..
(Шендеревка, Каневск. у.).

У.

1 У=6 Ж Теперь..., 2 У=4 О, 3 У=8 Ж... плаття..., 4 У=9 Ж.
(М. Гостомль, Киевск. у.).

1146.

А.

1 Ой, коню, коню нашъ сивий,	6 А въ тий світлоньці
2 Ой чи чуешся ти на силу,	7 Медъ, вино п'ють,
3 Чи звезешъ нашу княгиню	8 Тамъ нашої княгині
4 На тую гору вругую,	9 Давно ждуть.
5 У тую світлоньку новую?	

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=6 А,
7 В=7 А,
8 Молодої Марисі,
9 В=9 А.

(Новицкій).

В.

- 1 Ой коні наші ворони,
2 В=2 А... чується..., 3 В=3 А... звезете..., 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=
6 А, 7 В=7 А.
8 Да вже-жъ нашу Марисеньку
9 В=9 А.

(Новицкій).

Г.

- 1 Г=1 В... мої ведмеді, 2 Г=2 В, 3 Г=3 В, 4 Г=4 А,
5 На сю річенку биструю,
6 Г=5 А Да сюю..., 7 Г=6 А, 8 Г=7 А,
9 Вони мене, молодця,
10 Г=9 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1147 *).

—Продай, продай, мій паноченьку,
Цей вишпевий садъ.
Исправъ, исправъ, мій паноченьку,
Дорогій нарядъ:
Що зеленую да сподницю
По землицю,
Щирозлотий поясочокъ
На станочокъ; | Червоние чоботонькі
На ниженькі.
— На шо жъ тобі, дитя мое,
Дорогий нарядъ,
Якъ удасться да твуй милій
Ревнивий,
Щирозлотий излежиться
Дорогій нарядъ; |
|--|---|

*) См. № 29.

Червонні чобіточкі
Пиломъ припадуть.

Вони мені, молоденькій,
Жалю завдадуть.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1148.

Ой на горі полуцвіткі
Прощітають,
Усю гору кам'яную
Устілають.
Ой просила та Маруся
Паноченька свого:
— Пусти мене, мій паноченьку,
На сюю гору,
Нехай же я зъ полуцвітківъ
Віночокъ зовью.
„На шо тобі, дитя моє,

Той віночокъ?
Уже жъ тобі не ходити
У таночокъ;
Уже жъ тобі не водити
Подружечокъ.“
— Ой є въ мене, паноченьку,
Меншая сестра,
Вона моїхъ подружечокъ
Да й доводить,
Вона мого да віночка
Да й доносить.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1149.

Ивасё вихвалявся:
— Що вже я нагулявся,
Якъ сокілът налітався —
А въ чистому полі

На вороному коні,
Підъ рум'янимъ віпцемъ,
Підъ повнимъ пірцемъ.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1150.

Скрина моя малёвана!
Да не рокъ, не два пр'яла,
Да не зімочку ткала,

Да не літо білила,
Ввесь рудъ обдар'яла.

(Новицкій).

1151.

Бодня моя нова,
А въ бодні основа,

Бо не рокъ, не два дбала,
А въ бодню не наклала.

(Лушны, Овручск. у.).

1152.

А вже світъ світає,
Якъ макъ прощітає—
Молода Мариса
Одъ матінки втікає.

Іі матінка просить:
„Молоденька Марисенько,
Переночуй хотъ ниченьку,
Бо вже рожа розцвітається,

Барвіночокъ ростідається“.
— Мені въ рожі не ходити,
Барвіночку не носити:

Полюбила Ивася,
Та й не могу одстунити.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

1153.

А.

1 Місяць доріженьку освітивъ,	4 Ідь до свекорка здорова!
2 Братъ сестриченьку випровадивъ:	5 Ой будь здорова, якъ вода,
3 — Отъ тобі, сестрице, дорога;	6 Ой будь багата, якъ земля.

(Изъ рук. сб. Булиця).

Б.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Оце..., 4 В=4 А.

5 Оце тобі, сестрице, ломака,

6 Щобъ не порвала собака“.

(Новицкій).

В.

1 В=2 А... виражає,

2 Вінъ єі щастячка жєлає:

3 В=4 А „Бувай, сестрице..., 4 В=3 Б... тобі до свекорка..., 5 В=

6 А, 6 В=5 А Бувай...

7 И будь хороша, якъ рожа“.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1154.

А.

1 Годі, мати, та журитися...

2 Нумъ, мати, та діятися:

3 Тобі ката, та комірочка,

4 Мені скрина, та худобочка.

(Щасновка, Козелецк. у.).

В.

1 В=1 А Уже... повечерали, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А.

(Новицкій).

1155.

А.

1 Южъ сонце надъ горами,

2 Зберайся, Марисю, въ нами,

3 Бо ми добріи люде,

4 Добре тобі въ насъ буде:

5 Вода сама въ гарнець тече,

6 А сонейко хлібъ пече.

7 Не будешъ ніцъ робити,

8 А будешъ всімъ радити.

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Съ нами, боярами,
4 До свекорця на сніданне;

5 Загорнися въ загортойку,
6 Пійдешъ въ чужу сторонойку.
(Lozinski, стр. 116).

1156.

Вийді, матко, зъ-за угла,
Да подзелемъ добро съ кубла.

(Михалково, Мозирск. у.).

1157.

Ой дали намъ дівку,
Дайте намъ постільку.

И скриню, й перину,
И въ двіръ господню,
(Гостомль, Кіевск. у.)

1158.

Та не сиди, Марусю, зъ бабами,
Та иди, Марусю, и зъ нами.
Поведемо тебе въ садотокъ,

И скинемъ тобі віночокъ,
Заплетемъ косу въ дробушки,
Та вже тобі не ходити у дружечки.
(Жданова, Пелтвск. у.).

1159.

Мати Марусеньку родила,
Місяцемъ обгородила,

Сонечкомъ підперезала,
До свекорка випроважала.
(Новицкій).

1160.

Наіхали гостонькі
Зъ пудної сторононькі,
Взялися підживати,
Марисю намовляти.
„Ідь, Марисенько,
Ідь въ нашу сторононьку;
До насъ, Марисю, до насъ,
Добре тобі буде въ насъ;
Въ насъ гори золотні,
Травонькі шовковні,
Річенькі медовні,

Въ насъ столи тісовні,
Стінонькі волотні“.
Прилетіла зовуленька,
Та й стала ковати,
Всімъ правду казати:
— Світъ же я облітала,
А того не видала;
Всюде гори земляні,
Травонькі зелені,
Річенькі поденні,
Стіни деревяні.

(Lozinski, стр. 116—117).

1161.

—До бору, зозулька, до бору,
Тамъ тобі гвіздечко увите,
Зеленою рутою покрите;
Тамъ тобі ягодки сонниці
И водиця въ криниці.
„Ой не правда, пташечки, не правда,
Волики травницю иззіли,
Пташнички ягідки обѣли“.

—До свекрухи, Марисю, до свекрухи,
Тамъ тобі вечера готова,
Тамъ тобі білая постіль стелена.
„Не правда, сванечки, не правда,
Гостоньки вечеру иззіли,
Дівери постільку залагли,
Зовухни лавочки засіли.“

(Полоски, Бѣльск. у.).

1162.

До насъ, Марисю, до насъ,
Бо въ насъ усе гораздъ:
Ветрець хату мете,

А сонечко хлѣбъ испече,
Вода сама леться—
Въ насъ гораздъ ведеться.

(Перейма, Балтск. у.).

1163.

Питайся, Марисю, мамі.
Чи поїдешъ ти съ нами?
Завеземо тя въ гори,
Не повернешъ ніколи.

Южъ са Марися напередъ зберає...
Калинко, малинко,
Червона ягідко!

(Lozinski, стр. 117).

1164.

Ой у садочку, на василечку,
Тамъ зозуленька кувала.
Вийшла Маруся руті щипати
И зозуленьки питати:
„Скажи мені, сива зозуленька,
Скільки мені въ батенька бути?“
—Ой бути тобі, дівко Марусє,

Сімъ недѣль и чотири.
„Бодай-же ти, зозуленько,
На той рікъ не кувала,
Якъ ти мені, молодій,
Правдп не сказала:
Бути мені въ батенька свого
Сеї день до вечора“.

(Щасновка, Козелецьк. у., Новашкій).

1165.

Наша Маруся одъ батенька оубізває,
Попереду соколонька посилає:
„Лети, лети, соколоньку,
До свекорка въ двурѣ,—
Нехай двори вимітають,

Нехай столи тисовні застілають,
Нехай хлѣбн пшеничні накладають,
Нехай свѣчи восковні не згасають,
Нехай мене, молоді, дожидають.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1166.

Старий діду, стара бабо,	Ні за стару,
Старий оселедцю,	Ні за малу,
Ти не стоїшь (bis)	Ні за молоденьку,
Ні за стару редьку,	

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1167.

Казали намъ люде,	А намъ чести вдосить—
Що чести не буде,	Гарцями горілку носять.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1168.

— Южь місячейко на боловейку,
Якъ млиневское коло:
Зберайся, Марисю, зберайся съ нами споро. —
„Якъ я ся маю споро съ вами зберати?
Маю батейка, якъ голубойка,
Жаль мі го зіставляти“.

(Lozinski, стр. 116).

1169.

Ой дівчино, та Марусечко,	Марусеньки та шукатиме.
Позасівай свої стежечки,	— Зилля мое та охайнее,
И стежечки, и доріжечки;	Дитя мое та коханее!
То рутою, то мьятою,	Я жъ тебе та охаяла,
Хрещатенькимъ та барвіночкомъ,	Марусеньку та угаяла;
Запашненькимъ та василечкомъ.	Я садила, я поливала,—
Туда йтиме твоя матінка,	Марусенька, якъ не бувала.
Те зілячко прогоратиме,	

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлицкаго, стр. 228—229).

1170.

Да увійди, увійди, да чужий батенько,	Що порядку не має;
У нову світлоньку;	Що всі ті, що напиться,
Да стань, да послухай,	А нікому зажуритися;
Якъ сирітонька плаче.	Що всі пити, да гуляти,
Да сирота плаче, силненько ридає,	Да нікому порадоньки дати.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлицкаго, стр. 221).

1171.

Мати донечку шукала
То въ василёчкахъ, то въ барвіночку —
Не знайшла.
„Где-сь моя донечка пречъ пійшла.

А ми таки-жъ доломъ,
Та за своїмъ родомъ;
Ми-жъ така та долиною,
За своєю родиною.“

(Новицкій).

1172.

— Стань, моя матінко, въ порозі,
Вже-жъ я, молода, въ дорозі.
Не жалослива матуся!
Напротивъ ночі вонъ гонишь
И проводничка не даешъ!

Стань, моя матохно, въ порозі;
Я-жъ тобі, матохно, вклонюся,
Кіскою земельку устелю,
Слізками ніжки оболью!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 227).

1173.

Та клиновий листоньку,
Куди тебе вітеръ несе?
Чи зъ гори да въ долину,
Чи въ чужу україну?
Молодая та дівчинонько,
Куди тебе батько оддає?

Чи міжъ турки, чи міжъ татари,
Чи въ чужую землю,
Чи въ велику семью?..
Чужа земля підъ коріннячкомъ,
Чужа земля підъ нарівьячкомъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 222).

1174.

Старшая дружечко,
Одчини да оконечко,
Погляди да на сонечко:
Да коли-же рано,
То ще й погуляймо;
Коли же пізно,

Розійдімося різно!
Ище рано,
Ище погуляймо:
Ще зірочка одъ місяця не одійшла,
Ще Марьечка одъ свого батенька не
одійшла.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 218).

1175.

Да Марусина сестра
У віконця сїдила,
Зъ боярами да говорила:
— Грайте, бояре, грайте,
Кіньми двора та й не грузіте,

Марусеньки да й не беріте:
Ище-жъ моя сестра мала,
Ище-жъ вона да не гуляла
И личенькомъ да й не сіяла.

(Изъ рук. сб. Бунина).

1176.

Журилася мати,
Чимъ зятя вїновати?
Дати зятеві, дати

Сто коровъ и теляти,
Сто подушокъ жмшовихъ,
И сто червонихъ готовихъ.

(Lozinski, стр. 118).

1177.

Вийди, місяцю, вийди ясенькі,
Та й зъ-за чорної хмари;
—Зберайся, красна наша Марисю,
Поїдешъ уже съ ними.

„Якъ же я маю ся вибрати,
Та й съ вами їхати?
Маю батейка, якъ соболонька,
Жаль ми го покидати.“

(Lozinski, стр. 118).

1178.

Я-жъ думала, що дзвони дзвонять,
Ажъ жінки говорять

Надъ мою головою,
Надъ русою косою.

(Изъ рук. сб. Булша).

1179.

Ходить кізочка по крутій горі,
Ніжкою, якъ тупъ, такъ тупъ!
Сірому вовку наругається:
„Я-жъ тебе, сірий вовку, не боюся!“
А въ неділеньку, рано по-раненьку
Кізочки, якъ нема, такъ нема,
Тільки осталися ніжки та ріжки,
Та біліі копитця.

Ходить Марьечка по новихъ сїняхъ,
Ніжкою, якъ тупъ, такъ тупъ!
Своєму Іванку наругається:
„Я-жъ тебе, Іванку, не боюся!“
А въ понеділокъ, рано по-раненьку
Марусеньки, якъ нема, такъ нема,
Тільки осталася русая коса
Та дівоцкая краса.

(Нар. кж. рус. пѣс. Матвїевскаго, стр. 229—230).

1180.

Чи ми тобі не казали,
Чи ми твого серденька не розважали:
„Та не йди, не йди до броду
Рано й по воду,
Та й не слухай голубоньківъ де два загуде,
Бо ті-жъ тебе та голубоньки підведуть,
У чужу стороненьку та й завезуть.
А чужа сторононька безъ вітру шумить,—
Чужий батько, чужа й мати не б'є, та й болять.
А свекруха, де ступила—

Невістку судить:
— Солнивая, дрімливая,
Невістка моя,
Та не хоче рано вставати,
Молодої челядоньки пробужати“.

(Жаботинь, Чигиринск. у., Новицкій).

1181.

Ой коли бь я знала, коли бь відала,
Що вь батенька не бути,—
Не садила-бь я, не поливала
Шавліі та руті,
Щобь шавлія не зеленіла,
А рута не цвіла тута.
Ой одчину я оть городечка
Новні воротечка,
Да пуцу я орлівъ-кониківъ
Воронее стадецько;
Нехай витопчуть и виломають
Шавлію та руту,
Щобь шавлія не зеленіла,
А рута не цвіла тута.
Ой колибь я знала, колибь відала,
Що вь батенька не бути,
Не ковала-бь я, не золотила

Перстенька на рученьку;
А сковала-бь я, позолотила
Золотні крилечка.
Полетіла-бь я, та одвідала
Чужої сторононьки;
Не такь сторони, не такь чужої,
Якь чужого батенька.
Чи вінъ-же добрий, чи вінъ хороший,
Чи такий, якь рідний мій?
Вь мого батенька круті гори,
Та гуляти доволі;
А у свекора усюди рівно,
Та гуляти не вільно.
Порівнай, Боже, гори, долини,
Щобь було рівнесенько,
Щобь одь свекорка та до батенька
Ходити близасенько.

(Новицкій).

1182.

Черезъ поле піллавське
Шло військо боярське;
Да ранесенько!
Попереду старостивъ кінъ;
Да ранесенько!

Що й у ёго грива шовкомъ звита.
Да ранесенько!
Колибь-же Иванківъ кінъ,
До бь у ёго грива золотомъ звита.
Да ранесенько!

(Изъ рук. сб. Кулина).

1183.

— Якь тобі, да тетірко,
По пожару да не кілко?
„Де пожаръ погорить—
Крыльцями підлечу;
Де травиця полягла—

Ніжками підбіжу“.
— Якь тобі, да Марусю,
У чужого батенька?
„Я свекорку угожу —
Вілу постіль постелю;

А свекрусі угожу—
Въ головоньку погляжу;
А діверку угожу—

Кониченька запражу;
А зовиці угожу—
Русу косу зашлету.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 221—222).

1184.

А въ полі да овесь расенъ, (bis)
А въ насъ весь рідъ красенъ;
А въ нашому роду
Та не буде переводу;

Одъ старшого да до меншого,
Суди, Боже, до мезинного,
Щобъ не було шолудиваго.

(Новицькій).

1185.

Казала нсь, моя матюиво: „не могу тебе збудити;—
Напаса теперъ свої корови на моей ярой руті“,
А теперъ кажеть, моя матюико: „не могу на тебе поглядіти,
Якъ у садоньку, у вишнёвому на чирвоні квіти...“

(Хорошанка, Б'яльск. у.).

1186.

Ой матінко моя,
Теперъ я не твоя;

Теперъ того пана,
Съ кимъ я шлюбъ побрала.

(Плотноца, Пияск. у.).

1187.

А.

1 Прошла мати дочку
2 На солодкімъ медочку,
3 На горілоньці - оковитоньці,

4 Сама йде додомоньку.
5 Не сама-жъ пропивала —
6 Родионька помогала.

(Полоски, Б'яльск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 В=2 А;

3 Упившися, скаче,

4 А проснувшися, плаче.

(С. Плотница, Пияск. у.).

1188.

Було п'яти, не впиватися,
Ца личенько надивлятися.

А ми пили, не випвалися,
На личенько приглядалися.

(С. Млиновъ, Дубенського у.).

1189.

Добре було, моя матінко,
Та горілочку пити,
Якого-сь буде, якого-сь буде
Да безъ донечки жити!
Підешъ, матюно, у поле

Та зеленого жита жати,
Та займешъ широку постать:
Ні зъ кимъ жита жати!..
Сядешъ, мати, да полуднати,
Ні зъ кемъ розмовляти...
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 224).

1190.

Чого, світлонька та новесенька,
Чого стоїшъ темнесенька?
Чого, Маруся молодесенька,
Чого сидишъ смутнесенька?
— Ой, якъ-же мені, молодесенькій,
Не сидіти смутнесенькій,

Що обсіла мене чужа чужина,
Иванкова вся родиночка.
Що зъ правого боку усе зовиці,
Иванкови все сестриці;
А зъ лівої руки все дівочки,
Иванкови все братіки.
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 220).

1191.

Ой не сиди, Маруся, не сиди,
Одчини кватироньку, погляди,
Чи хорошъ Иванко на коні?
— Та хорошъ, матюно, краще всіхъ,

Та изнявъ шапочку, вище всіхъ,
Та припавъ къ кониченьку росом,—
Ставъ Иванко красомъ.

(Щасновка, Ковелецк. у., Новицкій).

1192.

Звився роёчокъ
У вишнёвомъ садочку,
На зеленомъ дубочку;
Хоче полетіти
Изъ бору да на дуброву;
Сподобавъ собі сосну
Тонку да високу,
Подголю, кучеряву.

Розигрався хлопчичокъ
Да на батьковомъ дворі,
Да на вороненькомъ коню;
Хоче поїхати зъ міста на місто—
Одъ батька до тестя;
Вибравъ собі дівку
Хорошую да пригожую,
Молодую да рум'яную.

(Изъ рус. сб. Кулиша).

1193.

Ой Иванко у тестенька медъ-вино пѣе,
Попереду соволонька до батенька йде:
„Лети, лети, соволоньку, до батенька въ двір’!
Нехай двори-частоволи повимітають,

Нехай кубки срібра, злата наповняють,
Нехай свічи до півночі не гаснуть,
Нехай мене въ Марусею дождають."

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 219).

1194.

— Біжи, братіку, доганяй,
Свою сестроньку, одбірай!
Бігь, бігь братічокъ — не догнавь,
За боарами не познавь,
За музиками не почувь;
Почувь-же вінь голосочокъ, якъ її,
А вже въ свекорка на дворі;
До свекорка на порігъ ступає,

Свекоркові добри-вечорь оддає:
„Добри—вечорь, свекорку, до тебе,
Прийми мене, молоденьку, до себе,
Бо мене ніченька заняла,
Идеємъ сувонька припала,
Русая косонька—росою,
Білеє личенько—слёзою.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1195.

Тамъ на горахъ, на камені,
Сіділо два ангели;
Сіділи, говоріли,
Зелене вино пили:

„Ходімъ-же, пане брате,
На тую розлучейку,
Якъ ся буде розлучати
Марися відъ батейка“.

(Loziński, стр. 115).

1196.

А въ сіничкахъ голубецъ гуде,
А въ світлоньку голосокъ иде;
Ми-жъ думали — голубецъ гуде,
Ажъ Иванко теста просить:
„Тестеньку, мій батеньку!

Пусти мене да додомоньку:
Теперь нічки да темненькіі,
Дороженькі да не певніі;
Кони наши потомилися,
По воліна поодбивалися!..

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 217).

1197.

А.

1 Чого ви, сванечки, сидите,
2 Чомъ додомоньку не йдете?

3 Ще Маруса не ваша — наша,
4 Ще-жъ ви її да не возьмете.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А... дружечки..., 2 В=2 А,
3 Въ Бога надія

4 Сьогодні неділя...

5 Буде Маруся наша.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1198.

На горі Іванко ходить,
Шаблею вїйло косять,
Та підъ кониченька носитьъ,
Да кониченька просить:

— Іжъ, коню, білее кїйло,
Щоби здужавъ та дунай плисти,
Нашу Марусеньку увезти!

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 218).

1199.

Ну-те, ну-те, бояре, до коней!
Не бійтеся темної ночі,
Богъ вамъ та до помочи,
А Пречистая мати
Буде васъ зустрічати!
Марусенька догадалася
Да помостила мости
Зъ калинової трощи;
Да погатила гатки
То зъ рутки, то зъ м'ятеи.
Іванко до дому радиться,
А Маруся догадується;
Вивела й коня зъ стани,
И ввнесла и сїделочко:

„Іванку, моє сердечко!
Переночуй хоча ниченьку!“
— Ой, Марусю, моя душечко,
Попитайся своєї матінки,
Чи буде частувати?
Якъ буде частувати,
Дакъ будемо дві ночі ночувати;
Якъ не буде частувати,
То поїдемо о-півъ-ночі.
Іли коні гречку,
Якъ іхали по дівочку;
Теперь їжте соломку,
Бо поїдемо додому!

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 219—220).

1200.

Ой запрягайте батькови коні,
Ой щирі, вороні;
Батькови коні смутненько іржуть,
Та зъ двора княгиню не везуть.

Ой запрягайте свекрови коні,
Сірі, лїнівї;
Свекрови коні веселенько іржуть,
Та зъ двора княгиню везуть.

(Нар. вж. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 225).

1201.

Ой ти, Марисю, вбїрайся,
На возоньки владайся;
Чесъ, пора - годнянонька
На битъ виїзжати.

„Ой уже-жъ-бо я убрана
И въ возоньки уклана, —
Де-сь пошла моя матюнка,
Ще-жъ бо я не вланялася“.

(Полоски, Вільс

1202.

Ой сїдай, сїдай, кохання мое,
Нїцъ не поможе плакання твое:
Стоять коні у повозі —
Вже плавання не поможе:
Теперь ти моя!..

Свахи отвѣчаютъ:

Зачекай мені, хочъ півтора дня,
Я ще своєму батенькові не дякувала.
„Дякую тобі, тато,
Шо ходила въ тебе гарно,
Теперь не буду!“

Дружби:

Ой сїдай, сїдай, кохання мое, и т. д.

Свахи:

Зачекай мені, хочъ півтора дня,
Я ще свої матінці не дякувала и т. д.

Дружби:

Ой сїдай, сїдай... и т. д.

Свахи:

Зачивай мені, хочъ півтора дня,
Я ще своєму порогові не дякувала:
„Ой дякую вамъ, пороги,
Де ходили біли ноги,
Теперь не будуть!..“

(С. Болоски, Улиць. у.).

1203.

А.

1 Ой, коні наші, сиваші,	5 Да на тую гіроньку крутую,
2 Чи були ви на паші?	6 Да у тую світлоньку новую?
3 Чи чуетесь на силу?	7 У тій світлонці, медъ-вино пьють,
4 Чи доведете княгиню.	8 Тамъ тебе, Марусю, давно ждуть.
- (Нар. южн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 218).

В.

- 1 Ой, коні, коні — медведі!
- 2 Б=3 А, 3 Б=4 А,

- 4 Черезъ тіі річки бистрії,
5 Черезъ тіі гори крутіі,
6 Та въ тіі комори новіі?

(Нар. вж. рус. п'єс. Меглинскаго, стр. 217).

В.

- 1 Іхали бояре горою, 4 Дамо-жъ тобі хусточку зъ цвітами,
2 Кликтали Марусю зъ собою: 5 Та вкрий Іванка ламаи:
3 „Ой иди-жъ, Марусю, изъ нами, 6 Ой ви-жъ, коники — ведмеді!
7 В=3 А... ви..., 8 В=4 А... ви скриню, 9 В=4 А Ще й молодую...,
10 В=5 А, 11 В=6 А, 12 В=7 А А въ..., 13 В=8 А... іі молодіі...
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Г.

- 1 Г=1 В, 2 Г=2 В Манили..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В... віночокъ зъ
орлами,
5 Я того віночка не знаю;
6 Полюбила Івашка, якъ душу.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1204.

А.

- 1 Пересердіться, вороги,
2 Не переходьте дороги;
3 Нехай-же намъ перийде Господь Богъ,
4 А послі батько мій;
5 А ясная зора, то мати моя,
6 А ясенъ Богъ, то батько мій.
(Лудкій у.).

В.

- 1 В=1 А Роступіться..., 2 В=2 А, 3 В=3 А... самъ,
4 И наша ненька старенька,
5 Щобъ була долецька щасливенька.
(М. Гостомль, Київск. у.).

В.

- 1 В=1 Б, 2 В=2 А,
3 Нехай перейдзе родзина,
4 В=5 В... щаслива година.
(Михалково, Мозирск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А Оступіться..., 2 Г=2 А Йзъ князевіі...
3 Во пидибьдуть кониченьки підъ ноги.

4 Г=3 Г... надб'ють,

5 Ой щобъ не було ворогівъ тутъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Д.

1 Д=1 А Одступітєся..., 2 Д=2 Г, 3 Д=3 Г, 4 Д=4 Г Ой..., 5 Д=5 Г.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метаньскаго, стр. 228).

1205.

А.

1 Піди, мати, у комору —

6 Дитини нема;

2 Скрині нема;

7 Ой глянь, мати, у віконце —

3 Ой глянь, мати, на вішалку —

8 Тільки слідъ.

4 Одежі нема;

9 Золоті вербоньки поросли,

5 Піди, мати, у світлицю —

10 Куди твою дитиноньку повезли.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Б.

1 Б=1 А Вишла..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А Вишла... у комнату, 4 Б=

4 А Дочки... 5 Б=7 А Вишла... за ворота,

6 Ажъ слідъ знать,

7 Куди мою донечку

8 Повізъ зять.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 У війду я у світлицю,

2 В=2 А Дочки..., 3 В=1 А У війду я..., 4 В=2 А;

5 Одчню я кватирочку,

6 Ажъ и світъ;

7 В=5 Б Ой виіду я..., 8 В=8 А Ажъ и...

9 По дорозі василечки

10 Поросли,

11 В=7 Б Туди...

12 Повезли.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

1 Такъ бувъ зятенько,

6 Ограбувавъ,

2 Ябъ не бувавъ, —

7 Тільки мою дитину

3 Тільки мое подвір'я

8 Собі взявъ.

4 Кіньми стоптавъ,

9 Увійду я у комору —

5 Тільки мою комору

10 Не скрині;

- 11 Гляну я на кровать — 13 Пойду я въ світлоньку —
12 Не перини; 14 Не дитини;
15 Г=5 В, 16 Г=6 В Уже...,
17 Де моя дитина —
18 Г=8 А,
19 Маслечкомъ доріженька
20 Мазана,
21 Г=11 В... моя дитинонька,
22 Везена.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Д.

- 1 Д=7 А Ой вижду я..., 2 Д=6 В Слідки..., 3 Д=11 В,
4 Повьюзь зять.
5 Золотне вербочки
6 Д=10 В, 7 Д=11 В, 8 Г=12 В.

(Изъ рук. сб. Булиша).

Е.

- 1 Бряжчали колокола, бряжчали;
2 Туди-жь нашу Маръечку помчали.
3 Е=16 Г Вижду я за ворітчка, ажъ..., 4 Е=2 Е+8 А.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 229).

1206.

- Огляділася мати, И горшки підъ лавкою (bis)
Ажь нема дочки у хаті: Заросли муравкою.
И хата не метена,

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Во время пѣнія этихъ пѣсень, бояре выносятъ на возъ имущество не-
вѣсты—*скриню* или *бодню*, подушки и вообще все то, что даютъ невѣствъ
ей родители въ приданое. Пока бояре укладываютъ на возъ вещи, въ избѣ
происходитъ слѣдующая сцена: родители невѣсты снимаютъ съ *божницы* двѣ
иконы и кладутъ ихъ на столъ, передъ которымъ стоитъ уже заранѣе при-
готовленная скамья; садятся сами на скамью спиною къ столу и благослов-
ляютъ *молодихъ*, которыхъ *рушникомъ* подводитъ къ нимъ *дружко*. *Молоді*
кладутъ прежде передъ образами по три земныхъ поклона, прикладываются
къ образамъ и подходятъ, наконецъ, къ родителямъ, которые, благословляя
ихъ, говорятъ:

„Щаслива вамъ, дитки, годинонька въ дорогу іхать; щаслива доріженька
нехай стелеться передъ вами“.

Молоді цѣлуютъ отца и мать въ руку, а всѣхъ остальныхъ родственниковъ (невѣсты) въ лицо, начиная съ самаго старшаго и, оканчивая самымъ младшимъ. Прощаясь съ невѣстой, родственники ея говорятъ ей:

— Дай, Боже, тобі доіхати дівкою; бо завтра будешъ уже жуйнкою...

Благословивши дѣтей, отецъ беретъ одну икону со стола и вручаетъ ее зятю, другую — мать даетъ дочери. Послѣ этого *молодицъ* выводятъ изъ хаты; бояре подсаживаютъ невѣсту на возъ и бросаютъ ей подъ ноги черную курицу, данную матерью.

Въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ ¹⁾ невѣста встаетъ на возу на колѣни и молится Богу на всѣ четыре стороны. Посадивъ невѣсту на возъ, иногда ²⁾ покрываютъ ее сверху — *рядномъ*. Женихъ, предшествуемый *дружкомъ*, обходитъ вокругъ воза три раза. Каждый разъ, проходя воздѣ невѣсты, женихъ слегка ударяетъ ее по спинѣ палкой или кнутомъ и за каждымъ разомъ приговариваетъ:

„Кідай батькови норови, та берм моі“.

Послѣ садится самъ на возъ около невѣсты; воздѣ нихъ садятся *свахи* и *бояринъ*, а остальная компанія размѣщается на другихъ возахъ. Когда всѣ усядутся, мать невѣсты подходитъ къ тѣмъ лонадамъ, которыя повезутъ новобрачныхъ, беретъ ихъ подъ уздцы и ведетъ за ворота, еще разъ желая своей дочери щастливаго пути:

„Щаслива тобі, донечко“ говоритъ она, „доруїженька и ця нуїченька“.

Затѣмъ поють:

1207.

Проведи, матюнко, проводи
Вороного кониченька за поводи,

Та у тую доріженьку щасную,
Та по тую Марусю красную.

(Щасновка, Ковелецк. у., Новецкій).

1208.

А.

1 Ой були ми въ ліску,
2 Та й поймали лиску,
3 Чорную та чубатую,
4 Хорошу та багатую.

5 Ой крий, мати, лиску,
6 Везе синь невѣстку,
7 Съ-підъ гилля-вореня,
8 На твое подвір'я.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

¹⁾ Липецкая слобода, Харьковск. губ.

²⁾ Д. Дударь, Каневск. уѣз.

В.

1 В=1 А Вічній, мати..., 2 В=6 А Ведемъ тобі...

3 До комори влюшницю,

4 До хати робітницю.

(М. Тивровъ, Винниць. у.; С. Колюска, Улиць. у.; С. Перейма, Балтск. у.).

В.

1 Ой радуйся, мати,

3 Своему рожденному,

2 Своему дитати;

4 Другому сужденному.

5 В=1 Б Стружи..., 6 В=6 А Привезли...

7 И скриню, перину,

8 Въ хату господиню,

9 В=4 Б Въ полі...

10 А въ хаті охвітницю.

(Луцкій у.).

1209.

Виятели, викотили

Та медову бочку,

Видурили, видурили

Въ пана свата дочку.

Да й ми її не дурили —

Сама схотіла,

Наклала чорну шапку

Та ізъ нами сіла.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1210.

Святіте, зороньки, надъ нами,

Да тягніте, кониченьки, підъ нами,

Уже наша Марусенька зъ нами.

(Новицкій).

1211.

Изъ-подъ тину, тину,

По залізному плоту,

Тамъ свавала да голубочка;

Адуль взявся молодий Іванъ,

Поймавъ тую да голубку,

Посадивъ да подъ шубочку,

И принієсь до домочку.

„Да це міла, мамко-голубко“.

— Тобі, синочку, міла,

А мене би лідъ дімо робила.

(Михалково, Мозирск. у.).

1212.

Радуйся, земля,
Самъ Буйгъ да на небо ідзе;
Радуйся, маці,

Синь невіхну везе,
Пілнуу да рабочую,
Да до двіла охочую.

(Михалково, Мозирск. у.).

1213.

Соловей зозульку собі намовляє:
— Лиймо ми, зозулько, до мого са-
доньку;
У моємъ садоньку усе хорошенько,
Усе хорошенько, усе веселенько.
Иванко Марисю собі намовляє:
— Ідьмо, Марисю, до мого батенька,

У мого батенька усе хорошенько,
Усе хорошенько, усе веселенько:
Колодязь на дворі, яблуньку въ терені.
Водиці зачерпнешь, яблучко вищепнешь,
Водиці напьешся, яблучка укусишь,
Яблучка укусишь—заплакати мусишь.

(Полоски, Вільск. у.).

1214.

А.

1 Риссю, коники, риссю —
2 Ідемо зъ кориссю:
3 Веземо користочку—

4 Молоду невісточку,
5 Скриню и периню,
6 И до хати гоєнодиню.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А До дому..., 3 В=3 А, 4 В=4 А.

(Лушни, Овручск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А Поїдемо..., 3 В=3 А, 4 В=4 А До хати...

(Заславск. у.).

Г.

1 Жовтий корінь зъ Остірць,
2 Готуй, матінко, постіль,
3 Г=5 А, 4 Г=6 А.

5 Одъ комори кляшницю,
6 А одъ серця розлучницю.

(Дубице, Староконстант. у.).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А.

3 Зъ якою да користкою?
4 Зъ молодою да невісткою.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А, 2 Е=2 А Да дому...,
3 Что ми сюю ніченьву не спали,
4 Таки себе селянина придбали
5 Ъъ весне-красне кросна тваць,
6 А въ Петру-теплу жито жаць.

(Михалково, Мозирск. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А, 3 Ж=3 А.

(Новицкій).

З.

- 1 Бити коні та нагайками,
2 Золотни та булавками;
3 З=1 А Да біжить..., 4 З=2 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1215.

А.

- 1 Бучерявий візничій, 4 Що батьківъ дівръ баче.
2 Поганай коні швидче, 5 — Ще лучче заплачу,
3 Бо молода плаче, 6 Якъ свекра побачу.

(М. Сивла, Черкасск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А... воли...
3 Якъ не будешъ поганати,
4 То тутъ будемъ почувати.

(М. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

В.

- 1 Ой бий, поганай влячу,
2 В=3 А,
3 Ой я плачу (bis)
4 В=4 А Поки... бачу, 5 В=6 А... свекра...
6 То встану й поскачу.

(Новицкій).

1216.

Муі мили возниченьки,
Затинайте кониченьки
Далій, далій одъ батенька,

Але ближе й до свекорка;
Нехъ я не буду того чути.
Що мій батенько по мні плаче.

1217.

А.

1 Полетіте, галочки,	5 У дімъ домовницю,
2 До моєї матоньки;	6 А въ поле робітниця;
3 Занесіте вістоньку,	7 Въ-дома да метілкою,
4 Що везу я невістоньку:	8 А полі перепелкою.
- (Плотниця, Пинск. у.).

В.

1 Леці, леці, соколоньку,
2 Упадзі на столику,
3 Б=3 А И накажи..., 4 В=4 А... везуть...
- (М. Давидгородокъ, Мозырск. у.).

1218.

Тупу, коники, тупу,	Де будемо ночувати,
Веземо тобі ступу;	Тамъ будемо пихати.
- (С. Колюска, Ушицк. у.).

1219.

Щось у насъ да на дворичку	Дай ёму подивиться,
Прилегає и къ оконечку;	Конемъ моімъ да настояться,
А ти, дєвочка,	Боарамъ да нагуляться.
Не крий свого личка.	
- (Изъ рук. сб. Кулиша).

1220.

Види, мати, приляжъ и къ дорозі,	Чи не піють свашки пісень?
Чи не шумить дуброва;	— Піють, да не тую:
Чи не стугнять дорога,	Ведуть молодую.
Чи не ідуть боари,	
- (Изъ рук. сб. Кулиша)

1221.

Іхала дівка черезъ біръ,	Якъ стала сукня сіяти,
А на ій сукня въ дев'ять пілгъ.	Стала дуброва палати.
- (Изъ рук. сб. Кулиша).

1222.

Мати ся радувала,	Теперь ся утішає,
Якъ сина годувала;	Бо двое дітоєъ має.
- (С. Колюска, Ушицк. у.).

1223.

Ой чіи то бояре
Селомъ-містомъ іхали,
По три та по чотири?

Підъ іми коні воронні,
На їхъ жупани та голубні,
На їхъ шапочки все бобровні.
(Щасновка, Козезецк. у.).

1224.

А лебеді, лебеді, (bis)
Да й де жъ ви бували?
А й де жъ ви-бували,
Да й де жъ ви бували,
Да що жъ ви видали?
(Новицкій).

1225.

Осталося днище,
Да ще й гребенище;
Не журися, теще,
Я приїду ище,
Да й те заберу.
(М. Борисколь, Переяславск. у.).

1226.

Вітеръ вербу клонить,
Ой зять тещі просять:
— Сватейку, моя голубойку!
И прибудь до мене,
И приїдь до мене,

И стоить у мене,
И лежить у мене
Семь бочекъ и полубочекъ
Да солодкого меду,
А прошу, гості, да на беседу.
(Новицкій).

1227.

Зъ винного да колодязя
Да Маруся воду брала,
Въ свой край позирала.
Забачила два голубчика.
→ А ви жъ моі, два голубчики, (bis)
Поляціце въ мою сторону,
Накажіце мойму таточку,
Нехай мене одвідае,
Хоць родзіну прислає,

Хоць самъ прибуває.
„Хоць самъ прибуду,
Хоць родзіну пришлю“.
— Ці я тута завоєвана,
Ці я тута запродазена,
Ці я такъ оддадзяна.
Коли завоєвана—одвоуйце,
А коли запродана—викупуйце,
Коли такъ оддадзяна—одвідайце.
(Михалково, Мозирск. у.).

1228.

За ворітьми вишня,
Туди наша матінка вийшла
Холодної води брати,
Невісточка виглядати.

— Ой матінко-утко!
Ворочайся хутко:
Уже жъ сонце низенько,
Невістка близенько.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1229.

Сейце, Михалковци, пшеницу,
Привезу вамъ яглицю;

Будзе на межі лежачі
Да веребї пужачі.
(Михалково, Мозирск. у.).

1230.

Постіль твоя біла,
Вся золотомъ шита, (bis)
Чи не будешъ, Марусю, бита?

(Ждановка, Полтавск. у.).

1231.

Одчени, батейку, оконце —
Веземо невістку, якъ сонце;

Одчини, батейку, обоє —
Веземо дітойкі обоє.
(Мокрани, Кобринск. у.).

1232.

Да давали воямъ гречку,
Якъ їхали да по дівочку,

А тепера сочевицю —
Веземъ молодичку.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

1233.

Радуйся, муй баценько,
Що я, молодъ, оженився:
Привізъ собі мешаночку,
У тонелькімъ серпаночку.

(М. Давидгородокъ, Мозирск. у.).

1234.

Одчиняй, батьку, двіръ,
Бо вже іде синокъ твій
Зъ молодою Марисею,
Буде тобі вірною слугою.

(М. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1235.

Ясна стала на стріху впала,	Чи буде свекорко, якъ рідний батенько?
Молода Марпса на двір наїхала;	Не буде зима, якъ тихе літо,
Скор наїхала, зорі запитала:	Не буде свекорко, якъ рідний батенько?
„Чи буде зима, якъ тихе літо?“	

(С. Хорошанька, Бѣльск. у.).

Встрѣча и пріємъ „молодыхъ“ въ домѣ родителей жениха.

Въ то время, когда *молоді* переѣзжаютъ изъ дома родителей невесты къ дому жениха, *бояре*, выбѣжавшіе напередъ поѣзда, готовятся къ новому обряду, который *молоді* должны совершить и который, нужно замѣтить, во многихъ мѣстахъ съ каждымъ днемъ все болѣе и болѣе вытѣсняется изъ числа обрядовъ, по мнѣнію народа, необходимыхъ при свадьбѣ. Мы говоримъ о томъ кострѣ, черезъ который новобрачные должны переѣзжать. Этотъ обрядъ во многихъ мѣстностяхъ, совершенно утраченъ; въ другихъ-же онъ до нѣкоторой степени варьируется. Въ Дударяхъ, Каневск. уѣз. на дорогѣ зажигаютъ кучу соломы и, когда *поїздъ* приближается къ огню, тушатъ пламя; а лошадей перегоняютъ черезъ угасающую волю. Въ м. Полонномъ, Новоградволынск. уѣз., въ ожиданіи новобрачныхъ, *бояре* розводятъ огонь у воротъ жениха и когда молодые подѣдутъ, бояре останавливаютъ лошадей, берутъ новобрачныхъ подъ руки и ведутъ черезъ горящую солому. Въ Липецкой слоб., Харьковск. губ. *молодыхъ* встрѣчаютъ съ зажженнымъ факеломъ, готовя его изъ вѣтви дерева, обернутой паклей, облитой дегтемъ; или же просто зажигаютъ смолу, или пропитанную дегтемъ *мазницю*. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ, при встрѣчѣ молодыхъ, цѣлый поѣздъ обрызгиваютъ водою. Пріѣхавшія съ *поїздомъ*, а равно и вышедшія на встрѣчу изъ хати женщины поютъ:

1236.

Привезено гілле	Єно дві ягодойкі,
Ой зъ-за гіръ та й въ поділле.	А обі червонпійкі:
Посаджено го въ місті, въ городочку,	Першая ягодойка —
Підъ муромъ въ холодочку,	Старенькій старостойка.
На білимъ камінейву;	(Молоденькій дружбойка Ивасейко);
Виномъ го підливано,	Другая ягодойка —
Шафрономъ підсипано.	Молодая сванейка (дружейка) Мару-
Марно зілейко загвило,	сейка.
И маленько зародило,	

(Lozinski, стр. 126).

1237.

Ой брезнули кола
Зъ батенькового двора,
Чула тое Маруся,
Въ оконечка сидячи.

— Иванку, душеньку,
Старайся меду й вина,—
Іде моя родина,
Мій батенько рідний.
(Полоски, Бѣльск. у.).

1238.

Отвори, мати, новий двіръ,
Ведемо ти дітя на вибіръ;
Отвори, мати, пекарню,—
Ведемо ти сікарню;
Отвори, мати, світлицю,

Ведемо ти робітницю.
До поля робітницю,
До комори ключницю,
Отвори, мати, ліску,
Ведемо ти невістку.
(Лозинькі, стр. 123).

1239.

Ой на дворі колодязь и ведро—
Де-сь нашої Марисі не видно.
Ой ци її по водицю послали,

Ой ци її до комори сховали?
Се по водицю вислали—верніте,
Се до комори сховали—вважте.
(Полоски, Бѣльск. у.).

1240.

Ой вийди, вийди, матенько, погляди,
Ой що тобі бояре превезли.
Да привезли скриню кованую,
Ще й невістку коханую.
Да й привезли скриню-повистку,
Ще й молодую невістку.

(С. Колошовка, Черниговск. у., Новицкій).

1241.

За воротами вишня —
Туди наша матінка вийшла,
Ягодки забрала,
Молодої невістки ждала.

Вийди, матінко, погляди,
Ой що тобі бояре превезли:
И скриню, й перину,
И молодую княгину.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлянскаго, стр. 230).

1242.

А.

1 Ой вийди, мати, погляди,
2 Що-жъ тобі бояре привезли:

3 Чи вівцю, чи ярку,
4 Чи невістку казанку?

- 5 Тобі, мати, не журитися,
6 Тобі, мати, веселитися:
7 Тобі, мати, въ печі не топяти:
- 8 Тобі, мати, діжи не місити,
9 Тобі, мати, хати не мести,
10 Тобі, мати, порядокъ вести.
(Шендеревка, Каневск. у.).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Да привезли скриню и перину,
4 И невісточку-княгиню.
5 Да привезли скриню кованую
- 6 И невісточку коханую;
7 Да привезли скриню рубленую
8 И невісточку лубленую.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

1243.

- Вийди, матінко, зъ хати
Невістку вітати:
Вчора була наречена,
А сёгодня обвінчана.
Вийди, матінко, зъ хати
- Оглядати дитяти.
Щожъ тобі, матінко, привезли?
— Одно вродженне, а другое на-
реченне.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1244.

А.

- 1 Вийди, мати, съ хати,
2 Погляди дитяти:
- 3 Шо одно нарождене,
4 Друге сужене.
(Новицкій).

В.

- 1 Б=1 А,
2 Да щось ми привезли?
3 Чи возла, чи барана,
4 Чи невістку кохану.
(Косенець, Новоградволинск. у.).

1245.

- Вийди до насъ, матінонька!
Приїхало дитятонько:
- Мала съ перше едноє,
Теперь маєшь ажъ двое.
(Loziński, стр. 128).

1246.

А.

- 1 Привезена тетеречка
2 Не сёгодні — теперечка;
3 Не кишкайте, не полохайте,
- 4 Нехай вона прилітає.
5 Въ свому дому привикає.
(Щасновка, Козелецк. у., Новицкій).

В.

- 1 Б=1 А Прилетіла..., 2 Б=2 А Да не вчора...,
3 Сіла на воротечкахъ,
4 Въ червонихъ да чоботечкахъ.
= Да..., не лякайте, 6 Б=4 А ... привикає,
7 Хліба, солі поідає.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 Приїхала да сова зъ села (bis),
2 Сіла собі да на покуті:
3 В=3 А, 4 В=6 Б Да...
5 Додому не тікає.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1247.

Що-жъ ми тобі привелл—
Вийди, матінко, погляни.
Ци калиношку, ци малиношку,
Ци молоду невісточку?
А где калинка зтата,

Тамъ молоденька взята
Відъ вітця і відъ мати
До молодого хати;
Відъ великого роду
До богацького дому.

(Lozinski, стр. 124).

1248.

А.

- 1 Ой зацвіла калинонька зъ ожиною, 6 Що приїхавъ зъ дружиною до тебе.
2 Приїхавъ Івась зъ дружиною; 7 — Не гнівався, мій синоньку, якъ ти
3 Приїхавъ підъ ворота, схопився, рісь,
4 Батенькові въ ніженъи вклонився. 8 Не гніваюсь, що дружину ти привізъ.
5 — Не гнівайся, мій батеньку, на мене,

(Кривинъ, Острожск. у.).

В.

- 1 В=5 А, 2 В=6 А.
3 Моя дружбонька 5 По твоімъ дворі садъ —
4 Буде тобі годити, 6 Виноградъ садити.

(Заславск. у.).

1249.

— Куди ти іхавъ, молодий Іванко?
„Въ чужую сторонуньку“.

— На що-жъ ти давъ нашимъ дівкамъ
Таку досадоньку?
А ти думавъ, привезешъ, якъ пташку?
А ти привізъ, якъ осмаляну палку.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1250.

Отвори, мати, хату,
Ведемо ти пелехату:
Діжи ти не заміситъ,
Бо ей цяпка зъ носа віситъ;

Халуши ти не замети,
Бо си животь погнете;
Корови ти не здоїть,
Бо ся огона боїть.

(Lozinski, стр. 124).

1251.

И невістці не рада,
Єще мъ сама не баба:
Халупу си замету,

Хлібойка си напеку,
Світлойку си укалу,
А ю кіємъ вивалю.

(Lozinski, стр. 124).

1252.

Чи рада-жъ ти, моя матінко,
Що я на войну ідивъ?
Звоєвавъ да дівокъ танокъ;

Вибравъ собі одну—
Дівоньку молодую.

(Плотниці, Пинск. у.).

1253.

— Чи рада ти, моя матонько.
Що я оженився?
„Рада буда, мій синокю,
Що ти народився;
А тепера я радніша,

Що ти оженився.
Вибравъ собі дівку,
Червону, якъ каддоньку;
Що ступить, не вохляється;
Що скаже, не помилиться“.

(Плотниці, Пинск. у.).

1254.

Пусти, сваху, въ хату.
Ой докн-жъ ми та стоятимемъ,
Зелену траву та поштатимемъ

Червоними чобітеамп,
Зеленими підківеами.

(С. Жданова, Полтавск. у.).

1255.

Ото-жъ тебе Господь нагодивъ,
Що ти мене въ чипчикъ нарядивъ;

Бо вже мені бинда обридла,
А вже-жъ мені чипчикъ прилипчикъ.

(С. Колюска, Ушицк. у.).

1256.

На калиннонці
Дві-агодошдці...
Благослови, Боже,

И вотець, и мати,
Своєму дитяти
На постель засидати...

(Lozinski, стр. 125).

1257.

Сидить котъ на полиці
Въ червоной рукавці;

Витрищіль очинята,
На наши молодята.

(Lozinski, стр. 125).

1258.

Ивасюнева мати дври відхилала
И съ зорею розмовляла:
„Ой, зоре моя, зоре,
Зоревько вечерня!

То же-сь ми присвітила:
До дому попріятницю,
До поля робітницю,
До комори кљушницю.

(Lozinski, стр. 126).

1259.

Погнулись лавки,
Якъ сіли перезвянки;

Ще й не такъ угнуться,
Якъ меду напьются.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1260.

Наші сваткове-ливці
Іздили на вловоньки,
Злапали зверину;

Сховали подъ перину;
Перина трасеться,
А зверина сміється.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1261.

Стрійся, Марисю, стрійся,
Та нічого не бійся:

Високо піднімайся,
Съ сорома вкупайся.

(Кривинь, Острожск. у.).

1262.

Ясная скала на стріху впала,
Молодая Марися на двірѣ наїхала:
Скоро упала—стало свігати,
Скоро наїхала—стала питати:

—Ци буде зима, якъ тихе літо,
Ци буде свежорко, якъ рідний батенько?
Не буде зима, якъ тихе літо,
Не буде свежорко, якъ рідний батенько.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1263.

Снігомъ, коньку, снігомъ,
Ми за тобою слідомъ,

Зъ усею родиною,
Зъ своєю дитиною.

(Полесья, Бѣльск. у.).

1264.

Прилетіла сорока: че, че, че!
Де мені сістоньки на печі?
Печи, матюнка, калачі,
Будуть пекъ тобі два паничі.
Будуть косоньку трепати,
Буде матюнка плакати.
— Не плачь, мати, по косі,

Не плачь, матюнка, по красі.
Білу ю блаванку підъ лавку,
Румяний вінець на столецъ,
Русую косоньку подъ чеpecь.
Подъ чеpecь влала — зломала,
Подъ серпаночокъ сховала.

(Изъ рук. сб. Куцша).

Молодицъ встрѣчаютъ съ хлѣбомъ и солью, и ведутъ въ избу. Невѣста, переступивши хатній порогъ, вынимаетъ изъ-подъ полы черную курицу и бросаетъ ее подъ печку. Часто при этомъ молодая, входя въ домъ жениха, и, боясь злой свекрухи, съ которой ей придется жить и въ зависимости отъ которой она должна находиться до тѣхъ поръ, пока мужъ не отдѣлится отъ своихъ родителей, бросаетъ курицу подъ печку и говоритъ, заглядывая незамѣтнымъ образомъ въ печку:

„А чи глибока въ печі яма, чи умре до року мама?“ Если эти слова пронесетъ невѣста—*свекруха* непременно умретъ въ продолженіи года.

Новобрачныхъ просятъ за столъ, угощаютъ водкою; а бояре переносятъ привезенныя вещи *молодоі* въ *комору*, которая передъ свадьбой очищается.

Комора.

Въ то время когда родители жениха принимаютъ новобрачныхъ за столемъ, на *носаді*, въ коморѣ готовится для нихъ постель, на которой они должны провести первую ночь. Дружка приносятъ вуль соломы въ комору, куда приходятъ свахи, и всѣ вмѣстѣ готовятъ постель, а свахи поютъ:

1265.

Цвітѣ калиноньку ломить,
Сонъ головоньку клонить.

Підіте, постеліте,
Спатовьки положіте.

(Плотниця, Пинск. у.).

1266.

А.

1 Ой хто буде спати,	4 Сінця пудь колінця,
2 Будемь ёму да постіль слати:	5 А м'ягя пудь п'яди,
3 Соломки вь головки,	6 Щобь було м'ягко спати.
- (М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Б=1 А... хоче..., 2 Б=2 А Треба...
3 Підь боки соломки,	5 Підь головки жита,
4 Підь колінця сінця,	6 Щобь не була Маруса бита.
- (Млиновь, Дубенск. у.).

1267.

Гдзе-жъ тая весельная маці?	Слаці, досцілаці,
Нехай дає ключи одь комнаці,	Молодихъ спаць власці.
Будемь посціль слаці,	
- (Михалково, Мозирск. у.).

1268.

Не сами-жъ ми прийшли —	Білоє да біленькое
Прислала насъ маці	Да Марухні молоденької.
Білоє ложе слаці,	
- (Михалково, Мозирск. у.).

1269.

Ой пійдемо, да поїдемо	Да калгнову стрілку,
Да ранкомъ по-підь замкомъ;	Да постелемо, да постелемо
А виб'ємо, да висічімо	Марусі постільку.
- (Кривинь, Острожск. у.).

1270.

Ой привезли да сову зъ села,	Тутъ вона да непрошена,
Садовили да на похуті;	Буде вона похундошена.
- (Борисполь, Переяславск. у.).

1271.

А.

1 Ой бреди, Марусю, бреди,	3 Изъ висока да пудиймайся,
2 Да не буйнися холодної води,	4 Изъ сороба да викунайся.
- (М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Бери, Марусю, бери,
2 Б=2 А,
3 Високо поднимайся,
4 В=4 А.

(М. Гостомль, Київск. у.).

1272.

По двору, по двору
Да пороша упала;
А на тій пороші
Слідки хороші.
Да свекруха каже,

Що куна ходила,
А свекорко каже:
— Да не есть то куна,
То невіхна моя.

(Новицкії).

1273.

Ой квітами да постіль пита,
— Чи не будешь, да Марусю, бита?
„А я цёго да не боюся,

По постелі да покочуся,
Изъ сорома да викуплюся.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1274.

Ми-жъ були у постілоньки,
Ми-жъ уміли постіль слати.

На окола подушечки,
Въ середині дві душечки.

(Лушны, Овручск. у.).

Приготовивъ постель, владуть *кожузь*, которимъ бы новобрачные могли укриться. Въ головахъ постели ставятъ ивону и владуть хлѣбъ и соль. Когда въ *коморі* все приготовлено, *дружко* являється въ хату, гдѣ молодые сидять за столомъ, и говорятъ:

„Старости, пани підстарости! Благословіть молодихъ на упокой повести!“

— Богъ благословіть.

„Въ друге и въ трете!“

— Тречи разомъ!

Тогда *дружко* ведеть *молодицъ* въ *комору*; ихъ сопровождаютъ: *свахики* и *піддружний* въ это время поють:

1275.

Не хочу я істоньки да питоньки,
Бо вже мое тіло спатоньки схтіло.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1276.

Же-бъ я була знала, —
Въ панцірѣ би мѣ ся вбрада.

Панцірѣ не поможе —
Ведуть Марисю до ложка.
(Раховъ, Холмса. у.).

1277.

Дрімле невістка, дрімле,
Видно спатоньки хоче.

Заведемо въ комороньку,
На білу постілейку.
(Мокрани, Кобринск. у.).

1278.

Не плачъ, не плачъ, дівко Марисю,
По своєму дівованнечку;
Понеси своє дівоаннечко
До батейка въ садочокъ.

До батейка втгнешь —
У садочокъ зайдешь,
Дівовання заберешь.
(Щасновца, Коселецк. у.).

1279.

„Ой, мамцю, мамцю,
До комори ведуть“.
— Цить, доню,
Тобі меду дадуть.
„Ой, мамцю, козакъ

На мене лізе“.
— Цить, доню,
Вінъ тебе не заріже,
„Ой, мамцю, вже й ножикъ виймає...“
— Цить, доню, вінъ боже думає.
(Полонное, Новоградволинск. у.).

1280.

Горохъ, мати, по дорозі, якъ череда,
Ведуть... на прцпозі, якъ бугая,
А... реде до йда

— Якъ дойду въ ночі, —
Повинолюю очи.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1281.

Нашъ вуръ кокоче,
На сідало хоче,

Нашъ молоденькі Івась
Та вже спати хоче.
(Луцк. у.).

1282.

Иду, иду до коморн по
Радуйся

Сподівайся въ гості
. ёго мосці.
(Полонное, Новоградволинск. у.).

1283.

Ти, річенька березистая,	Бо й зопхну зъ кровати.
Ти, Маръечко наровистая.	Да нехай живуть,
Не ціловавши,	Полюбившися;
Не мпловавши	Да нехай-же сплять
Не йди, Йвашку, спати,	Заголившися.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1284.

Да не курь, курь сокоче, Да ведуть въ кліть спати...
Да на сідало хоче, Треба правду казати.

Въ *коморі* *молоду* раздѣвають—сбрасываютъ съ нея нарядъ, не исключая даже *серезокъ* и *намиста*. Расчесываютъ ей волосы и ищутъ, нѣтъ-ли въ нихъ *протора*, шпильки или же чего либо въ этомъ родѣ. Надѣваютъ на нее бѣлую, свѣжую рубаху и заставляютъ ее сбрасывать молодому сапоги, въ которыхъ обыкновенно на этотъ случай женихъ прячетъ подъ *устілками* нѣсколько серебряныхъ монетъ. Невѣста сбрасываетъ сапоги и ищетъ въ нихъ денегъ, которыя и беретъ себѣ.

Въ это время поють:

1285.

„Дівчино моя,	Кого знатиму;
Роззуй мене на“.	Ледачого обийду,
— Роззуватиму	Не займатиму.

Въ слѣдъ за тѣмъ *молодыхъ* укладываютъ въ *коморі* въ постель, укрываютъ ихъ сверху *кожухою* и всѣ уходятъ изъ *коморы* въ избу, за исключеніемъ *свахи* и *дружка*, которые остаются при *молодыхъ*. Въ другихъ же мѣстностяхъ молодыхъ самихъ оставляютъ въ *коморѣ*; всѣ уходятъ и возлѣ дверей оставляютъ сторожа—*дружка*, для того, чтобы дверь сейчасъ-же была отперта, когда женихъ постучитъ въ нее. *Свахи* и *дружки*, уходя изъ *коморы*, говорятъ *молодымъ*: „не лінуютьсѣ-же тутъ, людей не воловодьте“. Въ это время родственницы жениха сидятъ за столомъ, пьютъ водку и поють:

1286.

Ми гости не самні —	Дайте намъ хліба, соли
Ми гости запроханіе.	И горілки доволі.

(Плотница, Вѣльск. у.).

1287.

Не сами-жъ ми прийшли —
Прислала насъ маці;
Не кужелю-жъ прясці,

Не починки винці —
Прислала насъ маці
Да горілочки пиці.

(Михалково, Мозирск. у.).

1288.

А въ нашого пана свата
Горохъ не молочень,
Горохъ, горохъ, горохъ не молочень;

Да будемо молотити,
Горілочку пити.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1289.

„Ой, зятю, зятю гордуешъ нами:
Не хочешъ пити горілки зъ нами.“
— Я не гордю, тилько сумую,
Що ваши вози пообмерзали,
Що ваші сукні пообмокали.

Ой дай-же, Боже, на небі зори,
На небі зори, завтра погоду;
Жебъ ваші вози пообтавали,
Жебъ ваші сукні пообсхали.

(Полоски, Вільск. у.).

1290.

А ви насъ не просіте,
А но намъ доносите.
А ми будемъ істи,

А ми будемъ пити
И весели ходити.

(Дубинь, Старокопчанковск. у.).

1291.

Ой вийду я за ворота—млинъ меле,
Не гнівайся, свекорку, на мене,—
Суди мене кониченькі замчали,

Тутъ мене ніченька обняла,
Тутъ у мене господонька певная.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1292.

Дала мене моя мати замужъ,
Дала мене за дунай бистрий,
Дала мені човничокъ плисти,
Дала мені и веселечко:
„Пливи, доню, мое сердечко“.
Дала мені калинову вітку:
„Заткни, доню, за білу намітку;

Щобъ кални да не поламати,
И ягодиць да не подавити —
Свого роду да не прогнівати“.
— А є въ мене, мій руйде пишний,
А є въ мене да чужая мати,
Щобъ не вигнала зъ хати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1293.

Кислие буряки,
А грецькая каша.

Гуляйце молодзички —
Цеперь пора ваша.
(Туровъ, Мозирск. у.).

1294.

Тупу, тупу, коло діжечки,
Навідала сирогіжечки.

Чи сирогіжечка брати,
Чи невістку витати?
(Гостомль, Кіевск. у.).

1295.

Ой, маці, кохай мене,
За музику не дай мене;

Бо музика лядащица,
По веселі волочиться.
(Туровъ, Мозирск. у.).

1296.

Годі, свату, да сваритися,
Ой, ну-жь, свату, да миритися,
Худобою да ділитися:

Тобі, свату, горохвінничко,
Намъ — скрина й перина,
И Маруся внягня.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1297.

Ой наша Марьухно,
Да винесь квартирушкѣ семи пугъ;

Нехай квартирушкѣ мае,
Нехай моя родзіна гуляе.
(Михалково, Мозирск. у.).

1298.

Пришли ко мне хлопці,
Добрие молодці:
Одзінъ Прохоръ Баранчукъ,
Другий Сидоръ Макарчукъ.
Ишовъ сяломъ вулицею,

А-жь на конце хата,
А въ той хаце сорокъ дзевоекъ,
Одна черевата.
Ни сокири, ни ножа —
А череву, якъ дзежа.
(Туровъ, Мозирск. у.).

1299.

А.

1 На дворе гай, гай...
2 Ти, Марушко, дай, дай!

3 На дворе лесь, лесь,
4 А ти, Иванъ, лезь, лезь.
(Туровъ, Мозирск. у.).

В.

1 Б=1 А На влеще..., 2 Б=2 А... та Иванку ..

(Михалково, Мозирск. у.).

1300.

А.

1 Гуска гусака кличе,	5 Иванко Марьюхни просиць:
2 Крувь плуть колосоць тиче,	6 — Позволь-же мені,
3 — Гусочко моя, сіренька моя,	7
4 Дай-же мені колосоць изісти.	

(Михалково, Мозирск. у.).

Б.

1 Б=1 А Гусаць гуску... 2 Б=2 А... тинь...

3 И гуско моя, и голубко моя,

4 Б=4 А На-жь тобі..., 5 Б=6 А , 6 Б=7 А,

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1301.

Наіхали да купці зъ Ромна
Да питають: да почимъ вонна?
— Білая ніть ни почому,

А чорная да по золотому;
Руно на руно складають,
Въ середині дяркі шукають.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1302.

Стрепену я грушку
За гуйльку,
Посипались грушкі
Въ пелінку.

Скуйлькі въ пелені
Дулѣць,
Стуйлькі въ Марусі
Думоць.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1303.

Ой не сідай, свахо, на лавці,
Сядь собі на ослоні,
Якъ грають соболі.
Да ще-жь бо й не грають

И не починають;
Ой якъ будуть грати,
То й ми будемъ знати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1304.

Оддай, свату, наше!
Якъ не оддаси ти самъ,
До возьмемо сами,

Посадимъ на сані —
Ідь, Маръечко, зъ нами.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1305.

Котилося колесце зъ клітві,
Обнімітєся хорошенько, дітві,

Щобъ вамъ солоденько,
А намъ весельєко.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

1306.

Гуска рава носіць,
Теща зяця просіць:
— Дамъ тобе да сорочечку,

..... мою дочечку
Дамъ тобе все убраньє
За твоє

(Михалково, Мозирск. у.)

1307.

Горобей да по бочецці скаче,
Заглядає у вороночку:
— Бідна моя да головочка,

Шо малая да вороночка,
Шо не влізе да головочка.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

1308.

Заспівайце, молодзички,
Полєскаго зайца:
Самъ серий,

Хвостъ белый,
Поджарні...

(Туровъ, Мозирск. у.)

1309.

Гойна да гойна!
Що въ Браковє война:

Усе дзєвви яловіці.
Только єдна дойна?

(Туровъ, Мозирск. у.)

1310.

И батько велівъ,
И мати казала,
Сама захотіла

Червоного буряка
До білого тіла.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

1311.

Михелю, Михелю!
А я тобі викилю
Заднюю й переднюю,
Бозозую й середнюю.

А староста просивъ свахи,
Просивъ въ неї

— Вона єму відповіла;
Ти сь не годєнь мого тіла.

(Новийдкій).

1312.

Захотіла калача
 Зъ медкомъ, зъ медкомъ,
 Я-жь була
 Да пудъ парубкомъ;

Я-жь думала
 Умру, умру,
 А я-жь пее
 Довно люблю!

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Новобрачныхъ оставляютъ въ покоѣ на весьма непродолжительное время. Черезъ часъ не болѣе къ нимъ является *сваха*, освѣдомляется относительно перваго вступленія въ сожителство, которое новобрачные должны совершить тотчасъ послѣ того, какъ ихъ оставятъ въ постели. Свахи, получивъ на предложенный жениху вопросъ, благопріятный отвѣтъ, — зажигаютъ свѣчу и идутъ къ новобрачнымъ въ комнату. Физиологическій процессъ новобрачные совершаютъ въ другое время, а теперь невеста, по наущенію свахъ, сейчасъ же отталкиваетъ жениха, какъ только онъ лишитъ ее дѣвства. Иногда злые люди, а иногда и сама невеста, дѣлаютъ жениху такъ, что онъ оказывается несостоятельнымъ къ лишенію невинности. Въ такомъ случаѣ онъ долженъ разорвать рубаху на своей невестѣ, и чары потеряютъ свою силу. Если же неопытный женихъ этаго не сдѣлаетъ, то его долженъ замѣнить старшій дружокъ или бояринъ; это впрочемъ никогда не соблюдается. Невеста, въ подобномъ случаѣ, устраняетъ бѣду при помощи собственныхъ рукъ. Нецѣломудренныя дѣвушки иногда обманываютъ своихъ неопытныхъ жениховъ, для чего употребляютъ кровь, которою наполнены концы перьевъ молодыхъ птицъ; ложась въ постель, перья прячутъ подъ руку, за косу и проч. Но по установившемуся народному обычаю, она должна первая пропѣть: „А въ лузі калина“. (Если она, будучи нецѣломудренною, пропоетъ эту пѣсню, то это не пройдемъ ей даромъ).

Съ невесты снимаютъ ту рубаху, которая была нѣсколько времени тому назадъ ими-же надѣта на невесту, даютъ ей ту рубаху, которую она сбросила и надѣвъ на ея голову шапку, заставляютъ пѣть:

1313.

А.

1 Темного лугу калина,
 2 Доброго батька дитина;
 3 Така вона дренька,

4 Якъ рожа повненко;
 5 Нічого дивувати:
 6 Така була, її й мати!

7 Записать її въ листи,
8 Щобъ її були такі и сестри;

9 Записать її въ квіти,
10 Щобъ були її такі й діти.
(Нар. юж. рус. пѣс. Мелішислаго, стр 284—285).

В.

1 В=1 А А въ лузі..
2 Весь лугъ окрасила
3 В=2 А,
4 Весь рідъ звеселила.

(М. Борисполь, Переяславск. у., Дударь, Каневск. у.).

Послѣ невѣсты ту же самую пѣсню нѣсколько разъ поють *свахи* и, при-
мачивая ей голову водкою и надѣвая *очінокъ*, поверхъ котораго обыкновенно
повязываютъ *серпанокъ* или *намітку*, хотя иногда, если невѣсту оставляютъ
въ коморѣ съ *молодымъ*, *намітку* надѣваютъ на другой день утромъ. По-
томъ *молода* садится возлѣ *молодого* на постели, куда *свахи* несутъ хорошую
настойку, хлѣбъ и непременно печеную курицу — это ужинъ молодымъ су-
пругамъ. Они ужинаютъ, ложатся спать, и уже ихъ до самаго утра больше
не беспокоятъ. Свадебная дружина, которая по большей части не ложится
спать до самаго бѣлаго дня, — поетъ:

1314.

Чи сміла ти, мати,
Такее дитя дати,

Такее молодесеньке,
Якъ ягода чирвесеньке.

(Дубище, Старокиевск. у.).

1315.

Прокрутивъ навукъ стелю,
Да й впавъ на постелю;

Де Марися спала,
Тамъ калинонька стала.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1316.

Годувала мати бобра,
Що її дочка добра,

Що її дочка гожа,
Якъ повная рожа.

(Плотниця, Пинск. у.).

1317.

А.

1 Ой казали, говорили люде,
2 Що наша Марьюхна не добрая буде,
3 Ажъ вона добра,

4 Поймала вт житі бобра;
5 Вона така добресенька,
6 Якъ рожа повнесенька.

(Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Чого, свату, миска не повна?

2 Чи тожъ наша дівка не добра?

3 В=5 А Ажъ..., 4 В=6 А.

(Дударя, Канев. у.).

1818.

Не кончеся приданн
По своєй дальней дорозе—
Зацвела калинонька
На лютомъ морозе.

Не цвела калинонька къ Петру,
Да зацвела калинонька вл Роздву,
Зъ Марьюхною нашего Иванка у коморі,
У нашої Марьюхни у подолі.

(Михалково, Мозирск. у.).

1319.

Калинонька наша, Маруса,
Підъ калиною лежала,
Калину ломала;
Чорнимъ шовкомъ у пучки в'язала,
На дорожку бросала,

До батенька слала:
— Отъ тобі, батенько,
Отъ тобі да подарочокъ—
Червоная да калинонька
Одъ любі да дитиночки.

(Нар. вж. рус. вѣс. Метлинскаго, стр. 234).

1320.

Якъ маці родзіла,
Такъ она й ходзіла;
Якъ була въ пелюшкахъ,

Такъ лягла въ подушкахъ.
Якъ була подъ вкостомъ,
Такъ стала й подъ вінцемъ.

(Михалково, Мозирск. у.).

1321.

Ой пійду я у лугъ по калину,
Да вилочю калинову вітку,
Да застромлю за білу намітку,

Нехай моя калинонька в'яне,
Нехай моя родина гуляе.

(Нар. вж. рус. вѣс. Метлинскаго, стр. 234).

1322.

А.

Ой у полі да овесь расенъ,
Хвалить Бога, що нашъ рідъ красенъ,

А дітоньки—якъ квітоньки,
Господиня, якъ калина.

(Плотниця, Пинск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А У насъ весь...

3 У нашому роду,

4 Да не має переводу.

(Босенець, Новоградволинск. у.).

1323.

А у насъ овесь рясець, Яка мати, така дочка,
А у насъ увесь рідъ красець: Якъ красна калиночка.
(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 285).

1324.

Да виведьте наше! Червоними чоботками,
Да нехай намъ попляше, Золотими підковками.
(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 282).

1325.

Ведемо тура въ хату;
Чи туръ, чи туриця,
Чи хороша молодця.
(Заславск. у.).

1326.

Йде Маруся въ ложа,
За нею Матеръ Вожа. Наложила короночку
На єї головочку.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1327.

По двору, по двору
Да пороша упала,
А на тій поросі
Слідки хороші.
Да свекрухна каже,
Що куна ходила,
А свекорко каже:
— Да не есть то куна,
То невістка моя.
(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 282).

1328.

Що жъ бо то за вілля,
Чорне да насіння?
Вчора було да на стеблі,
А сёгодня на землі.
Що жъ бо то за норози,
Да у нашой Марусі?
Вчора була та у батенька,
А сёгодня у свекорка.
(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 231—232).

1329.

Ой наша Марьихна
Обрусь роскоціла,
Увесь рудь звеселила.
Да гуляйце, братці, гуляйце,
Мого сорома не знайце,
Ще жъ я сорома не дойшла,
Красною дзевкою къ вамъ прийшла.
(Михалково, Мозирск. у.).

1330.

Въ огородзе ячмінь
Весь золотомъ зацвівъ,

А нашої Марьюхни снота
Да дороже того злата.

(Михалово, Мовирск. у.).

1331.

Роди, Боже, жито,
Густую пшеницю,
Всяку пашницю,

Щобъ наши дітки мали,
По сто кіпъ нажинали.

(Косенець, Новоградволинск. у.).

1332.

Розливайтесь береги,
Не втішайтесь вороги!
Заробила Маруся пироги,
Хочъ не пшенишні, да яшні,

Своєму родові подячні.
Первий рідъ—свекорківъ,
А другой рідъ—батеньківъ.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 233).

1333.

Да пішовъ дощикъ краплистий,
Да уродивъ черчикъ черчистий.
Да не вмiла Маруся носити,
Да мусила Іванка просити:

„Ой окраси, Іванку, сей черчикъ мій,
Да звеселимо увесь рідъ свій!
Що первий рідъ—свекорківъ,
А другой—батеньківъ.

(Нар. вжн. рус. пѣснн Метлинскаго, стр. 233).

1334.

Батько по донечці тужить,
Та цілу ничъ матірѣ

— Отдала, стара, цюю,
Будемъ стараться на другую.
(М. Шендеревна, Каневск. у.).

1335.

Ой іхали, моя мати, щось за пани,
Взяли мою русу косу підъ жупани,
Стали мою косоньку трепати,

Стала моя матюнка плакати.
— Не плачь, матюнко, по косі,
Заплачь, матюнко, по красі.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1336.

Ходила Мариса надъ ровомъ,
Виглядала батенька зъ родомъ.
— Ой до мене, родоньку, до мене,

Не буде сороба у мене.
Ой есть у мене пелина,
Що викупить мене зъ сороба.

(Кривинъ, Острожск. у.).

1337.

Не співайте сороміцької,
 Заспівайте старосвіцьвую!
 Сидить медведь на кропни,
 Да колотить вінъ сливи.
 Гилѣчка обломиласе,
 Дакъ медведя и убила.
 Дакъ медведь и стогне,
 Дакъ медведь и погне,

Медведь умирає,
 Медведь промовляє:
 — Сванечки, мої голубочки,
 Захуйте мене,
 Поминайте мене
 Суницями, полѣнидами,
 Съ молодими молодичами.

(Колошовка, Черняговк. у.).

1338.

Хто въ мене по сінечкахъ походивъ, Я жъ думала, що чорная галка,
 А хто въ мене ділечко поробивъ? А жъ то моя невѣжна коханка.
 (Нар. юж. рус. пѣс. Метлицкаго, стр. 232).

1339.

Що схтіли, те зробили,
 Що схтіли, змінили:

Съ кнѣша паланицю,
 Зъ дівки молодичу.
 (М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Свадебная дружина, отправивъ пословъ къ родителямъ невѣсты, ожидають ихъ прихода и поеть:

1340.

А.

1 Ой добрая та годинонья
 2 Настала:
 3 Наша Марися по матінку
 4 Послала;
 5 Послала вона семеро коней,
 6 Восьмий візь,

7 А дев'ятого возникеньку,
 8 Щобъ привізь.
 9 А дала вона сто червонихъ
 10 На страву,
 11 Щобъ привезли її матінку
 12 На славу.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, 5 Б=5 А... чотири коні,
 6 Б=6 А П'ятий..., 7 Б=7 А А шостого, 8 Б=8 А.

9 За чимъ, за чимъ, моя матінко,
 10 Боїшся?
 11 Не буйся, моя матінко,
 12 Не буйся,
 13 Въ червонні чобіточки
 14 Обуйся.

15 Червонні чобіточки
 16 На нуйжи,
 17 Потопчемо неславоньку
 18 Пудъ нуйжи.

(Плотниця, Пивск. у.).

ются въ вѣбу, гдѣ рубаха показывается сначала родителямъ жениха, а потомъ *старшому свату*.

Старший сватъ, или, какъ его называютъ въ другихъ мѣстностяхъ, *дружка*, а вмѣстѣ съ нимъ и *свахи*, становятся на *лавку*, закрываютъ радномъ или же утиральникомъ иконы, и показываютъ всѣмъ присутствующимъ рубаху *молодой*, говоря:

„Дивиться, пани родичі, отъ на їю кошулю... Дай, Боже, щобъ и вони за своїми дітьми дождали такої!“

Убѣдившись по окривавленной рубахѣ, что невѣста, благодаря хорошему воспитанію своихъ родителей, сохранила свою дѣвственность, всѣ приходятъ въ неистовый восторгъ; восторгъ выражается пляской по *лакамъ*, по *полу*, по столамъ, битьемъ горшковъ и пр.

Посольство къ матери невѣсты.

Родители жениха въ это время наливаютъ бутылку хорошей настойки, къ шейкѣ бутылки привязываютъ калиновую кисть и съ братомъ невѣсты, сопровождаемымъ музыкой, отсылаютъ родителямъ невѣсты въ знакъ признательности за то, что ихъ дочь, благодаря ихъ заботливости, сохранила цѣломудріе до вступленія въ бракъ.

Въ Линецкой слободѣ, Харьк. губ., всѣ гости, подъ предводительствомъ *дружка*, отправляются къ родителямъ невѣсты, чтобы увѣдомить ихъ о поведеніи ихъ дочери; при чемъ *дружка* беретъ съ собою рубаху невѣсты. На дорогу имъ даютъ водку, которую они распиваютъ, усѣвшись на пути гдѣнибудь въ удобномъ мѣстѣ. Выпивку эту сопровождаютъ пѣніемъ.

1346.

А.

1 Не бійся, матінко, не бійся,	6 Нашому роду подаючи.
2 Въ червоні чоботки обуйся;	7 Нашъ свесъ таки расень,
3 Точка вороги підъ ноги:	8 Нашъ весь родъ таки красень.
4 Заробила Маруся пирога;	9 Тутъ намъ заробили и пити, и істи,
5 Хочъ не ішенични, то ячїни,	10 И на покуті сісти.

(Нашарій).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А, и т. д.

(Изъ рукъ Ф. Кушана).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А... твоя дочка..., 5 В=5 А,
6 В=6 А Аби були..., 7 В=5 А... то житті,
8 Аби були родові величчи.
(Заславск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А... оуїся, 3 Г=3 А, 4 Г=4 А, 5 Г=5 А, 6 Г=
6 А... родові...
(Шендеревка, Каневск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А, 2 Д=2 А, 3 Д=3 А,
4 А супостатамъ підъ п'яти, 6 Щобъ ажъ підковен брязчали,
5 Щобъ перестали брехати; 7 Щобъ вороженьки мовчали.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А Не журися... не журися, 2 Е=2 Г, 3 Е=4 А, 4 Е=4 В.
(М. Тивровъ, Винницк. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А, 3 Ж=3 А, 4 Ж=4 Д.
(Колошовка, Черниговск. у., Новичкій).

З.

- 1 Да чого жъ ти, матінко, баринся,
2 Да нести мого сорому боїшся?
3 З=1 А, 4 З=2 А, 5 З=3 А, 6 З=4 Д, 7 З=5 Д.
(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 233).

1347.

А.

- 1 Спасибі тобі, таточку, 6 При собі сногожъ носила.
2 За кудрявую м'яточку, 7 Прохали хлопці—вона не дала,
3 За запашний василежъ, 8 Куповали купці—не продала;
4 За твою учтиву дитину, 9 Шовкомъ нунженьки звязала,
5 Шо вона по ночамъ не ходила, 10 За всіхъ тому Іванку держала.
(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Темного луку калина,
2 Доброго батька дитина;

3 В=5 А Хоть..., 4 В=6 А Та... калину..., 5 В=8 А... вона..., 6 В=7 А, 7 В=9 А, 8 В=10 А Для свого друга...

9 А мій Івашко розогравъ,
10 Шовку ниточку разорвавъ.

(Дударі, Каневск. у.).

В.

1 В=1 А... сваточку, 2 В=2 А,
3 За хрещатий барвінокъ,
4 В=3 А,
5 За червону калину,
6 За твою чесну дитину.

(Дударі, Каневск. у.).

Г.

1 Г=1 Б А въ лузі червона..., 2 Г=2 Б
3 По ночамъ не ходила,
4 Своєї цноти не згубила,
5 Цноти не втерала,
6 Г=10 А Для Івася...

(С. Дубище, Староконстантиновск. у.).

1348.

Знати Марусю, знати,
Въ которій вона хаті!
И лавки, и прилавки

Зъ червоної китайки;
Калиною обтикана,
Розою обсыпана.

(Нар. яз. рус. пѣс. Меллинскаго, стр. 284).

Когда подходятъ въ дому матери невѣсты:

1349.

Та добри-день, матінко, добри-день, За хрещатий барвіночокъ,
Лучча була ниченька, якъ сей день. За запашненький василичокъ,
Спасибі тобі, сваточку, За червону калину,
За твою вудраву м'яточку, За твою добрую дитину.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1350.

Й а зъ калиночки дві квіточки... (bis)
Дякуемъ тобі, сваточку,
За твою добрую дочку.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

1351.

Були ми у свата на часті, *)
Ли ребочку, безъ кости,
Пили горілку—запеканку,
За свою дівочку-коханку.

Не сміхомъ, сваття, не сміхомъ,
Да неси горілку, хотъ міхомъ;
Не наровомъ, сваття, не наровомъ,
Унеся горілку, хотъ зъ глекомъ.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

1352.

А.

1 А зъ калиночки дві квіточки...
2 Вчора було свято и въ насъ:
3 Залетіла утітка ваша до насъ,

4 А ми її не б'ємо, а не лаємо,
5 Тільки хорошенько приймаємо.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

В.

1 Б=1, 2 Б=2 А... неділя..., 3 Б=3 А... наша до васъ.

4 А ви єї не бийте, не лайте,

5 Б=5 А... привітайте.

(Новицків).

Войдя въ хату, три раза обходять вокругъ стола, при чемъ поють:

Не бійся, матінко, не бійся... № 1346.

Родители невѣсты потчуютъ ихъ водкой: сначала поднесеть всѣмъ по рюмкѣ отецъ, послѣ мать. Когда „дійде черга матері частувать дружка“, онъ прячется подъ стіль и оттуда подаєть ей рубаху (*покрасу*) новобрач-ной. Послѣ отца и матери всѣхъ присутствующихъ угощаєть *дружкою* своей водкой. Затѣмъ, посидѣвъ немного, всѣ *прідѣлки*, подъ предводительствомъ дружка, отправляются въ обратный путь.

Передъ выходомъ *дружкою* обращается къ хозяину и говоритъ:

„Свату! намъ путь-дорога; намъ дєсь придєтся на дорогі паймати кватиру; дайте-жъ намъ на дорогу горілки“.

Получивъ водку, всѣ отправляются въ путь. На дорогѣ гдѣ нибудь опять останавливаются, пьютъ водку и поють:

Темного лугу калина... № 1347, Б.

Возвратившись въ домъ родителей жениха, вся компанія садится за стіль. Имъ дають ужинать. Поужинавши всѣ расходятся по домамъ. За ужиномъ поють:

*) На прощаннї.

1353.

Суботонька — то збірний день,
Неділонька — весільний день,
Понеділокъ — вбавъ дівку;
Въ вівторокъ — пиймо горілку,
У середу — новотімъ бочку,
А въ четверть — до дѣточку.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1354.

А.

1 Іхала перезва до дому, 4 Дамо тобі віночокъ зъ перлами".
2 Кликала Марусю зъ собою: 5 „Рада бѣ я іхати зъ вами, не мушу:
3 „Ой иди-жъ, Марисю, зъ нами, 6 Полюбила Иванка, якъ душу".
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

1 Да до дому, приданочки, до дому!
2 Бо поїли коники солому
3 Б=2 А Да возьмемо..., 4 Б=5 А Да не мушу, сестриці..., 5 Б=
6 А Вподобала...
(Плотниця, Пинск. у.).

1355.

Сватеньку, да голубчику,
Присунься зъ оконечку,
Подивися въ оболоночку:
Чи ідять коні сіно,
То ще посидимо;
А якъ — солому,
То ідьмо до дому.
(Плотниця, Пинск. у.).

1356.

Уже жъ вамъ, приданки, часъ и пора,
Бо вийшовъ місяць и зоря:
Місячокъ дориженьку осветивъ,
А вітрочокъ (ворота) одчинивъ.
(Плотниця, Пинск. у.).

1357.

Туда идуть дружечки пишні,
Несуть вони корогву; якъ огонь,
А на тнеі корогві листоньки,
То жъ нашої Марусеньки мислоньки.
(Новицкій).

1358.

Та горілки, свату, горілки,
Теперь же намъ годіте,
Цебромъ горілку носіте.
Коробочку миші проіля,

Посыпався чертківъ до долу.
Часть вамъ, приданні, до дому!

— Ми будемъ чертківъ збирати,
Та до свѣта будемъ гуляти.
(Шенкеревка, Канадск. у.).

1359.

Ой рано ще, рано!
А якъ буде пізно,
Розвиддемося ріано.

(М. Тывровъ, Винниц. у.).

П е р е з в а.

(Понедѣльникъ).

На другой день утромъ новобрачные встають изъ постели и идутъ въ избу. Переступивъ *хатній порогъ*, молода говоритъ:

„Добра-день вамъ, будьте здорові въ понедѣльникъ!“

Потомъ она умывается и, утершись *рушникомъ*, кланяется родителямъ и родственникамъ.

Въ понедѣльникъ, точно также, какъ и въ воскресенье, невѣсту одѣвають въ праздничный нарядъ и кромѣ того на голову надѣвають ей *намітку*. *Намітку* кругомъ обвязываютъ красною лентою — символъ дѣвичьего цѣломудрія. Спереди, щадя цѣломудренную скромность молодой, напускають на глаза ей *намітку*.

Старший бояринъ на крышѣ ставитъ длинный шестъ, къ верхней части котораго прикрѣпляетъ красный шерстяной поясъ или платокъ; на воротахъ вывѣшиваютъ красную *запаску* новобрачной; перевязываютъ *бутылки*, съ которыхъ потомъ пьютъ водку, красною шерстью или такого же цвѣта ленточками; *старший бояринъ* получаетъ отъ невѣсты красную ленту, которую перевязываетъ черезъ правое плечо; *друзья* опоясываются красными поясами, а иногда ихъ перевязываютъ черезъ плечо; приданні обвязываютъ себѣ красными лентами половы поверхъ платка или *намітки*, — однимъ словомъ, въ это время на свадьбѣ красный цвѣтъ бросается въ глаза отовсюду.

Якъ молода не чесна.

Но не то бываетъ, когда дѣвушка выходитъ замужъ „загубивши свѣй віночокъ“. Тогда веселое настроеніе свадебной дружины превращается въ недовольство и злобу, благодаря которой, родители невѣсты точно также какъ и

самая невѣста, претерпѣваютъ отъ свадебной дружины самыя непріятныя оскорбленія и насмѣшки, выражающіяся циническими пѣснями. Иногда одна и таже пѣсня самаго пасквильнаго содержания повторяется по нѣсколько разъ, пропеютъ пѣсню, а въ концѣ прибавивъ:

„А після цієї,
Да вп'яють за еї“,

начинають пѣть сначала ту же самую пѣсню.

Нѣсколько раньше было сказано, что передъ тѣмъ какъ отправляться въ *комору*, молодые сидятъ за столомъ. Если невѣста, „дівуючі, загубила вінокъ“ и желаетъ избѣжать тѣхъ многочисленныхъ насмѣшекъ, которыя переноситъ потерявшая преждевременно свою дѣвственность, то она встаетъ изъ за стола, сознается публично въ своемъ проступкѣ и у всѣхъ присутствующихъ на свадьбѣ проситъ прощенія:

„Простіть, люде добрі, я грішна передъ Богомъ и передъ вами — простіть, люде добрі...“

Она подходитъ къ каждому изъ пожилыхъ мужчинъ и женщинъ, цѣлуетъ у нихъ руки и кланяется на всѣ четыре стороны.

Ей отвѣчаютъ:

— Нехай тобі Буйгъ прощає, не ти одна въ світі... по цьому люде будуть.

Иногда бываетъ такъ, что невѣста, потерявшая свою дѣвственность до брака, не сознается прежде чѣмъ идти въ *комору*; и если послѣ обнаружится, ее спрашиваютъ:

„Шо-жъ це таке?“

— Не знаю, я не знаю, отвѣчаетъ она, не находя оправданія: я не виновата.

Если при этомъ молодой раньше брака посѣщалъ ее и она не допускала его до очень близкихъ отношеній, желая замаскировать свою невинность, тогда женихъ беретъ нагайку, (которую во многихъ мѣстностяхъ онъ носитъ при себѣ отъ самаго начала свадьбы) бьетъ ее, приговаривая:

„Ти-бъ зъ разу призналась и людей не воловодила — иди, халявище, и проси людей!“

Невѣста идетъ въ избу и проситъ прощенія точно также, какъ и та, которая созналась прежде чѣмъ идти въ *комору*. Но теперь не спѣшатъ отправлять посольства къ ея родителямъ (см. стр. 450), которые, послѣ дол-

гихъ ожиданій, наконецъ присылають въ домъ жениха по большей части брата невѣсты — если у нее есть братья. Братъ, узнавъ о случившемся, починаеть бити свою сестру. Присутствующіе рознимають ихъ и уговаривають:

„Годі, годі!... цѣго вже не вернешь. . . Годі тобі битися! Що зъ воза впало, те пропало. Цѣго вже не можна завернути“.

Потомъ молоду ведуть въ кожору, запирають ее на цѣлую ночь и не дають ей ужинать. А въ избѣ поють:

1360.

1 Говорили Оленковскі люде,
2 Що Маруся добра буде;

3 Вона така добра,
4 Якъ дирава торба.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 Б=1 А Ой казали, говорили..., 2 Б=2 А... наша..., 3 Б=3 А
А жъ..., 4 Б=4 А.

1361.

Хочь ідь, матінко, хочь не ідь,
Бо вже донечці роздеръ медвідь,
Да ходімо до плота,

Да роздеремо ката;
Занесемо підъ перину,
Та зробимо калнну.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1362.

Въ огородзе грушка
Уже потрушена,

Наша Марьюхна
Уже поворушена.

(Михалково, Мозирск. у.).

1363.

А.

1 Підъ сосною спала
2 Шишка въ впала.
3 Долотомъ довбавъ, не видовбавъ

4 Свердломъ вертівъ—не вивертівъ;
5 Всадивъ кпшку—вийнявъ шишку.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Б=1 А... ілкою...

2 Не дзівкою встала,
3 Зъ гори покацілася,
4 Да на шишку пробилася.

(Михалково, Мозирск. у.).

1364.

За влубочоць залку
..... зь малку.
..... п'ять сорочоць,
Що дві ув' іржиці,

А дві вь жонилиці,
А п'ятая тая,
Що матюнка дала.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1365.

Да насіло мачку на точку
Да батьку за дочку.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1366.

Спала Марися зь хлопомъ,
Згубила віногъ зь злотогъ.
По коморойці ходить,

Таляри вь руді носить:
Хто здивавъ, то верніте,
Таляри сі возьміте.

(Рохань, Томашгородск. у.).

1367.

А.

1 Тихо, тихо дунай воду хитає,
2 А ще тихше мати дочку питає.
3 — Доненьку ти моя,
4 Чи ти іла, чи ти пила?

5 „Ой якъ би я іла,
6 То бъ смутна не сиділа;
7 Якъ би я пила,
8 То бъ весела була“.

(Кривинь, Острожск. у.).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А. 3 Чи іла ти, моя доненько, тута?
4 Б=5 А, 5 До бъ такъ не змарніла.
6 Б=7 А, 7 Б=8 А... ходила.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1368.

Вівсоньку рясний,
Нашъ роде приєрасний!

Пийте, гуляйте
И все те покривайте.

(Шендеревка, Каневск. у.).

1369.

Ой були жь у Бога,
Та молимся Богу

Й святому понеділку,
Щобъ провертївъ дірку.

(Шендеревка, Каневск. у.).

1370.

Ой віль у пшениці,
А корова у житі;

Переставте тужити,
Будемо горілочку пити.

(Шендеревка, Каневск. у.).

1371.

На барану вовна,
А на козлу осці;
А ти, Марьюхно,

А ти, душечко,
Частуй свої госці
Для своїй поцтивосці.

(Михалково, Мозирск. у.).

Свадебная дружина, придя въ домъ родителей невѣсты, начинаетъ надѣваться надъ ея отцомъ и матерью: отцу на шею налѣваютъ соломенный хомутъ и подгоняють его сзади кнутомъ, если онъ сопротивляется и не хочетъ идти туда, куда бы желательно было свадебной дружинѣ повести его; потомъ заставляютъ его втаскивать сани на крышу, а равно и старое развѣженное колесо; винимають изъ пятки ворота; набрасываютъ въ *мазницю сажі* и, размѣшавъ ее съ водою и смолою, вымазываютъ стѣны избы *изъ окола*, т. е. изъ внѣшней стороны. При этомъ поють:

1372.

Ой знати, знати,
Де взяли халяву,

Обмазали дѣгтемъ хату,
И стѣни, и лави...

Матери надѣваютъ также на голову рѣшето, сбрасываютъ ей *очіпокъ* и прочее.

Отець невѣсты, претерпѣвая различнаго рода насмѣшки, выражающіяся не только въ словѣ, но и въ дѣйствіи, проситъ у дружини прощенія:

„Годі вже, люде добрі, вглузувати. Простити мене, коли не вмівъ дочку научати. Сідайте лучче за стуїль, а васъ пошаную“.

Натѣпившись надъ ними, дружина оставляетъ ихъ въ покоѣ, за что родители невѣсты просятъ ее за столъ и угощаютъ водкою.

Само собою разумѣется, что въ такомъ случаѣ на свадебной дружинѣ нѣтъ ни поясовъ красныхъ, ни лентъ, ни запаски на воротахъ, ни „покраси“ на крышѣ, даже, если кто пришелъ изъ дому въ красномъ поясѣ, то и тотъ пьяные сбрасываютъ, говоря:

„Наша молода не принесла намъ калины—їй покраси не треба“.

Если невѣста потеряла до свадьбы свою дѣвственность и именно съ тѣмъ,

съ кѣмъ она вступила въ законный бракъ, и ея признаніе подтвердитъ женихъ, то ей прощаютъ.

Въ настоящее время всѣ эти обычаи существуютъ въ Малороссіи только какъ преданіе.

„Дружки“ приносятъ въ понедѣльникъ „молодій снідать“.

Къ невѣстѣ въ понедѣльникъ *дружки* приносятъ *снідать* — завтракъ, который состоитъ преимущественно изъ разныхъ лакомствъ. Такъ, напримѣръ, приносятъ пряники и конфекты, которые покупаютъ на базарѣ, а иногда приносятъ завтракъ домашняго приготовления — *вареники зъ сиромъ та зъ сметаною, млинці зъ саломъ, пироги и пр.* Мать *молодой* приноситъ *дружкамъ* кварту водки и на закуску *сала, сметани, холодного*. Потомъ *молода* проситъ всѣхъ *дружокъ*, принесшихъ *сніданья* (безъ *сніданья дружки* и не являются къ *молодій*), сѣсть за столъ и угощаетъ ихъ. Затѣмъ *молода* выноситъ изъ *комори верчь*, который она привезла отъ родителей своихъ и раздаетъ всѣмъ *дружкамъ* по куску. Раздавая, она говоритъ:

„Нате, дружечки, да щобъ и ви за собою дождали давати; щобъ и васъ такъ шанували!“

Дружки, посидѣвъ немного, расходятся по домамъ, а *молода* въ иныхъ мѣстностяхъ, какъ напримѣръ въ Новоградволынскомъ уѣздѣ, отправляется съ музыкой и со всею *дружиною* къ священнику; а въ другихъ мѣстностяхъ она принимается *пекти пирожки*, которые посылаются къ ея родителямъ вмѣстѣ съ верчами.

Печеніе пироговъ; „намітка свекрусі“; поднесеніе хлѣба съ медомъ „молодимъ“.

Невѣста печетъ въ понедѣльникъ маленькіе пироги, которые потомъ раздаются и рассылаются по два разомъ. Къ каждому пирожку прикладываютъ другой, связываютъ ихъ вмѣстѣ красною заполочью и намазываютъ сверху медомъ. Когда пирожки готовы, *молодыжъ* просятъ за столъ и кромѣ того невѣсту прикрываютъ сверху *наміткою*. Потомъ *поддумлють її*, т. е. *дружко* беретъ палку, и держа ее, какъ обыкновенно держатъ копые, три раза ударяетъ концемъ ея въ стѣнку, цѣлясь при этомъ на *молоду*, причемъ говоритъ:

„А ну, чи поможе мені Богъ цю лисицю встрілити?“

Потомъ снимаєть концемъ той же палеи *намітку* съ *молодої*, махнеєть ея три раза надъ головами новобрачныхъ, а потомъ отдаєть *намітку* матери жениха.

„На тобі одъ молодої невістки гостинець“.

Та берєть поднесенный подарокъ и благодарить:

— Спасибі молодій невістці и її матюнці що придбала; а вамъ за труда спасибі.

Послѣ этого *дружка* подають на столъ ножъ и медъ. Тотъ же самый *дружко*, который снималъ палкою съ *молодої-намітку* и подносилъ ее матери жениха, берєть *паланицю* и разрѣзываетъ ее на тоненькіе кусочки, которые потомъ намазываетъ медомъ, насаживаетъ на одинъ конєць ножа и подноситъ ко рту *молодогo*, который этотъ кусокъ долженъ брать съ ножа губами. Подавая хлѣбъ съ медомъ, *дружко* два раза обманываетъ, а за третимъ разомъ отдаєть. Потомъ подноситъ такимъ же образомъ и невѣстѣ, послѣ которой подноситъ остальные куски на тарелѣ всѣмъ родителямъ и родственникамъ. Когда раздача хлѣба съ медомъ окончена, *молода* встаетъ изъ застола, берєть черную курицу, привязываетъ къ ея шеѣ *пучечокъ калини* и передаетъ ее *дружку* въ *припіл*. *Дружко*, кромѣ курицы, забираетъ еще пирожки съ мискою, наготовленные для родителей невѣсты, потомъ садится вмѣстѣ съ женихомъ на возъ и ѣдутъ къ отцу невѣсты, который сейчасъ же проситъ прїѣхавшихъ гостей за столъ; усѣвшись, *дружко* говоритъ:

„Кланяємось тобі, батьку, одъ твоєї дочки *дїломъ*“.

— Спасибі, що ви моєї дочки да привезли трудн.

Потомъ *дружко*, вручивъ курицу, роздаєть по два пирожка, связанные вмѣстѣ красною бумагою и намазанные медомъ, всѣмъ роднымъ, которые при этомъ поють:

1373.

Пекла Маруса пирожки,
Не пшенишни, дакъ яшні,
Для свого роду удашні.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Посидѣвъ немного, зять берєть тещу подъ руку и съ музыкой ведєть въ свой домъ, за ними слѣдуетъ весь родъ невѣсты, при этомъ дорогою поють:

1374.

Зять теці злякався— Не багацько перезви йде,
За двері сховався. Тільки коней за сто
„Зятю, не лякайся, До зятя на двір просто“.

(Млинов, Дубешк. у.)

1375.

Ой зять тещу просить, Єсть у мене
У руках шапку носить: Сімъ бочокъ
— Охъ, и теща моя, И полубочокъ
И голубка моя, Да солодкого меду,—
И ходи жъ до мене: Прошу жъ тебе та й на беседу,
(Изь рук. сб. Кулиша).

1376.

Ой теще, теще, мати моя,
О єсть у мене бочка вина;
Що зъ тобою, теще, медъ-вино пить,
А зъ твоєю дочкою вікъ мені жить;
Що зъ тобою, тещенько, меду допивать,
А зъ твоєю дочкою віку доживать.

(Изь рук. сб. Кулиша).

1377.

Пишна теща, пишна, Ой чи вона чобіть добуває.
Проти зятя не виїшла; Ой чи вона латки латає,
Ой чи въ її кожуха не має, Чому зятя да не витає?
(Изь рук. сб. Кулиша).

1378.

Ой зять тещу веде (bis) Да пудъ правее ребро,
Да пудъ правую руку, Щобъ було дочці добро.

Когда они перейдутъ въ домъ жениха, жъ жъ сѣняхъ встрѣчаютъ боярину, держа въ рукѣ палку, на верхнемъ концѣ которой привѣшена красная записка. Когда зять съ тещею подойдутъ къ боярину, онъ три раза махнетъ надъ ихъ головами своимъ краснымъ знаменемъ и идетъ за ними въ нѣбу.

Молодые идутъ къ священнику за благословеніемъ.

Нѣсколько раньше мы сказали, что въ нѣкоторыхъ уѣздахъ, новобрачные въ понедѣльникъ съ музыкой и со всѣми присутствующими на свадьбѣ идутъ къ священнику, который ихъ вѣнчалъ, за благословеніемъ. Послѣ завтрака утромъ, новобрачные сейчасъ же, забравъ съ собою музыку, идутъ къ священнику, а *старший сватъ* беретъ бутылку водки, курицу и хлѣбъ. Получивъ отъ священника благословеніе, всѣ возвращаются домой, гдѣ на дорогѣ встрѣчаютъ такъ называемую *перейму*, т. е. молодые парни ставятъ на дорогѣ, по которой новобрачные возвращаются отъ священника, столъ; на этотъ столъ кладутъ хлѣбъ, бутылку водки и понемногу ржи, пшеницы, овса, гречихи и проч. Это считается особенною честью для молодыхъ и для *дружинны* и потому то женихъ за *перейму* щедро вознаграждаетъ деньгами тѣхъ парней, которые ее устраиваютъ.

Дарятъ „молодыхъ“ въ домъ жениха.

Отецъ и мать жениха садятся на покуті, а вокругъ стола садятся всѣ родственники и поютъ:

1379.

Уведіте наше,
Да некай оно влѣше;

Воно буде частувати,
А ми будемъ дарувати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Выводятъ *молодыхъ*—они подходятъ къ родителямъ и цѣлуютъ имъ руки. Потомъ *молодой* беретъ на тарелку рюмку, наливаетъ въ нее водки и подноситъ тестю, который пьетъ водку и говоритъ:

„Дарую тобі, сину, дочку!“

— Спасибі, тату, за добрее слово, за добрі речі!

„Дарую тобі, сину,—продолжаетъ отецъ—де дочка да й корову съ телямъ, щобъ дочка рано вставала да корову доила!“

— Спасибі, тату, и за корову.

Тамъ же точно образомъ водка поднесится и всѣмъ родственникамъ, которые, подобно отцу невесты, пьютъ водку и дарятъ: кто даритъ наругусей, кто поросенка, кто утку, курицу и проч. При этомъ, такъ называемый *мисаръ* заносываетъ ухватомъ на чоталкѣ т. е. проводитъ черту на потолокъ и говоритъ:

„Якъ не даси поросяти (або тамъ гуски), то нехай тобі ёго вовкъ за-
давить!“

Въ это время поють:

1380.

А.

1 Ой роде, роде багатий,	7 А ви, протулі, (sic) очкури;
2 Даруй товаръ рогатий;	8 А ви, пропійці,—по кошійці.
3 А ви, брати,	9 Дала мені мати бодню
4 Даруйте все бики;	10 Та на пьядь не повну,
5 А ви, сестриці,	11 Та на ті серпаночки,
6 Даруйте все агниці;	12 Що вдарують приданочки.
- (М. Шендеревка, Каневск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А,
3 А ви, печурки, хочъ курки,
4 В=А ви, скарупільці..., 8 А,
5 А ви, приданки,—серпанки.
- (М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А. Та..., 3 В=6 А А ви, зозіці..., 4 В=5 Б,
5 А ви, перезвяне, гадайте, 7 Буде въ містечку армароць,
6 Та по талару складайте, 8 То купитъ Маруся серпаноць.
- (С. Дубище, Староконстантиновск. у.).

1381.

Приіхала матюнка	Додому вличе,
Въ ввотороць,	А вона не йде—
Привезла грошей	Бо й тутъ мені
Купиць сороць.	Добре жити;
И гроші дае,	А до тебе въ гості
Вона не бере;	Ходити.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Обдаривъ новобрачныхъ, дѣлять *коровай молодого*. Дѣлежъ этотъ про-
изводится точно также, какъ и у невѣсты. Вся разница состоитъ только въ
томъ, что при раздѣлѣ *коровая молодого* или же вовсе не поють, или же
если и поють, что впрочемъ бываетъ очень рѣдко, то тѣ же самыя пѣсни,
которыя *дружки* пѣли при раздачѣ коровай невѣсты.

По окончаніи свадьбы, во вторникъ, собираются у матери невесты на послѣдній пиръ. Пиръ этотъ бываетъ обыкновенно очень шумный, сопровождается пѣснями, часто весьма нескромными, *перезвянскими*. Холостые люди здѣсь, какъ и вообще въ *перезвѣ*, не участвуютъ.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ Малороссіи существуетъ обычай въ заключеніе свадьбы *цганить*. Во вторникъ, когда уже выпьютъ всю водку, приготовленную для свадьбы, гуляющіе отправляются ряжеными по селу за добычей преимущественно къ тѣмъ, которые принимали участіе въ свадьбѣ и родственникамъ жениха и невесты. Переодѣваются *за цыгана, за цыганку, за москаля, за жиду*, а иногда мужчина рядится женщиной, другой — церковнымъ старостой и всѣ вмѣстѣ, въ сопровожденіи музыки, отправляются *цганить*. При этомъ *цыганы и салдати* воруютъ все попавшееся подъ руки, а *жиды переводятъ*. Нѣкоторые изъ участвующихъ собираютъ деньги будто на церковь или на сиротъ и проч. Все выпрошенное и украденное потомъ продается, за исключеніемъ домашней птицы, которую рѣжутъ и ѣдятъ; на вырученные деньги покупаютъ водку.

„Перезвявскі пісні“.

Всѣ нижеслѣдующія пѣсни, называемыя *перезвянскими*, поются *перезвою*, начиная съ понедѣльника, до тѣхъ поръ, пока не окончится свадьба.

Такъ какъ онѣ поются подгулявшими бабами, когда кабая вздумается, то потому въ нихъ нѣтъ и систематическаго порядка такого, каковой соблюденъ въ другихъ отдѣлахъ свадьбы.

1382.

Чия то перезва
Черезъ й улоньку перешла?
Ивасѣва перезва
Черезъ й улоньку перешла,

Якъ рій гуде,
Якъ макъ цвіте,
Якъ рожа процвітає.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1383.

Гарілки, свату, гарілки,
Та було не брать въ насъ дівен,
Та було не вертіти їй...,
А теперъ-же ви намъ виніте —

Цебромъ гарілку носіте;
А хотъ не цебромъ, дакъ відромъ,
Приїхала Маруся изъ добромъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1384.

Перебивай, муй батеньку,
Волами, коровами,
Дробною монетою.

(Кульчинь, Бѣльск. у.).

1385.

Батенько стає, перебиває,
Рядненькій стає, перебиває,

Все то Марисі на помаганне,
Все то мольдненькуй на спомоганне.

(Д. Кульчинь, Бѣльск. у.).

1386.

Чого свати да наїхали,
Чи пива допивати,
Чи хліба одїдати,
— А ми ни пива одпивати,
Ни хліба одїдати.
А за мою да тетерею,

Що вчора привезена.
И не бийте її, и не лайте її,
Пшинца посипайте,
Принаду давайте,
По череву пригладжуйте,
Туть її принажуйте.

(Изъ рук. сб. Булиши).

1387.

Горїлки, свату, горїлки,
Та занявся хвартухъ у дївки.
А пришовъ Ивасъ загасивъ;

Нехай би горївъ до пупа,
Щобъ було намъ горїлки куфа.

(Машновъ, Дубенск. у.).

1388.

Чий же то перезовъ
Черезъ вулоньку перейшовъ?
Гето нашего сватойна перезовъ

Черезъ вулицю перейшовъ,
Одъ хати до хати
Лїпшої шукати.

(Плотниця, Пинск. у.).

1389.

Да варохї, свахї, варохї!
Дайте намъ да варохи, хоть трохи!

Ми у тебе да й учора не були,
И твоєї да варохи не пили.

(Борисполь, Переяславск. у.).

1390.

Перезвінки, панінки!
Познайте свою дочку:

Вчора була у віночку,
А теперъ у рубочку.

(С. Хорошанки, Бѣльск. у.).

1391.

Чня то родзіна
По вулице блудзіла?
Отъ субботы до субботы

Да ни будзе но работи;
Отъ недзелі до недзелі,
Щобъ людзе поглядзелі.

(Туровъ, Мозырска. у.).

1392.

Хорошая перезовъ наша
Да по вулице йшла,
Червоную короговъ несла.

Отъ якого пана?
Иванкова слава.

(Туровъ, Мозырска. у.).

1393.

— Ой, зятю, зятю гарздешъ намя:
Не пьейте горілки разомъ ізъ намя.
„Я не гордяю, тилько сумую,

Що вашы возы позамерзали, (bis)
Що вашы шубы позамокалі“.

(Хорошанна, Бѣльск. у.).

1394.

Я вареноі не кочу,
А сирои да сама вточу,

А сирая да недобрая—
На живіть неадорвая.

(Изъ рук. сб. Булиша).

1395.

— Чи ти, свахо, глуха!
Чого миска суха?

„Чую, свату, чую,
Да горілки готую“.

(Изъ рук. сб. Булиша).

1396.

Прошла мати дочку
На солодкімъ медочку;
Добре було медъ пити,
Нема ся кімъ послужити;

А ни свічочкі, ни угарочка—
А ни чимъ засвітити;
А ни Марсі, а ни дівонькі—
Нема кімъ поробити.

(Lozinski, стр. 14).

1397.

Есть у лузі калина, калина;
Перепивае вся Ивашкова родина;
Не тамъ родина, якъ всень (sic) рідъ, якъ всень рідъ,
Его бачыма наперідъ, наперідъ.

Ой проступіте, всі люде, всі люде,
Нехай до мене мій батенько прибуде, прибуде.
Его батенько витає, витає,
А вінъ батенькові до білихъ нігъ кланяє, кланяє.
(Хорошанька, Бѣльск. у.).

1398.

Ой щожъ то за ворона ! И крилечки розставила;
Стоїть коло порога? Якъ би не неділя,
И ротъ роззявила, Знялася-бъ, полетіла.
(С. Жаботинь, Черкасск. у., Новицкій).

1399.

Несила сьмо пили, А за другу пива—
Марсю сьмо пропили; Будь донейко щаслива,
За кваргу горілки Жеби съ въ углахъ не стояла,
Позбили сьмо ся дівки; Віконцѣмъ не втівала.
(Lozinski, стр. 164).

1400.

Ой попе, пачочку, А сѣгодня въ серпаночку.
Одчини брамочку, А въ нашого пана
Ведемъ тобі підданочку Золотая брама,
Въ тонкому серпаночку. А срібни одвірки...
Вчора була у віночку, Дасть намъ панъ горілки.
(Изь рук. сб. Кулиша).

1401.

Ой були ми у пана, Пили медъ-горілку
Була намъ повага: За Марусю-жинку.
(Изь рук. сб. Кулиша).

1402.

Не страхайся, свату, И сто коней воронихъ,
Ой насъ ту не багато: Другихъ сто за горами,
Ено двадцять чотирі Ту й ступають за нами.
(Lozinski, стр. 142).

1403.

Ми-жъ, свати, не відали, Съ тинвою туптаньомъ,
Самі коні заіхали; За своєю коханьомъ.

Ми-бъ тута не бували,
Коли-бъ насъ не прухали;
Мусили прихъати,

Дитяти одвідати:
Вчора була у віночку,
А тепера въ серпаночку.
(Лудкій у.).

1404.

У нашого свата
Кармазинова хата,
А тісовні столи,

Молёвани лави,
Би предани посідали.

(Lozinski, стр. 143).

1405.

Да нема свата дома,
Да поїхавъ до торгу
Чаромъ купувати,
Перезвянь шанувати.

Роспихай, свату, хату,
Иде насъ тамъ багато;
Роспихай также й сїни,
Щоби придани обсіли.

(Lozinski, стр. 142).

1406.

Росточи, свату, хату,
Росточи, свату, сїни,
Щобъ перезвяни сїли.
Якъ сїли перезвянки,

То й погнулися лавки;
Ще й не такъ погнуться,
Якъ меду й вина нап'ються.

(Хорощанка).

1407.

Розсунуть, свату, хату
Ще й вербови сїни,
Щобъ нерезвяне сїли.

1408.

У нашого свата
Петрущана хата.

Петрушка зопріла.
Хата ся розвалила.

(Lozinski, стр. 143).

1409.

Теща зятю
Любила, любила,
Кожухъ ёму
Купила, купила.
— Ой будь, зятю,
Добренёкъ, добренёкъ,

Буде кожухъ
Тепленёкъ, тепленёкъ;
Ой якъ будешъ
Ликовать, ликовать,
Буде кожухъ
Лиха братъ; лиха братъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1410.

Цоїкала сваха до торгу,
Накупила огірківъ торбу.

Огірківъ купувати
Перезовъ шанувати.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1411.

Да старощі наши; старощі
Дождали въ Бога радощівъ:

Підъ житнімъ снопомъ сидіти,
Да бобрамъ въ очи глядіти.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1412.

Маруся молода
По почамъ ходила,
Да при собі рожу носила,
Купували кушці—не продала,

Прокали хлопці, вона не дала.
Шовкомъ ніженьки вв'язала,
А для свого Іванца держала.

(Ковчотъ).

1413.

Підъ калиною лежала,
На калину ноги подала,
Да калину скитнула,
Да калина капнула

Да на білую пелену,
Да на білес обличча,
Щобъ було реду ваичче.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1414.

Бодай тебе, да морозоньку,
Що зморозивъ да калиночку,
Да засмутивъ всю родиноньку:

И близькую, и далекую,
И матинку рідненькую.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1415.

Ой качай—качаночку,
Качай мене що раночку,
Въ мене шкура овечая—
Качай мене що вечора.

Покотивъ, поваливъ,
Зъ дівки жінку зробивъ,
Изъ пирога—паланицю,
Изъ дівчини—молодицю.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1416.

Ой піду я у лугъ по калину
Да виломлю калинову вітку,
Да застромлю за біду намітку.

Я жъ стережуся,
Я жъ бережуся,
Щобъ ціі калиноньки да не роздавити,

Своєї родиноньки да не розгнівати. А въ мене мій батенько грізний,
А въ мене мій рідъ пишній, А въ мене чужая мати,
А въ мене мій батенько грішній, Щобъ не випада зъ хати.
(Изъ рукъ сб. Кулиша).

1417.

А въ неделеньку, до сходъ сонця, — Мені цѣго шовву надобно:
Схопилась хвиля на морі, Старости старому до шапки,
Розбила судно й дораблї, Веролому коню до гривки,
Та потопила крамаря, Ой щобъ же нашъ староста красенъ
Та прибила стежечку въ бережечку. бувъ,
Пойшла сванечка води брати, Ой щобъ ёго конь вороний славенъ
Та не брала води,—все шолки. бувъ.
(Изъ рукъ сб. Кулиша).

1418.

А у мене ни сорочечки, Не по весілляхъ ходити.
А у мене ни сподничечки, Ой пойду я да за городище,
А у мене ни наміточки. Вирву я товсте лопушище,
Ой пойду я до сусідочки, Да пошию рясне сподничиче:
Позичати да наміточки. Ззаду рясно, а спереду красно;
А намітки не позичила, Таки-жъ бо я навидалася,
Вона днищемъ одпрацевала: Й на весіллі нагулялася.
— Да робити, суко, робити,
(М. Берясполь, Переяславск. у.).

1419.

Що въ липині да въ осичині, У доріжечку красную
Тамъ староста да траву косить, По Марьечку молоденькую;
А косачи, да коню носить, А въ доріженьку щасную.
„Ой їжъ, коню, да сію траву, По Марьечку красную.
Да поїдемо у доріжечку,
(Изъ рукъ сб. Кулиша).

1420.

Віжіть, біжіть, вороні коні, до води,
А на тихъ коняхъ шовкові поводи.
А чи чуєте, вороні коні, на ноги,
Чи перебіжите чотирі милі дороги,
А п'ятую да залізними мостами,
Щобъ Марьечку у батенька застали?
(Кіевоградск. у.)

1421.

Ой, були ми вь попа,
Була намь повага:

Пили медь-горілку
За гарную жинку.

(Новицкій).

1422.

Отже, боляре, йдите,
Намь порогівь не ломіте;
Вь нась порогь яворові,
Столиці тисовні,

Обруски провжовні,
Кубочки золотні,
Дружечки молодні.

(С. Млинков, Дубенск. у.).

1423.

Зять тещу веде за ручку
У білимь кожущку.

Теща боїтсь, щобь не впала,
Щобь кожущка не звалила.

(С. Болыски, Ушиць, у.).

1424.

Святий понеділку,
Завиваймо дівку:

Не турь, не туриця—
Хороша молодня.

(Рохань, Холмск. у.).

1425.

Годі тий молодні
Седіти вь темниці,

Треба їй світлость дати
Покривайло здиняти.

(Млинков, Дубенск. у.).

1426.

Молоденька Марисю,
Ть, одважний козаче,
Ягь-же ти одважилась

Козацькую барву брати,
Зь козаками мандрувати?

(С. Млинков, Дубенск. у.).

1427.

Ть, Марисю, калина, малина, (2)
Та на тебе дивитися мило,

И на твою вроду,
Що чесного батька й роду.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1428.

Ой, що то за новинька настала,
Що Марися по батенька прислала?

Прислала вона чотири коні, а п'яти візъ,
А шостого возниченька, щобъ привізь;
Тільки ті долини, що стояли скрині,
Тільки ті купочки, що стояли скрині.

(С. Хорошанка, Більск. у.).

1429.

Вже ми, Марисю, поїдємъ,
Тебе, молодую, покинемъ.
Треба, Марисю, рано встати,
Свого свекорѣа запитати:

Що на сніданне готувати?
Чи гусатину, чи куратину,
Чи біленьку лебедину.

1430.

Ой, стояла Маруся на ганку,
Ой, вразла червону китайку.

Ой до мене, родойку, до мене,
Не буде вамъ сорома у мене.

(Новицкій).

1431.

Помай Вігъ, сосідонка, ми до васъ:
Чи не залетіла ваша гусонка межи васъ?
Наша Марусенка білокрилонка, значена,
Где намъ ся діла въ неділейку въ вечора.

(Lozinski, стр. 142).

1432.

Слідомъ, батейку, слідомъ,
Горою, долиною,
За своєю дитиною.

(Lozinski, стр. 142).

1433.

Не плачь, матінойко мила,
Допіро ту въ неї була.

(Lozinski, стр. 147).

1434.

Заказавъ староста своїмъ вишнимъ
боярамъ:
— Ви, бояре молоденькі,
Куйте коні вороненькі,
Бо будемо їхати містами-каменями.
Буде камень дудніти,

Підкивоньѣа звиніти;
Якъ почувуть міщане,
То слава намъ стане,
А ще славній буде,
Якъ почувуть люде.

(С. Млинновъ, Дубенск. у.).

1435.

Дали сте намъ соколу,
Дайте і сокола
Да тисового стола.

(Lozinski, стр. 145).

1436.

Ой, знати Марисю, знати,
У котрий вона хати:
Черчикомъ да й обспанная,

И лавки, прилавки
Съ червоної в'ятайки.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1437.

Ой, шурину, да боярину,
Веселіше (?) не буйся,
Да на повуть садися,

Ой, тутъ твоя сестра
Да стала панянкою.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1438.

Та добри-день, матінко, добри-день!
Лучча була ніченька, якъ сей день.
Спасибі-жъ тобі, сваточку,
За твою кудряву м'яточку,

За хрещатий барвіночокъ,
За западний василечокъ,
За червону ю калину,
За твою добру дитину.

(Новицькій).

1439.

Ой випили, вихилили
Меду-вина бочку;
Видурили, виманили
Въ пана свата дочку.

Ой ми-жъ її не манили,
Сама-жъ вона хтіла:
Наложила сиву шапку
Та й ми-жъ нами сіла.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1440.

Чий то намъ соволоно
Ходить по стодоноку?

Его ноженкі въ саф'янойці,
А самъ въ щиримъ золотойці.

(Lozinski, стр. 145).

1441.

Свидай, Марисю, свидай,
Повриватися не дай,

Бо тобі не подоба,
Не пристає до доба.

(М. Тьвровъ, Виницьк. у.).

1442.

Ой, хто у насъ (віа)
Да жалуге жунки?
То-жъ Иванко (віа)
Да жалуге жунки:
Самъ плаття пера
И въ жлунто владє;

Якъ лма окруипъ,
Тамъ... ошкѣ.
„Дуръ тобі, пакъ тобі:
Я не буду ни прать,
Ни золнѣ,
Лучше буду у чорному ходитъ“.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1443.

Ой гляньмо ми да на сванечку:
Чи не суне вона,
Чи не рине вона
Да вареної зъ печі

Да попарити плечі,
Да вареної зъ груби
Да попарити губи.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1444.

Горобчикъ по бочці літає,
До воронки прилягає:

Чи хороша вороночка,
Чи велика головочка.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1445.

Ой піду я да до торгу до нового,
Да наберу полотенця кращого,
Да пошю сорочку у сімъ пілѣ;
Сюди-туди повернуса —

Ажъ роспірѣ.
Треба мені вравчика молодого
До свого роспору красного.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1446.

Заграно, забубняно,
А въ князімъ дому рано.
А збирайтеся, а зъязжайтеся,
Бо ми підемо, та поїдемо
Та до славного міста;

Ой вибъємо, та вишибемо
Камъяну стінку;
А возьмемо, та привеземо
Та Ивасѣві жінку.

(Млинск., Дубенск. у.).

1447.

Дівчинонька та у батенька
Та коханочка була.
Та кохалася вона, якъ ути на воді,

Якъ рожа на городі,
Марусенька у господі.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1448.

Ой привітала калинонька люблена,
А у тій калиноньці гніздечко,
А у тому гніздечку двоє діточокъ. —
Да колибъ не тні діточки,
Туть-же-бъ ми да не пили горілочки.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1449.

Ой виїхавъ козаченько мимо лівки,
Да вирізавъ три різки,
Да вдаривъ кониченька підъ ніжки:
„Біжи, біжи, кониченьку, швиденько,
Туть наша Маруся близенько;
Біжи, біжи, кониченьку, ще швидче,
Туть наша Маруся ще ближче“.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1450.

Ой добре тому, хто кози ріже:
Обівся м'ясиська, на пічъ не виїзе.
Ой добре тому, хто козенята:
Накоривъ жінку, ще й дітинята.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

1451.

Стояла вербонька на дворі,
Спустила вітгачко до землі;
Спустила вітгачко додолу —

Чесъ намъ, перезвіни, додому;
Вже вітѣрь ворота одчинивъ,
Вже місяць дорогу освітивъ.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1452.

Ой мовила зора місяцю — рано, рано!
Зора місяцю — ранесенько!
Ой мовила молода Маруся — рано, рано:
Си раній встанешъ, мене обудишъ — ранесенько!

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

1453.

Глянь, зятю, на мене,
Краща свість одъ тебе:

Въ сестренимъ віночку,
Въ червонимъ поясочку.

Зять на мене та не дивиться,
Зять мені супротивиться;

Сестра направляє —
Зять мене нишкомъ лає.

(С. Ждановка, Почтавск. у.).

1454.

Де ти, Марусю, ходила,
Що твоя голова побіліла?
„Ходила я, матінко, въ вешневий садъ,
А на моєй головоньбѣ весъ цвѣтъ павъ.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1455.

Вітрець повіває,
Лѣнець полягає;
А Марусина родина,
Якъ маєть процвітає.

(С. Колосники, Ушицк. у.).

1456.

Вийди, Марусю, зъ комори,
Покажи личенько родові:
Чи такеє-жъ воно, якъ було,

Чи твое личенько прибуло?
— Вже-жъ моє личенько біленьке,
Таки-жъ воно родові миленьке.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1457.

Вийди, Марусю, вийди,
Чи не маєшь ти кривди,

Бо йде отець и мати
Кривди ся впоминати.

(С. Колосники, Ушицк. у.).

1458.

Ой, люлю, люлю!
Піднявши кошулю

Тонку та біленьку,
Гуляй, гуляй помаленьку.

(Ушицк. у.).

1459.

— Де-жъ ти, Марьє, родилася?
Де ти чарівъ навчилася?

„Въ мене чари все готови:
Біле личко, чорни брови“.

(Ушицк. у.).

1460.

Танцювала риба зъ ракомъ,
А петрушка съ пустернакомъ;

А цибуля ся дивувала,
Що петрушка танцювала.

(Ушицк. у.).

1461.

Ой гуляй, да гуляй!
Мені-жъ мати дала,
И приказувала,
Щобъ я хлопцямъ не давала
Й не показувала.

Я-жъ не Тетяна,
Я-жъ не Маруся,
Я-жъ не давала,
Я й не бѣюся.

(Изъ рукъ сб. Кулиша).

1462.

Якъ я була у батенька,
То я була чубатенька:
Якъ пішла я до свекрухи,
Обдѣбали чубокъ мухи:

(Ушниц. у.).

1463.

То-жъ то мене поре, ріже,
Якъ до мене паршукъ лезе!

Ой кобъ гарний и догідний,
То-бъ забула за всі злидні!

(Ушниц. у.).

1464.

Ой дивчино, чия ти?
Чи не підешъ гуляти?

— Не питайся чия я;
Якъ ти підешъ, піду я.

(Ушниц. у.).

1465.

Ой чи такъ, чи не такъ,
Чому хлопці не люблять?

Чепурнецько ходити,
Будуть хлопці любити.

(Ушниц. у.).

1466.

Ой гуляла належито,
Доки було въ мішку жито;

Якъ не стало а ні зерна,—
Відчепися, я мізерна.

(Ушниц. у.).

1467.

Ой казала мені мати,
Щобъ музику не вохати,
Бо музика ледациця,
Цілий тиждень волочитьса.
А въ п'ятницю купиць струни,
А въ субботу далі суне,

А въ неділю весь день грає,
Въ понеділокъ пропиває,
А въ вівторокъ весь день п'є,
А въ середу жінку б'є,
А въ четверь оглядівся,
Щобъ чого доброго найвоя.

(Ушниц. у.).

1468.

Ой не коси, буську, сіна,
Заросишся по воліна;

Нехай ёго чупла косить,
Що високу буню носить.

(Ушиця. у.).

1469.

па, гопа, гопасеньки,
Любили мя два лашеньки.
Ідень любивъ — можухъ купивъ,

Другій любивъ — жупанъ купивъ.
А въ кожусі тепло буде,
А въ жупані гарно буде.

(Ушиця. у.).

1470.

Ой хочу я горілочку, хочу,
Хиба піду сама вточу

У малесеньку черепушечку
Прокропити свою душечку.

(Новицкій).

1471.

Цілувавъ, цілувавъ —
Не націлювався.

А въ саду соловей щебетавъ —
Не нащебетався.

(Борисполь, Переяславск. у.).

1472.

Цапу-лапу по драбині,
Залізъ котивъ до скрині;

Котку можна, бо є за що,
А тобі не можна; бо-сь ледащо.

(Ушиця. у.).

1473.

Ой тупнула, підскочила,
Ажъ обцасина відскочила.

(Ушиця. у.).

1474.

Горбомъ шшла,
Віду трасла.

Траси, траси —
Муки даси.

(Ушиця. у.).

1475.

Гопъ, гопъ, гопопа!
Завтра підемъ до попа.

(Ушиця. у.).

1476.

Ой у полю метелиця—	И ложкаю, я мискою
— Чому старий не женився?	Ще до того колескою
„На що-жъ мені женитися,	На що-жъ мені женитися,
Коли треба журитися	Буду и тагъ живитися“.

(Ушиця. у.).

1477.

Ой казала Ганнуся,	Завела мѣ ёго въ поливникъ,
Що я попа боюся:	Дала мѣ ёму медівникъ.

(Ушиця. у.).

1478.

Ой поїхавъ мій миленькій до млина,	— Пекъ тобі, прудивусе,
А я собі прудивуса привела.	Яки въ тебе руди вуси!
— Цуръ тобі, прудивусе,	Сама собі дивуюся,
Яки въ тебе руди вуси!	Съ прудивусомъ цілюся.
Сама собі дивуюся,	Ой приїхавъ мій миленькій у ночи.
Съ прудивусомъ цілюся.	Заставъ мене съ прудивусомъ на печі.
Ой приїхавъ мій миленькій въ ранці,	Пекъ тобі..
Заставъ мене съ прудивусомъ на лавці.	

(Ушиця. у.).

1479.

О півночи, таки въ ночі	Хоць у мене суки очи,
Такий вітеръ віє!	Але серце мліє.

(Ушиця. у.).

1480.

А.

1 Ой чия то парубчина,	5 Ой чия то парубчина,
2 Ой чия то чванька:	6 Ой чия то чванька?
3 Зъ боку хустка, набакіръ шапка,	7 Закрасила мама штани,—
4 На бороді сльна.	8 Вінъ важе китайка.

(Ушиця. у.).

В.

1 В=1 А,
 2 На бакеръ шапчина?
 3 Шапка набікъ, хустка съ боку,

4 В=4 А.

(Ушиця. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 В, 3 В=4 А По... тече,
4 Сомпель по коліна.

(Ушиця. у.).

1481.

Поздоровъ, Боже, мого милого,
Та й мене коло нѣго.
Вінъ мене любить,
Рано не будить;

Якъ світъ світає,
Вінъ мене приєриває:
— Ой спи, миленька, чорнобривенька,
Щобъ була съ молоденька.

(Ушиця. у.).

1482.

А.

- 1 —Ти до мене не ходи, кучерявий враже,
2 Я за тебе не піду, бо мати не каже.
3 „Ой на мені кучерики, ягъ на барвіночку;
4 Дають мені дівчата доганочку.
5 Дають мені доганочку, дають мені догану,
6 А ще-жъ буду сімъ літъ ходити, не візьму погану“.

В.

- 1 В=1 А Не ходи,, 2 В=2 А.

- 3 Ой не ходи, не ходи и не трать ночи,
4 Я за тебе не піду, бо мні ся не хоче.

(Ушиця. у.).

1483.

По підпеньки ходила,
Фартушину загубила,
А поповичъ ишовъ,

Фартушину знайшовъ.
— Поповичу, сучий сину,
Віддай мені фартушину.

1484.

А въ середу родилася — горе-жъ мені, горе!
Не піду я за старого—бородою коле.
Але-жъ піду за такого, що сіються вуса, —
Вінъ до мене заговорить, а я засміюся.
Вінъ до мене заговорить, а до нѣго моргну,
Їго серце веселиться, що я њго люблю.

(Ушиця. у.).

1485.

Ой вийду я на улицю, — на улиці хлопці;
Бідна моя головонька, я въ черний сорочці.
Ой піду я до кімнати сорочечку брати,
Ой вийду я и съ кімнати — хлопців не видати.

(Ушицк. у.)-

1486.

Пішла Гандзя на бурави,
А за нею всі двораки,
А поповичь попереду:
— Почкай, Гандзю, куплю меду.

„ Не буду я меду пити,
Бо мя двораць буде бити.
Котрий мене двораць любить,
Нехай мені меду купить.“

(Ушицк. у.)-

1487.

Дала ми ся біда въ знаки,
Буду мужа шанувати,
На долині припинати,

Крапивою годувати,
А золою напувати.

(Ушицк. у.)-

1488.

Ой пійду я до млина та до парового,
Сподобаю мельниченька кучерявого.
— Ой мелнику, мелниченьку,
Спетлюй мені пшениченьку.
— Не змелю тя, то спетлюю,

Прійди, серце, поцілую.
— Тамъ то, мамцю, мельникъ,
Тамъ то, мамцю, добрий,
Тамъ то, мамцю, хороший:
Меле жито безъ грошей.

(Ушицк. у.)-

1489.

Коби мь була біду знала,
Не йшла бь заміжъ, погуляла;
Теперь треба біду знати:
Пізно лягати, рано вставати,
Треба въ печу запалити,
Діжу хліба замістити;

Хату местп, сінн мести
И до плуга обідь нестп.
Въ печу палю, хлібь мішу,
Дптя плаче—я колишу.
Охъ, охъ, голя, голя,
Головонька бідна моя!

(Ушицк. у.)-

1490.

То за маму, то за тата,
То за діда, то за бабу,

То за всеньку родиноньку—
Турь, турь хоць годинопьку.

(Ушицк. у.)-

1491.

Ночувала мѣ я въ лёху,
Наздоптала мѣ на блоху.
Ой піду я до попа сповідатися,
Та й за тую блоху признаватися.

А піпѣ мене радить,
По головці гладить,
Та й за тую блоху,
Та й не маю гріху.

(Ушицк. у.).

1492.

Завівѣ мене въ околоті,
Хотівѣ мене заколоті,

А я кричу: „ой гвалть, люди,
Вже мені смерть тутай буде“.

(Ушицк. у.).

1493.

Ой попаде, попаде, попова невістко,
Вари хлопцямъ пироги, а попамъ тісто;
Вари хлопцямъ пироги, щобъ ся поживили,
А попамъ галушки, щобъ ся подавили.

(Ушицк. у.).

1494.

Приснився ми сонъ дивненькій,
Я казала, що меленькій.
Ой я встала, засвітила,
Нема того, що мѣ любила.

Поставила хлібъ на столі,
Сама сіла на постелі.
Ой сіла; підперлася,
Заплакала, обтерлася.

(Ушицк. у.).

1495.

И по хаті тинини,
И по синяхъ тинини,
Вари, жіпко, нині, нині:

(Ушицк. у.).

1496.

Ой піду я до попа
Богу молитися;

Нема жита ні снопа
Варити вареники.

(Ушицк. у.).

1497.

Якъ я була сімъ літъ вдовою,
Не чула я землі підъ собою;

Якъ я пішла за вражого сина,
Побпла мя ликая година.

Ой коби я знала,
Не йшла за мужь, та гуляла.

Лучче було мені гуляти,
Ой якъ теперъ бідувати.
(Ушицк. у.).

1498.

Була собі колись Гандзя,
Каліка, небога,
Божилася, молплася,

Що ноги боліли,—
А въ танцю поздоровіли.
(Ушицк. у.).

1499.

Не стій, дівко, підъ коршмою,
Съ парубківъ не смійся:

Задри фартухъ на голову
Та й до дому війся.
(Ушицк. у.).

1500.

Піду я до млина,
Що ся въ млині діє?
Вода камень обертає,
Питель муку сіє.

Пшениця на коші,
Проставъ мельникъ до душі.
И мірочки не бере—
Поцілує, обійме.
(Ушицк. у.).

1501.

Ой красная коломийка
Та межі горами,
Ой врацая дівчинонька
Съ чорними бровами.

Ой гуляла, коломийка,
На межі гуляла,
Судосила Яська ненька,
А межі долами.
(Ушицк. у.).

1502.

Ой піду я лісомъ, лугомъ,
Тамъ мій милий оре плугомъ;
Оре плугомъ, въ дудку грає,
О инчий милий думає.

А я піду ёму скажу,
Най вінъ того не думає;
Най вінъ того не думає,
Во вінъ иншу милу має.
(Ушицк. у.).

1503.

Що ти въ мене, милий, хочешъ,
Якої причини?
Чи въ мене не чорни брови,
Чи очи не сиві?

Брови чорни, очи сиві,
Личко румянее...
Чого жъ тобі, мій миленькій,
Та неоханее.

— Нехай буде твоє личко,
Якь вь саду калина,

Ой що зглянуть мої очі,
То сь серцю не мила.

(Ушицк. у.).

1504.

Біду собі купила
Та за свої гроши;
Кажуть біду любити—
Біда не хороша:

И старий, и сліпий,
И низького зросту—
Приходиться утопити
Зь висового мосту.

(Ушицк. у.).

1505.

Черезь гречку котилася,
Кому хтіла, не судилася;

А кого зь роду не знала,
Зь тимь ся звінчала.

(Ушицк. у.).

1506.

Шелесть, шелесть по дубині...
Сь кімь я спати буду вині?

— Ой сь хлопцями, моя доню,
Я жь тобі не бороню.

(Ушицк. у.).

1507.

Гыля, гыля, білі гуси,
Ой гыля на дунай.

Чого хтіла, не достала—
Теперь сиди та й думай.

(Ушицк. у.).

1508.

Не сама я иду—ведуть мене,
А сзаду бьють мене.

Якь положить на драбині,
Трясуть мене три годині.

(Ушицк. у.).

1509.

Тато спить, мама спить,
А миленька вь середині лежить.

Ой люлай, люлай, донечко,
Поки не зійде сонечко.

(Ушицк. у.).

1510.

Кобь ти тамь бувь, де я була,
Кобь ти то чувь, що я чула,
Кобь ти то знавь, що я знала,
Кобь ти то мавь, що я мала.

Підь коліномь, підь литвою
Маю гроши сь калиткою;
Хоць сь тобою спати ляжу,
Таки тобі не покажу.

(Ушицк. у.).

1511.

А.

1 Пішла баба въ танецъ,	7 Не боюся я нікого,
2 А за нею горобецъ,	8 Та не вражого мужа свого,
3 За горобцёмъ индикъ,	9 Чортъ би ёго ма!
4 Що ногами дриндикъ.	10 Калачівъ напекла,
5 Тупъ, тупъ я молодця,	11 А я въ ночі приберуса,
6 Що нікого не боюся;	12 Калачами поживлюся.

(Ушицк. у.).

В.

- 1 Отъ тобі кінець,
2 Б=1 А... бабушка..., 3 В=2 А, 4 Б=3 А... пороса,
5 Закоцюрбилоса. 8 Въ трубу трубить,
6 Бай, бачинице, 9 Погулати любить.
7 Въ вулакъ свище,

(Ушицк. у.).

1512.

Який іхавъ, таку здивавъ,
Не подобавъ, лишъ пошпигавъ.

(Ушицк. у.).

1513.

Коло пеця навстояччи
Жерновала корецъ гречки.
Гірва жъ мені тая гречка,

Одберлася, якъ овечка.
Гопь! сіла, та на себе погляділа:
Була красна, телеръ біла.

(Ушицк. у.).

1514.

Охъ ніжечки—кортѣжечки,
Бодай же васъ покорчило, поморозило,
Бодай же вамъ добре було.

Вчера гульки, ниньки гульки,—
Обернуса—нема гуньки.

(Ушицк. у.).

1515.

Отакечки, отакечки,
Приперлася до терлички,
А терлиця торохъ, торохъ,
Обернуса—онде хлопецъ въ синихъ штанихъ.

(Ушицк. у.).

1516.

Якъ би тобі така біда, якъ мені,
Тобъ ти лежавъ якъ день, такъ нічъ въ мліні.

(Ушицк. у.).

1517.

Вчора сіла за хатою,
Ниньки пишла за платою.

(Ушицк. у.).

1518.

— Дежъ твоя хатинка, Грицю?
„Тамъ моя хатинка, близько кирниці“.
— Не ходи, Грицю, по воду въ кирницю,
Бо будуть бити добре въ
Будуть бити—не зможешъ сісти
Скажуть тобі, Грицю, послі звісти.

(Ушицк. у.).

1519.

Коло млина времена
Сама вогню креше.

Чорнявая дівчинонька
На всі хлопці бреше.

(Ушицк. у.).

1520.

Ой підъ мостомъ,
Риба зъ хвостомъ,
А на мості лобода,

Ходила старша дружка,
А потому молода.

(Ушицк. у.).

1521.

И сплю и дивлюся,
И заснула бъ, и боюся,

Бо милий прийде,
Мене сплячу найде.

(Ушицк. у.).

1522.

Віють вітри, віють буйні,
Ще будуть віяти,

Не розвіють того вітра,
Що Богъ має дати.

(Ушицк. у.).

1523.

Ой знавъ, на що бравъ, я не твоя ривня,
Бо ти твачъ, нитковлуть, а я бондарівна.

Ой знавъ, на що бравъ таку невеличку,—
Мене мати годувала, якъ перепеличку.
Ой знавъ, на щось бравъ, я не вмю жати,—
Буде твоя пшениченька въ полю зімовати.
Ой ти знавъ на що бравъ міщаночку зъ міста,—
Я не іла и не буду ячмінного тіста.

(Ушицк. у.).

1524.

Бомарі гудуть,
Спати не дають,
Сховаю я головоньку

У ячмінну половоньку—
Най собі тнуть.

(Ушицк. у.).

1525.

Умеръ батько—байдуже,
Умерла мати—байдуже,
Умеръ милий, чорнобривий—
Жаль мені ёго дуже.

И за батька—отче нашъ,
И за мати—отче нашъ,
За многого душу—
Танцювати мушу.

(Ушицк. у.).

1526.

Гой, гой, шулякъ,
Помежъ курятъ,

Бо курита въ воробці,
Тобі дідько въ головці.

(Ушицк. у.).

1527.

Журилася Катерина,
Що коротка кожушина.

Катерина гречку взязала,
Кожушину собі задрінала.

(Ушицк. у.).

1528.

Посадила вража баба на трѣхъ яйцяхъ гусака,
Сама вийшла за ворота та вдарила тропака.

Гопъ, гопъ, гонапа!

Сиди, сиди, гусаченьку, та виведи гуси,
А я піду до коршмоньки за кошійку впъюся.

Гопъ, гопъ, гонапа!

Я вурочку підъ пахочку, а їй хвостикъ видно,
Не дивіться, сусідочки, бо буде вамъ стидно.

Гопъ, гопъ, гонапа!

А я плати не беру ні зъ вашої скрині,

Такъ я годна заплатити, якъ ви, господні.

Гопъ, гопъ, гопана!

(Ушицк. у.).

1529.

Пішла Гандзя по петрушку,
Нашла собі щебетушку.

Щебетушка щебетала,
Гандзі спати не давала.

(Ушицк. у.).

1530.

А.

1 У сусіди капитанъ ночувавъ,	4 Тільки ёму сорома задала.
2 А до мене решета приславъ.	5 — А коли ти капитанъ, при полку,
3 А ёму решета не дала,	6 Держи собі решето на вілку.

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 В=3 А, 4 Б=4 А.
5 Капитанъ зробить мене жоною,
6 Гарною, красною п молодю.

(Ушицк. у.).

1531.

Було літо, теперъ зіма,
Були хлопці, теперъ нема.

Єще такий вечіръ буде,
Що мій хлопець въ мене буде.

(Ушицк. у.).

1532.

Ой зле орешъ, мій миленькій, зле орешъ,—
Не вродпться пшениченька, лишъ овесь.
Кобъ я знала, мій миленькій, що ти мій,
То-бъ я тобі постелила фартухъ свій.
Шкода фартушини валяти,
Бо ти будешъ зъ инчою гуляти.
Кобъ я знала, мій миленькій, що ти нашъ,
То-бъ я тобі проказала отче нашъ.

(Ушицк. у.).

1533.

Мама зъ хати мене вигнала,
А би мѣ въ полю жито жала;
Я до серпа мѣ ся не брала,
Тільки въ борозні лежала.

Ще жито зеленіє,
Мої руки змучени.
Най ся жито доспіє,
Най ся зъ хлопцями посмію.

(Ушицк. у.).

1534.

А.

1 Сімъ день молотила,	9 Гарно підголився,
2 Чекъ, чекъ заробила.	10 Въ жупанъ парядився,
3 Сама собі дивувала,	11 Кгудзи ёму у контуша...
4 Щозъ ляшенькомъ прогуляла.	12 Охъ ляхъ, моя душа!
5 Не жаль мені грошей,	13 Ой ти, арендару,
6 Бо ляшенько хороший:	14 Дай горілки чару.
7 Ручка въ ручку потискае,	15 Не барися, дай скоренько,
8 Ще й сердечкомъ називае.	16 Щяримъ серцемъ да й повненько.
- (Ушицк. у.).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Заробила и три гротши,
4 Бо бувъ хлопецъ хороший.

(Ушицк. у.).

1535.

— Ой, мамо, люблю Гриця,	Возьми, доню, кварту меду,
Гриць на мене не дивиться.	Заведи Гриця до городу,
Ой порадь мене, моя мати,	Тамъ го споїшь, поцілуешъ,
Якъ би Гриця очарувати.	Гриця собі причаруешъ“.
„Влий, доню, личко молокомъ,	Прийшла осінь—мати плаче...
Обітри черчатимъ рупникомъ,	— Не плачь, мати, не плачь, мила,
Чорною саджою брови помасти,—	Ти-жъ Гриця чарувати
И такъ Гриця собі примасти.	Мене сама научила.
- (Ушицк. у.).

1536.

Сама мама мя послала,	И заступа не дали
Щобъ заступа де достала,—	И въ вуточку заступали.

(Ушицк. у.).

1537.

Закувала зозуленька на високімъ ганку,
Гранатовий сурдуть на моімъ коханку,
И ваксований бутъ,
Не шуруйся коло стіни, бо позичаний сурдуть.
А капелюхъ не твій власний,
Бо на твою голову цясний.

(Ушицк. у.).

1538.

А й вінъ бідний
Не гулявъ ні гди;

А теперъ мусить,
Бо го біда трусить.

(Ушиць. у.).

1539.

Чи-же мѣ тобі не казала,
Якъ телята загаяла:

Вийди, вийди на обору,
Я съ тобою поговору.

(Ушиць. у.).

1540.

А бабуля юпки тне,
А не знає кожухъ де.

Прийшовъ москаль взявъ підъ плащъ,
Теперъ сиди та плачъ.

(Ушиць. у.).

1541.

Чи я звіла, чи я спла,
Чи мене підлято,

Чи самъ козакъ любить не ставъ,
Чи его відбито?

(Ушиць. у.).

1542.

Варвара и Демьянъ
Сварилися за бурьянъ;

Варвара Демьяну
Не давала бурьяну.

(Ушиць. у.).

1543.

Тутъ моя родиночка,
Тутъ моя мати;

Тутъ мені напитися,
Тутъ погуляти.

1544.

Ой, мамуню, охвицеръ на порігъ,
А я ёму на талірку перігъ,
А вінъ мене батіжкомъ по ногахъ,
А я его періжкомъ по зубахъ.

Вінъ мені прпнісь штари рублі,
А я грошей не брала,
И дурнемъ назвала.

(Ушиць. у.).

1545.

Ой казала Марця,
Щобъ ми ишли вальця;

А ми вальця не ходили,
Бодай Марцю пси гонили.

(Ушиць. у.).

1546.

Крутилася, вертілася
Не знати, де ділася;

Тутъ була, тутъ нема—
Поїхала до млина.

(Ушицк. у.).

1547.

Печерички горою,
Ходи, серце, зо мною;

Печерички добра річъ,
Ходи, серце, на всю нічъ.

(Ушицк. у.).

1548.

Ишомъ баранъ по-надъ гори,
Та закрутивъ роги.

Багацькая дівчинонька—
Та за ноги.

(Ушицк. у.).

1549.

Нехай загородять,
Куди ляшеи ходять;

Нехай стежка буде,
Куди ходять люди.

(Ушицк. у.).

1550.

Ой идіть, хлопці, въ танецъ,
Беріть рукавиці;

Стоїть мати и дочка,
Всі три, якъ телиці.

(Ушицк. у.).

1551.

Було не вояти
Підъ порогомъ ями;

Було ма не брати
Відъ рідної мамі.

(Ушицк. у.).

1552.

Ой славная боломійка
По дворі ходила,

А жъ зійшла на долину,
Води ся напила.

(Ушицк. у.).

1553.

Ой ти, мій миленькій, ти, милий совою,
Якъ пускаешъ ма межі люди, дай-же ми волю.
Ти, мій милий, сивий голубку,
Не даешъ ми, серце, волю, то най сяжу въ бутку.

(Ушицк. у.).

1554.

Вдарила нога въ ногу,
Ходімо до дому.
Запалила дурна Гандзя
На хаті солому.
А солома не горіла,

Тільки ся журила,
А дівчина не робила,
Тільки ся журила:
— Хора я, хора я, може я вмру,—
Підіте, приведіте кого я люблю.

(Ушицк. у.).

1555.

Иду я по-підъ млинъ,
А вінъ стоїть самъ іденъ;
Стала я гадати,
Якъ би ёго назвати?

Назву ёго Василямъ,
Василикі пахнуть;
Въ млині люди почують,
Василикі почують.

(Ушицк. у.).

1556.

Я въ своїмъ дідомъ
Коли скочу, то поїду:

Чи пізненько, чи раненько
Тюрю, тюрю помаленьку.

(Ушицк. у.).

1557.

Сухе літо було, коноплі не було,
На сорочку не направила, бо не було зъ чого.
Мокре літо було, конопленьки були,
На сорочку не направила, веретень не було.
Веретена були—поломилися,
На сорочку не направила жъ, бо не хтілося.

(Ушицк. у.).

1558.

— Чоловіче, чоловіче, дай-же мені раду,
Бо я зъ тими коноплями на віки пропаду.
Якъ давъ мені чоловікъ раду,
Ажъ ся мені піддрипала спідниця сзаду.

(Ушицк. у.).

1559.

Дідъ свою бабку хвалить,
Що ёму добрий борщикъ варить;

А молодий свою гудить,
Що не зварить, то спаскудить.

(Ушицк. у.).

1560.

Нігди би мѣ ся не здрімала, хоць би день біленькій,
Щоби седівъ та говоривъ хлопець молоденькій.
Сиділа би мѣ и пряла би мѣ, щобъ ся розсвітало,
Ино щоби седівъ коло мене молодий Михайло.

(Ушицк. у.)

1561.

Ой горіла, горіла стирта сіна;
Хто-жъ її запаливъ? дівчина Марина.

(Ушицк. у.)

1562.

Черезъ садъ - виноградъ по воду ходила;
Не судивъ мені Богъ, кого я любила.
Присудивъ мені Богъ, що зъ роду не знала,
Та за мій перебірць, що мѣ перебірала.

(Ушицк. у.)

1563.

Ой ідь миленькій, не бався,
Бо ти мені подобався;

А я тебе такъ жадаю,
Безъ віконце виглядаю.

(Ушицк. у.)

1564.

Ти бѣшъ, ти пѣшъ, може-бъ я рѣбила?
Накупивъ есь веретенъ, нема мотовила.
Було въ мене мотовило, але поломила,
Не горіли въ пѣцу дрова, а я підпалила.

(Ушицк. у.)

1565.

Якъ я була молода, не лінувая,
Догонила джигуна коло Києва.
Фартухъ чорний,

Квасниць повний;
Тому тиць, тому тиць,
А все добрихъ квасниць.

(Ушицк. у.)

1566.

Біда, мамцю, не ляшокъ,
Нема такн й на вершокъ;

Сурдутина тонесенька,
Обіймає злегесенька.

(Ушицк. у.)

1567.

А.

1 Пряду, пряду—нитки рвуться,
2 Надо мною хлопці б'ютьця.

3 Не бийтеся, нема за що:
4 Котра гарна, то ледащо.

(Ушиця. у.).

В.

1 Ой на горі вовки в'ються,
2 Б=2 А, За дівкою. . . .; 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

(Ушиця. у.).

1568.

Не займай мене, Грицю,
Поваляешъ спідницю.
Мені мати куппла,

Штири гроши вваплла;
Ще й денёжку довлала,
Та лямівки набрала.

(Ушиця. у.).

1569.

Прийди, мій миленькій,
Горобцяга звару:
Зъ ребрець—холодець,

Зъ голови—печеня,
А зъ ніжокъ—добрий борщикъ,

(Ушиця. у.).

1570.

Пішовъ кіть топиться,
А кіточка дивитися;
Кіть въ полонку,

А кітка ёго за головку:
„А стій, коте, не топися,
Ще на мене подивися“.

(Ушиця. у.).

1571.

Ой, грайте, музика,
Въ мене великі,

Въ мене трясуться,
Зъ мене хлопце сміються

(Ушиця. у.).

1572.

Нічого я не робила,
Тільки бички пасла

А въ ставочку, холодочку,
Щоби м'я була красна.

(Ушиця. у.).

1573.

Сварилася, сварилася кума съ кумою:

— Що до тебе хлопці ходять моею улицею.

„Якъ що тобі оте шкодить, то перегородися,
Якъ до мене хлопці ходять, то ти не дивися.“

(Ушицк. у.).

1574.

Ой казала дівчина музпці:
„Заграй мені, дамъ тобі живиці“.
Казала: „дамъ тобі живиці,
Зъ підъ тої дорогої спідниці“.

(Ушицк. у.).

1575.

Наїлася бараболі
Сирової отгакої,—

Ані кістожъ, а ні звобра,—
Покушай но, яка добра.

(Ушицк. у.).

1576.

Черезъ греблю вода йде,—
Помпй ноги, попаде.
„Не помню, нехай такъ,

Бо прийде вражий дякъ;
Ажъ въ неділю помню,
Бо ся пана сподію.

(Ушицк. у.).

1577.

Нуте, хлопці, нуте, гожі,
Прпдивітьса отий рожі;

То не рожа, а но дівка,
Прощвітає, якъ маківка.

(Ушицк. у.).

1578.

Чи я тобі не казала:
— Не бери-жъ ти мене,

Бо я роду гуляцького,
Не навчишь ти мене.

(Ушицк. у.).

1579.

Ой вмеръ мій Давидко,
Поховали—ноги видко;

Поховала підъ вербою,
Накрила лободою.

(Ушицк. у.).

1580.

Погутькало зъ верби впало,
Підъ вербою цапки стало.

А хто иде, най ся дивить,
А воно ся ёму кривить.

(Ушицк. у.).

1581.

Іжъ, коли хочъ,
Незасипаний борщъ;

А я тобі на біду
Бучу хлопців приведу.

(Ушицк. у.)

1582.

Ой зъ дуба та на пень—
Тікай, дівко, на весь день;

Ой зъ дуба на ліщину—
Загубила запащину.

(Ушицк. у.).

1583.

Ой на горі журавель,
На долині гуськи;

Пішла пані до костёла,
А панъ до Ганнуськи.

(Ушицк. у.).

1584.

Пошла, смерть, пошла прочъ,
Теперь мене не морочъ,

Бо я часу не маю,
На празнику гуляю.

(Ушицк. у.).

1585.

Ой іхала, іхала,
Надибала Михала,
Надибала Ивася —
По-підъ боки взялася.

„Ой Ивасю купчику,
Возьми мене, любчику;
Возьми мене зъ собою,
Буду тобі жоною.

(Ушицк. у.).

1586.

Ой шли дівки зъ Бодичивкі,
Надибали джуса,

Посадили на пенёкъ,
Закрутили вуса.

(Ушицк. у.).

1587.

Ой рипу, рипу!
Чекай, серце, звару рибу.

Чи сякъ, чи такъ зморщу,
Чекай, серце, звару борщу.

(Ушицк. у.).

1588.

А хто жъ тутъ тікає,
Що мене лякає?

Змовлялася съ дякомъ,
Лякає мя іжакомъ.

(Ушицк. у.).

1589.

Ишли дівки за вівцями,
Найшли чорта зь ремінцями.
Ідна каже: „ділимся“,

Друга каже: „обійдімся“,
Третя каже: „йдіть до дому,
Лішить его на потому“.

(Ушицк. у.)-

1590.

Ой тупну я ногою,
Зоставайся вдовою.
Зосталася молода,
Буде хлопцямъ колада.
Признаюся, хлопці, вамъ,

Якъ давала, такъ и дамъ;
Ходить хлопці въ будяки,
Я вамъ дамъ по трошки;
Ходіть, хлопці, не вертїться,
Дамъ вамъ покрепиться.

(Ушицк. у.)-

1591.

Тато білий, мама чорна,
Зробивъ тато зь мами жорна;

Тні жорна не мололи,
Взяли тіло, розкололи.

(Ушицк. у.)-

1592.

А въ покоїку за двірочками,
Стоїть постелька зь подушечками;
На тій постельці Маруся лежить,

Меже ногами держить.
Ой треба добре Марусі просити,
Щоби дала зажити.

(Ушицк. у.)-

1593.

Кучерявий мельникъ,
Завівъ мене въ темникъ;

А я ёго въ будяки,
Ажъ погубивъ ходяки.

(Ушицк. у.)-

1594.

— Добри-вечеръ, кумцю моя,
А въ городі свинка твоя.
„Нехай, кумцю, ночує,
Вона морковцю чує“.

— А я тобі, кумцю, мовлю,
Що я свині ножки вломлю.
„Нехай кумъ загородить,
Бо то разъ літо родить“.

(Ушицк. у.)-

1595.

Летіли зозуленьки куючи,
Надибали Василечка орючи:

„Ой Василю, Василеньку, зле орешъ,—
Не вродиться пшениченька, лишъ овесь“.

(Ушицк. у.).

1596.

Добри-вечерь, кумцю моя,
Ось я иду, ось я иду,
Загубила мѣ шендерендю
Та й не найду.

Ой тамъ хлопці на улиці
То найдуть,
То будуть надъ нею збиткувати,
То будуть кучеричен заплітати.

(Ушицк. у.).

1597.

Бодай тебе гримъ убивъ,
Що ти мене не любивъ;
Купила мѣ ти ходакп,

За три гроши волики,
За шостака файку,
Щоби съ налагодивъ мою таратайку.

(Ушицк. у.).

1598.

Піду я до гаю,
Накопаю, що знаю,
Дамъ свому миленькому,
Щобъ до дому ходивъ,
Щоби иншихъ не любивъ,

Мого серця неволивъ.
Тамъ то очі, якъ теренъ,
Коли мене не бере;
Прийде таки неділя,
Що въ насъ буде весілля.

(Ушицк. у.).

1599.

Наварила, напалила,
Нема дровъ и води;

Ходи, серце, поцілюю,
Та й на панщину йди.

(Ушицк. у.).

1600.

Дуду, рудулу,
Родила мѣ ся на біду;

Соломою палила,
Горшкомъ воду носила.

(Ушицк. у.).

1601.

Прийди, червоноцвѣтій,
Якъ не прийдешъ, буду влясти.
Прийди, прийди, дамъ ти воду,
Якъ не прийдешъ, ззішь хоробу.

Вінъ прийшовъ, поторохкавъ;
Я не вийшла, вінъ заплакавъ;
А я вийшла: „а чого ти?“
— А я прийшовъ на залѣти.

(Ушицк. у.).

1602.

Любивъ мене молодець,
Купивъ мені грібинець;

Купивъ мені щітку,
Росчесати кітку.

(Ушицьк. у.).

1603.

Зъ-за кордону вандрувала,
Въ бараболяхъ ночувала;

Гірки жъ мої бараболі,
Де ся мацну, то мня боле.

1604.

Нікому тажъ не гораздъ,
Якъ тий молодиці:

Сама лежить на постелі,
Ноги на полиці.

(Ушицьк. у.).

1605.

Було не рубати зеленого дуба,
Було мя не брати, коли я нелюба;
Було не копати підъ порогомъ ями,
Було мя не брати відъ рідної мами.

(Ушицьк. у.).

1606.

Ой чия то дівчинонька въ синій запащині?
Най же вона иде до дому надоіти свині;
Єдни свині подоіти, а други
Годі, годі, вража дочко, на хлопцівъ брехати.

(Ушицьк. у.).

1607.

Пігнала Настя Костя до води,
А той Костинь задравъ хвостинь догори.
Ой мамусю, мамусю, люблять мене хлопці,
Дають мені півъ таляра и жита по корцю.
Я жита не хочу—тільки грошей,
Я поганихъ не люблю, тільки все хорошихъ.
Ой мамусю, мамусю, люблять мене лашки,
Дають мені горілочки съ зеленої фляжки.
Я горілки не хочу, тільки хочу грошей,
Я поганихъ не люблю, тільки все хорошихъ“.

(Ушицьк. у.).

1608.

А мій чоловік
На Волощину втікъ.
А я ціпъ продала,
Музикантівъ наняла.
— Музиканти мої,
Та заграйте мені,

А я піду гоцки!
Ой е въ мене три сорочки:
Ідна сорочка на мені;
Друга на свині,
А третю ваглу затягаю.

(Ушицк. у.).

1609.

И ти така, и я така,
Тільки въ тебе голова широка.

Ідно другому не вірили,—
Взяли аршинъ та й зміряли.

(Ушицк. у.).

1610.

Колотила добродзійка лемішку,
Та вдарила добродзея по виску:

— Ото тобі, добродзею, лемішка.
Не заглядай підъ фартушокъ, бо грішка.

(Ушицк. у.).

1611.

Ой на ставу, на ставочку
Пливе обичайка;
Любивъ мене ідень дурень,
Та й той величайка.

Чимъ ся вінъ величає:
Сірами волами;
Сіри воли поздіхають,—
Вінъ піде съ торбами.

(Ушицк. у.).

1612.

Мазуръ, мазурочокъ
Влязъ на пець до дівочокъ;

А ще мазуръ не обруцілъ,
А вже дябелъ съ пеца труцілъ.

(Ушицк. у.).

1613.

Заграйте мні, стари баби,
Най гуляють мої шкраби;

Бо я маю брата шевця,
Полатає шкраби взавтра.

(Ушицк. у.).

1614.

Засідають хлопці въ садку
Та на мене тлусту, гладку;

Нехай, нехай засідають,—
Біду собі напитають.

(Ушицк. у.).

1615.

А въ городі пиломъ
Та зацвіло біло, біло.
Розгнівався мій миленькій
Та за марне діло.
А въ городі дві грядкі вукурудзи,
А третя маву,

Любивъ мя, не взявъ мене,
Теперь поцілуй
А въ городі вукуруза н рута,
Любивъ есь мя, не взявъ, есь мя,
Теперь цілуй тута.

(Ушицк. у.).

1616.

Била мене мати, біла,
Що мѣ начиння не помила.

Ще й казала буде бити,
Якъ застане не помите.

(Ушицк. у.).

1617.

Била мене мати зъ ранку,
Що подерли хлопці дранку.

А я дранку полатаю,
За хлопцями поманджаю.

(Ушицк. у.).

1618.

Відъ кудели плечи болять,
А до коршми добре стоять;
До роботи, то не я —
Болять мене голова.

Відъ кудели руки дрижать,
А вилишокъ добре держать.
До роботи, то не я —
Болять мене голова.

(Ушицк. у.).

1619.

А до мене . . . , а до мене решта,
Беріть мене, хлопці, въ танецъ,
Бо я сирота.

(Ушицк. у.).

1620.

Недалеко перешла до Лучинця,
Давай, мати, пелёнокъ, уповити Якімця.

(Ушицк. у.).

1621.

По маленьку, Иване,
Бо поваляєшь галуни;

Мені мати купила,
Штири гроши ввалила.

(Ушицк. у.).

1622.

Чорна греча, білі круп,
Тримаймося, серце, купи;
Якъ не будемъ триматися,
Будуть люди сміятися.

Летить миска до порога.
— Чоловіче, що ти робишь,
Що ти що дня п'яний ходишь?

(Ушиць. у.).

1623.

Якъ помащуся солоникою,
.... хлопцівъ швалубиною.

Купи, миленьвий, срібний дзвіночокъ,

Та причепити підъ подолочокъ.

Буди ся рушу, дзвонити мушу,

А все, миленьвий, за твою душу.

(Ушиць. у.).

1624.

Ой ти, гарий Семене,
Не сідай коло мене,

Мене слабість напала.

А би мѣ ты не зваляла.

(Ушиць. у.).

1625.

Журилася дівчинонька,
Що ся не віддала;
Взяла біду на полвці
Та по місту драла.

Журилася, журилася,

А теперъ не буду,

Куплю кимку за три гроши,

Вбиратися буду.

(Ушиць. у.).

1626.

Котилися вози зъ гори, а все зъ барилками,

Сякий-такий, а все за дівками.

Котилися вози зъ гори поломили ярма,

Сякий-такий, а все вибирає, де дівчина гарна.

(Ушиць. у.).

1627.

Пігнала дівчина коровицю на росу,
Побачила дівчинонька порося:

Ой лихо, матусенько, не роса,

Наше то дивне порося.

(Ушиць. у.).

1628.

Гопа, гопа, гопашечки,
Любплю мя два лясечки.

Іденъ любивъ — хустку купивъ,

Другий любивъ — та й ту злупивъ.

(Ушиць. у.).

1629.

За городомъ вівці пасла,
Напратала горщикъ масла;
Напратала діжку сира,
А всіхъ хлопцівъ запросила.

Намастила лоємъ,
Щобъ ходили хлопці роємъ;
Намастила вупервасомъ,
Щоби було часомъ.
(Ушицк. у.).

1630.

Прийди, серце Миколю, —
Поросятко заколю;
Чи заколю, не заколю —
Прийди, серце Миколю.

Прийди, серце Миколю,
А я тебе підголю.
И безъ бритви, безъ миля,
Була би мь ты підголила.
(Ушицк. у.).

1631.

До мене, хлопці, до мене,
Кудлатая у мене,

Кудлатая ягниченька
На кошарці у мене.
(Ушицк. у.).

1632.

Гопа, гопа,
Люблю хлопа;

А хлопъ мене —
Буде зъ мене.
(Ушицк. у.).

1633.

По городі ходила,
Буряченьки садила;

Буряченьки садила,
Два лашеньки любила.
(Ушицк. у.).

1634.

Ой Петрусю, Петрусю,
Який ти ладенькій:

Очи сиві, брови чорні,
На личку біленькій.
(Ушицк. у.).

1635.

Черезъ греблю йду,
Якъ голубка гуду,

Сама собі дивуюся,
Що хороше вбрана йду.
(Ушицк. у.).

1636.

Хоць стій, хоць дивися,
Хоць на хліба та живися;

То сь відколи вродився,
То тимъ зіллємъ не живився.
(Ушицк. у.).

1637.

Коло дядя лежала,
Сама собі думала:

Ой чи дядё, чи ні —
Сподобався мені.

(Ушицк. у.).

1638.

Чи я тобі не казала,
Щобъ нікому не давала,

А ти мене не слухала, —
Ажъ трехъ разомъ годувала.

(Ушицк. у.).

1639.

А ти, козаць, що тамъ буде,
Я не іду меже люди:

Меже люди ходила, —
Хустину згубила.

(Ушицк. у.).

1640.

А въ нашой Тетяни
Повна сметани;

А хто скоче спробувати,
Треба перше полизати.

(Ушицк. у.).

1641.

Ой на ставу, на ставочку
Дрібни каченята:

Поголили дівкамъ голови (чуби)
На зелени свята.

(Ушицк. у.).

1642.

Пішли дівки оманцями,
Найшли дівку зъ ремінцями:
Ідна каже: „ділимся“;

Друга каже: „лішимся“;
Третя каже: „яка тлуста,
Буде смачна капуста“.

(Ушицк. у.).

1643.

Ой на ставу, на ставочку
Білий гусаць гигнувь.

Дала би мѣ ти три копійки,
Щоби съ мене вибивъ.

(Ушицк. у.).

1644.

Стоїть Пилиць надъ водою,
Зъ великою бідю:
Дівки кричать: „Пилиць, Пилиць,
А вінъ бідю теліпъ, теліпъ“.

(Ушицк. у.).

1645.

Будивъ мене Вакула,
Та я добре не чула.

Якъ порушивъ Кирило,
То ажъ ми ся змикало.

(Ушниц. у.).

1646.

А.

1 Гопъ-чугъ, підскачила, —
2 Роздерлася спідничина;

3 Теперъ стидно мені буде
4 Показатись меже люди.

(Руданскій).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... сорочина.

3 Сама мати провинила,
4 Що сорочки не зашила.

(Руданскій).

1647.

Мамцю, мамцю, тамъ-то Хведь!
Якъ цілує, то яєъ медъ.

(Ушниц. у.).

1648.

Якъ я була дівкою,
То стояла цівкою;

Якъ пішла за Івана,
То стала погана.

(Ушниц. у.).

1649.

Очеретомъ качви гнала,
Запуталась та й упала;

Не такъ-же я ся убпла,
Й но сорочку замочила.

(Руданскій).

1650.

Ой сердюся,
Не обернуся:

Подумала въ голові,
Що не добре мені.

(Руданскій).

1651.

Якъ я була сімъ літъ вдовою,
Не чула землі підъ собою;

А яєъ пішла за старого діда,
То я за шівроку баба стала.

(Руданскій).

1652.

Черезь пліть лізла,
Скалка въ ногу залізла:

Ой козаче, їди, поможи,
Вийми скалку зъ ноги.
(Ушицк. у.).

1653.

Любивъ мене попівъ Яківъ,
Принісъ мені торбу раківъ;

Гірки-жъ мені тні раки —
Роздеръ кафтанъ до остатка.
(Ушицк. у.).

1654.

Сіла собі на порозі,
Росклала обі ноги, —

Нехай їхъ вітеръ провіває,
Коли мене нікто не обіймає.
(Ушицк. у.).

1655.

На припічку сиділа,
Сова въ горщикъ влетіла;
А я мамі не казала, —

Сова въ горшку ночувала,
Дивітеся, хлопці,
Совепята въ бочці.
(Ушицк. у.).

1656.

На тмъ боці, на толоці
Крутий каминь меле.
Питається козаць дівки:
— Чи підеш ти за мене?
„Ой не піду я за тебе
Піду за Дениса;
А въ Дениса грошей скриня,
Буду господина.

Ой не піду за Дениса,
Піду за Івана,
А въ Івана грошей яма,
Буду що день п'яна.
Ой не піду я за тебе,
Піду я за Марка, —
Або въ Марка срібна чарка, —
Буду я шинкарка“.
(Ушицк. у.).

1657.

А хто п'є? — скринка та дудка;
А хто горує? — мати-голубка.
Й а випийте, маточко,

Й а випийте, любочко,
А випийте ажъ до дна
Доброго шастя и добра.
(Ушицк. у.).

1658.

На городі барабола,
Ахъ десь моя лиха доля?

Ой десь вона волочиться,
Колись вона приточиться.

Який тобі дідько стався,
Що ти мене відцурався?
Ой походишъ та й понудишъ,
Таки мене любить будешъ.

Я цибулі не сіяла,
А петрушка не зійшла —
Бідна моя головонька,
Що я замужъ не пішла.

(Ушицк. у.).

1659.

Дала мені мати корову
Та на мою бідну голову:
До корови треба рано встати,
А я люблю до полудня спати.
Пожену я корову въ діброву,
А сама вернуся до-дому.

Хотівъ мене ведмідь їсти,
Я мусіла підъ пліть сісти.
— Ведмідю, ведмідочку,
Не їжъ мене таку молоденьку.
Волівъ би съ ти ту бабу з'їсти,
Що не може съ печи з'їсти.

(Ушицк. у.).

1660.

На городі кукурудза,
Нема мого драгтвгъза;

Нема ёго та й не буде,
Вінъ за мене не забуде.

(Ушицк. у.).

1661.

Не теперъ, не теперъ по гриби ходити,
Въ осені, въ осені, якъ будуть родити.
Не зъ мішкомъ, але съ торбинками,
Не сама, але съ парубками.
Васъ два, а сама — буде мати бити,
Якъ за три гроши копу молотити.

(Рудакскій).

1662.

Я не тихъ багачокъ,
Що по вісімъ сорочокъ;
Въ мене ідна, а
Та й та білая.

Въ вечіръ виполошу,
А въ півночі розстелю,
На розсвіті роскачаю,
А въ день убираю.

(Ушицк. у.).

1663.

Пасу, пасу вівці
На Хведорівці;
А вовкъ за горою,
А я за другою.

Вийди, матюнко, съ воцюбою,
Вовчика бити,
Мене боронити.

(Ушицк. у.).

1664.

Якъ би я знала, що ти мій,
Я-бъ тобі дала перстень свій;
Перстень злотий,

Німецька работа;
Просю до вечери,
Вечерайте сами.

(Ушицьк. у.).

1665.

Ой ходила дівчина беріжкомъ,
Та гонила качура батіжкомъ:
А тась, а тась, качуре, до-дому,
Продамъ тебе жидові рудому.

Ой продала качура, продала,
За рублика дудника наняла:
— Заграй мені, дуднику, на дуду,
Най забуду за біду.

(Руданскій).

1666.

Сиділа виціня на кухні,
Ажъ їй оченьки запухли.

Кухаркы печеню ззіли,
Та на бідну виціню повіли.

(Ушицьк. у.).

1667.

На будяку родилася,
На черсагу зросла,
Въ личакн взулася,
За богача пошла.

Й а въ богача півъ калача,
Тамъ то богачъ плаче,
А въ бідного ні скрпночки,
Та й то бідний скаче.

(Ушицьк. у.).

1668.

Пішли наши козаченьки, тільки шапки видко,
Зосталася сама шляхта, дивитися гидко.
Пішли наши козаченькі, та й стали обозомъ, —
Молодиці пішли пішки, а дівчата возомъ.

(Ушицьк. у.).

1669.

Якъ на ставу, такъ на річці,
Дайте покій тий Марійці.
Видко, видко, що Марія,
Бо сміється, кавалія.
Якъ на ставу, такъ на річці,
Подобався козаць дівці;
А дівчина козакові,

Бо въ дівчини чорни брови.
Лісомъ, лісомъ, дубиною,
Ячміль жала сокірою,
Коцюбою громадила,
Козаченька принадила;
Ще буду громадити,
Щобъ другого припадити.

(Ушицьк. у.).

1670.

Похилився дубъ на дуба, явіръ на калину,
Похвалився іденъ дурень, що я за нимъ гину.
А я явіръ перескочу, ще й не дотулюся,
А я дурня занехаю, ще й не подивлюся.
Я ячміню не сіяла, не буду косити,
А я дурня не гнівала, не буду просити.
Самъ ся ячмінъ посіявъ, самъ ся ячмінъ скоситъ,
Самъ ся дурень нагнівавъ, самъ ся й перепроситъ.

(Ушицк. у.).

1671.

Здається, не дивиться мій миленькій на мене,
Якъ погляне, серце въяне, якъ у нѣго, такъ въ мене.
Радъ-би мене зачепити,
Та молодий, ся встидає.

(Ушицк. у.).

1672.

Добре тії ляшки роблять, що ся покумають,
Лишь ся взяли за рученьки, то все ся витають.
Ой лихо не кума,
Куди гляну все кума.
Болить мене головошка, ще й меже плечами,
Нема того цидулика съ чорними очами.

(Ушицк. у.).

1673.

За нашою слободою	То той буде гора знати.
Росте жито зъ лободовъ.	Катерина жито жала,
А хто буде жито жати,	Катерина гора знала.

(Ушицк. у.).

1674.

Поїхавъ мій миленькій на ярмарокъ,
Купивъ мені фігу-мигу, ще й обаранокъ.

(Ушицк. у.).

1675.

Ой вмирала панна Ганна,
Питалася пана Яна:

— Ой ви, яне, ви, вапці,
Чи є хлопці на тимъ съведці?

Ой вмирала панна Ружа,
Питалася пана Юзя:

— Ой ви, Юзю, ви, вашеці,
Чи є хлопці на тямъ сьведці?

(Ушицк. у.)-

1676.

Світъ мені морочиться,
За старого не хочеться,
За молодця моя воля, —
Нещаслива моя доля.
Колибъ мене молодий

Хоть по хаті поводивъ!
Сядь собі коло мене,
Ще й ніжечки протягни;
Я до тебе заговору,
А ти мене обійми.

(Ушицк. у.)-

1677.

Жену курочку черезъ вулочку:
— Иди, курочко, до-дому,

Знесп яечко на снідання,
Та мому милому.

(Ушицк. у.)-

1678.

Иде дощъ на білу березу,
А я свому миленькому сорочку мережу.
Мережила, мережила синіми нитками,
Щоби ёго я пізнала меже парубками.

(Ушицк. у.)-

1679.

Щобъ ся когутъ збудивъ,
Що вілъ мене рано збудивъ.
А въ Петрівку нічка мала,
Аже-же я ся не виспала.

Причини, Боже, ночі
На мої чорні очі,
Причини, ще й другую
На мене молодую.

(Ушицк. у.)-

1680.

Ой варила орлиця лободу,
Та послала орлика по воду;
Нема, нема орлика, ні води.
Й а взяла орлиця макогінъ,
Та побігла за орликомъ наздогінъ.

Здогонила орлика на мості,
Та вдарила орлика по хвості:
— Ото-жъ тобі, орлику, та й вода,
Википіла лободиця ажъ до дна.

(Ушицк. у.)-

1681.

Ой піду-жъ бо я греблею коло ставу,
Сама не знаю, кому-жъ ся я достану?

Чи тому дідові, що зъ сивою бородою,
Що вінъ не вмів говорити зо мною?
Дідова борода, та якъ білая глина,
Мое личенько, якъ червона калина;
Дідовою бородою припічки замітати,
Мое личенько хлопцямъ ціловати.

(Ушицк. у.).

1682.

Ой зродили опенчки... А зімою — чортъ съ тобою,
Сватай мене теперечки, Я не стою за тобою.

(Ушицк. у.).

1683.

Чи ти, дівко, одурила, чи ти опаліла,—
Три корови на оборі, — ти бика здоіла.
Не трафила на корову, та трафила на бика,
Суди, туди коло бика; „давай, бигу, молока“.

(Ушицк. у.).

1684.

Казавъ мені Гараспмъ, А я спати не хочу,
Щобъ лягати спати зъ нимъ; Бо вінъ стелить опанчу.

(Ушицк. у.).

1685.

Підъ вишнею, черешнею лягла спати собі.
Ой вишенько-черешенько, не шуми на мене,
А ти, милий-чорнобривий, не сварись на мене.
А якъ будешъ сваритися, то я буду журитися,
То слабенька буду, то робити не буду.

(Ушицк. у.).

1686.

И вмеръ—не тужила, Якъ на лаві положу;
И оживъ—не тужила, Тільки тоді заплачу,
Тільки тоді ватужу, Якъ на лаві побачу.

(Ушицк. у.).

1687.

Напила мѣ ся, ледве стою, Бо лихого мужа маю:
Иду до дому, та й ся бою: Буде бити, добре знаю.

(Ушицк. у.).

1688.

Нашла мѣ ся гардеману,
Не вдала мѣ ся въ свою маму;

А якъ дїйду свого стану,
Ще й перейду свою маму.
(Ушицк. у.).

1689.

Ой тамъ на горі
Малѣвали маларі;

Малѣвали, танцѣвали,
Та й до себе пригортали.
(Ушицк. у.).

1690.

Покїнь тую негідницю,
Возьми мене, робїтницю.
Я робити добре вмїю,

На припїчку ноги грїю,
.... руки пару...
Тїкай, дурню, бо тя вдару.
(Ушицк. у.).

1691.

А зъ середї на четверъ —
Пам'ятую, якъ теперъ —
Завели мя дяки
По колїна въ будяки.
— Не ведїть мя въ будяки,
Бо я поколюся;

Ведїть мене въ лободу,
То я засміюся.
Ведїть мене въ лободу,
Бо лобода дрібна,
Стелїть менї жупани,
Бо я того гїдна.
(Ушицк. у.).

1692.

Ой пїду я на майданъ,
Кому схочу, тому дамъ;

Богачовї голову натовчу,
А бїдному сорочку наточу.
(Ушицк. у.).

1693.

Мене мати годувала, въ палїръ завивала,
Кавалерївъ вибирала, за наймита дала.
— Наймите, наймиточку, возьми мою дочку,
А я тобі за вигоду вишию сорочку.

(Ушицк. у.).

1694.

Вже минають снїци, полуниці,
Ой вже настають осенні вечерниці.

(Ушицк. у.).

1695.

Гарбузь, мамцю, качається,
Мене дурень чипляється.
Одчепися, дармоіде,

Бо до мене кращий иде.
Видчепися, дармодаю,
Бо я тебе давно знаю.

(Ушицьк. у.).

1696.

На що мені чужий вілъ,
Коли въ мене милий свій.
Оравъ милий цілий день,
Та посіявъ конопель.
Вродилася горстка,
Ні мала, ні шорстка.
Чи мочити,

Чи на люди ручити?
Чи тіпати,
Чи на люди роздати?
Ой въ людей по сімъ кіпъ,
Та й всі потертні

1697.

Я шарнула по-підъ стіль,
Знашла чобіть я постіль;
Якъ шарнула по-підъ скриню,
Знайшла стару кожушину...
Убралася та й пішла.
Черезъ греблю йду
Якъ голубка гуду:

Ти знай мене, мій родоньку,
Що я вбрана иду.
Іденъ каже: „попада“;
Другій каже: „паня“,
Не могли мене розпізнати,
Що хороше вбрана.

(Ушицьк. у.).

1698.

Медвідь, медведоньку,
Не їзь мене, молоденьку;

Волишь тую бабу звісти,
Що не хоче зъ пеца злісти.

(Ушицьк. у.).

1699.

Сама греблю викопала,
Сама висипала;
Сама ляшка полюбила,
Сама висватала.

— Дяшеньку, пташеньку,
Не ходи до мене,
Бо ти видишь мою нужду,
Мене б'ють за тебе.

(Ушицьк. у.).

1700.

Мамка спить, татко спить,
А я молоденька

Стєха - помаленьку
Въ поставникъ.

Прихожу тамъ,
А тамъ лежить панъ,
Постеливъ жупанъ,

А підъ мене, лебку,
Та простеливъ шубку,
Та й лягає самъ.

(Ушицк. у.).

1701.

А.

1 Ой лихо, не кума,
2 Відки глину — все кума.
3 Болить мене головонька,
4 Ще й межн плечима,
5 Нема того цирульника
6 Съ чорними очима.

7 Та не того цирульника,
8 Що кровъ пускає,
9 Але того цирульника,
10 Що вірне кохакъ.
11 Ой лихо, не кума,
12 Відки гляду — все кума.

(Ушицк. у.).

В.

1 Добре тіі ляшки роблять,
2 Що ся повумаютъ:
3 Лишь ся взяли за рученьки,
4 То все ся витають.
5 Б=1 А, 6 Б=2 А, 7 Б=3 А, 8 Б=4 А, 9 Б=5 А, 10 Б=6 А,
11 Б=1 А, 12 Б=2 А.

(Ушицк. у.).

1702.

Ой мамцю моя,
Люблю Гриця коваля.
Я до печи,—

Гриць за плечи:
„Ажъ теперъ ти моя“.

(Ушицк. у.).

1703.

Ой не ори, Грицю, поля,
Поїдемо на Подоля;

Ой не ори, не волочи,
Поїдемо середъ ночи.

(Ушицк. у.).

1704.

Нешасливий парубокъ, —
Нема щастя до дівокъ.

(Ушицк. у.).

1705.

Гей я тую багатую
Сімъ разъ бачивъ за хатою.

(Ушицк. у.).

1706.

Ой чи чула, чи не чула,
Якъ я тебе кликавъ,

Якъ я тобі кукурудзу
По-підъ нісъ тивавъ.

(Ушицк. у.).

1707.

Ой ти іхавъ, а я спала,
Ой ти свиснувъ, а я встала,

Та забула попитати,
Чого ходишъ коло хати.

(Ушицк. у.).

1708.

Чи бачите, брате Климе,
Въ очереті качка плине;
Плине качка съ качатами,
Добре жити зъ дівчатами,

А ще лучше зъ Мариною, —
Якъ наврие периною;
Добре жити зъ Параскою,
Якъ наврие запаскою.

(Ушицк. у.).

1709.

Ой прийшовъ кумъ до куми,
Кума грядки поле:
Добре, кумцю, що прийшовъ,
Мій шійшовъ у поле.

Ой прийшовъ кумъ до куми,
Кума місить тісто;
Добре, кумцю, що съ прийшовъ, —
Мій поіхавъ въ місто.

(Ушицк. у.).

1710.

Іхавъ, іхавъ, чомъ до мене не вступивъ?
Мого нема въ дома, бувъ би съ мене поворопивъ.

(Ушицк. у.).

1711.

Ой де були тії луги, то теперъ варниці;
Втративъ я щастя-долю черезъ молодиці.

(Ушицк. у.).

1712.

Дівчина-горлиця
До козака горниться:
А козагъ, якъ орель,
Коло дівчини вмеръ.

— Ой, дівчино, віръ мені,
Не зраджу я, бігъ-ме, ні;
Видишъ мене якого,
Не зрадивъ-емъ нікого.

(Ушицк. у.).

1713.

Гативъ-емъ кірниченьку цілий день,
Не видівъ я милу колибъ весь тиждень.
Ой у полю криниченька видко дно;
Чому-жъ мой миленькій не видно?
А я тую криниченьку пригачу,
Ще й свою миленьку побачу.

(Ушицк. у.).

1714.

Колібъ въ мене така сила, Полетівъ би на Україну,
Якъ въ пташини крила, Тамъ жие моя мила.

(Ушицк. у.).

1715.

— Ой не ходи по-надъ воду, — Якъ-емъ ходивъ по-надъ воду,
Бо въ полонку впадешь; Такъ ходити буду;
Ой не люби чужихъ жінокъ, Якъ емъ любивъ чужихъ жінокъ.
Бо вайданъ не ввійдешъ. Такъ любити буду.

(Ушицк. у.).

1716.

То-жъ то мене зо світу губить,
Що мою дівчину ляда дурень любить.

(Ушицк. у.).

1717.

Молодице моя, Попади ти мені,
Попадице моя, Буде добре тобі.

(Ушицк. у.).

1718.

Пішли твачи по деркачи, „Виряжайте хутро плуги—
Здибала їхъ Настя; Не минете щастя!“

(Ушицк. у.).

1719.

Ой виїду я на улицю та стану,—
Ідна мила несе пироги, а друга сметану.

(Ушицк. у.).

1720.

Ой хлопці зухвали,
Така-жъ ваша була мати;
Бодай вона сто лѣтъ жила,
Що васъ тавнихъ народила.

Полюбила піддячого,
Того дідька смердячого.
А піддячий—чортъ смердячий—
Та вивернувъ борщъ безъ рацій.

(Ушицьк. у.).

1721.

Ой жаль-же мені,
Що не взявъ її:

Ой казали мені люде—
Господина зъ неї буде.

(Ушицьк. у.).

1722.

Ой луду, луду,
Самъ не знаю, куди йду:
На якую обачу,
Тамъ я щось забачу.
„Ой Клими, мати, Клими,
Добре було спати зъ нимъ;
Боли бъ ёго побачити,
Ёго ласку віддячити“.

Журилася моя мати,
Що мѣ не мала съ кимъ спати.
„Не журися, моя мати,
Маю я съ кимъ спати:
За річкою Артеми є,
А въ Артема синъ є:
Лягай, мати, а зъ Артемомъ,
А я ляжу зъ ёго синомъ“.

(Ушицьк. у.).

1723.

Ой не ходи до чужої жінки,
Ой не носи чужої горілки;
Бо чужая жінка, то твоє здоровля,
Якъ чоловікъ зловить, буде безголовья.
Не багацько я ходивъ, сорому набрався,
Ой ідного коня мавъ и того постратився.

(Ушицьк. у.).

1724.

Иде черчикъ дорогою,
А черниця дібровою.
Гопъ-чувъ, черчикъ ладний,
На черчику пасъ едwabний.
Я му даю миску проса,
А вінъ каже: „ходи боса“.

Я му дала миску крупъ,
А вінъ каже: „за те трутъ“.
Я му даю чорну квочку,
А вінъ — халъ за овечку!
Гопъ-чувъ черчикъ ладний—
На черчику пасъ едwabний.

(Ушицьк. у.).

1725.

Ой ишовъ я зъ вечерницъ та й внавъ въ яму,
Не трафивъ я на дівчину, а на її маму.
А вже-жъ мені не ходити на ти вечерниці,—
Стоять чари у дівчини въ горшку на полиці.

(Ушицк. у.).

1726.

Бодай-же тя, дівчинонько,
Паралюшъ нарушивъ:
Начиплала тереферивъ,—
Мене дідько зкусивъ.

Багацької дівчиноньці
Въ спідниці ходити,
Начиплає кораликівъ,
Не хоче робити.

(Ушицк. у.).

1727.

Отъ я козавъ Царенво,
Зъ бандуркою веселенько,
Нігди въ життю не заплачу,
Гучу, кричу, гра-мъ и скачу.
Трясця тому, хто мя бідить,
Хто надъ грошомъ тілько сидить.
Черезъ гроши, черезъ нуди,
Тну голубця я въ присюди.

Чи мною ради, чи не ради —
Зъ бандуркою до челади;
Коли ми ся лобъ підхмилить,
То и лобъ розвеселить.
Охъ, ти, красна, ой, ти, гожа,
Коби весна, коби роса;
Чоломъ я вамъ, чорни очи,
Гей, ото-жъ для васъ не охочи!

(Ушицк. у.).

1728.

Ой на горі дівки (ивки) гнуться,
На долині дівки б'ються,

Поглядають, якъ совоньки,
Що я ходжу до дівоньки.

1729.

— Ой впаду съ коня, впаду,
Ой дівчино, дай ми раду;
Ой впаду, розіб'юся,

А въ той вутокъ, де Ганявся.
„Ой не падай, не бий собою,
Не буду я жити съ тобою“.

(Ушицк. у.).

1730.

Ой згину, мати, згину
Черезъ тую Катерину;
Черезъ її чорни очи,

Не спавъ же я чтири ночи.
Ой ще жъ би мъ штири не спавъ,
Кобъ її въ руки доставъ.

(Ушицк. у.).

1731.

— За тобою, моя мила, за тобою дуже
Бодить мене мое серце, бо ти другій туже.
„Ти-жъ не знаєшь того, що вінъ за мною тужить.
Я не хочу тя любити, бо ти дурний дуже“.

(Ушицк. у.).

1732.

Ой надъ ставомъ яворина
Сама вогню креше;
Ото стерво, не дівчина,
Що на хлопця бреше.

— Ой дівчино моя люба,
Въ тебе чортова губа:
Набрехала съ на мене,
Що я ходивъ до тебе.

(Ушицк. у.).

1733.

А кумъ куму полюбивъ,
По садочку поводивъ.
Тамъ то кума, тамъ то душа,
Тамъ то кума хороша.
А кумъ куму...

Дамъ ти грошей калиточку.
Тамъ то кума...
А кумъ куму за ребро:
Дамъ ти, кума, все добро,
Тамъ то кума...

(Ушицк. у.).

1734.

Підъ гаємъ возакъ грає
Самою лициною:
— Не здібався, пане брате,
Зъ моею дівчиною?
„Ой здібався, не здібався,
Що-жъ тобі питати?“

Пішла твоя дівчинонька
А зъ гаєм до хати.
На ній сукня гранатова,
Сама чорноброва,
Фартушина зелененька,
Сама молоденька“.

(Ушицк. у.).

1735.

Ой ишовъ медвідь, здібавъ бабу,
Найшовъ торбу, востромивъ лабу.

Якій медвідь, така баба,
Яка торба, така лаба.

(Ушицк. у.).

1736.

Якъ були бугайченьки
На моїй оборі,
То стояла медъ, горівка

Квартами на столі,
Якъ не стало бугайченьківъ
На моїй оборі,

То не стало меду, горівки
Та на моімъ столі.
Мене жиди напали,

За чуприну кракали,
Стусанами били,
До двора водили.

(Ушицк. у.).

1737.

Ой дана, дана, дівчино кохана,
Покажи мені коліна,
Чи таки твої, якъ мої?
Якъ таки твої, якъ мої,
Будемо женитися обоє.

Черезь греблю сама іду,
Несу хлопцямъ біду;
Ой чи хлопцямъ, чи дівкамъ,
За душу віддамъ.

(Ушицк. у.).

1738.

Недавно я оженився,
Буде рікъ въ Петрівку,

Бозьму діти въ торбину,
Та піду въ мандрівку.

(Ушицк. у.).

1739.

Кукуріку, чоловіку,
Твоя жінка Хвеська

Наварила гарнець бобу,
Заклпкала Яська.

(Ушицк. у.).

1740.

Гуляли парубочки,
Ажъ коршма гуділа;
Батецькая дівчинонька
Підъ коршмою сиділа.

— Ой не сиди, дівчинонько,
Йди съ до дому;
Най мама вибъе гниди,
То прийдешь потому.

(Ушицк. у.).

1741.

На ставочку, на ставочку,
Забивъ качуръ гуску;
А я свою мазурочку
Обернувъ по-руску.
— Мазурочко чорнявая,
Мазурочко біла,

Чи ти въ поле не ходила,
Що съ не обгоріла?
„Я въ поле не ходила.
Ино бички пасла
А въ садочку, холодочку,
Аби була красна“.

(Ушицк. у.).

1742.

Ой я тебе, твачу, за річкою бачу,
Верни-жъ мені основцяю и всю мою працю.

1749.

Чобіть мені распоровся,
Палець мені видко;

Усі дівки на гулянні,
Й по моеї не видко.
(Руданскій).

1750.

Ти, руда, иди сюда,
А ти, чорна, постій тамъ;

Я зъ рудою поговору,
А до тебе прийду самъ.
(Ушницк. у.).

1751.

Не журися, дівчино,
Не до тебе йду!

Якъ ти мене не полюбишъ,
То я кращу найду.
(Ушницк. у.).

1752.

Ишли кури на сідало,
А вогутивъ: „воткудакъ!“

Усі хлопці поженились,
И но я бідний ходю тагъ.
(Руданскій).

1753.

Ой тряслася трясовина,
Ой тряслася кладка;
Носивъ хлопецъ молоденькій
До дівчини ябка.

Носивъ перше солоденькі,
А послі квасниці;
Вона ёму відповіла:
„На зімні мъясниці“.
(Ушницк. у.).

1754.

— Ой попова сіножать,
Я не вмю жати,—
Буде твоя пшениченька
Въ полю пропадати.
Не веди ма въ поле жати,

Заведи ма до своєї хати.
Завівъ її до своєї хати.
Вона каже: „Отъ тутъ добре гос-
подарувати“.
(Ушницк. у.).

1755.

Ой зъ вечіра, о півночи, якъ місяць мінився,
Ишовъ кривий до дівчини, сліпий придивився.
„Чекай, чекай, кривий дурню, дамъ я ті дівчину,
Якъ заженемъ сіри воли въ зелену лісчину.
Якъ заженемъ сіри воли на зелену пашу,

Тоді підешь до дівчини на молочну кашу.
Пожену сіри воли підь круті гори,
Зачешу си кучерики по-підь чорни брови.
Нехай мої кучерики вітрець продуває,
Най ся моя дівчиноньва ще рівь пограє.

(Ушицк. у.).

1756.

Нашъ козаць нашій дівці
Зробивъ копу на гречківці.

Черезъ річку, черезъ ставъ
Козаць дівку кличе въ ставъ.

(Ушицк. у.).

1757.

Чернець бабу поваливъ на лёду:
„Давай, бабо, коляду!“
Баба ся въ черця просить,

Головкою лёдвє носитьъ:
— Славажъ тобі, черче, твоїй благодствні,
Що ти порадивъ моїй головчнні.

(Ушицк. у.).

1758.

А староста проспвъ свахи,
Просивъ въ неї табаки;

Вона ёму відповіла:
— Ти не можешъ кохати.

(Ушицк. у.).

1759.

Ой дівчино, дай же, дай же,
До неділи зачекай же;

А въ неділю коня продамъ,
Въ понеділокъ гроши віддамъ.

(Ушицк. у.).

1760.

Завіяло, замело,
Шо й дорога не видно;

Ой не видно дороги
До милої небоги.

(Руданскій).

1761.

Коли бъ мені до дівчини допитатися,
Чи не дала бъ гребінчика розчесатися.

(Руданскій).

1762.

А я хлопець жвавий, жвавий,
Хитаються въ мене жили;

Не такъ жили, якъ сугавъ,
Во меже дівками ставъ.

(Руданскій).

1763.

О піду я до криниці,
А тамъ ходять молодвці;

То русяві, то чорняві—
Відки зайду, то все браві.
(Руданскій).

1764.

Ишла баба на ярмарокъ,
Сіла собі на лёду:
— Чипляйтеся, рави, ср...
На ярмарокъ понесу.

Прійшла вона на ярмарокъ,
Сіла собі на стілець.
— Відчепиться, рави, ср...
Бо вже на васъ есть купецъ.
(Руданскій).

1765.

Дівчина хороша,
Полюбила, голиша,

Полюбила такого,
Що не має нічого.
(Руданскій).

1766.

Изъ гори на долину,
Кажуть люди, що я згину,

Ой згину, таки згину,
Черезъ тую вражую дівчину.
(Руданскій).

1767.

Не велика поляночка—густні копці;
Утративъ я дівчиноньку черезъ молодці;
Утративъ я літо й зіму, утративъ я й весну,
Утративъ я дівчиноньку—й но въ долові сплесну.
(Руданскій).

1768.

— Ой, тату, не бий мамі,
Не роби насъ сиротами.
„Забью, забью, замордую,
Приведу вамъ молодую“.

— Ой ти, тату, зъ бородою,
Лихо тя бравъ зъ молодою:
Молода насъ не родила,
Молода насъ буде біла.
(Руданскій).

1769.

Штани мої дубовні,
А колоші вербовні,

А очкуръ зъ бузини,
А матня зъ пелени.

1770.

Ой піду я до дунаю,
Беру воду та й думаю:
Чи не виїде моя мила,
Голубочка сива.

Ой виходить моя мила,
„Дзінь добрий“ сказала,—
Таєь мое серденько,
Яєь ножемъ пронняла.

(Ушицк. у.).

1771.

Оженився Гарасимъ,
Та взявъ собі доню;

Посадивъ її на припічку,
Проклинає долю.

(Ушицк. у.).

1772.

Яка була московочка,
Така є;

Яєь давала хлопцямъ їсти,
Таєь дає.

(Ушицк. у.).

1773.

Терномъ, терномъ, терниною,
Кумъ до куми долиною.
— Бодай тебе, бодай мене, бодай насъ обоє,
На що ся ми народили обоє!

(Ушицк. у.).

1774.

Ой тату, я ся женю,
Беру собі въ попа Ксеню,

Не таєь Ксеню, яєь Параску—
Буду мати въ попа ласку.

(Ушицк. у.).

1775.

Журилася дівчина, журилася:
„Шо я бідная буду робила“?
— Не жури ся, дівчино, не жури,
Гляди собі Господа до пори.

(Ушицк. у.).

1776.

Таки ходивъ, таки просивъ,
Таки єго мара носивъ:
— Ой дівчино, рибчино моя,

Дівчино, любе серце,
Дай же мені рибя,
Що давала перше.

(Ушицк. у.).

1777.

Ой піду я на той бікъ,
Тамъ ся оженю;

Возьму собі таку жінку,
Сховаю въ кешеню.

(Ушицьк. у.).

1778.

По тімъ боці, на толоці
Крутий камень меле,
Питається козаць дівки:
„Чи підешъ за мене?“

— Я за тебе не піду
Зъ далекого краю,
Будешъ бити, зневажатн, —
Я роду не маю.

(Ушицьк. у.).

1779.

— А де ти ся заталапавъ?
„На долини качки лапавъ;

Качки лапавъ, сіно микавъ,
И до себе дівки вликавъ“.

(Ушицьк. у.).

1780.

Закурився димъ изъ смоляної бочки;
Купивъ хлопець дівчині ковточки.

(Ушицьк. у.).

1781.

Біда, біда козакові,
Нема сіна коникові;

Нема сіна, ні оброку,
Тільки жінка коло боку.

(Руданскій).

1782.

По тімъ боці, по толоці
Сивий кінъ въ кульбаці;
Не вірь, дівко, парубкові,
Якъ тому собаці.

Не вірь парубкові,
Що вінъ тя цілує,
Бо вінъ тебе молодую
Зъ розуму пробує.

(Ушицьк. у.).

1783.

Іденъ чобіть на обцасі, а другій на ворку:
А хто хоче біду знати, нехай візьме дворку.
Ой чи дворка, чи не дворка, аби въ дворі була,
Вже жъ вона, пане брате, робити забула.
— Іденъ чобіть на подкові, другій на обцасі,

Хоць я въ дворі була, тобі відъ мене зася.
А хоць бо я въ дворі була, а въ дворі служила,
Такъ бо я, дурню, господарську роботу робила.

(Ушицк. у.).

1784.

Бігла коза одъ вовченька,
Позбивала роги.

А чия то дівчинонька
Загадила ноги.

(Руданскій).

1785.

Качата, гусята гречку поїли,
Въ попове озеро пити полетіли.
Піпъ молоденькій,
На личку биленькій
По броду ходить,

Качата ловить.
— Ой попе, попе, не гони качать,
Бо ва нихъ мій значокъ.
Качки злетіли, знакъ показали,
Бідного попа водою облескали.

(Ушицк. у.).

1786.

А я Гандзі воли пасъ,
Мені Гандзя штани дасть;

А я штанцівъ не хочу,
Коло Гандзі торкочу.

(Ушицк. у.).

1787.

Ой я чумаць нещасливий,
Зъ журби, зъ лиха ледве живий.
Ой іхавъ я до Одесси,

Тамъ маъ грошей два череси;
А зъ Одесси повертаю,
Ні копіечки не маю.

(Ушицк. у.).

1788.

Котра дівка чорнявая,
То та любить квасъ;

А я їй що вечора
За три гроши принесу.

(Ушицк. у.).

1789.

Мету хату, мету сіни—мені ляхъ на умі
Чорнявенькій, білявевькій—сподобався мені.

(Ушицк. у.).

1790.

Ой ви, люди, ви, сусіди,
Не бачили моїй жінки?

Моя жінка знайомиа,
Задріпана въ неї свита

И на ногу налягає,
И на плечахъ горбикъ має,

По підъ носикъ шмаркатыня,
И на очи каправенька.

(Ушицк. у.).

1791.

А.

1 Де я буду, то буду,
2 То робити не буду;
3 Куплю собі санчата,
4 Буду возити дівчата.
5 Зроблю собі вопаниці,

6 Буду возить молодіці.
7 — Ой де идешъ? вернися,
8 Въ мого батька наймися;
9 Въ мого батька дівчина
10 Съ чорними очима.

(Ушицк. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А.

3 Найму скрипку, цимбали,

4 Щобъ віженькя дригали.

5 Б=3 А Зроблю собі..., 6 Б=4 А,

7 Санчата вербові,

8 Дівчата попові.

9 Я їхъ буду возити,

10 Вони будуть поїти.

(Ушицк. у.).

1792.

Ой зъ-за гори вітеръ віє;
Чужа жінка не загірє:

Зімно въ руки, зімно въ плечи,—
Чужа жінка нездоречи.

(Ушицк. у.).

1793.

Бісь би тебе, Грицю, вбивъ,

Чомъ ти мене не любивъ?

Кунила мѣ ти ходаки,

За постака волоки,

Куплю тобі файку,

Щоби съ часомъ полюбивъ

Мене, тарадайку.

И волоки обгоріли,

И ходаки облетіли,

И волоки волочаться,

И робити не хочеться.

(Ушицк. у.).

1794.

А хто ходить по підъ городъ,
Нехай ходить тихо.

А хто любить Грицішину,
Буде йому лихо.

Вийшла, вийшла Грецішина,
Стала на порозі.

— Ходить, хлопці, до Грецихи,
Во Гриць на сторожі.

(Ушицк. у.).

1795.

Ой сидить Адамъ въ краю раю
И на свою Єву поглядає:
— Ой Єво, стара бабо,
Було жити, не грішити,
Вибачай же теперь.
Господь зъ неба глаголяше:

„А що жъ ти, Адаме, тутъ робише?“
— А тутъ въ кутку,
Бідний, въ смутку
И зъ Євою небогою
Тішу біду свою.

(Ушицк. у.).

1796.

Качки гречку полопали,
Що я, бідний, буду мавъ;
А всімъ людямъ по дівчині,
Мені бабу дідько вклавъ.
Ніхто мене не всилує,
Щобъ я тую бабу взявъ,
Бо я собі на стороні
Дівчиноньку сподобавъ.
Я на бабі не утрачу—
Продамъ бабу, куплю клячу;
„Кляча здохне—шкуру зуплю,
А за шкуру дівку куплю.
Качки гречку полопали,
На спідь зерно впало;
Все твое, дівчинонько,
Изъ очей пропало“.
— Брешешъ, дурню, бурлачино,
Не було тутъ зъ очима.
Все то твоя пуста мова,
Нема гречки, лишъ полова.
Піду тебе позивати,
Гречку мені занлатишъ.
Розбійнику, волоцюго,
Дідьки тобі въ маму влізли.

„Займу качки я на воду,
Самъ зъ ними поплину,
Якъ мя ідешь позивати,
На слідъ зъ ними утону.
Отякъ, качки, пропадайте,
И зъ рибкою розмавляйте.
Було гречку не спасати,
И зъ рибкою розмовляти“.
— Не топися, гультаечку,
Я ще тому пораджу,
Зачекаю до осені,
То ся о тимъ загляджу.
Може ти ся ще покаєшъ,
Свої качки затримаєшъ.
Будемъ обоє орати,
Будемъ гречку посівати.
„Не покаюсь, дівчинонько,
Не покаюсь, а ніть, ні;
Съ тобою не піду орати,
Хоць головку втни“.
— Чортъ тя бери зъ головою,
Та съ такою дурною!
Коли сь не хтївъ орати,
Було заразъ не займати.

(Ушицк. у.).

1797.

— Не злапаєшъ, дурню, риби,
Хоць закладаєшъ хватку.

„Вчи ти собі свого батька,
Вчи и свою матку“.

(Ушицк. у.).

1798.

Кинешъ камінь до кірниці,
Сколипешься вода,
Якъ не любишъ молодиці,
Не буде тя шкода.

Вона въ дома зъ мужемъ владить,
Ще й то ёго вина,
Що на люди випровадить
Козацького сина.

(Ушицьк. у.).

1799.

—Хочъ дівчина небагата,
Але въ мене есть своя хата.
Хочъ ти козацьк, я сирота,
Не згниемо коло плота.
Якъ ти хочешъ мене взяти,
Ніхто тобі не має сперечати;

Але тільки підемъ въ церкву,
Щіпъ благословить нашу жертву.
„Ой розумна съ ти, дівчино,
Поздоровъ тобі, Боже,
Але знай о тімъ, що козацьк,
Женитися не може“.

(Ушицьк. у.).

1800.

— Ой я Грицьк, а ти Оляна,
Я тверезий, а ти пъяна.
„Пъяна зъ тверезимъ якъ потанцює,
Мені—забава, а тобі—дуля“.

(Ушицьк. у.).

1801.

Стара баба Семениха гаманъ загубила,
А я ишовъ и знайшовъ, вона мене била:
„На що тобі, вражий сину, той гаманецъ здався“.
— На красало, на тютюнъ, щобъ не розсипався.

(Ушицьк. у.).

1802.

Сидить Грицько на припічку,
Прицьявъ собі на ниточку:

Зъ киточкою ся забавляє,
За ниточку потягає.

(Ушицьк. у.).

1803.

Ой у полю дубокъ зелененькій;
— Женися, сину, пока съ молоденькій.
„На що мені женитися, на що мені жінка,
Коли мені молодиці купують горівки“.

(Ушицьк. у.).

1804.

Сижу собі на коннику,
Горілочку лику, лику;

Горілочка припалена,
Летить въ горло, якъ шалена.

(Ушицьк. у.).

1805.

Сидить козаць на стерні,
Сорочку латає;

Їго стерня въ ноги коле,
А вонъ її лає.

(Ушицьк. у.).

1806.

По долині гуси и на горі гуси..
А въ Ганнусі дві подусі,
А третя маленька—

Якъ же жъ її не любити,
Коли молоденька.

(Ушицьк. у.).

1807.

— Ой, въ полю криниченька,
Золоти ключи;
Обіцяла та й не дала,

Гага-гага-гага-чи!
Обіцяла ірхи дати,
Кожухъ залатати.

(Ушицьк. у.).

1808.

— Ой, дівчино, відчини,
Собі кривди не роби.

„Не буду я відчиняти,
Бо ти будешъ во мной спати.“

(Ушицьк. у.).

1809.

Тутъ моя родиначка,
Тутъ моя мати;

Тутъ мені нап'ятися,
Тутъ погуляти.

(Ушицьк. у.).

1810.

Ой дівчата, молоднці,
Чого я васъ попрошу:

Купіть мені шаравари,
Най драньтя не пошу.

(Ушицьк. у.).

1811.

Ой дівчино, трясьця твоїй мамі,
Я за тебе сидівъ въ ямі!

Ой дівчино, трися тобі,
Я за тебе сидівъ въ бабі!

(Ушицьк. у.).

1812.

Видно гору, видно гору, видно підгорочку,
Не видно дівчини та її на подвірочку.
Скажу гори покопати, ліси порубати,
Щоби видно до дівчини, до її хати.

(Ушицьк. у.).

1813.

Не стій, коню, на препоні,
Не їж околота,

Та не важи, сивий коню.
Де сь бувъ на залётахъ.

(Ушицьк. у.).

1814.

Ой бувъ же я въ Міхалівці,
Купивъ стёнжку дівці.

Добра дівка жарги знає,
Що парубка зачинає.

(Ушицьк. у.).

1815.

Любивъ козавъ Олену,
Купивъ стёнжку зелену,

Причипивъ її до уха:
— Яка жь гарна, псяюха!

(Ушицьк. у.).

1816.

Чижиць, чижиць, де ти бувъ?
— За горою водку пивъ.

Якъ не водку, то наливку,—
Люблю дівку Катеринку.

(Ушицьк. у.).

1817.

Катерино, Марино,
Мені сь тебе дивно:

Відтоптала черевички,
Теперь въ ноги зімно.

(Ушицьк. у.).

1818.

Прийшовъ, прийшовъ, покатавъ:
— Відчини мя, буду плакавъ!

Не відчиню, бо ся бою,
Бо мь іла бараболю.

(Ушицьк. у.).

1819.

Седівъ дідъ на печі, баба на припічку:
„Бабко-любко, чомъ не обідаешъ?“

— Чортъ ты бери съ твоімъ обідомъ!
Бивъ ти мене, волочивъ ти мене,
Серце дідуно, не навчивъ ти мене.

(Ушицк. у.).

1820.

Гандзя, Гандзя кучерява
Підъ решетомъ ночувала.
Якъ решето подереться,

Гандзя лиха набереться.
— Гандзю, Гандзю чорнобрива,
Чого въ тебе брода крива?

(Ушицк. у.).

1821.

Гопъ-чукъ, Тетяна,
Чорнобрива кохана!
За Тетяну сімъ кіпъ дамъ,

Бо Тетяну возьму самъ;
За Маруху пятава,
Бо Маруха не тава.

(Ушицк. у.).

1822.

Ой дина, дина,
Сурдутонько по коліна

И штани по кістки—
Нема щастя до дівки.

(Ушицк. у.).

1823.

По тамтій стороні річки
Зацвіли пожички;
А на моїй дівчані
Жовти черевичи

И чорний бонтозовоць;
Якъ же не любити—
Само серце каже

(Ушицк. у.).

1824.

Пішли качки лѣдомъ, лѣдомъ,
Горіличка добра зъ медомъ.
Горілку добре пити,

Зъ дівчатами говорити.
Плила качка съ качатами,
Добре жити зъ дівчатами.

(Ушицк. у.).

1825.

Чи ти мене, серце, любишь?
— А якже, а якже!
Я зъ вечора поцілую,
О півночі также.

А зъ вечора поцілую,
Щобъ я добре спала,
О півночі поцілую,
Щобъ ся рано встала.

(Ушицк. у.).

1826.

Ой казала Марця,
Щобъ ми ишли вальца.

А ми вальца не ходили,
Бодай Марцю пси гонили.

(Ушицк. у.).

1827.

Гопъ-чухъ, баранчукъ,
Надъ водою дудка;

Коби мені не дівчина
Не бувъ би я тутка.

(Ушицк. у.).

1828.

Брутилася, вертілася,
Не знала де ділася:

Тутъ була, тутъ нема,—
Поїхала до млина.

(Ушицк. у.).

1829.

А хто любить гарбузь, гарбузь,
А я люблю дині;
А хто любить господара,
А я господині.

А господаръ—губи, губи,
А я—печериці;
А хто любить дівчаточка,
А я молодиці.

(Ушицк. у.).

1830.

Гей, гей, иде зіма,
А чоботи кепськи,
Штанивъ нема.
Гей, гей було літо,

Тра було робити на то.
Гей, гей роболося;
Лику, лику!—пропилося.

(Ушицк. у.).

1831.

Дівчино-забавчино, забавила съ мене,
Стоять коні на припоні, чекають на мене.

(Ушицк. у.).

1832.

А що жъ то за парубокъ,
Що впередъ танцює?
Що взявъ дівча за рученью
Та й не поцілує.

Нема жъ тобі, пане брате,
А зъ того нічого,
Що я її поцілуу,
А тобі нема кого.

(Ушицк. у.).

1833.

Не самъ я зайшовъ, вода мене занесла,
Переночуй, дівчинонько, темна нічка зайшла.
Темная нічка, невидная,
Де я буду ночувати, головко біднай?
Ой буду я ночувати вь гаю при долині,
Що я буду вечеряти?—Гарбузі та дині.
Гірки жь мої гарбузині, не солодки дині,
Обірвали вучерики паньські господині.

(Ушицк. у.)

1834.

За що люблю, за то люблю,
Що жінка маленька,

Хоць її вибью, хоць полаю,
То все веселенька.

(Ушицк. у.)

1835.

А дідъ баби купивъ лапці,
Та вороткі були,

А вінъ утявъ пальці,
Саме добрі були.

1836.

Коби не Маруся,
Тоби не женився;

Запалагла душу,
Женитися мушу.

(Ушицк. у.)

1837.

Ой втративъ я літо, втративъ я весну,
Втративъ дівчину, ягъ суку облесну.

(Ушицк. у.)

1838.

„Ой годі, годі по ринку ходити,
Ходімъ до дому, будемъ говорити“.
— Ягъ ся зійде та гора зъ горою.
Тоді буду говорити съ тобою.

(Ушицк. у.)

1839.

Віда мені нужному,
Що я виценъ важному:

Тому грішъ, тому два,
А Хаймові півъ рубля;

Дувидові старому
Сто рублівъ самому.

А ще дамъ, а ще дамъ
Ханмові на кафтанъ.
(Ушицк. у.).

1840.

Любивъ дівку безъ Петрівку,
Давъ їй півгрішъ на горівку;
Любивъ дівку безъ масниці,
Давъ їй півгрішъ на кіслиці.

Бодай ти, дівчино, хоріла, боліла,
Не трохи ти моїй ираці кіслиць пе-
реїла.
(Ушицк. у.).

1841.

Великою махай, махай,
А малою нехай, нехай;

Великую візьмуть люди,
А малая наша буде.
(Ушицк. у.).

1842.

На тій стороні купалася врона,
А я думавъ, що то моя жона.
(Ушицк. у.).

1843.

Ой на горі два яворі, третій похилився,
Якъ не возьму кого люблю, не буду женився.
(Ушицк. у.).

1844.

Говорили старі люди,
Що вже чумака не буде.

Чумацькь иде, ще й гукає,
До милої навертгає.
(Ушицк. у.).

1845.

Тонкая та високая тополя,
Чорнявая дівчина то моя.

Тонкую, високую зрубаю,
Чорнявую дівчину кохаю.
(Ушицк. у.).

1846.

Шинкарека каже: „Перестань, чумаче, пити,
То я молодая буду тя любити“.
— Перестань, дівчино, хліба, солі їсти,
А я перестану медъ горівку пити.
(Ушицк. у.).

1847.

Не я виненъ, но ти винна,
Ти давати не повинна;

Бо я спавъ підъ грушкою,
А ти вийшла съ подушкою.

(Ушицьк. у.).

1848.

А вчора изъ вчора
Мене кудца

Коби я бувъ за дня пішовъ,
Бувъ би собі съ хвостомъ найшовъ.

(Ушицьк. у.).

1849.

Ой на горі підпенечки, на долині гречва,
Не сватай русинъ польви — буде суперечка.
Якъ прийде субота, та ерці варити,
Тогді буде русинъ польці кості ломити.

(Ушицьк. у.).

1850.

„Ой, дівчино, куди идешъ?
Скажи правду, що несешъ?“

— На що жъ тобі куди иду,
Що питаешъ, що несу.

(Ушицьк. у.).

1851.

Ой зродила верба груши, калина ожини;
Якийсь дидько дівку зродивъ, на мене вложили.

(Ушицьк. у.).

1852.

Прийшовъ кумъ до куми,
Кума грядку поле:

— Добре, кумцю, що съ прийшовъ,
Мій пійшовъ у поле.

(Ушицьк. у.).

1853.

Чи жъ я тобі не казала: не бери жъ ти мене,
Бо я роду гуляцького не навчишъ ти мене.

(Ушицьк. у.).

1854.

Задри, задри, бабо, ногу,
А я скажу: „слава Богу“.

(Ушицьк. у.).

1855.

Ой казала дівчина,
Що гарбузь не дорісь;
Якъ ми дала половину,
То мѣ насилу донісь.

Гарбузь добра страва,
До гарбуза треба сала;
Треба сала и молока,
Ще й дівчини коло бока.

(Ушицьк. у.).

1856.

Ой на горі монастирь,
Тамъ стоить каплиця;

Тамъ би я бувъ за попа,
Каби молодця.

(Ушицьк. у.).

1857.

— Ой скажи, дівчино, скажи,
Скажи правдоньку, де живешъ?
„Ой не скажу нікому,

Тільки тобі одному.
Покажу де моя хатка—край води,
Зъ добірного дерева,—зъ лободи.

(Ушицьк. у.).

1858.

Хвала Богу, що ладна,
Піду замужъ безъ посагу.
„Ой ладная дівочка,
Буде зъ мене подушечки.
А де жъ тая подушечка,
А нема а ні пір'єчка“.

— Ой на ставу есть качечка,
Зроблю собі подушечки.
Думаешъ, що багатий?
Старий чобіть, нові латя,
А ковнірь зъ галёнами,
Будуть вони дурнями.

(Ушицьк. у.).

1859.

Ой вже чумаць зачумаковався,
Пропивъ штани и учкуръ порвався.

Серце, чумаче,—голубче,
Чомъ ти не робашъ, якъ лучше?

(Ушицьк. у.).

1860.

Ишовъ Журило лёдомъ,
Нісь горілку зъ медомъ.
— Сину, Журило, сину,
Не толочъ мого ячміню.
Сиділа на володці,
Моргала на хлопці.

— Зъ гаю, молодці, зъ гаю,
За що я чорними очима моргаю?
„Дідько тя бери зъ ними, дівко,
Ти дурись мене.
Якъ би ти мя не дурила,
Давно би ти людьми була“.

(Ушицьк. у.).

1861.

— Не дивися, дівчинонько, що я волочуса;
Щоби съ мала штири воли; я тебе не хочу.
„Якъ би я штири воли мала,
То-бъ такими шмаркачами плоти підперала“.

(Ушицк. у.).

1862.

Приходивъ Тодірь до Параскі,
Приносивъ штани до запаски:

„Параско, Параско, прошу тебе ласки,
Примірай штани сині до запаски“.

(Ушицк. у.).

1863.

Молоденькій Иванъ на капусту оравъ,
Молодую дівчиноньку погоняти нанявъ.
— Дівчинонько моя, погоняй вола,
Щоби моя капуста кучерява була.
И капуста моя, и качаннячко,
И молоденькій Иванко—закоханячко.

(Ушицк. у.).

1864.

И ти гусаръ, и я гусаръ. Гусареви дочки;—
Ідна гола, друга боса, третя безъ сорочки.
И ти гусаръ, и я гусаръ. Оба гусари взяли
Дівку на коліна та й заколинали.

(Ушицк. у.).

1865.

Я казавъ, що гола молодиця,
Ой лихо молодиця, лихо молодиця,
Не полежить коло мене тихо.

Я би коло тебе полежавъ,
Та за подержавъ.

(Ушицк. у.).

1866.

Завела мя въ околоті,
Хтіла мені дати,
Навіжена варіатка— (?)
Не хтіла стояти.

Пішли дівки по корови,
Натрафили на бикі,
Взяли бика за.....
Давай, бику, молока.

(Ушицк. у.).

1867.

Ой дівчино, дівчино,
Яка ти надобна:
Кучеряки, якъ фасольки,
А голова, якъ довбня.

Ой дівчино, дівчинонько,
Яка ти гарнешка:
Очи въ тебе, якъ у жаби,
Сама зеленешка.

(Ушицк. у.).

1868.

Трошки гречки, трошки жита...
Не дамъ, не дамъ, бо заплата.

(Ушицк. у.).

1869.

Пішовъ дідъ по гриби,
Баба по колосся;

Прийшовъ дідъ безъ очей,
Баба безъ волосся.

(Ушицк. у.).

1870.

Не рубай ліщини, най горішки родить;
Не бери дівчини, най ще рікъ походить.
Зелена ліщина, якъ ся розвивала,
Плакала дівчина, якъ ся віддавала.

(Ушицк. у.).

1871.

Сію гречку на горбочку, вітрець повіває,
Кличу дівку въ танецъ, вона ея ховає.
— Бодай-же ся ховала відъ всього миру,
Щоби тебе обвізжали, якъ гниду кобилу.
Щоби тебе обминали на дюравинъ мості,
Щобъ до тебе заїздили сухі дітки въ гості!

(Ушицк. у.).

1872.

Колибъ мені сивий кінъ—
Я вульбаку маю—
Поїхавъ на майданъ,
Тамъ дівчину знаю.
Прихавъ я на майданъ,
Кажуть мені сістя,

Даютъ мені на полудень
Бараболі істи.
На полиці варениці,
Я не поглядаю;
На постелі молодіці,
Я ся присуваю.

(Ушицк. у.).

1873.

Ой сідла чайка въ житі,
Колисала діти въ коряті.

— А що-жъ тобі, чайко, заплатити,
Коли въ тебе нема де помістити.

(Ушицьк. у.).

1874.

Прийшовъ рудий до руді:
„Давай, руда, бараболі“.
Сирі дрова, не вгоріли,

Бараболі не вкипіли!
Взяла вона по поліні,
Бараболя докипіла.

(Ушицьк. у.).

1875.

Ой жалъ не помалу,
Любивъ дівку зъ малу.
А ще дівка кашу іла,

Ягъ до мене жебоніла;
А ще дівча рачковала,
Ягъ мені ся сподобала.

(Ушицьк. у.).

1876.

Ишовъ я до Камянця люльку купувати,
Не ставъ-же я нікимъ люльку торгувати.
Укравъ-же я, тікавъ-же я черезъ три городи,
Замотався въ гарбузиння та наробивъ шкоди.

(Ушицьк. у.).

1877.

— Ой Парасю, Парасенько, ручки не до того,
Шкода, Парасенько, личка румяного.
„Въ тебе личко румянее, въ мене—ягъ калина,
Тебе мара нападає, що я чорнобрива“.

(Ушицьк. у.).

1878.

— Ой дівчино! любя,
Не гулай—буде буба;

„А я буду перебуду,
Ягъ гулала, такъ и буду“.

(Ушицьк. у.).

1879.

Самъ, собі думаю,
Що жінки не маю;

Сівъ, зажурився,
Що не оженився.

(Ушицьк. у.).

1880.

Сонце гріє, вітеръ віє,
Ходять козакъ до Маріі.
А Марія присягає:
„Бігъ-же! козакъ не буває“.

Очереть, осока,
Чорни брови въ козака.
Па що мати родила?
Щобъ дівчина любила.
(Ушицк. у.).

1881.

Калиночку ломлю,
Калиночка гветься;
Чужі жінки люблю,

Горілочки куплю;
А свою мерзену
До-дому пожену:
(Ушицк. у.).

1882.

— Де-жъ була, де-жъ була
Моя навіженна?
„За дворомъ брала лѣнь,

Брала вонопельки;
Нема мене до роботи,
Но на витребеньки“.
(Ушицк. у.).

1883.

— Ой лісь-осичина,
Въ тебе жінка позичена.

„Ой не правда твоя,
Бо то жінка моя“.
(Ушицк. у.).

1884.

„Катерино серце,
Прийми підъ раденеце“.
— Не казала мати,

Підъ радно приймати,
Бо ти хлопець молодий,
Будешъ жиртувати.
(Ушицк. у.).

1885.

Ой трясеться волосся,
Любить мене Явдося;

Ой трясеться чуприна,
Любить мене Юстина.
(Ушицк. у.).

1886.

— Відти гора, відти скала,
Скажи, серце, съ кімъ ти спала?
„Ой спала сама съ собою,
Прийди, прийди, буду съ тобою.

Ідну нічку на припічку,
Другу нічку на запічку,
Третью нічку на столику, —
Прийди, прийди, соколику“.
(Ушицк. у.).

1887.

Катерина гречку в'язала,
Катерина правду сказала.

Въ Катерини чорни очи,
Катерина добра до ночи.
(Ушицк. у.).

1888.

Молодий молоду
Посадивъ на лёду.
Молода плаче,

Молодий скаче.
— Та тікай, молода,
Забере ти вода.
(Ушицк. у.).

1889.

Питалася Катерина Василя:
„Чи далеко, Василику, до села?“
— Не далеко, мила,

Катерино чорнобрива,
Катерино моя,
Чорноока моя!
(Ушицк. у.).

1890.

Сидить дідъ надъ водою,
Мне тіло бородою;
На нимъ штани подрани,

На три п'яді завални.
— Мати моя, не дай мене,
Бо прийде свиня, з'їсть мене.
(Ушицк. у.).

1891.

Нене, нене, дідъ ходять,
Нене, безъ чобіть.

Якъ би ти, нене, робила,
То би съ, нене, безъ чобіть ходила.
(Ушицк. у.).

1892.

Хоць трясися, не трясися,
Ти велика—не дасися.

Подивися, Гапко,
Затруситься шапка.
(Ушицк. у.).

1893.

Ой дівчино Тетяна,
Чого въ хаті погано?

(Ушицк. у.).

1894.

Ой на ставу, на ставочку
Пливе обичайка:

Котра дівка чорнявая,
То та величайка.
(Ушицк. у.).

1895.

— А звідки ти?— „Зъ Попеляхъ“.
— На що-жъ тобі капелюхъ?

— А звідки ти?— „Я зъ Вендербъ“.
— Чортъ би тебе лихомъ деръ.
(Ушицк. у.).

1896.

Ой сівъ, зажурився,
Що зъ малою оженився.

— Не журися, мій паночку,
Підросту я въ серпаночку.
(Ушицк. у.).

1897.

— А звідки ти? „Зъ Могилёва“.
— А чия ти? „Ковалёва“.

— Охъ якъ би ти Ковалівна,
То-бъ ти була всюди рівна.
(Ушицк. у.).

1898.

— Ой, матусю, де я була,
Ой, матусю, що я чула?
Ой, матусю, що я чула?
Кажуть люди що я є...

А я би ся забожила,
Що я дівча справедлива.
„А я би ся самъ закладавъ,
Що съ тобою спавъ“.
(Ушицк. у.).

1899.

— Старий діду, старий діду,
Де-жъ ти забарився?
„На майдані, моя пані,
Зъ дівками сварився.

Зъ ідною сварився,
А зъ другою бився,
А третю хтівъ зачипати,
Але малу не втопився“.
(Ушицк. у.).

1900.

Оженився бісоватий,
Та взявъ собі жінку яку;

Приперъ її до припічка,
Та й тре нею маку.
(Ушицк. у.).

1901.

Ой на горі гарбузъ, на долині дині...
Оженився дідъ зъ бабою въ старій козушніні.
Женився, женився — баба ся радує,
Чортъ... въ черепокъ и бабу частує.

(Ушицк. у.).

1910.

Гаю, гаю, гаю,
Не по мислі жінку маю;

Кого любить, то не вживъ,
Тільки собі світъ зав'язавъ.

(Ушицк. у.).

1911.

Стань, братуню, передь мене,
Перепий до мене,
Съ повною повночкою,

Зъ доброю годиначкою.
Якъ Богъ дасть,
То вамъ дасть.

(Ушицк. у.).

1912.

На зеленомъ мачку
Пасла Тетяна качку;
Пасла, пасла — загубила,
Шукаючи заблудила.
Охъ вийду я на поле,
Тамъ мій Гнать оре;

Погонять, погонить,
За Тетяну говорить:
— Охъ чие то жито
Таъ не рано жато?
Подай, Тетяно, мпто,
То вижнемо жпто.

(Ушицк. у.).

1913.

Ти-жь мене підманула,
Ти-же мене підвела,
Дала мені вечеряти
Та не дала ложки;

Дала мені въ черепочку,
Якъ собаці, трошки,
Та й два не дістатп,
Та й не дала гулятп.

(Ушицк. у.).

1914.

Отакъ разъ, отакъ два,
Чортъ би побивъ твою ма.
Й а ви, лашки, въ дома сидіте,

Всю біду творіте.
Не даймо імъ спокою на годину,
То все зле згине.

(Ушицк. у.).

1915.

Сію редьку, поливаю;
Рости, редько, чешушата,
На зіму сховаю.
Кажуть мені редьку істи, редьва гіркенька,
Кажуть мені жінку бити, жінка молоденька.
Я вдаривъ жінку разъ — тіло почорніло,

Я плакавъ цілий рікъ, поки ся згоіло.
Я вдаривъ другій разъ — вона хтіла вмерти,
Я зарівся жінки бити до самої смерти.

(Ушицк. у.).

1916.

Рачки, рачки А Параска рада була,
До Параски; Варениківъ роздобула.

(Ушицк. у.).

1917.

— Де-жъ ти була, моя навіжена?
„За дворомъ брала лёнъ, собака сважена.
Брала лёнъ, брала конопельки,
Нема мене до роботи, лишъ на витребенькі.
Ой іжъ, коли хочъ,
Не засипляний борщъ;
А я тобі на біду
Сімъ паръ хлопцівъ приведу“.

(Ушицк. у.).

1918.

И ти козаць, и я козаць — Ти безъ грошей, а я босий; —
Ми обидва козаки; Ми обидва дураки.

(Ушицк. у.).

1919.

На горі товаръ, на долині вівці,
Ой не купуй, пане брате, подарунки дівці.
Вона твої подарунки має ні за що,
Ходить та говорить, що вдовинъ синъ ледащо.

(Ушицк. у.).

1920.

— Забирай, бабко, все свое білля,
Нехай тебе повезу хоць разъ на весілля.
Ой взявъ дідъ бабку по-підъ біли боки,
Тругивъ дідъ бабку на дунай глибокий.
— Тутъ, бабко, вайся, тутъ поламайся,
Тутъ вода текучая, трошки покупайся.

(Ушицк. у.).

1921.

Наївнися, напнвнися,
Гвалть, хочу женитися.

А якъ же я зголоднїю,
Де-жъ я жінку подїю?

1922.

Головочко моя бідна,
Заболїла моя жінка.
Ідну маю та й та згине,
Чоловікъ марне загине.
Болить голова, ще й тряця
И короста на нещастя.

— Чоловіче, дай ми раду,
Безъ доктора на вікъ пропаду.
Запрагайте, хлопці, коні живо,
Я сорочку вберу білу,
И сорочку, и на(и)танку,
Ще й коралї на останку.

(Ушицк. у.).

1923.

Ой дівчино Ганно,
Воламъ їсти даймо,
Та поженемъ до води,
И понапуваймо.

Ой дівчино-вишенью,
Буде тобі лишенью;
Буде лихо и біда,
Не йди замужъ молода.

(Ушицк. у.).

1924.

Бїжить заєць дорогою та й скаче,
Обтирається лабочками та й плаче:
— А всі-жъ бо я города обшуставъ,
Нїгде-жъ бо я капусти не кушавъ.

(Ушицк. у.).

1925.

Й а варила орлиця лободу,
Та послала орлика по воду.
Нема, нема орлика, ні води.
Й а взяла орлиця макогїнь,
Та побїгла за орликомъ на здогїнь,

Здогонила орлика на мостї,
Та вдарила орлика по хвостї:
— Ото-жъ тобі, орлику, та й вода,
Википіла лободиця ажъ до два.

(Ушицк. у.).

1926.

Звітки ти, пане брате, чи не зъ Городеньки?
Чи не видївъ, чи не бачивъ дівчини Оленки?
— Хотъ я видївъ, чи не видївъ, не буду казати,
Гнала воли до череди коло моїй хати.
Осїдаешъ воронъ коня, поїдешъ шукати.

Ой ишовъ-же я коло неї та впавъ у помні,
Не дала мені загинуть дівка чорнобрива.
Ой ишовъ-же я по-підъ стінку та гравъ въ сопілку,
Кажусь люди, що я гультай, а я маю жінку.

(Ушицьк. у.).

1927.

Ой дідъ-дідушокъ
Зробивъ бабі кожухоць;
Зробивъ, зробивъ та й надівъ,
Та й на бабку поглядівъ.

А дідъ бабу поглядивъ,
На ярмарокъ попровадивъ;
Забувъ бабку розчесати,
Не мігъ дідъ бабені продати.

(Ушицьк. у.).

1928.

Пасе чабанъ вівці
На золотий гірці;
Та що впасе,
То своїй жінці принесе.

Заробивъ торбу
Кисляць повну,
Та ще тихъ добрихъ
Червонобокихъ.

(Ушицьк. у.).

1929.

Ой на горі вільковецькій зродили ожини;
Ой ходімо, пане брате, та й до Парасини.
Ой Парася продалася — ручки нічого,
Шкода, Парасино, личка рум'яного.

(Ушицьк. у.).

1930.

Клопоть — не курчята: сиплю просо — не клюють;
Біда — не дівчата: просю істи — не дають.
А то въ мене старі курч, що посяплю, то клюють,
А то въ мене молодіці, лишъ попрошу, то й дають.

(Ушицьк. у.).

1931.

Ой на дубі на вершечку
Та посіявъ козаць гречку.
Зірвалася шура-бура,
Козакові гречку здула.
Ой ні гречки, ні полови,

А въ козака чорні брови.
— Чорна гречка, білі крупи,
Тримаймося, серце, купи;
Якъ не будемъ триматися,
Будуть люди сміятися.

(Ушицьк. у.).

1932.

Ой чукъ, гочаки,
Плетуть баби личаки;

Що заплете личака,
То все возьме пятака.

(Ушицк. у.).

1933.

Ой біда — не лашокъ,
Нема шапки, лишъ вершокъ;
Ой біда — не мазуръ,

Нема штанивъ, лишъ очкуръ.
Ой біда — це паничъ,
Нема грошей, а ні гичъ.

(Ушицк. у.).

1934.

Ти думала, дівчинонько,
Що я вже втопився?

Я на твоє безголов'я
Берега вчепився.

(Ушицк. у.).

1935.

Ой дівчино, будь весела,
Бери торби, иди на село;
Бери торби съ сухарями,

Иди, шукай запащини,
Ще й палочку тернову,
Щобъ не кусавъ песь за ногу.

(Ушицк. у.).

1936.

Ой зъ-за гори, зъ-за гори
Іде возакъ молодий,
Іде, іде та й кунає,
Дівчина на нѣго моргає:
„Ой возаче, встань съ воня,
Та ідемо до млина;

Бо въ млині моє жито,
Нема кому ёго збирати“.
— Ой не піду, бо тамъ мельникъ,
То буде мене бити.
„Ой не буде, ой не буде,
Бо съ тобою маю жити“.

(Ушицк. у.).

1937.

Ой дівчино, куди идешъ?
Скажи мені, що несешъ?

Чи грушкы, чи ябка,
Чи хлопцямъ забавка?

(Ушицк. у.).

1938.

Ой піду я въ лісь по дрова,
Моя жінка чорноброва;
Ой піду я вівці пасти,

Хотять въ мене жінку верасти.
Ой піду я по петрушку,
Москаль зъ жинкою въ подушку.

Ой піду я по цибулю,
Москаль жінку поцілує;

Ой піду я по воду,
Москаль жінку вь повозку.
(Ушниц. у.).

1939.

Ой на горі Тимко косить,
Біжить дівка та й голосить,
Налякалася вовка,
Біжить просто до Тимка.
Ой прибїгла: „Тимку, Тимку,

Дерн мені пазушинку“.
А той Тимко кинувъ кісь,
Ложить дівку на покісь.
Якъ взявъ їй Димко дерти,
Виврутилась ажъ відъ смерті.
(Ушниц. у.).

1940.

Гей, мамцю, умру я,
До Ганнусі піду я:
На Ганнусі коралі,
Що справили ковалі.

Ой, мамцю, умру я,
Де Титяни піду я:
На Титяні коралі,
Що справили ковалі.
(Ушниц. у.).

1941.

Ой ремезе, ремезочку,
Не клади хатки на лѣдочку,
Бо лѣдочокъ буде ся ростоплати,
Твою хатку забірати.

Поглади хатку вь темнимъ лісі,
Вь темнимъ лісі на горісі;
Бо горіхъ буде ся розвивати,
Твою хатку прикривати.
(Ушниц. у.).

1942.

Ой вже рікъ и неділь вісімъ,
Якъ заблудивъ козаць вь лісі;
Якъ заблудивъ та й блукає,
Краю ліса не видає.
Надлетіла возуленька,
Сіла на калину та й питає:

— Чого, козаць, блукаєшъ,
Та й край ліса не видаєшъ?
Я тутъ діти згодувала,
Краю ліса не видала;
Підлетю я на ялину
Та врубавъ ліса половину.
(Ушниц. у.).

1943.

Я волівъ не пожену,
Маю жінку навигженну:

Я піду вь волами,
А жінка вь москалями.

(Ушниц. у.).

Свадьба, записанная въ м. Борисполѣ, Переяславскаго
уѣзда, Полтавской губерніи.

(Голоса положены на ноты Н. В. Лисенкомъ).

Якъ парубкові приїде пора одружитись и якъ вуйнѣ найде собі дівчину по сердцю, вродливу, ще й до того хозайку, и вони змовляться мунѣжъ собою побратись, то вона ёму й каже:

— Пришли свою матірѣ и сестру спитать мого батька й матірѣ, чи позволять.

Отъ тоді хлопець просить своїхъ піти до дівчини. Ті беруть хлѣбъ, сіль и йдуть. Приходять, поздоровкаються и питають:

— А що, повиносили сіно изъ покутя? Ми йдемо гребені витягати, да прясти будемъ, а Вуйгъ поможе напрати, да й зъ собою може заберема. А що, свахо, ми прийшли до васъ, спитайте ви насъ.

— Скажіте ви намъ,— каже сваха, мати дівчини.

— Що якъ би намъ, кажуть тіі, Вуйгъ помігъ те взяти, що думаемо спитати?

— Якъ зъ Богомъ прийшли, то Вуйгъ и поможе.

— Якъ би Вуйгъ помігъ нашому Иванову, да заручить вашу Марусю, да імъ Вуйгъ помігъ на світі пожить би.

— Дай, Воже!— каже мати дівчини.— А пойді, Марушко, позви батька зъ клуні.

Приходить батько, здоровкається зъ гостями.

— А що, каже ёму сваха, ми вже свахи питали, да ще свата дожидаемо.

— Ну, старий, каже жунка,— прийшли нашої дятати питати. Якъ думаемо, чи оддати намъ.

— А що, каже той, чи оддати— ви ще не знаемо. Роспитаемо людей, да й дівчини спитаемо. А такечки— не спитавши людей, люде скажуть: на порові хусткі подавали, да й сміяться ще будуть зъ насъ. Хіба вона въ насъ перестарілась!

— Да що тутъ, свашчо, говорити, каже мати молодого;— коли вони вже поговорили, молоді діти. Уже Ивановъ намъ всю правду розказавъ: идіть, каже,

мамо, я договоривъ. Тутілько идить поспитайте, щобъ люде не сказали, що ми набиваємось, може.

— Такъ де жъ ти, Марусю? йди, лишень, у хату — кличе мати дівчину. — Такъ, донечко, якъ твоя охота, ми боронить не будемо. Нехай Буйгъ помогал.

— Спасибі, мамо, каже дівчина, а я мамо, люблю Йвана и піду за нѣго — пана не дождуся.

— Правда, дочко, каже до неї мати парубка: — я, слава Богу, тиха людина и немощная, — я тебе жалить буду.

— Да вже намъ не скуйльки жить, каже її мати; а вони якъ любляться, поберуться, да й будуть жить, якъ Буйгъ дасть. Да випьемъ, свахо, по чарці, то й речей більше найдемо. Піді-но, донечко, та принеси горілку.

Дівчина приносє горілку, стане пуйдъ дверима и кричить:

— Мамо, нате цю горілку, я въ хату не пойду; бо будете пать, да про мене говорить, я не хочу слухать.

Стара бере одъ неї горілку, бере чарку и каже:

— Дозвольте жъ, свахо, въ свої хаті й нашимъ мораричемъ почастувать.

— Почастуйте, каже сваха.

Отъ вона наливає вина и говорить:

— Господи, поможи жъ намъ це діло начать, да й кончить веселенько. Дай, Боже!

— Дай, Боже.

Випьють по чарці, по другій, балакають.

— Якъ я вамъ, сванечко, розкажу свою пригону, каже хозяйка: — якъ я — дай, Боже, цій донечці лучче — а якъ я отдавала старшую! Да й здається воно ще молоде було, було бъ и не отдавать, а я й привела. Такъ вражі люде мене подбили: одчйнай, кажуть, ворота, якъ одчйнаються, да такъ и дочку, якъ ягодочку, отдавай. Якъ поспіває, кажуть, то й рви її, бо якъ поспіє, то й сама опадє. А теперь, сама бачу, утопила я її головоньку! Що дня приходить да й плаче. Якъ тиєі кажуть приказки:

Гля, гля, сіри гуси на нісокъ;

Утопила голівоньку, думала на часокъ.

Отъ такъ-то, кажу, теперечки прийде бідна дочка да й плаче; плаче да й жалується: „десь, каже, матусю, я въ васъ діла не рбила, що ви мою голівоньку на вікі втопили. Людей слухали, а свого разуму не достає; ще й зъ роду не ддавали, да й присягали. А теперечки дожду до посліднього

да й сважу: охота твоя, дитино, то йди, вибiрай сама, — мені зъ нимъ не житъ.

— Ні, каже гостя, свашко, не буйтєсь, у насъ цѣго не буде. То семъя, а ви знаєте, що въ мене туйлькi дiвчина да я, а батька й зовсiмъ немає. А вона, якъ буде слухать, то я iхъ десять разъ буду жалувать.

— Уже, мамо, пераненько, каже свашина дочка; пора, мабуть и до дому. Добавляйте, якъ, чи сѣгодня старостивъ присилать, чи на завтра одложите.

— Да якъ же знаєте ви собi, каже ховайка.

— Да що жъ, свашко, каже сваха, ще люде чутимуть, що наша дочка ще не посватана, до будуть лiзти и набивать вамъ голову. Треба сѣгодня й платкi подавать.

— Ну, якъ знаєте собi. Одно вже навчавать, да й кончать — думатимемъ одно. Бо це вже таке, воли кончать, до кончать, якъ уремъя пришло. Ну, випьемъ же ще по чарцi на конi; бо ще жъ це треба и приготовить усе, и старостивъ зобратъ.

Випьють по чарцi и сваха зъ дочкою йде до дому.

Якъ туйлькi вони прийдуть до дому, синъ заразъ й питає iхъ:

— А що, мамо, якъ вамъ сказали?

— Да якъ же сказали — добре. Спасибi вамъ, дiти, що напередъ поговорили, я вже за готовимъ ладожъ. Сваха така викарана, — що старшу дочку приневолила, то за цiєю вже нічого й не оживалась. Позвала ii да й каже: „якъ знаешъ, донечко“. А вона — спасибi iй — така вишла смiлєсенька, да веселенька, хоть и молода ще, да й каже: „я люблю и пойду, мамо, за ѣго“. Теперъ же, сиңу, я тебе пошлю; пойди ти до дядька и до сусiда и попроси iхъ, да йдiть за платками зараненька — що вони скажуть?.....

Синъ заразъ збiрається и йде. Приходить до дядька и, увiйшовши въ хату, кланяється и говорить:

— Добри-вечоръ вамъ, дядьку, та Боже вамъ поможи.

— Спасибi; прохоть да сiдай у насъ.

— Да сидня нічого, дядьку, не дасть; я прiйшовъ до насъ съ просьбою.

— Чи не въ старости можє? — питається дядька.

— Да такъ, дядино, що й вгадали.

— Отъ и намъ свiтлiвкi будуть, каже дядькова дочка. Боже, тобi поможи.

— А ви, дядечку, каже молодой, прошу я васъ не оставте мене, будьте у мене й за старосту, й за батька; бо въ мене, якъ ви знаєте, батька нема.

— Да вже-жъ — каже дядько — такъ, не давъ Буйгъ дождать; одного сына

навъ, да й то... И въ насъ діти ростуть, Буйгъ знає! Треба послухать. Чи ще-жъ ти кого просивъ, чи ні?

— Н просивъ; дакъ казавъ пойду. Прошу-жъ васъ, дядечку, якъ би заравъ и іхать раненько, щобъ и не дожидали.

— Збере молодий старостунивъ и привозить іхъ першъ до себе.

— А що, стара, каже дядько, будемо благословлять удвохъ. Нехай не бурлакує, да буде хованомъ; а то тамечки на нашій улиці говорили, що вже й кілля поламали на іхъ, б'ючи.

— Да нуте вже, дядьку, того не споминайте, а то ще мати розсердиться та скаже: робить не здужатимешъ на старість.

— Да вже й таєъ ці святки наскучило мені, сплннючи ёго. Всю нунчъ гуляє, а въ ранці спить! Дівчина й воламъ дає й наповас; а вуйнъ виспиться да и зновъ поновъ! Въ загороді повно й кунзякунивъ и всёго, — не поприбірає нічого; це вже коло святъ оханувся, да поприбіравъ, повивозивъ трохи.

— Да нуте вже, мамо, годі жалуваться, — давайте по чарці горилкі, да благословить, да будемо іхать.

— Да вже-жъ сідайте да ідьте, чого-жъ будете даяться.

— Да вечерайте-жъ ви, старости, а я ще пойду, попрошу товарища собі.

— Хіба ти це й досі не просивъ?

— Да я вже просивъ, дакъ казавъ прийду, да щось и досі нема!

А той двери одчинає й каже:

— Осъ я йду й самъ.

— Отъ и спасибі, каже мати, коли самъ идентъ.

— Може ще й за тобою доведеться, каже дядько. Спасибі, що послухавъ!

— Да може-жъ Буйгъ поможе й мені, до й мене не одцурאותься!

Посіли, повечерали, по чарці горилкі випили. Сідає дядько зъ матерью на ослоні передъ столомъ, спиною до образунивъ, а молодий кланяється имъ и каже:

— Благословить мене, дядьку, такъ якъ батько зъ матерью.

— Нехай тебе Буйгъ благословить, да й помагає тобі у всімъ добрімъ.

Вуйнъ кланяється имъ въ ноги, а вони разомъ благословляють ёго хлібомъ, сунялю.

— Ну—каже молодий послі товаришу—иди-жъ да заверни коні.

Виходять, посідають и ідуть. Якъ вже привідуть до молоді, свати идуть передъ вікно.

— Веторъ добрий вамъ!—кричать.

— Охъ, Марусю, вже старости приікали,— вийди зъ хати, каже мати до дівчини.

— А пустить, будьте ласкави, въ хату. Шо ви за люде? Чи ви Бога не боітесь! Чи ви по дорогахъ не івдили? Ось яке лихо на дворі, а ви въ хату не пускаєте!

— Да Буїгъ же васъ внає, каже батько зъ хати — шо ви тамъ за люде такі, що добиваєтесь! Ночна доба: хто васъ тамъ знає, чи ви знані, чи ви добрі!

— Да за окномъ же не вгадаєте! Пустить, будьте ласкави въ хату; хочъ гроши возьміть, а пустить!

— Да пойді-жъ, старій, одчини; вони-жъ не жиди обзиваються—такі-жъ люде,— може лихо, заверуха! Та не дай, Боже, и душею пострадають!

Батько одчиняє двері, а мати засвічує свічку. Дочка на задвіркові двері—рипъ! а тутъ її Іванъ зъ товаришомъ—цапъ за руку.

— Куди ти, серце, тікаєшъ? Яка цікава: втекати хоче!

— Чи ти бачишъ! Ви мабуть тутъ изъ дня стоіте?

— Да чого-жъ тікати? Ти-жъ уже знаєшъ не вчора й не сѣгодня мене, да ще захотіла, щобъ ми тебе шукали по куляхъ и по ожередахъ.

Молоді остаються въ сіняхъ, а старости йдуть въ хату.

— Дай вамъ, Боже, вечоръ добрий, да й поможи вамъ, Боже, мати, а намъ те, що задумали взяти.

— Оттакі ви люде добрі, що просіялись почувати, да будете вже насъ грабувати!

— Кланяємося вамъ, свате, хлібомъ и сунілю.

— Спасибі вамъ за хлібъ и за суніль. Проходьте да сідайте въ насъ.

— Да тутъ не такъ щобъ сідати, коли-бъ чого пошукати.

— Ви такі все односі! Ми васъ и садовимъ, а ви все такі свос! Ви такі, мабуть, не добрі люде.

— Да тамъ добрі—не добрі, а ви дайте намъ пошукати куніці, що ховається пуйдъ соломъяни копиці.

— Де-жъ такі ви чули соломъяни копиці? Слава Богу, сей годъ жито вродило—все въязали въ снопи, а сіно въ копиці греблі.

— Дозвольте намъ, сватусю, пошукати, коли не куніці, дакъ лисиці, а ми пайдемо и въ соломъяний копиці. А то ми де чого ще й більше-бъ балакали, дакъ нема съ кімъ: те старе, а те мале, а такого й нема, щобъ побалакати

сь кімъ; бо у насъ ще тутъ на дворі єсть люде. А ну, де ви тутъ, хлопці, идіть, лишень, у хату!

Одчиняє двори й кличе:

— Да ми ось, кажуть хлопці сь сіней — йдемо, да ще й зъ собою ведемо.

— Ой, Ивасику, уперается молода, идіть-бо ви сами въ хату, а я войду сама, а то чудно! Ай лишечко, якъ оце тіло труситься! — Не хочу я идти равомъ!

— Да ходімъ бо, кажуть молодий и товаришъ.

— Ой, Карпусю, братіку, йди бо зъ Ивановомъ; я войду сама.

Сватъ одчиняє двери и зновъ кличе їхъ:

— Да що це ви, хлопці-козачина, й доі коней не поровсідлували!

— Да ми то вже коні поровсідлували, дакъ уздечкі не внесемо.

Ведуть за руки молоду въ хату — вона упирається. Якъ вже въ хаті її пустять, вона хоче у комнату, — старости не пускають.

— Це-жъ, кажуть, не уздовька, це-жъ молода дівонька. Бачъ, свату, кому чого треба, то й найде. Ми такі въ хаті; спасибі, що пустили... А що, свату, вже тутъ нічого довго балакати. Чи оддаєте за сьго Йвана свою дочку? Ось и наши хлопці, — подивиться собі. Пройди, лишень, Иване, по хаті, чи не кривий, чи не горбатий, чи не сліпий, чи не безбокий.

Бере єго староста за руку й проводить по хаті.

— А йди, лишень, Марусю, подивися, бо це-жъ не грушкы скоптовать, — треба вікъ жити!

Товаришъ виводить її за руку. Вона єму нишкомъ каже:

— Да ну-жъ бо, не веди, — хіба я єго не знаю, чи що?

— А що, свату, подобавъ на мого парубка. А напъ парубокъ вапу дівку подобавъ. Кажить уже, докіль воду варить — пора й ладъ робить. И ти, стара мати, думай да важи, та йди, стара мати, шукай платківъ — твое вже діло таке...

— Платкі то найти не диковина — каже батько — та ще вона мені не заробила — й весілля нізащо облудати. Да я й не думаю її сой годъ оддати; хоть у їхъ тамъ платкі и єсть, дакъ мені їхъ платкі не въ моді...

— Да ну вже, старий — уступається мати — воду вари — вода й буде.

— Ну коли такъ, до вносіть платкі, да й мені чарку горілки дасте.

— Отто й спасибі, свату, за добре слово! каже староста.

— А що-жъ — каже батько — це таке зілле, що зробила до въ скриню зложила, а що придбала зъ собою забрала.

Мати виносить платкі крамни, кладе на стуйль, а староста бере молодого за руку, молодий молоду, да й становить въ парі. Якъ вони стануть, отъ вуйнѣ імъ и загадує:

— Бийте, діти, поклони.

Ти перехристяться и ударять по три поклони. Батько и мати сїдають на ослоні до образуиць плечина и благословлять:

— Нехай, кажуть, Буйгъ помагає вамъ издружитись, да й въ світі нажаться; дітей дождати, да й попаровати, такъ якъ ви теперъ сами зьдичечесь.

Поблагословивши, й платкі дають. Молода бере за столомъ платокъ и на-самъ-передъ дає молодому; вуйнѣ кладе ёго въ вишенью; потимъ дає старостамъ и товаришу. Староста бере й каже:

— Дай-же вамъ, Воже, на світі прожити, дітокъ наплодити и пряхи свої мати й заміжъ давати.

— Сїдайте, старости, за стуйль, просять батько и мати молоді, а діти й товаришъ нехай идуть да покличуть сусідъ на могоричъ.

Ти пішли, а староста, сївши за стуйль и виинявши горілку, каже:

— Дайте намъ аршина, — у насъ є друїбний товаръ — треба помірати да й попробувати.

Хазяїнъ дає чарку. Староста наливає, дає сватові — батьку-бъ то — и каже:

— Спасибі, що послухали молодихъ. Нехай імъ Буйгъ помагає; якъ началось, щобъ такъ и кончилось — веселенько да тихенько.

— Дай, Боже, каже батько. Випьють по чарці и ждуть сусідъ и молодихъ дітей.

Тимъ часомъ молодий, молода и товаришъ ходять по селу и просять сусідъ и знакомихъ. Якъ прийдуть до кого, молода входить въ хату, а ти стоять за воритьми. Якъ молода увійде, стане коло порога, поклониться всімъ и каже:

— Просивъ батько й мати, и я прошу на хлібъ, на суїль, на сватанне.

— Спасибі, кажуть, батьку й матері, й тобі за трудъ, нехай тобі Буйгъ помагає. А за кого тобі Господь судивъ?

— За Щегля, за Йвана.

— Отто, кажуть, хороши люде и зъ діда и зъ прадїда.

Трохі побалакають; молода виходить и йдуть дальше.

Посходяться сусіди, її руйдѣ, хлопці, дівчата до молоді. Їхъ садовлять за стуйлѣ, частують гарілкою. Кого частують, той каже:

— Спасибі вамъ, сусіде, що й насъ не забули; нехай вамъ Госнодь по-
може и дітямъ вашимъ.

Зачинають співати:

1 (см. приложеніе въ концѣ книги).

Пісню цю співають три рази. Випивши могоричъ, свати подякують и идуть съ значками до матері молодого. Тамъ трохи посидять, їхъ почастують гарілкою и вони розходяться.

Домовини.

Черезъ шість-сімь днівъ до молодого збирається увесь вго руйдѣ и вс разомъ идуть до молоді, котора збірає увесь свуй руйдѣ. Всі разомъ зийдуться до вуши. Батько й мати молоді садовить їхъ за стуйлѣ, частують гарілкою и змовляються скуйлькѣ мати молоді повинна дати матері молодого хустокъ (50—100); а молодого мати дає матері молоді чоботи, 5—10 очипківъ. Якъ у молоді єсть хрещений батько, то ему мати молодого дає пряникъ, батькові—накожні, сестрі—черевикі. Коли вже змовляється, поба-лавають, погуляють, випьють гарілки и розходяться...

Вганне верчивъ и короваю.

Замужняя сестра молоді або молодого иде до сусідъ и кличе їхъ до себе бгать верчи и коровай.

— Просивъ батько й мати, каже вона—и я прошу на хлѣбъ, на суйлѣ, на коровай.

— Спасибі, кажуть ти — батькові й матері й тобі за памъять.

Бере всяка паляницю пуйдѣ руку и иде на коровай. Відє въ хату и дає хлѣбъ матері молодого, або молоді й каже:

— Боже вамъ, поможи на все добре.

— Прошу я васъ—каже мати—изобгайте моімъ дітямъ коровай.

Сідають ти кругомъ стола, на которому тісто лежить; кожен бере собі по куску того тіста и починають бгать и співать:

2—7 (см. прилож.).

Становлять посередъ хати ослінь, а на ёго діжку - півну; на діжи ставляють віко рубцями вверхъ, кладуть нахрестъ соломи и місяць изъ вся кого борошна коржъ. Коржъ, руками роспліскувать не годиться: качалкою треба. На солому кладуть коровай и гроши тичуть въ нёго, а після обьядають шиншвами и співають:

8 и 9 (см. прилож.).

Парубокъ уходить изъ-за порога, тричи въ печи помиломъ махне, а тоді сажаять коровай.

Коровай обліпляють кругомъ свічками; свічокъ шість приліплять, и беруться въ чотириохъ за солому, виймають зъ віка и несуть сажать.

Посадивши въ пічъ коровай, жонкі миють руки, удвохъ беруть ту воду несуть на тубеъ и кажутъ:

— Скуйлькі паръ руки миля, щобъ стуйлькі паръ нашъ Ивашко воливъ мавъ.

Входять після въ хату и всі, скуйлькі ихъ есть въ хаті, беруться за діжу, носять її по хаті и співають:

10.

Ой пічъ стоить на сохахъ,
Діжу носять на рукахъ.

Пече наша, пече й вапа
Испечемо коровай изъ речей.

Потімъ сідають за стилъ, сховавши діжу пундъ пілъ. Имъ дають вечерять. Повечерявши, прощаються.

— Спасибі вамъ—каже імъ сваха—спасибі, що ви насъ послухали. Прощайте, да завтра прибувайте жъ.

С у б о т а.

Въ субботу въ ранці молоду одягае старша дружка, и удвохъ идуть просятъ руйднихъ на весілля. По дорові до ихъ пристають дівчата и цілимъ гуртомъ идуть, співаючи:

11.

Ой летіла возуленька,
Да й куче;
Отце тобі, Марусю,
За тее:
Не плети кісоньки

Утрое,
А залети кісоньку
Въ дробушки,
Вже тобі не ходить
По дружки.

12.

Косо моя, русая,	Що неділенькі красила.
Не руйнє я тебе кохала,	За одинь вечорь зносила.
Що собітонькі чесала,	

13.

Шли дружечки рядочкомъ	Вирвали квіточку зелененьку,
По підъ зеленимъ садочкомъ,	Обтикали Марусю молоденьку.

Молодий тежъ ходить удвохъ зъ бояриномъ и сьликає до себе людой.
Молода вертається до дому и коло хати дружки співають.

14 (см. прилож.).

Мати виходить и просить їх до хати. У хаті садовить їхъ ^ккругомъ стола и почтує горілкою и закускою. Закусивши, дружки „вильце вьють“. Беруть девять палокъ въ аршинъ завздошки, убірають їхъ бумажними квітками и потимъ зативають їхъ у хлібъ. Якъ це роблять, співають:

15.

Не йдіте да молодиці,	Да по-пуйдъ ганочками
Да до насъ гильца (вильця) вिति,—	Зъ красними пананочками,
Ми зовємо сами	Зъ чорними галочками.
По-пуйдъ небесами,	

(Поється на гозось № 9).

16 и 17 (см. прилож.).

Якъ изовьють гильце, дружки и молода виходять изъ за-стола; музикиа начинає грати, вони йдуть танцєвати и танцують покі молодой приїде.

Тимъ часомъ молодой, зібравши свій руйдъ, иде до молоді зъ музиками, боярами, зъ родомъ. Підходять до хати молоді, стають коло порога и співають:

18 (см. прилож.).

Цю пісню співають три рази. Уходячи у хату, дають бочонокъ горілки. Сестра молодого несе квітку съ трєма восковими свічками. Приїде до порога и жде, покі не вийде молоді матери, также зъ восковою свічкою; тоді вони поставлять свої правні ногі на сінечний поруйгъ—ця съ цієї сторони, а та съ тоєї, поцілуются и вже матери молоді просить їх до хати:

— Прошу, свати, до хати—баже вона.

Отъ вони уходятъ всі у хату и кажутъ:

— Дай, Боже, вечеръ добрий; поможи вамъ, Боже, на все доброе.
Пустиť насъ подорожнихъ людей перегрѣться.

Молодий самъ сѣдає на покуті; коло ёго кругомъ съ правої стороны руйдѣ.
Изъ сѣней уводятъ молоду. Вона вносить на тарильці платокъ и каже:

— Старосто, пане-подстаросто! благословить молодому руѣ придати.

Подає молодому платокъ. Той бере его и затикає за поясъ. Молода наливає чарку горилки, ставить її на тарилку и подає молодому. Вуйнъ випиває, а на тарилку владе гроші. Після молода виходить у сѣни и збирає собі дружокъ, а братъ її бере палку, підіймає угору и каже:

— Старосто, пане-подстаросто! благословіть сестру за стиль завести!

— Ради слухать! каже староста.

Тоді братъ тиею палкою стукне навхрестъ у дверяхъ и каже:

— Всі три рази заравомъ!

— Ради слухать!

Братъ бере сестру, за платокъ—вона держить у руці платокъ—и веде за стиль.

Дружки співають:

19.

Ишла Маруся на посадь,
Стрічає її Господь самъ;
Тожд не Господь самъ,—Причиста,—

И зъ долею щасливою,
И зъ доброю годиною.

Посядуть молоди въ парі; у молодого по праву руку ёго руйдѣ, а у неї по ліву руку її руйдѣ.

Співають дружки:

20.

Ой, ви, бояре.
Ясні да соколнѣкі,
Чого ви до насъ не рано
Да наїхали?

Чи ви бували въ Ольгові
Да на торгові?
Чи купували коникі воронні
Чи набірали жупани голубні?

Свахі и світилкі:

21.

Ой, ви, дружечки, сивні голубочкі,
Ми не бували въ Ольгові да на торгові,
Не купували кониковъ да вороненѣкіхъ,

Не на́бирали да жу́панивъ голу́бенькіхъ:
— У насъ коники посі́дланіе стояли,
У насъ жу́пани пошитіе лежали.

Мати уно́сить решето ху́стокъ — тихъ, що на змовинахъ вимовляли — и дають всьму́ роду. Я́къ роздадуть ху́сткі, дру́жко бере тарі́лку, стави́ть на не́ї чарку, подходи́ть до молодо́ї, вона нали́ває горі́лки, а вуйні́ ходи́ть и часту́є всі́хъ. Ру́йдъ молодо́го да́рує моло́ду за ху́сткі.

Дру́жки співа́ють:

22 (см. прилож.).

Дру́жко бере дві тарі́лки и пода́є свасі́; вона на одну́ кладе прани́къ, на дру́гу—кала́чь, або два; вуйні́ несе ти́ дари и говори́ть:

— Диви́ться, старости́, пани-подстарости́, ось я́кі одъ нашо́го пана свата́ подарки́ йду́ть!

Свати́, що за столо́мъ, беру́ть тарі́лки вь ру́ки и кажу́ть:

— На, свату́ головати́й, ось я́кі подарки́ нашо́го свата́!

Батько́ й мати́ беру́ть и кажу́ть:

— Я́къ-же те́перъ не годувати́ дочо́къ—ось я́кі подарки́ даю́ть!

Свахи́ даю́ть, а дру́жко подноси́ть бублики́ и орі́хи роду́ молодо́ї.

Дру́жкі співа́ють:

23 (см. прилож.).

— Старосто́, пане-подстаросто́! ка́же старша́я дру́жка:—благослови́ть моло́дому́ кві́тву приши́ть!

— Ра́ди слухати́! кажу́ть вони́.

— Васи́ три ра́зи заразо́мъ!

— Ра́ди слухати́!

Тоди́ старша́ дру́жка бере зь молодо́го ша́пку и одво́лює у молодо́ї кві́тву.

Співа́ють:

24—26 (см. прилож.).

Я́къ старша́ дру́жка вже приши́є кві́тву, нади́ває ша́пку на голову́:

27 (см. прилож.).

Дру́жко ви́купає у дру́жкі ша́пку, и до́вго зь нею́ торгоу́ється поки́ль не ви́купить; підноси́ть їй на тарі́льці мо́гарича́ и гроши́.

Дружки співають:

28 (см. прилож.).

Дружка скідає зь себе шапку и надіває на молодого.

29 (см. прилож.).

Тимъ часомъ готують вечерять.

30 (см. прилож.).

Подають капусту.

31 (см. прилож.).

Дають юшку.

32 (см. прилож.).

Поївши юшку.

33 и 34 (см. прилож.)

Повечеравши:

35 (см. прилож.).

Дружко береться за платокъ, що въ бока молодого, и виводить молодихъ; обводить їх три рази кругомъ стола. Музыка грає „проводної“. Молодий зь молодою тричи повлоняються въ усі чотири сторони; тоді руйдъ ёго иде до дому, а молодий зь дружками и свахами остається. Мати молоді уносить изъ комори рушники да и вьяже дружка керезъ плече й каже:

— А що, попались, хлопці въ коморі! Добри люде спать пошли, а ви чого осталися? На розглядини у насъ, чи що?

— А що-жъ—кажуть дружки—простіть, свахо, ми осталися разглядать, чи нема де сала. Да ми такі своє візємо. хоть ви и повьяжете насъ. Боли хочете, помиримся почеській, да випьємо могоарича, а то не теперъ, то въ четверъ візємо своє!

Імъ дають по чарці. Вони випьють. Сваха каже:

— Сей разъ прощаемо, а въ другое не робіть такъ, а що на васъ повішено, то понесіть такъ.

— Изъ цімъ—кажуть дружки—прощайте, свахо й свату, а такі насъ сподівайтєся! Ми що схочемъ, то зробимо!

— Щаслива дорога вамъ, дружки—каже сваха --да не робіть шкоди, прошу васъ.

За цімъ всі розходяться—идуть до дому спать.

Неділя.

Молодий и молода, каже з свого дому, идуть до церкви — до утрени. Помоляться и идуть каже до свого дому. Молодий, якъ вернется зъ церкви, бере съ собою двоухъ свахъ, світилоєъ дві або три, двое або трое боярѣ и дружьивъ и йде до молодоі. Уходять прамо въ хату. Мати молодоі дає всімъ хусткі. Батьо й мати сідають на ослоні и благословлять молодихъ хлібомъ и суйлю:

— Нехай вамъ Буйгъ поможе изъїздить до вінчання, кажуть.

Тоді молоді йдуть до церкви—до вінця.

Вінчаються на рушнику, що розстилає дружко. Пуидь рушникъ владуть гроши. Старша дружка, що стоїть за молодою, шепче їй нишкомъ:

— Протягни, сестричко, рушникъ, щобъ и я скоро за тобою пішла.

Молодому держить вінця парубокъ. Вінець треба держать правою рукою, лівою не годиться.

Якъ вийдуть изъ церкви, дівчата співають:

36—38 (см. прилож.).

Якъ пидходять пуидь двуір:

39—41 (см. прилож.).

Батьо й мати виходять до нихъ за поруйгъ зъ вікомъ, на ѣму лежить и суйль. Молоді нахиляються, їхъ благословляють и кажуть:

„Нехай васъ Буйгъ благословить довго въ світі жити“.

Потімъ пуидиймають у гору віко и молоді пуидь нимъ проходять у хату. Хто небудь кладе на покуті кожухъ шерстю вверхъ,— вони сідають на кожусі.

— Та дайте намъ оддыхать — каже староста — та дайте намъ їсти, ми зъ дороги приїхали.

Іхъ поштують горілкою и дають обідать.

За обідомъ дружки співають:

42—44 (см. прилож.).

Дають капусту:

45.

Изъ-за гори гуска летіла,
Наша капуста съ перцемъ кипіла;—

Съ перцемъ не съ перцемъ,
Просимо съ щиримъ сердцемъ.

46. (см. прилож.).

Якъ дадутъ юшву:

47 (см. прилож.).

Свахи одспівують:

48 (см. прилож.).

Дружки до світилки:

49—51 (см. прилож.).

Дружко виводить молодихъ, также само, якъ и на дівичь-вечорі и веде їхъ танцѣвать. За ними виходять и дружки.

Молодий иде додому. Мати садовить потімъ всіхъ обідать зъ боярами, світилками и дружками. Послі обіда и одъ молодої, и одъ молодого идуть на базаръ, а въ селахъ у шинокъ танцѣвать. Потанцюють и расходяться.

Молодий иде до себе, а молода до себе додому. Молодий, якъ приїде додому, заразъ сідає за стуйль, а за нимъ світилки й свахи, й бояре. Тоді вже, якъ посідають, беруть шапки у бояръ и пришивають квітки, співають такъ само, якъ и тоді, коли пришивають квітку молодому. Потімъ виходять изъ-за стола и йдуть на двуйръ, а тутъ уже буває приготовлена діжка пікна на ослоні зъ хлібомъ-суїлляю и кіля ослона повне відро води. Молоді и зъ старшимъ бояриномъ стають передъ хлібомъ-суїлляю. Тоді виходить стара мати, вивернувши кожухъ, сідає на граблі верхомъ, держучи у приполі овесь, оріхи и друїбни гроши, ти що збірає одъ того часу, якъ родиться синъ (той, що жиниться). Дружко веде коня (граблі) и обводять кругомъ діжки три рази, а за нимъ иде бояринъ и поганяє коня. Стара мати иде и обсипає молодого й боярина тімъ, що держить у приполі, а світилкі співають;

52 и 53 (см. прилож.).

Переспівавши цее, сідають усі на вози, идуть и співають отакъ:

54 (см. прилож.).

А якъ доїзжають уже до двора молодої, дакъ такъ:

55 (см. прилож.).

Коло двора молодої на воротяхъ стоять парубки и не пускають у двуйръ

ни молодого, ни ёго поїзда; тоді молодий дає імъ вигупу — пляшку горілки и верчъ. Увійшовши въ двѣрѣ, дружки співають:

56.

Пусти, свату, въ хату, Ми кубочки попорожнимо,
Тутъ насъ не багато; А Марусю собі вѣзьмемо.
Ми тобі не докучимо,

57 и 58 (см. прилож.).

Покіль ще молодий на дворі, у хаті брати молоді збираються, беруть молоду и ведуть її за ступінь, садовлять на покуті и сами коло неї сідають „продавать молоду“. Пришовши до хатніхъ дверей, старости просяться въ хату, якъ и учора, а дружки співають:

59.

Ишла Маруся на посагъ, Зъ долею щасливою,
Стрічавъ її Господь самъ, Зъ доброю годиною.

Тутъ старший братъ молоді сидить зъ нею рядомъ, замість молодого, а меньший сидить дальше одъ молоді. Молода нахиляється надъ столомъ, її накривають платкомъ и кладуть зверху палиницю и соли дробокъ. Тоді дружки співають:

60 (см. прилож.).

Молодий и свати входять у хату; дружки вже сидять за столомъ и співають імъ:

61 (см. прилож.).

Якъ це співають, молода пундѣ платкомъ плаче.

Дружкѣ підходить до стола зъ палицею въ рукахъ и каже, дивлячись на бравивъ молоді:

— А хто це наше місце зайнявъ?

Старший братъ молоді одвічає:

— А шо ви таке за люде, що ще насъ и питаєте; ми заробили що тутъ сіли!

Дружкѣ, приступаючи ближе до стола, каже!

— А ну! покажіть де ви заслужили; бо въ насъ (пундимає палицю) есть чинъ васъ прогнать.

Братъ, показуючи, що вінъ дружка не боїться, одказує:

— И въ насъ же есть; а ви думаете, що туйлько въ васъ... И ми ще зъ вами здоляемъ...

Въ цимъ часі одинъ проти одного наміраються палицями. Затимъ увновь каже дружокъ:

— А знаєте що? Чи не лучше-бъ намъ помириться?

Братъ бицимъ-то не хоче того, а послі й каже:

— Ні, отакі бродяги повязани, да ще хотіли зъ намъ битися, — такъ-би ви давно зробили.

Дружко, пуйдшучуючи, каже:

— А нуте-бо вже не споминайте, бо ажъ стидно слухать.

Потімъ вони перестають собі спориться, а друзки починають співать:

62 и 63 (см. прилож.).

64 (голосъ см. прилож.).

Ой летать галочки
Да у три рядочки,
Зозуленька да попереду;
Що усі галочки
По вишенькахъ сіли,
Зозуленька да закувала:
Ой, вшли дружечки
Да й у три рядочки,
А Марусенька
Да попереду.
Що усі дружечки
По лавочкахъ сіли,
А Марусенька

Да на покуті.
Всі дружечки заспівали,
А Маруся заплакала.
— Ой, чого-жъ ти плачешъ,
На кого жалуєшъ,
Молодая дівко Марусю?
Чи жаль тобі вишнёвого саду,
Чи батькового подвір'ячка?
— Ой, не жалько мені
Ні вишнёвого саду,
Ні батькового подвір'ячка,
Ой, жалько мені русої коси
Да дівочкої краси.

Замовкнуть друзки; дружокъ уп'яють до братуйв:

— А ну вип'ємъ могорича, да упустіть намъ оце місце!

— Ми могоричу и такъ нап'ємося — одвічають брати — а за місце гроші вуйзьмемъ.

— Нехай вамъ місце — говорить дружко — а намъ оте, що накрите.

— Е...! Голуб'ята; у насъ те, що накрите, дорого стоить. Воно у насъ поіло полюву, солому, капусту; качани варили да годували.

— Да хочъ би подивиться, каже дружко, що воно таке е.

Пудиймає платокъ да й дивиться.

— А скуйлько-жъ вамъ грошей за ёго?

— Дасте сто червунців?

Дружко, злякавшись бучимъ-то, каже:

— Охъ, лихо, якъ дорого; за сто червунцівъ сто й купишь можна.
Ну, нате вамъ (кине трохи грошей на тарілку)! Чи всі?

— Ні, це не всі, ще стуйлько положите!

Дружко, кинувши ще скуйлько небудь грошей, питає:

— А теперъ усі?

— Усі уже, говорить братъ, беручи гроші.

Зробивши торгъ за молоду и расплатувившись, п'ють могоричъ и приго-
ворують:

— Дай, Боже, на пожутокъ, щобъ ви въ добримъ здоров'ї гроші про-
пили, а ми на вунзъ зложили да повезли, каже дружко; а теперъ купи да
й луци дручками їхъ!

Брати по-пуйдъ столомъ тікають на двуйръ; молодий сідає за стуйль,
пуйдводить молоду и цілує її, а друзки співають:

65 (см. прилож.).

Якъ молодий поцілує молоду, сівши за стуйль, до друзки, проспівавши
цюю пісню, мовчать, а якъ що ні, до співають отаєъ:

66 (см. прилож.).

Потімъ роздають подарки, ті що молодий привезе: очіпки, чоботи и
друге.

Друзки співають:

67 (см. прилож.).

Роздавши подарки, починають роздавать коровай. Дружко, помивши руки
и помолившись Богу (Оче нашъ), пуйдходить до корвау, що стоїть на столі,
да й каже:

— Якъ цей хлібъ має передъ нами служити, то лучше ми передъ нимъ
послужимъ! А ну, пани родичі, поблагословить цей хлібъ чесний да вели-
шний на миръ роздать!

Ему хто нибудь изъ родни одвічає:

— Буйгъ благословить!

Дружко оп'ять озивається:

— Всі три рази заразомъ.

— Богъ благословить! и въ друге одказують родичи.

Тоді дружок перерізує коровай навхрестъ, а дружки співають:

68 (см. прилож.).

Дружок обрізує шишки на короваю и дає ихъ батьку и матері, приго-
вораючи:

— Де старий батько й мати? Ось який гостинець одъ молодихъ дітей
вамъ!

— Спасибі молодимъ дітямъ и вамъ, пани маршалки, за цей гостинець.
Таєъ визиває дружокъ всіхъ, кому треба короваю дати.

Притому, якъ роздають коровай, дружки співають:

69—71 (см. прилож.).

Свахи и світлики:

72 (см. прилож.).

Яєъ перестануть усі співать, тоді дружокъ повернется до родичівъ та й
каже:

— А що, пани родичі, чи всімъ довелися одъ молодихъ дітей подарки?
Батько й мати одвічають:

— Яєъ намъ, даєъ и всімъ. Спасибі.

Дружки узновъ співають:

73 (см. прилож.).

А свахи и світлики одспівують:

74 (см. прилож.).

Після нѣго дають на стуйль: капушту, юшку и др. страву, се-бъ то ве-
черять. Дружокъ несе ложки особливе и, яєъ донесе до стола їхъ, каже:

— Старосто, пане-підстаросто! Благословить цей дубинний товаръ на
стуйль положить!

А тії одвічають:

— Богъ благословить!

Побравши въ руки ложки, приймаються вечерать всі, туйлько молодий да
молода й ні.

Дружки співають:

75—77 (см. прилож.).

А свахи й собі починають:

78—80 (см. прилож.).

Якъ вечерають, молода начинае прощатся съ дружками. Вона частуе їхъ, а вони свидають їй на тарілку гроші и співають:

81 и 82 (см. прилож.).

Потімъ дружко до бояривъ каже:

— А пора, бояре, до коней!

Молода, якъ почуе це, просить дружокъ, щобъ вони заспівали їй одъ-іздноі.

Вони й співають:

83—86 (см. прилож.).

Проспівавши одъізню пісню молодій, дружки вилазять изъ-за стола и цілуются березъ стуйлѣ зъ молодою, котра ще остається за столомъ и частуе їхъ горілкою, а свахи и світилкі приспівують:

87.

Даруйте, дружечки, даруйте,
По золотому скуїдайте,

А завтра буде ярмарокъ,
Купимо Марусі серпанокъ.

Попрощавшия зъ молодою, дружки йдуть до дому, иноді уїижъ ними бувають таки, що й плачуть. Идучи, вони кажутъ:

— Прощай, сестрице! дай, Боже, побачитися мабуть жуйнкою, бо не будешъ дівкою.

Дружко випровожаетъ їхъ и, насміхаючись, каже:

— Ага! дівчи-дівчата, догадалися! Не плачте, и вамъ те буде. По сімъ васъ теперъ за цибулю.

Свахи впять співають:

88 и 89 (см. прилож.).

90.

Ой, коню, коню нашъ свий,
Ой, чи чуєшся ти на силу,
Чи звезешъ нашу княгиню,
На тую гору крутую,
У тую світлоньку новую;

А въ тий світлоньці
Медъ, вино пьють.
Тамъ нашої княгині
Давно ждуть.

Якъ свахи и світилки переспівують, тоді ведуть молодого зъ молодою въ комору вечерать. Цеє бува отакъ. Дружко гукае:

— А ну, свахи, въ комору!

Свахи и світилкі зъ-за стола виходять, а дружко бере молодихъ и виводить вуйдтиля насередъ хати; вони тутъ потанцюють трошки; поклоняться на всі чотири сторони и йдуть у комору. Сюди мати приносить жарену курку и смашної гарілки и угощає свахъ и молодихъ. Молоди вечерають. Після того, якъ повечерають, дружко каже:

— А ну, бояре, коні пуйдвертайте, да йдіть сала шукайте.

Бояре беруть: скриню, подушки и одѣжу и виносять на вуйзъ. Тоді виходять изъ комори всі и коло воза свахи співають:

91.

Отдай, свату, наше;
Якъ не оддаси
Ти самъ,

До вуйзьмемо сами,
Посадимъ на сані...
Ідь Марусю зъ нами.

92.

Годі, свату, да сваритися,
Ой нумъ, сватъ да миритися,
Худобою да ділитися:

Тобі, свату, горохвиннячко,
Намъ скриня, й перина,
И Маруся княгиня.

Дружко виводить молодихъ изъ комори и перше веде у хату. Тамъ батько й мати сидять на ослоні и, якъ молоді до їхъ пуйдойдуть и начнуть кланяться, вони благословлять їхъ ціми словами: „Щаслива вамъ доруйженька въ дорогу іхать!“ Молоді цілують у руку батька й матуръ и всіхъ родичівъ одъ старшого до меншого; вони тожъ бажають молодимъ усѣго доброго и кажуть: „Дай, Боже, тобі доіхать, дівочко, бо завтра будешъ жуйночка“. Молоді виходять изъ хати; імъ дають у руки: молодій—Бога и верчъ, а молодому—хлібъ и суйль; а якъ сядуть на вуйзъ, то ще й курку.

Молода садовиться на вуйзъ, молодий куйдає ій пуйдъ ноги курку, ту що вуйзьме; дружко дає ёму въ руки платокъ, той що въ бока носить, и обводить ёго три рази округъ воза. Молодой за кожнимъ разомъ, якъ пуйдийде до молоді, бѣе молоду й каже: „Куйдай батькови норови, да бери моі“! Після цѣго и самъ сідає на вуйзъ. Свахи сідають тежъ коло молодихъ, и де-котрі бояре, якъ помістяться, а якъ що ні, до сідають на другихъ возахъ. Якъ посідають усі на вози, тоді мати молоді бере за поводи коні молодого, виводить за ворота й каже: „Щасливая тобі, донечко, доруйженька и ця нуйченька“.

Ідучи співають:

94.

Осталося днище, Я приїду ще,
Да ще й гребеняще; Да й те заберу.
Не журися, теще,

95 и 96 (см. прилож.).

Якъ зачують родичи молодого, що вуйнъ їде вже зъ молодою до дому, то вони ёго стрічають. Въ воротахъ запалюють куль соломи. Молодий и увесь поїздъ ёго переїзжають черезъ огонь. Уїхавши въ двуріръ, встають зъ воза и зносять у комору скриню, подушки и все друге. Батько й мати молодого стрічають ёго зъ молодою, держучи въ рукахъ хлїбъ и сѹиль, такъ же само, якъ їхъ стрічають тоді, коли вони одъ вінця йдуть. Ведуть їхъ у хату и садовлять за стѹиль. Молода, йдучи мимо печи, кидає туди курку, взяту у свого батьва. Покуїль ще молоді сидять за столомъ, у комору вносять куль соломи и дружко съ свахами стелять для молодихъ постель и співають:

97.

Ой, хто буде спати? Сїнця пуйдѣ колїньця,
Будемъ ёму да постїль слати! А мѣяти пуйдѣ пѣяти.
Солимки въ голувки,

Пославши у комори постїль, дружко и свахи виводять молодихъ изъ-за стола и впять співають:

98 (см. прилож.).

Потѹймъ ведуть у комору. Якъ що молода знає, що вона вже грїшна, то передъ тѹймъ, якъ ведуть у комору, вставши изъ-за стола, и каже: „Простїть, люде добри, я грїшна передъ вами и передъ Богомъ, простїть, люде добри!“ Цїлує старихъ у руки и кланяється на всї чотири боки. А люде їй говорять: „Нехай тобі Богъ прощає; не ти одна въ свїті: по цѣму люде будуть“. Пїсля цѣго ведуть у комору спать, тоді тамъ усе тихо.

Котра жъ нечесна, да за це й не скаже, вставши изъ-за стола, до молодий у коморі тоді бере нагайку, що носить вуйнъ отъ самої суботи про всякий часъ и пече її такъ, якъ тую халяву и приговорює: „Ти бѣ зъ-разу призналась и людей не воловоди́ла! Иди, халявище, та проси людей!“ Молода їде и такъ само просить и кланяється, якъ и та що й за столомъ призналась. А люде, якъ вона кланяється, кажуть: „Да ти бѣ давно такъ зробила“... и все те, що тѹйї казали.

Її руйдна мати жде, жде — нема звістки; присилає свого сина; брата молоді. Братъ приходить и, якъ узнає, що таке случилось, б'є й собі її въ пику и де не попало, й каже: „На що ти, сяєа така, тутъ веретенишъ такъ“. Люде заразъ пуйдскакують и кажуть: „Годі, годі! ц'єго вже не можна завернуть“. Тоді братъ оставляє и йде до дому, щобъ сказати матері. Мати, почувши про дочку таке, плаче й тужить.

Молодихъ ведуть у комору и тамъ запірають, не давши їмъ и повечерать. Въ хаті тоді співають:

99.

За клубочокъ валку и проч.
(См. № 1364, стр. 458).

100.

Да на сію мачку на точку,
Да на батьку за дочку.

Вернувшись до молоді батька, придани надівають йому хамуть и пога-няють батогомъ; потуймъ беруть мазницю натрушують туди сажу и обмазують изъ-окола хату, вричачи:

— Знати, знати, де взяли халяву; обмазали д'єгтемъ, да сажою хату.

— Батько, пристиджений каже:—Годі, люде добрі, глузовати, простить мене, коли не вшівъ дочки научати; сідайте лучше за стуїль, я васъ пошаную.

Коли жъ молода чесна, то вона мовчить. Якъ уведуть її въ комору, за разъ скидають изъ неї увесь нарядъ и сережкі, въ косахъ лапають, щобъ не було чого. Після того свахи надівають на неї білую сорочку; загадують їй розбувать молодого, — а якъ розбує — шукать пуйдъ устілками грошей. А тоді вже їхъ кладуть, укривають кожухами, становлять у голови Бога и хлібъ зъ суйаллю, приказуючи: „Не лінуйтесь и людей не воловодьте“.

Одна сваха и дружко остаються у коморі зъ молодими, а туйі йдуть у хату. У хаті молодого руйдъ співає:

101.

Ой, не сідай, свахо, на лавці, и проч.
(См. № 1308, стр. 441).

102 (см. прилож.).

103 и 104 (см. прилож. №№ 1301, 1310, стр. 441 и 442).

105—107 (см. прилож.).

108 и 109 (см. прилож. №№ 1291, 1292, стр. 439).

110 и 111 (см. прилож.).

Після того, грошки згодомъ, свахи уводять у комору дружуйвъ, котри питають, идучи тудя: „А що справились, молодні діти?“ Туї кажуть: „Ще, або вже“. Якъ ще, до тоді молодого б'ють, лають ёго; виймають волочья изъ возуйвъ и изъ дверей; шукають у подолкахъ молоді голки, чи не встромивъ хто на капость и якъ найдуть: „Отто, бісова душа посміялась!“ А якъ „вже“, то молоду пуйдводять; надівають на неї другу сорочку й шапку и загадують їй співають:

112 (см. прилож.).

Якъ молода переспіває, до свахи вп'ять починають цюю пісню; примочують молодий гарілкою косу и надівають очіпокъ. Вона тоді сідає въ постіль коло ёго. Тудя приносять смачную гарілку и курку печену непременно. А якъ не чесна молода, не приносять нічого. Повечеравши, несуть кошулю у хату и співають.

Дружео у хаті становиться на ослоні, закриває образи й каже: „дивіться, пани родичі, отъ на цю кошулю, дай, Воже, щобъ вони за своїми дітьми дождали“.

Потимъ увесь руйдъ и свахи идуть до її батьба, дяковать. Тамъ співають:

113—117 (см. прилож.).

У батьба молоді показують кошулю такуймъ-же побитомъ, якъ и тамъ. Руйдъ молоді тутъ ходять по лавкахъ, танцює, веселиться и співа:

118 (см. прилож.).

Батьба молоді просить їхъ сідять. Вони сідають, п'ють горілку и ідять. Закусивши и нагулявшись тутъ, идуть въ шинокъ гулять и гуляють до самого ранку.

П е р е з в а.

(Въ понедѣлокъ).

Весь руйдъ молоді збирається до батьба її, а потимъ всі гуртомъ идуть до батьба молодого. Доходя до ёго двора, співають:

119 и 120 (см. № 1487, стр. 747) и всякі перезвянскі пісні.

Входять у хату, цілються зъ молодою и сѣдають за стуїль, співаючи:

121 (см. № 1888, стр. 465).

А молодого руйдъ одвіча:

122.

Викотили, викотили	На новій кровати; 3
Смоловую бочку;	Що хотіли, те й робили
Виманили, виманили	Чужому дятаті:
У Пацюрихи дочку;	Хто хотівъ, той вертівъ,
Положили, положили	А кому верчено, той терпівъ.

Потуйнъ вилазять изъ-за стола, йдуть у комору зъ молодою, садовлять її на ослуїнці, щобъ братъ росплітавъ косу. Вуйнъ росплітає, а руйдъ співа:

123 (см. прилож.).

Росплітаючи, братъ примочує голову молодій горілкою. Якъ росчешуть, тоді надівають вп'ять очіпокъ, завивають въ намітку и співають:

124.

Дають же їй завивало,
Ще їй вічнеє покривало.

Молода виймає свої косники и ріже на шматкі. Жонкамъ надіває на голову по шматочку косника, а чоловікамъ чепляє керезъ плече и всякій, кому дано шматочокъ косника, каже: „Дай, Боже, щобъ ти дождала за своїми дітьми“. А тоді, якъ усімъ уже роздано по коснику, збираються вмісто и и йдуть въ шинокъ, співаючи:

125—129 (см. прилож.).

Въ ранці вішають на воротяхъ корогву съ червоної запаски на те, щобъ знало все село, що молода чесна.

Тоді-жъ друзки приносять до молоді сніданне: сало, сметану, млинці, пряники, конфети и другі закуски. Молодої мати дає друзкамъ квартиру горілки и одъ себе закуску. Всіхъ дружокъ молода садовить за стуїль съ собою и шанує, якъ можно найлучше, а потуйнъ вносить той верчъ, що одъ батька свого привезла, ріже и дає всімъ друзкамъ, кажучи: „Нате, друзки, да щобъ ви й за собою дождали давать, щобъ и васъ такъ шанували“.

Пошановани дружки всі розходяться.

Молода захожується пекти пирожки, щоб послати їх через дружка до свого батька. Пирожки ці робляться маленькі, складаються один на один по парі і кожна пара звязується червоною заплочкою і помазується зверху медомъ. Трохи цихъ пирожківъ ставляють на стуйль и садовлять молодихъ на покуть, накривши молоду наміткою, а потуймъ її *пуйдгилюють*. Пуйдгилюванне це бува такъ: Дружко бере ципоць и тричи стукає въ стіну, націляючись на молоду, а далі й каже: „А ну, чи поможе мені Богъ цюю лисицю встrelить“. Пуйсля цѣго бере ципкомъ намітку зъ неі и махає тричи у молодихъ надъ головами и, помажавши, оддає ту намітку свекрусі зъ словами: „На тобі одъ молодоі невістки гостинець“. Вона бере й каже: „Спасибі молодий невістці и її матюнці, що придбала, а вамъ за труда спасибі“.

Дають дружку нуйжъ и ставляють на стуйль медъ; вуйнъ рїже паланицю сквибочками; намазує на сквибочкахъ ножемъ медъ; настроює потуймъ на нуйжъ тї сквибочки и дає молодому. Ягъ молодий простягне руку, щобъ узять ту сквибочку, до дружко й назадъ потягне — обманить. Такъ робить разъ и въ друге, а за третимъ разомъ уже оддас. И зъ молодою те-жъ робе, а далі дає усімъ родичамъ на тарильці.

Роздавши хлїбъ зъ медомъ, молоді виходять изъ-за стола, беруть чорну курку и привязують до голови калину. Дружко бере курку въ припуйль, а перожкі зъ мискою въ рушнуйнѣ, сїдає зъ молодимъ и другимъ старостою на вуйвѣз и ідуть до батька молодоі. Приїхавши до батька зъ куркою и пирожками, сїдають за стуйль и кажуть: „Кланяємось тобі, батьку, одъ твоеі дочкі діломъ“. — Спасибі, одвічає батько, що ви моеі донечки да привезли труда“.

Дружко и тутъ ділить ввесь руйдъ хлїбомъ, намазанимъ медомъ. А руйдъ співа:

130.

Пекла Маруся перожки,
Не пршенишни, дажъ яшни,
Для свого родоньку удашни.

Зять бере тещу пуйдъ правее ребро и веде її до себе зъ музиками и зъ усімъ її родомъ. Усі йдуть и співають:

131 (см. прилож.).

На сїнешнихъ дверяхъ стрічає їхъ бояринъ зъ червоною запласкою на ти-

чині. Якъ взявъ зъ тещою пуйдийде до сіней, бояринъ їхъ обмахує запаскою, а тоді вже вуйнъ веде її въ хату. Руйдъ співає:

132 (см. прилож.).

Якъ дарують у понеділокъ.

Всі родичи садовляться кругъ стола; батько й мати сідають на покуті. Руйдъ співає:

133.

Уведіте наше,
Да нехай воно плаше;

Воно буде частувати,
А ми будемъ дарувати.

Уводять молодихъ. Вони, увійшовши, цілують батька й матір у руки, а туйні дарують. Потуйнъ молодий пуйдносить на тарілці тестю горілку. Тесть йому дарує: „Дарую тобі, сину, дочку...“

— Спасибі, одвічає молодий, за добрее слово, за добрі речі.

— Дарую — зновъ важе тесть — тобі, сину, до дочки да й корову зъ телямъ, щобъ дочка рано вставала.

— Спасибі, тату, говорить молодий, и за корову.

Таєъ частується мати й руйдъ. Всякій, кого частують, дарує й приказує. Дарують хто що може: овечку, курку, порося, гуску и друге. Писаръ стоить зъ рогачомъ вили комена и записує углемъ тамъ хто що дасть, а якъ хто вище горілку да не подарує тамъ чого, даєъ важе: „Якъ не даси поросяти (гуски, або чого другого), то нехай тобі ёго вовкъ задавить“. А співають тоді, якъ дарують таєъ:

134 (см. прилож.).

Діляниця короваю въ молодого.

До короваю приступаючи, дружки мийуть руки, моляться Богу, ріжуть верхні нитки и роздають таєъ само приказуючи, якъ и въ молоді.

Тоді, якъ роздадуть коровай, сідають вечерять и, повечерявши, расходяться до дому.

Батько й мати остартяся и йдуть въ комору зъ зятємъ и дочкою и тамъ балакають: „Чи добре тобі тутъ, донечко?“ мати важе. — Добре, матюно, вона одвічає, якъ будуть сваритяся, я буду жалітяся. Тутъ пьють горілку и жаренимъ звкушують. Частує їхъ молода.

Випивши й закусивши, батько й мати прощаються и йдуть додому.

Ц и г а н щ и н а.

(Въ вуйвторокъ).

Хто хоче зъ родні гулять въ весілі, той прибірається за-здалегідь и завиває до себе весільнихъ, а потуймъ уже, якъ обуйдуть усіхъ, починають циганить. Убіраються циганами, циганками, москалями, жидами; иногді зъ чоловіка роблять жуинку, а изъ жуинкі чоловіка; чоловіка завивають въ намітку; одного роблять церковнимъ старостою й дають ёму кашпукъ зъ дзвонкомъ, а другому—варнавку и йдуть тоді всі до сусідуйвъ, до родні и цілимъ гуртомъ обийдуть такъ хатъ тридцять зъ музиками и циганять: цигани да москалі крадуть, жида переводять; а други на цереву да на сирітскі діти просять. Попереду идуть, просять, а ззаду идуть, крадуть. Все що випросять, обо верадутъ, несуть до батька молодого. Тутъ все те продають, а туййі, що крадуть да просять, сами-жъ и купують—все переводять на гроші.

Найбільше крадуть муку, гречку, жито, кури й гуси. Курей и гусей не продають, а ріжуть и ідять сами, якъ пьють горілку.

Перезуивки.

Въ четверъ и п'ятницю приходять до молодого погостівать. Одъ молодого йдуть до дружка, а потуймъ до ёго брата, дядька и сестри, якъ вона є. Въ усіхъ гостюють чесенько, гарнесенько, не крадуть и не просять уже такъ, якъ робили въ вуйвторокъ. Молодий и молода ходять зъ нуїни, весільними, и гостюють почески. Гостюванне таке зветься *перезуивки*.

Одєлуїнціни.

(Въ суботу).

Въ суботу до молодого и до молоді батькуївъ збіраются всі родичи. Якъ що въ батька синъ жениться послідній, або послідня виходить дочка за муїжъ, то вьють вінокъ и надівають на голову батьку, а якъ нема батька—на матірѣ. Надіваючи вінокъ, говорять до молодихъ дітей: „Щобъ на васъ дождали надівать такъ, якъ за вами надівають на насъ“. — Спасибі, таточку, дякують молодні.

Якъ надінуть вінокъ—гуляють, пьють и танцюють цілий день.

Гуляючи, уносять въ хату жлуєто и ставляють на покуті. „Це, кажуть, у насъ на літо будуть пчоли“. А далі уносять ночви снігу и приспівують:

Проспівавши, ще гуляють, а поту́ймъ прощаються: „Прощайте, пани ролчі, дай, Боже, вікъ довгий“ — и йдуть додому.

Черезъ туйждень пуйсла вінчанна молодий зъ молодою везуть до її батька и матері пероги. Перогуйвъ везеться сіжъ и зовуться вони велики пероги.

136—138 (см. прилож.).

Свадьба, записанная въ с. Ждановкѣ, Полтавскаго уѣзда.

Розглядини.

Молодий отпрапляється виѣстѣ съ старостами съ хлѣбомъ и солю до молодої.

Если родители молодої обмѣнятъ хлѣбъ, то этимъ они выражаютъ полу-согласіе, а если нѣтъ — то только благодарятъ за честь.

Мать невѣсты, взявши двухъ человекъ, отпрапляється въ домъ жениха и осматриваетъ его имущество.

Если мать согласна отдать послѣ розглядинъ свою дочь замужъ, то она закусываетъ у жениха, и назначаетъ время, когда тотъ долженъ прислать за рушниками; а если не согласна, то прямо отпрапляється домой, не закусывая.

Сватанне.

Женихъ приглашаетъ двухъ мужчинъ женатыхъ въ старости, которые берутъ ржаной хлѣбъ и кусокъ соли и отпрапляются къ невѣстѣ. По приходѣ въ домъ молодої, одинъ изъ старостъ стучитъ въ дверь три раза кулакомъ.

Отецъ невѣсты ему на это отвѣчаетъ:

— Боли добрі люди, та зъ добримъ словомъ, то просимо до господи; а боли такъ собі, то вибачайте.

Старости, войдя въ хату, кланяются, кладуть хлѣбъ и соль на столъ и говорятъ:—Добри-вечір! Дай, Боже, вечір добрий.

Женихъ молча стоитъ у дверей.

— А що ви за люди—спрашиваєть отецъ—и відкіля васъ Богъ принісъ? Чи зъ далека, чи зъ близька? Може ви охотники яєі, а може вольні козакі?

— Ми люди німецьки—отвѣчаютъ старости—ідемо зъ землі турецької, разъ дома, у нашій землі випала пороша. Я й кажу товаришу: що намъ ди-

вйтися на погоду, ходімъ лишень шукать звіриноґо слїду. Отъ и пішли. Ходили, ходили — нічого не знайшли; ажъ-гулькѣ! назустрічъ иде нашъ князь (*молодого* обыкновенно называють княземъ), підніма у гору плечі и говорить намъ таки речі: „Эй ви, хлопці, добрі охотники! будьте ласкові, покажіть дружбу мені. Трапилась мені куниця, красная дівиця. Не їмъ, не пью и не сплю одъ того часу, та все думаю, якъ її достати? Поможіть її мені поймати“. Отъ ми й пішли по слїдамъ, по всімъ городамъ, а все куниці не знайшли. Отъ якъ у це село вїйшли, тутъ упять випала пороша: ми вранці встали и таки на слїдъ напали. Вірно що звірь нашъ та пішовъ у двіръ вашъ, а зъ двору у хату, та й сївъ у віинату. Тутъ и мусимо ёго поймати. Тутъ застрала наша куниця. Оце-жъ нашому слову конець, а ви дайте ділу вінець: оддайте нашому князю куницю—вашу красну дівицю. Кажіть-же діломъ, чи віддасте, чи нехай ще підросте?

— Що за напастъ така! — отвѣчаєть отецъ — відкиля се ви біду таку навликаєте? Дочко, чи чуєшь? Порадь, будь ласкова, що мені робити съ цїми молодцями?

Въ это время молода подходит къ печѣ и, молча, „пальцемъ волупас пічъ“.

— Бачете, люде добрі—продолжаєть отецъ—чого ви натворили: мене старого зъ дочкою пристидили. Такъ ось-же що зробимо: хлїбъ и сїль приймемо, доброго слова не цураємось, а за те, щобъ ви насъ не лякали, що ми пердержуємъ куницю, або красну дівицю, васъ повъяжемо. Прийшовъ и нашъ чередъ доладу слово сказати. Чи такъ, жінко?

— Роби, якъ знаєшь: ти—батько и намъ усімъ голова: якъ скажешъ, такъ и буде.

— Що я, то я; а то й ти таки, стара, скажи!

— Та нехай и такъ буде—говорить маъ.

Отець обращается къ дочери:

— Чуєшь, дочко? Годі тобі пічъ волупати—давай чимъ опїхъ молодцівъ повъязати. А може и рушниківъ нема? Може нічого не придбала? Не вмїла прости, не вмїла шити? Въяжи-жъ чимъ хочъ, хоть мутузкомъ.

Невѣста идетъ къ сундуку, вынимаєть оттуда *рушники* и *хустку* бѣлую, вишитую красною бумагой, кладєть ихъ на деревянную тарелку, ставитъ на столъ; а потомъ перекладываєть принесенное изъ тарелки на тотъ хлѣбъ, вторый принесли и положили на столъ *старости*. Потомъ кланяєтся по три раза отцу, матери и *старостамъ*. Послѣ поклоновъ невѣста берєть *руш-*

никъ, кланяется и подаетъ его старостѣ; потомъ беретъ другой *рушникъ* и также съ троекратнымъ поклономъ подаетъ другому *старостѣ*. Каждый *староста*, получившій *рушникъ*, обращается къ отцу невесты съ слѣдующими словами:

— Спасибі-жъ батькові и матері, що свою дитину рано будили и всякому добру вчили; спасибі и тобі, дівко, що рано вставала, тоңку пражу пряла и рушників придбала.

Старости перевязываютъ сами себя *рушниками*; невеста-же, взявши *хустку*, направляется къ *молодому* и останавливается въ двухъ или трехъ шагахъ предъ нимъ. *Молодий* подходитъ къ ней, а она тогда затыкаетъ ему *хустку* за поясъ.

Послѣ этого жениха и невесту сажаютъ *на покуті*. Около невесты садятся отецъ и мать; а около жениха—*старости*. Мать сейчасъ-же встаетъ и подаетъ ужинъ, приноситъ водку и угощаетъ всѣхъ гостей, раньше приглашенныхъ на этотъ вечеръ.

Когда гости приглашаются сѣсть за столъ, отецъ выходитъ изъ-за стола для того, чтобы подчивать ихъ водкой, а на его мѣсто и мѣсто матери садятся дѣвицы и поютъ (см. №№ 20, лит. В, 25, 30, 38 лит. В, и 74).

Послѣ ужина являются *парубки* и танцуютъ съ *дівчатами* до очень поздняго времени. Когда всѣ разойдутся, мать невесты непременно сама стелетъ постель *молодичъ* „на землі, у хаті“. Жениху необходимо почевать эту ночь въ домѣ невесты.

Сговоры о подаркахъ.

Отецъ *молодого* пріѣзжаетъ къ отцу невесты для сговора о подаркахъ. Женихъ покупаетъ своей будущей тещѣ *чоботи южтові*, тестю — *пояс и шапку смушеву*, сестрамъ невесты — если таковыя есть — покупаетъ *красні стѣжки*, если-же есть замужняя сестра у невесты, то платокъ, теткамъ невесты тоже платки.

Невеста свекрухѣ покупаетъ *плахту*, свекру—сорочку, *світильці*—платокъ, себѣ, *молодому* и *боярамъ* покупаетъ на вѣнки стѣжки, платокъ для связыванія рукъ во время вѣнчанія, двѣ ложки деревянныхъ—себѣ и *молодому*.

Послѣ этихъ сговоровъ назначается воскресенье для вѣнчанья—и съ этого времени невеста ходитъ въ вѣнчальномъ костюмѣ, только безъ *рушника*, который она повязываетъ *ютку* (свиту) въ день вѣнчанія.

За два дня до вѣнчанья, то-есть въ пятницу, въ домѣ *молодого* и *молодой* бѣгаютъ *коровай*.

Коровай у „молодой“.

Коровай начинается съ утра. Мать невѣсты посылаетъ родственницу свою или хорошую знакомую, но непременно женщину, просить знакомыхъ *коровай бѣгати*. Женщина, приглашающая гостей бѣгать коровай, входя въ каждую хату, приглашаетъ гостей такимъ образомъ:

„Добри-день! Просимо на хлѣбъ, на силъ та й на коровай“.

Съ утра сходятся всѣ женщины-гости въ домъ невѣсты; однѣ изъ нихъ *учиняють* тѣсто на коровай, другія рѣжутъ лапшу, пряники мѣсятъ, варену приготавливаютъ. Въ середину коровай кладутъ 27 варениковъ; а когда тѣсто, назначенное для коровай взойдетъ, берутъ *віко з діжї*, посыпають мукою, овсомъ и просомъ, *щобъ музика спїдки не врїзз*, потомъ кладутъ на *віко* кусокъ тѣста и украшаютъ его такъ: по срединѣ ставятъ два голуба, выдѣланные изъ тѣста, а кругомъ налѣпливаютъ всевозможнаго рода шишечекъ. Когда уже окончено украшеніе коровай, тогда въ него съ четырехъ сторонъ втыкаются 4 восковыхъ свѣчи; потомъ берутъ большую восковую свѣчу и прилѣпливаютъ ее къ ножу, положенному на дно *діжї*, затѣмъ нѣсколько женщинъ берутъ осторожно *віко з короваємъ* и накрываютъ *діжю*.

Кромѣ коровай дѣлають *лежень* (большой калачъ), потомъ дѣлають двѣ большія шишки, которыя послѣ испеченія красятся сурикомъ и назначаются для *молодого* и *молодой*. Съ этими шишками *молодой* ходятъ приглашать къ себѣ на свадьбу. Во все время выдѣлыванія *коровая*, *лежня*, *шишокъ* и *калачівъ* женщины поютъ:

Хвалимо Бога: масляний буде нашъ коровай.

Зеленая та дїбровонько *),	А рідного та ні одного,
Чого въ тебе яворівъ много,	Порадоньки ні відъ одного:
Зеленого та ні одного,	Усе такі, що напиться,
И листоньківъ не відъ одного?	Та нікому пожуритися;
Молодая та Марусенько,	Усе такі, що пити й гуляти,
Чого въ тебе та батьківъ много,	Та нікому порадоньки дати.

Короваю, короваю,	На дворі місяць ясний,
На столі тебе бѣгаю —	А на столі коровай красний.

Также поютъ №№ 501, 502 лѣт. Б.

*, См вар. № 145.

Дружка выметаетъ печь для коровай, а *баби-коровайницѣ* поуть:

Кучерявий пічъ вимітає,
Кучерява въ пічъ заглядає.

Эта пѣсня поется до тѣхъ поръ, пока не будетъ выметена печь. А когда посадятъ коровай въ печку, тогда четыре бабы берутъ *дѣжу* на руки, подносятъ ее до самаго потолка, кружатся съ нею и приговариваютъ: Пічъ наша и проч. (см. № 355 лит. В.).

Пропѣвши эту пѣсню, ударяютъ *дѣжою* о потолокъ и накрестъ цѣлуются. Это повторяется три раза. Послѣ, когда *дѣжу* оставятъ, мать невѣсты потчуетъ своихъ гостей и даетъ имъ ужинать. Потомъ приходитъ музыка, сходятся парни и дѣвицы и продолжаютъ танцовать до субботы.

Въ этотъ-же вечеръ у *молодого* тоже готовится коровай точно такимъ-же образомъ и съ тѣми-же пѣснями, вставляютъ только въ нихъ имя *молодого*.

„Дівичъ-вечоръ“.

Въ субботу утромъ невѣста отправляется до *старшої дружки*, которая обыкновенно выбирается изъ зажиточныхъ, потому что она должна *одбутъ у недѣлю въ вечері дружчини*, то-есть угостить всѣхъ ужиномъ. Дружка вмѣстѣ съ невѣстой идетъ *скликать дівчатъ*; а потомъ уже всѣ дѣвицы идутъ къ невѣстѣ одѣвать ее. Невѣста надѣваетъ красные сапоги, *плахту*, *червону попередницю (запаску)*; если лѣтомъ — то надѣваетъ шерстяную или ситцевую *ютку* (свиту), пошитую *до п'яти ніль (усикивъ)* и кругомъ обшитую чернымъ бархатомъ, (зимомъ — *кожушанку*) и подвязывается *рушникомъ*, по концамъ котораго вышиты орлы; на шею надѣваетъ очень много наместа, если богатая невѣста, кромѣ того надѣваетъ и *добре наместо* (коралы), и *дукачі*.

Голову повязываетъ шолковымъ платкомъ, обматывая его такъ, что верхняя часть лба и затылокъ закрыты, а остальная часть головы, темя — остается непокрытою. Поверхъ платка невѣста надѣваетъ искусственные цвѣты. Если у ней есть отецъ или мать, то коса заплетается и въ конецъ косы влетаютъ очень много лентъ (*кисничкивъ*); а если круглая сирота, то коса расплетается и только около самаго затылка перевязывается лентами; если у невѣсты одинъ только отецъ или одна мать, то коса расплетается только до половины.

Къ головному платку съ правой стороны прикалывается вѣнокъ, сплетенный изъ ленты. *Старшая дружка* одѣта также, какъ и *молода*, только безъ вѣнка. Когда уберутъ *молоду*, *старшая дружка* заворачиваетъ въ цвѣтной

платокъ шишку, окрашенную сурикою, и тогда *молода*, въ сопровожденіи *дівчатъ*, отправляется просить гостей на свадьбу. Она идетъ впереди, а *дівчата*—позади и поютъ (см. №№ 138, лит. А, 194 и 196).

Молода съ двумя *дружками* входитъ въ хату, а остальные остаются на дворѣ; *старшая дружка* владетъ на столъ красную шишку, а *молода* кланяется и приговариваетъ:

— Просивъ батько, й мати, и я прошу на хлѣбъ, на сіль та й на весілля, хлопцівъ у бояре, а дівчатъ у дружки.

— Спасибі, прибудемо! — отвѣчаютъ обыкновенно на это хозяева.

По уходѣ изъ хаты *молодой*, хозяинъ отдаетъ обратно *старшей дружкѣ* красную шишку. Пригласивъ гостей, *молода* возвращается домой, гдѣ *дружки* сейчасъ-же приступаютъ къ *ильцю*. Онѣ идутъ въ садъ и вырѣзываютъ вишневую вѣтвь, которую приносятъ въ сѣни и втыкаютъ въ ржаной хлѣбъ. Потомъ перевязываютъ *ильце* красною лентою и на каждой *гільчѣ* (вѣточкѣ) прицѣпляютъ пучки калины и колоски ржи; стволъ *ильця* обертываютъ бѣлою бумагою, красною и т. п. При этомъ, поютъ (см. № 99 лит. Б).

Потомъ *старшая дружка* входитъ въ хату и говоритъ:

— Пане старосто и підстаросто! Благословить це гільце на стілъ поставити!

— Воже благослови! — отвѣчаетъ староста.

Послѣ этого *дружки* вносятъ *гільце* и ставятъ его на столъ; *молода* подчуетъ *дружкамъ* водкой, онѣ закусываютъ калачомъ; затѣмъ *молода* садится на *покуті*, а *дружки* около нее съ правой стороны, а съ лѣвой стороны садятся гости. До ужина *дружки* поютъ (см. №№ 152, лит. Б, 160, 171 лит. А и 286).

Послѣ пѣсень подаютъ ужинъ, за которымъ слѣдуютъ сейчасъ же танцы; а послѣ танцевъ расходятся домой.

Тоже самое происходитъ и у молодого.

Вѣнчанье.

Въ воскресенье утромъ женихъ, взявъ благословеніе у своихъ родителей, отправляется со всѣмъ поѣздомъ въ невѣстѣ. Отецъ и мать невѣсты встрѣчаютъ жениха съ хлѣбомъ, солью и съ иконою; когда его поблагословятъ, онъ входитъ въ хату. Въ хатѣ невѣста *обдарює*; а послѣ этого отправляются въ церковь.

Послѣ вѣнца женихъ отправляется въ свой домъ, а невѣста—въ свой; ихъ встрѣчаютъ съ хлѣбомъ-солью и обсыпаютъ рожью.

Въ то время, когда молодые въ церкви, дома готовится столъ. Столъ покрывается бѣлою скатертью и посерединѣ его ставится *зімце*, къ которому прикрѣпляютъ четыре восковыя свѣчи, коровай, *лежень*, *калачи*, двѣ бутылки водки, перевязанныя красными лентами, двѣ ложки, которыя тоже перевязаны красною лентой, *холодецъ* въ мискѣхъ, деревянная тарелка, на которой лежить вѣнокъ *молодого*.

Послѣ обѣда (мы уже прежде сказали, что новобрачные изъ церкви идутъ особо; каждый изъ нихъ идетъ въ домъ своихъ родителей, гдѣ и обѣдаютъ). Молодая садится на *посади*, возлѣ нее съ правой стороны садятся дружки и *поютъ* слѣдующія пѣсни, до тѣхъ поръ, пока не пріѣдетъ женихъ (см. №№ 708, 712, 714, 715, 716, 717, 718 лит. А, 720 лит. Б, 728, 731, 732, 745, 747, 746 и 751).

Рано, рано де зозуленька
Гніздечко звивае, ранесенько,
Тамъ соловейко кругомъ неі облітае.

Рано, рано де зозуленька
Гніздечко звивае, ранесенько,
Тамъ да Марушка віночокъ звивае.

Рано, рано де Марушка віночокъ звивае, ранесенько,
Тамъ Иванко кругомъ двору обізжае—ранесенько,
Та въ тестівъ двіръ заглядае.

Рано, рано да Маруся віночокъ звивае, ранесенько.

Родители *молодого* благословляютъ его иконою, хлѣбомъ, солью и обсыпаютъ овсомъ. Затѣмъ женихъ отправляется съ своимъ поѣздомъ къ невѣстѣ. *Світликъ* молодого беретъ пучокъ *васильківъ*, втыкаетъ въ середину три большихъ восковыхъ свѣчи и перевязываетъ все вмѣстѣ красной лентой.

Поѣздъ ѣдетъ и все время поетъ, пока не приблизится къ воротамъ невѣсты, пѣсни (см. №№ 661, 676 лит. А и 834).

Когда женихъ пріѣдетъ къ дому *молодой*, то ворота запираютъ и его не пускаютъ; женихъ старается ворваться во дворъ невѣсты, а когда ему это не удастся (что обыкновенно бываетъ), то онъ покупаетъ водку и тогда уже свободно входитъ въ ворота. Дружки при этомъ поютъ въ хатѣ (см. №№ 851 лит. А, 875, 876 лит. В).

Въ это время теща беретъ *кухоль*, наполняетъ его овсомъ, житомъ и просомъ, и вынесши на дворъ, высыпаетъ *молодому* подъ ноги, а *дружко*

перебрасывает *кухоль* через хату. Теща потомъ надѣваетъ кожухъ мѣхомъ снаружи и три раза подступаетъ къ *молодому*, желая его испугать. Затѣмъ *дружко* идетъ въ хату и покупаетъ у *старшій дружки* вѣнокъ, который лежитъ на тарелочкѣ, и отдаетъ его *сващцѣ*, которая пришиваетъ *молодому* на дворѣ. Когда вѣнокъ пришьютъ, *дружко* и *молодой* входятъ въ сѣни; *дружко* оставляетъ *молодого* въ сѣняхъ, а самъ идетъ въ хату, гдѣ обращается къ старостамъ съ слѣдующими словами:

— Кланявся сватъ сватові, а сваха свасі, буяринъ дружці, а князь молодой. Підстаросто и пане старосто, благословіть князя молодого въ хату ввести. Староста отвѣчаетъ: „Боже, благослови!“ (Какъ первый, такъ и послѣдній возгласъ старосты повторяется три раза).

За третимъ разомъ *свашка* подаетъ *дружковѣ рюшникъ*, *дружко* перевязываетъ имъ самъ себя, отправляется въ сѣни за *молодымъ* и вводитъ его въ хату. Женихъ, не сбрасывая шапки, идетъ въ хату и останавливается возлѣ стола. Братъ молодой становится на лаву, беретъ въ руки палку и держитъ ее надъ головой своей сестры; съ другой стороны невѣсты стоитъ *староста* на лавкѣ и держитъ въ рукахъ тарелочку, на которой стоитъ рюмка водки и пряникъ.

Молодой покупаетъ себѣ доступъ къ невѣстѣ у своего шурина, бросая на тарелку *старости* деньги. Если шурина покажется мало, то онъ начинаетъ палкой ударять въ потолокъ, пока женихъ не дастъ ему желанной суммы. Въ это время *дружки* поютъ:

Ти, братіку, не лякайся, *)	За три за чотирі,
Ти, братіку, постарайся:	За два золоті.
Не продавай сестри	Гроші тобі—слина,
За три, за чотирі,	Брату сестра мила.

Когда *молодой* войдетъ въ хату, тогда невѣсту покрываютъ платкомъ. Послѣ продажи братъ невѣсты выпиваетъ рюмку водки, которая стояла на тарелкѣ у *старости*, беретъ тамъ-же деньги и уходитъ; а *дружки* сейчас-же поютъ:

Татаринъ братиень, татаринъ,	За три, за чотирі,
Продавъ сестрицю за таларъ...	За два золоті.

Послѣ покупки невѣсты, женихъ заходитъ за столъ и садится возлѣ нея. снимаетъ съ нея платокъ; возлѣ *молодого* садится *свитилка*, зажигаетъ

*) См. вар. № 935.

свѣчи, которыя были въ василькахъ, и держить ихъ въ рукахъ. Когда всѣ усядутся, тогда *свашка* входитъ съ рѣшетомъ и поетъ:

Решето тараточе, *)	Одъ князя молодого,
Та чого-сь воно хоче?	Одъ кониківъ вороженськихъ,
Срібного, золотого	Одъ бояривъ молоденькихъ.

Женихъ бросаетъ нѣсколько копѣекъ въ рѣшето, что дѣлаютъ по его примѣру и другіе; а въ это время дружки поютъ пѣсни (см. № 944, 947, 950 и 952).

Дружко беретъ тарелочку, кладетъ на нее пряники и даетъ присутствующимъ, говоря: „Одъ пана молодого, одъ пані молоді подароць“. Во все время раздачи подарковъ дружки поютъ (см. № 993 лит. А).

Когда дарятъ свашокъ платками:

За хатою липа	Підіть обдеріте
Золотомъ оббита,	Дружечокъ подаріте.

Во время этой пѣсни молодая „виплітує“ изъ косы ленту и даритъ ихъ дружкамъ; а староста кладетъ на тарелку шапку и поясъ и подноситъ отцу невесты, говоря: „Приймайте, батько, поясъ и шапку отъ князя молодого“. Потомъ онъ подходитъ къ матери невесты и подноситъ ей въ даръ отъ молодого *чоботи, платокъ и пряжу*, сдѣланную изъ тѣста, говоря при этомъ: „Приймайте, мамо, подарки одъ князя молодого“.

Получивъ подарки, мать перевязываетъ чрезъ плечо платокъ, надѣваетъ только что полученные сапоги, подымаетъ пряжу вверхъ, кружится и поетъ (см. № 991 лит. А).

Затѣмъ мать невесты подчуетъ всѣхъ присутствующихъ на свадьбѣ водкой; *дружко-же* подходитъ къ старостѣ и кричитъ: „Пане старосто и підстаросто, благословить князя молодого на прогулянки вивести!“

На этотъ возгласъ староста отвѣчаетъ: „Боже, благослови!“

Получивъ благословеніе, *дружко* беретъ хустку и подаетъ ее *молодому*, который берется за нее и идетъ за *дружкомъ* „на прогулянки“. Невѣста идетъ вслѣдъ за *молодымъ*. По выходѣ на дворъ, женихъ и невеста подходятъ къ музыкантамъ, которые въ это время играютъ исключительно для молодыхъ. Невѣста пройдетъ нѣсколько разъ подъ музыку, но, впрочемъ, не выбивая *тропана*, „щобъ у свекрухи горшки не бились,“ а молодой стоитъ — ему нельзя танцовать. Погулявъ немного, они опять возвращаются въ хату,

*) См. вар. № 1003.

гдѣ за столомъ занимають свои пражнія мѣста и начинается обѣдъ. За обѣдомъ дружки поють (см. № 794).

Свашки, отстаивая бояръ (см. № 792).

Дружки, отвѣчая (см. № 793).

Свашки, поють (см. № 795).

На этотъ же голосъ дружки отвѣчаютъ (см. №№ 796, 767 лит. В).

Свашки на тотъ же голосъ (см. № 799 лит. Д).

Дружки отвѣчаютъ тѣмъ же самымъ голосомъ (см. № 799 лит. В).

Обѣдъ оканчивается. Дружки и бояри идутъ въ гости къ старшей дружкѣ. На пути поють (см. №№ 1112, 1119).

Всѣ входятъ въ хату *старшої дружки* и начинаютъ вторично обѣдать.

Послѣ обѣда возвращаются назадъ въ молодой уже безъ пѣсень и садятся опять по своимъ мѣстамъ. Мать невѣсты съладываетъ на возъ приданое своей дочери; а въ это время *свашки* и *дружки* въ хатѣ поють:

Брала Маруся лёнь, лёнь, *)

Вигаяла дружечокъ вонъ, вонъ.

На що-жь насъ збирати,

Якъ насъ виганяти?

И пѣсни (см. №№ 1101, 1111 лит. А, 1153 лит. В, 1158).

Дружко начинаетъ дѣлить коровой.

Первый отрѣзанный кусокъ подносится *молодимъ*, которые во время дѣлежа корова сидятъ за столомъ; остальные куски роздаются по старшинству всѣмъ присутствующимъ на свадьбѣ, начиная съ отца и матери невѣсты. Самая нижняя часть корова — *спідка* принадлежитъ музыкантамъ. Дружки и свашки, на мотивъ выше означенной пѣсни, поють (см. № 1053).

Послѣ этого *дружки* отправляются по домамъ, потому что народный обычай не позволяетъ дѣвницамъ оставаться въ домѣ *молодой* послѣ захода солнца (а въ это время солнце уже на закатѣ). *Музыка* входитъ въ хату и начинаетъ играть что нибудь печальное; *свашки* разстилають кожухъ, на который становятся молоді и кланяются отцу и матери. (На кожухѣ стоятъ для того, „щобъ багаті були“). Родители благословляютъ ихъ; а когда *молода* выходитъ изъ хати, *свашки* поють (см. №№ 1205 лит. А, 1206, 1145 лит. З).

Дружко и староста выносятъ на дворъ *дѣжу*, насыпають въ нее жита и поють: Старий діду, стара бабо (№ 1166).

Послѣ этой пѣсни сейчасъ-же подають лошадей, на которыхъ поѣдутъ

*) См. вар. 1124.

молоді въ домъ жениха. Лошади украшаются красными лентами; а если *молоді* отправляются въ домъ жениха на волахъ, то кромѣ красныхъ лентъ, ихъ рога облеиваютъ золотою бумагой. *Молода* садится на свою повозку вдвоемъ съ *молодымъ*. Она держитъ въ рукахъ хлѣбъ и *гильце*, а *молодий* — образъ. На другія же повозки садятся *свашки*, *баяре*, *музика* и поѣздъ отправляется до *молодого*, салютуемый иногда выстрѣлами. Во время поѣзда, *свашки* поютъ (см. №№ 1203 лит. В, 1228 и 1230).

Когда поѣздъ подъѣзжаетъ къ воротамъ *молодого*, на дорогѣ зажигаютъ буль соломы, черезъ который *молоді* должны переѣхать. Отецъ и мать *молодого* встрѣчаютъ ихъ съ хлѣбомъ-солью, образомъ и обсыпаютъ ихъ житою, „щобъ життя хороше було“. *Свашки* поютъ (см. №№ 876 лит. В, 1243).

Молодые входятъ въ хату, ихъ сажаютъ за столъ; а въ это время, когда молодые сидятъ за столомъ, *свашки* вносятъ сундукъ, а *баяри* — постель въ комору и сами ее стелютъ. Потомъ *свашки* раздѣваютъ *молоду* и затѣмъ уже, раздѣтая, она отправляется въ комору спать. Послѣ часоваго сна она, вмѣстѣ съ *свашками*, выходитъ изъ коморы.

Свашки поютъ (см. № 1346 лит. Д).

Невѣста по пріѣздѣ въ домъ своего жениха, надѣваетъ на свекра рубашку, а на свекровь — плахту, которые въ этихъ костюмахъ танцуютъ. *Молодому* даютъ *очінокъ*, который онъ долженъ надѣть своей невѣстѣ. *Очінокъ* этотъ невѣста сбрасываетъ съ головы и бросаетъ къ порогу два раза; а за третьимъ разомъ надѣваетъ.

Послѣ этого всѣ присутствующіе на свадьбѣ пьютъ *варену* и ложатся спать. При этомъ, если невѣста „дівуючи, не згубила віночка,“ то свекровь даетъ ей половину той *плахты*, которую получила отъ нес-же въ подарокъ; а если наоборотъ, то свекровь не даетъ ей ничего, говоря: „ти не стоїшь того, щобъ тобі плахти дать“.

Понедѣльникъ.

Утромъ *дружко* и *староста* врадуть у *молодоі* *попередницю*, которую долженъ потомъ *молодий* выкупать. Невѣста, вставъ съ постели, одѣвается и идетъ по воду, которую потомъ подносятъ умываться *свекрові*. Когда онъ умоется, молодая ему даетъ свой *рушникъ* вытереться и потомъ вѣшаетъ его возлѣ иконъ. Если есть близко церковь, то *молодыхъ* ведутъ *скривать*, а если церкви вблизи нѣтъ, то ихъ ведутъ для этой же цѣли къ колодцу и тамъ они сами *скриваются*. *Скриваются* возлѣ колодца слѣдующимъ

образомъ: накриваютъ платкомъ *молодого* и *молоду*; покрытые они должны умыться, и потомъ вытереться тѣмъ же самымъ платкомъ, который прикрываетъ ихъ головы. Если *молода* не потеряла своей дѣвственности (*віночокъ*) до вступленія въ бракъ, то ее отъ колодца ведутъ съ краснымъ флагомъ, который несетъ *старший дружко*, а *свашки* несутъ шишку, украшенную пучками калины и поютъ (см. № 1427).

Ой брехали—говорили люде, Вона гарна, гарнісінька,
Що зъ нашої та Марусі буде, Якъ рожа повненька.

Потомъ молодые отправляются съ визитами и когда подходят къ чьей либо хатѣ, то *свашки* поютъ:

Ой у нашего пана Золоти одвірки—
Сребряная брама, Дастъ намъ панъ горілеи.

Вошедши въ домъ, староста отъ лица молодыхъ даетъ пряникъ и хустку хозяину дома, а молодые кланяются хозяину три раза въ ноги. Послѣ чего хозяинъ угощаетъ гостей.

Когда визиты кончены, молодые возвращаются домой, садятся за столъ и обѣдаютъ. Во время обѣда *молодий* и *молода* „частуютъ гостей“, а гости необходимо должны имъ что нибудь подарить. Родъ жениха даритъ невѣсту, а родъ невѣсты даритъ жениха. Если кто даритъ молодымъ теленка, то всѣ кричатъ, какъ теленокъ: „бу! бу!“, а если овцу, то кричатъ какъ овца—бе!.. и т. п.

Во время обѣда дружко дѣлитъ коровай *молодого*.

Послѣ обѣда всѣ отправляются въ домъ невѣсты и тамъ опять обѣдаютъ и ея родъ даритъ жениха. Къ вечеру отправляются всѣ опять въ домъ жениха. *Свашка*, *свати* и *дружко* везутъ тещу въ шинюгъ, а женихъ долженъ ее выкупить. Затѣмъ начинается въ шинюгъ кутежъ, послѣ котораго молодые, возвратившись домой, ложатся спать.

Вторникъ.

Во вторникъ *свашки*, *старости* и *бояри* переодѣваются циганами, дѣлаютъ складчину и гуляютъ уже сами, безъ участія молодыхъ.

Свадьба, записанная въ м. Гостомлѣ, Кіевскаго уѣзда.

Батько зъ двома сватами йде сватать дівку, а синь ёго, парубокъ, стоить підъ вікномъ и слушае. Йдучи, беруть хлібъ, дробокъ соли и кварту горілки. Увійшовши въ хату, кажуть: „Добри вечоръ вамъ. Тутъ десь наша лисичка (або теличка) забігла до васъ у двіръ, треба пошукать“. Імъ одказують: „Здорові, — шукайте!“ Свати пійдуть, найдуть дівку и приводять у хату. Якъ що вона хоче вийти за-мужъ, то буде колупать комень, гризти платокъ и пальцями перебіратъ. Отъ свати вже й догадуються. А якъ що дівка не хоче вийти—заразъ плаче и утікае. Якъ же вона уже согласна, то ссилається на батька й матіръ—ті соглашаються.

Мати вносять изъ бодні платки и дае сватамъ, а свати объ цімъ дають звістку матері молодого. Вона приходить сюда и молодого вводять у хату, ёго зъ молодою заставляють кланяться перше Богу, а після батькові й матері молоді, котрі разомъ — благословлять їхъ хлібомъ и силлю, а потімъ кланяються батьку й матері молодого и цілують ихъ ноги; вони благословлять тожъ. Свати й старі остаються и тутъ пьють горілку, а молоді удвохъ идуть на вечерки, и тамъ пьють горілку зъ хлопцями и дівчатами. На другий день сосіди, що були на сватанні, просять їхъ до себе на чарку, а якъ свать у цѣму селі, то й свать кличе, а якъ въ иншому, то вінъ, не кликавши до себе, прогулюе тутъ, у батька молоді, днівъ два або й три.

Неділь черезъ три назначають весілле. Въ суботу буае дівничъ-вечоръ. У це время молодий підносить молодій чоботи на тарілці и у чоботи накида бубликівъ и оріхівъ, а бояринъ підносить устілки. Молодихъ заразъ садовлять за стілъ и частують. Дружки й бояри садовляться тожъ. Якъ посадовляться, то тоді починають пришивать молодому на шапці квітку, співаючи:

Я швачка зе Львова,	Въ мене пучки тоненькі, —
Въ мене хорошая мова,	Не швода мені дати
Въ мене ручки біленькі,	Квітки пришивати *).

Дружкѣ кладе на тарілку семигривенникъ грошей. Молода бере гроші и кладе шапку. Дружка бере шапку и надіае собі на голову, приспівуючи:

Поглянь, зятеньку, на мене, **).	Шостакъ не шостакъ —
Кращій я козакъ одъ тебе;	Гривень шість,
Да на мені шапочка—ковшечокъ,	Я тобі, зятеньку, рідна свість.
Готуй, зятеньку, шостачокъ!	

*) См. вар. № 389, стр. 191—193.

***) См. вар. № 396, стр. 195.

Пришивши квітку молодому, дружки вьють ильце и співають:

Благослови Боже, Се ильце звити,
Пречиста госпоже, Сей домъ звеселити.

Извивши ильце, співають (см. №№ 124, 125, 126, 131 лит. Д).

Мати молоді дає старшій дружці пляшку горілки. Горілку тую пьють всі, ідять вапусту и співають: (см. № 56 л. В) *).

Якъ немає въ суботу музики, то могуляють трохи и йдуть до дому — проти неділі довго не гуляють.

На другий день молодята идуть въ церковь на утрєдню різно. Якъ немає въ тому селі, де бува весілле, церкви, то йдуть зъ вечора, щобъ поспіть до утрєдні. Йдучи, весільні співають:

Ивана мати родила, **)	Зорою підперезала
Місяцемъ обгородила,	Дай до шлюбу випроважала.
Ой дай, мати, шубу,	Намъ піпъ руки звяже,
Підемо до шлюбу;	Усю правду скаже.

Въ церкви вистоять утрєдню и на службі Божій вінчаються. Молодому держить вінець старший бояринь, а молодій — дружка.

Повінчавшись, идуть зъ церкви, співаючи (см. №№ 172 лит. Г, 695 лит. Г, 700, 701, 713 лит. Е, 722 лит. А, 733 лит. І, 734 лит. В, 740, лит. А, 744 лит. А, 754 лит. Б)

Не вий, вітре, у розі—	По червонимъ поясу:
Повій по дорозі,	Розстелимъ по колосочку,
Розмай косу росу	Розберемъ по волосочку.

Ой коню нашъ сиви ***)	Звінчавъ діточокъ одно-діточокъ
Чи чуєшься ти на силу?	Въ одинъ часъ.
Чи звезешъ нашу княгиню	Якъ не будешъ піпоньку вінчати,
Та на тую гіроньку крутую,	Будуть твої кудроньки трещати;
Да у тую церковку Сватуку?	Якъ лютий морозъ на дворі,
А въ тій церковці святий Спасъ	Такъ твої кудроньки на голові.

Въ це време коровайниці у молодого печуть „коровай“. Ихъ просить мати молодого; вони йдуть и несуть зъ собою хлібъ и муку. Коровайниці миють руки и благословляються місяць коровай. Якъ вінъ изийде, то тоді

*) См. вар. № 1120 и 1159.

***) См. вар. № 821, стр. 316.

***) См. вар. № 1146, стр. 404.

ліплять и співають (см. №№ 487 лит. Б, 491 лит. Г, 501 лит. И, 508, 506 лит. Г, 533 лит. Б, 546 лит. А, 574 лит. А)

Самъ Богъ денце місить,
А Пречистая світить,

А янголі воду носять,
Господа Бога просять.

А теперъ же въ насъ да зрадошти:
А пічъ наша да бива привела,
А припічокъ да телушечку,
А запічокъ—егнушечку,

А вочерга да яецъ нанесла,
Ступа на яйцяхъ сиділа,
А лисиця хвостомъ вертіла,
А помело кудеудавало.

На коровай наліплюють чотири бочонки зъ тіста, чотири голубці, чотир вареники зъ сиромъ и четверо яецъ; кругомъ короваю накладають шишки. Після того місять изъ житнїї муки коржъ, посинають ёго овсомъ, кладуть на ёму коровай, запалюють по бокахъ чотири свічки зъ воску и садовлять въ пічъ. Якъ посадять въ пічъ коровай, то тоді беруть діжу, въ которий було тісто для короваю; — беруть діжу въ шестохъ и піднимають її на рукахъ вгору, приспівуючи:

Пічъ на сохахъ,
А діжа на рувахъ;
Поцілуймося,

Помилуймося,
Хто кому радъ.

Після цёго сїдають за стіль випить и закусятъ.

У молодїї печуть коровай тоді-жъ, якъ и въ молодого — въ неділю въ ранці, и співають также саме.

Випивши й закусивши, ждуть молодихъ зъ церкви. Батько й мати молодого стоять у хатї коло порога зъ горїлкою. Якъ молодий увїде зъ молодю, то їхъ частують; вони або п'ють, або виливають назадъ себе. Потімъ садовлять ихъ за стіль, співаючи (см. № 3).

А якъ що молода сирота, дакъ співають иншу (см. № 5).

Умісті зъ молодими сїдають и другні и починають обїдять.

За обїдомъ до капусти співають:

Черезъ садъ гуска летїла и т. д.

Пообїдавши, виходять изъ-за стола и співають (см. № 803 лит. Д).

А якъ проспівують цю пісню, тоді трохи потанцюють и расходяться: молодий иде просить свахъ, а молода—приданоеъ; мати просить молодежі, щобъ вона поїздъ обшила. Молодиці входять въ хату и кажуть: „Панї-староста, панї-подстароста, благословіть поїздъ обшити!“ Вони одказують: „Богъ благосло-

вить—разъ, и въ другій разъ, и въ третій разъ“. Молодці обривають изъ ильця квітки и пришивають до шапокъ, співаючи:

Я швачка ze Львова... (и т. д., якъ и співали).

У вечері молода сідає за стіль вечерять; дружки зъ нею. Якъ пойдять усе те, що їмъ подадуть на стіль, співають (см. № 1096)

Ой боромъ, боромъ боровиною*), „Я не одчинюся — батька боюся“.
Ой хто жъ то іде вечориною? — Не бійся отця, да бійся мене молодця:
Ой іде, іде Иванко пъяни, Батькова гроза, якъ літняя роса,
— Одчиняй, Марье, я твій вохани. А мої пригрози, якъ люти морози.

Не вуй, старосто, золотого ножа,
Та підкуй, старосто, вороного коня.
Будемо іхати боромъ камъянимъ,
Бірзъ буде шуміти, камень буде дзвеніти;
Якъ зачують люде, то намъ слава буде,
Якъ зачує Маруся — намъ слава буде,
Якъ зачує сванечка — намъ буде славочка.

Переспівавши, ждуть молодого зъ дому.

Молодий проїзжає, або приходить, и остановлюється коло воріть у молоді. Ті, що зъ нимъ идуть, співають:

Крийся, зятю, крийся, Насъ тутъ небагато:
Да въ хату просися! Четверо, да пъятеро, да всіхъ дев'я-
Пусти, свату, въ хату, теро.

Поїзжанъ молодого и ёго самого молодіжъ, що стоить зъ другого боку воріть, въ двірзъ не пуска. Тоді дружки пов'язують їхъ рушниками; вони й пустять.

Уходять у хату. Молода сидить на покуті и, нахилившись надъ столомъ, прикривається платкомъ. Дружки співають:

Летівъ чорний воронъ, Що ви тута уживаете?
За вдавъ дружкамъ соромъ: Гляньте ви на Бога
Чи ви дома да не маєте, Да напийтеса дома.

Іхъ (це поїзжанъ молодого зъ нимъ) стрічають на порозі зъ свічкою; вони й собі тежъ зъ свічкою проти тіхъ, співаючи:

Кремень, кремень! ой, дай-же намъ огню
Свічи засвітити,
Цей домъ звеселити.

*) См. вар. № 1094.

Потімъ свахи цілуются и приспівують:

Да до мене, сванечко, до мене,	Поцілуймося, свашко,
И въ тебе свічка и въ мене.	На сінешнімъ порозі,
Зложимо свічечки доуши,	На лютому морозі.
Зведемо дітей до хати.	

Молодий, увийшовши въ хату, сідає за стіль коло молодої и цілує її. Вона тоді підводиться и розкриває платокъ. Въ те время співають:

Ивану свиней не пасти,
А Марї не заганяти,
Бо вміє вінъ цілувати.

За стіль сідають всі, скільки поміститься; п'ють по чарці горілки й закушують. Тоді заразъ вносять коровай, а на ёму очіпокъ и намітку. Співають (см. №№ 1005 лит. Б и 1048).

Переспівавши, ділять коровай. Его роздає дружок.

Розділивши коровай, починають скривать молоду: одна родичка молодо а друга молодого беруть и розплітають молодої косу, приспівуючи:

Розплітала мене дячина нежалосливая;
Сестра принялася, слёзами облилася.

Дружки надівають очіпокъ и, надіваючи, співають (см. № 1039).

А якъ надінуть очіпокъ, то тоді ведуть молодихъ у комору вечерать и співають (см. № 1077).

Повечеравши,—молоди въ коморі, а стари въ хаті—випроважають молодихъ до молодого. Родня молодого, що пришла зъ нимъ, и родня молодої идуть всі до молодого зъ молодятами. Якъ випроважають, то родня молодого співа (см. № 1157).

Тоді бояри забирають усе придаче молодої на візъ, сідають на ёго сами и идуть.

Якъ що у молодихъ есть візъ и коні, то молодий сажая молоду на візъ, а тоді й самъ сідає; їх укутують радномъ. Батько бере хлібъ и, перейшовши три рази ворота, співа вмісті зъ другими:

Розступітєся, вороги,	И наша ненька старенька,
Не переходьтє дороги;	Щобъ була доленька щасливенька.
Нехай перейде Господь самъ	

Після цёго идуть.

Якъ забачать зъ двору молодого, що іде вже молодий зъ молодою то

кладуть у воротах огонь; вінъ той огонь переїзжає. Передъ порогомъ ставлять діжу, кладуть на єї хлїбъ и сїль. Изъ хати виходять стари й кажуть:

Тупу, тупу коло діжечки, Чи сиріожечки брати,
Навідала сиріожечки. Чи невістку витати.

Молодять беруть и ведуть въ хату. Тутечка всі стоять, а молодихъ сядовлять за стїль и, якъ вони сядуть, дають їмъ по кусочку хлїба, намазаного медомъ, співаючи:

Бреди, Маръечко, бреди, Високо піднімайся,
Не бійся холодної води; Зъ сорома вивупляйся.

Якъ пойдять вони хлїбъ зъ медомъ, то тоді ведуть ихъ въ комору. Зъ молодіи скидають ту сорочку, що вона ходила цілий день, и надівають на єї другу — білу. Въ коморі молода скидає зъ молодого чоботи; вінъ роздягається и тоді сплять.

Покіль молодята сплять у коморі, свахи все ждуть їхъ підъ дверми, вносли молодий изъ середини комори стукає. Свахи входять въ комору, беруть сорочку и несуть, радіючи, въ хату. Молодята одягаються и йдуть тежъ у хату. Увійшовши, кланяються батьку й матері, а ціи благословлять їхъ и дякують молодий за честь. Молода, подававши всімъ значки изъ стїнжки, йде зъ молодимъ вп'ять у комору спать. Сорочку тую, що свахи внесуть въ хату, заразъ беруть, завертають її въ узоль, кладуть туду хлїбъ, жито и горїлку и одсилають до старихъ молодіи. Після того жонки й чоловіки починають танцвовать и, обійшовши тречи кругомъ стола по лавахъ зъ музикою, п'ють варену. Попивши варену, дружкѣ забірає всіхъ весільнихъ до себе погулять.

На другий день мати молодіи ходить по селу и скликає перезвянокъ. Хто заможній изъ прошеннихъ, той бере де-що для подарківъ зъ собою и йде. Молодий зъ дружкомъ біжать до матері молодіи и несуть вареники, звязані по парі. Оддавши вареники, молодий забірає тещу підъ руки и веде до себе. Тоді співають:

Ой, зять тещу просить, А есть у мене
Въ рукахъ шапку носить: Три бочечки,
— Моя тещенько, моя голубонько, Три барилечки,
Да прошу-жъ я тебе, Да солодкого меду —
Ходімъ до мене; Просимо въ беседу.

Мати молодіи йде до молодого. У ёго тоді п'ють да й п'ють. Тоді вже немає ні якого порядку, а гуляють часомъ и цілу неділю.

Свадьба, записанная въ с. Лугинахъ, Овручскаго уѣзда, Волынскоі губерніи.

Свати идуть сватать дівку у суботу ввечері и несуть зъ собою хлѣбъ, сѣль и горілку. Сватами бувають: дядько, батько хрещений, братъ—якъ шо вінъ жонатий. Якъ придуть підъ хату свати, то стукають въ двері и ка-жуть:

— Одчиніть, пустіть насъ трохи підночувать, бо ми люде подорожні, зъ дороги збились и не знаємъ куди ити дальшъ. Оце слава Богу, що добились до вашої хати. Ихъ пустять у хату. Вони заразъ хлѣбъ, сѣль и горілку ставляють на стілъ. Дівчина заразъ тікає до сусідъ. Сівши на лаві, свати починають:

— Дайте-жъ намъ воза (чарки бъ то), то ми випьемъ по чарці, та пустіть насъ переночувать.

Батько, якъ хоче оддать, то каже:

— У насъ хата тісна—нігде васъ усіхъ тутъ положить, идіть собі у другу хату. А якъ же не хоче оддать, то заразъ одкаже:—Веріть собі свій хлѣбъ и сѣль, та идіть собі зъ Богомъ.

Свати бѣльше всего приходять три рази и за третімъ разомъ уже сьди-кають людей на змовини. Приходить вся родня, часомъ приходять и чужі. На змовинахъ не буває ни дівокъ, ни парубківъ. Якъ зберуться и начнуть горілку пить, то свати кажуть:

— Дайте-жъ намъ значки, щобъ люде знали, що ми уже висватали. На змовини зкликає дівка зъ дружкою, старого й малого, знакомого и чужого, кланяється и каже:

— Просивъ батько й мати, и я прося на хлѣбъ, на сѣль, на змовини.

Сватівъ частує горілкою тютка и обмотує чарку платкомъ, пье горілку и бере собі за поясъ платокъ (значокъ).

Черезъ тиждень буває сватанне. Молодого мати пече пироги, а молодий купує для княгині (молодої) подарки; це все разомъ завязують въ хустку и несуть до молодої. Молодий підносить своїй молодій на тарільці чоботи, пироги кладе на стілъ. Цю хустку зъ пирогами молодий принісь матері молодой. Батько и мати молодого сѣдають середъ хати на ослоні. Дядько бере молодого за платокъ, підводить къ батькові, той кланяється три рази, просить благословенія; ёго благословляють и вінъ іде тоді за стілъ. Таєъ само

и молода своїмъ батьку п матері кланяється и вони благословляють її. Потімъ молода кладе на тарілку платокъ и ставить чарку и п'є до молодого. Вона повинна назвати ёго на им'я. Молодий п'є, бере платокъ, а на тарілку кладе гроши молодій. Молода тоді сідає, а дівчата співають (см. № 44).

Якъ иде молода за стіль, то співають (см. № 3).

Якъ батько або мати п'є до молоді горілку (см. № 51).

Якъ вона не плаче, то співають (см. № 49).

Якъ ще не плаче, то співають (см. № 50).

Якъ вилазять изъ-за стола и идуть гуляти (см. № 60).

Гулять идуть одні дівчата, а родня остається въ хаті и сідає коло стола. На другий день — у неділю — каже изъ молодихъ иде до церкви особше. Якъ ото випроводять молодихъ, то заразъ захожуються робить коровай. Коровайниці, починаючи місити коровай, говорять:

— Отець и мати, благословіть починать роботу! — и другий разъ, и третій разъ.

— Богъ благословить, каже хто небудь. Потімъ співають (см. №№ 495, 507).

Якъ піч вимітають, то співають (см. №№ 526, 551, 553 лит. А).

Якъ до короваю свічку сучуть (см. №№ 499, 500, 530, 591).

Одна жінка несе свічку до комори. Коровай-же той роблять такъ: великий коржъ посипають овсомъ и кладуть два шаги, після кладуть одна на одну сімъ палляниць и зверху зроблять зъ тіста місяць и кругомъ обсажують п'ятьма шишками, а після поясомъ и подперезуть коровай. Покиль коровай печеться, коровайниці частують и дають їмъ їсти печеню.

Въ церкві молодий стоїть съ чоловіками жонатими, а молода — межъ жінками. Якъ кончиться служба, то друзки виводять изъ церкви и расплітають косу, тоді ставляють їх на рушнику и починається вінчанне. Дядько держить вінця молодому.

Якъ везуть одъ вінця, то музика грає, а друзки співають дорогою (см. №№ 744 лит. Б).

Якъ прийдуть до двора, то їх на порозі стрічають батько й мати съ хлібомъ и сіллю; молодий бере хлібъ у батька, а молода у матері и тоді знову співають тую, що співали, якъ їхали одъ вінця. Дядько заводить молодого за стіль, а молода иде ззаду. Почастують їх и молоди идуть у комору обідать, а жонки сідають за стіль и обідають. Пообідавши, молодий иде до дому, а дівчата идуть у другу хату вьють илце, ёго убірають

житомъ, пшеницею, калиною, барвінкомъ и приліплюють свічечки. Якъ несуть илце до молоді, то співають (см. № 178).

Принесуть илце, поставлять на столі; їх почастують и вони идуть до молодого танцювать. Потімъ виносять на двір діжку, на ій ставлять хлібъ и сіль; всі ходять кругомъ діжки и співають (см. № 818).

Після того молодий іде до молоді, тамъ співають (см. № 664).

Батько перейде три рази дорогу, а молодого обсипають овсомъ. У молоді застають уже на дворі стіль—не діжку,—коло стола відро води, а на столі хлібъ и сіль. Теща виверне кожухъ и надіне; тутъ співають (см. № 920).

Теща бере чаркою изъ повного відра воду и дає молодому, молодий перекидає чорку черезъ плечи, дядько хватає и подає тещі; тоді теща частує уже горілкою. Дві свахи світять свічи и, ставши одноєю ногою на порігъ, три рази цілуются и співають (см. № 881 лят. А).

Молодий входить у хату и застає молоду въ хаті за столомъ, прихилану до стола и накриту радномъ; ій співають:

Ишла, ишла *)

Да по полю лягла,

Молодая Марьюхна

Къ столу прилягла.

— Встань, Марьюхно,

Батенько иде.

„Даль-Бугъ, не встану,

Не привітаю,

Бо я одъ батька

Ласки не маю“.

Молодий підходить, піднімає радно и цілує молоду, тоді вже співають:

Даль-Бугъ, устану

И привітаю,

Бо я одъ мужа

Всю ласку маю.

Вносять серпанокъ и росплітують косу, співаючи (см. №№ 633 и 636).

Тоді дружокъ вносить на голові коровай, поставить на столі и мие руки, ёму співають (см. № 1047).

Потре рунникомъ руки, перев'яже ёго собі черезъ плече и пристунає ділити коровай, ёму співають:

Дружокъ коровай крає, **)

Золотий ножикъ має,

Срібную та тарелочку

Обділяти всю родиночку.

Дружокъ зрізує зъ короваю місяць и оддає молодій въ припілъ, а після викликає батька и матіръ, одрізує перший кусокъ, кладе на тарілку и подносить батьку, такъ само матері и всёму роду по старшинству. Розді-

*) См. вар. 938.

**) См. вар. 1068.

ливши коровай, дають вечерять и по вечері везуть молоду до молодого; при цьому співають пісню (см. № 1151).

Бодня моя нова,
А въ бодні основа;

Бо не рокъ, не два дбала,
А въ бодню не наклала.

Якъ уже посадять молоду на візь, співають (см. № 1214 лит. А).

Передъ порогомъ у молодого кладуть огонь. Молодихъ сажають за стіль, почастують и въ комору. Молода скидає молодому чоботи, а вінъ кидає въ чоботи гроші.

На другій день викидають на хату червоний поясъ и несуть до її матері шишки; у поведілюкъ у молодого снідають, випьють и идуть до молодої, потімъ зновъ идуть до молодого; а після того дружка повиненъ зазвать до себе все весілля.

Свадьба, записанная въ с. Млыновѣ, Дубенскаго у., Во- лынской губ.

Парубокъ питається у роду — батька, матері, дядьківъ, тітовъ, — чи позволить рідъ йому жениться на такій-то и такій-то дівці; а вони вже людей роспитують, чи годиться вона до роботи, чи спокійна, чи добра зъ неї хазяйка?

Попереду до дівчини рідъ парубка посилає *на розвідки* яку небудь жінку, котра повинна розвідать усе, якъ слідъ. Вона йде у вечері и, увійшовши въ хату, каже:

— Дебри-вечоръ! Чи не забігла, часомъ, моя сюди теличка?

— Здорові! Сідайте у насъ, то будете гостемъ.

Хоть її и просять сідять, але вона не сяде, ажъ поки не замітить, що батько й мати согласні видать свою дочку заміжъ. Дівчина спочатку вгедзається; а тутъ ще й батько приложить свое слово: то скаже, що вона ще не вміє діла робить — нехай перше навчиться, то скаже, що ще вона подарківъ не напрала и нічого ще не придбала. Такъ видумує то се, то те. А дівчина, якъ хоче вийти, то стоить коло печі мовчки и довбає комінь; а якъ не хоче йти заміжъ, то просто каже: „Не піду“, и тікає зъ хата.

Якъ рідня согласна оддать дочку, то кажуть: „То її воля“.

Заразъ дівчині дають горілки, якъ що вона візьме чарку въ руки, то це значить, що вона согласна вийти заміжъ. Взавши чарку у руки, вона каже: „я не буду пить горілки, ажъ поки не забачу вашого молодця“. (Це

найбільшъ буває тоді, якъ изъ другого села парубокъ и вона ёго справді ще ніколи не бачила). Тоді кого небудь пошлють за молодимъ, а сами остаються у хаті и ждуть, поки вінъ не прийде.

Якъ молодий прийде, а зъ нимъ приходять й мати, то ті, що зъ нимъ прийшли, сідають, а вінъ стоїть коло порога. Батько молодого п'є до батька дівчини и каже: „Теперь буде згода міжъ нами!..“ Після того загадують пити молодому до дівчини. Тутъ молодий, п'ючи до молоді, повиненъ її назвати по імені; а вона тежъ повинна ёму сказати: „Здоровъ будь, Иване!“ чи тамъ якъ ёго називають. Але вона довго не говорить—соромляється. Випивши по чарці, побалакають трохи и расходяться. Тимъ и кончаються *сватанне*, або *змовини*.

На другий день бувають *заручини*.

Батько молодого бере горілку, калачі пшенишні, яблука, пряники и иде до дівчини разомъ зъ матірью, свахою (сестра, тітка або дядина) и дружкомъ (дядько, або братъ жонатий). Прийшовши у хату, становлять горілку на стілъ, а вона на стілъ подає закуску, що приготувавъ куховарка (баба зъ села). Після того дружокъ бере хустку и каже їмъ взятися за неї; а самъ візьме въ руки, підійме її въ гору и каже: „Пане-господару домовий, просимо благословення—разъ, и вдруге, и втретє!“ Молодята кланяються по три рази въ ноги батькові и матері; а ти їхъ благословлять хлібомъ, испеченимъ въ купі (*близьката*), пучкомъ жита и кажуть: „Вогъ благословить!“ (жита у той день ще вранці приносять изъ клуні чотири пучечки и розставляють їхъ по углахъ, а благословляють тимъ, що на покуті бувъ). Поблагословивши, садять молодого на покуті, а молоду—по лівій руці коло ёго. Коло молоді за столомъ сідає дружка; а коло молодого — сваха; а коло сваки зновъ сідає молодого мати и батьво, а рідня дівчини коло стола шанує гостей.

Якъ восідають за стілъ, то співають: Благослови Воже (см. № 26).

Якъ горілку п'ють (см. № 6).

Після того всі плещуть въ долоні и співають (см. №№ 33, 43, 66).

Якъ вечерають (см. №№ 53, 56, 57).

Після того дружба співає (см. № 55) и

Не хочемъ ми того,
Дайте намъ другого.

Дайте намъ гиншого,
Що разъ, то ліншого.

Встаючи изъ-за стола (см. № 61).

Всі встають изъ-за стола, а молодихъ виводять хусткою, водять по хаті и приспівують:

Помалесеньку,
Потихесеньку,
На кумину сіножать
Зеленесеньку;
А кумина сіножать

Непокошенная,
Непотащаная
И въ копиченьки
Непоскладаная.

Молоди ходять по хаті и кланяються, а після потавцюють, або тільки обвртнуться и посідають на лаві. А потім знову беруть їх за хустку и, взявши благословеніе — якъ и першъ, заводять їх за стилъ и допіру молодіи мати дае хустки батьку, матері, хрещеному батькові и матері, братові — хто е изъ родні. Після хустоць мати молодіи разсилае калачи, пряники, яблука, що тамъ е у неі. Розсилають такъ: мати сидить на полу и коло неі лежить ковшикъ зъ хустками и калачами; до неі дружко приходить зъ тарілкою, вона кладе хустку на тарілку и каже: „То батькові послати!“ А дружко несе и каже: „Обсилае сватъ и сванечка, молодий и молода вгречнимъ подарункомъ. Приймайте мале за велике и майте за вдячне!“ Після хустоць, розсилае калачі, пряники — що е; а дружки співають (см. №№ 15 и 45).

Після того всі расходятся. Заручини найбільше бувають въ четверъ.

У суботу молодий и молода збирають, кажде до свого дому, родину. Якъ зійдуться, то співають (см. №№ 285, 316, 355 л. В).

Зібравшись у суботу, рідня молодихъ приймається місить и пекти *коровай*. Підуть у комору, винесуть ночви, поставлять їх посередъ хати, а коровайниці підходять до батька и матері и питають: „Пане свате и сванютко голубко, просимо о благословенство въ першій разъ, въ другий и третій!“ Ті кажуть: „Нехай Богъ благословить!“ Після того дві жінки затикають квітку изъ барвінку за голову, идуть на село и просять на коровай коровайницъ. Котра жінка иде на коровай, то несе зъ собою хлѣбъ, муку, яйца, сиръ. А якъ уже всі зійдуться до господи, то заразъ приймаються місить коровай; а за роботою співають (см. № 501 л. А).

Въ саду віття вісить,
Самъ Богъ коровай місить,
А янголі воду носять,
Пречистоі просять...

Пречистая Мати
Буде намъ помагати
Короваеньку бгати.

Якъ замісять коровай, то оставляють ёго, щобъ вінъ сходилъ, а коровайницъ просять за стилъ и дають імъ по чарці сперва, а після подають и закуску. Поки вони закусять та набалакаються за столомъ, та ще поки, виї-

шовши изъ-за стола, натапцюються, то й тісто зйде. Тоді коровайниці виробляють коровай и співають (см. №№ 487 л. В, 490).

Якъ пічъ вимітають:

Помелà, дружбоньку, помелà! Якъ не будешъ помела шукати,
Щобъ твоя борода не мела. Будемъ твєю бородою вимітати.

Якъ коровай у пічъ садять, співають (см. № 533 л. А).

Якъ усадять у пічъ коровай, коровайниці скачуть по хаті и приспівують (см. № 534, 562, 570, 571).

Якъ виймають коровай изъ печі (см. № 528).

Вийнявши зъ печі коровай, кладуть ёго на віко, застеляне біленькимъ рушничкомъ, и несуть на голові на стиль. Якъ поставлять на стиль, то співають (см. № 594).

Після цихъ пісень чотири коровайниці беруть коровай на руки и, держачи ёго по-надъ головами, носять по хаті и співають (см. № 580).

Походивши зъ нимъ по хаті, несуть у комору, співаючи пісню (см. № 588).

Якъ вертаються изъ комори (см. № 592).

Увійшовши въ хату, всі коровайниці сідають за стиль, п'ють горілку и співають (см. № 513 л. А, 568).

Въ неділю рано збіраються дружки до молоді, вбірають її въ бинди и идуть по селу втрѣхъ просити о благословенство. Кого въ хаті застане молодца, кланяється важному и каже:

— Просивъ батько, и мати и я прошу о благословенство! —

Ій одвазують.

— Господь благословить и ми благословимо —

Молода цілується и иде до другої хати, до третєї — и такъ ходить по селу, ажъ поки не обійде всѣго села; а якъ обходить всіхъ, то вертається до дому и дожидає молодого.

А до молодого раненько прийдуть музики підъ вікно, заграють ёму на добри день; тоді батько ёго вийде зъ хати и просить музикъ до господи. Вони увійдуть у хату, їхъ почастують и допіру молодого виражають до молоді. Молодий, якъ и перше, підходить до батька и матері просить благословення: кланяється їмъ по три рази, а вони ёго благословлять хлібомъ двойнимъ. Після того молодий и сватъ сідають на коней, дружко, сваха, свашва и два музики сідають на візъ; а батько обходить їхъ усіхъ кругомъ, обсыпає житомъ, кропить святою водою и приговорює (см. № 817).

Дошіру вони ідуть до молоді, співаючи:

Ломіте, свати, роженьку,	Нашому молодому
Стеліте дороженьку	До Божого дому.

Якь прийдуть на двірь до молоді, то її мати стрічає молодого зъ хлібомъ на діжі и просить всіхъ у хату; вони идуть у хату и вносять изъ надвору діжу, ставлять її посередь хати, владуть на діжу подушку и садовлять молоду *росплітати*. До молоді підходить дружка и росплітає одну косу, а свать другу (см. №№ 616 л. Д, 632 л. В, 625, 648).

Після того заразъ же молодяхъ виражають до шлюбу. Дружко підводить їхъ за рушникъ до батька и матері молоді просить благословленія; а ті їхъ благословлять житомъ и хлібомъ и дають молодий за пазуху два хліба. Молода и сваха виходять изъ хати и сідають на візъ, а молодий сідає верхи на коня и ідуть до церкви.

Виражають, співаючи (см. №№ 670 л. А, 678).

Уже жъ бо намъ не сидиться,	Буде насъ зустрічати
Конивамъ не стоїться—	Пречистая мати
Винось, мати, шубу,	Съ повною повночкою,
Виражай до шлюбу.	Та зъ доброю долечкою.

Ломіте, свати, роженьку,	Молодій и молодому
Стеліте дороженьку	Ажъ до Божого дому.

Якь відъ шлюбу вертаються, посідають на візъ такъ: молода, сваха, дружка, свашка и дружко сідають на візъ; а молодий, свати старшій и меньшій—верхи ідуть. Дорогою сваха, свашка и дружка співають (см. №№ 696, 697 л. Е, 690).

Якь доїзжають до воріть (см. №№ 698, 722 л. В).

Якь мати вийде съ хати напругивъ молодихъ, то співають (см. №№ 694 л. А, 740 л. Г).

Якь идуть до хати (см. № 759).

Теща зятя витала,	Той кожухъ зъ метлицями,
Кожухъ вивертала;	Воші вь зятя копницями.

Мати вь вивернутому кожусі частує дітей — молодий и молода, по два рази пригубивши, видають килішки зъ горілкою назадъ себе, після цілуются сваха съ свахою, входять у хату и сідають, а молодихъ хусткою заводять за стіль. Якь батько перециває свою дочку, то дружки співають (см. № 810).

Якъ проспівають цю пісню три рази, то починають співають другу (см. № 685).

Сидячи за столомъ п'ють, закушують и співають (см. № 806).

Якъ куховарки приготавляють їжу, то, сидячи за столомъ, співають (см. № 772 л. А)

Заходять насъ вісти...	Зъ черцями, зъ шафранами,
Та дають же намъ істи	Зъ дорогими приправами.

Після того всі встають и моляться („Отче нашъ *.."); а по святому Отче-наші, сідають на тихъ самихъ місцяхъ, що й сиділи, за *обідь* и співають (см. № 773).

Якъ обчастують всіхъ горілкою, то заразъ куховарки приносять на стілъ миску зъ капустою; друже, а за нимъ и всі починають їсти, а де яєі не ідять и співають (см. № 777).

Якъ наїдяться капусти (см. № 783).

За капустою подають на стілъ м'ясо; за м'ясомъ подають тамъ що варили; а яєъ поїдять уже все, то співають (№ 800 л. Б).

Подякувавши Богу и хазінажъ за хлібъ, за сіль, виходять на двіръ, потанцюють трохи и виражають молодого до дому. Яєъ молодий одзівжає, то співають ту саму пісню, що й на заручинахъ:

Ой часъ же намъ до домоньку...

Було п'яти—не впиватися,	А ми п'єли, не впивалися,
На личенько навидатися;	На личенько приглядалися.

Яєъ молодий сяде на візъ, то зъ хати винесуть горілки, почастують молодого три рази; а сваха и свашка, на возі сидячи, співають (см. № 1149).

Ой радъ, Иванко, радъ,
Що въ Божімъ дому побувавъ,
Підъ царськімъ вінцемъ постоявъ,
Марусю за ручку подержавъ,
Зъ правої ручки перстень знявъ,
А зъ лівої обручку —
Подержавъ Марусю за ручку.

Яєъ молодий підзїжає до дому, то ёго мати вивертає кожухъ, надїває ёго навиворотъ и, привитавши на дворі сина, просить ёго до хати. Молодий у хаті повечерає—и лягають спать.

На другій день, у понеділокъ уранці, молодий зъ сватомъ (хлопцемъ) ходить до товаришівъ и збірає бояръ. Виражаючи молодого за боярами, співають (см. № 1446).

Дружко гідиться зь боярами, що возьме кождень за службу у молодого— шутеуть. Одинъ каже: „Я на рікъ возьму сто червінцівъ“. А дружко йому каже: „А по сто квіевъ на день не хочешъ, часомъ?“

Якъ вернется молодий зь боярами до дому, то сваха зь свашкою на- чинають пришиватъ квітки боярамъ и співають:

Ідь, дружбоньку, до волку,	Принімемъ квіточку
Та купи свасі голку	Зь зеленого барвіночку.
И ниточку шовку,	

А після свашка, пришивши квітку, надіне шапку собі на голову, стане на лаві и співає:

Дружбоньку старесенький,	Якъ не будешъ готувати постачка,
Голубе сивесенький,	Буде въ тебе шапочка безъ значка.
Та готуй постачка;	

Бояри дають викупъ за шапку, а свати приспівують:

Ми сваху підманули,	Черепківъ збирали,
Ми грошей не давали,	Свашці давали.
Ми по світі ходили,	

Ті одспівують:

Ми бояръ підманули,	Ми крапівку збирали,
Ми квітокъ не давали,	А сватамъ давали.

Заразъ після того, якъ пришивають квітки подають снідати, а після сні- дання співають (см. № 1434).

Богъ тому давъ,	А широко сягає.
Чий то синъ іде?	Ой сягнувъ же вінъ
Чий же то синъ буде?	Ажъ до тещі на двіръ,
Підъ нимъ коничокъ свий	Ажъ до Марусі на стіль.
Дрібненько ступає,	

А молода въ понеділокъ вранці піде по селу, назбірає дружокъ, приведе до дому, посадить їхъ за стіль, поставить імъ пляшку горілки и закуску— вони п'ють и ідять и співають за столомъ:

За воротечка—бистра річечка	А противъ еі батенько її
Зь хибними кладочками;	Сь повними повночками...
Туди ишла молода Маруса	— Частую тебе, моя донечко,
Зь своїми дружечками;	Зь твоїми дружечками.

Летіли галоньки въ три рядоньки, *) Всі галоньки по лугамъ сіли,
Зовуля по переду; Зовуля на калпні;

*) Сравни. № 812.

Усі гавлячки защебетали,
Зовуля закувала.
Ишли дружечки вь три рядочки,
Маруся попереду;
Усі дружечки та заспівали,
Маруся заплакала.

Ой, ой-же, ой-же! мій милый Боже,
Що жь бо я вчинила,
Що я матінку вірне любила,
Теперь одступила;
Що я свекруки родомь не знала,
То матінкою назвала.

Зелена рутонько, *)
Жовтий цвітє...
Чому тебе, Иване,
Таєь довго ніть?
Чи я тобі віночка
Не вшила?
Чи я тобі хусточку
Не вшила?
Вили тобі віночокє

Дружечки,
Шили тобі хусточку
Свашечки
Темної ночі
При свічі,
Ясного сонця
Вь віконьця,
Для тебе, Иване,
Молодця.

Де ви, свати, забарилися,
Що одь собаєь боронилися,
За плоти чиплялися,

Вамєь жупани подранися.
Цілуєь нічь не спали,
Жупани латали.

Пови дружки сидять за столомь та співають, то й молодий надьїзжає.
Яєь дружки єго угледять у вікно, то заразєь співають (см. № 1422).

Яєь молодий заїзжає на подвір'я, то дружки співають:

Ишла, ишла дорога єь селу прилягла.
Молодая Маруся єь столу припала.
Того жь вона припала?
Що Ивана немає.

Приїдь, приїдь, Иванку,
Та підведи Марусю;
Приїдь, приїдь, підійми,
Та поцілуй, обійми.

У хаті заразєь затуляють вікна и гасять свічки, щобєь не було видно, яєь молодий, увійшовши вь хату, буде цілувать за столомь молоду. Яєь молодий поцілуєь молоду, то єму нічого не приспівують; а яєь що не поцілуєь, то дружки приспівують єму цієь:

Дружкові свині насти,
Молодому заганати,
Що не вміє цілувати.

Після того всі сїдають и починають роздавать подарки—першєь дають молодий подарки ті, що молодий привізь, а потімєь роздають подарки молодой.

*) Справ. №№ 77 и 78.

Якь дасть молодій матері, молодій жоботи, то вона вийде із хати, тамже не хаті и співає:

Чи се тні чоботи,
Що зять давъ,
А за ці чоботи
Дочку взявъ?

Та за цюю погану
Шкапину
Узявъ мою кохану
Дитину.

Якь роздають подарки молоді, то співають сі:

Хвалилася княгиня,
Що подарківъ скриня.
Підіть, унесите,

Боляръ приврасіте.
Нехай ми будемо знати,
Якь котораго звати.

Роздавши болярмъ подарки, розспітають молоду, котра сідає за стіль и на коромісло кладе свою косу; а бояре стоять коло неї и вийками розтріпують косу. Друзьки стоять и приспівують (см. №№ 621, 1006).

Молодий підходить до брата молоді и дає ёму за косу сестри гроші; а друзьки співають:

Татаринъ, братічокъ, татаринъ,
Продавъ сестрицю за таларъ,

Русу кісоньку за шостаць,
Білеє личенько оддавъ такъ.

Розспівни косу, на молоду надівають шапку молодого и співають (см. №№ 1426, 1439).

Після того ділять коровай. Друзьке йде у комору, кладе на віко коровай, ставить віко на голову и несе ёго у хату. Переступивши хатній порігъ, вінъ говорить: „Пане старосто, пани підстарости, благословіть цей чесний хлібъ на миръ христіанський розділити!“ Ёму одказують: „Богъ благословіть!“ — Другий разъ! „И другий разъ Богъ благословіть!“ — Третій разъ! „Богъ благословіть всі три рази разомъ!“ Друзько тоді ставить коровай зъ вікомъ на столі, а друзьки співають (см. №№ 1050 л. В, 1055, 1060, 1068 л. Г, 1069 л. В).

Друзько коровай крає,
Золотий ножикъ має,

Срібну тарілочку,
Обсилає родиночку.

Якь одріжуть кусокъ коровай, положать ёго на дерев'яну тарілку и викликають того, кому, оддати той кусокъ:

„Десь тутъ має бути въ цімъ дому нашого пана молодого рідной батько Павло! Чи є вінъ, чи нема? Нехай ся обзиває, бо нашъ намісникъ обсилає хлібомъ святимъ. Якъ не обізнеться, то оддає запорозцямъ добрімъ хлопцямъ. Вони святимъ хлібомъ не погордують!“ Такъ викликають всіхъ, ёму розда-

ють поровай. Після коровай як жемори боаре виносять на віз подушки, одежу, скриню, и одвозять молоду до молодого, а въ хаті співають (см. № 1152).

Як боаре вдуць у комору по скриню:

А въ понеділокъ раненько

Подлімося, матінко,

Бо я вчора зъ вчора

Не вмiла говорити

Тобі, матінко, обора,

А мені волишай, карави;

Тобі, матінко, комера!

А мені скрині й перина.

Якъ винесуть скриню на двір, співають (см. №№ 1205 і Г, 1194).

Цю саму пісню приспівують и тоді, якъ везуть молоду до молодого. А якъ поїздъ приїде до воріть, то батько и мати молодого виходять изъ хати съ хлібомъ и сіллю стрічать молодихъ дітей. Привитавши їх на дворі, передъ порогомъ, ведуть у хату и садовлять за стіль, доки въ коморі постіль постелять. Молоди сидять за столомъ, а котра небудь изъ молодихъ збігає у клуню, принесе у комеру кулі соломи підъ боки и снігъ житя підъ голови. У коморі сходяться жонки, стелять постіль и співають (см. № 1266).

Застелять солому рядиши, зверху положять кожухъ, щобъ було чимъ укритьса молодимъ, и ведуть іх у комеру спать, приспівуючи (см. № 1275).

У коморі молода раззуває молодого—скидає йому чобіть изъ правої ноги и шукає тамъ грошей, бо вінъ якъ узувається, то въ чобіть кладе півъ рубля, або й більшъ часомъ; а молодий ровдягне молоду и лягають спать.

На другий день бувають *зводити*. Сваха, дві приданки и дружка весільний идуть у комеру зводить молодихъ. Дружка, сваха и приданки накладають на молоду кибалку (чепець) и хустку, а далі перомітку зверху. Якъ приберуть жолоду, то убірають кого небудь за *тура* и ведуть ёго у хату, а молоду оставляють у коморі. Якъ уведуть у хату тура, то співають:

Чи турь, чи туриця,

Чи хороша молодиця?

Приведуть ёго до стола, почастиють горілкою и ведуть назадъ. Такъ ёго підводять до стола два рази, и за третімъ разомъ приводять молоду.

Перезва співає (см. № 1456).

Молоду закриту ведуть за стіль и садять коло молодого, — вінъ перше виходить изъ комори (см. № 1425).

Якъ проспівують цю пісню, свекоръ кибчкомъ знімає зъ молодої покривало, обведе по-надъ головами три рази и кине на піч; а приданки співають (см. № 1459, 1387).

Та горілки, зятю, горілки,
Та не брати було у насъ дівки,

Бо наша дівонька зъ бобрами,
Дай намъ горілки цebraми.

За стіль подають молодимъ снідання; вони съ перезв'янами ідуть, а дружко приспівує:

Ви, музики, ріжте,
А я поскачу;
Перезвана, іжте,
А я не хочу.
Просить свать
Та на барана,
А сванечка на каплуна;

А въ барана крути роги,
А въ каплуна жовті ноги.
Цапъ и баранъ
На вечеру намъ,
Щобъ наша беседонька
Завше була веселенька
У пана свата за столомъ.

Ви, музики, ріжте,
Ви, перезване, іжте,
Ми на тое прибіралися,
Чорного вола вбили,
Чорного, рогатого
Для роду богатого.

Було вола не бити,
Було на хлібъ робити,
Було вбити тетеру
Перезні на вечеру.
Ми були-бъ не били,
Були-бъ на хлібъ робили...

Приданки, якъ зводять молодихъ, оглядають сорочку молодої и якъ *сороно* молода встане, то гарнихъ и пісень їй співають; а якъ же ні, то співають сороміщеньхъ.

Якъ добре встане (см. № 1315).

Якъ погано встане (см. № 1361).

У батька молодої, на другий день після того, якъ отвезуть молоду, деждають зятя съ перезвою и співають:

Въ печі палає,
Теща зятя виглядає:
— Чи не іде мій зять любий,

Чи не іде мій зять милий,
Чи не везе калини
Одъ моєї дитини?

У вівторокъ молодої мати збирає перезву зъ жонокъ и чоловіківъ—своєквівъ и приятелівъ, запрошує до себе и гуляють, поки не надоїсть їмъ, а якъ наскучить у неї, то идуть всі разомъ до кого небудь изъ гостей, а одъ того до другого и такъ перезиваєть одно одъ другого до себе гостей. Запрошені гості посідають на вози и співають, ідучи до молодого одъ матері молодої (см. № 1340 л. А, 1374).

Якъ прийдуть на двіръ до молодого, то співають цієї:

У нашого сватуса на дворі
Да стоїть два стлупи золотихъ,
А на тихъ двухъ стлупахъ зовуля.

„Да не куй, зозуле, зъ поваги,
Щобъ намъ не було зневаги“.

Росточи, свату, хату,
А ще росточи сіни,
Щобъ перезвяне сіли.

Стренулися сіли,
Якъ перезвяне сіли,

Ще й не тамъ стренуться,
Якъ горілки нап'ються.

Свадьба, записанная въ с. Колюсики, Ущицкаго уѣзда Подольской губерніи, г. Руданскимъ.

Каждый парень жаеетъ жениться выгодно и ищетъ невѣсту богатую, трудолюбивую и добрую. Безъ этихъ качествъ рѣдкая дѣвушка, даже и красивая, составляетъ себѣ хорошую партію. На стараго холостяка и на старую дѣвушку, смотрятъ какъ на нѣчто ненормальное. Хотя крестьяне вѣрятъ, что каждая пара назначается Богомъ еще при рожденіи и что „сужено—не розлучено“, но однако многіе убѣждены, что свадьба часто зависитъ отъ случая и отъ воли людей, знающихся съ нечистою силою. Поэтому дѣвушки прибѣгаютъ къ разнымъ ворожеамъ, чарамъ, гаданьямъ и проч., желая узнать своего суженого и время выхода замужъ. Даже если парень бѣднякъ, пьяница или просто лѣнтяй предлагаетъ свою руку дѣвушкѣ—богачкѣ, то родители ея должны хорошенъко подумать: отдать ли свою дочь за него или нѣтъ; ибо часто случается, что послѣ отказа первому, она или остается всегда въ дѣвушкахъ, или если и выйдетъ за замужъ, то мужъ бываетъ или тиранъ или пьяница; а тотъ, кому отказала — добрый мужъ и хорошій хозяинъ. Отъ этого вошло въ пословицу: „тогда лика дри, якъ ся друтъ; тогда дівку замужъ дай, якъ ся шлуть“; или: „тогда ворота відчиняй, якъ ся видчиняють“.

При избраніи себѣ подруги, парень имѣетъ въ виду главнымъ образомъ расчеты матеріальныя, отодвигая любовь на второй планъ. Парень съ порядочнымъ состояніемъ никакъ не посватается на дѣвушкѣ бѣдной, какъ равно и бѣднякъ не осмѣлится сватать богатую, по пословицѣ: „голова шуває місця, а спина прута“; или же: „слюкий—такій до такої, а горбатий до слипої“; „чешися кінъ съ конемъ, візь зъ воломъ, а свиня въ тинь, якъ нема съ кнѣмъ“. Свадьба обыкновенно начинается въ пятницу и кончается не раньше

вторника слѣдующей недѣли. Впрочемъ, у людей зажиточныхъ свадебные гости не расходятся иногда до четверга.

Обыкновенно парень самъ высматриваетъ себѣ невѣсту, но такъ какъ главное достоинство жены, по общимъ понятіямъ, составляютъ: добрый нравъ, не зазорность поведенія, богатство и трудолюбіе, — то парень часто поддается совѣту родныхъ и сосѣдей и потому выбираетъ себѣ въ подруги дѣвушку не по сердцу, а по совѣту. Пословицу: „выбирай себѣ жену не глазами, а ушами“, часто приходится выполнять простолюдинамъ на дѣлѣ. Выбравши невѣсту, парень избираетъ двухъ родныхъ или другихъ почетныхъ людей — сватовъ и идетъ съ ними въ домъ родителей или родственниковъ избранной дѣвушки для переговоровъ.

Въ сваты выбираются обыкновенно люди бойкіе, говоруны. Дѣло всегда начинается вечеромъ. Прийдя въ домъ избранной дѣвушки, сваты идутъ въ хату, а парень остается подъ окнами. Послѣ обычнаго привѣтствія, „добри вечеръ“, сваты вынимаютъ изъ-за пазухи бутылку водки, ставятъ ее на столъ и говорятъ: „Тутъ десь забігла телиця съ череди; просимо-жъ васъ віддайте її нашому хозяйну (при чемъ иногда упоминаютъ имя жениха), за що кладемо вамъ могоричъ“. Дѣвушка, по обыкновенію, прячется на печку.

Домашніе отвѣчаютъ: — Видно вашъ хозяйнъ ледащо, або пьяница, або ще дуже молодой та дурний, що відъ него худоба втікає?“ Послѣ возраженія сватовъ, домашніе продолжаютъ: „Та таки, признаться, ми его телиці не бачили; не знаємъ, за що така напасть“. Сваты, какъ бы въ оправданіе, заглядываютъ на печку и восклицаютъ: „А онъ вона!“ и стаскиваютъ дѣвушку съ печи. Если она согласна — то становится у печки, возлѣ „коміна“, опустивъ глаза въ землю и ковыряетъ пальцами коминъ, а если не согласна, то сейчасъ опять уходитъ на печку со словами: „я вашого хозяйна не знаю — відвѣжйтесь відъ мене“. Впрочемъ, если дѣвушка и согласна выйти замужъ, то приличіе требуетъ, чтобы это согласіе было дано не сразу.

Если домашніе скажутъ: „ми могоричу не цураємся“, а дѣвушка останется у печки, возлѣ коміна, то это хорошее начало. Въ этомъ случаѣ парень, слѣдившій за ходомъ сватовства въ окно, входитъ въ хату, цѣлуетъ родныхъ дѣвушки въ руку, становится возлѣ порога и стоитъ въ теченіи цѣлаго вечера, какъ бы его ни просили сѣсть.

Вечеръ этотъ — начало сватанья. На немъ женихъ не можетъ добиться положительнаго отвѣта, но по крайней мѣрѣ можетъ получить убѣжденіе, что

ему отказа не будетъ. На другой день родители дѣвушки совѣтуются съ своими родными и, по согласіи, дѣлаютъ „заручины“.

На *заручины* женихъ съ родителями, родными и сватами отправляется въ домъ невесты. Войдя въ хату, кладетъ три земныхъ поклона, цѣлуетъ образа, родителей невесты въ руку, а невесту въ лице. Въ *заручинахъ* проходитъ цѣлая ночь. Теперь окончательно объявляется о согласіи, какъ со стороны парня и дѣвушки, такъ и со стороны ихъ родныхъ и разносятся дѣвучкою подарки жениху и сватамъ. Подарки эти состоятъ въ томъ, что жениху привѣшиваетъ невеста къ правому боку платокъ, а сватамъ перевязываетъ черезъ правое плечо по *рушнику*; затѣмъ назначаются день свадьбы и вечеръ этотъ оканчивается пирушкой. Въ продолженіи пирушки, вода должна быть доставляема женихомъ, а закуска — невестою. Въ этотъ самый вечеръ устраиваютъ „печогодини“. Состоятъ они въ томъ, что тогда заключаютъ условіе — какіе подарки на свадьбу долженъ купить парень — дѣвушка, и какой штрафъ предстоить той сторонѣ, которая бы захотѣла отказаться отъ брака.

Въ пятницу, подъ вечеръ, женихъ и невеста, нарядившись въ новое платье, идутъ въ село собирать дружбъ и дружекъ. Женихъ, войдя въ хату, послѣ привѣтствія, кладетъ на столъ калачъ и обращается къ хозяинамъ со словами: „Я васъ буду просить, пустать своего Семена за дружбу!“ — Спасибо, що не цураетесь — отвѣчаютъ домашніе — збирайся Семене, та йди зъ Ивановъ“. Тоже самое дѣлаетъ и невеста. Пригласивши себѣ такимъ образомъ известное число женихъ дружбъ, а невеста дружекъ — они, виѣтъ съ званными, отправляются по своимъ домамъ, при чемъ дружбы и дружки должны идти изъ дому каждый съ своимъ хлѣбомъ. Невеста, но приходѣ съ дружками въ домъ, проситъ ихъ садиться за столъ и даетъ имъ „торочити рушники“, т. е. даетъ каждой иглу и нитя, по два или по три рушника и по куску *морозь* *), которыя пришиваются въ концамъ рушниковъ. Потомъ, когда сама невеста усядется за столомъ посреди дружекъ, то старшая дружка, т. е. та, которая сидитъ по правую сторону, обращается къ старостѣ невесты со словами:

— Моспане браце, моспане старосто!

*) *Тароки* — это концы полотна, которые были привѣшены въ началкѣ ткацкаго станка. Они остаются съ длинными, висащими нитями. Пришиваются они на свадьбахъ къ *рушникамъ*, какъ для красы, такъ и для того, чтобы увеличить длину *рушника*, который часто бываетъ коротокъ, чтобы въ воскресенье имъ лучше было перевязывать *дружкитъ, болрѣт*.

- Ради мѣ слушацѣ! отвѣчаетъ староста.
- Благословили заручити, благословить и руниники торочити.
- Най Богъ благословить!
- Повтурни.
- Най Богъ благословить!
- По третѣму.
- Най Богъ благословить!

Послѣ этого дружки начинаютъ пѣть: Благослови Боже, и прон. (см. № 68).

Эта пѣсня повторяется три раза и потомъ продолжаютъ слѣдующія (см. №№ 69 л. А, 77, 79 л. А, 81).

Между тѣмъ невѣста ожидаетъ окораго прибытія жениха, и если онъ долго медлитъ своимъ прибытіемъ, то дружки поютъ:

Зеленая рутонька—жовтий цвѣть *) Післала би мѣ післоньки—не смію.
Чогось нема Ивана—а темненька нічъ, Післа би мѣ сама—боюся;
Писала би мѣ листоньки—не вмію Широкая річенька—втоплюся.

Такъ поютъ, пока не придетъ женихъ съ друзьями и старостами. Какъ только онъ покажется въ дверяхъ, то дружки повторяютъ пѣсню:

Зеленая рутонька—жовтий цвѣть—
Не піду я за нелюба—піду въ свѣтъ и пр. (№ 77).

Женихъ съ своими гостями, поцѣловавши коровай, садится за столъ, при чемъ каждый изъ гостей жениха кладетъ на столъ по одному калачу. Музыка, пришедшая съ женихомъ, усѣвшись на лавкѣ, играетъ что нибудь заунывное, напр. *Лазаря*, *Миколая*. Дружки же продолжаютъ принимать до рушниковъ *тороки* и какъ только работа овеичена, то обращаются къ жениху и его гостямъ съ пѣсней, въ которой намекается, что пора давать водку (см. № 83).

Староста жениха говоритъ: „чекайте, люблята, заразъ дамъ!“ и вынимаетъ зъ-за пазухи водку, а дружки: — ха, ха, ха! Свять подносятъ ему рюмку. Староста, наполнивъ ее, обращается къ свату: „Дай вамъ, Боже, здоровья!“ — Дай и вамъ, Боже, здоровья, отвѣчаетъ свать. „Дай-же, Боже, въ добрый часъ зачати, а въ луччій скінчати“. — Дай Боже! взаемні зъ вами! — опять отвѣчаетъ свать и начинаетъ распивать водку. Музыка пере-

*) Ср. № 78.

ходятъ въ веселіи — присутствующія женщины бьютъ въ ладони, танцуютъ и расплываются: Дай же, Боже, въ добрый часъ и пр. (см. № 66).

Когда вода старосты истощена, святъ выставляетъ свою и сейчасъ подаютъ ужинъ. Послѣ ужина, поблагодаривши хозяевъ, всѣ принимаются танцевать. Староста первый идетъ казачка, приговаривая:

Напившия, напившия,
Квалтъ хочу женитися!

Погулявши съ полчаса или съ часъ, всѣ дружки опять садятся за столъ и принимаются за шитье изъ барвинку вѣнча для невѣсты. При этомъ старшая дружка обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“ „Ради мѣ слушацѣ“, отвѣчаетъ староста. „Благословили рушники торочити, благословить й вінокъ шити“. — Най Богъ благословить! — „Повтурни“ — Най Богъ благословить! — „По третѣму“ — Най Богъ благословить! — и дружки начинаютъ пѣть: Благослови, Боже и проч. (см. № 94 лит. Б).

Ее повторяютъ три раза, и потомъ начинаютъ пѣть: Шийся віночку, гладко (см. № 106). Шила Маруса барвінкови віночокъ (см. № 108).

Эту пѣсню опять повторяютъ, только, вмѣсто „батеньку“, поютъ „матиньку“, причемъ невѣста плачетъ до „хліпанна“. Потомъ поютъ: Ой у полюта овесъ рясний (№ 109).

Когда вѣнокъ готовъ, то женихъ и всѣ гости расходятся по своимъ домамъ и тѣмъ кончается пятница или какъ они называютъ „торочини“.

Въ субботу утромъ женихъ и невѣста идутъ въ церковь, гдѣ исповѣдываются и приобщаются Св. таинъ и, послѣ обѣдни, возвращаются каждый въ свой домъ. Невѣста, возвратясь домой, застаётъ у себя своихъ дружекъ, близкихъ знакомыхъ и родственниковъ. Подаютъ обѣдъ. Послѣ обѣда дружба невѣсты *) идетъ въ садъ, выламываетъ тамъ еудравенькую вѣточку — *мльце*, вноситъ ее въ комнату и затыкаетъ въ лежащій на столѣ хлѣбъ — *коровай*. Дружки становятся посреди комнаты стулъ, покрытый *кожухою* навзнанеу. и сажаютъ на него невѣсту. Потомъ старшая дружка обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“ — Ради мѣ слушацѣ! — отвѣчаетъ староста. „Благословили вінокъ шити, благословить й росу-косу росплитати“ — Най Богъ благословить! „Повтурни“ — Най Богъ благословить! „По третѣму!“ — Най Богъ благословить! и дружки начинаютъ пѣть: Благослови, Боже (см. № 612).

*) Невѣста, кромѣ дружекъ, имѣетъ еще одного *дружбу* и старосту.

Невѣста сидитъ на стулѣ и плачетъ. Музыка аккомпанируетъ поющимъ дружкамъ. Какъ пропойтъ третій разъ „Благослови, Боже;“ отецъ невѣсты (если есть) подходитъ къ ней, развязываетъ и немножко расплетаетъ косу, послѣ отца — мать, потомъ по порядку — родственники, вообще каждый присутствующій въ комнатѣ, а дружки въ это время поютъ пѣсни (см. №№ 615, 616, 627, 628, 629, 630 л. А, 632, 633, 639, 640 л. А, 643).

Какъ только косы расплетены, на голову невѣсты кладутъ вѣнокъ, который приготовленъ еще въ пятницу. Дружки поютъ:

Ой чи вогонь, чи полумень палае,
Чи на Марусі золотий вінокъ сіае,
А на ню її матінка зглядае.
— Ой не зглядайся, моя матінко, на мене,
Не сходила я кращого вінка у тебе.
Ой не рікъ не два, якъ ся Иванко залицавъ.

Послѣ этой пѣсни, невѣсту поднимаютъ со стула. Каждая изъ дружекъ старается какъ можно скорѣе сѣсть на стулъ, на которомъ сидѣла невѣста, думая, что та, которая напередъ сядетъ, скорѣе выйдеть замужъ. Если есть у невѣсты родители, то они, а если нѣтъ, то старшіе родственники садятся на лавкѣ, къ дверямъ глазами, имъ подносятъ невѣста по одному хлѣбу съ солью, кланяется въ ноги и цѣлуетъ въ руки. Дружки поютъ: Благослови, Боже (см. № 647).

Дружки поютъ это три раза; при чемъ невѣста три раза кланяется родителямъ, а потомъ по одному разу всѣмъ, кто только есть въ комнатѣ, а дружки продолжаютъ пѣть (см. №№ 646, 659).

Если невѣста не имѣетъ родителей, то ея поютъ инныя пѣсни (см. № 610, 649).

Когда невѣста раскланяется всѣмъ домашнимъ, родители ея подходятъ къ столу, на которомъ стоитъ коровай съ *мальцемъ*; берутъ, цвѣты *калинки*, *барвінку* (все это уже приготовлено прежде) и привязываютъ до гильца. Сначала это дѣлаетъ отецъ, потомъ мать, а наконецъ всѣ свадебные гости. Дружки продолжаютъ пѣть (см. № 103, 137 л. А).

Затѣмъ всѣ выходятъ на дворъ. Старшая дружка подходитъ къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“ — Ради мѣ слушаць! „Благословили росу-косу росплитати, благословить й на село виряжати.“ — Най Богъ благословить! „Повтурни!“ — Най Богъ благословить! „По третему!“ — Най Богъ благословить! — Дружки поютъ: Благослови, Боже (см. № 179).

На дворѣ передъ порогомъ — (см. № 181 А, л. 180).

При этомъ мать беретъ святой воды, проищетъ ея сначала невѣсту, а потомъ дружескъ, вручаетъ дружкамъ по ялать: валачой и такъ отправляются въ село. Сначала заходятъ къ священнику, а потомъ по всѣмъ роднымъ и знакомымъ. Войдя въ комнату, невѣста кланяется до земли всѣмъ отъ старого до малого, а одна дружка кладетъ на столъ валачь и взаимно получаютъ какой нибудь подарокъ: хлѣбъ, курицу, дань, ценьку и проч.

Тожо дѣлаютъ женихъ, сопровождаемый парнями — дружками. Изъ села невѣста съ дружками идетъ въ свой домъ. Дойдя до дверей, она останавливается передъ порогомъ, а дружки входятъ въ хату. Невѣста остается на дворѣ до тѣхъ поръ, пока не приготовятся къ *посагу*.

Дружки, когда уже все къ посагу готово, выходятъ въ сѣни — куда также изъ надвору входитъ невѣста и начинаютъ пѣть: Добри вечеръ тому, (см. № 233 л. А).

Эту пѣсню повторяютъ три раза, на каждый разъ имъ изъ комнаты отвѣчаютъ также пѣсней (см. № 234 А).

Потомъ дружки съ невѣстою продолжаютъ:

Чи гораздъ ми зробили,	Близькую й далекую,
Шо всю родину сходили:	Вбогую й богатую.

Въ хатѣ отвѣчаютъ (см. № 228).

Дружки опять (см. № 235).

Въ хатѣ (см. № 236).

Дружки (см. № 363).

Въ хатѣ (см. 363).

Дружки (см. № 225).

Въ хатѣ (см. № 226).

Дружки (см. № 223).

Въ хатѣ (см. 224).

Дружки (см. № 231 л. А).

Такъ поютъ, пока съ комнаты не скажутъ, что уже все готово. Тогда старшая дружка вызываетъ старосту съ хаты: „Моспане браце, моспане старосто!... Благословили на село виходити, благословить и въ цей димъ вступити“ — Най Богъ благословить! — „Повтурни“ „По третему“! — Най Богъ благословить! и дружки поютъ: Благослови, Боже (см. № 237).

Тогда староста беретъ палку, дѣлаетъ ея въ растворенной двери три раза крестъ и всѣ стоящіе въ сѣняхъ входятъ въ хату. Невѣста опять

клянется до земли роднымъ. Потомъ староста беретъ платокъ и даетъ конецъ его невѣстѣ, невѣста, держась лѣвою рукою за платокъ старосты, беретъ въ правую руку свой платокъ и конецъ его передаетъ старшей дружкѣ, которая въ свою очередь, передаетъ такимъ образомъ свой платокъ младшей дружкѣ. Такимъ хоромомъ они начинаютъ обходить столъ, нарочно поставленный посреди комнаты, и поютъ:

Ишла Марюся на посагъ, Эъ щастьячвомъ, и здоровьячвомъ,
Стручавъ її Господь самъ, И щасливою годиною.

Эту пѣсню повторяютъ до тѣхъ поръ, пока не обойдутъ три раза столъ кругомъ. Потомъ невѣста и дружки садятся за столъ и продолжаютъ пѣть (см. №№ 164, 209, 230, 258 л. Г, 265 л. В, 314).

Летіли галочки *),	А въ три рядочки,
А въ три рядочки,	А Маруся попереду,
Зовулька попереду;	А всі дружечки за столомъ сіли,
А вси галочки защебетали,	А Маруся на посади,
Зовулька закувала.	А всі дружечки заспівали,
Ишли дружечки	А Маруся заплакала.

Если невѣста сирота, то поютъ (см. № 269 В).

Во время пѣнія этихъ пѣсень дружба ставитъ на тарелку чарку, наливаетъ ее водкою и обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто! а проше на дрожки!“ Староста указываетъ на отца невѣсты. Дружба начинаетъ: „есть въ цимъ дому нашої пані молоді тато родзаний; просить пані молада и я просю на ту почесну!“ (указывая на рюмку) и во все горло кричить: „а проше!“ Отецъ подходит, выпиваетъ водку, кладетъ на тарелку копейку или больше, и отходитъ. Дружба опять наполняетъ рюмку и вызываетъ мать. Такъ чарка должна обойти всѣхъ, кто только тогда есть въ домѣ; при чемъ староста долженъ слѣдить, чтобы никто не остался безъ приглашенія дружбы и самъ называетъ каждого по имени, а дружба сейчасъ выкликаетъ своимъ громкимъ „а проше!“

Если собрались въ сѣняхъ зрители изъ парней, то и ихъ, пѣснями, приглашаютъ выпить по рюмкѣ (см. № 361 и 362).

Когда чарка уже обошла всѣхъ, а ужинъ еще не подаютъ на столъ, то дружки торопятъ ужинъ тоже пѣснями (см. №№ 420, 422, 456).

*) Сравни. № 812.

Когда же подадут ужинъ, то дружки обращаются къ невѣстѣ съ пѣсней (см. № 423, 440).

Невѣста встаетъ, кланяется на обѣ стороны и проситъ кушать вечерю. Вечера обыкновенно начинается борцемъ. Послѣ борню дружки поютъ (см. № 438).

Послѣ каши, продолжаютъ—(см. № 438).

Бухарка нарочно говоритъ: „Моше ще каші?“

Дружки отвѣчаютъ (см. № 440).

Послѣ каши всегда подаютъ жареное мясо: если долго не водятъ, то дружки поютъ (см. № 441).

Жаркое ставятъ предъ дружкой, чтобы онъ его порѣзалъ на куски. Дружка, немедля, принимается за работу, а ему прицѣвуютъ (см. №№ 443, 444, 445).

Послѣ ужина всѣ встаютъ и поютъ (см. № 477).

Эту пѣсню поютъ три раза, стоя, потомъ садятся и продолжаютъ (см. №№ 466 л. В, 472, 468 л. А, 473, 474).

Тогда ктонибудь изъ домашнихъ, обращаясь къ старостѣ, говоритъ:—Та виведіть їхъ зъ-за стола, видете, якъ гарно васъ просять. Тогда староста подаетъ невѣстѣ и дружкамъ конецъ платка и такъ выводитъ изъ-за стола въ хату, а потомъ на дворъ, гдѣ уже играетъ музыка. При этомъ поютъ (см. № 469 л. В).

На дворѣ продолжаютъ танцы до тѣхъ поръ, пока не разойдутся спать. Тоже дѣлается и въ домѣ жениха, и этимъ кончается *посазъ*, который состоитъ въ томъ, что какъ невѣста, такъ и женихъ сидятъ каждый въ своемъ домѣ цѣлый вечеръ за столомъ, на „покуті“, и имъ поютъ приуроченныя къ этому обряду пѣсни.

Въ воскресенье утромъ невѣста идетъ съ старшею дружкой въ церковь къ заутрени. Женихъ также долженъ быть въ церкви съ однимъ дружкой. Изъ церкви невѣста отправляется въ свой домъ, гдѣ уже застаютъ своихъ свашекъ, младшую дружку, свѣтилку и др. свадебныхъ гостей. Женихъ также идетъ въ свой домъ. По приходѣ домой, онъ вручаетъ одному дружбѣ, боярину, свою шапку, *козлові чоботи* для невѣсты, куда насыпаетъ овса и бросаетъ нѣсколько копѣекъ, и отправляетъ дружку въ домъ невѣсты. Его провожаютъ съ музыкою два старосты. По приходѣ въ домъ невѣсты, староста кладетъ на столъ калачъ, дружка отдаетъ невѣстѣ чоботы, а дружкамъ вручаютъ шапку, которая сейчасъ пришиваютъ къ ней неболь-

почти всегда, тѣчася бываетъ вѣнчаніе. Передъ совершеніемъ обряда, женихъ и невѣста считаютъ необходимымъ высказать священнику, что цѣлю въ продолженіи жизни былъ боленъ и если есть какая ибудь наследственная болѣзнь; то говорятъ, въ увѣренности, что впредь никогда подобнаго не будетъ, если скажутъ правду. При вѣнчаніи невѣста старается, какъ бы нехотя, стать на ногу жениху въ увѣренности, что послѣ этого онъ цѣлую жизнь будетъ, какъ говорится, подъ башмакомъ у жены. По вѣнчаніи всегда выходятъ изъ церкви дружными дверьми, т. е. боковыми, думая что счастье, какое найдутъ въ семейной жизни, никогда уже ихъ не оставитъ и не замѣнится горемъ. По выходѣ изъ церкви поютъ (см. № 697 л. Б, 722 л. Б).

Сиротѣ — (см. № 733 л. А).

Оічена, велина січена: *)
Вже наша Маруса звінчана.

Червоный чобітокъ на носі,
Купивъ її Иванко въ дорозі.

Женихъ и невѣста изъ церкви идутъ по своимъ домамъ, гдѣ ихъ ожидаютъ съ обѣдомъ.

Когда невѣста подойдетъ въ воротамъ, то выносятъ противъ нее стулъ съ хлѣбомъ и солью, при этомъ мать выходитъ въ кухню на изнанку.

Дружки поютъ (см. № 765 л. А).

Невѣста цѣлуетъ хлѣбъ и вноситъ его въ комнату, а дружки продолжаютъ (см. № 744 л. Ж).

Подаютъ обѣдъ. Невѣста садится на *покуті*, кругомъ нее дружки. Мать наливаетъ рюмку водки и пьетъ за ея здоровье три раза, потому отецъ — но только одинъ разъ, а тамъ всѣ гости. Музыка играетъ вивать. Пока каждый, кто есть въ комнатѣ, выпьетъ до *молодоі* по рюмкѣ; дружки поютъ: (см. № 811).

Съ такою же пѣсней обращаются до *матінки* и потомъ до *милого*, за котораго отвѣчаютъ.... „моя, сердце, воля, рятувать тебе зъ моря“. Потомъ поютъ (см. № 778 л. В).

Затѣмъ обѣдаютъ, и выходятъ на дворъ танцевать. Цѣлый день продолжаютъ танцы на дворѣ, какъ у жениха, такъ и у невѣсты, куда собираются парни и дѣвушки — знакомые и незнакомые.

Вечеромъ при заходѣ солнца, женихъ отправляется въ домъ невѣсты. Это бываетъ такъ: женихъ беретъ *чоботи* для тещи, *чепцовъ* и *платковъ* для родни невѣсты, известное число *калачей*, и даетъ все это нести млад-

*) Сравни. № 720.

нему дружбѣ; старшему дастъ *мале* съ корова, а самъ беретъ хлѣбъ, котораго былъ благословенъ, какъ шелъ въ вѣнцу. Отдавши по поклону родителей, всѣ выходятъ изъ хаты. Дорогою свахи поютъ:

По-підъ гаснѣ бита дороженька; *)	Взяла калина до него приліпляти:
Ой тутъ іхавъ Иванъ съ боярами,	— Ой не для тебе калина насажена,
Їму калина дорогу заступила.	Ой для тебе Маруся наражена.
Внимавъ шабельку, взявъ калину рубати.	

Дружба, который несетъ *мале*, во все горло кричить: „гопъ! гопъ! гопъ!“ Въ воротахъ невѣсты, его встрѣчаетъ толпа парней съ хлѣбомъ и солью на стулѣ, покрытомъ сватерью. Женихъ снимаетъ шапку, крестится, цѣлуетъ хлѣбъ и говоритъ: „Добри-вечірѣ, панове молодці!“ — Дай, Боже, здоровья! — загудитъ вся толпа и заступитъ женику въ воротахъ дорогу. Тогда свахи поютъ (см. № 878).

При этомъ староста вынимаетъ бутылку водки и ставитъ на стулѣ, гдѣ стоялъ хлѣбъ, а младшій дружба кладетъ четыре калача, и парни разступаются. Передъ порогомъ опять ставятъ тотъ самый стулѣ съ хлѣбомъ. Женихъ цѣлуетъ хлѣбъ и отдаетъ дружбѣ, а свахи поютъ (см. №№ 842, 852, 905).

Ой тещенько-мати,	Тилько шати пересушимо;
Пускай насъ до хати,	А въ насъ такі шати,
Ми тобі не докучемо,	Щобъ Марусю взяти съ хати.

Невѣста тогда сидятъ за столомъ въ хатѣ и со свахи поютъ (см. № 903).

Дружба жениха кричитъ на дворѣ: „гопъ! гопъ!“ идетъ въ присядку и припѣваетъ:

Ой дівчино! го-го-го!	Жемитися гадаю.
Прийми мене! голого!	Ни сорочки, ни штанівъ,
Я сорочки не маю,	Тилько торба сухарівъ.

Коли бъ мені до дівчини допитатися,
Чи не дала-бъ гребінчига росчесатися?

Во время этихъ пѣсень, теща выходитъ въ зятю и обививается съ нимъ хлѣбомъ. Потомъ старшій дружба беретъ *серпанокъ*, кладетъ въ него три калача и съ двумя старостами вноситъ его до хаты и кладетъ на столъ. Теща вынимаетъ изъ серпанка калачи и на мѣсто ихъ кладетъ свои. Дружба съ

*) Сравн. 381 и 776.

старостами беруть опять серпанокъ съ обмѣненными калачами и идуть въ сѣни. Дружки поють: Перші послѣ пришли (см. № 882).

Они три раза въ томъ серпанкѣ переѣвняють калачи. Дружки продолжаютъ: Ой за ворітьми глибокий дунай! (см. № 866).

Когда калачи переѣвняють третій разъ, то домашніе спрашиваютъ дружбу и старость: „Отъ ми не знаємъ, що то ви за люди?“ — Ми — отзивається дружба, — идемъ зъ Туреччини руському царю служити, а соцький квартирю тутъ показавъ“. — „Э, бачили ми такихъ людей — говорятъ домашніе — а покажите намъ свій паспортъ!“ Между тѣмъ за столомъ, возлѣ невѣсты стоятъ четыре мальчика не моложе пяти лѣтъ съ палочками, поднятыми вверхъ; ихъ называютъ *шуринці*. Старший дружба, указывая на нихъ, спрашиваетъ: „А то що таке за козаки у васъ?“ — Це наши воини — отвѣчаютъ домашніе. „А ну, нехай покажутъ свою храбрость,“ — говорятъ дружба съ старостами, и поднимають свои палки; *шуринці* также и между ними проходятъ мнимая борьба. Дружки поють (см. № 936 л. А).

Борьба продолжается. Тогда домашніе подходятъ къ нимъ и говорятъ: „Та покажите но, проше, паспортъ, — а не бийтися“. Дружба говоритъ: „Заразъ“, и вынимаетъ изъ кармана лоскутикъ испачканной бумаги и читаетъ: Іхала Хина и проч. (см. № 930).

Когда дружба кончить свой *паспортъ*, то домашніе берутъ тѣ рушники, къ которымъ въ пятницу дружки пришивали *тороки*, подходятъ сзади и вяжутъ ихъ съ кривомъ: „Ви розбіяки! ви читаете якесь баламутство, а не паспортъ!“

Когда ихъ перевяжутъ *рушниками*, то цѣлуются съ ними и пьютъ могорычъ. Дружба также пьетъ до *шуринцівъ* и даетъ имъ по калачу, вмѣсто выкупа; если же между *шуринцями* есть братья невѣсты, то имъ даютъ по складному ножку. Во время этого дружки поють:

Ой зять ся намъ стелить, *)
Передъ порогомъ мелять,
У сїняхъ барвінкомъ,

У хаті василькомъ,
Передъ столомъ — столомъ,
За столомъ, якъ соколomъ.

И когда *шуринці* выпьютъ водки, то поють (см. № 970).

Въ продолженіи всей этой суматохи, женихъ стоитъ въ сѣняхъ. Онъ ожидаетъ, пока теща не придетъ къ нему съ оброкомъ. Свахи вызываютъ тещу пѣснями (см. №№ 913, 916).

*) Срав. № 897.

Когда въ хатѣ могоричь конченъ, то теща, приготовляетъ горшекъ оброку, т. е. наливаетъ въ горшокъ воды и бросаетъ овса, беретъ хлѣбъ и выходитъ до зятя. Поблагословивши зятя хлѣбомъ, теща поднимаетъ горшекъ съ оброкомъ и говоритъ до зятя: „Сину Иване! дай тобі, Боже, здоровья!“ — Дай, Боже! — отвѣчаетъ зять. „Дай, Боже, щобъ бувъ веселый, якъ весна, богатый, якъ земля, а здоровый, якъ вода!“ — Дай, Боже! — говоритъ зять, и теща пьетъ три раза по немногу изъ горшка. Музика играетъ вивать, а свахи поють: (см. № 988).

Теща, выпивъ третій разъ немного оброку, отдаетъ его зятю, который пробуетъ и бросаетъ горшокъ назадъ, чрезъ голову. Если горшокъ разобьется, то это хорошее предзнаменованіе, а если кѣтъ, то во всю жизнь *молоді* останутся бездѣтными. Въ послѣднемъ случаѣ его спѣшатъ разбить налѣгами дружбы жениха. Послѣ оброка теща пьетъ до зятя водку, приговаривая тоже, что и предъ оброкомъ; а когда выпьетъ зять, то потчуетъ всѣхъ стоящихъ въ сѣняхъ, — послѣ чего всѣ входятъ въ хату, а свахи поють (см. № 989).

Дружки въ хатѣ отвѣчаютъ (см. № 990).

Невѣста, при входѣ въ хату жениха, беретъ съ гильца въ руку овса и бросаетъ его въ глаза жениху и сама припадаетъ къ столу, причемъ старшая дружка накрываетъ ея голову платкомъ. Поють:

Припадъ, Марусю, до стола,	Потерай-восо,
Чорними очима та я заплачъ,	Калиновий цвітъ,
Бо вже иде розмай-восо,	Завъязаний світъ.

Женихъ идетъ прямо къ невѣстѣ и старается оторвать ее отъ стола, за который она уцѣпилась руками *). Когда отниметъ отъ стола, то садится возлѣ нея и цѣлуетъ въ лице. Дружки поють (см. № 979).

Цѣлый вечеръ женихъ сидитъ за столомъ возлѣ невѣсты въ шапкѣ, только когда пьетъ водку, то старшій дружба снимаетъ ее на это время. Такъ какъ еще до прихода жениха съ свахами, дружки заняли уже мѣсто за столомъ, то свахи говорятъ имъ, чтобы они подвинулись немножко, а дружки отвѣчаютъ имъ пѣсною (см. № 939).

Теща и тестъ пьютъ до каждаго водку. Когда чарка обойдетъ всѣхъ,

*) Иногда невѣста такъ сильно держится за столъ, что женихъ никакъ не можетъ оторвать ее. Тогда жениха поднимаютъ на смѣхъ.

то сваханъ подносять деревянную тарелку и свахи начинают одаривать родныхъ невѣсты. При началѣ поють (см. № 960).

Свахи на тарелку кладуть по порядку всё подарки, какіе женихъ взялъ изъ дому, сначала платокъ, по большей части красный, а на него калачъ. Дружба кричитъ: „Есть въ цѣмъ дому нашего пана молодого и пані молодой тато родзоний; просить панъ молодой, пані молада, свать и сваха, и я просю на той чесний подарунокъ—а проше!!!“ Отець невѣсты подходитъ, кланяется во всё стороны, беретъ подарокъ и отходитъ. Потомъ кладуть для тещи сапоги. Дружба кричитъ по прежнему. Теща, взявши сапоги, кланяется и говоритъ: „Дякую сватові, свасі, пану молодому и дружбі за послугу“. Постѣ этого выходитъ на средину хаты, поднимаетъ сапоги на голову и начинаетъ танцовать, припѣвая: Чи се ти чоботи, и пр. (см. № 991, л. В).

Во время этой пѣсни всё скачуть и бьютъ въ лодони, только свахи съ дружбою продолжаютъ обдаривать калачами родственниковъ невѣсты. Свахи поють (см. № 957).

Засвіти, дружбо, свічку,
Гляди роду по запічку:

На печу старенького,
Въ колісці маленького.

Дружки имъ отвѣчаютъ (см. № 1070 л. В).

Свахи опять:

А въ насъ дарівъ много,
Въ васъ роду не много.

Есть чимъ дарувати,
Нема кому відбрати.

Дружки въ отвѣтъ поють (см. № 995).

Потомъ начинаются подарки со стороны невѣсты. Теща идетъ въ комору за рушниками, а дружки и свахи поють (см. № 993 л. В, 997 л. В).

Тогда, возвратившись съ рушниками, отдаетъ ихъ дружбѣ невѣсты. Она кладетъ одинъ рушникъ на тарелку и кричитъ: „Есть въ цѣмъ дому нашего пана молодого староста Петро? Просить панъ молодой, пані молада, свать и сваха, и я просю на цю барву — а проше!...“ Такъ вызываетъ по-тоже всю родню жениха. Когда это кончится, то постороннія женщины берутъ рѣшето, влезаютъ на лавку возлѣ печки, стучать въ него и поють (см. № 1003).

Свахи, дружки и старости бросаютъ въ рѣшето по когѣйкѣ или больше, и если бросили коп. около 15, то женщины слезаютъ съ лавки; а если меньше, то опять поють тоже самое, пока не будутъ удовлетворены. Въ это время невѣста сидитъ за столомъ и пьчетъ. Ей свахи поють (см. № 1018 л. В).

Тогда теща подходитъ ко столу съ серпанкомъ въ рукахъ; перекрестится три раза, потомъ перекрестить невесту и завязываетъ ей серпанокъ. Послѣ этого женихъ и невеста цѣлуютъ тещу въ руку, а свахи поютъ (см. № 1045 л. В).

Друзки продолжаютъ (см. 1033).

Свахи отвѣчаютъ (см. № 1030).

Друзки опять начинаютъ (см. № 807).

Свахи... (см. № 996).

Тутъ подносятъ на тарелкѣ платокъ и кладутъ передъ женихомъ, а дружки начинаютъ пѣть (см. № 1046).

Женихъ выбрасываетъ деньги, сообразно съ цѣнностью платка, а невеста беретъ платокъ и затываетъ его жениху за поясъ, у праваго бока.

Все это продолжается далѣе полуночи. Теперь уже ожидаютъ ужина, который бываетъ часто на разсвѣтѣ. Свахи начинаютъ пѣть (см. № 1076 л. В).

Друзки имъ отвѣчаютъ:

Ой ми ще не палили	Ви, дружби, по воду,
И вечеряти не варили.	Ви, старости, за вогнемъ,—
Идїть, свахи, по трїски,	Тогда будемъ палити
Ви, свїгилки, по дрова,	И вечерять варити.

Подають ужинь. Во время ужина, поютъ тѣ самыя пѣсни, которыя пѣли въ субботу заужиномъ. Свахи ко шамъ требуютъ перцу; имъ дружки отвѣчаютъ пѣсню:

Поїхала баба до Хотиня	Ставь зъ нею на порадю;
По перець, покориння.	Приперь її до дверець,
А здибавъ дїдъ бабу,	Розсипавъ її перець.

Женихъ и невеста въ продолженіи ужина не ѣдятъ ничего; передъ ними стоитъ только пустая тарелка и двѣ ложки. Дружки, шутя, припѣваютъ жениху (см. № 1082, л. В).

Свахи на перескорѣ дружкамъ продолжаютъ (см. № 1083, л. В).

По окончаніи ужина бываютъ *дружчини*. Они начинаются такъ. Старшая дружка кладетъ свой платокъ на тарелку и ставитъ ее предъ старшимъ дружбою. Дружки поютъ:

Було, дружбо, та не дружити,	Шобъ грошей заробити,
А йти на тїкъ молотити,	Шобъ дружку искупити.

Дружба выкидаетъ на тарелку столько денегъ, сколько стоитъ платокъ, беретъ его въ руку и чрезъ столъ подаетъ вонецъ его старшей дружкѣ. Она,

ухватившись за конецъ платка, перелезаетъ прямо чрезъ столъ на средину хаты, и танцуетъ съ нимъ (съ дружбою). За нею выходятъ изъ-за стола всѣ гости. Жениха и невѣсту сейчасъ ведутъ въ комнату, гдѣ имъ оставляютъ ужинъ, запираютъ на замокъ дверь и сами уходятъ. Тамъ они остаются ночевать. Въ коморѣ стелютъ на землѣ постель слѣдующимъ образомъ: невѣстѣ кладутъ соломы и подъ голову одну подушку, а жениху дрова, а подъ голову большой камень. Когда жениха съ невѣстою запрутъ въ коморѣ, то старшій дружба, взявши дружку за руку, съ музыкою и прочими гостями, отводятъ ее домой. Дружки на прощанье поютъ (см. № 1140).

Дорогою всѣ кричатъ: „гопъ! гопъ!“ а дружба поетъ (см. № 1115).

По приходѣ въ свой домъ, старшая дружка съ младшей поютъ (см. № 1121).

Тутъ остаются недолго. Дружба оставляетъ дружку а самъ, со всѣми своими гостями, возвращается опять въ домъ невѣсты и, поблагодаривъ за все, гости расходятся по домамъ *).

Въ понедѣльникъ, часовъ около десяти, всѣ свадебные гости, за исключеніемъ дружекъ, которыя уже не приходятъ, собираются въ домъ невѣсты, чтобы „выряжать“ ее съ женихомъ, въ его домъ. Когда уже всѣ соберутся, къ порогу подвозятъ нѣсколько повозокъ и на нихъ выносятъ изъ дому постель невѣсты, т. е. подушки, „вѣлима“ „рядна“—все, что намѣрена отдать ей мать. Но при этомъ нужно „искуплять“ постель. Домашніе садятся на приготовленныя невѣстѣ подушки и поютъ:

Я гусята пасла,
По пирячку збирала,
Та въ подушку клала.

Женихъ долженъ взять водки, выпить съ ними по рюмбѣ и выкинуть хоть копѣйку. Когда собираются садится на повозку, невѣста обыкновенно плачетъ. Дружки отъ имени жениха, поютъ (см. № 1202).

Такъ иногда продолжаютъ обращаться къ каждому предмету, который есть въ домѣ; наконецъ женихъ и невѣста, попрощавшись съ родителями, хотятъ садиться на возъ, но свахи удерживаютъ жениха, прищывая:

Ой зятю, зятю! бійся Бога; За той тепленький прирѣжокъ.
Завернися зъ Запорога, Не за той печений,
Та припадъ тещеньці до ніжокъ А за той прирѣжений.

*) Иногда, въ воскресенье, послѣ ужина, одна изъ женщинъ затягиваетъ нѣсню. Скрипка аккомпанируетъ ей, а публика слушаетъ. Она поетъ (см. № 1084).

Женихъ принужденъ еще разъ кланяться тещѣ. Дорогою поють (см. № 1222, 1218).

Когда подъѣзжаютъ къ дому, поють:

Відчепяй, мати, вістеу—	До комори кляшницю,
Веземъ тобі невістку;	До хати робітницю.

Въ воротахъ раскладываютъ небольшой огонь и черезъ него должны переѣзжать возомъ женихъ съ невістою. Слѣзши съ воза, женихъ идетъ въ комнату, а невіста остается у порога. На встрѣчу къ ней выходитъ изъ хаты свекровь съ хлѣбомъ и спрашиваетъ: „Зъ чимъ ти до мене приїхала?“ — Съ хлѣбомъ, соллю и твоїмъ синомъ—отвѣчаетъ невіста. Потомъ обмѣниваются хлѣбомъ, пьютъ водку и входятъ въ хату. Въ хатѣ снимаютъ съ невісты серпанокъ и завязываютъ ее платкомъ. Поють (см. № 1255).

Иногда при этомъ урѣзываютъ совсѣмъ невістѣ косы. Поють:

Наїхали паничі,	Стали її сікти-рубати,
Взяли росу-росу підъ мечі,	Стала Маруся плакати.

Стала Маруся зъ ложа,	Заклала коруночку,
За нею Матеръ Божа,	На її головочку.

Послѣ этого невіста всѣмъ цѣлуетъ руки, сейчасъ беретъ метлу и подметаетъ хату. Подаютъ обѣдъ. Послѣ обѣда, невіста съ старшимъ дружбою идетъ къ священнику *на выгодъ*. Возвратившись отъ священника, застаютъ дома *закуцію*. Всѣ родственники невісты, пообѣдавши, берутъ палку, намазываютъ на нее паклю и, съ веретенкомъ въ рукѣ, идутъ къ родителямъ жениха будто бы искать своей дочери. Впередѣ идетъ староста съ пшеничнымъ калачемъ. Дорогою поють:

А зъ калиночки дві квіточки...	Ми за нею ходимъ
Вчора була неділя свята,	И зъ пшеничнимъ хлѣбомъ.
Въ насъ Марусю взято;	

Въ домѣ жениха гостятъ недолго; всѣ гости идутъ на *закуцію* въ домъ невісты. Оттуда, послѣ угощенія, возвращаются всѣ, за исключеніемъ родственникововъ невісты, опять въ домъ жениха, гдѣ вечеромъ бываетъ *перезва*.

Женихъ съ старшимъ дружбою идетъ къ тестю приглашать его къ себѣ въ гости.

Тесть набираетъ калачей, чтобы было чѣмъ обдарить всѣхъ родственникововъ жениха, и съ музыкою, со всѣми родными и съ женихомъ отправляется

въ домъ жениха. Дорогою вѣтъ должны вести тещу подъ руку, при чемъ поютъ (см. № 1423).

Дружба невѣсты несетъ „милые“ и кричить: „гойъ, гойъ“! Изъ дома жениха, родня невѣсты расходится уже послѣ ужина. Въ продолженіи этого времени, между прочимъ, поютъ:

Со стороны жениха (см. № 1350).

Со стороны невѣсты (см. № 1352, л. А).

Свахи отвѣчаютъ:

А зъ калиночки дві квіточки... А ми її а ні бѣємо, а ні лаємо,
Вчора була неділя-свято и въ насъ, Тільки хорошенько приймаємо.
Залетіла утіва ваша до насъ.

Цѣлый день вторника проходитъ въ томъ, что утромъ вся родня невѣсты идетъ на угощеніе въ домъ жениха и тамъ остается до обѣда. Послѣ обѣда всѣ отправляются къ родителямъ невѣсты, а оттуда расходятся вечеромъ. Когда родня невѣсты идетъ къ жениху, то поютъ (см. № 1455).

А ні скіпочки, ні огарочка— Нема дочка Марусі —
Нема чимъ запалити; Нема кимъ послужити.

Знати Марусю, знати *) Зъ червоної китайки,
Въ котрі вона хаті: Вітрець повиває,
Калиною обткана, Лѣнець полягає,—
Черчикомъ обсипана, А Марусіна родина,
А лавки, прилавки— Якъ мажъ процвітає.

Передъ порогомъ (см. № 1457).

Утромъ въ среду, вся родня жениха и невѣсты собирается къ родителямъ невѣсты, гдѣ дѣлается *протій*. Теперь послѣ обѣда разрѣзываютъ коровай и даютъ по куску каждому гостю, который приноситъ домой и держитъ его какъ просфору; гильце также разламывается по части каждому. При этомъ поютъ:

Світи, місяцю, зъ раю **) Шобъ було видненько
До нашого короваю, Краята дрібненько.

Потомъ всѣ гости дѣлають складчину на водеу и свадьба оканчивается *пропоемъ*, т. е. женихъ и невѣста каждому гостю подносятъ на тарелкѣ водеу, и всякій гость за рюмку выпитой водки долженъ дать новобрачнымъ

*) Срав. № 1436.

**) Сравн. № 520.

какойнибудь подарок на новое хозяйство. Дарят обыкновенно гусь, овцу, поросенка; женщины дают полотно, пеньку и пр., смотря по состоянію.

Послѣ пропой, всѣ гости, пожелавши новобрачнымъ счастья и здоровья, расходятся по домамъ, и свадьба кончена.

Свадьба, записанная въ мѣстечкѣ Полонномъ, Новоградъ-Волынскаго уѣзда, Волынской губерніи, г. Яцінскимъ.

Когда приближается зима и наступают морозы, которые не позволяютъ молодежи проводить вечера на улицѣ,—молодежь оставляетъ ее и собирается по вечерамъ, въ заблаговременно опредѣленный домъ, въ которомъ большею частію живетъ вдова, „на вечерницѣ“. Здѣсь-то, „на вечерницахъ“, молодые парни высматриваютъ себѣ невѣсту.

Высмотрѣвши себѣ невѣсту, молодой человѣкъ старается открыть отцу о своемъ намѣреніи жениться на ней. Недѣли за двѣ или за три до Рождества Христова (у нашихъ крестьянъ обыкновеніе дѣлать свадьбу послѣ крещенія) перестаетъ ходить на „вечерницѣ“ и почти цѣлые вечера проводитъ въ бесѣдѣ съ отцемъ, выискивая удобный случай открыть отцу о своемъ намѣреніи. Большею частію случается такъ, что отцы сами, видя, что пора женить сына, говорятъ ему о женитьбѣ, при чемъ указываютъ и невѣсту. Если невѣста, указанная отцемъ, та самая, которую себѣ сынъ высмотрѣлъ, то сынъ благодаритъ отца за его заботливость и охотно изъявляетъ желаніе жениться; если же указанная отцомъ невѣста ему не нравится, то сынъ падаетъ отцу въ ноги и проситъ, чтобы женили его на той, которую онъ себѣ выбралъ. Любящій отецъ никогда не отказываетъ сыну въ подобной просьбѣ, напротивъ, самъ старается разузнать, какого поведенія выбранная сыномъ невѣста, богаты ли ея родители, не пьяницы ли и пр.

Между тѣмъ сынъ, получивъ отъ отца согласіе, съ нетерпѣніемъ ожидаетъ Рождества Христова. Рождество Христово приближается. Родители молодого парня готовятъ къ празднику по возможности лучше; сами лично просятъ къ себѣ родственниковъ, сосѣдей и вообще знакомыхъ, при чемъ стараются разспросить о невѣстѣ кого либо изъ ея родственниковъ.

Вотъ уже праздникъ Рождества Христова насталъ. Первые два дня празд-

ника родители парня провели въ пирушкѣ со своими родственниками и знакомыми, наконецъ, провожая на другой день праздника своихъ гостей, парень и его родители просятъ двухъ или трехъ мужчинъ, большею частію изъ родни выбранной невѣсты, погостить у нихъ еще и на третій день. Тѣ, не желая оскорбить хозяевъ отказомъ, обѣщаютъ придти и на третій день. Насталъ и третій день. Приглашенные, согласно своему обѣщанію, приходятъ. Родители, вѣстѣ съ сыномъ, очень рады, они стараются угостить своихъ гостей какъ можно лучше. Подъ конецъ угощенія родители, вѣстѣ съ сыномъ, просятъ своихъ гостей оказать имъ небольшое одолженіе — быть сватами. На что, конечно, тѣ, узнавши, что парень хочетъ жениться на ихъ родственницѣ, соглашаются. Когда день начинаетъ склоняться къ вечеру или, большею частію, когда уже повечерѣетъ совершенно, сваты, взявъ хлѣбъ-соль, отправляются къ тому хозяину, гдѣ живетъ выбранная парнемъ невѣста. Когда придутъ въ домъ, сваты кладутъ на столъ хлѣбъ-соль и начинаютъ заводить рѣчь о дѣлѣ, но приступаютъ къ нему не прямо, а обинякомъ.

Сначала они толкуютъ совершенно о другомъ предметѣ, потомъ все ближе и ближе подходятъ къ дѣлу; и о самомъ дѣлѣ выражаются различными иносказаніями, большею частію такимъ образомъ: „Ми ослѣдили лисицю, да й ходили все слѣдомъ за нею, и де вона насъ не выводила!... Ажъ напоследокъ ми її зновъ завиділи коло вашего обісця; ми за нею, а вона обігла разивъ зо два кругомъ вашего обісця, та въ подвір'я. Ми за нею, и думаемъ: отутъ ми тебе застукали, топеръ ти, голубка, будешъ наша! а вона въ хату. Чи не могли-бъ ви її оддати за нашого паробка?“ И тутъ начинаютъ расхвалять молодого парня: что онъ и хорошъ, и богатъ и не пьяница, — однимъ словомъ отличный человекъ. Родители дѣвушки сначала не соглашаются, говоря, что она еще молода, или что еще не приготовились къ свадьбѣ. Наконецъ видя, что сваты не хотятъ ѣдти, спрашиваютъ невѣсту, согласна ли она выйдти замужъ за такого-то парня. Если невѣста согласна, то даютъ сватамъ платки (хустки или рушники). Когда дадутъ рушники, невѣста кланяется въ ноги отцу и матери и тогда „замочуютъ“ рушники, т. е. начинается закуска и небольшая выпивка, послѣ чего сваты отправляются обратно къ молодому парню, но уже съ *рушниками*, гдѣ тоже вторично *замочуютъ рушники*.

На другой день собираются всѣ женатые родственники невѣсты къ ней въ домъ на пирушку, а родственники парня — въ домъ къ жениху. На

третьей день отецъ и мать невѣсты и почти всѣ родственники ѣдутъ къ молодому на *печогаднн*, т. е. убѣдиться, правда-ли тому, что сваты говорили относительно молодого парня. Если правда, — то назначаютъ день сватанья (сговора): если же неправда, то иногда, и даже часто случается такъ, что жениху отказываютъ. Впрочемъ, при этомъ по большей части ссылаются на невѣсту.

Если она согласна выдти замужъ за такого-то, то хорошо, если же несогласна, то ему отказываютъ.

Въ назначенный день для сватанья (сговора), молодой парень съ отцемъ и матерью, со сватами и родственниками своими приѣзжаетъ къ будущему своему тестю. Тесть угощаетъ ихъ, а невѣста даритъ родителей и родственниковъ молодого парня подарками, молодой парень въ свою очередь даритъ будущую свою жену или хорошими башмаками, или отлично вышитой рубахой, или чѣмъ другимъ; но непременно чѣмъ либо изъ одежды, а также даритъ отца и мать невѣсты, и ея родственниковъ. Это дѣлается уже послѣ сговора, когда родители невѣсты и молодого парня, сговорившись, запиваютъ. Во время сговора молодежь — дружки и шафера — поютъ (см. № 31).

Послѣ этой пѣсни, когда уже „замочуютъ сватанье“, къ *дружкамъ* и шаферамъ присоединяются еще и свахи и во все время попойки поютъ: (см. № 1462).

Наконецъ, съ наступленіемъ поздней ночи, а иногда и разсвѣта, расходятся по домамъ.

Наканунѣ свадьбы, въ субботу передъ вечеромъ, родственники молодой собираются къ ней въ домъ печь коровай. Мѣсить и печь коровай собираются молодыя женщины и при томъ такія, которыя умѣютъ хорошо пѣть и танцовать, (вдовамъ и тѣмъ, которыя, овдовѣвши, вышли въ другой разъ замужъ, хотя бы онѣ были отличныя танцорки и умѣли отлично пѣть, — мѣсить коровай не позволяется). Въ то время, когда мѣсятъ коровай, поютъ слѣдующія пѣсни.

Когда начинаютъ мѣсить тѣсто на коровай:

Благослови Боже,	Своему дитяти
Пречистая мати,	Коровай бгати.

Когда насыпаютъ муку въ *дѣжу* (см. № 483, л. 3).

Когда мѣсятъ тѣсто на коровай (см. 493, 501, л. I).

Потомъ, когда замѣсятъ коровай, ставятъ посреди комнаты століеъ,

на немъ дѣжу съ короваемъ и начинаютъ убирать коровай шишками, выдѣланными изъ тѣста, при чемъ поютъ пѣсни:

Когда начинаютъ убирать (см. № 491, л. I).

Когда уже убираютъ (см. № 491, л. I).

Когда уберутъ и посадятъ въ печь (см. № 547).

Когда пропоютъ эту пѣсню, въ женщинахъ, мѣсявшихъ коровай, присоединяются и мужчины, берутъ „дѣжу“ на руки и, вѣстѣ съ дѣжою, пускаясь въ пляску но боннать, поютъ:

Ой пѣчь наша на стовнахъ, Печь же наша, пече,
Дѣжу носятъ на рукахъ. Спечи каровай кгречний!

Наконецъ, натѣшившись вдоволь, ставятъ дѣжу на прежнемъ мѣстѣ, и сами ставъ чинно вблизи дѣжи, поютъ (см. № 556).

Послѣ этого отецъ невѣсты долженъ подчивать всѣхъ водкой. Въ то время, когда женщины ухаживаютъ возлѣ коровай, дѣвушки убираютъ разными цвѣтами вильце, для котораго берутъ почти всегда вишневое дерево.

Когда начинаютъ убирать вильце:

Благослови Боже,	Своему дитяти
Отецъ и мати,	Вилечко вбрати.

Когда приносятъ цвѣты на вильце (см. №№ 99 л. Г, 100 л. А, 101 л. В).

Когда убираютъ (см. №№ 99 л. Б, 137 л. А).

Когда уберутъ:

Казавъ староста вильце вить,	И вилечко вили
А теперъ не хоче викупить.	Й горілочки не пили.
Старостоньку-серце,	Коло барилочка були,
Викупи у насъ вильце!	А намъ не дали.

Въ то самое время (въ субботу), когда мѣсятъ коровай и дѣлаютъ вильце невѣстѣ, родственники *молодого* мѣсятъ коровай и украшаютъ вильце молодцу, при чемъ поются тѣже самыя пѣсни. Вильце жениху дѣлаютъ большею частью изъ сосноваго дерева.

Вечеромъ, въ субботу, женихъ съ отцемъ и матерью и съ своею роднею, въ сопровожденіи музыки, идетъ къ невѣстѣ. Шествіе это довольно торжественное: впереди идетъ старшій *сватъ* и несетъ на головѣ вильце, за нимъ музыкант, за музыкой *свати и свахи* (у нашихъ крестьянъ есть обыкновеніе вязать сватамъ и свахамъ черезъ плечо красный или синий поясъ), а за ними

*) Срав. № 556.

женихъ съ отцемъ и матерью и своими родственниками. Пришедши въ домъ къ невѣстѣ, свать ставитъ вильце на столъ (невѣста свое вильце принимаетъ со стола), а родители невѣсты просятъ жениха, его родителей и всѣхъ пришедшихъ садиться за столъ. Когда всѣ усядутся, невѣста даритъ жениха рубахой и платкомъ, а женихъ, въ свою очередь, даритъ невѣсту деньгами и сапогами, въ которые *свахи* тотчасъ обуваютъ невѣсту и заставляютъ ее пройтись нѣсколько разъ по комнатѣ, а потомъ и потанцовать. Это дѣлается для того, чтобы узнать, хороши-ли сапоги, можно-ли будетъ въ нихъ свободно танцовать невѣстѣ на своей свадьбѣ. Если сапоги будутъ или тѣсны, или слишкомъ велики, то женихъ долженъ взять ихъ обратно, а невѣстѣ дать другіе, лучшіе. Если же сапоги хороши и придутся по ногѣ, то женихъ долженъ угостить всѣхъ присутствующихъ своею водкою. Водку въ мискахъ ставятъ на столы. Попойка эта продолжается до поздней ночи; когда всѣ удовлетворены, расходятся по домамъ. Во все это время молодежь поетъ пѣсни (см. №№ 19, 23, 29, 256 л. Б, 263 л. А, 270 л. А, 317).

Ой не жалуй, моя доню, молодихъ виновихъ квити,
Тилько жалуй, моя доню, молодихъ літь.
Виновіи квити обновляться,
Літа твоі молоді не вернуться.

Въ субботу женихъ долженъ ѣхать ночевать къ своимъ родителямъ, если они живутъ близко; если же далеко, то женихъ ночуетъ у будущаго своего тестя, а на другой день, въ воскресенье, вставши рано, долженъ идти въ чужой домъ и ожидать тамъ своихъ родителей. Около десяти часовъ утра приѣзжаютъ родители жениха, приходятъ сваты, шафера, и жениха, съ музыкой, ведутъ въ домъ невѣсты расплетать *молодій* косу.

Когда придутъ въ домъ невѣсты, посреди комнаты ставятъ сваеику, вокругъ которой стоятъ дружки и вообще дѣвушки, а между ними братъ невѣсты (существуетъ обычай, по которому волоса невѣстѣ долженъ непременно расплетать родной ея братъ, если нѣтъ родного брата, то двоюродный, или же кто нибудь изъ ближайшихъ родственниковъ, только мужчина и при томъ непременно холостой). На стулѣ кладутъ подушку и сажаютъ невѣсту, при чемъ старшая дружка, обращаясь къ старшему свату, говоритъ: „Пане старосто, пане підстаросто, голубчику нашъ ласковий, благословишь на все добре, благослови ще й молоду росплети“. На это старшій свать говоритъ три раза: — Богъ благословить!

Послѣ благословенія, дружки поютъ (см. № 635 л. В).

Въ это время братъ расплетаетъ косу невѣсты, затѣмъ невѣсту одѣвають къ вѣнцу. При этомъ поютъ (см. №№ 618, 622).

Гребиньця, матинко, гребиньця, *) — Подай, Иване, гребинець,
Росчесати косу до вѣнца; Росчесати косу підъ вѣнець.
Упавъ гребинець підъ стилець..

—
А я свою та й розпустила,
Босоньками та плечі вкрила,
Слізоньками личенько умила.

—
Братъ сестрицю расплітавъ, Носивъ на торжокъ не продавъ,
Де-жъ вѣнъ ти уплітки подівавъ? Меншій сестриці такъ отдавъ.

— Чомъ ви, соловьї, не щебетали, „Ой а-жъ думала, молоденьба,
Якъ садн процвітали? Що въ карточки грати;
Чомъ ти, Марусю, не плакала, Ажъ то садяться, благословяться,
Якъ косу расплітали? Косу расплітати“.

Далѣе, когда невѣсту одѣнуть, стелютъ на полу передъ столомъ коверъ, на немъ становятся родители невѣсты съ иконами, которыми благословляютъ жениха и невѣсту. Въ это время невѣста кланяется въ ноги своимъ родителямъ, дружки поютъ (см. № 325 л. А).

А потомъ, послѣ благословенія:

Давай, мати, шубу, Намъ піпъ ручки звяже,
Поїдемъ до шлюбю, Щирую правдоньку сваже.

Невѣсту одѣвають, зимою — въ шубу, лѣтомъ — въ лѣтнюю „юпеу“, сажаютъ на повозку и везутъ къ вѣнцу. Дружки цѣлую дорогу поютъ (см. 670 л. Е, 679 л. В).

Роступіться, вороги, Нехай перейде родина,
Не переходьте дороги; Щобъ була щасливая година.

Когда подъѣзжаютъ къ церкви, поютъ (см. № 683 л. Г).

Когда новобрачные выйдутъ изъ церкви, въ домъ происходитъ страшная суматоха; музыка, состоящая изъ бубна, цимбаль, скрипки, а иногда и баса, играетъ маршь; свахи танцуютъ, а дружки поютъ (см. № 696 л. Д).

Суматоха продолжается въ домъ до тѣхъ поръ, пока всѣ не усядутся въ повозки. Дорогою поютъ одну и ту же пѣсню:

Дяковать попонькові и пр. (см. № 696).

*) Сравни. № 116.

Приѣхавши домой, дружки начинаютъ пѣть другую жѣсню (см. № 740, лит. В).

Новобрачные, при помощи шаферовъ, слезать съ повозки, на встрѣчу имъ выходятъ родители съ хлѣбомъ и солью, благословляютъ новобрачныхъ, ведутъ въ комнату и сажаютъ за столъ, при чемъ всѣ поздравляютъ ихъ, пьютъ водку и дарятъ кто корову, кто лошадь, кто пару воловъ, кто деньги, кто овцу, гуся и пр., смотря по состоянію и степени родства.

Потомъ подають обѣдъ.

Во время обѣда дружки поютъ (см. №№ 789, 799 л. А, 812).

Когда пообѣдаютъ, дружки поютъ (см. № 803 л. В).

Всѣ выходятъ на дворъ танцовать; за тѣмъ, погулявши на дворѣ часа два, женихъ отправляется домой къ своимъ родителямъ, а невѣста съ дружками ходитъ по селу до самаго вечера изъ дома въ домъ и, кланяясь каждому, — и старому, и малому — въ ноги, проситъ на свадьбу — „на весілля“. Наконецъ, когда настаетъ вечеръ, невѣста возвращается домой, а женихъ собирается идти съ музыкой за невѣстой, при чемъ шафера, выходя изъ дома жениха, поютъ (см. №№ 830, 835).

(Нужно замѣтить, что за невѣстой идутъ въ порядкѣ: впереди всѣхъ женихъ съ старшимъ шаферомъ, за нимъ всѣ шафера тоже по парѣ, за ними музыка, за музыкой — родители и родственники жениха).

Пришедши въ дворъ къ тестю, они не идутъ прямо въ хату, а прежде, ставши у входа въ домъ, поютъ (см. № 922).

Ой, свату нашъ, свату,
Пусти насъ у хату!
Ми тобі не докучимо,

Своі шати пересушимо.
А въ насъ такі шати —
Щобъ Марусю взяти.

Теща, надѣвши на выворотъ шубу, съ полной чашкой овса, выходитъ на встрѣчу своему зятю, при чемъ подуетъ его прежде овсомъ. Зять, подневши чашку съ овсомъ къ устамъ, будто бы оный въ самомъ дѣлѣ попробовалъ овса, бросаетъ чашку назадъ себя — шаферамъ, которые должны немедленно разбить ее въ дробеаги.

За тѣмъ теща беретъ отъ свахи водку, подуетъ зятя и пришедшихъ съ нимъ, а свахи въ это время поютъ (см. № 873).

Наконецъ теща проситъ зятя и его гостей въ хату.

Въ то время, когда теща подуетъ на дворѣ своего зятя, дружки въ хатѣ поютъ (см. № 865).

Оканчивая пѣть, дружки усаживаютъ невѣсту за столомъ, накрываютъ ее

огромнымъ платкомъ, а возлѣ нее садится ея родной братъ, который долженъ продавать свою сестру-невѣсту жениху. Пришедши въ хату, женихъ становится у порога, а *свати* и шафера идутъ торговаться съ шуриномъ за невѣсту, при чемъ дружки поютъ (см. № 938).

Шуринъ, конечно, скажетъ *сватамъ* цѣну неслыханную, а *свати*, напротивъ, будутъ предлагать самую ничтожную цѣну, при чемъ прибѣгаютъ къ разнымъ угрозамъ; но шуринъ, ободряемый пѣсней дружекъ, не продаетъ сестры, не смотря на угрозы сватовъ и шаферовъ (см. № 935 л. А).

Наконецъ сваты, видя, что угрозы ничего не помогаютъ, начинаютъ подходить къ нему съ лаской, уговорами, и стараются его склонить на свою сторону. Шуринъ, наконецъ, продаетъ сестру за 75 к. или за 1 р. Чаще всего случается, что шуринъ продаетъ сестру за 20 или 30 копѣекъ. Когда *свати*, уговорившись съ шуриномъ, ударятъ по рукамъ, дружки поютъ (см. № 972).

Женихъ вынимаетъ деньги, даетъ шурину, при чемъ послѣдній уступаетъ ему свое мѣсто возлѣ невѣсты. Дружки въ это время поютъ:

Татаринъ братічокъ, татаринъ, Русу косу за поstackъ,
Продавъ сестру за таларъ, Билеe личенько пішло ѣ такъ.

Женихъ, сѣвши возлѣ невѣсты, снимаетъ еѣ платокъ, которымъ она была покрыта, и цѣлуетъ ее, а дружки въ это время поютъ (см. № 978).

Если же женихъ не захочетъ поцѣловать невѣсты, то послѣдняя считаетъ себя обиженною, а дружки поютъ другую пѣсню:

Молодому свині пасти,
Бояринамъ заганяти,
Бо же виіе молодіоі цілувати.

Послѣ того, какъ женихъ поцѣлуетъ невѣсту, родители усаживаютъ новобрачныхъ за столъ, вторично поздравляютъ ихъ и перепиваютъ (нужно замѣтить, что на этотъ разъ, когда родители молодыхъ пьютъ, такъ сказать, заздравную чашу къ жениху и невѣстѣ, то берутъ рюмку не голой рукой, а непременно заворачиваютъ ее предварительно въ платокъ; точно также поступаютъ женихъ и невѣста, принимая водку отъ родителей). Потомъ подаютъ закуску.

Во время закуски меньшая сестра невѣсты пришиваетъ къ шапкѣ жениха красную ленту. Въ это время дружки поютъ (см. 384 л. А).

Пришивши ленту къ шапкѣ, швачка надѣваетъ ее на свою голову и поетъ (см. 396 л. В, 397).

Далѣ продолжаютъ пѣть дружки (см. № 389 л. А).

Та поглянь, зятеньку, на мене,
Чи не крацій козаць отъ тебе и пр. (см. № 396).

А *швачка* въ это время торгуется съ шаферами за то, что пришила ленту къ шапкѣ. Шафера даютъ ей самую ничтожную цѣну, за которую швачка не хочетъ отдавать шапки; наконецъ, шафера начинаютъ надъ швачкой смѣяться, а дружки въ это время поютъ:

Не кпися, дружбоньку, не кпися,
Съ повною повночною напийся
И свасці въ ніженьки вклонися.

Женихъ вынимаетъ изъ кармана деньги, отдаетъ ихъ съ почтениемъ швачкѣ и получаетъ обратно шапку съ красной лентой. Затѣмъ подають ужинъ.

Во время ужина покрываютъ невѣсту.

Обрядъ покрыванія совершаютъ двѣ свахи. Взявъ большой платокъ, не дешевле двухъ рублей, и, ставши возлѣ молодой, одна по правую сторону, а другая по лѣвую, свахи машутъ платкомъ надъ головой невѣсты, при чемъ послѣдняя старается вырвать платокъ, желая показать тѣмъ, что она по прежнему хочетъ остаться дѣвушкой, но всѣ усилія ея вырвать платокъ и бросить подъ ноги остаются напрасны. Въ это время дружки поютъ (см. № 1015 л. А).

Свахи, совершивши обрядъ покрыванія, вѣшаютъ на шею невѣстѣ тотъ платокъ, которымъ онѣ махали надъ ея головой.

А дружки поютъ (см. №№ 1020 л. Б, 1041 л. А).

Вже-жъ минулися *)
Ягоди полониці,
Вже настають
Осінні вечерниці.
Идуть сестриці на вечерниці:
„Ходи, Марую, зъ нами“.
— Сестриці, идіте, мене не ждіте!
Попрошуся батенька,
На тиі вечерниці.
На вечерницяхъ дудочка грає,
Мое серденько крає.
— Доненько моя, не воля моя,

Просися матінки.
„Ой пусти-жъ мене, моя матінко,
На тиі вечерниці“.
— Доненько моя, не воля моя,
Просися Ивана.
„Пусти-жъ мене, та мій Иваночку,
На тиі вечерниці.
На вечерницяхъ дудочка грає,
Мое серденько крає“.
— Марусю моя, вся воля моя:
Сидімъ обоє въ дома.

*) Сравни. № 1148.

Що хтіли—зіпчили,
Що хтіли—зробили:

Зъ книша—паланицю,
Зъ дівки—молодицю.

Хвалилася білая береза:

„Въ мене гилле ажъ до коріня,
Я листонькомъ та широкая“.

Зашумівъ буйний вітеръ:

— Не хвалися, білая березо,
Я твое гилле обламаю,
Широкій листъ обчухраю.

Хвалилася дівка Маруса:

„Въ мене коса ажъ до пояса,
Въ мене краса та на личеньку“.

Обизвався Іванъ:

— Не хвалися, дівко Марусю,
Я ту косу въ рукахъ зимну,
Я ту красу зъ личенька здіму.

Послѣ этихъ пѣсень, шафера беруть старшую дружку подъ руки и на-
пѣвая:

До дружки, бояре, до дружки и пр. (см. № 1113)

ведуть дружку въ домъ къ ея родителямъ. Родители дружки потчуютъ ихъ водкой и просятъ ужинать. Ужинъ состоитъ большею частію изъ варениковъ съ сыромъ, блиновъ со сметаною и жарького. Поужинавши, шафера опять та-
кимъ же образомъ подъ руки, ведуть дружку обратно, на свадьбу, гдѣ тоже
еще застаютъ ужинъ.

Далѣе, когда ужинъ ованчивается, старшій сватъ идетъ въ комнату по
коровай. Пришедши въ комнату, беретъ коровай, кладетъ его на крышку изъ
дужи, беретъ на голову и такъ, въ сопровожденіи музыки, выноситъ въ хату,
при этомъ поютъ (см. № 1050 л. А).

Когда принесетъ въ комнату коровай, ставитъ его на столъ, дружко бе-
ретъ ножъ и начинаетъ рѣзать коровай, при чемъ шишку—верхушку съ ко-
роваяя, отрѣзываетъ для молодыхъ; потомъ свою обязанность рѣзать коровай—
передаетъ меньшему свату, а самъ принимается раздавать коровай и подарки
родственникамъ и знакомымъ жениха и невѣсты.

Раздавая коровай и виѣстѣ подарки, сватъ, поднявши выше головы обѣ
руки съ тарелками, говоритъ: — Десь у нашего князя молодого и княгині
молодоі були близькіі приятелі (такіе-то). А е вони, чи нема? Якъ е, то
нехай обизваються, а ні, то запорожцямъ оддамъ. Запорожці—добри хлопці
цей подарочокъ приймуть.

Если есть тѣ, которыхъ сватъ звалъ, то имъ отдаются коровай и по-
дарки, если нѣтъ, то подарокъ сватъ или беретъ себѣ, или отдаетъ обратно
молодымъ, а коровай непременно запорожцамъ.

Наконецъ, когда раздадутъ весь коровай, невѣста, родители ея, и всѣ,
бывшіе на свадьбѣ, ѣдутъ въ домъ къ жениху, при чемъ когда невѣста про-

щается съ своими домашними, родителями, сестрами и др., дружки поютъ (см. № 1145 л. А).

Когда ѣдутъ (см. № 1214 л. А).

Новобрачные и всѣ присутствующіе на свадьбѣ, послѣ ужина (ужинъ бываетъ у родителей неvěсты), отправляются къ родителямъ жениха. На дорогѣ поются пѣсни.

Между тѣмъ бояре, заблаговременно прибывшіе въ домъ родителей жениха, въ ожиданіи новобрачныхъ, разводять огонь у воротъ. Когда новобрачные подѣзжаютъ къ воротамъ, бояре останавливаютъ повозку, берутъ новобрачныхъ подъ руки и ведутъ черезъ огонь, а потомъ — въ домъ родителей жениха. Послѣ небольшой выпивки и закуски, новобрачныхъ ведутъ въ комнату. У каждаго простолюдина черезъ сѣни есть кладовая, къ которой хранится все его имущество—эта кладовая носитъ названіе „коморы“. У простого народа такой обычай, что новобрачные первую ночь послѣ брака должны непременно провести въ коморѣ. По этому тотъ хозяинъ, который женить своего сына, подъ свадьбу очищаетъ свою кладовую и ставитъ въ ней кровать для новобрачныхъ. Когда новобрачныхъ ведутъ въ комнату, сваты поютъ (см. №№ 1279, 1282).

Новобрачные не проводятъ цѣлой ночи въ коморѣ, они остаются тамъ не болѣе четверти или получаса.

Въ случаѣ новобрачные пробудутъ въ коморѣ часъ или болѣе, то свахи, подожравъ неvěсту въ нарушеніи цѣломудрія, съ упреками принимаютъ отворять дверь въ комнату. Отворивъ дверь, свахи съ зажженой свѣчей идутъ въ ложу новобрачныхъ, снимаютъ съ неvěсты рубаху и осматриваютъ, есть ли на ней кровь? Если на рубахѣ есть кровь, то свадьба хорошая.

Кровь, найденная свахами на рубахѣ неvěсты, приводитъ всѣхъ въ описанный восторгъ. Свахи окровавленную рубаху показываютъ родителямъ жениха, потомъ старшему свату, наконецъ, съ радостными кликами вносятъ въ хату, причежь старшій сватъ и свахи становятся на лавку за столомъ и, показывая оттуда всѣмъ присутствующимъ на свадьбѣ окровавленную рубаху, начинаютъ плясать и пѣть:

Ой казали, говорили люде..., (см. № 1317 л. А).

Родители жениха въ это время наливаютъ въ бутылку хорошей водки, пригласываютъ въ бутылкѣ цѣтокъ, сдѣланный изъ ягодъ калины, вручаютъ брату неvěсты и съ музыкой отменяютъ матери неvěсты въ благодарности за

то, что ея дочь лѣта своего дѣвства провела честно и сохранила цѣломудріе до самаго вступленія въ бракъ.

По примѣру старшаго свата и свахи, всѣ присутствующіе поютъ и пляшутъ до тѣхъ поръ, пока не воротится отъ родителей невѣсты братъ ея съ музыкой, а потомъ начинаютъ пѣть. Пѣсни, пляски и кутежъ продолжаются до утра, а когда настаетъ утро, подають завтракъ. Во время завтрака старшая сваха завязываетъ невѣстѣ голову платкомъ, при чемъ младшія свахи и еще нѣкоторыя женщины поютъ (см. № 1339).

Позавтракавъ, новобрачные, съ музыкой и со всѣми присутствующими на свадьбѣ, идутъ къ священнику за благословеніемъ, а старшій свать несетъ священнику бутылку воды, курицу и хлѣбъ. Получивъ благословеніе отъ священника, новобрачные возвращаются домой; хлопцы въ это время „переймають весілле“. Они ставятъ на дорогѣ, по которой будутъ идти новобрачные, столъ, на немъ кладутъ хлѣбъ, бутылку воды и немного ржи, пшеницы, овса, и пр. Это считается особенною честію, поэтому хлопцы за такую, какъ говорятъ „селяни“, перейму получаютъ довольно порядочную денежную награду отъ жениха.

Существуетъ обычай, слѣдуя которому, бояре, подъ конецъ свадьбы, когда новобрачные, получивъ благословеніе отъ священника, возвращаются домой, оставляють свадьбу и идутъ бить куръ *).

Прежде всего идутъ къ старшей сважѣ, а потомъ, по порядку, ко всѣмъ женщинамъ, которыя присутствовали на свадьбѣ въ то время, когда свахи плясали съ окровавленной рубахой. Нѣкоторыя женщины воспрещаютъ боярамъ бить куръ, но за то даютъ имъ бутылку водки, кусокъ сала или нѣсколько фунтовъ масла, сыра, сметаны и пр. Набивши куръ, бояре опять возвращаются на свадьбу, варятъ или же жарятъ собранную добычу и снова начинается пляска и кутежъ. Затѣмъ свадьба оканчивается. Если при осмотрѣ на рубахѣ невѣсты крови не окажется, то свадьба нехорошая. И поэтому чистая рубаха наводитъ на всѣхъ уныніе, особенно на родителей жениха. Свахи не пляшутъ, а просто, сѣвши за столъ, начинаютъ пѣть пѣсни уже другаго, циническаго содержанія (см. №№ 1360 л. Б, 1363 л. А).

Родители жениха дѣлають изъ соломы хомутъ, надѣваютъ его брату невѣсты на шею и отсылають въ подарокъ матери невѣсты.

*) Курьца, обогрѣнная кровью или украшенная привязаннымъ къ шеѣ пучкомъ красной калины, имѣетъ символическое значеніе и появляется на свадьбѣ вмѣстѣ съ окровавленной рубахой невѣсты.

Свадьба, записанная въ с. Плотницѣ, Пинскаго уѣзда, Минской губерніи.

Родители, желающіе женить своего сына, выбираютъ изъ дальнихъ родственницъ или же изъ близкихъ знакомыхъ сваху и посылаютъ ее къ родителямъ избранной дѣвицы узнать, „чи позволятъ вони старостамъ прийти“. Сваха беретъ хлѣбъ-соль и отправляется къ нимъ вечеромъ, заводитъ разговоръ и, между прочимъ, спрашиваетъ: „чи ви-бѣ, навѣ, позволили старостамъ прийти до вашоі дочки?“ Если родители дѣвицы дадутъ отрицательный отвѣтъ на этотъ вопросъ, то сваха прекращаетъ разговоръ и уходитъ; если же согласятся, то сваха вынимаетъ изъ-за пазухи хлѣбъ-соль и кладетъ на столъ. Родители дѣвушки принимаютъ хлѣбъ и взаимно его даютъ другой, которій сваха относитъ къ родителямъ парня.

— Посилайте свативъ, — говоритъ она отцу жениха — одказу не буде.

На другой день вечеромъ отецъ жениха, вмѣстѣ съ двумя сватами — дальними родственниками, непременно женатыми — отправляются къ родителямъ невѣсты, взявъ съ собой хлѣбъ-соль и бутылку водки. Тамъ уже знаютъ зачѣмъ они пришли, и потому сваты, вошедши въ избу, здравствуются и приступаютъ къ дѣлу безъ обиняковъ, какіе имѣютъ мѣсто въ этомъ случаѣ въ другихъ мѣстностяхъ.

— А що, свате — говорятъ они, обращаясь къ отцу невѣсты — чи оддасте намъ свою дівку?

— Подождіть трохи, — отвѣчаетъ онъ — перше помяркуемса, а тоді и скажемъ.

Сваты сидятъ, бесѣдуютъ и дожидаются отвѣта. Если родители невѣсты не желаютъ почему бы то ни было выдать свою дочь замужу, то сейчасъ-же отвѣчаютъ сватамъ:

— Не ходіте, люди добрі, и не перебивайтесе, бо ми ще своі дочки не думаемъ отдавать.

А если согласны, то съ отвѣтомъ не торопятся — ожидаютъ до тѣхъ поръ, пока сваты не придутъ третій разъ и въ это время совѣтуются съ родственниками, разспрашиваютъ сосѣдей относительно характера жениха, его привычекъ, состоянія и пр. За третьимъ разомъ отецъ, отправляясь къ невѣстѣ, беретъ сваху, двухъ тѣхъ же самыхъ сватовъ, которые и прежде хо-

дили, и сына. Этотъ вечеръ называется „заручини“. Прийдя въ домъ, всё, по обыкновенію, здравствуются и садятся на лавкѣ; а сваты садятся за столомъ. Младшій братъ дѣвицы, или если у нее нѣтъ братьевъ, то кто либо изъ ея близкихъ родственниковъ, обводитъ „за рушникъ“ жениха и невѣсту вокругъ стола три раза и останавливается около сватовъ, которые сидятъ за столомъ. Они садятся: женихъ съ правой стороны, а невѣста съ лѣвой. Сидя за столомъ, невѣста подаетъ жениху платокъ и мѣняется съ нимъ кольцами; а женихъ, взявъ платка, даетъ невѣстѣ деньги, за которыя она поцупаетъ себѣ къ свадьбѣ серги, монисто, кресты и пр.

Послѣ этого всё встаютъ, молятся Богу и пьютъ водку: женихъ пьетъ до невѣсты, свать до жениха. Прежде чѣмъ идти за столъ, женихъ и невѣста подходятъ „до батька молодіи, щобъ вінъ їхъ поблагословивъ на першій посагъ сісти“. Подойдя къ отцу, они кланяются; а сваха поетъ слѣдующія пѣсни:

Подай, матінко, гребенця... и пр. (см. № 616 л. А).

Да чесала дівонька
Білий лёнъ,
Вигаяла сватицю
Съ хати вонъ:

„Идіте, сватойки,
До дому,
Не заличайтеся
Нікому“.

Приступи, татоньку, близенько, Батькова ниженька біленька,
Кланайся, дитятко, низенько; Щобъ тобі доленька добренька.

Выпьютъ водку, принесенную отцомъ, побесѣдуютъ и расходятся по домамъ.

За день передъ вѣнчаньемъ невѣста ходитъ съ *матерью*, або зъ *братихою* по селу; а если у невѣсты есть родственники и въ другомъ селѣ, то ихъ не просятъ, а только посылаютъ каждому изъ нихъ хлѣбъ.

Вѣнчанье бываетъ по большей части въ воскресенье. Утромъ передъ вѣнчаніемъ женихъ, вмѣстѣ съ отцомъ, сватами и музыкой, отправляется въ домъ невѣсты, гдѣ братъ ея точно также, какъ и прежде, заводитъ *молодыхъ рушникомъ* за столъ. Молодые сидятъ за столомъ и ожидаютъ, пока прийдетъ дружка, сдѣлаютъ свѣчи и пр. Когда всё уже соберутся, идутъ въ церковь и дорогою поютъ (см. №№ 672, 683 л. Е).

Зъ дороги, вороги,
Зъ дороги!
Не переходьте
Дороги;

Нехай перейде
Господь Вуйгъ,
Рідна мати
Наперидъ.

Старшая дружка расплетает косу невестѣ въ то время, когда послѣдняя станетъ передъ аналоемъ. Жениху держать вѣнецъ товарищъ - паренъ а невестѣ подруга — старшая дружка.

Возвращаясь домой изъ церкви, поютъ:

Да метана улонька съ конца,
Да ведана дівонька зъ венця.

Въ домѣ невесты готовится для новобрачныхъ встрѣча: мать ея выворачиваетъ *кожухъ* и кладетъ его въ сѣняхъ на поготові, т. е. на сподручномъ мѣстѣ, чтобы его можно было скоро надѣть, когда новобрачные подойдутъ къ воротамъ; въ сѣни выносятъ *дѣжу* и ставятъ ее на скамейкѣ; *дѣжу* покрываютъ бѣлою скатертью и кладутъ сверху хлѣбъ, сыръ, медъ и калачъ.

Новобрачные, подходя къ воротамъ невесты, поютъ:

Вийди, матенко, съ калачемъ, — *) Вийди, матенко, зъ свечами, —
Уже твое дитятко съ паничемъ; Уже твое дитятко звенчали.

Услыхавъ пѣсню, мать невесты надѣваетъ вывернутый „кожухъ“, беретъ изъ дѣжѣ калачъ и выходитъ на встрѣчу молодымъ.

Войдя въ хату, поютъ тѣ же самыя пѣсни и подаютъ завтракъ, послѣ котораго свать, вмѣстѣ съ молодымъ, отправляется домой и приглашаетъ двухъ маршалковъ и двухъ свахъ.

Передъ заходомъ солнца женихъ, вмѣстѣ съ приглашенными маршалками и свахами, музыкой и со всѣмъ свадебнымъ поѣздомъ, отправляется въ домъ невесты. Подойдя къ воротамъ ея, свахи поютъ (см. № 871).

Передъ порогомъ поютъ (см. № 877 л. Д).

Молодая въ это время за столомъ сидитъ *на посадѣ* и ожидаетъ прихода жениха.

Войдя въ хату, свахи поютъ:

Сунтеса, подоляночки, Да садіте місяця
Изъ покутя да до запечка, Коло ясної зірочки.

Когда садутъ „на лавкахъ“, поютъ (см. № 1137).

Господару та коханочку, Хвала Бога, ноги маемъ,
Пусти насъ та до таночку. Трошечки погулаемъ.

Когда просятъ водки, поютъ (см. № 775).

*) Сравни. вар. № 740 л. Б.

Подать ужинъ. Всѣ садятся, ужинають и поють (см. №№ 1141, 1138, 1187 л. В).

Послѣ ужина *выряжаютъ молодую до молодого*: выносятъ ея сундукъ, подушки, одежду—все это укладываютъ на возъ; на вещахъ садятся женихъ, невѣста, свахи и ѣдутъ; за возомъ идетъ остальная свадебная дружина съ музыкой и поеть (см. № 1217 л. А).

Когда подъѣзжаютъ къ воротамъ жениха, поють (см. № 1253).

Мать жениха встрѣчаетъ молодыхъ точно также, какъ ихъ встрѣчала мать невѣсты, когда новобрачные возвращались изъ церкви.

Войдя въ хату, сваты поють (см. № 1252).

Въ хатѣ обводятъ молодыхъ вокругъ стола три раза, сажаютъ на *покути* и подаютъ ужинъ, во время котораго поють:

Эъ-за гори гуска летѣла — *) Чи съ перцемъ, не съ перцемъ —
Капуста съ перцемъ кипѣла; Просимо съ щиримъ серцемъ.

На эту пѣсню, сидящіе за столомъ отвѣчаютъ (см. № 1079).

У нашихъ сватей довгіе приси,
Сунуть капусту зъ миси...

Когда на столъ подадутъ кашу, сидящіе за столомъ поють:

Де наша Мелаша, Щобъ намазала кашу!
Що не мазана каша? Мисочку показала
Гукайте Мелашу, Да у пічъ сховала.

Когда наисходъ водка (см. № 1286).

Послѣ ужина свахи отправляются въ *комору*, готовятъ новобрачнымъ постель и поють (см. № 1265).

Ми-жъ були у постілоньки, На около подушечки,
Ми-жъ уміли постіль слати, Въ середині дві душечки.

Приготовивъ постель, всѣ возвращаются изъ *клеті*, или *коморі*, берутъ молодыхъ и вѣдутъ на постель. Въ это время поють (см. № 1284).

Положили чотири ноги,
А п'яту коротку
На горілку солодку.

Ложась въ постель, невѣста обрасываетъ женику сапоги. За трудъ этотъ она получаетъ нѣсколько копѣекъ, которыя женихъ бросаетъ въ сапогъ.

*) Сравн. вар. № 779 и 1120.

На другой день свахи идутъ *зводитъ молодихъ*. Невѣста мѣняетъ рубаху; прежнюю несутъ въ избу и показываютъ отцу, матери жениха и всѣмъ, кто только присутствуетъ на свадьбѣ.

Якъ молода хороша, то її сажаютъ на бодню и засиваютъ; при этомъ поють (см. № 1316).

Эту пѣсню невѣста должна пропѣть три раза; а потомъ свахи продолжаютъ пѣть (см. №№ 817, 1322 л. А).

Потомъ ведутъ молодую въ хату и поють:

Бийте, дружки, вручки,
Вішайте рушнички.

Молодая, войдя въ хату, покрываетъ столъ скатертью. Въ это время поють:

Знати, дівоньку, знати,	Зъ тонкої витачки,
Що въ еї добрая мати:	Тонко пряла, звінко ткала,
Краяла подарочки	А біленько білила.

Въ это время молода роздаєть подарки: матери и свахамъ — *намітки*, а маршалкамъ, музыкамъ и родственникамъ — платки.

Получившіе подарки, поють (см. № 1002).

Если у невѣсты нѣтъ подарковъ, то ей поють:

Полетіте, соловейки, по плоту,	Теперь моя головонька клопотна,
Издейміте полотна по локтю;	Що немає на подарки полотна.

Подають обѣдъ, послѣ котораго сейчасъ же маршалки отправляются *по приданимъ*, т. е. по родственниковъ невѣсты. Когда маршалки выходятъ изъ избы, сидящіе за столомъ поють (см. № 1340 л. Б, 1342).

Когда мать невѣсты придетъ, вмѣстѣ съ маршалками, въ домъ жениха, поють (см. № 1344).

Дежъ мое годованое,	Що зо мною пило-іло,
Милое да коханое,	Да одъ мене полетіло.

Перезванъ просятъ у хату, подчуютъ водкою; а они поють:

Випиймо по кубочку, хочъ по два,	А поки ми весілячка не ждали.
Годовали дівоньку рікъ не два;	Випиймо по кубочку
Ми її годовали, хитали,	Да за свою голубочку.

Придани пьютъ за здоровье молодой и въ рюмку бросаютъ деньги. При этомъ поють:

Озивайся, роде багатий,	А ви, селяночки,
Даруй товарецъ рогатий;	Даруйте серпаночки.

Всѣ садятся за столъ, пьютъ водку и ужинаютъ. Послѣ ужина родители и родственники новѣсты дарятъ молодыхъ: одинъ теленка, другой овцу, мѣшокъ муки,—однимъ словомъ, каждый даритъ сообразуясь съ своимъ состояніемъ. Послѣ подарковъ пьютъ такъ называемый *баршиз* и поютъ (см. №№ 1354 л. В, 1355, 1356).

Иде матенка до дому,	Полюбила Иванка, якъ душу,
Зове Марусю зъ собою.	Положила на рученьці легенько,
„Да не мушу, матенко, не мушу,	Пригорнула до сердечка щиренько.

Отъ *молодого сватъ* *перезиваетъ все весілля до себе*. Въ домѣ его уже поджидаетъ приготовленный для *перезви* ужинъ и водка. Свадебная дружина прощается съ новобрачными, съ отцемъ и матерью молодого, идетъ къ свату и дорогою поетъ (см. № 1388).

Позуживавъ у свата, всѣ вмѣстѣ отправляются къ маршалку, къ старшей дружкѣ, если она приглашаетъ къ себѣ; а предъ закатомъ солнца идутъ въ домъ жениха, *коровая ділитъ*. Маршалокъ, прійдя въ домъ жениха, беретъ коровой на голову, выноситъ его на улицу и танцуетъ; а присутствующіе *перезвяне* поютъ:

Чия-жъ то родина	Пудъ короваемъ високимъ,
Пудъ короваемъ ходила;	Пудъ листомъ широкимъ.

Погулявъ на улицѣ, маршалокъ возвращается съ короваемъ въ хату, беретъ ножъ и *ділитъ коровай*. Въ это время поютъ:

Крае, сватъ, крае, *)	На срібную да тарілочку,
Золотий ножиць має—	На солодку да горілочку.

Каждый отрѣзанный кусокъ кладетъ на тарелку и подноситъ по очереди всѣмъ, начиная съ отца и матери жениха. Получившіе по куску коровай поютъ (см. № 1109).

Свадьба, записанная въ с. Михалковѣ, Мозырскаго уѣзда, Минской губерніи.

Отецъ, посовѣтовавшись съ женой, съ согласія сына, посылаетъ сватовъ въ домъ родителей дѣвушки, которую желаютъ сватать. Сваты безъ всякихъ

*) См. вар. № 445.

количностей, говорятъ родителямъ невѣсты: — *Оддайце намъ дзевку*. Отецъ и мать отвѣчаютъ: — *Нема съ чимъ*. Въ это время сваты вынимаютъ изъ кармана принесенную ими водку и даютъ сначала *дзевци*; она проситъ благословенія отца и матери. Если дѣвица выпьетъ подносимую сватами водку, то это означаетъ, что она выйдетъ замужъ согласна. Въ случаѣ родители будутъ согласны выдать свою дочь за того, отъ кого присланы сваты и выпьютъ принесенную сватами водку, но дочь не соглашается, тогда родители должны возвратить ее сватамъ въ такомъ же количествѣ, въ какомъ она была выпита. Обыкновенно вопросъ о сватовствѣ рѣшается при первомъ посѣщеніи; но случается, хотя и рѣдко, что сваты жениха приходятъ для этого раза три, четыре.

Если сговоръ сладится въ первое посѣщеніе, то онъ называется *сватаннемъ*, когда же приходятъ отъ *молодого* въ другой разъ — *змовинами*. Если случается сватанье днемъ, то вечеромъ бываютъ *запойни*. На *запойни* созываютъ родственниковъ и сосѣдей невѣсты; со стороны же жениха приглашаютъ только отца и мать; старосты или сваты, само собою разумѣется, непремѣнные участники во всѣхъ свадебныхъ обрядахъ. На *запойнахъ* пьютъ водку, купленную женихомъ. Побесѣдовавши немного, сваты говорятъ: — *Показице, за что ми водку пьемъ?* Тогда мать *молодоі* выходитъ изъ хаты и идетъ въ комнату, откуда возвращается съ *рушниками* на тарелкѣ. Сватъ, подноситъ на тарелкѣ невѣстѣ рюмку водки и деньги, присланныя ей молодымъ въ подарокъ. Она, выпивши водку, беретъ деньги, а мать ея подноситъ свату *рушникъ*. Сватъ беретъ и затыкаетъ его за поясъ. Затѣмъ, всѣ скоро расходятся.

Дзевочкие запоіни — (дѣвичь-вечеръ) — происходятъ въ субботу вечеромъ. Молода идетъ къ своимъ подругамъ и, собирая у нихъ *стѣножки*, проситъ ихъ на *дзевочкие запоіни*. Дѣвушки сходятся въ домъ отца молодой и тутъ, гуляя, вьютъ вѣнокъ изъ собранныхъ молодою *стѣножекъ и барвінку*. При этомъ поютъ (см. № 318).

Затѣмъ вьютъ гильце и поютъ (см. №№ 101 л. В, 383 л. Е).

Потомъ поужинаютъ и расходятся по домамъ.

На другой день, т. е. въ воскресенье утромъ, женихъ подходитъ къ своему отцу и матери и проситъ благословенія. Его благословляютъ. Получивши благословеніе, онъ отправляется со сватами къ невѣстѣ. Съ невѣстой вдвоемъ они просятъ благословенія у родителей невѣсты. Взявши благословеніе, идутъ въ церковь вѣнчаться.

Когда уйдутъ въ церковь, въ домахъ ихъ готовятъ коровай. Родители посылаютъ немедленно за *коровайницями*, которыя приносятъ яйца, муку, сало и пр. „Коровайниця“, приступая къ приготовленію коровай, обратившись къ отцу и матери, говорятъ: — Благословице коровай учиняці! Имъ отвѣчаютъ: — Богъ благословить. Послѣ этого начинаютъ готовить коровай. При этомъ поютъ (см. №№ 484 л. В, 518 л. А, 522 л. А, 574 л. В).

Изъ недзели на понедзелокъ годзіна,
Збіралася Иванкова родзіна,
Знесли, звезли семь бочокъ муки на коровай;
Сестриці коровай мясили,
Изъ дунаю воду носили.

Когда готовятъ коровай, то поютъ (см. 548, 572) и затѣмъ сажаютъ въ печь.

Изъ церкви женихъ ведетъ невѣсту къ себѣ обѣдать. Послѣ обѣда невѣста отправляется въ домъ своихъ родителей. Къ этому времени *коровай* уже испеченъ. Вслѣдъ за невѣстой являются ея подружки и гуляютъ до вечера. Вечеромъ молодую сажаютъ за столъ; подружки ея садятся тоже. При этомъ поютъ (см. № 741).

Скотилося солнейко
Изъ гори въ долугъ—
Поклонися, Марусе,

Матухне до нугъ,—
А въ матухни нуженьки біленьки—
Чтобъ тобе доленька добренька.

Въ это время является женихъ съ *гостинцями*, такъ называемыми *обаранками* (бубликами), подаетъ ихъ черезъ столъ невѣстѣ и отъ нея получаетъ *хустку* (платокъ). Женихъ тотчасъ идетъ домой, собираетъ своихъ сватовъ приходитъ опять къ невѣстѣ. Молодежь изъ родственниковъ невѣсты стоитъ у воротъ и не пускаетъ его во дворъ. Сваты жениха предлагаютъ имъ водку и хлѣбъ. Тѣ, получивъ затребованное количество воды, отпираютъ ворота. На дворѣ передъ порогомъ ставятъ накрытый столъ и на немъ водку, хлѣбъ и соль. Теща выворачиваетъ тулупъ вверхъ шерстью и пугаетъ молодого со сватами, когда они подходятъ къ порогу, но тѣ, не пугаясь, бьютъ ее кнутомъ, — тогда она обходитъ три раза стоящій передъ порогомъ столъ, при чемъ ей поютъ:

Хотіла теща зятя испужати,
Чтоби дочкі не оддати.

Въ сѣняхъ свахи, встрѣчаясь съ свѣчами, поютъ (см. № 881 л. В и В).

Богда войдутъ въ хату (см. № 844).

Всѣ сидящіе за столомъ, кромѣ молодой, въ это время уходятъ. Мѣсто ихъ занимаютъ прибывшіе съ женихомъ сваты; женихъ садится около невѣсты. Родственники невѣсты поютъ (см. № 1010).

Осіла мене чужина,	А по лівий бочокъ—зовиці,
Вся Иванкова родзіна .	Все Марусіни судниці.
По правий бочокъ,	

За сямъ *расплітають косу*; расплетаетъ косу братъ ея, при чемъ поютъ (см. № 635 л. В).

Потомъ молоду *завивають въ завивало*, тогда поютъ (см. № 1034 л. В).

Богда *завьютъ молоду*, то сватъ идетъ въ комору и возвращается оттуда съ короваемъ, который онъ несетъ на головѣ. Увидѣвши коровай, поютъ (см. №№ 514 л. В, 1057).

Старшій дружко, обращаясь къ отцу и матери молодой, говоритъ:—Отець, маці, благословице коровай краіці! Тѣ отвѣчаютъ: — Разъ, и въ други разъ, и въ третій разъ—Богъ благословиць.

Получивши благословеніе, дружко начинаетъ „кроїть коровай“, при чемъ поютъ (см. № 1051).

Дружко коровай крає,	Думаці, гадаці,
А за нимъ да жена сядзиць,	Чимъ дзеці годоваци.
Семеро дзецей держиць.	

Богда нарѣжетъ кусковъ коровай и положитъ на тарелку, то вызываеъ отца слѣдующими словами: — Обсилае князь и княгиня даромъ Божиимъ; не такъ даромъ Божиимъ, якъ покрасою^а своею; де тутъ есть Марусінь отецъ, щобъ и ласковъ бувъ, на сей часъ прибувъ, да даръ Божій принявъ. Озовися, мій голубчику! Чи дома юнъ тамъ, може пошовъ зъ молодими жонками гулять?

Отець выходитъ изъ толпы и беретъ съ тарелки коровай, который тутъ же заворачиваетъ въ платокъ; вмѣсто него кладетъ на тарелку 5—20 в.

При этомъ бабы поютъ:

Да слухайте, бояре,
Что мне татко даруе:
Да даруе татко дванадцять да волуѣвъ.
Коли-бъ же цѣму да все правда була,
То-бъ я, молодая, и багата була.

Пѣсню эту продолжаютъ пѣть, пока не раздѣлятъ между всѣми коровай.

Сватъ, продолжая раздавать коровай, *указав запорожцівъ*. — Хлопці запорозці, просиять на коровай! По этому кличу выходятъ *молодые жоначі съ помеломъ и лопатомъ*, забираютъ коровай и дарятъ деньги, кто сколько можетъ, говоря: — Даруюць хлопці-запорозці тні пчоли, що сидяць въ ульє, гудуть, яєъ дурні; кошелями медъ носяць, на глаалі чапляюць; даруюць того кабана, що ходзіць за Дніпромъ — личемъ оре, хвостомъ борнує, все тее Бугъ поровнує; и даруюць хлопці-запорозці нмъ рукавиччи... Рѣчь эта оканчивается грубымъ цинизмомъ.

Окончивши дѣлежь коровай, свахи и *дружки* поють (см. № 1145 л. Д).

Въ это время *парубки* берутъ *кубло* (постель и др. имущество, которое дается за невѣстой), выносятъ на дворъ и кладутъ на возъ, присланный собственно для этого — отъ жениха. Тогда же выносятся столъ изъ дома на дворъ и ставится около порога; на немъ ставятъ водку, которою отецъ невѣсты *частує* тѣхъ, кто провожаетъ дочку. При этой церемоніи, поють (см. № 1204 л. В, 1156).

Выпивши по рюмкѣ водки, невѣсту ведутъ до воза, на который она садится, чтобы ѣхать въ домъ къ жениху; женихъ садится съ нею рядомъ. Другіе лица, участвующіе въ свадьбѣ, садятся на возы также и ѣдутъ съ женихомъ къ нему въ домъ. Ыдучи, поють (см. №№ 1211, 1212, 1214 л. Е. 1227, 1229).

— Браце, браце, розбою,
Розбивъ ти мене зъ сестрою,
Зъ русою косою.

Дамъ тебе кониченьки у седле,
Верни мою сестрицю у косе.

„Не хочу я кониченька, ни седла,

Мне твоя сестриця присягла“.

— Дамъ тебе кониченька у злоце,

Верни маю сестрицю у сноці!

„Не хочу твого кониченька и злота,
Мнѣ твоя сестриця и снота“.

Въ домѣ жениха встрѣчаетъ его съ невѣстой отецъ и мать, держа въ рукахъ хлѣбъ и соль. Сваты, поцѣловавшись на порогѣ, идутъ въ домъ, садятся виѣстѣ съ молодыми за столъ и начинаютъ ужинать.

Послѣ ужина родственники невѣсты ведутъ ее съ женихомъ въ комору спать и при этомъ поють (см. №№ 1267, 1268).

Послѣ этого кладутъ спать. Невѣста снимаетъ жениху сапоги. Женихъ при этомъ бросаетъ въ одинъ изъ нихъ копѣекъ пять денегъ, которыя невѣста, ударивши жениха голяницею, вынимаетъ оттуда и беретъ ихъ себѣ. Невѣсту раздѣваютъ до рубахи. Раздѣвши, всѣ оставляютъ невѣсту и жениха наединѣ и поють (см. №№ 1299 л. А, 1300, 1306).

На влече голубчикъ,
А въ влече голубка.
Да галубонько-жь моя,

Не градуи мною
Буць тобѣ....

Котилося колесо съ влечи
. . . . хорошо дзеци!

Затѣмъ бабы входятъ въ хату, гдѣ имъ даютъ пить водку, а онѣ поють (см. № 1287).

Спустя нѣкоторое время, сваты и бабы отправляются въ комнату, „будить молодых“ и, если окажется, что невѣста не потеряла до брака дѣвичей чести, поють (см. №№ 1297, 1318, 1320, 1329, 1330).

Если же невѣста до свадьбы *зубила виночокъ*, то поють (см. №№ 1362, 1363 л. Б).

Съ комнаты возвращаются въ избу и гуляютъ здѣсь цѣлую ночь на понедѣльникъ. Утромъ этого дня родственницы молодой собираются въ одну какую либо избу, приносятъ туда съѣстные припасы и водку, приглашаютъ къ себѣ родственницъ жениха и виѣстъ съ ними гуляютъ. Послѣ этого родственницы жениха, въ свою очередь, собираются въ другую избу, приносятъ туда отъ себя съѣстное и водку, приглашаютъ взаимно родственницъ невѣсты и гуляютъ также. Собрание, устраиваемое родственницами невѣсты, называется *дзвонька перезва*, а устраиваемое родственницами жениха — *хлѣбцовоска перезва*, хотя — нужно замѣтить — ни въ томъ собраніи, ни въ другомъ не участвуютъ ни дѣвки, ни парни, а одни лишь бабы.

Вечеромъ сходятся въ домъ жениха, гдѣ „дзелять кашу“. Дѣлежъ каши происходитъ такимъ образомъ:

Старшая *тѣтка* жениха подноситъ каждому на тарелкѣ кашу, приговаривая: — Обилае князь и княгиня кашою, не такъ кашою, якъ покрасою. Гдзе Марьюхна, щобъ вона ласкава була, да цюю кашу прийняла? При раздачѣ каши, поють (см. № 1871).

Коли каша зъ медомъ,
То оддадимъ медведзимъ;
А коли зъ макомъ —

Оддадимъ собакамъ:
А коли зъ ситою,
Дагъ возьмемъ зъ собою.

Затѣмъ выносятъ изъ избы столъ и ставятъ его передъ порогомъ; на столъ ставятъ водку и закуску и гуляютъ до поздней ночи. Потомъ поють:

Корогодъ — самъ Бугъ напередъ,
Пречистая Маці

Веліла гуляці.
Ци Вугъ цебе вишій
Ци Божая маці;
Чому въ цебе такі станъ,
Якъ у паненяці.

и расходятся по домамъ.

Свадьба, записанная въ с. Мокранахъ, Кобринскаго уѣзда, Гродненской губерніи.

Першъ усѣго иде батько молодого до дівчини зъ хлібомъ-сіллю и горілкою на *запоіни*. Якъ дівчина согласна вийти за того парубка, то обміняють хлібъ, выпють горілку батька молодого и батька молодої и батьковї молодого дають два рушники черезъ плечи. Часомъ и мати молодого иде на запоіни, їй дають у торбу рушникъ и платокъ. Черезъ неділю, въ суботу, бувають *заручити*, на котрі сходиться вся родина молодої и батько молодого зъ сватомъ-дядькомъ, або батькомъ хрещенимъ. Вони несуть зъ собою три хліби и дівчина їмъ дає — до парі — чотири и гарнець горілки. Перше помоляться всі, батько молодої просить за стіль и дає своєї горілки по чарці, а після пьють горілку молодого. Якъ сидять за столомъ, то співають (см. №№ 28 и 48).

Після вечері міняються хлібами. Мати молодої дає два платки матері молодого и сватові молодого, и расходятся, поперед у порадившись, коли повинно бути весільє.

Дівичъ-вечоръ буває въ суботу. Молода збере свою рідню, а молодий свою. Тутъ не буває ні пісень, ні музикъ, навіть ніхто изъ чужихъ не буває, все свої и уговорюються: чимъ кому на весіллі быть.

Дружина весільна у молодого:

Староста, дружко-дядько, або приятель жонатий; подружій изъ родні — братъ або товаришъ, може бути жонатий и ні. Всі три звуться боярами. Дружко держить молодому у цервї вінець. Бояре мають на шапкахъ віночки изъ барвінку и черезъ плечи у кожного по два рушники.

Сваха — сестра замужня, вона ходить на весіллі въ чоловічій шапці, на котрій повиненъ бути великий вінокъ изъ барвінку и збоку шапки багато червонихъ стѣнжовъ. Вона порадкує піснями.

Музика и дружина молодої:

Дружка—дівчина, у неї на голові великий вінокъ изъ барвінку и стѣнжки звзду. Діло дружки — ходить за молодою тилько для кумпаніи. Дві приданки — замужні, у їхъ дві квітки изъ барвінку затянуті надъ ушима за намітку.

Вибравши весільну дружину и *разчинивши коровай*, всі разходяться и лягають спати. На другій день, у неділю, вся дружина молодого иде до ёго. Батько ёго сажає всіхъ за стілъ, а молодий стоить передъ столомъ. Дружка каже:

— Першимъ разомъ, Божимъ указомъ, благословіть, отецъ и мати, своєму дитяти пудъ царскимъ вінцемъ стати.

Молодий поклониться три рази и всі виходять изъ-за стола и дружка обводить молодого кругомъ стола три рази, держучи за платокъ, и говорить. „Царю небесний“ три рази. Молодий кланяється батьку, матері и всій рідні: батько одказує три рази: „Нехай тебе Богъ благословить“. Якъ сядуть молоди зъ боярами на візъ, батько обходить три рази кругомъ воза, кропить святою водою и говорить:

— Нехай васъ Богъ благословить и я благословлю, ідьте собі зъ Богомъ.

Якъ молодий приїде до молодої, то ёго стрічають коло порога батько и мати зъ хлібомъ, сіллю и горілкою. Батько молодої п'є до дружка, а після до молодого. Випивши по чарці, просить їхъ до господи и садовить за стілъ. Молода виносить изъ комори на тарільці платокъ, вінокъ и перстень, подає молодому и каже:

— Прощу, Иване, на перший подарунокъ.

Молодий бере подарунки, дає гроши и каже:

— Я тебе прощу на перший подарунокъ.

Батько и мати садовлять за стілъ молоду коло молодого и вінъ розлітає їй косу, приданки співають (см. № 608).

Дружка виводить изъ-за стола молоду и за стілъ заразъ сідає увесь рідъ молодої. Молодий и молода кланяються три рази батьку, матері и всьому роду. Потімъ дружка каже:

— Благословіть, отецъ и мати, своєму дитяти пудъ царскимъ вінцемъ стати.

Після цѣго дружка обведе молодихъ за рушникъ кругомъ стола три рази и говорить молитву: „Царю небесний“. Після цѣго дружка виводить молодихъ изъ хати и сідають на візъ: молодий, молода, дружка, староста, дві приданки и дружка. Ідучи, співають:

Ламіте каліну,
Мастіте дарогу.

Молодїи и молодому
До Божого дому.

Коло церкви дружко влезить зъ воза и подає вінець довгого рушника, за ёго беруться молоди, влезать зъ воза и йдуть у церкву: молодий, мо-лода, дружка, приданки, староста и педдружий. Въ церкві, якъ стають на рушникъ, кладуть підъ рушникъ гроші и молодий етає першимъ. Якъ уже по-вінчаються и ідуть до дому, то співають (см. № 693, 696 л. Г).

Якъ прийдуть на двіръ до молодухи (см. № 744 л. В).

Навустрічъ молодихъ виходить батько зъ хлібомъ, сіллю и горілкою и ві-тає зятя свого. На діжі ставляють хлібъ, сіль и горілку и дружко обводять молодихъ кругомъ три рази, а приданки співають (см. № 711).

Після того батько молодої каже молодому:

— Ну, зять, бувъ наречоний, а теперъ суджоний.

Вводять у хату и весь рідъ молодухи сідає, а молоди поклонъ оддають. Потімъ обведуть молодихъ три рази кругомъ стола, посажать и начицають пить да гулять. Після обіда танцюють, більшъ козака. У вечері поставлять на стілъ коровай, посажать молодихъ; батько, мати и весь рідъ молодої по-чинають дарувать молодихъ. Дарують усе, що хто може и передъ тимъ якъ дарують, кажуть такъ:

— Перашиваю тебе и щастемъ, и здоровьемъ, и копою жита, и щастли-вимъ битомъ. Нехай тебе Господь Богъ благословить; дарую тобі те-то.

Коровай ділять такъ: молодуха подає дружку рушникъ, вінъ помие руки, повитирає їх и тоді каже:

— Благословіть, отець и мати, сей коровай розділяти.

Батько, виднявши изъ-за дружкового пояса ніжъ, держить ёго въ лівой руці, а потімъ перехрестить самъ, перехрестить коровай: „Благослови, Богъ, и ми благословимо, щобъ сей хлібъ бувъ благословенний на вашъ вікъ, щобъ ви були щасливи, одинъ другого шанували, отця и матіръ не зневажали, то васъ буде Богъ благословить и добрії люде“. Тутъ уже заразъ починають співать (см. № 1063).

На новейкому дворі,

На тісовому столі

Дорогий товаръ лежить.

Ой не естъ же то товаръ,

То Марусинъ коровай.

Заслужила въ батейка

Не за рікъ, не за два,

Не за одну годинойку,

Ажъ то за цілий вікъ.

На спідку коровай кладуть хлібъ и виносять у кофору для музиць, а після виражають молодця и молодуху на битъ.

— Чомъ ти, Маръечко, не вечераешъ
У свого батейка?
Якъ ти пуйдешъ до чужого,
Тамъ не будешъ вечерати...

„Есть у мене тамъ мій Иванечко,
Вінъ мене пожалує,
Вінъ за відерце, и за другеє—
Принесемъ обое.

Після цѣго укладають *посагъ*, одѣжу, а скотъ остається, ѓго оддають послі.
Молодихъ ведуть до свібра, співаючи:

Не чміль гуде,
Не пчолочка по бору,

Іде Иванко
Зъ дружиною до дому.

Якъ ідуть до воріть, то співають (см. № 1231).

На двіръ виносять діжу и, поставивши на ій хлѣбъ, сіль, и горілку, обводять вругою діжки молодихъ, а послі того ведуть ихъ у хату и сажать за стілъ. Изъ-за стола дружка веде молодихъ въ стодолу спать (см. № 1277).

Молоди полежать въ коморі съ пів-часа, ихъ знову зводять; сваха и дружка несуть воду умитися, несуть після того варення и горілку. Музика йде и грає (см. № 814).

Тоді вони встають и імъ дають снідати. Дружка дає горілку молодому, молодий—молодусі, а та—кому попаде. Після ведуть молодихъ до хати и молодуха підносять свікрові отъ свого батька сиръ. Поснідавши, подають молодусі намітку, співають (см. № 1021).

Въ понеділокъ *періза* — рідня молодого, приходить до ѓго, одвідкіль дружка просить до себе. У молодого співають (см. № 1125).

Свадьба, записанная въ Кобринскомъ уѣздѣ, Гродненской губерніи.

Обрядъ престонародной свадьбы, состоитъ изъ четырехъ частей: *допиту*, *злюбини* или *дівослоби*, *запінни* и *винецъ*.

По обычаю, существующему у поселянъ Кобринскаго уѣзда, женихъ не избираетъ невѣсты по собственному прозволу, а выборъ ея безусловно предоставляетъ родственникамъ. На *допиту* ходитъ мать жениха или, за неимѣніемъ матери, какая либо родственница, пожилая женщина, съ цѣлью узнать о личности невѣсты, и распросить у родныхъ, намірены ли они отдать ее замужъ.

Спустя нѣсколько дней послѣ допытовъ, женихъ, съ однимъ изъ уважаемыхъ поселянъ (сватомъ), отправляется на *злюбини*. При появленіи

нихъ невѣста уходитъ. Отецъ или мать, распросивъ ее наединѣ о расположеніи къ пришедшему жениху, извѣщаетъ о томъ свата. Потомъ приходитъ невѣста, одѣтая по праздничному, ставитъ столъ на „покуті“, т. е. въ переднемъ углу избы, накрываетъ бѣлой скатертью (настурьникомъ) и, не говоря ни слова, уходитъ опять въ клѣть (въ простинокъ) или въ сосѣднюю хату. Сватъ вынимаетъ изъ дорожной сумы (кошеля) хлѣбъ и водку, и ставитъ ихъ, на приготовленный столъ. Потомъ, наливъ рюмку водки, начинаетъ привѣтствіе: „Дай же, Боже, щобъ все було гоже! щобъ сян поря щаслива була, ковномъ горілку пила, коробкою дити міряла, и щобъ до старости тишилася собом“. На эти слова всѣ отвѣчаютъ: „Нехъ имъ Вугъ дае, якъ самъ знае и відае“. За симъ, при взаимныхъ поздравленіяхъ, начинается попойка, продолжающаяся нерѣдко за полночь. Когда же отецъ невѣсты положитъ въ кошиль свата три хлѣба и столько же кусковъ холста, это значитъ что пиръ кончился, и что женихъ долженъ возвращаться домой.

Послѣ злюбинъ, въ субботу, бывають *заручини* или *запоини*, на которыхъ также невѣста участія не принимаетъ. Въ это время сватъ договаривается на счетъ приданого и срока свадьбы. Иногда на заручинахъ условливаются, сколько будетъ угодно родителямъ невѣсты принять гостей со стороны жениха (боляръ) на свадьбу. Впрочемъ, это узнается и другимъ образомъ, именно по числу хлѣбовъ, полученныхъ отцемъ невѣсты отъ свата.

Въ воскресенье, послѣ заручинъ, сватъ и отецъ невѣсты объявляютъ священнику о предполагаемой свадьбѣ и если священникъ не найдетъ законнаго препятствія, читается въ церкви оглашеніе. Въ предъбрачную субботу заручини повторяются, и на нихъ присутствуетъ уже невѣста, окруженная подругами. Пока женихъ не явится, дѣвушки плетуть изъ руты вѣнки и поютъ пѣсни:

У зелѣнумъ саду зілечко зацвітає,
У нашой Марьюхни весилле начинає.
Нехъ же юй Вугъ дає да помагає
И рудний батенько нехъ докладає.

Не плачь, Марьюхно, виночки вьючи,
Будешь плакати, зъ Ивановъ живучи,

Свекрови пороги переступая,
Свекрухи нарочи перенимая.

Ежели невѣста сирота:

Ой знати, знати, що Марьюхна сирота:
Тісна хатка, узкі ворота.
Пошлю сокола на Україну,
Нехъ на весилле збере родину,

Пошлю до неба сиву зозульку
Звати на весилле свою матульку!
— Ой прійди, прійди, мила матулько!
„Не могу встати, сива зозулько!
Не могу встати, порядокъ дати,
Порядокъ дати своему дитяти.“

Когда женихъ прїѣдетъ, поють:

Ой приѣхали запивалочки, Марюхну запивати,
Привезли бочку меду батенька частовати,
А горілоньки дві барилоньки
Для подружечокъ, для родиноньки.

Родители въ сѣняхъ встрѣчаютъ жениха, ведутъ въ клѣтъ (простивокъ) и угощаютъ. Потомъ шаферъ (маршалокъ) дѣлаетъ ему наставленіе, какъ обращаться съ невѣстою. Между тѣмъ въ избѣ поють:

Приѣхавъ Иванъ до дівки,
Якъ ясний місяць до зурки.

Батьво каже до ёго:

— Не говори ничего,

Питається батеньку: „що мні говорити?“

Єсть маршалокъ для того.

Во время пѣнія этой пѣсни маршалокъ вводитъ жениха въ хату и подаетъ невѣстѣ свадебные подарки: башмаки, чулки, ленты и перстни (правоси) говоря: „Панъ молодой обсилає панну молодую подарками, щобъ була ласкава, приняла“. Невѣста принимаетъ все это, низко кланяется маршалку и вѣшаетъ подарки на стѣнѣ въ углу избы. Маршалокъ невѣсты выходитъ на средину и говоритъ: „Ото панна молодая обсилає подарками отца, матку и маршалка пана молодого, щобъ були ласкави, прийняли“. Женихъ дѣлаетъ низкій поклодъ родителямъ невѣсты, а отъ маршалка принимаетъ *рутяний винокъ* и надѣваетъ его на шапку. Отцу жениха (если присутствуетъ) и маршалку подносятъ по куску холста, которые они завязываютъ себѣ черезъ плечо. Поднесенный же холстъ для матери прячутъ въ суму, потому что мать никогда не присутствуетъ на запойнахъ. Затѣмъ всѣ садятся за столъ, кромѣ жениха и невѣсты, которымъ маршалки навязываютъ платки на руки и трижды обводятъ вокругъ стола. За каждымъ обходомъ невѣста кланяется родителямъ и получаетъ отъ нихъ благословеніе; гости, *нема продолжастся* этотъ обрядъ, поють:

Не вітеръ калину ломить—

— Садь, батеньку, за столомъ.

Коло стола дівка ходить

Казали мні

И за собою два янволи водить,

Янволи мої!

А третёго—

Цоклонитися тобі.

Батенька свого.

Батеньку, благослови долею!

Эту пѣсню поютъ и для матери, по окончаніи же сажаютъ молодыхъ за столъ и начинаютъ пѣть другія пѣсни:

Летѣли гуси черезъ садъ *)
Кликали дівоньку на посадь.

Стелите ковдри въ складный рядъ,
Благослови, батеньку, и сяду.

Збурная сѣя субота—
Зобрала дівонькі подружкі,
Посадила въ рядъ и рядъ,
И сама сіла на посадь.
Гадала гадоньку тихонько,

Казала замужь не пойду,
Молодця я не люблю.
А ти, батеньку, не вважай,
Мочи ячмінь на солодь,
Купи пшениці на коровай.

За столомъ молодые сидятъ, воздерживаясь отъ ѣды и питья, а гости пируютъ. Наконецъ маршалокъ встаетъ съ женихомъ и, поблагодаривъ слѣдующими словами: „дакую отцу, матери, сватові и сванці за всі пожиткі,“ уходятъ. Въ это время дѣвицы принимаютъ наряжать невѣсту. Расплетаютъ и причесываютъ косу, повязываютъ голову бѣлымъ платкомъ, убраннымъ разноцвѣтными лентами въ видѣ невысокаго кокошника, надѣваютъ новый чернаго цвѣта армякъ (жупанъ) съ красными застѣжками и, наконецъ, идутъ по селу изъ дома въ домъ просить на свадьбу: „Просивъ батько и мати, и я прошу на весилле, на хлѣбъ-суль, на коровай и на все, що Бугъ пошле“. Такимъ образомъ приглашаетъ гостей и женихъ на свою свадьбу, которая совершается отдѣльно въ домѣ его родителей. Къ вѣнцу пѣшкомъ не ходятъ — развѣ второбрачные, и то въ такомъ случаѣ, когда еще не кончился трауръ жениха или невѣсты. Если женихъ беретъ невѣсту изъ другой деревни, то онъ отправляется въ церковь изъ своего дома въ сопровожденіи своего поѣзда. Невѣсту же увѣдомляютъ о времени выѣзда, чтобы она не опоздала; если же они оба живутъ въ одномъ селѣ, въ такомъ случаѣ женихъ съ братомъ (дружкомъ) и съ маршалкомъ ѣдетъ къ невѣстѣ. Родители встрѣчаютъ его на дворѣ съ хлѣбомъ-солью, вводятъ въ домъ и усаживаютъ за столомъ. Невѣста съ подругами выходитъ изъ кѣлги и подаетъ ему на блюдѣ два вѣнца, платокъ, кольца и ленту, говоря: „Прошу тебе, Иване, на першій порядокъ“. Женихъ принимаетъ все это и въ замѣнъ даритъ невѣстѣ деньги, усаживая ее возлѣ себя. Послѣ, по приказанію свадебнаго старосты, молодые уступаютъ мѣсто родителямъ, у которыхъ просятъ благословенія, кланяясь имъ трижды. Родители благословляютъ: „Благословить отецъ и мати пудъ царскимъ вищемъ стати“. Послѣ дружко съ старостою обводятъ

*) Ср. № 258.

ихъ трижды вокругъ стола и поють: Трисвятую, „Отче нашъ“ и „Воскресеніе твое, Христе Спасе“. Это послѣдняя предбрачная церемонія.

При выѣздѣ со двора въ церковь, свахи поють:

Ломіте роженьку,
Стеліте дороженьку

Молодуй и молодому
До Вожого дому.

До шлюбу, дівоньки, до шлюбу...
Упади матюнци до ножовъ,
Подякуй подружкамъ за винокъ

И краснимъ хлопцямъ за танокъ.
Дівчата виночки звивали,
Молодці танці наймали.

Завидливи ворожоньки,
Уступайте зъ дороженьки
Молодуй и молодому
До Вожого дому.

Тамъ імъ рученькі звяжуть,
Вірнее словце скажуть.
Вірніше, якъ батько,
Вірніше, якъ мати.

Бижіте, коники, сиви невелички
На гору крутую,
Подъ цервву святую.

Першая квітонька—молодий молодець.

Бижіте, коники, сиви невелички
Подъ цервву святую,
На гору крутую...

Другая квітонька—молодая дівонька.

Звунное дерево тонулле
Въ лісі стояло, шуміло,
Дорогою везѣне звиніло,
На двуръ звезѣне мовило,
Мовило дівоньці въ неділку:
— Навий виночкувъ зъ барвинку,
Не плети коси въ батужки,
Наготуй ручнигыъ подъ нужки,
И жовту свіченьку въ ручки.

На біломъ ручничку стояла,
Жовтую свічку держала,
Якъ бубъ слѣзонькі ронила,
У Бога доли просила:
— Тутъ мене, Боже, споможи,
Моѣго батенька принеси
На сите нове подвурье,
На записове заступье.

На гори церковка—Святий Спасъ,
Вийди, батеньку, противъ насъ!

Ой вийди, вийди противъ насъ,
Повинчай дітки въ добрий часъ.

Приближась еъ церкви, поють:

Нема попа дома,
Поіхавъ до Льова,
Ключікі куповати,

Церковку одчїяти,
Наші дітки винчати.

Въ церкви слушаютъ обѣдню, а по заавонной молитвѣ, свахи и маршалки среди церкви разстилаютъ кусокъ холста, на края его кладутъ хлѣбъ, а посрединѣ мелкую монету, расплетаютъ косу у невѣсты и, чтобы она въ жизни не терпѣла стѣсненія, растягиваютъ запонку на воротникѣ рубахи. Во время бракосочетанія, невѣста старается наступить на ногу жениху для того, чтобы имѣть надъ нимъ перевѣсъ въ домашней жизни. Отходя отъ алтая, при которомъ совершалось бракосочетаніе, невѣста вытаскиваетъ за собой упомянутый подножный холстъ; это дѣлаетъ она съ тою цѣлью, чтобы дружка и подруги ея не ожидали долго жениховъ, но вслѣдъ за нею выходили бы замужъ. По выходѣ изъ церкви, заходятъ на домъ къ священнику за благословеніемъ и приносятъ въ подарокъ—нѣкоторые пѣтуха и курицу, другіе же только хлѣбъ и водку.

Отъѣзжая, поютъ:

Дякуймо попонькови, *)
Нашому батенькови,
Що насъ звинчавъ,
Немного взявъ:

Пувнята золотого
Одѣ нашего молодого
И литовскую колу
За дивоцькую косу.

Прихала дівонька зъ шлюбу,
Поклонилась зъ рутонькою
Передъ своєю матюнкою:
— Моя матюнко, роже,
Поздоровъ тебе, Боже,
Що ти мене нарадила

За доброго сямьянина.
На мене попи глядять,
На мене дяки глядять,
На мене задивилися,
Що въ всѣнжегахъ поминилися.

Знати Ивана, що звинчаний:
На юмъ винокъ поминаний;
Якъ іхавъ до шлюбу бувъ зъ калинонькі,
А одѣ шлюбу—зъ рутонькі.
Іде Иванъ зъ винчанна,
Їго батенько въ воротахъ стоить,
Билий ручничокъ въ рукахъ держить,
Слѣвоньками обливається,
Свого дитятка питається:
— Що ти бачивъ, мое дитятко?
„Бачивъ я, бачивъ усі святі,
Бачивъ и образъ Діви Пречистей.
Пречистая виночкі звивала,
Намъ, молоденькімъ, до шлюбу подала.

*) Сравни. № 696.

Подѣхавъ къ дому невѣсты, останавливаются у веротъ и поютъ:

Вийди, батеньку, зъ свѣчами— *)	Чомъ насъ не питаешъ
Вже твої діткі звичани!	И чому не питаешъ:
И ти, матюшко-утко,	— Чи заразъ шлюбъ брали,
Чомъ не виходишъ хутко,	Чи всі приїхали?

Тутъ родители выходятъ навстрѣчу новобрачнымъ съ хлѣбомъ и солью, поздравляютъ ихъ, потчуютъ пивомъ и вводятъ въ хату, приготавлиаясь къ обѣду. До обѣда свахи поютъ:

Дайте зъ кола	Марьюхена свадьба квогче,
Ручника до стола:	Обідати хоче.

Но въ другихъ деревняхъ, родители не вводятъ новобрачныхъ съ гостями въ хату, а угощаютъ отдѣльно въ клѣтѣ. Послѣ чего молодая приходитъ въ домъ и помогаетъ матери потчивать гостей; между тѣмъ молодой осматривается хозяйство тестя и уже возвращается тогда, когда гости отобѣдаютъ.

Танцы начинаются подъ напѣвъ слѣдующей пѣсни, аккомпанируемой музыкою:

Нашъ сватоньку, жоханчику,	Нуженькі проломати,
Пусти же насъ до танчику,	Шубоньки показати.

Когда молодежь порядочно развеселится, свахи начинаютъ пѣть:

Где наші коровайниці
Напѣяно попилися,
Що о насъ забулися?
Вже намъ співаючі, ажъ духъ займає,
А ніхто и водою не прикропає.

Послѣ сей пѣсни вынимаютъ изъ печки коровай и прячутъ въ клѣтѣ, пока не придетъ время радѣвать его. Музыка не умолкаетъ, и среди вихря танцевъ, маршалокъ тайно выводитъ молодыхъ на дворъ, усаживаетъ какъ можно скорѣе въ повозку и везетъ на свадьбу въ домъ молодого.

При вѣздѣ на дворъ, поетъ:

Иванъ звичанний везе баткови подарокъ—
Тоненький, билений сувалокъ,
Во вже будьшъ годі ждати,
Хоче Марьюхну къ собі взяти.

Отецъ жениха встрѣчаетъ новобрачныхъ на дворѣ, поздравляетъ ихъ, принимаетъ отъ невѣстки подарокъ, вводитъ ихъ въ жилье и кладетъ пода-

*) Сравни № 740.

рокъ на столъ. Мать принимаетъ со стола подарокъ, усаживаетъ новобрачныхъ съ гостями за столъ и угощаетъ разными кушаньями. Послѣ начинаетъ играть музыка и молодежь танцуетъ. Спустя нѣсколько часовъ, староста посылаетъ извѣстить родителей невѣсты, что скоро придетъ къ нимъ свадьба отъ жениха. Посланецъ, прибывъ въ домъ невѣсты, извѣщаетъ родителей, сколько лицъ они должны ожидать съ молодыми. Даже, для большей памяти, записываетъ это нѣломъ на стѣнѣ и уходитъ. По возвращеніи его, старосты начинаютъ пѣть:

Не кунь копитомъ позвонивъ,
То Иванко по сѣняхъ походявъ,
Свого батенька пробудивъ

И такъ ёму говоривъ:
— Встань, батеньку, довго спивъ,
Мене въ дорогу не радивъ.

На это отецъ отвѣчаетъ:

Ой ти, муй спивку, козачку,
Вибирай сваньку спивачку,
И старослу старого,

И подружка умного,
Щобись не мивъ соромъ,
Во тамъ чужа сторона.

Затѣмъ благословляетъ новобрачныхъ и отпускаетъ ихъ къ родителямъ невѣсты въ сопровожденіи столькихъ лицъ, сколько было объявлено. Это бываетъ ночью, потому дорогою поють:

У нашего Ивана черни очі—
Вунъ не боіться чернеі ночі!
— Чогожъ маю боатись,
Чого маю лякатись:

Бугъ надо мною,
Кунь подо мною,
Сваньки и присваньки
Вокругъ зо мною.

Родители, встрѣтивъ прибывшихъ гостей; вводятъ ихъ въ клѣтъ, гдѣ невѣста, для отличія отъ своихъ гостей, перевязываетъ каждаго холстомъ черезъ плечо. Убранные такимъ образомъ входятъ въ жилье и начинаютъ веселиться. Погулявши, идутъ всѣ въ гости къ друзьямъ. Въ это время свахи поють:

Дружка всіхъ насъ до себе просила,
Уже бочку меду давно выкотила.

А якъ буде частовати,
То будемо ночовати.

Повеселившись у друзей, опять идутъ къ родителямъ невѣсты; дорогою поють:

Ми у дружкѣ були
Всѣго доволь мили,
Медъ и вино пили,

Пшеничний хлѣбъ іли,
А одъ мяса и ковбасъ
Маль не пукае поясъ.

Когда входятъ въ домъ, оставшіяся дѣвицы поють невѣстѣ:

Не летай, зовулько, зъ кутка снोजаткі —
Не такъ добре буде у чужей маткі!

Соколи сидять,
На тебе глядять,
И возьмутъ тебе на крилочка,
Занесуть тебе одъ гнізочка.
Не вибігай, молодая Марьюхно,
За свого батенька подвуръечко,
Бо бояре сидять,
На тебе глядять,
Возьмутъ тебе одъ батенька
И завезуть до свікронька.

По окончаніи этой пѣсни, староста съ дружкой выносятъ изъ кладовой коровай, припѣвая:

Мощони мости зъ комори до хати,
Тудю несюно коровай богати.

Когда на столъ положить коровай, родители и родные невѣсты садятся вокругъ стола, а староста говоритъ: — Благослови, отче и мати, своему дитяти на посагъ сядати. Вслѣдъ за симъ встаютъ родители, а ихъ мѣсто занимаютъ молодые. Дружко ставитъ предъ ними блюдо и поетъ:

Якъ зъ раю, зъ раю сонечко встае,
Такъ молодая Марьюхна на посагъ сяде,
И просить батенька о вспомаганне:
— Муй батеньку-мисяцю, споможи мене
Щасливимъ битомъ,
Копою житомъ,
Щастемъ, здоровьемъ,
Долею, покоемъ.

Отецъ отвѣчаетъ:

Нехай тебе, доньку, Бугъ спомагае
И всі святні, и люди добри.

Далѣ дружко поетъ:

Ой роде, роде богатий *)	Корови зъ телятами,
Веди статочокъ рогатий:	Овечки зъ агнятами.

За симъ каждый изъ родныхъ подходитъ къ невѣстѣ и даритъ ей что либо, смотря по своему состоянію. Дружко записываетъ каждую подаренную вещь. Староста же наливаетъ рюмку водки, передаетъ невѣстѣ, а она — всякому дарившему лицу. При семъ у невѣсты и у каждого, кто отъ нея

*) См. вар. № 998.

принимаетъ рюмку, рука должна быть обвязана платкомъ. Этотъ обрядъ называется *перепоемъ*. Но прежде еще, до перепоя, замужнія женщины лишаютъ невесту дѣвичьяго наряда, надѣвая ей на голову платокъ, а жениху шапку. При этомъ поютъ:

Завзялися свахи свое діло зробити, Княгиню уповити. Приди, батеньку, погляди,	Якъ твое дитя повили. Повили, розквитовали, Що всі люде дивовали.
---	---

За перепоемъ слѣдуетъ раздѣленіе коровай, при чемъ соблюдается слѣдующее: Отецъ невесты, дѣлаетъ крестообразную наръзку на коровай. Староста тѣмъ же ножомъ вынимаетъ изъ коровай крестообразную частицу и, завернувъ въ бѣлый платокъ вмѣстѣ съ деньгами, пожертвованными на перепой, отдаетъ невестѣ. Послѣ того дѣлитъ на малыя части весь коровай и раздаетъ по куску каждому, кто участвовалъ въ перепой. Кончивъ раздѣлъ коровай, староста поетъ:

Староста—визволѣний, Коровай—поділений. Дай же, Боже, добре літо,	Щобъ родилося намъ жито, Ячмїнь и пшениця, И всяка пашниця.
---	---

А молодая, въ то время, когда староста раздаетъ коровай, каждому изъ родныхъ жениха дѣлаетъ подарки холстомъ.

При этомъ свахи поютъ:

Жалься, Боже, дарувъ Для тихъ пишнихъ боярувъ: Уміють дари брати,	Не вміють дяковати, Шапочки подіймати. Уміють дари брати,
---	---

Надѣливъ подарками родственниковъ, молодая складываетъ свои вещи и готовится къ отъѣзду, между тѣмъ какъ родители съ гостями ужинають. Поужинавъ, староста поетъ „Достойно есть“, а послѣ припѣваетъ пѣсню:

Криниченька вгору бѣе — Марьюхна свому батькови дякуе:	— Дякую, батеньку, дякую, Зъ твєї семьї виступаю.
---	--

Дальше женщины припѣваютъ:

Ричная рібонько, чи не жаль тобі буде,
Якъ то говорять добріе люде,
Зъ рикі въ озері, идучи,
Зелѣну траву мнучи.
Молодая Марьюхно, чи не жаль тобі буде,
Якъ о тобі твоя родина забуде?
Чи не жаль тобі буде, одъ батенька идучи,
Добра-нучъ даючи?

Невѣста вся въ слезахъ виходить изъ кѣти. Увидя ее плачущюю, двѣ-
вни поють.

Не куй, зозулько, въ темному ліси, Будешь плакати, живучі въ свѣкрові,
Тобі ковати въ зелѣпуй дубрави! Пі парови переймаючі,
Не плачь, Марьюхно, у своєі маткі, Хліба и солі уживаючі.

Послѣ староста говорить: — Благослови, отче и мати, своѣму дитати
на биту стати. Невѣста кланяється родителямъ и получаетъ благословеніе.
Вставъ крестится, цѣлуєть хлѣбъ, береть его подъ мышку и виходить изъ
хати. Въ это всяя староста поєть:

До бору, тетюрко, до бору, Тамъ тобі вода зъ криниці,
Тамъ тобі сосни зъ вибору, Тамъ тобі ягоди яриця (земляника).

Дѣвци:

Неправда, соколи, неправда: Воликі винили водицю,
Коникі зѣли травицю, Ягодкі злѣвали птиці.

Староста:

До свикра, Марьюхно, до свикра, Тамъ тобі свѣтѣлка метѣна,
Тамъ тобі вечера готова, Мягка постеля стелѣна.

Дѣвци:

Неправда, старосто, неправда, Вечеру зовици зѣли,
Свѣтѣлку дѣнери засіли, Свикруха залегла постелю.

Когда молодая укладываетъ вещи въ повозку,—поють:

Дѣвци:

Накрой мене, сванечко, полами,
Щобъ не облила матѣнки слѣзами.

Староста:

Убирайся-жь, Марьюхно, убирайся, Уже пора одыжжати,
Въ кований вузь вкладайся. Свого бити одвідати.

При выѣздѣ поють:

Дякую тобі, муй батеньку, Я у тебе лихого слова не чула,
Дякую тобі, муй місяцу, Тулько косоньку чесала,
За твое годованѣ. Біло личко умивала.
За добре поспланне!

Дорогою поють:

Грай, грай, щуко-рибо, во биструмъ дунаі,
Бо хутно запливешъ вже въ чужні краї;
Тамъ будешь зловлѣна,
Зъ луцици злувлѣна.
И молодцеви на обѣдъ зварѣна.

Приближаясь къ дому родителей жениха, поють:

Зурекъна свитовая свитає, Ось тобі невістка молода!
Марьохна ворота торгає: Чорни очі заплакала,
— Одчини, батеньку, ворота, Що косоньку пострадала.

Радуйся, батеньку, Високу, якъ ялина.
Веземо невісточку, Червону, якъ калина.

Если молодая малаго роста:

Не лякайся, батеньку, На шовву поставимо,
Що невістка малая; Золотомъ подважимо.
Ми єї подвижшімо,

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ домашніе, заслышавъ приближеніе свадьбы, заводятъ огонь у воротъ и черезъ него молодые должны вѣзжать на дворъ.

На дворъ поють:

Приехала пані Не хоче вставати,
Въ чорному жупані, Треба повитати.

Родители жениха выходятъ на встрѣчу, поздравляютъ невесту и вводятъ въ хату. Есть также обыкновеніе, что мать встрѣчаетъ невестку въ щубѣ шерстью вверхъ.

Когда молодая входитъ въ домъ, поють:

Радуйся, мати, Зъ широкими плечима,
Иде невістка до хати, Добрая роботуха,
Зъ великими очіма, А липша колотуха.

Молодая кладетъ привезенный хлѣбъ на столъ и подъ печку бросаетъ курицу; послѣ беретъ ведро и отправляется за водою; между тѣмъ гости ужинають. Для молодыхъ ужины приготовленъ особо въ клѣтѣ. Послѣ ужина староста ведетъ молодыхъ; имъ поють слѣдующую пѣсню:

Вже дівонька зъ ложа иде, Але серденько мое туча заняла:
Свому свікрови добри-день дає. Не могу говорити,
Ой, рада бъ я була добри-день дала, Серденько звеселити.

Приблизившись къ дому, новобрачные начинаютъ танцовать на дворѣ, а за ними и всѣ гости, припѣвая:

Дай же, Боже, добрий часъ, Дай, Боже, добру годину,
Якъ у людей, такъ и у насъ. Умножай єму родину.

Новобрачные, въ сопровожденіи гостей, идутъ съ поздравленіемъ къ пощичку, припѣвая дорогою:

Ми до пана идемо, До пана молодого,
Подарокъ несемо; Ми служеньки єго.

Помѣщикъ обыкновенно съ крыльца принимаетъ подарокъ (холстъ) и, поздравивъ новобрачныхъ, отпускаетъ нѣсколько гарцевъ водки на заключеніе свадьбы.

На дорогѣ встрѣчаютъ возвращающихся отъ помѣщика перезвяне, т. е. подруги молодой, собравшіяся ее поздравить на новомъ быту; заѣзжаютъ въ гости къ старостѣ и дружкѣ, а отъ нихъ опять въ домъ родителей жениха, гдѣ дѣлать коровой жениха и здѣсь долго гуляютъ. Когда расходятся поутѣ:

Склонилось сонечко до дому, Уже вѣтеръ ворота видчививъ
Чась намъ, папове, до дому. И мѣсяць дорогу осветивъ.

Музыканты, провожаютъ гостей за ворота и поутѣ, прощаясь съ хозяевами:

Бери, чорте, гостя,
А музыку посла.

Свадьба, записанная въ д. Кульчинѣ, Бѣльскаго уѣзда, Свѣдлецкой губ., Адамомъ Марковскимъ.

Родители, имѣющіе взрослого сына, когда приходитъ время—подъсыкиваютъ ему невѣсту *). Совершается это въ большей части случаевъ слѣдующимъ образомъ.

Мать жениха, взявши съ собой хлѣбъ и бутылку водки, отправляется къ понравившейся ей дѣвушкѣ. Прийдя къ своей будущей невѣсткѣ, она заводитъ съ ея родителями рѣчь о свадьбѣ и—если между обѣими сторонами произойдетъ соглашеніе,—то принесенная водка распивается при взаимныхъ поздравленіяхъ и похвалахъ будущимъ супругамъ. Возвратившись домой, мать заявляетъ сыну объ успѣхѣ и уже цѣлымъ семействомъ рѣшаютъ, что дѣлать дальше. Въ первую же субботу сынъ выбираетъ себѣ изъ лучшихъ людей деревни—*дружка*, котораго онъ приглашаетъ къ себѣ и угощаетъ. Выпивши и закусивши, они снаряжаются въ путь. Дружокъ беретъ съ собой *кошиль*, въ который владетъ хлѣбъ, колбасу и бутылку водки. Молодий цѣлуетъ у родителей руки, кланяется имъ въ ноги, цѣлуетъ съ ними; цѣлуетъ всѣхъ присутствующихъ и отправляется.

*) Если же нѣтъ родителей, то ихъ замѣняютъ ближайшіе родственники или женщины, отличающіяся болѣе или менѣе даромъ слова.

Пріѣхавши къ невѣстѣ, дружка предварительно самъ входитъ въ комнату и говоритъ:

— Я чувъ, що у васъ есть ялошка до продання?

— Есть, — отвѣчаютъ родители невѣсты; а невѣста, желая показать что ей стыдно, уходитъ за печь.

— Ну, то я маю купца — говоритъ дружка и зоветъ жениха въ хату. Его сажаютъ за столъ и, въ теченіи цѣлаго вечера, онъ долженъ сидѣть въ шапкѣ. Дружка вынимаетъ свою водку *) и закуски и начинается угощеніе. Сперва дружка пьетъ къ родителямъ невѣсты, они къ жениху, а женихъ къ невѣстѣ, говоря:

— Здорова будь!

— Пий, здоровъ! отвѣчаетъ невѣста. Послѣ она подноситъ жениху сыръ, который тотъ, возвращаясь домой, раздастъ всѣмъ встрѣчнымъ по кусочку, желая этимъ показать, что онъ уже зарученъ. Уходя, женихъ даритъ невѣсту деньгами.

На другой день отецъ жениха съ *дружкомъ*, взявши съ собою бутылку водки, отправляются къ священнику дать ему *на заповѣдь* (оглашеніе).

Недѣли черезъ двѣ женихъ ищетъ себѣ *маршалка*, съ которымъ ѣдетъ въ окрестныя села просить родственниковъ на свадьбу. Ёдутъ обменовенно верхами. Войдя въ хату къ знакомымъ или къ родственникамъ, говорятъ:

— Якъ ся маєте, чи живи-здорови? Що доброго у васъ чути? Дітки ваши, чи великі поросли, чи високо скачуть?

Послѣ, кланяясь каждому порознь, начиная со старшихъ, говорятъ:

— Просимо, дядюсю (или тютко, сеструнко, братику), на весілле. Просить батько, мати и я прошу на хлѣбъ, на суль, на що Господь-Вогъ давъ,

Тоже дѣлаеть и невѣста; только вмѣсто маршалка беретъ двухъ дѣвушекъ и одну женщину, называемую *присвагой*.

Въ пятницу занимаютъ страпней. Въ субботу утромъ молодне идутъ въ исповѣди. Изъ церкви идутъ приглашать родныхъ и знакомыхъ своего села. Вечеромъ всѣ прошенные съѣзжаются и складятся въ домъ невѣсты.

Дѣвушки поють (см. МЖ 326, 496).

Начинають *рочинять коровай*. Жѣнщины, занимающіяся печеніемъ ко-

*) Рюмку должна подать невѣста собственноручно; если она этого не сдѣлаеть, то этимъ покажетъ, что не хочетъ за пришедшаго парня выйти замужъ. Въ окрестностяхъ деревни Большое-Сѣдлице, въ нынѣшнемъ Холмскомъ уѣздѣ, дѣвушки, въ особенности Сѣдлицы, просятъ на свадьбу со дня перваго оглашенія, такъ какъ приглашенные даютъ имъ муку, хлѣбъ, крупу, горохъ, соль и т. д.

ровай, получаютъ названіе *коровайницъ*. Когда мѣсятъ коровай поютъ (см. №№ 485, 502, 524).

Пшеничное тісто
Летіло черезъ місто,

Впало на рынокъ,
Зацвѣло, якъ барвинокъ.

А въ гуроді зиле,
За гуродомъ весілле,
А въ тмѣ дому святій Илле
Зачинае весілле.
Самъ Вігъ пу церкві ходить,
Спаса за ручку водить,
Дупитуеться, хто той коровай ліпить?
Ци въ села сажена,

Ци зъ міста міщенка,
Ци зу Львова буймистрова?
Святая Пречистаа!
Ни зъ села селенка,
Ни зъ міста міщенка;
Но зу Львова буймистрова.
Святая Пречистаа!

Если невѣста сирота, *коровайниці* поютъ:

Десь ся мні дівь, десь ся мні пудівь
Мій ридний батенько?
Чомъ ни стоить при тісовому столу?
Чомъ ни держить труйчестні свічи?
Чомъ ни стоить при тому куруваеві?
Чомъ ни просить Госпуда-Бога долі
Слуѣму дитяткові?

Батенько пу сусідонькахъ ходить,
Сусідонькувъ просить:
— Сусіда, гулубонькі!
Прошу васъ до світлонькі
Меду-вина пици,

Куруваю місити.
Медъ-вино випили,
Курувай зліпили,
А спудъ горілонькі
Въ красной дівонькі.

Коровай готовятъ изъ пшеничной муки *), вѣсомъ иногда до пуда. Когда слѣпятъ коровай, положить его на столъ и начинаютъ убирать. Сначала подходитъ отецъ и владеть въ средину нѣсколько копѣекъ, а матъ это мѣсто накрываетъ сятертью и дѣлаеть локтемъ углубленіе, вдавливая деньги внутрь тѣста. Въ это углубленіе владуть сдѣланное изъ тѣста солнце, а воокругъ него мѣсяць. Послѣ дѣлають изъ тѣста жѣ различныхъ птичекъ, которыми украшаютъ коровай. Когда онъ уже испеченъ, въ него втыкають виншвыя вѣтки обвитыя тѣстомъ, которыя называются *торочками*. Сажая коровай въ печь, поютъ:

* *) У бѣдныхъ нижняя часть коровай, такъ называемая *подокіава*, готовится изъ житнаго тѣста (ржаного).

Пивень въ пічь заглядає,
Хвостомъ пічь вимітає,
Куруваєві помагає.

Когда вынимаютъ изъ печи лопату, которой сажали коровой, парни отнимаютъ ее у *коровайницы* и скачутъ съ нею по хатѣ, припѣвая (см. № 553).

Если же имъ не удастся отнять, то въ свою очередь *коровайницы* скачутъ съ лопатою и поютъ (см. № 554).

Ихъ сажаютъ за второй столъ и угощаютъ. Между тѣмъ надъ первымъ (почотнымъ) столомъ вбиваютъ въ стѣну три колышка длиною вершковъ 10 каждый. Два изъ нихъ вбиваютъ перпендикулярно и на одной линіи — на разстояніи полуаршина другъ отъ друга, а третій немного выше и по срединѣ между первыми. На эти колышки вѣшаютъ кусокъ новаго узенькаго полотна. Стоящую внизу лавку (длинную скамью) покрываютъ рядномъ. Мѣсто это называется *посаюж* (см. №№ 238, 458).

Коровай вынимаютъ изъ печи и поютъ (см. №№ 536, 585).

Пѣсню эту повторяютъ нѣсколько разъ. Вынувши изъ печи коровой и положивъ его на большое соломенное, покрытое скатертью *віко* (крышка отъ дѣжи), маршалокъ беретъ его на голову и несетъ въ комору, въ сопровожденіи *коровайницы*. Возвратившись изъ коморы, *коровайницы* поютъ (см. № 593).

Отецъ невѣсты, взявши подъ мышку хлѣбъ, а жену свою за руку, начинается „разводить танецъ“ (танцовать). Дѣвушки при этомъ случаѣ поютъ (см. № 64).

Послѣ начинаютъ танцовать всѣ, пока не позовутъ ужинать. Послѣ ужина ожидаютъ пріѣзда жениха, если свадьба у невѣсты; если же у жениха, то собираются ѣхать къ невѣстѣ, несмотря на то, что на дворѣ давно уже ночь. Отправляясь къ невѣстѣ, берутъ съ собою водку, хлѣбъ и говядину; все это кладутъ въ *кошиль* (корзину), къ которому привязываютъ двѣ-три пары *черевиківъ* (башмаковъ), смотря по условію на *диоснубахъ* (сговорѣ, заручинахъ), *панчохи* (чулки) и *пудвяжки изъ кусника* (кусокъ ленты, которая вплетается въ косу). Пара *черевиківъ*, *панчохи пудвяжки* — подарокъ невѣстѣ, а все остальное для родной и крестной матери.

Пріѣхавши къ невѣстѣ, не идутъ прямо въ хату, а останавливаются сперва передъ порогомъ. На встрѣчу имъ выходятъ родители невѣсты съ хлѣбомъ и съ водкой. Выпивши по рюмкѣ, всѣ входятъ въ хату. Молодыхъ сажаютъ за столъ и всѣмъ роздаютъ подарки. Молодому даютъ *хустку до боку* и ленту къ шапкѣ (это подарокъ невѣсты), а молодой даютъ *черевики*

и *панчохи*, привезенныя женихомъ; всѣмъ же остальнымъ даютъ *рушники* (узкое полотно длиною не больше двухъ аршинъ, — кому по шире и изъ тонкаго полотна, а кому изъ толстаго, смотря по степени важности занимаемой въ свадьбѣ роли *). Дѣлается это слѣдующимъ образомъ: дружбѣ беретъ на палеку хустку и говоритъ:

— Десь тутъ бувъ нашъ панъ млдй! А то просить панна млда на першій марципанъ, а жеби то було принято зъ ласкою, зъ охвотою и зъ подзенькованнемъ!

На это, принимающій подарокъ, положимъ женихъ, отвѣчаетъ:

— Дякую навперудъ Богуви Святому, батькуви й матери (если принимаетъ кто либо изъ сватовъ), молодуй и молодому и тому колу (обществу), що сидить у столу, и тобі, дружку, за твою службу.

Послѣ этого пьютъ такъ называемую *заручную* водку, которую молодой принесъ съ собою.

Вслѣдъ за тѣмъ собираются идти къ вѣнцу. Въ это время происходитъ торгъ за косу молодой. Первымъ торговцемъ со стороны невесты всегда бываетъ ея братъ, а со стороны жениха — всѣ его сваты. Братъ невесты во время торга обыкновенно сидитъ въ шапкѣ, цѣня косу сестры не менѣе, какъ въ 100 дукатовъ (такъ тогда называютъ копѣйку). При этомъ тѣ и другіе торговцы показываютъ яблоки, огурцы, сахаръ, мясо, водку лучшаго сорта и и друг. предметы, говоря, что будто они тѣмъ кормили еѣ, а другіе — будто будутъ кормить. Торгъ всегда кончается тѣмъ, что брату невесты платятъ за косу копѣекъ 10—30, иногда же и меньше *). Послѣ этого кладутъ на столъ хлѣбъ, надъ которымъ невеста наклоняетъ голову, и братъ расплетаетъ косу; въ ней онъ всегда отыскиваетъ двѣ или три копѣйки, положенныя женихомъ. При расплетаніи косы поютъ (см. №№ 623, 635 л. Г).

Въ церковь идутъ, или ѣдутъ, смотря по состоянію и разстоянію отъ церкви. Въ церковь молодые ѣдутъ отдѣльно, заложивши по парѣ лошадей въ возъ, а изъ церкви возвращаются вмѣстѣ — т. е. на одномъ возѣ. Ѣдутъ обыкновенно очень скоро. Собравшіеся ѣхать къ вѣнцу, поютъ:

*) Дѣвушки между тѣмъ прикалываютъ мужичкамъ къ шапкамъ по нѣскольку зеленыхъ цвѣтовъ.

***) Татаринъ, братъ, татаринъ

Продавъ сестру даромъ.

— Не даромъ: за грошъ, за два, за три, за четири
За четири золотіи.

До дунаю стеженька *),
До дунаю убита, слёзоньками улита;
Тамъ Маруся ходила,
Русу косу чесала и на дунай пускала.
— Ой, ви те мон влоси,
Плиніте, не тоніте,
Въ Бога доли просіте!

.....
До моёго батенька;
Нехай батенько знае,
За кого мене отдае.
— Знаю, дитятко, знаю,
За кого тебе отдаю,
Но доленькі не згадаю.

Їдучи, продолжаютъ пѣть (по большей части сванна) (см. № 670 л. Д, 674).

Ой, зъ загурья, воронні кони, зъ загурья,
Випровожай насъ, Найсвятіша Мати, зъ пудвурья,
Найсвятішная Матка а въ воротечкахъ стояла,
Золотимъ крижомъ намъ дороженьку жегнала **).

Предъ входомъ въ церковь поють (см. № 680).

Обвѣнчавшись идуть изъ церкви къ священнику, гдѣ, когда запишется въ книгу актъ бракосочетанія, пють *баринъ*. У иного священника случается и потанцовать.

Идучи отъ священника домой, поють (см. №№ 696 л. В, 691, 748).

Прибывши домой ***) , молодые, а вокругъ нихъ и вся свадьба, становятся передъ порогомъ избы, на дворѣ. Вся почти свадьба поеть (см. №№ 733 л. Ж, 760, 863).

Родители невѣсты выходятъ къ нимъ съ хлѣбомъ и водкою. Отецъ пьетъ водку къ зятю, а мать къ дочери. Послѣ вся свадьба пьетъ водку по очереди. Затѣмъ входятъ въ хату. Родители и родственники садятся за столъ, молодая же чета кланяется имъ три раза, начиная отъ родителей, которыхъ сперва цѣлуютъ въ ноги, а потомъ въ руки. За третьимъ разомъ кланяются всѣмъ присутствующимъ. Предъ каждымъ поклономъ дружка говоритъ:—Пане ойче, пані-матко, твоі діти просять васъ о благословенство: счастіте їх и благословіте! При этомъ поють (см. № 729).

Если невѣста не имѣетъ родителей, то во время поклоновъ поють (см. № 730).

Послѣ всѣхъ поклоновъ, молодые садятся за столъ такимъ образомъ:

Дружка, держа въ рукахъ *рушникъ*, подаетъ конецъ его молодому, мо-

*) Сравни. вар. №№ 292 и 680 л. В.

**) Крестила.

***) Послѣ вѣнца обыкновенно отправляются къ невѣстѣ и, только раздѣливши, вечеромъ уже поздно, коровай, ѣдутъ къ жениху.

лодой, свашкѣ и другимъ и въ такомъ порядкѣ обходятъ три раза столъ, за третьимъ разомъ молодые остаются за столомъ, на *покути*, при чемъ дружко поетъ: Цару небесный, удушителю! приди веселися, очистися въ насъ и т. д.

Послѣ этого обѣдаютъ. Передъ обѣдомъ поютъ:

Дайте намъ колокола,
Бо Марусина дружинонька
Обидати хоче.

Припѣвъ:

Червона рожа, молода Маруся,
Дайте намъ колокола и т. д.

По окончаніи обѣда проводятъ время въ танцахъ и другихъ забавахъ до вечера.

Вечеромъ, въ сопровожденіи нѣсколькихъ лицъ, участвующихъ въ свадьбѣ, маршалокъ вноситъ въ хату коровай на соломяномъ вѣкѣ, накрытый скатертью. Маршалокъ *) несетъ его на головѣ и постоянно оглядывается, пока дойдетъ до стола. Передъ вносомъ коровай въ хату, поютъ:

Ой видай, батеньку, коровай,	Ой видай на дубове вѣко,
Ой видай, рюдненький, коровай,	Ой видай на житньому комчнї, (?)
Ой видай зъ нової комори,	Ой видай на біли обрусї.
Ой видай на тисовї столи,	

А когда внесутъ коровай, продолжаютъ пѣть (см. № 1056).

„Де ти бувъ, що ти видавъ, нашъ сватий короваю?
— Бувъ-же я а въ рюдному полю.

Когда же коровай поставятъ на столъ, то молодую *уповивають* такъ: Сватъ кладетъ ей на голову шапку молодого, а свашка крестообразно чрезъ плечи и грудь повязываетъ ей *платъ* **). При *повиваннї* поютъ:

Марисю, догадайся ***) ,	А чипчиеъ подъ припичокъ,
Вповитися не дайся,	Сама вижди на гулоньку.
Кибалочку****) подъ лавочку,	

*) Иначе еще его называютъ *аоронжий*. Въ иныхъ мѣстностяхъ, напримѣръ въ Холмскомъ уѣздѣ, въ д. Седлицѣ, одинъ изъ сватовъ имѣетъ вилы, похожіе на трехугольникъ съ рукояткой. Рожки этихъ вилокъ обвертываются барвинкомъ, между нихъ дѣвляють колокольчикъ, а къ рукояткѣ «рушникъ»—это называется *маршамка*, а носящій ее—*маршалокъ*.

**) *Платъ*—это нѣсколько аршинъ, напр. 5—6, бѣлаго, тонкаго, разувѣтса купленнаго въ городѣ, полотна, *завивать* *голову*.

***) Сравн. вар. № 1037.

****) Калиновый прутникъ, согнутый въ кругъ.

Затѣмъ начинается *перепуї* (перепой): Молодой, не сбрасывая шапки, и молодая сидятъ за столомъ; возлѣ молодого сидитъ свашка, а возлѣ молодой — *дружки*, т. е. дѣвушки, которыя ходили просить на *весілле*. На короваѣ, который, какъ мы видѣли, положенъ друзьями на столѣ, ставятъ тарелку. Къ столу подходятъ родители и, прежде отецъ, а потомъ мать, бросаютъ въ ту тарелку деньги, кто сколько можетъ. Молодые кланяются имъ за это и, если это у невѣсты, то она даетъ по рюмкѣ водки замотанною въ платокъ рукою, принимая рюмку обратно также. Послѣ родителей, такимъ же точно образомъ, подходятъ къ столу и другіе, чтобы бросить въ тарелку скольконибудь денегъ. Молодая *частуе* ихъ, какъ и родителей. Когда родители подходятъ къ столу, то ихъ спрашиваютъ: *А що живого?* Слова эти выражаютъ вопросъ о приданомъ. Вопросъ этотъ сваты предлагаютъ всѣмъ, участвующимъ въ *перепуї* и, если кто скажетъ, даже шутя, что дарить, наприм. овцу, „півня“ и пр. — записываютъ на стѣнкѣ углемъ. Передъ *перепуемъ* поютъ (см. № 1384).

Во время *перепуя* (см. № 1385).

Сваты, ежеминутно стуча палкой по стѣнкѣ, кричатъ: „Проше, панове гости, до перепою, дзись бендзе пшеинтий шеленгъ за дуката, а ютро не бендзе пшеинтий дукатъ за шеленга“.

Кончивши *перепуї*, дѣлать *коровай* такимъ образомъ: Дружекъ выкраиваетъ верхушку срединной части коровай и кладетъ ее на тарелку, сюда же кладетъ и *перепуїмис* деньги и потомъ отдаетъ маршалку, который раздаетъ уже всѣмъ, кому прикажутъ дать, говоря и получая благодарность точно также, какъ и при раздачѣ подарковъ.

Покончивъ съ короваемъ, ѣдятъ *сващину* и дружекъ *перекуску* и, получивши подарки, ѣдутъ въ домъ жениха, гдѣ ихъ встрѣчаютъ также, какъ и у молодой послѣ вѣнца, съ тою только разницею, что женихъ не пьетъ первого стакана водки, или пива, а отдаетъ старшему свату, какъ это показывается поющаяся въ это время пѣсня (см. № 918 л. А).

За сватомъ и остальная братія пьетъ по рюмкѣ водки. Затѣмъ входятъ въ хату и садятся за столъ съ такими же церемоніями, какъ и у молодой послѣ вѣнца.

При этомъ надо замѣтить, что женихъ и невѣста, сидя за столомъ — каждый разъ, — шапокъ не сбрасываютъ до утра вторника, т. е. до того времени, пока молодой надѣнутъ чепецъ. Такъ могутъ дѣлать и всѣ мужчины, участвующіе въ свадьбѣ. Остатокъ ночи противъ понедѣльника и весь поне-

дѣльничъ до вечера проводятъ въ пляскѣ и разныхъ увеселеніяхъ. Вечеромъ, также какъ и въ домѣ родителей невѣсты, вносятъ коровай, становятъ его на столъ и дѣлятъ между свадебными при такихъ же церемоніяхъ.

Раздѣливши коровай, ведутъ молодыхъ въ сарай—непрѣмѣнно въ сарай—спать. Ложась, молодая своего мужа *роззываетъ*, причѣмъ выпадаетъ изъ *чобота* (сапога) копѣйки 2—3 денегъ, — деньги эти принадлежатъ невѣстѣ. Приведшіе молодыхъ въ сарай, выпивъ по нѣсколько стакановъ водки, оставляютъ молодыхъ наединѣ до утра.

Утромъ свашка приходитъ въ сарай, приноситъ съ собою воду для умыванья, *гребенецъ* и *чепецъ*. Вслѣдъ за ней приходитъ еще нѣсколько женщинъ; убираютъ молодую въ *чепецъ* и *платъ*, къ которому по среднѣ прицѣпливаютъ, сложенную крестикомъ, красную ленточку, которую невѣста должна носить въ продолженіи всего вторника, и тогда собираются на такъ называемыя *зводины*. Когда соберутся всѣ, то имъ приносятъ въ сарай хлѣбъ, водеу, колбасу и, по обыкновенію, яичницу. Выпивши и закусивши, идутъ въ хату, припѣвая (см. № 1452).

Изъ сарая молодые идутъ въ хату, взявшись за *рушники* *). Вошедши въ хату, молодые, по обычаю, всѣмъ кланяются, причѣмъ музыка играетъ молодой на *добри-день*, а молодая проситъ каждаго потанцевать съ нею, за что потанцевавшій даетъ ей три гроша (1½ коп.). Во вторникъ въ продолженіи цѣлаго дня гуляютъ, пьютъ, ѣдятъ, шутятъ и проч.; наряжаются жидами, цыганами и т. п. и ходятъ по деревнѣ, обманывая встѣчающихся имъ лицъ, прося у нихъ вещи и деньги. Вещи, которыя успѣютъ они выпросить, продаютъ и вырученныя деньги, вмѣстѣ съ выпрошенными, пропиваютъ сообща.

Вечеромъ во вторникъ всѣ идутъ къ старостѣ, куда приносятъ *подстаростий* и отъ себя немного водки, хлѣба и мяса. Во время происходящихъ здѣсь угощеній, молодые сидятъ за столомъ.

Послѣ угощеній опять идутъ къ молодому, откуда и расходятся по домамъ, чѣмъ и оканчивается вся свадьба.

На другой день, т. е. въ среду, утромъ нѣкоторые изъ сватовъ забѣгаютъ къ молодому, будто чего забыли, въ самомъ же дѣлѣ — чтобы похмѣлиться

*) Въ иныхъ мѣстностяхъ, напримѣръ въ д. Седлицѣ, Холмскаго уѣзда, и въ окрестностяхъ ея молодые идутъ изъ сарая, накрывшись *платомъ*. Предъ ними стелютъ солому. За столъ они садятся, не обходя его, какъ обыкновенно дѣлаютъ, а переходя чрезъ него по лѣстницѣ, которая также прикрывается соломой. Солому эту сваты въ хатѣ молотать.

И, наконецъ, въ субботу вечеромъ еще сходятся сваты въ молодому и, купивши на свои деньги водки, выпьютъ и расходятся окончательно.

Свадьба, записанная въ Харьковской губерніи.

Якъ хоче парубокъ оженився, то каже батькові и матері и просить їхъ, щобъ его женили. Вінъ першъ вознається, бачъ, тамъ зъ якою дівчиною и зговориться вже зъ нею. А батько ёго відверта відъ сёго: „Та на що тобі, сину, жениться? Ти ще молодий. Ти знаєшъ, що—якъ оженився, то такъ и зажурився. Та тобі тоді ні погуляти, ні підти куди: усе треба біля жінки“.

— Та оженить—каже—хйба лучче, якъ онъ мою дівчину сватають! Якъ не ожените—охотою у москалі піду.

А мати каже:

— Та оженимъ уже ёго, старий! Тільки мені и поради, що синъ.

Потолкуються такъ, або инакъ, то батько тамъ и згодится. Отъ батько и каже матері:

— Ну, хай ёму Богъ помагає! Иди-жъ, стара, хлібъ переминай.

Тоді мати помолиться Богу, бере хлібъ (одинъ), горілки чвертку або півкварту и иде сама до тиеі дівки, що синъ казавъ. Увійде мати у хату до невістки (будучоі), поздоровкається, сяде и заведе річъ про що небудь оддалікъ, а хлібъ держить підъ полою. Отъ трохи згодомъ и каже женихова мати невістчинимъ батькамъ: „Може бъ ми по чарці випили?“ А ті їй: „Та випили-бъ, та не хочеться у шинкъ ити“; або тамъ инакъ відможуться. То мати: „Та ось у мене є“.

— Ну, якъ є, то й давайте.

— А що, будемо сватами? — питає порубкова мати.

— Та якъ сватами, то й сватами, одказують їй. Тоді вона отдає хлібъ—

— Натє-жъ хлібъ; а то я держу и не даю вамъ.

Батько, або мати бере у неі хлібъ изъ рукъ, перахреститься, поцілує ёго и положить на стілъ, та й каже:

— Воже-жъ, поможи и вамъ, и намъ!

Потімъ пьютъ горілку, що принесла женихова мати, а тамъ и сама поставить своі. Отъ мати женихова за горілкою вже сидить и каже: „Де-жъ моя невістка?“

Увличуть дівчину; входить вона въ хату, цілує руку у свекрухи (якъ звичайна дівчина). Отъ мати и пита: „Що-жъ ти, дочко, согласна за мого сина?“

Дівчина мовчить.

— Е, дочко, не відмагайся! Ти синові казала, що согласна“. Тоді її батько та мати:

— Що-жъ, дочко, кажи! Ми тебе не силуємъ; гляди, щобъ на насъ не жалувала.

— Та я согласна — каже дівчина.

Тоді мати пита:

— Коли-жъ старостивъ присилати за рушниками?

Тутъ вони и уговорюються про се. Потімъ, на прощанні, якъ збирається женихова мати до дому, то невістчини батьки дають и їй хлібъ відъ себе.

— Натє-жъ и вамъ хлібъ.

Мати тежъ перехреститься и поцілує його. Оце звется — *переміняти хлібъ*. Якъ перемінять хлібъ, то батько посила сина по старостивъ *).

Молодий змиє собі голову, убереться якъ слідъ у нову одєжу, тоді піде прохати старостивъ. Старости заходять напередъ до молодого у хату. Тутъ молодий поштує їх горілкою заурядъ зъ батькомъ и матірью. Старости тутъ давай молодого *покланять* батькові, и матері и родичамъ, якъ згодяться на ту пору, — значить, щобъ вінъ кланявся їмъ. Молодий помолиться Богови, потімъ кланяється батькові и матері у ноги, а вони сидять зъ хлібомъ у рукахъ иноди и плачуть. „Благослови, Боже, й ви, тату, й ви, мамо, й ви люде добрі!“ просить молодий кланяючись; а ти йому: „Вогъ благословить!“

Потімъ молодий, два старости и бояринъ идуть до молодої за рушниками, а по дорозі молодий заходить до родичівъ кланятись.

Старости, прийшовші до дівчини, постають біля хати и гукають підъ вікномъ: „Добри вечерь!“ — „Здорови“, озываються изъ хати. Тамъ, бачъ, уже позбірались родичі молодої, ждуть старостивъ. На цю пору молода зъ дівчатами, що позбірала нарощне, сидить у другій хаті, співають; молода тамъ змиється та убірається, то-що. Отъ старости далі й кажуть: „Пустіть на нічъ ночувати!“ — Ступайте подалі; отамъ у горі є кватира — шуткують, бачъ, або: — Теперъ літо, де небудь и підъ хлівомъ переночуете.

*) У Липецкій слободі, Харьк. у., попередю йдуть старости, и якъ имъ одказу не буде, то на другий день идеть женихъ съ батькомъ и матірью. Молодихъ благословляють попередю батько молодої, а потімъ батько жениха.

— Та пустіть, пожалуста. Ми цей постойлий двір давно знаємо, коли не йдемо, усе почуємо.

— Та може ви або злодії, або що; може ви коня, або що у насъ украдете?...

— Та ви наші білети заберете, поки переночуємо—хай у васъ будуть.

— Ну ідіть и въ хату, це такі люде, що не відможесся.

Війдуть старости; заразъ їхъ садовлять. На столі стоїть уже усього на-кладено: по вуглахъ по дві палиниці, а по середині горілка, закуска, стовпцъ млинцівъ, смитана и друге. Старости сіли, балакають то се, то те, поки спочинуть *); а далі: „Де-жъ ваша молода?“

Пошлють боярина по молоду у другу хатину, де вона сидить, якъ я ка-завъ зъ дівчатами; або якъ нема другої хати, то у сусідь. Зъ старостами разомъ виходить у хату молодий и бояринь. Покличе бояринь молоду, идуть дівчата попереду у хату, а молода за ними и стане у кочергахъ. Старости вп'язь питають:

— А де-жъ ваша молода?

— Шукайте: тамъ десь міжъ дівчатами, одказує хто небудь изъ роди-чівъ її. То старости и шукають, та гляди нарешне и виведуть саме найменше дівчатко насередъ хати; воно опирається, не хоче йти. Тоді старости: „та ні, це не наша!“ Виведуть ище яку, а після вже и молоду. Якъ виведуть її на середъ хати, то тоді старости, дядьки и тітки и кажуть їй: „Молиси Богові!“ То молода помолиться та й каже: „Благослови, Боже, и ви, тату, и ви, мамо, и ви, люде добрі!“ и зъ цимъ молода кланяється порядъ кожному особливе, батькові, матері, дядькамъ, тіткамъ, хрещенимъ батькові и матері. Тоді мати кладе на тарілку рушникъ, а молода піднесе ёго першому старо-сті; цей бере ёго, надіва собі черезъ плече, а їй на тарілку викине грошей. Потімъ молода підносить рушникъ и другому старості; потімъ подає молодому червоний платокъ на тарілці, а вінъ гроші викине; а за тимъ піднесе и бо-яринові платокъ. Підносячи рушники и платки, молода кожному тричі кла-няється. Якъ тікі молода-оце обнесе старостівъ, то дружки її заразъ тікають зъ хати, бо старости почнуть надъ ними шкелювать; молода за пляшку та за ними та й почаствує їхъ, а після частує старостивъ. Старости поп'ють го-рілку, повечерають та й идуть до дому.

У иншихъ місцяхъ **) після рушниківъ буває иноді заразъ и сватанне.

*) У иншихъ місцяхъ починають обняками про охоту та про лисцю. (Липецкая слобода, Харьковск. у.).

**) Липецкая слобода, Харьков. У.

Молода з старшою дружною ходить по селу и свликає гостей до себе, а до жениха просять яка небудь близька його родичка, сестра, тітка, або що. Спершу гості зійдуться до молоді, їх там попочують, а далі батько й мати молоді просять їх до свого свата, и сами йдуть за ними.

Всі йдуть до женихового батька (свата), остається тільки молода з друзями ліпше боярамь вареники. Туть дружки, пустуючи, зліпять кілька вареників з сілью, з хрінюмь, з мукою, з оріховими лупшайками, з лускою, або що.

Поки у батька молодого грає музика и гості гуляють, молодий з боярами, свашками, світилками и старостами, йде до молоді на вареники.

Доки вареники не поспіють, жених з дружиною повинні ждати на дворі, хочь тамь який дощ, або морозь. Якь вареники поспіли, молода просять гостей до господи:

— Милости просимь на батьків курінь.

Жених дає молодій хліб. Гости сідають за стіл, и молодий повинень стоять коло порога, ажь поки не обнесуть усіх гостей горілкою. Тітка, або сестра молоді ставляють вареники. Якь кому попадеться вареник з підманою, то вінь кидає имь на дружокь. Після вареників дають вечерю, якь слідь, а по вечері молода подає оріхи, а жених свою горілку. Музики починають грать и всі танцюють.

Тимь часомь женихь иде до дому за тещю. Прийшовши, цілує тестя й тещу у руку. Теща його питає:

— А що, синку, чи добре вамь було, чи ні? чи не обідивь хто, чи благополучно?

— Усе, мамо, слава Богу—одвазує молодий.

Якь одийде вечера, зять веде тещу до дому, а всі гості, окрімь родичівь и тестя, расходяться. Якь батько молоді почне збираться до дому, то свать ему й каже:

— Ну, свату, милости просимо до мене завтра на пораду, порахуемо обь ділі та й похмелимось заразомь.

Після того батько молоді иде до дому з усіма родичами. Якь одь молоді розійдуться гості, тоді вечеряють свої. Повечерявши, тесть каже зятеві:

— Ну теперь, моя дитино, иди спать.

Молодий з молодою сплять у коморі, у ранці їх будить сестра молоді, або мати и дають имь снідате; поснідавши, йдуть по домамь.

Иноді и того же дни батьки молодого просять батьківь молоді до себе похме-

лється и порухуваться обь ділі. Туть вони уговоряться; хто яке виставить угощенне и хто, кому и які повиненъ дать подарунки, кого треба перевязать и чимъ, звичайно про весь весільний урядъ.

Досі дівчата не співали ні одної весільної пісні, а співають тіки такъ, якихъ-небудь, якъ зъ молодою ждуть боярина.

Печі колупати тутъ не водиться, бо, кажуть, не годиться, нотадо для молоді. Иноді бува, полуна пічъ у молоді котра небудь изъ тихъ дівчатъ, що вона покликала; це вважають поганимъ, кажуть: „знахорює на молоду“. За це ту дівчину и съ хати виженуть, а послі скрізь обнесуть її осміють.

Хусткою тутъ зовуть білий платочокъ изъ тонього полотна, вишитий або заволоччю, або шнурками. Хустки тутъ ніколи молодому не дарують, бо сміятинуться люде молодій; усе дарують платочки куповани. Хиба тільки де яка дівчина подасть своєму молодому хустку тоді, якъ прийде уже по нѣ.

Перший вечір—дружбини. Дружбини робляться у молоді у вечері передъ тимъ днемъ, якъ вінчатись, хочъ свазати у субботу (вінець би то у педілю). У субботу у молоді зранку ліплять, роблять лежень (коровай) и шишку ту, що молода на ній повинна кланятись. Це усе починають робити у п'ятницю; скликають у п'ятницю для цієї роботи тіки родичовъ, зъ чотирі або п'ять; у суботу-жъ вличуть вже и сусідь. Якъ ліплять шишки, то усе співають жалибнихъ пісень весільнихъ. Осъ яки вони:

Збирайся, родоньку,
Та до мене въ суботоньку...
Вона мене первую дає (bis),
Та порядку не знає,
До стола не перебуває,

Шимальничокъ не привертає.
Шимальнички, мої голубочки (bis),
Та приходіте ви якъ мені,
И къ моему дитяті,
Бідному сиротяті.

Та Марусень батенько (bis),
Передъ Богомъ стоїть,
Господа Бога просе:
„Пусти-жъ мене, Боже,
Изъ неба на землю,
Побачити свого дитяти,
Бідного сиротати.

Якъ батька немає,
То й порядку не знають.
Ой Боже-жъ мій, Боже,
Та й пусти-жъ мене, Боже,
Побачити свого дитяти,
Помічь дати сиротаті,—
Бо роду не має, а мати не знає“.

Цю пісню співають сироті, якъ батька немає.

— Ой ти, сива зозуленько (bis),
Та й не літай низенько,
Та й не куй жалибненько.
„Ой якъ мені низенько не літати,

Та жалибненько не кувати,
Що одно я зозуленя мала
Та й то утерала:
Посадила въ вишневімъ садочку

На вишенці, на черешенці,
На вишневій гилоньці.
Налетіли соколи-бси,
Взяли мое возуленя въ саду
Підъ правое крильце,
Підъ орцувное перце“.
— Ти, Марусена ненью (bis);
Та й не ходи смутненью,
Та й не плачъ жалібненью.
„Ой якъ мені смутній не ходити,
Жалібно та й не плавати,
Що й одну я Марусю мала,
Та й ту утерала.
Посадила у світлоньці,
У світлоньці та й на скамненьці,

— Ой чого вусешъ, чого жалуешъ,
Сивая возуленью?
Ой чи жаль тобі темного луга,
Чи гіркої калини?
„Ой не жаль мені темного луга,
Ні гіркої калини,
Та жаль-же мені політанячка,
Раняго куваниячка—
Що я лігала, перебрала
Вишневими садочками;
Вибрала собі вишневий садочокъ,
Що не роде ягідочокъ“.

У ти-жъ самі дни (п'ятницю и суботу) роблять шинки, коровай, лежень, калачъ, шишку и у молодого. Жінки, якъ зійдуся лінити, заразь тричи просять благословенія у старости, вип'ють по чарці та й за роботу; а якъ расходяться до дому, то імъ дають по шишці и по калачикові. Усі ці весільни хліби робляться такъ, якъ и жаденъ хлібъ, безъ усякихъ укладивъ у середину чого иншого. У коровай у середину кладуть грошикъ, щобъ багата була мо-лода. Якъ роблять коровай и якъ сажують ёго у пічъ (тежъ тричи благо-словляючись), то співають пісень весільнихъ.

У Липецкій слободі, посадивши коровай въ пічъ, дружо—а у молодіи підружій—староста, або який небудь другий молодий жонатий чоловікъ и дві свашки, вчотир'єхъ, беруть нахрестъ порожню діжу, носять її по хаті и цілу-

Наіхали паничі зъ міста,
Взяли мою та Марусю съ крісла.
„Ой зятеньку голубоньку,
Лебединьку мій,
Берешъ мою дитиноньку
Та й до себе въ двіръ,—
Не дай її на поталу
Та й нікому:
Ні старому, ні малому,
Ні ненці своїй;
Ой щобъ вона у порогахъ не стояла,
Ой щобъ вона слізоньками не вми-
валась,
Ушитими рукавцями не втерлася“.

— Ой чого плачешъ, чого жалуешъ
Маруса молодая?
Ой чи жаль тобі батеньку старого,
Чи подвір'ячка ёго?
„Ой не жаль мені батенька старого,
Ні подвір'ячка ёго,
Та жаль-же мені русої коси,
Все дівочкої краси—
Що я гуляла, перебрала
Красними молодцями;
Вибрала собі красного молодця
Ивана—осінадця.

ються через діжу, хто кого поспіє, а хто не поспіє, той повиненъ пролізати підъ діжею. Носачи діжу співають: Пічъ ходе на ногахъ и проч. стр. 595 и 635. Упаравшись шиньорниці и коровайниці затикають волосокъ жита собі за платокъ. (Липецкая слобода, Харьк. у.).

Після обіда у суботу сходяться до молодої дівчата, уберуть її и, убравшись, вона иде по дружки їх прохати на свадьбу. Усі дівчата, які-бъ не йшли за молодою, то усе дружки; а та дружка, що вінця держить у молоді, звется *старшою дружкою*. За старшою дружкою еднають *другу, третю и четверту*, вони такъ по порядку садовляться и за стіль. Старшій дружці молода дає кісниківъ *), перөвязує праву руку у церкві; такъже дає кісники другій **) дружці, третій ***), четвертий и останнімъ дружкамъ по аршинну.

Якъ ходить молода прохати у дружки, то співають пісень оціхъ:

Ой ти, душенько наша Марусю!
А въ городі вишня;
Відкіль тамъ Маруся вийшла,
Якъ ягода повна,

Якъ рожа червона,
Якъ має процвітає,
Якъ золото сєє.

Ой ти, душенько наша Марусю!
Шуміла дуброва, шуміла...
Куди наша Маруся ходила —

Зеленая рутонька сходила;
Де Грицько походивъ,
Тамъ барвіночокъ посходивъ.

Ой ти, душенько наша Марусю!
Щебетавъ соловейко
Въ саду на лану;

Говоривъ Іванъ
Въ своєму дому:
„Ой скучно мені самому“.

Ой ти, душенько наша Маруся!
Ой городъ, городъ Лебединъ;
Ікавъ Іванъ самъ одинъ;
Підъ нимъ коничокъ вороний,
На ёму жупанъ голубий,
На ёму шапочка боброва,

Зъ боку хусточка шовкова.
Шо мати шовку купила,
Маруся хустку пошила,
Темной ночі при свичі,
Ясного сонця—віконця,
Для свого молодця.

Въ вечері, якъ зъ короваемъ зовсімъ упоракъся, сідають вечерять. Дружко по тричи просить благословленія у старости завести за стіль и вивести изъ-

*) Два сь половиною аршина.

**) Два аршина.

***) Півтора аршина.

за стола молодихъ. Повечерявши, гості расходяться, а молоді лягають спати.

Молодий зъ молодою до вінця сплять що ночі, такъ якъ и всякий хлопець зъ дівчиною батько й мати дозволяють. Але у цю нічъ, у суботу, чередъ вінчаннямъ спати молодимъ умісти не можна, бо, кажуть, не годиться, гріхъ, батько и мати не дозволять.

Другий день — неділя. Молодий встає рано, вбереться у луччу одежину, поклониться батькові, матері, дядькамъ, тіткамъ (вони усі походились до ёго), старшимъ братові и сестрі, у сімъ імъ у ноги, а меньшимъ братамъ и сестрамъ — у поясъ, або такъ тільки, не дуже нагинаючись. Усі ёго благословляють: батько й мати образами, а родичі хлібомъ. Тимъ часомъ поприходять до ёго старости, старшій бояринъ и у місті идуть до молодої. Тутъ знову молоді у місті кланяються її родові; молода на цей разъ не кланяється ёго родичамъ. Після цёго идуть усі у цереву, до обідні. Прослухають обідню и обвінчаються. Молода ще у ранці, идучи до обідні, поперецьязує дружокъ кісниками. Тоді-жъ свашка пришива цвітки скрипалямъ до шапки — врасного, тронки зеленого. На свадьбі бувають: староста, підстароста, дружко, підружій (ці всі чотири, а зъ ними батьки молодихъ и дядьки присягають у цереві до вінця за молодихъ), бояринъ старший, бояре у молодого; дружка, світила, свашка. Надъ молодою держить вінця старша дружка, а надъ женихомъ старшій бояринъ. Примічають, якъ горять у молодихъ свічи, бо тава буде и їхъ доля. Якъ свічи горітимуть темно, то невеселе буде й житте, а якъ у кого небудь изъ молодихъ и овсі потухне, то той безпремінно скоро вмере. Відъ вінця усі идуть до молодого обідати. Дівчата проважають изъ церкви, співаючи:

Ми въ церковці були,
Ми диво бачили;

Два вінці на головці,
Третій на стілці.

Ой ти, душенько Марусю!

Чесала кісоньку гребінцемъ,

Та впустила гребінець підъ стілець. Щобъ подававъ тобі гребінець.

„Подай, Иванку, гребінець“.

— Вже-жъ я тобі не молодець,

Щобъ подававъ тобі гребінець.

Музики зостривають молодихъ ще біля церкви; якъ тільки ті вийдуть изъ церкви и проводять їхъ ажъ до дому, — усе грають пісень тихъ, що дівчата співають. Прийшли до свекра, входять у хату. Тутъ ихъ зостривають: батько и мати ёго и усі ёго родичі. Усі її родичі изъ церкви идуть прямо до дому, до молодого не заходять. Молоді, вийшовши, поклоняються ёго родині; ихъ заразъ сажають за стіль на перве місце; зъ ними сідають усі дружки и бояре.

Старі не сідають ні одні, а ставлять біля столу вештувати молодихъ. Підносять поштування напередъ молодому, тоді молодій, дружкамъ и боярамъ. Якъ піднесуть молодому чарку, то и молода кланяється йому, (просить щобъ випивъ), а якъ піднесуть молодій, то вінъ поклониться; якъ підносять дружкамъ, та боярамъ, то молоді обоє кланяються кожному. Ідуть тутъ мало: молоді обоє тільки пробують, а якъ яві, то й не пробують—стидно; друзки тежъ тільки трошки попробують, а бояре за те уминають, не соромлячись. Швидко перекусивши, встають изъ-за столу, моляться Богу, дякують батькові и матері; тоді вона поклониться його родичамъ та й иде додому; її провожають друзки. Бояре остаються у молодого. Іноді провожа и самъ молодий, тоді и хто изъ бояръ иде за нимъ. Якъ що вінъ не провожа її, то вони прощаються такъ—поклониться одне одному, та й годі. Поціловатись не можна, бо стидомъ защищають. Въ іншихъ селахъ (Липецкая слобода, Харьковского уѣзда) молоді расходяться по домамъ заразъ изъ церкви. Дома молоду зустріва батько й мати и усі родичі. Музика гра. Молода сіда за стілъ зъ дружками, більші ніхто не сіда. Трошки закусять и идуть до старшої друзки. Идучи відъ молодого, співають друзки:

Ми въ свекорка були,
Ми горілочку пили—

Не простую, не користую,
Все зъ медомъ.

Вийди ти матінко проти насъ *),
Глянь-же ти, матінко, на всіхъ насъ.
Кращая Маруся відъ усіхъ насъ.

Або співають ще якіхъ нибуть, аби весільнихъ.

Приходять до старшої друзки, пообідають та й полягають спати. Тутъ уже все иде запросто. Тимъ часомъ якъ молода похочає у ріднихъ своїхъ, то у друзки, молодий збира коней, запряга повозокъ зо-три, сідають на їхъ бояре, свашки, и усі йдуть до її батька и матері. Відсіля молодий посила до старшої друзки за молодю, посила старшого боярина, а самъ вінъ тимъ часомъ їздить по селу зъ боярами, катається, або заїздять по всімъ церквамъ. Оце прийдуть женихъ зъ боярами злізуть зъ воза, положать три поклони, поцілують замокъ у цереві, тоді й идуть далі до двору, щобъ зустріти молоду. Тоді свашки сидять на возі біля двору молоді ждуть її, музика гра, а вони співають:

Не до свата та заіхали (bis),
Ворігечка позачинені,

*) Ср. № 733.

Замками повамкани—
Стій, зятю, за воротами!
А на зятя та метіль мете (bis),
Дрібний дощикъ иде.

Ой десь ти, Ивасенько,
Тестенька не маешъ,
 Шо не вийде, не привітає*),
 На здоровья не питає.
Ой десь ти, Ивасенько,
Тещі не маешъ,

Ой десь ти, Ивасенько,
Сестри не маешъ,
Ой десь ти, Ивасенько,
Братіка не маешъ,
Ой десь ти, Ивасенько,
Та Марусі не маешъ.

Крийся, зятеньку, крийся,
Та кунами, бобрами,
Чорними соболями,

Куницями та лисицями
Чорними соболицями.

У молоді въ приїзду молодого запирають ворота, тамъ то и співають пісні. Молода иде зъ друзками и бояриномъ до дому. Дружки співають:

Ой Маруса попереду йде; Ой утінка попереду пливе,
За собою дружечовъ веде, За собою вугинята,
Сімсотъ и чотири, Хороші, золотоголові,
Та всі чорнобриві. Та ще красноногі.

Підходить молода до двору. Молодий сидить на возі. Вона кланяється йому вінъ їй, тежъ мовчки. Ворота їй відчиняють. Ввиходить у сіню зъ друзками, а за нею уходить у двіръ и молодий. У сіняхъ зустрічають її батько и мати зъ хлібомъ-сіллю. Старости молоді сидять у хаті. Братъ молоді підходить до дверей и каже:

„Старости, пани старости! Благословіть сестрі Господу Богу помолиться.

Такъ вінъ каже три рази, а старости на кожний разъ одвічають йому: „Богъ благословить“. Тоді молода кланяється батькові и матері и усімъ родичамъ, кожному по тричі, до землі, а друзки співають:

Не стій, Марусенько, передъ батенькомъ
Та помолися Богу,
Та поклонися своєму отцю й пані-матці
Та низенько.
Червоная калинонько, похилися,
Ти, Марусю, отцю, неньці поклонися.
Віє вітеръ, повіває,

*) Прип'євъ повторяється послѣ кождихъ двухъ строкъ.

Братъ сестру отцю, ненці поклоняе:

— Червоная калинонька похилися,
Ти, сестрице, отцю, ненці поклонися.

Якъ сироті, то після цѣго добавляють:

— Кому тебе, Марусю, поклоняти *),
Що у тебе та батенька та немає?
„Есть у саду яворонько зелененькій,
Есть у мене та батенько нерідненькій!
А я тому яворонці прихилися,
Нерідному та батеньку поклонюся“.

— Кому тебе, Марусю, поклоняти,
Що у тебе та матінки та немає?
„Есть у саду та вишенька зелененька,
Есть у мене та матінка нерідненька!
А я тій вишенці прихилися,
Нерідній та матінці поклонюся“.

Поклонилася усімъ молода, поблагословили її, тоді братъ упъять пита:

- Старости, пани старости!
- А ми ради слухать!
- Благословіть сестру за стіль завести.
- Богъ благословіть.

Тавъ три рази. Тоді братъ веде сестру за платокъ за стіль и сажá на першімъ місті, а дружки співають (см. № 769 л. А).

Батько й мати заразъ на посаді частують її и дружокъ и дарують молоду грішми, видаючи їх у чарку; молода вилива горілку підъ стіль, а гроши бере. Тимъ часомъ дружки співають:

Ой передъ столомъ батенько (або матінька) частує,
Батенько частує, щастя дарує:
„Та дарую, доненько, щастя й доленьку,
Щастливую и добрую годину“.

Після цѣго старша дружка нахилá молоду головою до шишки, твєі, що стоїть на столі проти неі, и тавъ держить її поки молодого заведуть за стіль. Инша тутъ плаче. У цю пору дружки співають:

Ой у гаю, гаю, въ полі лягла (?), — Кличе тебе батенько“.
Дівка Маруся къ столу прилягла, — Не встану, не гляну, не привітаю.
„Та встань, Марусю,

*) Ср. № 730.

Тимъ часомъ вводять молодого въ хату. Изъ ёго сватівъ хто нібудь пита:

— Старости, пани старости! Благословіть молодого въ парі посадить.

— Богъ благословіть.

Ёго заводять за стіль за хустку и сажають біля молоді. Уп'яють батько й мати молоді частують ёго, тільки вже не дарують.

У Ляпецькій Слободі робяться трохи инакъ. Якъ приїде молодий до молоді, то ёго не пускають у ворота. На двір' идуть тільки старости, міняються хлібами зъ старостами молоді, поштують горілкою усіхъ гостей и просять прийняти и їхъ до кунпанні. Тоді впускають у ворота молодого. Назустрічъ ему виходить теща и частує горілкою. Далі женихъ торгується съ братомъ молоді и якъ купиць собі молоду, то тільки тоді сідає коло ёї.

Якъ посадять молодого, тоді молада відводять голову. Поклоняться одне одному тричі. Дружки співають:

А въ саду соловейко не щebetавъ,
Иванъ Марусі не цілувавъ.

Молодий зніма зъ голови шапку—бо вінъ и досі бувъ у шапці, такъ и у хату війшовъ,—цілує молоду. Дружки співають:

А въ саду соловейко защebetавъ,
Иванъ Марусю поцілувавъ.

Тутъ уже починають гуляти. На столі стоїть шишка, коровай на ввесь стіль. У короваї повстромляні стрілки, а на нихъ киснячками поприв'язувані конфети и всякі ласощі. За столомъ сидять, окреме молодихъ, дружки коло молоді, бояре сидять передъ столомъ; свитілки коло молодого; свашки коло світілокъ. Старости сидять поручъ за свашками на лаві. Співають:

Стинулись пристінки,
Якъ сіли світилки.
Ще не такъ стинуться,
Якъ пива нап'ються.
Здвинулись лавочки,
Якъ сіли сванечки;

Ще не такъ здвинуться,
Якъ пива нап'ються.
Здвинулись.....
Якъ сіли бояре;
Ще не такъ здвинуться,
Якъ горілки нап'ються.

Одъ стола до порога
Втоптана дорога;
Втоптали бояре,

Зъ помийниці хлюптали;
Старшій не напився,
Зъ головою втопився.

Одъ стола до припечка
Втоптана стежечка;
Бояре втоптали,

У пічъ заглядали,
Чи велики горшки каші,
Чи наїдяться наші.

А баяре відспівують їмъ:

Перва дружка цидата,
Друга черевата,
Трета на дняхъ ходе.

Волові роги
Дівчатамъ мнѣть ноги.

Дружки просять сваночѣ та свѣтилочѣ:

Сванечки-голубочки,
Заспѣвайте хоть одной хорошой,
Приїзжої пісеньки.

А ті їмъ:

Дружечки-голубочки,
Пішки йшли, пішки несли,
Підбилися, потюпилися,

Та величъ перелігъ,
Широка дорога, зелена діброва,
Спѣвайте сами.

Буває, що зновъ співають:

Сванечки-голубочки,
Заспѣвайте хоть одной хорошой,
Приїзжої пісеньки.

А ті їмъ:

Дружечки голубочки,... и пр.

Свѣтилочко-памі,
Вечерий зъ нами!
„Не велиа мати

Рота роззявляти:
Великі зуби
Вісять черезъ губи.

Свѣтилка — шпилька при стіні,
На їй сорочка не її.
Прийшла сусіда, торкає:

„Скидай сорочку—смеркає,
А якъ не свинешъ, то зниму,
Тобі сорому наробию“.

Свѣтилка відспівує їмъ:

Врешете, дружечки, якъ свині,
Въ мене сорочокъ три скрині,

А четвертая неповна,
Въ мене сорочка шовкова.

Теперь приспівують молодій:

Має кісонька, має.
Та чого-жъ вона має?
У молодця Ивасенька віночка немає.
Має кісонька, має.
Та чого-жъ вона має?
У молодця Ивасенька хусточки немає.

Обое молоді повстають. Молода бере хустку, перегорне на двос и причепе молодому за поясъ; вінъ їй поклониться, а вона йому и посидяють. Сестра мо-

лодої стає на стілець проти молодихъ, бере у молодого шапку и каже: „Старости, пани старости!“ — Ради слухати. „Благословіть молодому вінокъ пришити“. — Богъ благословіть. Дружки співають:

Изъ Києва швачка,	До шапокъ пришивала
Міщанська дочка,	Срібно-золотою
Та по місту ходила,	Зята молодого.
Вінки скуповала,	

Якъ в пришиває, молодий кладе їй гроши и чарку горілки. Якъ пришиває вінокъ накладає шапку собі на голову и співа:

Та казали люде—зять багатий,	Заглянь у кишеню,
Та казали люде—грошей міхъ:	Вийми грошей жменю,
Положивъ полушку, якъ на сміхъ.	Положи на тарілку,
Ой зятю хороший,	Викупи собі дівку!
Викінь рубель грошей;	Ой глянь, зятеньку, на свою свість,
А якъ рубля не даси,	Готовъ, зятеньку, рублівъ шість;
Велю одвести одъ сестри.	А якъ не даси рублівъ шість—
Ой зятю хороший,	Ти мені не зять, а тобі не свість,

Дружко підносить їй чарку горілки на тарілці зъ грішми, що положивъ молодий. Вона не бере; вінъ додає ще грошей. Дружко и каже їй: „Вери горілку“. А вона: — Ні, давайте сюди зъ тарілкою. То, бачъ, якъ би вона узялась за чарку, то вінъ би сховавъ гроші, обманувъ би єї. Бере вона до себе усю тарілку, схова гроші, випіє горілку, здіма зъ себе шапку и хоче надіти на молодого. Дружки повіднімають руки, щобъ ухватити шапку: тоді треба-бъ боярамъ викупати її. Бува такъ, що сестра молодой нарочне передасть шапку дружкамъ, то старший бояринъ и викупа уже у нихъ и тоді віддасть свасці. Свашка бере шапку, обводить молодихъ мичемъ тричі; вони сидять и кожний разъ їй поклоняється; вона обведе округи їхъ и стукне у кінчикъ стола. Тоді надіва єму шапку.

Мичъ готується ще передъ дружбинами світількою такъ: зрізують зъ хліба чорного верхню шворинку, прорізують по середині дірку и встромлять туди шаблю до половини. Позверхъ хліба до шаблі прив'язують васильки, гвоздики, чорнобривці, чебрець и други квітки; втивають туди воскови свічки, покручени и пороблени драбинками, а штукъ три горять. Підъ хлібомъ об'язують шаблю руншикомъ, або жуповом. Личъ ідуть до свативъ, або у церкву, то світілька бере зго зъ собою. На вінчанні вона держить зго при собі и ходить позадъ молодихъ зъ нимъ округи стола; якъ прийдуть відъ віща, то

світілька бере ёго зъ собою; а якъ зійдуться до молодого або до молодої, то вона ставить ёго на покуті.

Якъ обвела свашка молодихъ мичемъ, тоді и сама сіда за стіль.

Трохи згодомъ починають роздавати подарки, що свашка привезла відъ молодого. Усі подарки роздає сама свашка; до нихъ нема нікому дала, нікто не мішається. Першъ усёго, свашка підносить батькові калачъ, а матері—чоботи, пригазуючи: „Батьку головатий, або мати головата! подарокъ відъ молодого“. — Спасибі сватові, свасі и молодому. Далі роздає подарки дядькамъ и тіткамъ молодої, братамъ и сестрамъ—по калачику або платку, якъ прийдеться. Якъ стане подарківъ, то роздає и дівчатамъ-друзькамъ. Якъ не стане друзькамъ, то вони їй приспівують:

Свашка не ліпашка,
Шипокъ не ліпша,
Друзокъ не дарила.

Тільки одну вліпила,
Та й ту сама зъяла.

Подають вечерю. Вечеряють самі тільки бояре; дівчата не сміють: такий звичай. За вечерю дівчата співають:

Ли бояре юшку,
Та ввирали галушку,

Сховали въ кипеню,
Дівчатамъ на вечерю.

Або:

Відъ стола до порога
Втоптана дорога.
Бояре топтали,

У пічъ заглядали,
Чи великі горшки каші,
Чи найдяться наші.

А бояре відспівують їмъ:

Перша дружка цнцата,
Друга черевата,

Третя на дняхъ ходе,
По семеро дітей воде.

Після вечері починають ділити коровай. Старі батько и мати молодої за стіль не сідали, бо цёго не водиться.

Дружко вѣтає и важе: „Старости, пани старости! Благословить чесний коровай на миръ Вожий роздати!“ Старости обзиваються: —Вогъ благословить. Дружко пита у друге и въ третє, ёму відказують тежъ кажний разъ. Дружко бере ніжъ, разрізує коровай и роздає усімъ — попереду родичамъ, а не то, кому попадеться; підійме у гору тарілку зъ кусками, то тутъ и розберуть їхъ. Дружки приспівують ёму:

Ой край, дружбонько, коровай,
Все хорошенько роздавай,
Усімъ жіночкамъ шпичечки,

Молодимъ боярамъ кришечки,
А намъ, дружечкамъ, обручи,
Щобъ насъ любили паничі.

Або:

Уже-жъ тобі, дружку, не дружковати,
Уже-жъ тобі, дружку, свині пасти

Зъ довгою лопакюю,
Зъ чорною собакою.

Або:

Дружко головатий
Біга коло хати,
И ланькь виваливъ,
И очі витрищивъ,

И слина котиться,
И до дівчатъ регочеться,
И дівчатъ цілує,
И коровай дарує.

Якъ роздали коровай, дівчата встають изъ-за столу и виходять на двір; тамъ грає музика, а вони танцюють. Старша дружка зостається за столомъ, мовъ припинається. Дружко въ шутку витяга її зъ-за столу, а молода держиться за неї, не пускає та плаче, що вже більшъ зъ дівчатами не сидітиме. Дружко витягне старшу дружку и веде танцювати на двір. Дівчата и парубки усі вже на дворі. На прощання молода поштує усіхъ дівчатъ горілкою и сама випіє чарку. Дівчата співають на прощання:

Брала Маруся лёнъ, лёнъ,
Виганяла дружечокъ вонъ, вонъ.
На що було брати,
Коли насъ виганяти;

Ми не сами прийшли,
Не сами й підемо.
Прощавай, вдорова,
Зоставайсь изъ Богомъ.

Якъ вийдуть дівчата зъ хати, баби сідають за стілъ и заразъ співають жалібної:

Ой душенько наша Марусю,
Та я въ батька була,
Та я въ роскошахъ жила,
Та я свого діла не знала,

Тільки я знала—
Змитись, нарядитись,
За віночокъ, та въ таночокъ.

Посидять трошки, баби заспівають жалібної пісні та й устають изъ-за столу. Теперъ починають знаряжати молоду до свекра. Тимъ часомъ повинносять подушки и усе приданне молоді на вози. Дружко бере молоду за хустку, що у неї въ рукахъ, и виводить изъ-за столу на двір, а молодий держиться за молоду и собі иде за нею. Дружко обведе молодихъ тричі на дворі, а потімъ молоді поклоняться музиці; молода злазе на візъ, перахриститься на всі чотири краї; молодий те-жъ сіда на візъ и ідуть. Молодимъ подають у руки образи и вони важний везе по образу. Дівчата співають на дорогу:

Прощай, прощай, та Марусю, сестро наша.
Ми одъ тебе, сестрице, та идемо,
Щасливую на-добра-вічъ та й даємо.

Дівчата розходяться по домамъ; а молоді ідуть до свекра. За ними ідуть: старости, дружок, свашка и другі.

У свекра молоді стають передъ порогомъ и дожидають батька й матірѣ молодого. Ці виходять изъ хати назустрічъ. Молоді поклоняються. Баби приспівують:

Вийди ти, матінко, оглядись. *)
Що ось тобі бояре привезли.

Привезли скриню, перину,
Любую милую дитину.

Батько й мати поцілунуться зъ молодими, заберуть образи и идуть у хату, а свашка заводить молодихъ спати. Тамъ свашка розбере молоду, росплететь косу, посеєда намісто, усю роздіне, дасть другу сорочку и зоставить самихъ молодихъ. Молодий скрізь обдивляється, чи нема де голки — щобъ молода, якъ не чесна, щобъ не увололась за-для крові. Свашка часто дослухується, чи готові вже молоді, чи ні. Якъ що вже, то свашка виносить сорочку, що була на молодій, а староста показує її усімъ. А наперідъ цього свашка оповіща бабівъ и чоловіківъ, що молоді — уже, то вони вбіжать у хатку, де молоді спали и обдивляються на молоду зо всіхъ боківъ, чи чесна. Після свашка скіда зъ молоді сорочку черезъ голову и вносить въ хату до усіхъ. Тутъ староста запітує усіхъ: „Старости, пани-старости, благословляйте на миръ Божій красу показати“. — Бегъ благословить, відважуть, и вінъ усімъ показує сорочку. Тимъ часомъ молода убірається. Баби нападаються, щобъ вона про себе заспівала, якъ що чесна. Вона співа:

Благослови Боже,
Пречистая мати,

Чесному дитяті,
Чесно й заспівати.

Тоді баби співають (см. № 1346 л. Д).

Якъ не чесна и це усі знають, то не будуть заставляти співать. Бува такъ, що не чесна виходить замужъ и якъ нападуться баби (не знаючи, що вона не чесна), щобъ заспівала, то вона и заспіва, обманить усіхъ. Але цей обманъ їй дурно не пройде: якъ що вона сама ні на кого не подума, або подума на себе, то сама умре; а якъ подума на кого другого, або на ёго худобу, то той умре, або худоба ёго пропаде.

Чесність дуже важне діло; черезъ неї саме богатче може зробитись ва-жнимъ біднішимъ, якъ що не чесна подума на ёго худобу.

Молодий самъ надіва своїй молодій очіповъ, тоді якъ вона одівається ще при бабахъ, бо баби нападуться на ёго, щобъ надівъ.

*) Ср. № 1240—1245.

Три ночі треба молодимъ почувати безпрямічно тамъ, де вони мали собі першу нічъ.

Понеділокъ, третій день. Молодихъ водять у церквѣ поєривати.

Молоді ходять до попа, до дяка, до панівъ, разносять подарки—платки, шишку.

Починаються зазови. Старости вличуть молодихъ и їхъ батьківъ до себе; ці ідуть и тамъ иде гульня.

Якъ не чесна була молода, то баби співають срамнихъ пісень, а колись було, на батько й на матіръ надівали, ради сорома, солом'яний хомутъ.

Заганяйте квочку въ бочку;	Ще буде й тобі;
А курчата въ вершну;	Давала попові,
Признавайся, Марусю,	Давала дякові,
Кому давала спершу.	Давала піддячому
Давала Хомі,	Ще й по

Якъ повинчають молоді першу нічъ, та молода одінется, то баби співають:

Гарно було баранину істи,
Гарно було на Марусю лігти.

Або:

Іду, іду, чи не плачешъ ти?
Чи матері чи не скажешъ ти?

Якъ би я казала,
Я-бъ тобі не давала.

Похорони.

Примѣты, предвѣщающія смерть.

Народъ вѣрить въ различныя предзнаменованія, которыя, по его убѣжденію, предвѣщають непремѣнно смерть.

Примѣты эти слѣдующія:

- 1) Якъ сова, або пугачъ кричить на хаті.
- 2) Якъ сволокъ, або боги, або дїжка лупає.
- 3) Якъ жаба літомъ у хату улізе.
- 4) Якъ ложка перевернется на кутю.
- 5) Якъ удідь стукає у хатній вутюкъ.
- 6) Якъ кутя верха не вижене въ печі (на кутю).
- 7) Якъ паска репне.
- 8) Якъ курка співає, на сідало идучи — хтось умре; якъ заспіває, зъ сідала идучи — на ворогівъ.
- 9) Якъ причащають недужого, и вінъ три дні після причастя проживе — видужає.
- 10) Якъ занедужає хто въ важкий день: суботу, або въ поведілокъ, — то вмере.
- 11) Якъ недужий оглухне — видужає.
- 12) Якъ недужому присниться, що жито спіє, або жне — умре; якъ присниться, що жне вінъ жито зелене — видужає.
- 13) Якъ домовивъ товчеться на хаті, то не противъ добра — хтось умре, або во всімъ хата опустіє.

14) Якъ курка впаде въ ночі зъ сідала—не противъ добра, а противъ лиха.

15) Якъ приснитися, що зубъ випавъ, то непременно дитина умре.

16) Якъ приснитися жінці, що очіпка загубила—чоловікъ умре.

17) Якъ приснитися, що подошви одпадуть—умре або батько, або мати.

17) Якъ чия свічка на вінчанні погасне—той умре.

19) Якъ курка півнемъ співає—хтось умре.

20) Якъ у ночі закричить на хаті сорока, то хто небудь умре.

21) Якъ грядки на огороді присняться, то тò—домовини, значить хто небудь умре.

22) Якъ приснитися, що іси груши, то занедужаєшъ и вирішъ.

23) Колодязъ якъ приснитися, то жінка овдовіє.

24) Якъ жінці привидиться дівка, то тежъ жінка овдовіє.

25) Якъ сниться, що рубають у лісі дрова, то значить буде моръ на людей и на скотину.

26) Якъ приснитися пшениця, то жінка овдовіє.

27) Якъ привидиться у сні піпъ, то то значить чортъ. Після такого сна, добра не жди, а якъ духівенство приснитися, то се значить тяжку хворобу, або и смерть.

28) Якъ приснитися покойний батько, або мати, то треба ждати якоісь біди.

29) Хлібъ печений якъ приснитися, то значить печаль.

30) Яблука присняться—умрешъ.

31) Якъ дівчині присняться женихъ, то тò чортъ. Після такого сна треба ждати якогось лиха.

Всѣ эти примѣты почти повсемѣстны.

А г о н і я.

Якъ **мала** дитина **тяжко** **вмира**, то купають у воді, перевареній зъ зіллями, або зъ соломю, що на шляху лежить навхрестъ, або виривають на стрісі її тежъ навхрестъ. Дають дитині у ліву руку хрестикъ восковий и свічечку, бо правою, кажуть, на страшнимъ суді буде хреститься. Всі, хто е въ хаті, моляться Богу. (Кан. у.).

Якъ хто **тяжко** **вмирає**, то зривають **стелю**. (Каневск. и Пересл. у.).

Якъ хто **кончиться**, запалюють **свічку** и дають у руки и при цѣму хто не-

будь одинъ остається въ хаті. Хворого кладуть на соломѣ, щобъ легко вмирати. И вже якъ дуже мучиться, то покривають чимъ небудь красивимъ. (Черкаск. у.).

Якъ хто умирає, то въ ту хату закликають усіхъ ближнихъ сусідь, купують у церкві свічку и дають тому, що умирає. (Острож. у.).

Якъ хто вмирає, то въ хаті бувають одні тилько баби. (Канев. у.).

Підъ тимъ, хто конає, не повинно бути подушки, а найборзій зъ курячого пір'я: довго буде, бідалаха, мучиться.

Щобъ легче було конати, дається у руки засвічена громниця (*Громниця* — страстнаа или богоявленская свѣча, потому что ее зажигаютъ во время грома, чтобы предохранить домъ отъ удара).

Если кто долго „конає“ и при этомъ сильно мучится, звонять „по душѣ“ „дають на-подвінне“. (Шейковскій, т. I).

Во времена козачества, и даже въ недавнее время, тому назадъ лѣтъ 25, похороны сопровождались всѣми жителями. Если кто умиралъ, звонили по душѣ въ колоколъ протяжно и заунывно. (Терещ. Ч. 3).

Какъ бы ни былъ умершій дорогъ живущимъ, они всегда говорятъ: „слава Богу, що вмерж“, боясь прогнѣвить Бога ропотомъ о смерти человека.

Приготовление къ погребенію.

Умершаго обмывають и потомъ одѣвають въ лучшую мразничную одежду. Кто небудь изъ родныхъ слѣдитъ за тѣмъ, чтобы у покойника глаза были плотно закрыты; если же они закрыты несовсѣмъ, то значитъ, что еще кто-то умретъ въ томъ домѣ. Повѣрье это повсемѣстное.

Рубашку сбрасываютъ съ жертваго не такъ какъ обыкновенно это дѣлается, а „деруть відъ паухи, ажъ до долини“. (Шейковск. Т. I).

Когда умираетъ кто небудь, то родные сейчасъ бѣгутъ къ пономарю и просятъ его позвонить по душѣ покойника. Онъ долженъ въ это время прочитать молитву Господню и псаломъ „Помилуй мя Боже“.

Покойника, послѣ смерти омытаго и одѣтаго въ чистое бѣлье, кладуть на лавкѣ подъ тою стѣною, гдѣ два окна. Въ головахъ ставятъ зажженную свѣчку, а на окнѣ стаканчикъ съ чистою водою. Крестьяне вѣрятъ, что душа можетъ возвратиться къ тѣлу покойника въ продолженіи трехъ дней послѣ смерти — она въ это время пьетъ воду.

Въ Каневскомъ уѣздѣ, какъ и во многихъ другихъ мѣстностяхъ Мало-

россия, покойника обмывають и одѣвають исключительно одні только старухи и бабы, мужчины помогают только неженость покойника.

Приготовление къ погребенію дѣтей.

Ребенка хоронятъ въ рубашкѣ, сорочкѣ, но она должна быть непременно опоясана: „не підперезанного не треба ховати, бо на тымъ свѣті хтось *) дастъ ёму. (дитяті) яблучко червона гратясь, то воно катаме у пазуху сховати, а яблучко до долу, а воно упяять достае, та усе у пазушеу, а воно упяять до долу, та такъ, бідненьке, и буде мучиться въ яблучкомъ. А якъ підперезано пояскомъ, то схова, а воно й не випаде зъ пазуши. Ще й нігтівъ не зрізують малому, а то на якусь-то тамъ гору не адереться, чи на святу, чи що бачишь, нічимъ би то буде уочитися“. (Шейвовск. Т. I).

При похоронахъ дѣтей въ Каневскомъ уѣздѣ отличительная черта отъ прочихъ мѣстностей та, что на столахъ кладутъ только тѣхъ дѣтей, которыя не достигли еще шестилѣтняго возраста. Если же ребенку исполнилось шесть лѣтъ, то его кладутъ на лавкахъ.

Приготовление къ погребенію дѣвушки.

Покойницу-дѣвушку наряжаютъ, какъ подъ вѣнецъ и въ погребальной церемоніи присоединяютъ нѣкоторые свадебные обряды. Этотъ обычай существуетъ въ Харьковской губерніи и вообще на Украинѣ.

Погребеніе помолвленной невѣсты весьма трогательно. Ее одѣвають въ нарядное платье, какъ подъ вѣнецъ, голову убираютъ цвѣтами и потомъ кладутъ на столъ, подлѣ окна, вокругъ зажигаютъ свѣчи; въ головахъ читаютъ псалтырь. Народъ, по первому звону, сходится толпой проститься съ нею; подруги ея стоятъ вокругъ и плачутъ. Отецъ и мать убиваются надъ ея тѣломъ и страшно рыдаютъ. Они целуютъ ея руки, щоки, губы, шею, голову.

Мать разстается съ дочерью съ такимъ причитаніемъ:

„Прощай моя радость, моя утѣха! Зашло мое солнушко красное! Дочь моя! Ты завяла какъ цвѣточекъ; засохла, какъ травка! Ты покинула меня сиротой! Богъ съ тобой! За чтожь покинула? Скажи, душечка моя, золото мое, сокровище мое, безцѣпная, ненаглядная! Скажи, мой ангель-

*) Въ Полтавской губ. говорятъ: Божа Мати.

чикъ, мое серденько, моя жизнь, моя отрада. Провожди хоть словечко, улыбнись хоть ненарокомъ; протяни свою бѣленькую ручку, раскрой свои черныя очи, посмотри! Пышная и гордая, величавая и румяная, покидаешь меня! Оставляешь горемычную безъ радости, покидаешь навсегда. Я тебя лелѣяла, смотрѣла за тобою, — кто же меня, старую, присмотритъ тѣперь? Ты уже на томъ свѣтѣ между ангелами, а я здѣсь! Кто пожалѣетъ обо мнѣ? Всѣ родные—все не ты. Я тебя убрала подъ вѣнецъ, сложила твои ручки, для молодого; сама закрывала ротикъ, цѣловавшій меня; сомкнула твои черныя глаза, радовавшіе меня. Кто же закроетъ мой? Родные—не доненька моя, родная моя! Богъ тебя взялъ, да будетъ его святая воля! Молись у него за меня грѣшную! Доненько моя, лежишь будто живая. Ты улыбаешься, протягиваешь ко мнѣ ручки,—обними же меня! Доненько моя, голубка сизокрылая, пташечка звонкая, распѣвная. Что-жъ не усмѣхнешся, что-же не порадуешь? Сжался, взгляни хоть на минутку, пробудись. Почему же не говоришь? Ты-жъ меня тѣшила ласковыми словами, встрѣчала пріятной улыбкой; — а теперь? Молчишь, сложивши ручки; но съ нимъ идешь на встрѣчу Спасителю и твои уста ужъ славословятъ Его. Ты уже не здѣсь, а тамъ, тамъ ликуешь со святыми! Унесла съ собою всѣ наши радости, а намъ оставила слезы и одно горе! Кто оботретъ наши слезы? Кто приголубитъ насъ на старости? Отецъ и мать покинуты тобою, отецъ и мать проливаютъ горячіе потоки слезъ. Они порестанутъ плавать, когда очи ихъ высохнутся и закроются на вѣки. Тебѣ бы слѣдовало схоронить меня. О, лучше бы я не видѣла божьяго свѣта! Кто утѣшитъ меня, кто поболѣзнуетъ со мною? Чье сердце забьется такъ обо мнѣ, какъ бидось твое? Но твое сердце уже камень, ты уже во гробѣ: мой стоишь, мой вопль, мои рыданія не трогаютъ тебя! Я слышу пѣніе: „вѣчная память!“. О, доненько, доненько моя! Не долго я любовалась тобою, не думала, не гадала закрыть твои оченки ясныя, твои уста розовыя и закрыть ризою гробовой! О, горе мнѣ бѣдной; я сама сомкнула твои глазыньки до страшнаго суда. Заступница Божія Матерь, прійми меня скорѣй, успокой меня съ моею доненькой. Укрѣпи, Господи, и помилуй меня“.

Народъ безпрестанно посѣщаетъ усопшую и хвалитъ ее доброе сердце и красоту. Отецъ часто говоритъ въ отчаяніи своей женѣ: „Что же, моя старая? Собирались играть свадьбу—вотъ веселье наше“. Потомъ онъ заливается слезами и стоитъ неподвижнымъ отъ печали. Потомъ говоритъ: „Полно плавать, Богъ ее взялъ: она уже въ царствіи небесномъ. Ее Богъ наградила. Живой думаетъ о живомъ, такъ и мы съ тобой. Молись лучше. (Терещевск. ч. III).

Мое дитятко, мое милее!
Я-жь думала, що дождуся весілля твого,
Ажь-но я ховаю тебе!
Ти-жь була моя слуга,
Ти-жь була моя вірна!
Кого-жь я пошлю,
Де я найду тебе,
Моя дитино, моя рідная!
Я-жь думала, що ти мене перше поховашь,
Ажь мені прийшлося тебе ховать?
Я-жь думала, що я буду на твоімъ весілі співати,
Ажь мені прийшлося по тобі тужити!
Моя дитино, моя рідная!
Де-жь я тебе найду,
Де-жь я тебе шувать буду?
Де-жь я тебе буду виглядати,
Зь котерой дороги зустрічати?

(Пинск. у.).

Приготовленіє къ погребенію женщины.

Жінку одягають въ намітку, сорочку білу, спідницю, хвартухъ и підне-
резають червонимъ поясомъ, а за поясъ затикають білий платокъ. У платокъ завъ-
язують гроши, більшь по два гроша, щобъ до пари було. Якъ пацѣрки есть
синеньки або чорненьки—то пацѣрокъ, а наместа червоного не кладуть^а. Въ
Остерскомъ уѣздѣ умершую женщину одѣвають точно такимъ же образомъ, съ
тою только разницею, что поясъ непременно долженъ быть зеленый.

Повсемѣстно женщинамъ обертываютъ ноги грубой вѣссей, „наміткою“, и
повѣрье относительно этаго обертыванья ногъ вездѣ одно и то же: „щобъ не
голыми ногами стала на страшнихъ суді“.

Приготовленіє къ погребенію старухи.

Старуху всегда кладутъ въ домовину завернутую въ намітку. (Каневск. у.)

Женщину, а особенно старуху, наряжаютъ непременно въ „завитя“, т. е.
въ бѣлую свитку и въ бѣлую намітку. (Шейловск. Т. I.)

Старуху всегда одѣвають такъ: надѣвають чистую рубашку и безрукавку
(родъ свитки безъ рукавовъ). (Переясл. у.).

Приготовленіє къ погребенію парубка.

Парубка одягають въ сорочку, штани и подперизують поясомъ; въ головахъ кладуть шапку и до шапки пришивають вінокъ. Шапки и вінка не кладуть въ домовину, а оставляють. (Каневск. у.).

Парубківъ одягають въ синій жупанъ. (Пересл. у.).

За парнемъ більшою частію причитывають сестри покойнаго. Такъ, на-примѣръ, сестра приговариваєть:

Братіку, мое сонечко!
Братіку, мій місяцю ясний!
Чомъ ти мене не обогриваєшь?
Чомъ ти до мене не розмовляєшь?
Чого-жъ ти на мене розсердився,
Мій миленькій братіку?
Де-жъ твої ніженьки ходили,
Де-жъ твої рученьки робили?
На що-жъ глянемо—
Споминать тебе будемо
И будемо плавати!
Ми-жъ до твого слідочку
Припадать будемо
И споминати тебе будемо!
Ми всі зойдемося до купочки,
А тебе й немає!
Ой куда-жъ ти, братіку, вихавъ,
Въ якій край,
Що до тебе ни письма написати,
Ни людьми переказати?
Коли-жъ тебе самого
Въ гості дождати?
Яке-жъ наше весілля,
Братіку, не веселее!
Де-жъ твоя пара!?
Де світилки зъ дружечками?
Пошли стежки промітати,
А ми будемо братіка
Підъ руки випровожати!
У яку дороженьку?
Чи до чистого поля?

Чи до синього моря?
Чи до червоної калини?
Чи до чорної могили?
На червоний калині
Зузульки будуть кувати,
Соловейки щебетати,
А ми свого братіка
Въ гості будемо дождати!
На порозі стояла,
Зузуленька кувала,
А я-жъ про свого братіка
Въ неї питала:
— Чи не бачила мого братіка,
Чи не йде вінъ у гостоньки?
Чи столи мені застілати,
Чи ёго въ гостоньки ждати.
Прощай мене, мій братіку,
На останній доріженці;
Прощай мене, мій братіку,
На останній часиноньці;
Промовъ-же, братіку,
Хочъ одно слово!
Щобъ я тебе пам'ятала,
Уже-жъ мені, мій братіку,
Не розмовляти,
Уже-жъ мені, мій братіку,
Не видати тебе, поки світъ сонця,
Тебе, братіку, мій защититель,
Братіку, мій пріятель!
Зъ кимъ я такъ наговоруся,
Кому я всю правду розкажу,

Якъ я тобі розгазувала?
 Я-жь сирота на світі!
 Въ мене-жь ні хозяйства,
 Въ мене-жь ні дружиночки!
 Кому-жь я своє горенько розскажу,

Зъ кимъ я такъ наговоруся,
 Якъ зъ тобою говорила?
 Все-жь чужина—роду нема,
 Я, якъ билина на чужині, сама!"

Приготовление къ погребенію женатаго.

Якъ умре чоловікъ, то ёго обживають и владуть на ёго все те, въ чімъ ходивъ. На ноги надівають ёму постолы, а на голову шапку. (Кобринск. у.)

Женатаго мужчину считаютъ непремѣннымъ долгомъ положить въ синюю жупанъ; исключение бываетъ только въ томъ случаѣ, если покойный жилъ черезъ чуръ бѣдно.

Возлѣ правой руки кладуть шапку и *хустку* (платокъ). (Переясл. у.)

Если покойникъ оставилъ жену, то она становится возлѣ него и начинаетъ горько плакать и при этомъ приговариваетъ:

Чоловіче муйй, хозяіну милій!
 Чоловіче мунй, господару милій!
 Кому-жь ти своє хозяйство вручивъ?
 Кому-жь ти своїкъ діточокъ покинувъ?
 Хто-жь їхъ до ума доводитеме?
 На що-жь ти мене сиротою покинувъ?
 Що у мене діточки маленькі,
 Да немає хозяіна старшого.
 Хто-жь по цѣму двору ходитеме?
 Хто-жь цѣму хозяіству порадокъ да-

Сироточки безчастніі!
 Доведеться вамъ горювати,
 Своє хазяіство потерати.
 Наскучить вамъ, чужі воли пасучи,
 Да чужимъ людамъ годачи.
 Да чужий батько не пожалує,
 Буде васъ бити,
 Буде васъ обижати,
 Будете-жь ви воші годувати,
 Будете ви ночей не доспати.
 Ой приими-жь мене до себе

У сирую землю!
 Не кидай мене на горенько!
 Зъ кимъ-же я теперь поражуся?
 Що я робитиму сама, бідная?
 Чоловіче муйй, зозулѣ моя!
 Я за тебе ватулюся,
 Та нікого не боюся!
 Ой хазяіну муйй,
 Любий та милій!
 Ой я-жь тебе було дожидаю зъ яр-
 марку,
 Да я-жь тебе було дожидаю зъ Києва,
 Да ти-жь, було, йдешъ,

ватиме?
 Якъ я маліхъ дітокъ годуватиму?
 Да якъ-то я їхъ одружатиму?
 До віку я не буду такъ панувати,
 Якъ за тобою панувала!
 Доведеться мені горювати,
 Да нікому розпитати!
 Діточки-жь мої миліі,
 Ви-жь мене слухать не будете
 Такъ, якъ батька свого слухали!
 Я-жь васъ такъ не пораю,
 Якъ батенько васъ порая!
 Мої соколята!
 Діточки-жь мої миліі,

Другой играющій ударяетъ жгутомъ покритаго — „бье лубка“ — и тотъ долженъ угадать, кто его ударилъ. Если угадаетъ, — на его мѣсто идетъ ударившій его, если же нѣтъ, его бьетъ ктонибудь другой и т. д. Играютъ также въ *Панфиля* и *Маланку*. Берутъ столько картъ, сколько есть игроковъ и даютъ имъ условныя названія: дама какаянибудь, представляетъ собой Маланку, другія карты представляютъ полки, тузъ — палача, король — начальника. Карты эти перемѣшиваютъ и разбираютъ играющіе. Самая незавидная роль *Маланки*. У кого очутится *Маланка*, тотъ идетъ къ начальнику съ жалобой: что ее, *Маланку*, обидѣлъ № полкъ. Начальникъ говоритъ, чтобы она указала виновнаго. Но какъ полковъ много, то она почти постоянно не понадеетъ на виновнаго, за что ее бьютъ.

Домъ, въ которомъ находится мертвое тѣло, нельзя выметать; если же слѣдуютъ это сдѣлать то не иначе, какъ весь соръ сметается въ одну кучу и оставляется подъ тѣмъ мѣстомъ, гдѣ лежитъ покойникъ. Присутствіе мертвеца производитъ известную перемѣну не только въ домѣ, гдѣ онъ находится, но и въ цѣломъ окологдѣ. Такъ, въ домахъ сосѣднихъ съ домомъ, въ которомъ есть мертвое тѣло „не можно пить у ранці воды, якъ вона мерзоче у хаті, бо душа приходить питъ. Треба туу воду велити“, такъ же точно „не можна рувать насіння, не можна підоснати квочки: вурчата не повилуплюються — позамірають.

Приготовление гроба и погребеніе.

Обыкновенно на другой день послѣ смерти, кто-либо изъ членовъ семьи идетъ къ сосѣдямъ или даже къ дальнимъ родственникамъ, приглашаетъ ихъ дѣлать гробъ и рыть могилу для усопшаго. Пришедши въ хату, по обыкновению, здороваются и говорятъ: „Прийдіть, будьте ласкаві, до насъ, та можете построити моему батькові (чи тамъ матері) нову хату; не схотівъ у старій жити...“ Приглашаемые никогда не отказываются, потому что „и самому Богъ пошле смерть, то й мені ніхто не схоче ями викопати“.

Малороссъ считаетъ большимъ грѣхомъ работать въ воскресенье; отрѣзать, напримѣръ, кусокъ веревки — и то грѣхъ; но если его просятъ для мертваго гробъ сдѣлать — онъ будетъ работать не только въ воскресенье, но даже на первый день Рождества Христова и Пасхи.

Работники, какъ могильщики, такъ и тѣ, которые дѣлаютъ гробъ, за свой трудъ не получаютъ возмездія; ихъ только подчуютъ водкой и угощаютъ обѣдомъ.

Пришедши въ домъ, гдѣ лежитъ покойникъ, они сперва помоятся за упокой усопшаго и приступаютъ къ работѣ, для которой уже приготовлены на *дривотні* доски.

Каждый хозяинъ, на случай смерти кого-либо изъ членовъ его семьи, имѣетъ въ запасѣ доски; а хозяйка — *серпанокъ* и холотно; если случится такъ, что впрочемъ довольно рѣдко бываетъ, — что досоеъ у хозяина нѣтъ въ запасѣ, то для гроба снимаютъ доски изъ *палу*, изъ лавокъ; но у сосѣдей никогда не занимаютъ: „мертвому не годится позичать“. Когда гробъ оконченъ, кто-нибудь изъ женщинъ выноситъ изъ коморы *серпантъ*, которыми мастера обиваютъ внутри гробъ; если же нѣтъ *серпанокъ*, то ихъ замѣняютъ полотномъ или немного поношенными рубахами, которыя предварительно разрываются на полосы. Подъ голову кладутъ сѣно, васильки, а иногда мелкія стружки, собранныя тутъ же „на дривотні“, гдѣ дѣлаютъ гробъ. На крышкѣ гроба чертятъ топорами крестъ.

Иногда случается, хотя впрочемъ довольно рѣдко, что хилые старика, совершенно приготовившіеся къ смерти, дѣлаютъ для себя гробъ еще за долго до смерти, но тогда сосѣди, приглашенные для работъ, получаютъ заработную плату, могутъ отказать отъ предложенія и въ праздникъ работать не пойдутъ (это соблюдается почти повсемѣстно).

„Годивъ за десять до смерти, повійний панъ-отець (царство ихъ душі!..) зробили собі домовину; горбатоі не хотіли, а таку—зъ дошкою, зъ лісковими колесами, та й латку вкинули въ ріжку (щобъ душі полегкість була виходити на страшний судъ; дубову та просторну, та й лягли въ ню, та й попробовали, чи не буде коротка, або узька. „Гарна,“ кажуть намъ, „хата буде вічна!“ Потімъ поставили її у коморі, та й насипали повну самоі кращоі пшениці, та ту пшеницю жоденъ годъ старцямъ и роздавали, а новою насипали унъять“ *).

Якъ скончатъ и обібють домовину, то її майстрі вносять у хату и ставятъ на ослоні коло мертвого; а за домовиною вносять у хату сокірі, свердли долота—всю ту майстерію, що робили домовину, и оставляютъ її у тій господі ажъ до другого дня, а на другий день розбирають.

Когда священникъ отправляетъ похороны, роздаютъ присутствующимъ восковня свѣчи — *проводнички*, съ которыми провожаютъ трупъ до могилы. Влизиіе родственники умершаго, во время похоронъ, обыкновенно стоятъ возлѣ

*.) Записки о Южн. Рос. Булиша, т. 2. стр. 233.

самого гроба и какъ только священникъ покропитъ святой водой трупъ и гробъ, покойника, сейчасъ же берутъ на руки и кладутъ во гробъ.

Въ домовину кладутъ брати и сестри брата; снѣжь батька кладе; батько синівъ и дочокъ; дочки кладутъ матірѣ; а мати—синивъ и дочокъ. Якъ положить въ домовину, то заразъ підходить вся родня и помогае виносити зъ хати.

Покойника изъ избы виносятъ ногами впередъ и при выносѣ, *домовиною* ступають трижды о порогъ — „свѣтъиниць одклоняется послѣдній разъ снѣги“. Якъ виносятъ изъ хати мертвого, то обсыпаетъ житомъ, щобъ було въ оселѣ житїєнїе тїмъ, що остались. За покойникомъ изъ избы выходятъ всѣ съ *проводниками*—восковими свѣчами—и виносятъ ту постель, на которой лежалъ трупъ; она лежитъ на дворѣ до тѣхъ поръ, пока не возвратится съ кладбища проважавшіе до могилы тѣло покойника. А на томъ мѣстѣ, гдѣ въ избѣ лежалъ покойникъ, кладутъ топоръ, „щобъ бѣльшѣ ніхто не виравъ“. Въ придѣлѣстровскихъ деревняхъ при выносѣ мужа изъ дому, жена бѣеъ новїи горшковъ и по всему двору посыпаетъ овсомъ.

Если кладбище далеко, то тѣло покойника ставятъ на возъ и везутъ на водахъ; если близко, то несутъ на *марахъ* (носилкахъ).

Въ правобережной Украинѣ, какъ только вынесутъ гробъ изъ избы, порывають его кускомъ полотна, или *рушникомъ* и кладутъ сверху клѣбъ и *дрібкозъ* соли, которое потомъ при опусканїи гроба въ могилу, отдается червовному причту.

Якъ умре стара баба, така, що має багато онуківъ, то завязують у узликъ трошки маку и кладутъ їй коло бока. „На тобі — кажутъ — щобъ було чимъ на тїмъ свѣтї онуківъ обсыпать, якъ прийдуть їсти пресити“.

Якъ вынесутъ мертвого за двіръ, то заразъ хату зашпирують, щобъ смерть не вернулась, и ворота зъ обохъ кінцівъ завязують червонимъ поясомъ або рушникомъ, щобъ зъ двора не пішло за тїломъ добро: худоба, птица, пчолы“.

Въ Переяславскомъ уѣздѣ собирають тѣ щепки, которыя остались отъ обтесыванїя для гроба досокъ и виносятъ ихъ за ворота. Щепки эти выносятъ кто нибудъ изъ пожилыхъ стариковъ или бабъ. Точно также кто нибудъ изъ пожилыхъ, идя за гробомъ до могилы, роздаеъ „коржики зъ медомъ и бублики“.

Когда виносятъ изъ дому умершую дѣвицу, то собирають дружкѣвъ, старость, бояръ и сваху; всѣхъ ихъ бываетъ такое число, какъ на свадьбѣ. Тутъ же роздають и тѣ подарки, какіе слѣдовало роздавать при шествїи къ

вѣнцу. Мать умершей дѣвicy подзываетъ дружекъ и, рыдая говоритъ имъ такія рѣчи: „не прививъ мене Богъ слухати веселі ваші пісні, не дожила моя дочка до свого весілля. Проведіте-жъ її, дружечки, до темної могили. Нема у насъ ні короваю, замість хустокъ даю вамъ, дружечки, воскові свѣчки въ рученьки. Запаліть ви їхъ и проведіть мою донечку“.

Платокъ, который приготовила покойная, чтобы вязать при вѣчаніи руки, отдается священнику на крестъ. *Рушники*, вышитыя самой умершей, повязываютъ на большой крестъ, несомый обыкновенно впереди процессіи. Старость и подстарость перевязываютъ также *рушниками*. Свагѣ даютъ въ руки восковую свѣчу и мечъ, какъ водится на свадьбѣ. Дружкамъ повязываютъ на головы черныя ленты и также даютъ зажженныя зеленныя свѣчи и, такимъ образомъ, шествіе направляется къ могилѣ. Дорогою священникъ останавливается и нѣсколько разъ читаетъ евангеліе.

Когда наконецъ, гробъ приносится къ могилѣ, то тутъ опять священникъ служитъ похороны, только уже не большіе, а малые. Когда запоютъ: „вѣчная память,“ — старшій дружка подноситъ *сувой* чистаго, новаго полотна, а бояре распускаютъ этотъ *сувой*, ставятъ на немъ гробъ и, придерживая за концы холста, впускаютъ его въ могилу. Въ это время плачь матери ужасенъ: она кричитъ и вырывается изъ рукъ поддерживающихъ ее, но вотъ гробъ засыпанъ уже, тогда въ головахъ покойницы вшапываютъ большой деревянный крестъ... Полотно, на которомъ былъ спускаемъ въ могилу гробъ, отдается въ пользу церкви, а всѣ тѣ *рушники*, *хустки*, *ленты*, которые были розданы при похоронахъ, всѣмъ составлявшимъ свадебный штатъ. Кроме всего этого, если умершая была единственная дочь у осиротѣвшихъ родителей, то мать, послѣ похоронъ, сзываетъ къ себѣ всѣхъ подругъ покойницы дочки и, отворивши сундукъ (скриню), начинаетъ доставать оттуда все то, что приготовила для себя въ приданое покойница дочка: плахты, платки, юпки, берсетки и т. д. все это раздаривается подругамъ покойной, съ обычнымъ приговариваніемъ матери: „Всѣго надбала, моя голубонька, да не судивъ Богъ покористуваться всѣмъ, забери-же ви, дівчаточка, и носите, споминаючи мою доненьку!“

Якъ несутъ умерца—гріхъ дивитись черезъ вікно;—хто подивитсья и возметься рукою де небудь за свое тіло, то у тімъ місці буде жертва вістка.

Якъ мертво тіло кого небудь стріне, що іде у село, то ще хто небудь у селі скоро умре.

*) Переяславскаго гвѣзда.

Всѣ родственники и родители умершаго идутъ за гробомъ на могилу, „щобъ послѣдній разъ попрощаться зъ своимъ семьяниномъ“, когда его опускають въ могилу, въ которую предварительно, въ нѣкоторыхъ мѣстахъ Подольской губерніи, бросаютъ мелкую монету, щобъ купить місце“. Когда священникъ запечатаетъ трупъ покойника и броситъ заступомъ три раза земли, всѣ присутствующіе подходятъ къ могилѣ, берутъ рукой разрыхленную землю и бросаютъ на гробъ три раза; а родственники усопшаго кромѣ того бросаютъ себѣ за *назуху* три раза земли и идутъ домой, пригласивъ сперва на обѣдъ священника, церковный причтъ и тѣхъ, которые работали для умершаго; а гробкопатели остаются на могилѣ до тѣхъ поръ, пока не засыплють могилы и не поставятъ на ней деревяннаго креста. Крестъ перевязываютъ *рушникомъ*.

На лѣвой сторонѣ Днѣпра, въ крестахъ поставленнымъ на могилахъ козаковъ прибавляютъ на небольшихъ палочкахъ, укрѣпленныхъ наклонно въ правомъ углу креста, *хусточки*, т. е. холщевые платки.

Возвращеніе изъ кладбища.

Якъ вернуться зъ гробовища, то прямо йдутъ у ту хату, де бувъ мертвий. Тамъ уже на столі стоить приготовленне коливо—кутя, прилитая ситою. Поперідъ пѣшь, а тоді и всі, хто на похоронахъ, пробують тисі куті, колива, по три ложки, за душу покойного и тоді вже сѣдають обѣдать. Обѣдають тильки родичі, да ті, що помогали що-небудь при похоронахъ. Старцямъ дають обѣдать тежъ, тилько не въ хаті, а на дворі; хто небудь изъ родні покойного ходитъ зъ пляшкою горілки и частує усіхъ. Якъ тилько кому піднесуть чарку, той устає, бере чарку, хрестится и каже: „Царство-жъ ёму небесне, легко ёму лежать, перомъ землю держать; хай тамъ собі царствує, а намъ посылай, Боже, вікъ та здоровье“. Отъ якъ уже пообѣдають, тоді попу и всёму причту дають гроши за похорони и печений хлѣбъ. Послі того всі, хто бувъ на обѣді, расходяться

Поминаніе.

На третій день після похоронъ зновъ роблять обѣдъ. Цей обѣдъ зветься третини. Уже на цёму обѣді не буває ні попа, ні старцівъ, а тилько родичі покойного, да близкі сусіди—уличане. Після цѣго буває зновъ обѣдъ на сороковини. И не тилько обѣдами поминають: кожну неділю несуть у церкву хлѣбъ и стаканчикъ меду и пѣшь служить панахиду по душі покойнаго“.

Въ Полтавской губерніи существуютъ еще такъ называемыя *Дмитрови субботи*—время поминальныхъ обѣдовъ—начиная отъ 5 октября и до 1 ноября. Каждая семья, потерявшая своего члена, считаетъ непремѣннымъ долгомъ „зробить обѣдъ“ въ промежуткѣ означеннаго времени—въ субботу. На обѣдахъ этихъ преимущественно подаются: *борицъ, жарене и варенники зъ сметаню*. На фоминной недѣлѣ опять бывають поминки—*гробки* или *могилки*. Название *гробковъ* получило это поминаніе отъ того, что оно совершается на могилахъ покойниковъ. День поминовенія не вездѣ одинаковъ, такъ въ Полтавской губерніи *гробки* бывають исключительно во вторникъ на фоминной недѣлѣ; въ Киевской—въ понедѣльникъ, а въ Черниговской, Остерскаго уѣзда, въ воскресенье.

Поминанье на гробкахъ совершается такимъ образомъ: „Часовъ съ двѣнадцати дня, кладбище начинаетъ уже пестрѣть группами народа. Каждая почти могила покрыта чистымъ кускомъ холста, на которомъ лежитъ хлѣбъ, нѣсколько яицъ—*кращанокъ* и бумажка съ ладаномъ. Подходить къ могилѣ священникъ, служитъ надъ ней краткую панихиду и, забравъ разложенное на ней, исключая холста, отправляется въ другой могилѣ и т. д. А на той могилѣ, гдѣ уже отслужена панихида, начинаются поминки. Родные покойника и ихъ знакомые садятся вокругъ могилы, которая въ это время служитъ какъ бы столомъ; пьютъ сначала за „*царство небесне* по рюмкѣ водки, а потомъ закусавають „*чѣмъ Богъ послалъ*“. Въ Переяславскомъ уѣздѣ на поминкахъ этихъ женщины пьютъ одну только *варенишу*—водку, вареную съ медомъ, вишневыми и другими плодами; водка же простая предоставляется мужчинамъ.

Вся нищая братія тоже присутствуетъ на поминкахъ. Ихъ уже подчуютъ водкой и кормятъ по окончаніи урзны. Нищая братія имѣетъ при себѣ „*тѣкви*“ (родъ кувшиновъ съ маленькими отверстіями), нарочно для этого приготовленныя. Туда нищіе сливають ту водку, которую они не въ состояніи уже вынуть, но которая все таки имъ подносится. Къ вечеру съ разныхъ сторонъ кладбища слышится *голосиння*. Красныя лица и бездонельные глаза попадаются чаще и чаще.

„Синочку-жъ мій, голубе мій, орле сизокрилий! Навалили-жъ на тебе важкой сироті землі, що ні встать, а ні голосу подать!“ голоситъ мать, обнимающая могилу; а нищіе между тѣмъ поютъ религиозныя пѣсни: о душѣ, о угодникахъ, о страшномъ судѣ и т. д.

Многія изъ женщинъ, обезсиленныя рыданіями, а часто при этомъ и ви-

номъ, остаются ночевать на кладбищѣ или, правильнѣе сказать, засыпають надъ могилой и такъ остаются всю ночь. Видѣнные ими сны передаются потомъ, какъ дѣло совершившееся на яву. Отсюда и ходять въ народѣ легенды о томъ, что будто бы, кто засыпаетъ надъ могилою покойника послѣ поминокъ, то ему является покойникъ, будить заснувшаго и лично благодарить за поминование. Отсюда происходитъ и то, что въ Переяславскомъ уѣздѣ нѣкоторыя женщины нарочно иногда остаются ночевать на могилахъ, чтобы пообщивать съ покойникомъ.

Самоубійца.

Самоубійцы погребаютъ на перекрестныхъ дорогахъ и вблизи кладбищъ. Народъ считаетъ даже грѣхомъ умолять ихъ въ заупокойной молитвѣ, не записываетъ ихъ именъ въ *громазки* (поминальницы), въ увѣренности что душа самоубійцы уже погибла на вѣки и сколько бы ни молились о ней, молитва не только не умолиститъ Бога, а напротивъ прогнѣвить его.

Всякій проѣзжающій и проходящій считаетъ непремѣннымъ долгомъ бросить на могилу самоубійцы хотя что нибудь, что попадетъ подъ руку: клочокъ сѣна, вѣтку дерева, горсть земли и т. п., для чего это такъ дѣлается, — народъ не знаетъ и отвѣчаетъ только: „такъ треба“.

Народъ крѣпко вѣритъ въ хожденіе мертвецовъ и для устранения этихъ посѣщеній, принимаетъ мѣры, заключающіяся въ слѣдующемъ: могилу ходящаго по ночамъ мертвеца обсыпають макомъ, думая, что вставшій мертвецъ прежде всего долженъ подобрать весь макъ до одного зернышка, а пока онъ успѣетъ это сдѣлать, то запоютъ пѣтухи, а ходящій мертвецъ, какъ вѣритъ народъ, можетъ ходить только до пѣнія пѣтуховъ; или же забиваютъ въ могилу основной колъ. „Въ селі Воговові ходила одна жѣнка до своїхъ дітей. Було ранкомъ сусіди питають дітей: хто це васъ, діточки, повнчусь-вавъ, та поодягавъ? (а батько у їхъ бувъ нѣяниця), то вони ї кажуть: „мати приходила до насъ у ночі“. Щобъ звіритъ, чи правда сѣму, послапали хату понеломъ и на другий день справді що були стунні видно, такъ и видно ноги, наміткою пообверчувані. И таки воти ходила, донки не забилы у могилу їй основного колка“.

А въ Нестерівці, то ходивъ чоловікъ. Прийде було до своєї хати, сяде на призбї, та й почне голосити, и таки багато людей його бачило. Потімъ ходивъ вінъ, поки одкопавши, не забилы ему основного колка въ груди.

(Переяславск. у.).

Потерчата.

Дитя, умершее безъ крещенія, называется *потороча*, или *потерча* (потерянное, погибшее). По прошествіи семи лѣтъ, потерчата превращаются въ *мавокъ семилітокъ*. *Потерчата* обыкновенно хоронятся за кладбищемъ или у перекрестка. Есть повѣрье, что души ихъ летаютъ близь мѣста, гдѣ онѣ похоронены, и вечеромъ просятъ у проходящихъ путниковъ крещенія. По этому и хоронятъ ихъ тамъ, гдѣ много проходитъ народа. „Хто—говорить народное повѣрье — почуетъ голосъ ихъ, то тому треба що небудь кинуть и, выдаючи, дать ѣму мѣня, то те потерча и буде уже охрищене. (Шейковскій, вып. 1-й).

Некрещеченихъ потерчатъ грѣхъ власти на гробовиці, ихъ закопують де небудь підъ деревомъ. Кажуть би то, що душа потерчати переходить у пугача, тїмъ вінъ більше й живе на гробовиці. (Переясл. у.).

Замираніе.

Въ народѣ ходять слухи о замираніи людей. Замиравшій и потомъ опять ожившій рассказываетъ обыкновенно людямъ объ ожидающей ихъ загробной жизни. Рассказываетъ о блаженствѣ райа и о мукахъ ада. Вотъ одинъ изъ такихъ рассказовъ:

„Якъ замірала одна жінка, то розказувала, що бачила на тїмъ світі свого чоловіка. Дивлюсь, каже, а мій чоловікъ сидить на лаві и въ макитрі табаку тре.—Хиба, питаюсь, й тутъ есть такі, що нюхають?—„Ні, каже, це мені таке наказаніе за те, що я на тому світі табаку молоть у праздникъ“.

(Переясл. у.).

Опечатки.

Напечатано:

Слѣдуетъ читать:

Стран. № пѣсни. Строка.

97	88	1	жѣвѣи	жовтѣи
103	101	4	М. Солонное.	М. Полонное.
104	103	5	ялина	ялина
106	108	2	намъ	нимъ
102	134	1	Да ти	Де ти
157	268	1	огни	огні
171	318	2	Да за поиньки (?)	Да запоиньки
182	362	3	дороги	дороги
185	374	3	кошулу	кошулі
205	445	1	голубайки	голубойки
208	466	2	пѣсмъ	пѣшъ
255	627	1	затае	за тое
283	714	1	дівони звонили	дзвони дзвонили
291	739	1	Сиво	Сива
304	782	1	кѣушка	кѣишка
309	803, В	1	до понидіи	да понидіи
312	813	2	Соколе	Соколъ
339	919	1	у вовчинки	увъ овчинки
392	1111, А	4	Коньки	Возки
445	1318	4	Не концеса приданы	Не кайцеса придане
458	1365	1	Да насіло	Да насію,
503	1624	1	гарий	гарний
518	1720	1	зуховали	зуховати
575	100	1	Да на сію	Да насію
635	—	9	стовнахъ	стовпахъ

Нѣкоторыя пѣсни, показанныя записанными въ м. Лузнахъ, слѣдовало показати въ м. Лугнахъ.

На стр. 251, въ пѣснѣ № 608, послѣ третьей строки пропущено:

Ойцець не вѣще

ПРИЛОЖЕНІЕ

къ свадьбѣ, записанъ въ м. Борисполѣ, Переяславскаго уѣзда.

(См. стран. 553).

№ 1.

Andante moderato (не швидко, поволі).

№ 2.

У са - доч-ку дві кві - точ - ки: Ні-хто-жъ не вга - да - - е,

Ні - хто не вга - да - е, А хто у насъ ко - ро - вай бга - е,

А чи зъ мі-ста да мі - ща - ноч-ки, Чи зъ се-ла да се - ля - ноч-ки,

Чи зъ Бл-гі-ва да буй-ми-стра-я въ сѣ-му до - му да пре - чи - ста-я.

У са - доч-ку дві кві - точ - ки. Не вий, ві-тре, въ го - ру,

Не вий, ві - тре, вго - ру, Да по - вий по роз - до - лу,

Да на на-ши ко - ро - вай-нич-ки, Роз - май сер - па - ноч - ки.

№ 3.

Ой, пойд-у я та до Ду - на - ю, Да ста-ну я да по - ду - ма - ю,

А чи ме - ні да во - ду - брѣ - ти, А чи ми - ні ко - ро - вай бга - ти;

Я ва-шо-го да ко-ро-ва-ю Да й зо-сімъ не зна-ю.

(b) Замість (a) спочатку співають: (b) *f*

Ой, пой-ду я та до Ду-на-ю.

№ 4.

У са-доч-ку дві кві-точ-ки. Трой-ця по цер-кві хо-ди-ла,

Трой-ця по цер-кві хо-ди-ла Спа-са за руч-ку во-ди-ла,

Да и-ди, Спа-се, до насъ, Да у насъ у-сє га-раадъ,

Самъ Бугъ ко-ро-вай мі-сять, А Пре-чис-та-я сві-тить,

А Ян-го-лі да во-ду но-сать, За всіх Бо-га про-сать. *fine*

1-a

У са-доч-ку дві кві-точ-ки: Пер-ва-я квіт-ка то жъ И-ва-шко;

2-a

У са-доч-ку дві кві-точ-ки: Дру-га-я квіт-ка, тожъ Марь-еч-ка;

* — **) Da capo dal segno d'al Fine.

№ 5.

И - ваш - ко - ва ма - ти по у - лонь - ці хо - - дить

И су - сі - до - чокъ про - сить: Ви су - сі - доч - ки мо - і,

Та хо - дить и къ ме - ні, До мо - го ди - тя - ти

Ко - ро - ва - ю бга - ти, Си - ромъ, ма - сломъ, да по - си - - па - ти.

№ 6.

Andante.

До бо - ру, бо - я - ре, до . бо - ру,

Да ру - бай - те со - сну здо - ро - ву,

Да ве - зі - те і - і до до - му, Да ру - бай - те і - і

дрі - бень - ко, За - гні - чуй - те ко - ро - вай

я - снєвь - ко, Щобъ нашъ ко - ро - вай я - сєи бувъ.

Щобъ нашъ И - ва - шєо счє-слєивъ бувъ.

№ 7.

Да вє-чєрь, ма - ти, вє - чєрь, Нашъ ко - ро - вай не счє - чєнъ,

Вжє сєи - цє им - зєнь - ко И вє - чєрь блє - зєнь - ко.

№ 8.

Піть на - ша ре - го - чє Тя ко - ро - ва - ю хо - чє, А шри - ці - чокъ за - ли - ва - є - ться,

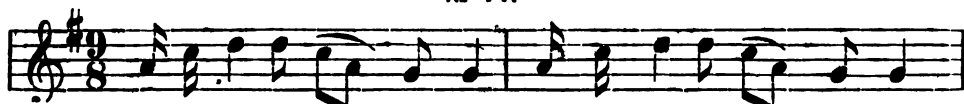
Ко - ро - ва - - ю Спо - ді - ва - є - ться.

№ 9.

Ку - чє - ря - вий піть ви - мі - та - є, А чер - во - ний да за - гла - да - є,

Чи ко - ро - ше да ви - мі - - та - є.

№ 14.

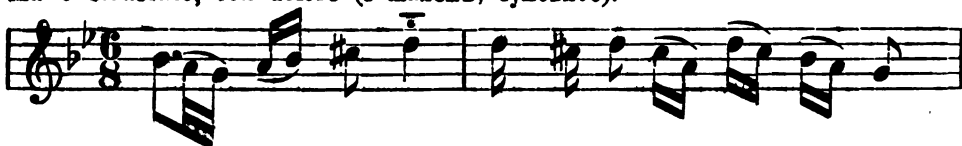
Та виї-ди, ма-ти, зъ ха-ти По-зна-ва-ти ди-тя-ти

Да по-меж дру-жеч - ка-ми: Об-ли-ло-ся слі - зоч - ка-ми.

№ 15.

Malto moderato, con dolore (з жалемъ, сумовито).

Ра - - но, ра - но, да Ма-ру-си - на ма - ти

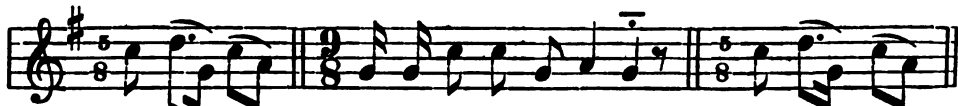

Да по у - лонь-ці хо-дить, да су-сі-до-чокъ про-сить, ра - но, ра-но.

№ 17.

У са - доч-ку дві кві-точ - ки, Я - ра - я ру-тонь-ка,

жов-тий цвітъ, Що на-шо-го И-ван-ка дов-го ніть;

Пи-са-ла бѣ пи-сѣм-ка, — не вмі - ю, По-си-ла-ла бѣ по-си-лонь-ки, —

не смі - ю, По-шла бѣ я са-ма, — за-ба-ру - ся,

Да-ле-ка-я до-рі-жєнь-ка, о-по-знь-ся.

№ 18.

У са-доч-ку дві кві-точ-ки, Пу-стї, сва-хо, вь ха-ту,

Пу-стї, сва-хо, вь ха-ту, туть же насъ не ба-га-то: Че-тве-ро, да п'ят-е-ро:

У сїхъ де-в'я-те-ро. Пер-ва-я квіт-ка тожъ И-ван-ко;

Дру-га-я квіт-ка тожъ Марь-єч-ка.

Da poco dal segno e fine.

№ 22.

А вь са-доч-ку дві кві-точ-ки, Го-во-ри-ли лю-де,

су-сі-ди, Що на-ша Ма-ру-ся не при-ха,

А і-і ма-тюн-ка не дба-ха, А во-на ра-ньє-во

вст-ва-ла, То-нень-ки-і по-да-роч-ки при-да-ла,

У кру-то-му Ду-на-в-ку ба-ли-ла, У ти-хо-го бе-ре-жеч-ка

су-ши-ла, Все хо-ро-шень-ко да-ри-ла.

№ 23.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И-ваш-ко; Не-сі-те да-ри за да-ри,

Да на-ші-і да у-Ки-і-ві-ста-ли,

Зъ Ве-риш-по-ли при-ве-зе-ши, Шо-в-комъ ме-ре-жа-ни,

Зо-ло-тѣмъ ган-то-ва-ни, Сѣ-му ро-ду да-ро-ва-ни.

№ 24.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Марь-сч-ка, Те-перъ И-ва-шко

вель - ми радъ, Що взявъ зъ Марь-счки весь на - радъ,

Да по-шісь ма-тюн-ці на - по - казъ: «О - це то - бі, ма-тюн - ко,

кві - - точ - ка, А зав-тра бу - де жуи-ноч-ка.

№ 25.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - ван - ко, Да дай-те ме-ні гол - ку,

Да дай-те ме-ні гол-ку И ни-точ-ку шов-ку При-ши-ти кві-точ-ку

Зъ зе-ле - но - го бар - ві - - ноч-ку.

№ 26.

Дру-га - я квіт-ка тожъ Марь-сч - ка. Яжъ я бу - ла швач - ка,

Яжъ я бу - ла швач-ка Яжъ бу-ла да не про - стач-ка:

Да три-ю-ти шов-ку из - - ши-ла,

Зо-ло-ту-ю го-лоч-ку зло-ми-ла, За киль сю-ю кві-точ-ку при-ши-ла.

№ 27.

А вь са-доч-ку дві кві-точ-ки. Глянь же ти, бо-я-ри-ну,

на ме-не, Брац-ий а ко-заць И-ван-ко за те-бе:

На ме-ні шли-чокъ, ко-сни-чокъ, ков-па-чокъ; Тожь не ков-па-чокъ—

шов-ків-ка; Тожь не шов-ків-ка, Яр-мів-ка.

Три-ло-ти шов-ку из-ши-ла, Зо-ло-ту-ю го-лоч-ку

зло-ми-ла, За киль сю-ю кви-то-чку при-ши-ла.

№ 28.

А вь са-доч-ку дві кві-точ-ки; Ка-за-ли: сва-ти ба-га-ти,

Ка - за - ли сва - ти ба - га - ти, Ажъ во - ни да ску - по - ва - ти:

По - ше - ля - гу ви - кла - да - ли, Шли - чокъ Ма - ру - сі ви - ку - па - ли.

№ 29.

Поважно.

Да ой на що ти, да Ма - ру - сю, у - по - ва - ла,

Що ти со - бі да И - ван - ка впо - до - ба - ла? Да чи на ё - го

ху - ди - бонь - ку, чи - на гро - ши? Чи на ё - го у - рі - донь - ку

що хо - ро - шій? Да не на ё - го ху - ди - бонь - ку, не на гро - ши,

А на ё - го у - рі - донь - ку, що хо - ро - шій.

№ 30.

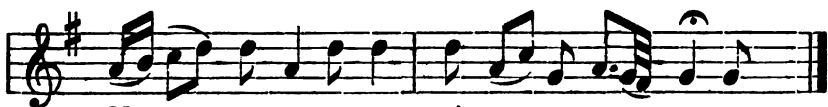

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки. Вряз - ну - ли да ло - жеч - ка - ми,

Вряз - ну - ли да ло - жеч - ка - ми, Сбир - ни - ми та - рі - лоч - ка - ми,

2*

Ма - ру - си - на че - лядь сі - да - е ве - че - рать.

№ 31.

Пер - ва - я кві - ка, тожъ И - ван - ко; Іж - те, бо - я - ре, ка - пу - сту,

Іж - те бо - я - ре ка - пу - сту; На - ша ка - пу - ста не пу - ста, На - ша кня - ги - ня са - ди - ла,

Та ре - нень - ко вста - ва - ла, Ча - стень - ко по - ли - ва - ла.

№ 32.

Дру - га - я кві - ка тожъ Ма - ру - ся. Іж - те, бо - я - ре, юш - ку,

Іж - те, бо - я - ре, юш - ку, Да тя - гай - те пе - труш - ку:

У насъ ю - шки гор - ша - ми, А пе - труш - ка град - ка - ми.

№ 33.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки. І - ли дру - жеч - ки, і - ли,

І - ли дру - жеч - ки, і - ли, Пу - вь, го - лу - бовь - ка зы - ли,

На сто - лі всі кри-шеч-ки, Пундъ сто-ломъ всі кун - сточ - ки.

№ 34.

Пер-ва-я квіт-ка тежъ И - ван - ко. І - ли бо-я-ре, і - - ли,

І - ли бо - я - ре, і - ли, Ці - ло-го во-ля зъи - ли,

На сто - лі не кри-шеч-ки, Пундъ сто-ломъ не кун - сточ-ки.

№ 35.

Да чо-го, свя-го-вѣ, се-ди-те, Чомъ до-до-монь-ву не йде-те?

Ко-ні-го-го-чуть, со-ло-ми хо-чуть, А сва-ти до до-му не хо-чуть;

Ще жъ бо Ма-ру-ся на-ша не ва-ша, Ще жъ ви і-і-і да на вунзъ-ме-те.

Да хочъ же бо ми се-ди-мо, Да не ва-шу-ю честь пѣ-мо,

Хочъ за ва-ши-ми (да) сто-ла - ми Дає за сва - тї-ми ча-ша-ми;

За-втра не - ді-ля на Бо-га на - ді-я, А Ма-ру - ся на - ша бу-де.

№ 36.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И - ван - ко; А сна-си-бі то - бі

по - понь-ку, Що не ба-га - то взявъ кі - понь - ку

За Ма - ру - си - - ну кі-сонь-ку.

№ 37.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И - ван - ко; Схи-ли - ла-ся вер - ба,

Схи-ли-ла - ся вер-ба з вер - ху да до во - - ре-ня,

Він-ча-ла-ся на-ша Ма-ру-ся Из-ран-ку да до по - - лу-дня.

№ 38.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - ван - ко; Сто - я-ла Ма - ру - ся

№ 39.

№ 40.

про - ти насъ, Ви - ве - си ку - бо - чокъ, час - туй насъ,
 Те - перъ же я, ма - тѣя - ко, гість у васъ.

№ 41.

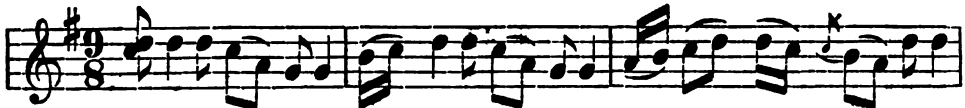
А въ садоч - ку дві кві - точ - ки; Да вий - ди, ма - ти, зъ ха - ти,
 Да вий - ди, ма - ти, зъ ха - ти по - зна - ва - ти ди - тя - ти. Да по - мажъ дру - жеч - ка - ми,
 Об - ли - ло - ся сі - зоч - ка - ми.

№ 42.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки, Сті - ну - ли - ся сті - ни,
 Сті - ну - ли - ся сті - ни, Якъ бо - я - ре сі - ли; Ще не такъ сте - нуть - ся,
 Якъ ме - ду на - - пють - ся.

№ 43.

Пер - ва - а квіт - ка тожъ И - ваш - ко; Ой на ха - ті зіл - ля,

Ой на ха-ті зі-ли, А вь ха-ті ве-сі-ля На дво-рі бо-я-ре,

Ягь махь про-ці-та-є.

№ 44.

Дру-га-я кві-ка тожь Ма-ру-сі... Те-перь И-ваш-ко вей-ми радь,

Те-перь И-ваш-ко вей-ми радь, Що знавь зь Ма-ру-сі весь на-радь,

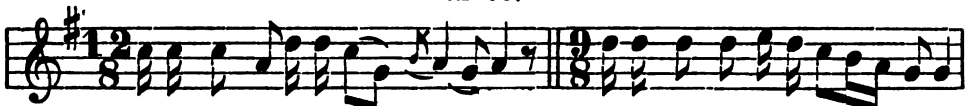

Да по-нісь ма-тюн-ці на-по-казь: О-це то-бі, ма-тюн-ко, кві-точ-ка,

А зав-тра бу-де жу-и-ноч-ка.

№ 46.

Іж-те, свашки, не ди-ві-те-ся Іж-те, сваш-ки, не ди-ві-те-ся

На що ни-ше не на-дій-те-ся; Бо ще го-рохь не мо-ло-че-ний

Че-че-ви-ця у ко-пахь сто-їть, Шу-ка ри-ба вь мо-рі,

Пе-редь у ко-мо-рі.

№ 47.

А въ са-доч-ку дві кві-точ-ки, І-ли бо-я-ре юш-ку,

І-ли бо-я-ре юш-ку, Та вкрад га-луш-ку, Схо-ва-ли въ ки-шеню,

Дів-ча-тамъ на ве - - че-рю.

№ 48.

Пер-ва-я кві-тка тожъ Ш-ваш-ко, Ми ро-ду не зло-дієс-ко-го,

Ми ро-ду не зло-дієс-ко-го, Ми ро-ду ко-ро-лівсь-ко-го:

Ми га-луш-ки не кра-ли И въ ки-шеню не хо-ва-ли.

№ 49.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Марь-сч-ка, Сві-ти-лоч-ка па - - ні,

Сві-ти-лоч-ка па-ні, О-бі-дай ти зъ на-ми.
Я-ка-бо: ти виш-на, Якъ у са-ду виш-ни.

Въ са-ду виш-ня да яс-нень-ка, Сві-ти-лоч-ка мо-ло- - дець-ка.

№ 50.

А въ са-доч-ку дві кві-точ - ки. Якъ бижъ бо я па - ні,

Якъ бижъ бо я па-ні, не се - ді-лабъ зъ ва-ми,
Я се - ді-лабъ зъ па-ва-ми, Зъ ни - ми за сто - ла - ми.

Зъ ни - ми за сто-ла-ми, За со - лод - ка - ми ме - да-ми,

За пше-ниш-ни-ми ка - ла - ча-ми, Зъ мо-ло-ди-ми па - ни - ча - ми.

№ 51.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - ваш - во, Вже бо ми да по-ни - ді - ли,

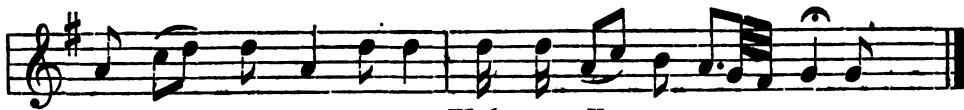
Вже бо ми да по - ни - ді - ли, Сві-тонь-ка тай - не ви - ді - ли;

Пуш-де-мо по-гу-ла - е - мо, Сві-тонь-ка по-ви - да - е - мо.

№ 52.

А въ са-доч-ку дві кві-точ - ки, Ой, сій, ма-ти о - - вєсь,

Ой, сій, ма - ти, о - вєсь, Та на нашъ по - їздъ у - вєсь,
3*

Щоб наші о - весі ря-сені, Щоб наші І - ва - шко ща-сені.

№ 53.

Пер-ва-я квіт-ка теж І - ва - шко, Ма-ти І-ваш-ка ро - ди - ла,

Ма-ти І-ваш-ка ро-ди-ла, Мі - ся-цемь об-го-ро - ди - ла,

Со-неч-комь пунд-не - ре - за-ла, Въ до-руч-жень-ку ви-про-ва - жа-ла:

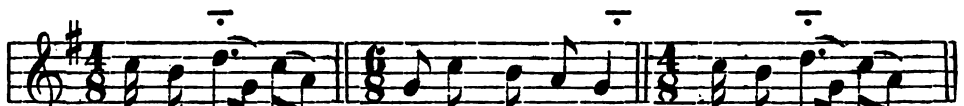

Да ідь си-воч-ку, не ба - рись, Возьми Марь-вч-ку дай вер-нось.

№ 54.

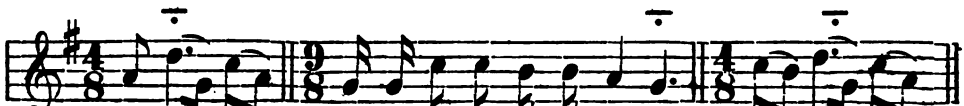
А въ са-доч-ку дві кві-точ - ки, Ой, і-ха-ли бо-я - ре

Рядь по ря - лу, А наші І-ваш-ко По-не - ре - лу,

Да ви-рі-завь три різ-ки Зь бе-рунз - ки. Якь у-да-рить ко-ниченька

Пундъ нуш-ки; Сту-пай, сту-пай ко-ни-чень-ку, Ши - ро - ко,

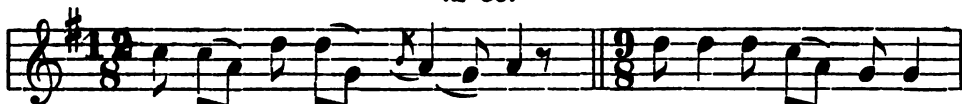

Щежъ до Марь-еч - ки да - ле - ко; Сту-пай, сту-пай, ко-ни-чень-бу,

Дрѣ-нень - ко Вжежъ до Марь-еч - ки Бли-зень - ко.

№ 55.

Пу - сти, сва - ту, въ ха - ту; Пу-сти, сва - ту, въ ха-ту,

Туть же насъ не ба - га-то: Чет-ве-ро да пѣ-те-ро, У сѣхъ де-вѣя - те-ро.

№ 57.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - ваш - ко, І - ха-ли да за три ми - лі,

І - ха-ли да за три ми-лі, Ко - ни-ки да по - то - ми - ли,
И шу-бонь-ки да по - мо - чи - ли,

Пу-сті-те од-не - чи-ти, Шу-бонь-ки по-су-ши-ти, Ми шу-боньки про-су-ши-мо

И куб-оч-ки по-по-рож-ни-мо, А Марь-еч-ку со-бі возь - ме-мо.

№ 58.

Дру - га-я квіт - ка тожъ Марь-еч - ка, Не се - ди Марь-еч - ко,

Не се - ди, од - чи - ни ква - ти - роч - ку, По - гля - ди,

Чи ви - со - ко со - неч - ко на не - бі, Чи ба - га - то бо - яръ

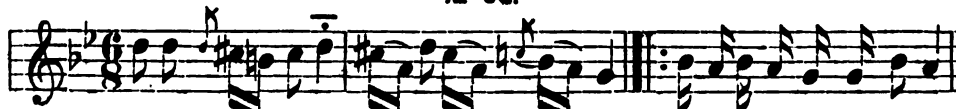

На зем - лі, Чи хо - ро - шій И - ван - ко на ко - ні?

Хо - ро - шій, Ма - тюн - ко, чор - но - бривъ, Десь ме - ні, Ма - тюн - ко Бунгъ - су - дивъ.

№ 60.

Ов, і - шла, і - шла по по - лю ляг - ла, У - жо на - ша да Маръ - еч - ка

Бъ сто - лу при - ляг - ла, Бъ сто - лу при - ляг - ла.

№ 61.

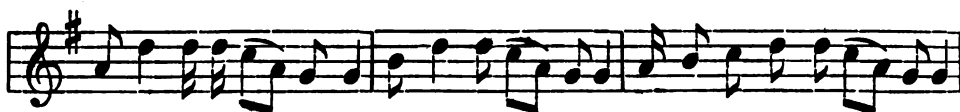
А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки, Не нас - ту - пай Лн - тва,

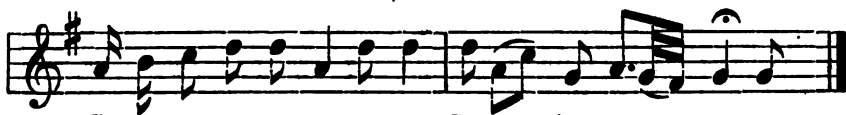
Не нас - ту - пай Лн - тва Бу - де межъ на - ми бит - ва, Бу - де - мо би - ти да во - е - ва - ти,

Маръ - еч - ка не да - ва - ти, Бра - ті - ку да не - ві - сті - ну, Садъ со - бі да на кри - сли - ку,

Да не про-да-вай сес-три за рубь, за че - ти-ри, Дай не за дви зо-ло - ти-і

Бо за - те - ви гро-ши сля-на, Сес-тра бра - ту ми - ла.

№ 62.

Дру-га-я кві-тка, тожъ И-ван - во; Ка-за-ли: сва-ти ба - га - ти,

Ка - за-ли сва-ти ба-га-ти, Ажъ во-ни ску - по - ва-ти:

По-ше-ля-гу ски-да-ють, Дів-ку ви - ку - па-ють.

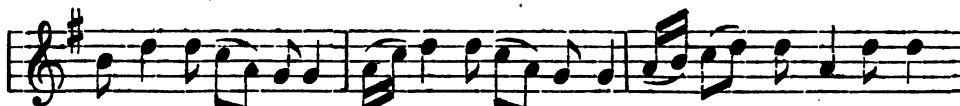
№ 63.

А въ са-доч-ку дві кві-точ - ки; Не стій, за-тю, да за пле - чи - ма,

Не стій, за-тю, да за пле - чи-ма, Да не му-ляй о - чи - ма;

За-глянь у ки-ше-ню, Вий-ни гро-шей жме-ню, Кла-ди на та-ріл-ку

За хо - ро-шу дів - ку.

№ 64.

Ой ле - тять га - лоч - ки Да у три ря - доч - ки,

Зо - зу - лень - ка да по - пе - ре - ду; Що у - сі га - лоч - ки

По ви - шень - кахъ сі - ли, Зо - зу - лень - ка да за - ку - ва - ла.

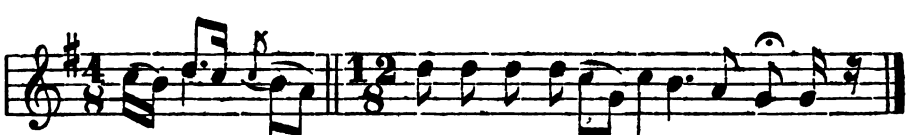
№ 65.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки; Та - та - ринъ бра - тійъ,

Та - та - ринъ, про - давъ се - стри - дя За да - ромъ: Ру - су - ю ко - сонь - ку

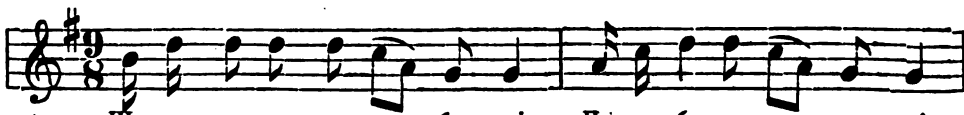

За пъя - таяъ, Бі - ле - е ли - чень - ко од - давъ таяъ.

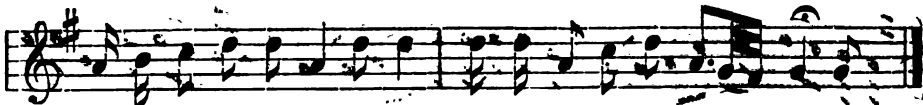
№ 66.

Пер - ва - я квіт - ка тожъ И - веш - ко, Ше - лєсть, ше - лєсть по ду - би - ні,

Ше - лєсть, ше - лєсть по ду - би - ні, Па - сти бо - я - рамъ сви - ні,

А И-ваш-ку за-га-ня-ти, . Що не вмі-є ці-лу-ва-ти.

№ 67.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Ма-ру-ся; А на-ши-і да-ри,

А на-ши-і да-ри Да в у Ки-і-ві ста-ли; Зъ Бо-риш-по-ля при-ве-зе-ні,

Шов-комъ ме-ре-жа-ні, Зо-ло-томъ га-пто-ва-ни, Всѣ-му ро-ду да-ро-ва-ни.

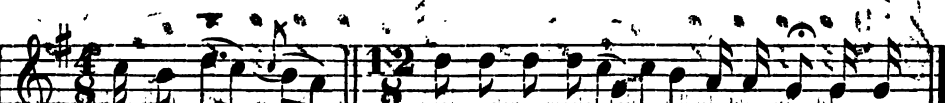
№ 68.

А вѣ-са-доч-ку дві кві-точ-ки; Друж-бонь-ку,

Ко-ро-вай край, Дай намъ, друж-жеч-камъ, зо-став-ляй, Бо ми, дру-жечки,

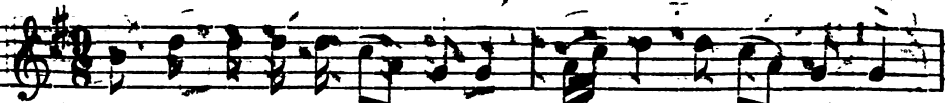

Мо-ло-день-ки-і, Тре-ба намъ ши-печ-ки зо-ло-тень-ко-і.

№ 69.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И-ваш-ко-ю Друж-бонь-ко ко-ро-вай кра-є,

Друж-бонь-ко ко-ро-вай кра-є. Що вкра-є, то вкра-де,

А за нимъ жуи-ка сто-ить, Се-ме-ро да ді-тей дер-жать, Да всі зъ ке-ше-на-ми
Весь ко-ро-вай за . - бра - ли.

№ 70.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Ма-ру-ся; То-бі, друж-ко, не друж-ко - ва - ти,
То - бі, друж-ко, не друж-ко - ва - ти, То - бі, друж-ко, да па - но - ва - ти,
Изъ хо - ро-шимъ ста-номъ у Ки - і - ві на - номъ.

№ 71.

А въ са-доч-ку дві кві-точ - ки; Да чи ба-чишъ ти, друж - ко,
Да чи ба-чишъ ти, друж - ко, Що бо - я - ре ко-ро-вай кра-дуть?
За - ві - леч - ко за - хи-ля - ють-ся, Ко-ро-ва-емъ за - пи - ха - ють - ся.

№ 72.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - ван - ко; Ой ми-жъ ро-ду не зло-дієсь - ко - го,

Ой, ми-жъ ро-ду не зло-дійсь-ко-го, А ми ро-ду ко-ро - лівсь - ко-го:

Ми ко-ше-ливъ не бра-ли, Ко-ро-ва - ю не кра-ли.
Ми ши - шокъ не бра-ли, Въ ки - ше-ню не хо - ва-ли.

№ 73.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Ма-ру-ся; Сви-тил-ка шпиль-ка

у сті - ні; А сва-хи со-ро-кі на ло - зі,

Бо - я - ре цунд - свин - ки въ бер-ло - зі.

№ 74.

Стар-ша-я друж-ка — стуж - ка, Стар-ша - я друж-ка—стуж - ка;

А дру-га-я — да ко-ло - доч-ка, А тре-тя-я да ко-ро - боч-ка,

Чет-вер-та-я да на дняхъ ходитъ, По се-ме-ро по-ро-сятъ водитъ.

№ 75.

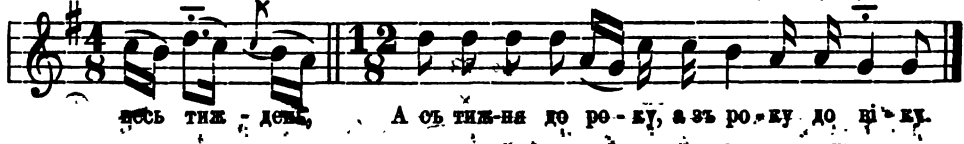
Пер-ва-я квіт-ка тожъ И-ваш - ко; Ве - че-рай, друж - бонь-ку,

Въ ба-тень-ка мо-го Ой язь пой - десь до тво - го;

Що въ мо-го ба-тень-ка о - динъ день, А въ тво-го ба-тень-ка

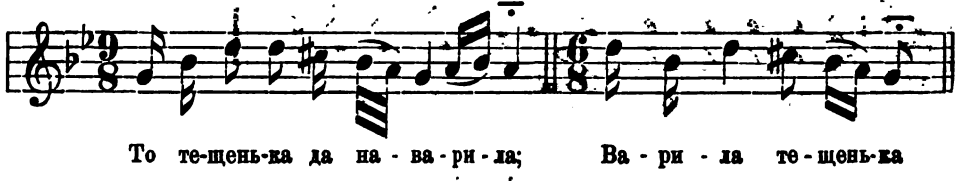

ась тизъ - десь, А съ тизъ-на до ро-ку, а зъ ро-ку до шъ-ку.

№ 76.

Мо - ло - дий И - ван-ку, чомъ не ве - че - ря-шь?

То те-щень-ка да на - ва-ри-ла; Ва - ри - ла те-щень-ка

Да все те-те-ря - та За для сво-го лю-бо - го зя-тя.

Чомъ не ве - че - ря-шь, мо - ло - да Ма - ру - сю?

То ма-тюн-ка да на - ва-ри-ла; Ва - ри - ла ма-тюн - ка

Да все го-лу-бовъ-ки За для лю-бо - - і донъ-ки.

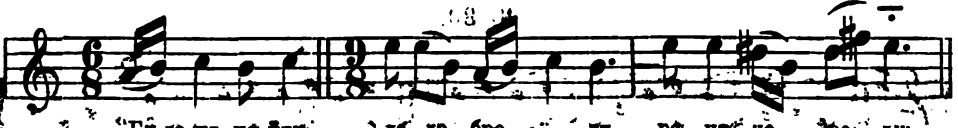
№ 77.

Да чи ми-жъ то-бі, та Ма-ру-сю, на-ка-за-ли?

Чи ми-жъ тво-го да сер- - день-ка не вті-ша- - ли?

"Бу-ло жъ не йти да до бро-му ра-но по-во-ду;

Та бу-лобъ то-бі, не слу-ха-ти де два за-гу-де.
Не слу-ха-ти го-лу-божь-бівъ

Бо ті жъ те-бе го-лу-божь-ки Да й из-ра-дять,

Од ба-ть-ка До све- - кор-ка пе-ре-ма-нять.

№ 78.

1. Гу-ли, гу-ли, го-лу-божь-ки, въ по-ле ле-жъ-чи,
2. Ой, про-си-ла да Те-тян-ка сво-го бра-ті-ка,
3. Не такъ во-ни, да сес-три-це, чо-ла-ну-ли,

Ма-ру-си-не ді-во-ва не въ криль-дахъ не ру-чи.
Ой, пе-рей-ми, мій бра-ті-ку, св-вухъ го-лу-бо-ць-ки.
А щобъ тво-є ді-во-ван-не дай вор-ну-ли.

№ 79.

Да ой чо-го си-дишъ, Марь-сч-ко, Чомъ не дя-ку-ешъ ба-тевь-ку?

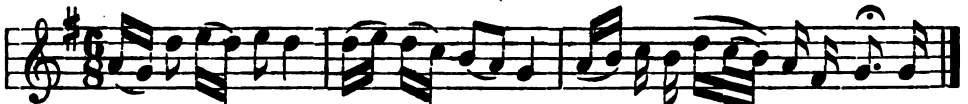

— Ой, спа-си-бумъ вамъ, да муяй па - но-чень-ку, За ва-шу-ю да рос - ко-шень-ку.

№ 80.

1. Чо - го сва-товъ-е, се - ди-те, Чомъ до до-монь-ку не йде-те?
2. До до - му, сва-ти, до до-му, По - і-ли ко-ні со - ло-му;

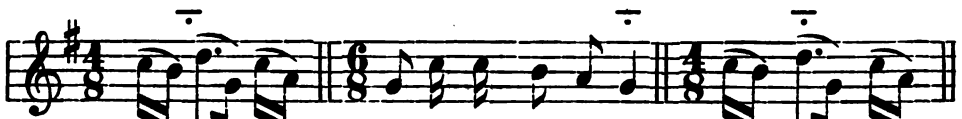

3. На ста-ні сто-ять да го - го-чуть, Сва-ти до до - му не хо-чуть.

№ 81.

А въ са-доч-ку дві кві-точ-ки. Жаль же намъ се-стрич-ко,

На те - бе, Що вчо-ра про-си-ла до се - бе,

А сё-го дня од-си-ла-ешъ одъ се - бе, Да роз-лу-ка на-ша

съ то - бо - ю, Якъ изъ рі - дно - ю се-стро-ю.

№ 82.

1. Да ке - резъ сі - неч - ки, да ке - резъ но - ви - і
 2. Хто лю - бивъ за сон - ця, сто - іть пундъ ві - кон - цемъ,

Слі-зень - ка-ми у - ми - ва - ет - ся, Хто лю-бивъ вір - но,
 Въ сви-сті - лоч-ку да ви - гра - ва - е; Хто хо-дивъ на - ро - комъ,

То сто - іть за двір - ми, тая-во важ-ко дай зди - ха-е.
 До се - дить пундъ бо - комъ, Изъ Марь-сцько - ю да роз-мов - ля-е.

№ 83.

1. Да чи ажъ въ те - бе, мо - я ма - ти, не ди - ти - на;
 2. Дай же ми - ні про - во - днич - ка хочъ бра - тіч - ка.
 3. Бу - дуть въ те - бе про - во - дни - ки да ді - вер - ки,

1. Ой, ти ме - не про - ти - - віч - ки Дай шлемъ прич - ки.
 2. На щожъ то - бі, ди - тя мо - е, про - во - днич - ки?
 3. Бу - дуть въ те - бе, про - во - - дни - ці да зо - ви - ці.

№ 84.

1. Про - дай, про - дай, мій па-ночень-ку Цей ви-вине - вий садъ,
 2. Що зе-ле-ву-ю да спо-дни - цю по зем-ли - - цю,
 3. Шля-ро зо - ло-тий по - я - со - чокъ на сто - во - - чокъ,
 4. На що жъ то - бі, ди - тя мо - е, до-ро-гий на - радъ?

1. Ис-правъ, ис-правъ, мій на-но - чень - ку, до-ро-гій на - рядъ.
 2. Щи-ро зло-тій, чо - я - со - чокъ, на ста-но - чокъ.
 3. Чер-во-ни-і чо - бо - тонь - ки на нун-жесь - ки.
 4. Якъ у - дас-тса да твуй ми - лий да рев-ни - вий.

5. Ис-ле-жит-ся щи-ро зло-тій, зе-ле-на спо-дн-ця,
 6. Чер-во-ни-ві чо-би-тонь-ки пи-ломъ при-па-дуть,

Чер-во-ни-і чо-бо-тонь-ки пи-ломъ про-па-дуть.
 Во-ни ме-ні мо-ло-день-кій жа-лю за-вда-дуть.

№ 85.

88 сн

1. Ой-на го-рі по-лу-двѣт-ки про-цѣ-та-ють,
 2. Ой, про-си-ла та Марь-ст-ка да ба-гень-ка:
 3. Пу-сти ме-не, муй пан-о чень-ку на сю-ю го-ру,
 4. На що то-бі, ди-та мо-є, той ви-но-чокъ?
 5. У-же то-бі, не хо-ди-ти у-та-но-чокъ,
 6. Ой, е-вме-не, пан-о чень-ку мен-ша-я сес-тра,

1. У сю го-ру камъ-я-ну-ю у-сти-ла-ють.
 2. Пу-сти ме-не муй пан-о чень-ку, на сю-ю го-ру.
 3. Не-хай же я зъ по-лу-двѣт-кунь вѣ-но-чокъ зовъ-ю.
 4. У-же то-бі не хо-ди-ти до ді-во-чокъ.
 5. У-же то-бі не во-ди-ти под-ру-же-чокъ.
 6. Во-на мо-то да вѣ-но-чва да до-не-снѣ.

Пан-о-чень-ка сво-го.

№ 86.

1. А зъ су - бо - тонь - ки въ не - ді - лю пі - шла Ма - ри - ся въ не - влі - ю;
2. По - шовъ ба - тень - ко, — не знай - шовъ, вир - вавъ кві - точ - ку, — дай при - шовъ;
3. По - шовъ бра - ти - чокъ не най - шовъ, вир - вавъ кві - точ - ку и той при - шовъ;
4. По - шовъ И - ваш - ко из - най - шовъ, у - завъ за руч - ку дай по - шовъ.

Хто ме - не най - де у тий шевлі - ен - ці, то то - му я при - ос - та - нусь.
 Пош - ла ма - тюн - ка не знай - шла, вир - ва - ла кві - точ - ку дай при - шла.
 По - шла й се - стри - ца не най - шла, вир - ва - ла кві - точ - ку й та при - шла.
 Ру - тонь - ка рас - на, ка - лин - ка крас - на, а ти, ро - же, да чер - во - на - я.

№ 88.

1. На - ша Ма - ри - ся одъ ба - тень - ка, одъ і - зда - е,
2. Ле - ти, ле - ти, со - во - лонь - ку, до све - кор - ка въ двуръ;
3. Не - хай сто - ли ті - со - ви - і за - сте - ла - ють;
4. Не - хай сві - чи во - ско - ви - і не зга - са - ють;

По пе - ре - ду со - ко - лонь - ка по - си - ла - е.
 Не - хай дво - ри, не - хай дво - ри ви - мі - та - ють.
 Не - хай хлі - би пше - нни - ни - і на - кла - да - ють.
 Не - хай ме - не мо - ло - до - і до - жи - да - ють.

№ 89.

Чи ти, ма - ти, та гар - бузъ лу - ниць, Чи ти ме - ні же - ни - ха ку - ниць,

Чи ти ме - ні же - ни - ха ку - ниць.

№ 93.

Poco sos tentioto.

Allegretto.

За-грі-бай, ма - ти, жарь, жарь, За-грі-бай, ма-ти, жарь, жарь,

Бу - де то - бі та доч-ки жаль, жаль, У - ки - дай у пічъ дро - ва,

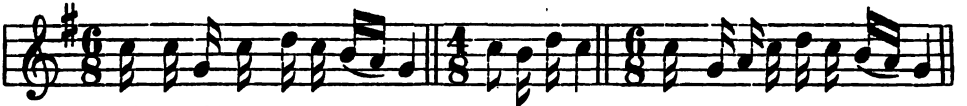
О - ста - вай - ся здо - ро - ва.

№ 95.

Sostenuto assai.

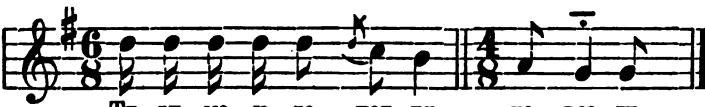
Ой, у - вий-ду у сві - тли - цю, — доч-ки не - ма;

Ой, у - вий-ду у ко-мо - ру, — скри-ні не-ма, Ой, вий-ду я за во-ро - та —

Ажъ и снідь. По до - ро - зі ва - си - леч - ки по - рос - ли,

Ту - ди мо - ю до - неч - ку по - вез - ли.

№ 96.

Да вий-ди, ма - тюн-ко, • по-гля - ди, Що то-бі бо - я - ри при-вез - ли:

А чи яг - ни-цю, Чи яр - ку, Чи не-ві-сточ-ку ко - хан-ку.

№ 98.

При-і-ха-ла да со-ва зъ се-ла,

При-і-ха-ла да со-ва зъ се-ла,

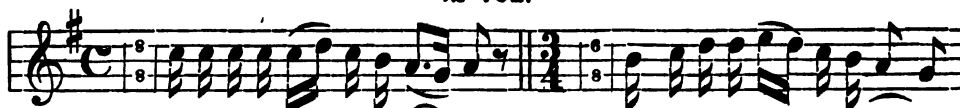
Сі-ла со-бі да на по-ку - ти;

И не виш-кай-те, не по-до-хай - те,

Да не-хай при-ви - ка - е Да до до-му не ті - ка - е.

№ 102.

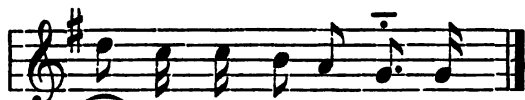

Стре-пе-ну я груш-ку за гуиць-ку,

Стре-пе-ну я груш-ку за гуиць-ку,

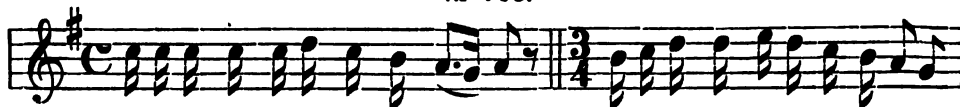

По-си-на-лись груш-ки въ пе-лін - ку; Скуиць-ки въ пе-ле - ні ду-дѣць,

Стуиць-ко въ Марь-еч - ки ду - мокъ.

№ 105.

Го-ро-бей да по-бо-чеч-ці ска-че,

Го-ро-бей та по-бо-чеч-ці ска-че,

За-гля-да - е у во-ро-ноч-ку,
Ві-дна мо - я да го-ло - воч-ка

Що ма-ла-я да во-ро-ноч-ка,

Що не влі-зе да го-ло-воч-ка.

№ 106.

Ой, кві-та-ми да по-стілє спи-та, Ой, кві-та-ми да по-стілє спи-та,

Чи не бу-дешь да Марь-єч-ка би-та? По по-сте-лі да по-во-чу-са,
А я це-го да не-бо-ю-ся,

Изъ со-ро-ма да ви-ку-плю-ся.

№ 107.

Гу-сакъ гу-суу кли-че, Гу-сакъ гу-суу кли-че,

Брузь тинь ко-ло-сокъ ти-че. И, гу-ско мо-я,

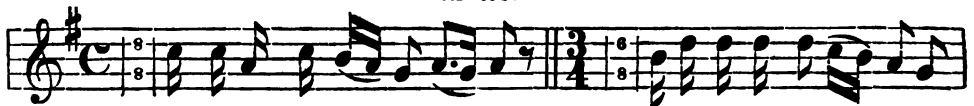

И го-луб-ко мо-я, На-хъ те-бі ко-ло-сокъ зы-сти,

Да пу-сти на се-бе злїз-ти.

№ 110.

Ой, бре-ди, Марь-єч-ко, бре-ди! Ой, бре-ди, Марь-єч-ко, бре-ди,

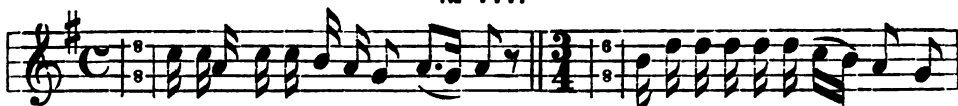

Да не буй-ся хо-ло-дно-ї во-ди Изъ ви-со-ка пу-дий-май-ся

Изъ со - ро - ма ви - ку - пай - ся.

№ 111.

Ко - ти - ло - ся ко - лес - це зъ кліткы, Ко - ти - ло - ся ко - лес - це зъ кліткы;

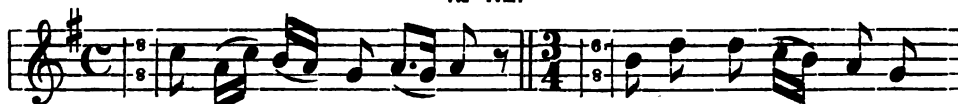

Об - ні - мить - ся хо - ро - шевъ - ко, діт - ки, Щобъ вамъ со - ло - дивъ - ко,

А намъ ве - се - ливъ - ко.

№ 112.

А въ лу - зі ка - ли - на, А въ лу - зі ка - ли - на,

Весь лугъ за - кра - си - ла, — До - бро - го бать - ка діт - ти - на

Весь рундъ зве - се - ли - ла.

№ 113.

1. Спа - си - бу то - бі, та - точ - ку, Спа - си - бі то - бі та - точ - ку,
2. Про - ха - ли хлѣн - ці, во - на не да - ла, Про - ха - ли хлѣн - ці во - на не да - ла,

За ку - дря - ву - ю м'я - точ - ку Да за пш - ний ва - си - гѣвъ,
Ку - по - ва - ли куп - ці не про - да - ла,

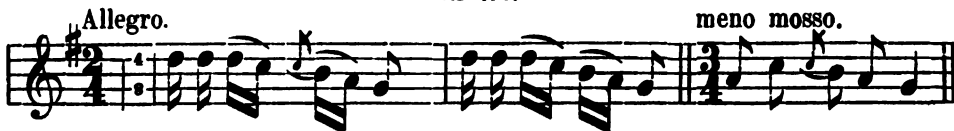

За тво-ю уч-ти-ву ди-ти-ву, Що во-на по но-чахъ хо-ди-ла
Шов-вомъ нун-жень-ки зъя-за-ла,

При со-бі мо-токъ но-си-ла.
Да все-жъ тому И-ванку дер-жа-ла.

№ 114.

Та не-хай жи-вуть, по-лю-бив-ши-ся, А ти, ма-трон-ко,
Та не-хай же сплять за-го-лив-ши-ся.

не бій-ся, Въ чер-во-ни-і чо-бо-ти о-буй-ся, Топ-чи во-ро-ги

Пудъ но-ги, А су-по-ста-ти пудъ пъя-ти, Щобъ пуд-кі-вонь-кі

Браж-ча-ли, Щобъ на-ши во-рі-жень-ки мов-ча-ли.

№ 115.

Такъ на-ша Марь-сч-ва ро-би-ла, Якъ і-і ма-трон-ка у-чи-ла,

У-сю ні-чень-ку не спа-ла, Чер-во-ний чер-чокъ мо-та-ла,

Съ чер-во-но-ю ро-же-ю мі-ша-ла, Та щобъ той чер-чокъ при-дав-ся,

Съ чер-во - но - ю ро-же - ю ме - шав-ся.

№ 116.

Ша-та-ла-ся, мо-та-ла-ся, Ша-та-ла-ся мо-та-ла-ся,

Не хо-ті-ла да-ти, чер-но-му со-бо-лю да по-се-редь ха-ти;

Ой, дай, мо-я до-неч-ка, Ой, у-во-ли ё-го во-леч-ку,

Да у-во-ли ё-го во-леч-ку Чер-но-му да со-бо-леч-ку.

№ 117.

А въ лу-зі ка-ли-на, А въ лу-зі ка-ли-на,

У-весь лугъ за-кра-си-ла, До-бра-го бать-ка ди-ти-на

Ввесь рудь зве-се-ли-ла.

№ 118.

Що ми за при-дан-ки, Що ми за при-дан-ки,

Що не по - ла - ма - є - мо лав - ки.

№ 119.

Ой, зна-ти, Марь-єч-ко, зна-ти, Ой, зна-ти, Марь-єч-ко, зна-ти,

У ко-то-рий во - на ха - ті, Чер-чи-комъ дай об - чер - че - на,

Ка-ли-но-ю дай об - ти - ка - на - я, И лав-ки и при-лав - ки

Зъ чер-во-мо-і ки-тай-ки.

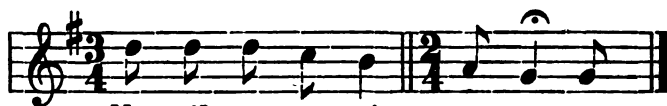
№ 123.

Ой, братъ сес - три - цю рос - плі-гавъ, Дежъ ти - і рос - пліт - ки

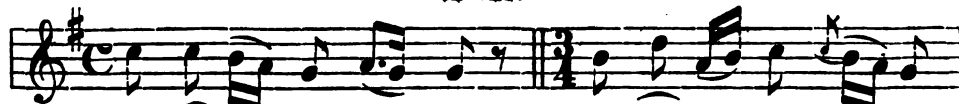

По - ді - вавъ? По - нісь на мі - сто не про - давъ,

Мень-шій сес - три - ці такъ од - давъ.

№ 125.

Ой, вув-сонь - ко ря - сенъ, Ой, вув-сонь - ко ря - сенъ

Муи́й ро-де пре-кра-сень, Да гу-ляй-те за мно-ю,

Якъ за я-го-до-ю.

№ 126.

Да не-діль-ко на-ша, не-діль-ко, Вжежъ-бо на-ша Марь-еч-ка

Не дів-ка, Вже въ і-і кі-сонь-ка не ма-є,—

Туи́ль-ко і-і ве-сі-ле гу-ля-є.

№ 127.

Ой, га-ю муи́й га-ю, Ой, га-ю муи́й га-ю,

Я-жъ те-бе ко-ха-ю, Я-жъ те-бе да ви-во-шу-ва-ла

На до-ро-гу да ви-во-шу-ва-ла, — Щобъ гай зе-ле-нень-кій,

Щобъ руди́в ве-се-лень-кій.

№ 128.

Ти, річень-ко бе - ре - жи - ста - я, Ти, річень-ко бе - ре - жи - ста - я,

Ти, Марь-вч-ка, на-ро-ви - ста - я; Не ці-ло - вав - ши, не ми-гу - вав - ши,

Не йди И - ваш-ку спа-ти, бо зоп-хну зь кро-ва - ти.

№ 129.

Та не-хай жи - вуть, по-лю-бив-ши - ся; За-хо-ті-ла ка-ла-ча зь мед-комь,
Та не-хай же сплять за-го-лив-ши - ся.

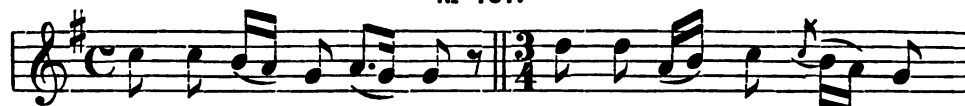

За-хо-ті-ла ка-ла-ча зь мед-комь, я-жъ бу-ла да пудь па - руб - комь,

Я-жъ ду - ма - ла ум - ру, ум - ру, А я-жъ це - е дав - но люб - лю.

№ 131.

Ой, зять те - шу ве - де, Ой, зять те - шу ве - де,

Да за пра - ву - ю ру - ву, Да пундъ пра - ве - е реб - ро,

Щобъ бу - ло доц - ці доб - ро.

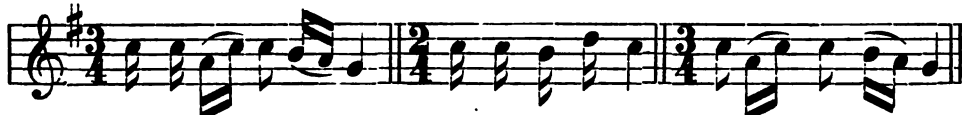
№ 132.

При - і - ха - ла ма - тюн - ка во вто - рокъ, При - вез - ла гро - шей

Купъ со - рокъ, И гро - ши да - е, во - на не - бе - ре,

Да до до - му кли - че, а во - на ней - де; Бо и тутъ ме - ні

Доб - ре жи - ти, А до те - бе въ гос - ти хо - ди - ти.

№ 134.

Ой, ро - де, ро - де ба - га - тий, Да - руй - те то - варъ ро - га - тий;

А ви пе - чур - ки, — хочъ кур - ки, А ви ска - ру - тіль - ці —

по ко - пій - ці, А ви при - дан - ки — сер - пан - ки.

№ 135.

Andante.

Ой, хто у насъ, ой, хто у насъ да жа - лу - е жуи - ки;

Тождъ И - ва - шко, тождъ И - ваш - ко да жа - лу - е жуи - ки,

6*

Allegretto.

Самъ со-роч-ки пе - ре Якъ нисъ о - крипъ.
И у жлу-кто гла - де.

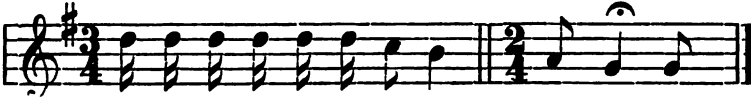
№ 136.

Да ва - ро - хи сва - хи, ва - ро - хи, Дай - те намъ да ва - ро - хи,

Хочъ тро - хи; Ми у те - бе дай у - чо - ра не бу - ли,

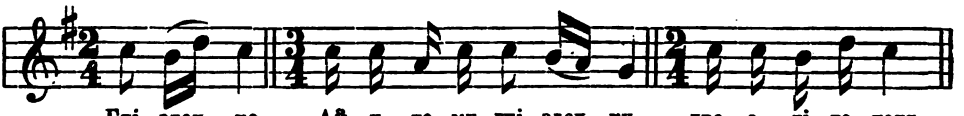

И тво - е - і да ва - ро - хи не пи - ли.

№ 137.

Ой, при-шли-ла ка-ли-нонь-ка лю-бе-на-я, А у туй ка-ли-нонь-ці

Гні-здеч - ко, Ай у то-му гні-здеч - ку дво - е ді - то - чокъ,

Да ко-либъ не ти - і ді-точ - кі Тутъ же-бъ ми да не пи-ли

Го - рі - лоч - ки.

№ 138.

